Gotena Epe Agaa

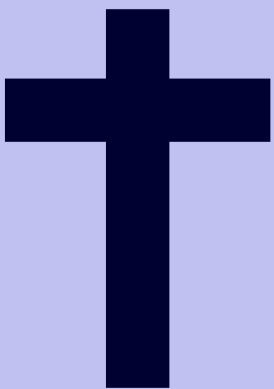

Portions of Genesis, Ruth, Proverbs, Ecclesiastes, and The New Testament in the West Kewa Language of Papua New Guinea

Gotena Epe Agaa

Portions of Genesis, Ruth, Proverbs, Ecclesiastes, and The New Testament in the West Kewa Language of Papua New Guinea

Sampela hap Buk Baibel long tokples West Kewa long Niugini

copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea in cooperation with Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: West Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

First edition © 1973 The Bible Society in Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
faa531d0-f958-545a-ad6f-3ea7c18ff313

Contents

Matyu 1
Mak 83
Luk 132
Jon 220
Kogono 279
Rom 355
1 Korin 393
2 Korin 431
Galesia 456
Efesus 470
Filipai 483
Kolosi 493
1 Tesalonaika . . 503
2 Tesalonaika . . 512
1 Timoti 517
2 Timoti 529
Taitus 538
Filimon 543
Hibru 546
Jems 578
1 Pita 590
2 Pita 602
1 Jon 609
2 Jon 620
3 Jon 622
Jud 624
Kudiri 628

Matyu
Ripia Agaa

Gote-na Epe Agaa Matyu-mi tisa agaare buk maala-puna riri-nane go ia-daa. Go agaamere Yesu go su amaa ipisana re lapedepe ta. Aba riri-nanere Maria-me Yesu madisa-na agaa ia. Goa pua nipuna kogono paa-mama pua nipu pua omesa-rupa go ia-daa. Gore nipu omoa wala rekesa. Rekoa page ora lobaasa pua yaa-para aba napisa. Dia, nipuna ruru-repaa piri-para wala pua agaa lakeloa yaa-para orope pisa.

Buk Matyu-ri ripia Yesu madisade madaa tua wala Yesu baptais misa rabu Satan-me nipu ko tisa remaa rayo go buk madaa ia. Go page Yesumi epe agaa pamu lakeloa onaa maepeaasa-na remaa rayo go buk Matyu-para ia. Remaa medalomare Yesu Galili gimoa Jerusalem penaloa nimumi nipu tu maomaawa repena polo-peana tisimide pare nipu matmat gimoa wala rekesa.

Gore ada yae meda Matyu-mi waatalo pisare gore gupa: Yesumi epa pisa kogono rayore: Gote-na agaa lakene aanumi simi yaade aunu-para Gote-me goa palua sade agaa-para Gote-na buk madaa ia agaanu Yesumi maoraa yaya lo lagea. Gote-me Israel onaa nimu raba meape aa meda raapalua sa yaade aare gore Yesu yaade lo go buk-mi lapaaya.

Robonu gupa adamina:

Maria-me madisa aa page nipuna akuanuna binu page go-para ia (1.1–2.23)
Jon-me onaa baptais mea sa (3.1-12)
Yesu baptais misa rabu Satan-me nipu ko tisa (3.13–4.11)
Yesu nipu Galili su pua kogono pisa (4.12–18.35)
Yesu Galili su gimoa nipu Jerusalem pua pisa (19.1–20.34)
Nipu Jersalem taun-para pua sarara padane pirisa (21.1–27.66)
Yesu tapa-para wala rekesa (28.1-20)

Yesu Krais-na akuanuna biri gupa maasimi
(Luk 3.23-38)

1 Go remaa madaare Yesu Krais-na akuanuna bi aba gupa teme. Aba ripiare Yesuna akua Devit pirisa. Devit-na akua medare Abraham pirisa.

2 Abraham-re Aisak-na aaraa pirisa. Aisak-re Jekop-na aaraa pirisa. Jekop-re Juda-para nipuna amenu-para nimuna aaraa pirisa.

3 Juda-re Peres-para Sera lapona aaraa pirisa. Nipuna amare Tamar pirisa. Peres-re Hesron-na aaraa pirisa. Hesron-re Ram-na aaraa pirisa.

4 Ram-re Aminadap-na aaraa pirisa. Aminadap-re Nason-na aaraa pirisa. Nason-re Salmon-na aaraa pirisa.

5 Salmon-re Boas-na aaraa pirisa. (Nipuna agiri Rehap.) Boas nipuri Obet-na aaraa pirisa. (Nipuna agiri Rut.) Obet-re Jesi-na aaraa pirisa.

6 Jesi nipuri King Devit-na aaraa pirisa.

Devit-ri Solomon-na aaraa pirisa. Nipuna agiri abade Uria ona pirisa.

7 Solomon-re Rehoboam-na aaraa pirisa. Rehoboam-re Abiya-na aaraa pirisa. Abiya-re Asa-na aaraa pirisa.

8 Asa-re Jehosafat-na aaraa pirisa. Jehosafat-re Jehoram-na aaraa pirisa. Jehoram-re Usia-na aaraa pirisa.

9 Usia-re Jotam-na aaraa pirisa. Jotam-re Ahas-na aaraa pirisa. Ahas-re Hesekia-na aaraa pirisa.

10 Hesekia-re Manase-na aaraa pirisa. Manase-re Emon-na aaraa pirisa. Emon Josaia-na aaraa pirisa.

11 Josaia-re Jehoiakin-para nipuna amenu medaloma nimuna aaraa pirisa. Go raburi mo Israel onaanu nimu Babilon su-para kalabus ada mapataasimi.

12 Nimu Babilon su-para kalabus patisimi raburi akuanuna bi gupa maasimi: Jehoiakin-re gore Sealtiel-na aaraa pirisa. Sealtiel-re Serubabel-na aaraa pirisa.

13 Serubabel-re Abiut-na aaraa pirisa. Abiut-ri Eliakim-na aaraa pirisa. Eliakim-ri Asor-na aaraa pirisa.

14 Aso-re Sadok-na aaraa pirisa. Sadok nipuri Akim-na aaraa pirisa. Akim-ri Eliut-na aaraa pirisa.

15 Eliut-ri Eleasar-na aaraa pirisa. Eleasar-re Matan-na aaraa pirisa. Matan-re Jekop-na aaraa pirisa.

16 Jekop-re Josep-na aaraa pirisa. Josep-re Maria-na aani pirisa.

Maria-re Yesuna agi pirisa. Yesu nipuna biri Gote-na Mea Repae Aa (Mesaia) maasimi.

17 Gore abare Abraham-na ruru go pirisimi onaana epa-mama pua Devit madaare akuanuna ruru 14-pela pirisimi. Abade Devit pirisa rabu epa-mama puare nimu Babilon kalabus ada mapataasimi raburi akuanuna ruru 14-pela pirisimi. Gore mapataasimi onaana epa-mama puare Gote-na Mea Repae Aa madisa rabu go madaare akuana ruru 14-pela pa pirisimi.

Maria-me Yesu Krais madisa
(Luk 2.1-7)

18 Yesu Krais nipu madisa-na remaare go-rupa: Nipuna agi Maria-re aba Josep-na ru-maainalo mada misimi. Goa pisimi pare Josep nipumi abi narumaasa rabu Maria-me nipu madaa Holi Spirit-mi naaki padaa pa maraasa.

19 Go ona nipuna polalo pi aare Josep yapare nipu ora epe aa ya-pulu nipumi Maria yala namapolaano kone isa. Goa pisa-pulu nipumi kudiri pi kone sua pawasi gimalua kone isa.

20 Josep nipumi go kone pa niminaaba pirina upaame Gote-na ensel meda adesa. Go ensel-me nipu-para lalo:

Josep nere Devit-na si. Nena ona Maria meape paalame naomape. Paga, mo robaa-para pia naakiri Holi Spirit-mi mapiraariade.

21 Nipumi naaki madialia rabu nipuna biri Yesu lape. Gore nipumi onaa rayona wae yaenu mea raakepe ruboa nimu epe-rupa raba mua mapiraalia sa.

22 Gore Aa Mudu Gote-na agaa lakene aa meda agaa lakesa-pulu go oyae rayo apo-rupa ora pisa. Go agaa lakene aame abade gupa sa:

23 Pagelepa, ona inumakua meda aa raapu napatimi naaki padaa pirua naaki meda madialia pare go naaki nipuna biri Emanuel lamina sa. Go bina re-re gupa: Gote-re niaa raapu piruaaya.

24 Josep nipu u patua rekesa rabu mo Aa Mudu-na ensel-me lakesa agaa pagoa nipumi go ona nipuna ore-rupa misa.

25 Pare nipuna oname naaki padaa pa pirina nipu raapu u napatasipi. Go naaki madisa rabu Josep-me bi Yesu lo lakesa.

2

Kimisu aanumi Yesu adola ipisimi

1 Maria-me Yesu Betlehem adaare-para madisa. Go suri Judia su ru-nane aasa. Go naaki nipu madisa raburi Herot nipu aa mudu pirisa. Gore aba madinaloa uba kedo madaa kone makuaae aanu medaloma mo naare opa ipula-nane pirua Jerusalem su-para ipisimi.

2 Epa opopaawa agaa gupa misimi: Go kagaa naaki nipu Juda onaanuna aa mudu pirape aare aa-para madia ya? Niaana su-para pirua nipu madini su waala uba kedo adoa epa amaa. Nipuna bi minasaatalo.

3 Gore aa mudu Herot-me go remaa pagoa pogolasaasa. Goa pua Jerusalem su-para piri onaa rayo kone adaapu isimi.

4 Goa pua Herot-me Gote-na miru irae aa mudunu-para rekena agaa maalape aanu-para makiritaasa. Nimu kiritasimi rabu Herot-me agaa gupa misa: Gote-na Mea Repae Aare aapina su-para madia ya?

5 Gore nipu gupa lakesimi: Judia su ru-nane Betlehem adaare-para madiaaya simi. Gote-na agaa lakene aame pepa madaa gupa tu isa-ga pagape simi:

6 Nimi Betlehem adaare-para piri onaanuri Juda su robo ru-nane pimi. Gore Juda suna aa mudununa kone madaa ora epe-rupa pimi. Goa pea-ga nimina su-parare aa mudu meda piralia. Go aamere nimi-para Israel su-para piri onaanu-para surubalia.

7 Go tu isa agaa pagoare Herot nipumi pawasi kale-doa mo naare ipula-nane piri makuaae aanu ipulupa lo lakesa. Goa pua go uba kedo opapariaade diri aa-rabu yaalo agaa misa.

8 Go agaa mua sana

nipumi go makuaae aanu Betlehem adaare-para wala rapaawa agaa gupa lakesa: Nimi puare puri paloa go naaki waru asapula pulupa. Nimimi aba adasaalimiri ni piri wala epa lagialepape. Goa palimiri neme page nipuna bi minasaata palua sa.

9 Mo aa muduna agaa aba pagoare nimu pisimi. Go adoa ipisimi uba kedo wala epa opoa puaa-mama puare mo naaki madu saapiri ada masaa madaa pua aasa.

10 Mo uba kedo wala adoare nimuna pu robaa-para raaname ora waru omesimi.

11 Nimu ru-nane pua odobaawa simina mo naaki Maria agiaaya pua adesimi. Go rabu nimumi su adoa rumu koba pua mo naakina bi minasaasimi. Nimuna paus loboa epe kaa pi oyae medaloma pa epa kasimi. Nimumi abu pi gol aana-me warini epe yae-para paura epe kaa pi yaenu-para epe kaa pi wabola nona piane yae medaloma page epa kasimi.

12 Gore upaame Gote-me nimu gupa lakesa-pulu nimu Herot piri wala napisimina nimuna pora rado meda mada pua nimuna ada wala pisimi.

Josep nipuna ona naaki-para Isip su-para pisimi

13 Nimu aba penaaloa Gote-na ensel-me ipua up-aame Josep gupa epa lakesa: Nena naaki agiaaya mea pu no Isip su-para pogola pulupa. Ne go su-para piraina wala orope go su gimape yapi di epa lagialua. Abiare Herot-me go naaki asapua tulalo pia.

14 Gore Josep go agaa pagoa sana nipu ruma rumane rekoa nipuna naaki agiaaya mo Isip su-para mea pisa.

15 Josep nipu mo Isip su-para pirina Herot omesa. Josep nipu go su-para pisare Gote-na agaa lakene aanu lakesa-pulu pa pisa. Buk madaa Gote-na agaa lakene aa nipumi gupa tisaa-ya: Nina naaki Isip su-para pirisa pare neme yaasude tu isaya.

Herot-me nogo naaki rayo tamina sa

16 Gore abade mo naare ipula-nane piri aanumi Yesu madini su Herot nalakeloa pogola pisimi-pulu Herot-me nimu ratu yawesa. Herot nipumi mo kimisu aanu-para agaa misa rabu go aan-umi mo uba kedo opasade di lakesimi-pulu Herot-me mo naaki madini di niminaawa tu maomaatalo pisa. Go raburi nipumi Betlehem su-para pirua maali laapo abi napati naaki rayo tu maomaaina sa.

17 Go kone madaare abade Gote-na agaa lakene aa meda Jeremaia-me abade saa agaame gupa lakesa:

18 Rama su adaare-parare agaa meda pagoaeme. Go agaare nimumiri re lo pirua odome omoaeme. Go rabu ona Resel-me nipuna nogo

naakinu madaa re loaaya. Go rabu onaanumi go onaana pu robaa namakuma paeme. Dia-ga nipuna nogo naaki omesimi-pulu nipu re lo piruaaya.

Josep nipuna ore raapu Isip su gimoa wala pisimi

19 Orope Herot aba omenaloa Aa Mudu-na ensel medame Isip su-para ipua Josep nipu upaame gupa epa lakesa:
20 Ne rekoa nena naaki agiaaya mea pu nimina su Israel su-para wala pulupa. Mo naaki tulalo paade aare aba omaade.
21 Gore Josep nipu rekoa nipuna naaki agiya mea pua Israel su-para wala pisimi.

22 Gore Arkelaus-me nipuna aaraa Herot alopaawa nipu Judia suna aa mudu pirisa. Gore Josep-me go remaa aba pagesa-pulu nipu go su-para pope paalame omesa. Pare Gote-me Josep upaame agaa gupa epa lakesa. Go nimu Galili su ru-nane wala pisimi.
23 Nipu pua Nasaret adaare-para pua pirisimi. Gore abade Gote-na agaa lakene aanumi ora agaa gupa lo mapataasimi: Nipuri Nasaret su-para piri aa simi.

3

Jon baptais-mi agaa lapedepe sa

(Mat 1.2-8; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28)

1 Jon Batais ipua sana Judia su onaa napiri rina sunane epa aawa Gote-na agaa lakelo aasa.
2 Gore nipumi lalo: Gote-na Surube Suri aba re-para go epea-ga nimina pupitagi nape kone gimalepa sa.
3 Abade Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me Jon madaa agaa gupa sa: Aa medame onaa napiri su-para aawa agaa gupa yaatea: Aa Mudu nipuna poranu waru wari salepape. Nipuna pamuape pora maredepo yatepape sa.
4 Jon nipumi abade kamel menana iri maraawa mena yoganeme warini aako letme rabuniaawa yamesa. Goa puare nipumi mata-para alubi aapa-para asapu no pirisa.
5 Go rabu mo Jerusalem supara Judia su rayo-para piri onaanumi ipa Jordan repaapara piri onaanu page Jon nipu piri-para ipisimi.
6 Ipuare nimuna waeanu lapedepe ne agaa lakesimi rabu Jon-me ipa Jordan-para baptais kasa.
7 Yapare Jon nipumi Farisi aanu-para Sadyusi aanupara nimu baptais minalo adesa. Goa pua nipumi nimu gupa lakesa: Nimiri wae paakame madini aanu pimi. Aapimi nimi gupa lagia ya? Gote-na orope ratu yawape konere nimimi adobaawa piralimi. Go ratu yawe konere nimimi madaa pogola palimi ya?
8 Nimimi epe kogono pipape. Nimimi goa pua kone

rulalimi-daare ora kone rulae onaanu pitapape.

9 Nimina robaa-parare Abraham-re niaana Aapa kone nasalepape. Neme nimi lagialo: Go ia aana-re Gote-me Abraham-na sinu mada ma-aulaalia.

10 Rai gaapiri repena repara aba apo ia-daa ini waru namadialiade repenare pitaa poa repena sulaa-para mea iralia.

11 Nemere nimi kone perekealiminalo pa amaa baptais gialo. Pare orope epaliade aa medamere Holi Spirit-na purimi repena sulaa nona piane yae raapu baptais gialia. Niri raba mi aa ya-pulu neme go aa-na aariti esepea kege radepetalo palua pare mada dia.

12 Nipuna lama saapia nipuna kimi ripinua aaya. Goa pua mo wit-na ini raapu ripu raloa go epe ininu agu mua nipuna kiritape ada-para sulalo palia. Gore wae ripuri aipapulu nauduni repena sulaa-para mea iralia rabu pa roalia sa.

Jon-me Yesu baptais kasa (Mat 1.9-11; Luk 4.1-13)

13 Go raburi Yesu nipumi su Galili gimoa ipa Jordan-nane ipisa. Nipu Jon piri pua Jon-me baptais kanalo pisa.

14 Goa pisa pare Jon-me Yesu gupa lakesa: Neme ni baptais gialiri epe ta-ga akeane neme baptais gialua pae?

15 Gore Yesumi nipu agaa gupa abusa: Palaina abi-are neme toade-a pape. Ni-aame goa palimi-daare Gote-me pamina ta rayo palima. Goa sa-pulu Jon-me nipuna agaa ratisa.

16 Yesu nipu baptais aba mua aipapulu nipumi ipa Jordan gimoa so repaa-nane ipisa. Goa pua Yesumi gupa adesa: Yaa-para pora gaape lobesa rabu Gote-na Holi Spirit yaa puluma nona piane biyaa ipua nipu madaa epaa pirisa.

17 Go rabu agaa meda yaa-para gupa laniaasa: Gore nina si-ga neme nipu madaa ora pedo waru pisa.

4

Satan-me Yesuna kone adolalo ko tisa (Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

1 Go raburi Holi Spirit-mi Yesu nipu onaa napiri su-para mea pisa. Go rabu Satan-me nipu kone adolalo ko tisa.

2 Yesu nipu raa-para yapi 40-pela pirua eta nanisa-pulu reame omesa.

3 Go rabu Satan-me ipua sana Yesu-para goa sa: Nere ora Gote-na Si yaliare neme te rabu go aana-me bret au-nialoa mea na sa.

4 Go raburi Yesu nipumi agaa gupa lakesa: Gote-na buk madaa agaa gupa ia: Onaanumi bret agu noa epe-rupa napirualimi pare Gote-na lagi agaa rayo waru pagoare oro yaalo epe-rupa pitimi sa.

5 Go raburi Satan-me Yesu
nipu wala so epe Jerusalem
siti-para lamua pisa. Gore
nipu ora so lotu adaa masaa
madaa lamu pua goa lakesa:
6 Nere ora Gote-na Si yalia-
daare gore ne go lotu ada
masaana aawa su amaa epa
pogolape. Gore Gote-na buk
madaa agaa gupa ia: Gote-
me ne madaa nipuna ensel-
nu lakeloa ripinaatepa tea
rabu ne waru suruboa kimi
ripinaabalimi. Goa pea-ga
pogolali-daare aana-me page
nena aa mada natalia sa.
7 Gore Yesumi nipu goa
lakesa: Gote-na agaa i buk
madaare agaa meda gupa
ia: Neme nena Mudu Gote-re
kone adolalo nakotape ta.
8 Satan-me Yesu wala mea
puare ora so pore medana
eke madaa pua aaware su
rayona i yaenu Yesu wal-
abesa.
9 Gore nipumi Yesu gupa
lakesa: Neme ni madaa
rumu koba pua nina bi
minasaali-daare go su amaa
ia yae rayo ne gialua sa.
10 Go rabu Yesumi nipu goa
lakesa: Satan nere pane pu.
Gote-na buk-mi agaa gupa
ta: Nena Mudu Gote padane
pia-ga nipu padanena bi mi-
nasaawa nipu padanena ko-
gono pape.
11 Go raburi Satan-me
Yesu nipu gimenaloa Gote-na
ensel-numi nipu raba mula
ipisimi.

*Yesumi Galili su-para ko-
gono ripima pisa*
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Yesumi Jon kalabus ada
mapataarimi remaa pagesa-
pulu nipu Galili su-para pisa.
13 Gore nipu Nasaret
su-para napirisa pare
Kaperneam su-para pua
pirisa. Kaperneam suri ipa
Galili ini repaa-para aasa.
Go Kaperneam adaare-re
Sebulun-para Naptali su
lapona robo rikiraana aasa.
14 Gore aba Gote-na agaa
lakene aa meda Aisaia-me
laama ipisa agaa ratua pa
amaa ipisa.
15 Sebulun su-para Nap-
tali su lapo-para piri onaa-
nuri nimina su lapona po-
rare mo ipa repaa-nane pua
ipa Jordan-na mone pane
aina. Go su laapo-parare ora
Galili su robo ru-nane aasa
pare ruru rado onaa adaapu
pirisimi.
16 Go su ribaane-para
pirisimi onaanu nimumi epe
adaa paa adalimi. Onaa
rayore omape su ribaane-
para piri onaanu nimi pimi-
para paa ora epalia.
17 Go raburi Yesumi
nipuna epe agaa ripima
lakesa: Gote-na Surube
Su ora re-para go ipula-ga
nimimi wae kone gimoa lo
robaa perekealepape sa.

*Yesumi aa maala ni rata
mea ipulupa sa*
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)
18 Yesu nipu ipa Galili ini
repaa-nane pamuala aasa
rabu nipumi ameaya lapo
adesa. Go ameaya lapore
Saimon Pita-para ame Andru
lapome ena meape kogono
pua agona pa amaa pisipi.

19 Gore Yesu nipumi lalo: Nipiri ni raapu baina. Go ena meapena-rupa nipimi onaa mealipinalo mogealua-ga ipulupa sa.
20 Gore nipu lapome aipapulu mo ena agona gimoa nipu raapu pisipi.
21 Nipumi wala ogesidaa pua ameaya lapo meda adesa. Nipu lapore Sebedina si Jems-para Jon ameaya pirisipi. Nipuna aaraa Sebedi raapu ipunu madaa pirua nimuna ena agona rabu lala pirisipi. Yesumi nipu lapo ipulupa sa.
22 Gore nipuna Aapa page mo ipunu page gimoa Yesu rata mea pisipi.

Yesumi onaa adaapu waru raba misa
(Luk 6.17-19)

23 Nipu Galili su rayona pora pamula pisa. Goa puare nipumi Juda aanuna lotu adanu-para onaanu Gote-na surube suna agaa pamu mogeasa. Gore nipumi Gotena Surube Su madaa epe agaa pamu lakeloa sana mo onaanu nimuna yaina rado rado maperekeaawa nimuna yogane maepeaasa.
24 Goa pisa-pulu nipuna bi so Siria su robo rayona piri onaanumi pago kiritisimi. Go onaanumi pago kiritaawa nimuna yaina rado rado-para radaame ome onaa page mea ria ipisimi. Nimuna yainare wae remo nimu madaa pirua maeya ne onaanu page pirua uni rayo oma pae page nimu mea ipisimi. Yesu nipumi nimu rayo maperekeaa kiritisa.
25 Go rabu ora onaa adaapumi Yesu rata mea pisimi. Nimuna suri Galili-para adaare Dikapolis-para Jerusalem su-para Judia su robo ru-nanepara ipa Jordan-na mone pane piri onaanu-para ora rayore agaa pagoa rata mea pisimi.

5

Yesumi rudu madaa aawa agaa mo onaa lakesa
(Luk 6.20-23)

1 Yesu nipumi mogo onaa adaapu adoa nipu so rudu madaa opasaawa pua pirisa. Go rabu nipuna disaipel onaanu padane-para epa pirisimi.
2 Go rabu Yesumi nimu agaa gupa lakesa:
3 Nimi rayona robaapara epe kone mulalo pirua niminaalimi-daare raana omo piralimina. Gotena Surube Su nimimi ora mealimina.
4 Nimi rayome re lo pidaare pedo pu piramina. Gore Gote-me nimina robaapara kuma mapainaalo goa palimina.
5 Nimi rayome nimina bi rabuaniaalimiri gore pedo pu piramina. Gore nimiri Gote-me su rayo gialia.
6 Nimi rayome Gote-na epe kone padane mulalo palimidaare nimiri Gote-me eta rulatabenalo gialia. Goa pea-ga nimi pedo pu piralimina.
7 Nimi rayome onaanu odome omalimiri pedo pu piralimina. Gore nimi

madaare Gote-me page odome omalia.
8 Nimi rayona robaa-para epeaaliare pedo pu piralepape. Nimimi Gote mada adalimi.
9 Nimi rayome yada map-ataalo palimi-daare Gote-me nimi ora naa onaanu tea.
10 Nimi rayome Gote-na pora kurua kedaa rialimi-daare pedo pu piralimina. Nimiri Gote-na Surube Su adalimi.
11 Gore nimimi naa ruru piritalo rata mea epalimide rabu nimumi adoa nimi-para ero agaa lo wae kedaa pi kone sua yaa agaa medaloma teme-daare nimimi pa raaname omalepape.
12 Nimina kone-para page raana waru omoa pedo waru palimina. Goa pea-ga nimi so yaa-para i yoto epe adaapu gialia. Go wae konere nimumi aba Gote-na agaa lakene aanu riri-nane aba mea kasimi.

Nimiri aipa-para paa laapo-rupa pimi
(Mak 9.50; Luk 14.34-35)

13 Nimi kone rulae onaanuri go su amaa piri onaanuna rikiraane aipa-rupa pimi. Goa pea pare mogo aipa-na rede aba dia yaliare gore niaame ake palima rabu aipa wala marede palima ya? Go piane aipare nipuna rede napeapulu onaanumi mea ruboa nipuna aame rabuaatalimi.
14 Nimiri go su amaa piri onaanuna paa-rupa pimi. Goa pua adaare so rudu madaa waritimi rabu onaa rayome go adaarena paa waru ademe.
15 Go page onaanumiri lam meda ewoa baket rolo-para nasalimi. Dia, pare ora ada-para mudialimi gomere ada ru-nane piri onaa rayo paa epe-rupa mealimi.
16 Goa pea-ga nimina epe paame pa onaanuna ini agaa madaa roalia-daare nimumi nimina epe palimide kogono adoa nimina Aapana bi minasaalimi.

Yesumi rekena agaa madaa agaa lakesa

17 Nimimiri neme Gote-na agaa lakene aanuna agaa-para rekena agaa-para gimaliminalo ipisude kone nasalepape. Dia, neme go yaenu mea rubolalo naipisu pare apo rekena agaana re waatalo ipisu.
18 Neme ora nimi lagialo: Go su yaa lapo ora dia yaliade rabu page Gote-na rekena agaana oge tu saabae pepasinu page alupalia. Go rekena agaare ora pa saabaina Gote-me oyae rayo kiritalia.
19 Goa pea-ga onaa medalomame go rekena agaare oge agaa meda kone sua onaanumi gimalimi-daare mogo rekena agaa ogeme-ga Gote-na Surube Su-para nimu page oge onaanu mapiraalia. Pare onaa rayome mo rekena agaa waru pagoa onaa medaloma pagenalo mogealimi-daare gore so Gote-na Surube Su-para page bi adaape salia.

20 Neme nimi lagialo: Gore nimimi Gote-na agaa pagoa nimina epe koneme kogono palimiri mo rekena agaa tisaanu-para mo Farisi aanu-para nimuna kogono maoge yalimi. Goa napalimiri nimimi Gote-na Surube Su madaa na-adalimi.

Ratu yawe kone
(Luk 12.57-59)

21 Niaana akuanumi abade pagesimi yaade agaare gupa pagesimi: Aa meda natu maomape tade. Pare aa meda tu maomaliri koso pagape aa piri-para mea palimi.

22 Pare neme abia nimi lagialo: Aa medame nipuna ame-para ratu yawaliare nipu koso pagape aa piri-para mea palimi. Go page aa medame nipuna ame-para agaa wae tea-daare kaunsil piri-para koso talo lamua palimi. Gore aa medame ame-para ne ora maeya ne aa yana tea-daare nipu mo wae repena sulaa-para mea lo palia.

23 Goa puare neme Gote-para ora pi lape eta mea yawo sua aana reke alta madaa mea epali rabu neme nena ameme ne madaa wae kone inare go kone aba mae-peaape:

24 Gore nena mo rialide ofa mo aana alta madaa pa yawo sape. Goa pua nena ame piri wala pua mode agaa wae wala pua mare-depo yatepape. Go agaa aba wari kirituare orope Gote mo eta mea pua ora pi ta paina.

25 Gore aa medame ne raapu koso loa agaa unini salia-daare pena pora-nia palipi rabu epe kone sua agaa maredepo yaawa pulu-pape. Goa napaliri go aame ne aipapulu koso pagape aa piri-para mea palia. Goa puare mo aame ne plisman-nu mea katea. Goa puare nimumi ne mea pua kalabus ada mapataalia.

26 Neme ora ne lagialo: Nena koso kabape mone rayo mada na-abulu kiritaliri gore neme mo kalabus ada mada nagimali.

Ona paake aa paake neme-na agaa

27 Yesumi goa sa nimimi go agaare aba pagesimide sa: Neme ona paake nayolape. Neme aa paake narumaape temede sa.

28 Go agaa aba pagesimide pare neme nimi wala gupa lagialo: Gore aa medame ona meda adalia pare nipumi go ona paake lamualua kone salia-daare go konemere mo ona aba paake yota.

29 Go pea-ga nena ini popo ki-naneme wae yaenu adoa pulalo paliare neme go ini rasua rubape. Goa pua nena ini padane rasu rubali rabu nena to yogane rayo wae su-para namea lopalia.

30 Go page nena popo ki-naneme ne wae yae mulalo paliare go kiri kepe rubape. Goa pua nena ki padane aaware nena to yogane rayo su wae-para namea lopalia.

Ona rasapena agaa
(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 Yesumi wala goa sa: Abade go agaa madaare akuanumi gupa simi: Aa medame nipuna ore gimaliadaare nipumi ona rugulape pepa meda ore kalape simi.

32 Goa simide pare neme nimi lagialo: Aa rayome ona nagimalepape. Go ona paake rumea loa pa amaa nagimalepape. Goa pea pare neme agaa loa ona nagimape. Gimaliare ne page repaayana pora rugiti. Go page pa aa medame gimi ona rumaalia-daare neme page ona paake yone aa piralia. Goa pua repaaya maoyaali.

Ora yaa madaa makuaa ne agaa

33 Yesumi agaa meda ora mone yola moneaawa gupa sa: Agaa medare abana akuanumi gupa simi-daa aba pagemede agaare gupa: Nimi yaa madaa makuaa agaa meda Gote-na ini agaa madaa talo palimi-daare go agaa madaa kone waru sua pipape simi.

34 Goa simi pare neme nimi lagialo: Nimimi yaa madaa makuaa pi natapape. Yaa madaare Gote nipuna pirape reke yaade. Go pea-daa yaa madaa makuaa loa nimina agaa puri namapalaatepape.

35 Go page nimimi yaa madaa makuaa agaa meda go suna bimi puri namapalaatepape. Dia, go suri Gote nipuna aa lopae su yaade. Go page nimimi Jerusalem sumiri su yaa lapo makuaa agaa meda natapape. Dia, Jerusalem sumiri Aa Mudumi mea wasade su yaade.

36 Gore nimimi nimina aalu iri wala yaako pi kobere-daa mada namea ma-alimi-pulu nimina aalu madaa yaa madaa makuaa agaa page natepape.

37 Gore nimimi agaa teme rabu e-para dia lapo agaa agu tapape. Agaa mariripu temere Satan-me malaaya.

Waea palimide na-abutapape
(Luk 6.29-30)

38 Nimimi agaa abade gupa pagesimide: Aa meda nena ini apeminaliare nipuna ini page apeminape. Aa medame nena agaa kimi oda taliare nipuna agaa page abuloa oda tape simide.

39 Goa simi pare neme nimi lagialo: Aa medame nimipara waea paliade raburi nipu ratu nayawalepape. Dia, pare aa medame nena peae ki paarame rola taliare gore perekea tua peae medanane rola tina waalape.

40 Gupa wala aa medame nena mamina mua ne koso madaa aditalo paliare gore nena mamina meda page nipu wala kalape.

41 Gore bali medame nipuna oyaenu su ogesi-daa adaalu-para mea ria teadaare gore neme wala ogesidaa su rado meda adaalu nona piane-para page mea riape.

42 Go page aa medame ne-para oyae gi tea-daare neme nipu kalape. Gore aa medame ne-para yoto meda gi tea-daare neme masaa nariaalape.

Yesumi lalo: iaa raapu epe kone sape
(Luk 6.27-28; 6.32-36)

43 Yesumi agaa meda wala gupa sa: Akuanumi abade simide agaa gupa simi: Nimina adami onaa-para epe pedo pi kone salepape. Nimina iaanu-para wae kone salepape simi.

44 Goa simi pare neme nimi lagialo: Nimina iaanu-para epe pedo pi kone waru salepape. Goa page nimi-para waea palimiri go wae kone mea rubainalo Gote yaaloa beten tapape.

45 Goa palimiri nimiri so yaa-para pia Aapana onaanu piralimi. Gote-me onaa wae epe lapo rata madaa naare apo marasaana-daa. Go page nipumi yai page aa wae epe lapo rata madaa apo epena sana-daa.

46 Go pea-ga mo onaa medalomame nimi raana omalimide madaa nimu raana omalimiri go madaare epe yoto mealimina? Dia, mo takis meape aanumi page goa peme.

47 Go page nimina amenu-para abi patalepape temere mo onare akea teme pae? Gore baptais abi nami pa pimi onaame page goa peme.

48 Gore nimi ora waru epe-rupa piralepape. Nimina Aapa so yaa-para epe-rupa pia-rupa nimi page epe-rupa mapiraalia.

6

Onaa meda raba meapena agaa

1 Yesumi goa sa: Nim-imi waru adalepape. Nim-imi lotu kogono pulalo peme rabu onaanumi nimi adena kone sua napipape. Nim-imi niaana epe kogonore on-aame adena kone salimiri nimina so yaa-para piri Aa-pame nimina epe yoto meda na-abutea.

2 Go page nimimi naraame ome onaanu nimu oyaeyae raba mu katemere gore nim-imi penaame go yae mealepa loa yalaari napulupape. Goa palimiri nimimi yaa agaa ne onaanuna kone padane mogeaaeme. Nimuri lotu ada-para mo pora-nia page pamua oyae kateme. Gore mo pi onaanumiri nina bi padane minasaaina kone imi. Nina agaa pagalepa. Goa pemere nimuna yoto oyaenu aba penaame go muaeme-daa.

3 Pare nimimi mo onaa naraanu raba mulalo pal-imiri oraa ki-naneme palide-a podo ki-naneme na-makuaaina lape. Nena adami aa page agaa napa-gena lape.

4 Dia, pare kudiri pi kone sua epe bi mulalo kogono pipape. Goa palimiri nim-ina Aapamere nimina epe kudiri pi kogono adoa nimi epe yotome abutea.

Beten lape kone
(Luk 11.2-4)

5 Yesumi agaa meda gupa
sa: Nimimi beten temede
raburi yaa agaa ne onaa-
rupa natapape. Nimimi lotu
ada ru-nane aawa beten
tapape. Go page nimumi
adaa pora aane-nane page
onaanumi niaa adena kone
sua beten natapape. Goa
pea-ga nina agaa pagalepa.
Gote-me nimuna yoto oy-
aenuri aba kasa.
6 Go yapare nimi beten
ripima talo palimide raburi
nimina ada rum-para pua
pora poa nimi na-ademe
Aapa madaa beten tapape.
Goa puare nimina Aapame
apo epe kaledoa teme beten
adoa nipumi nimi-para page
abutea.
7 Go page nimimi beten
temede raburi pa agaa meda
yoloa nane gimalepape. Mo
baptais nami onaanumi
beten lo yoloa adaapu teme
rabu waru pagalia kone imi.
Go-rupa natapape.
8 Nimi nimuna kone
naratalepape. Dia, nimimi
beten talo koneme aba
managolaeme raburi nimina
Aapa Gote-me nimi madaa
rudu ta oyae rayo aba adoa
makuaaya.

9 Gore nimimi beten gupa
tapape:

Niaana Aapa, nere yaa-para
pi.
Nena biri oro yaalo epe-
rupa ina.
10 Nena Surube Su epena.
Nena konemere so yaa-
para peme-rupa su
amaa niaame page goa
palima.
11 Abia go yapi padane
madaare neme niaana
eta rumaaina.
12 Neme niaana wae yaenu
mea rubaina-ga ni-
aame page wae kone
saapi onaanuna kone
mea rubalima.
13 Neme niaare wae kedaa
pi yaeme ko nataina
pare Satan-me niaa
natinalo surubape.

14 Pagalepa. Nimimi onaa
medalomana wae yaenu
mea raakepe rubalimiri
gore nimina so yaa-para pia
Aapame nimina wae yaenu
page mea rubalia.
15 Pare nimimi pa onaa
medalomana wae yaenu
namea raakepe rubalimiri
nimina Aapa nipumi page
nimina wae yaenu mada
namea rubalia.

Yesumi eta niti pape
madaa agaa sa

16 Yesumi agaa meda wala
gupa sa: Nimimi lotu kone
sua eta gimalimi rabu yaa
agaa ne onaa-rupa napipape.
Nimuna ini agaa-para roke
piralimina. Goa pua nimi
reame ome onaa kone inalo
peme. Pagalepa. Nimuna
yoto oyaere aba muaeme.
17 Pare nimimi nape yae
madaa niti pua gimalimi
rabu nimina aalu-para wel
mea puare nimina ini agaa-
para waswas talepape.
18 Goa palimi raburi nim-
imi eta gimalimi onaanumi
mada namakuaalimi. Ni-
mumi mada na-adalimi pare

nimina na-adape Aapame apo kudiri pu i epe konere nipumi mada adalia. Goa puare nena epe yoto mada abutea.

Epe oyaeyae mea makiritaaina agaa
(Luk 12.33-34)

19 Nimimi epe yaenu go su amaa nakirita salepape. Go su amaare go epe yaere daalinumi noa pa ramualia. Go su-para page paake ne aanumi kepo aguloa meme.

20 Nimina epe yaenu rayore go su amaa nakirita salepape pare go yaenu so yaa-para kirita salepape. So yaa-parare daalinumi nano mada naramualia. Goa pua paake ne aanumi page so yaa-para yaere namealimiga so yaa-para oyae epe-rupa pa saabalia.

21 Gore epe yae kirita saliparare nena kone page gopara pa saabalia.

Iniri tona paa
(Luk 11.34-46)

22 Niaana iniri niaana tona lam paa-rupa roaaya. Ini epeaaliare gore nena to rayo page epeaalia.

23 Pare ini o yaliare gore nena to rayo-para ribaa yoa o yalia. Goa pea rabu nena robaa-para roalia paa wala udinalia. Goa pua nena yogane-para ribaa yoa ne ora maoyaalia.

Aa padaneme surube aa laapona kogono mada napalia
(Luk 16.13)

24 Bosboi laapona kogonore aa padaneme mada napalia. Goa palia raburi aa meda madaare epe kone sua aa meda madaare wae kone sua aalia. Goa peaga aa padane madaa ora raaname omoa aa medaparare nipu ratu yawalia. Go page nimimi Gote-na kogono pala mone kogono pala mada napalimi.

Epaame omoa kone adaapu meme
(Luk 12.22-31)

25 Yesumi agaa meda wala gupa sa: Neme nimi lagialo: Niaa epe-rupa piramina kone adaapu nasalepape. Gore niaame ipa eta lapo ake nalima pae lo niaana yogane madaa ake maraalima pae loa kone adaapu nasalepape. Gore epe-rupa pirape konemere pa nape eta kone rabuaniaaya. Go page yoganeme pa mamina maraape kone rabuaniaaya.

26 Nimimi so biyaa pameme yaanu adalepape. Nimuna nape repena ini maapu napoa nimuna etare ada-para nakirita peme. Goa napeme pare nimina so yaapara pia Aapame nimu eta kata. Pare Aapame nimi madaa ia koneme go yaanu rabuniaaya.

27 Nimimi go su amaa i yae madaa kone adaapu salimiri go konemere nimina pirape maali ogesi-daa adaalu mada namayola salia.

28 Goa pea-ga nimina konere akeane mamina oyae

madaa penaateme? Nimimi oge repena ini so amaanane opena adalepape. Gore nipu opea rabu nipumi kogono napua mamina page nawarita.

29 Goa pea pare neme nimi lagialo: Abadere King Solomon nipuna pepena mamina epe epe yae agu yamesa rabu mo plaua ini madaa pea-rupa nipumi pepena go-rupa pisa pare plaua-me nipuna pepena rabuniaaya.

30 Abia e-para ripu puti ia pare ekeraare wala tua repena sulaa-para iralimi. Pa ripumiri Gote-me pa suna pepena paaya. Goa pea nimi onaanuri ni madaa kone ogepusi rulaeme. Nimina Gote-me nimi page waru surubalia.

31 Goa pea-ga nimimi kone adaapu gupa nasalepape: Niaame eta ipa lapore ake nalima palo mamina ake maraalima palo kone nasalepape.

32 Go kone rayore su amaa kone narula pa piri onaanumi nimuna meape kone yaade. Pare nimina so yaapara pia Aapa nipumi nimi adoa oyae gialia.

33 Go kone nasalepape pare kone pereke sua Gotena Surube Su madaa page nipuna pape kogono page go lapo madaa kone aba saapiralepape. Goa palimidaare nipumi oyae radonu page mada nimi gialia.

34 Goa pea-ga ekeraanane akea palua pae kone nasalepape. Dia, ekeraanane pape kone sape yaenu pa epalia. Gore yapi meda madaa kedaa pa nariaalepape. Gore pa kedaanu ya-pulu nipuna pa epalia.

7

Koso lape agaa
(Luk 6.37-38; 6.41-42)

1 Yesumi agaa meda wala gupa sa: Nimimi onaa medaloma pa amaa namariaawa koso laawa namea rumaatepape sa. Goa pua Gote-me nimi page go-rupa mada mea rumaalia.

2 Nimimi onaa meda pa amaa mariaawa koso temedaare gore Gote-me nimi madaa goa padane-rupa abutea. Nimimi go-rupa rumaalua kone salemederupa go rumaape kone madaa-ga Gote-me nimi padane-rupa abutea.

3 Gore nimina amena inipara oge ini mare aba adema teme. Goa pea pare nimina ini-para i repena rekene naademe.

4 Gore nimina ini-para repena rekene nona piane wala ia-ga akeane gupa teme: Naa ame, nena inipara ia oge ini mare mea rubano teme.

5 Go aa nere yaa agaa ne aa yaade. Aba ripiare nena inipara ia repena rekene mea rubape. Goa pua oropere inimini waru pua nena amena ini-para aaya loma epe-rupa mada rasamina.

6 Nimimi Gote-na yaere yananu nakatapape. Goa

puare wala nimumi kaulataboa ne nolalo palia. Go page nimi kulubunu epe epe yaenu menana maa-nane namudiatepape. Goa puare nimimi mogo epe kulubunu rugulabebe palimi.

Beten loa agaa meamina
(Luk 11.9-13)

7 Yesumi goa sa: Nimimi Gote-para beten teme-daare nipumi mada gialia. Nimimi oyae asapalimiri nimimi mada adasaalimi. Nimimi pora gaape pua tata palimiri Gote-me nimi-para pora gaape mada lobalia.

8 Onaa rayome Gote-para beten temere gore nimumi oyaenu mada mealimi. Onaa rayome oyaenu asapalimi-daare mada ada salimi. Gore aame pora gaape talia-daare Gote-me pora mada lobalia.

9 Gore nimina naakinumi Aapa yaaloa bret meda gi tea-daare nipumi aana meda mea katea ya? Dia.

10 Go page mo naakimi Aapa yaaloa ena page meda gi tea raburi wae paaka meda katea ya? Go page mada nakata.

11 Goa pea-ga nimi aanumi nimina naaki nogonu epe yaenu pa kateme-ga nimina so yaa-para pia Aapamere nipu madaa beten teme-daare nipumi epe oyae page pa mea gialia-ga beten loa agaa mealepape.

12 Pa onaanumi epe kone mua ni padane goa meda pina kone satemade-rupare neme page goa pape. Gore apo kone madaare Moses-na rekena agaa-para Gote-na agaa lakene aana agaa rayo go-para ia.

Nimiri oge pora gaape-para ora pulupape
(Luk 13.24)

13 Yesumi agaa gupa sa: Nimiri oge pora gaape-para ora pua puaa odobatepape sa. Pora medare mo wae su-para pope pora gaape adaape mada lobapa ia. Onaa adaapuri go pora-para polalo peme.

14 Goa pea pare oro yaalo kagaa pirape pora gaapere ora ogesi ya-pulu kalai waru palimi. Goa pea onaa padane padane laatapumi go pora-para mada palimi.

Pa repenana ini madialia waru adalepape
(Luk 6.43-44; 13.25-27)

15 Yesumi agaa meda gupa sa: Gote-na bi madaa yaa agaa ne aanuri waru adalepape. Nimi piri-para epalimi rabu nimumi epe sipsip menana yogane aako yameme pare nimuna robaa-para raa yana maeyae-na kone sua nimi nolalo peme.

16 Go yaa agaa ne aanu epalimi rabu nimumi kogono palimi waru adoa nim-inaatepape. Repena etolo etolo aere epe repena wainna ini mada namadialia. Go page repena fik-na epe iniri mo ripu wae pepo pi puti-para mada naratemade ora dia.

17 Goa pea-ga ipa waru piri repena rayo madaa ini

epe-rupa madita. Pare wae kaapu ne repena rayo ini wae-rupa madita.
18 Epe repenamere repena ini wae-daa mada namadialia. Go-rupa agu repena waeme epe repena ini meda namadialia.
19 Repena rayo ini epe-rupa namaditare poa repena sulaa-para mea iralia.
20 Goa pea-ga mo Gote-na bi madaa yaa agaa loa makirae aanumiri kogono peme rabu nimuna madialimi ini adalimina.
21 Gore onaa rayome nipara Aa Mudu teme pare nimimi Gote-na Surube Supara madaa na-adalimi. Dia, pare onaa rayome niaana aapa so yaa-para piana kone ratalimiri Gote-na Surube Su-para mada adalimi.
22 Apo yapi di epaliade rabu onaa adaapumi gupa teme: Aa Mudu, neme abade nena bi onaa lakelo epe agaa mogeasima teme. Nena bi lakeloa abade niaame onaana wae remonu mea ruboa napi kogono adaapu pasima teme.
23 Go raburi neme nimupara gupa laketoa: Neme nimina ini-para waru naadesude-ga nimiri wae onaanu-ga ni piri-para paneaatepa toa.

Ada pape kone lapo
(Luk 6.47-49)

24 Yesumi agaa meda gupa sa: Onaa rayome nina go agaa pago ratalimi-daare nimuna epe konere gupa imi: Aa medame ada pua aana-me puri mapalaasa.
25 Goa puare yai ipisa raburi ipa roa rubisaawa puri pane po ripumi ipua go ada walu walu malaasa. Go pisa pare mo ada ora aaname puri waru mapalaawa pea-pulu mada narobesa.
26 Yapare onaa rayome nina agaa pagoa naratalimiri nimuna kone gupa imi: Go onaanuna konere ada pigi puri namapaalae pa mabaawa peme.
27 Goa puare yai ipua ipa roa rubisaawa puri pane po ripu page ipua mo ada epa marobaasa. Gore mo ada lopesa rabu ora e waru sa.
28 Yesumi go agaa lo kiritisa rabu pirisimi onaa rayome pogolasaasimi.
29 Gore nipumi agaa lakesa rabu nimuna rekena agaana tisaanu-rupa nalakesa. Dia, pare nipumi puri pane aa-na agaa lakesa.

8

Yesumi yakimi ti aa medana yaina maepeaasa
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yesu so rudu gimoa kilipia ipisa pare onaa rayome wala nipu rata mea ipisimi.
2 Go rabu yakimi ti aa meda Yesu piri-para epa rumu koba pua pirua nipumi lalo: Aa Adaa, neme nina yaina mada maperekeaina kone salo sa.
3 Yesumi nipuna yogane madaa ki oraawa lalo: Goa palua-ga abi kaapuaina. Goa sa rabu aipapulu mo rere rayo kaapu yabesa.

4 Yesumi nipu-para lalo: Nere adoaape. Neme onaa medaloma nalakelape. Nena yoganere Gote-na miru irae aame adena pope. Goa puare Moses-me sa-rupa eta yawape. Goa pali raburi nena yainare aba go dia yanalo onaanumi mada adalimi.

Yesumi soldia aa muduna kogono naaki maepeaasa
(Luk 7.1-10)

5 Yesu nipu Kaperneam su-para pisa rabu soldia aanuna Aa Mudumi Yesu nipu-para agaame gupa ogesa:

6 Aa Adaa, nina kogono naakiri yaina omoa ada saabaaya. Nipuna uni rayo omapaawa radaa ora adaape pea.

7 Gore Yesumi lalo: Neme nipu maperekeaata palua.

8 Yapare mo soldia aanuna Aa Mudumi Yesu nipu agaa gupa lakesa: Aa Adaa, niri epe aa-daa dia-ga nere nina ada-para mada naepali. Goa pea-ga neme pa agaame te rabu nina naaki mada perekealia.

9 Ni page naa soldia aa mudunumi ni surubeme. Neme soldia aanu page surube. Goa pea-ga neme soldia aa padane-para ne pu tore nipu mada palia. Aa meda ne ipu to raburi gore nipu mada epalia. Gore mo nina kogono naaki-para go kogono pa tore gore nipumi mada palia.

10 Yesumi go agaa pagoa kone adaapu isa-pulu mo nipu raapu ipisimi onaanu-para gupa lakesa: Neme ora nimi lagialo. Israel su-para aa gupa kone rulae aa meda abade page napirisa.

11 Gore agaa pagalepa: Onaa adaapu mo naare opala-nane page pabala-nane page epalimi. Gore nimumi Abraham-para Aisak-para Jekop-para so Gote-me Surube Su-para pirua akuanu raapu eta no piralimi.

12 Goa palimi pare onaa medaloma so Gote-na Surube Su adolalo peme onaare nimu ribaaene-para wala mea ratu talia. Go-parare re waru loa nimuna abulu regepe no radaa nalimi.

13 Yesumi mo soldia aanuna aa mudu goa lakesa: Nere abi pu. Neme kone rulaye-pulu nena kone sae-rupa ora palia. Goa sa-pulu nipuna kogono naakiri ora go rabu-ga maepeaasa.

Yesumi Pita-na orena agi raba misa
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

14 Yesu nipu Pita-na ada-para pua odobaawa Pita-na aayaa kekapu yaina omoa patae ina pua adesa.

15 Gore Yesumi nipuna ki mina misa rabu mo kekapu yaina aba aipapulu perekesa. Go rabu nipumi rekoare Yesuna eta iraasa.

Yesumi onaanu adaapu raba misa
(Mak 1.32-34; Luk 4.40-41)

16 Gore aebore onaa medalomame wae remo piri onaa Yesu piri-para mea

ipisimi. Nipumi agaame loa go wae remo rayo raakepe rubisa. Goa pua nimuna yaina rayo page maepeaasa.

17 Go-rupa pisare abade Gote-me agaa meda Aisaiana buk-para gupa sa: Nipumi niaana yaina rayore aba mea ruboa niaana yaina rado rado page maepeaasa.

Onaa medalomame Yesu rata mea polalo peme
(Luk 9.57-60)

18 Gore onaa adaapumi Yesu kutapu ma-aawasimi rabu nipumi lalo: Niaare ipa mone pane kenaa moneaawa baina sa.

19 Go rabu rekena agaana tisaa meda ipua sana Yesu goa epa lakesa: Tisaa, su rayona pamuali rabu ni ne raapu pamuapana.

20 Gore Yesumi nipu lakesa: Raa yana pati-parare su-para naaku ia. Yaanu page ada waritimi pare ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nina kitu pirua patape ada dia yaade.

21 Goa sa rabu nipuna disaipel aa medame nipu goa lakesa: Aa Adaa, ora lae pare nina Aapa aba rogaata pono.

22 Pare Yesumi nipu goa lakesa: Gore ome onaanumi nimuna ome onaanu yago rogaalimi. Nere saana bana sa.

Yesumi adaa po ripu maloraasa
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Yesu nipu ipunu madaa pirua sana nipuna disaipel aanu nipu raapu pisimi.

24 Go rabu mo ipa adaape poripumi ipua ipunu maugitaalo pisa. Goa pisa pare Yesu nipu pa u patae isa.

25 Goa pisa rabu mo aanumi Yesu nipu pua marekaawa lalo: Aa Adaa, neme niaa raba mea. Niaare go ipa noa ugialema-daa simi.

26 Gore nipumi nimu lakesa: Akeane nimimi paala omeme ya? Nimiri naa agaa ogepusi robaa-para mua kone rulaeme. Gore nipu rekoa po ripu-para ipa lapo puri pane agaa lakesa. Go rabu po ripu loraawa ipa eto ogesi-daa napisa.

27 Go rabu nimumi pogolasaawa lalo: Go aare ake piane aa ya simi? Go ipa-para po ripu laapome nipuna agaa pagea simi.

Yesumi maeyae aa lapona wae remo mea ratu rubisa
(Mak 5.1-17; Luk 8.26-37)

28 Yesu nipu ipa mone pane pua mo Gerasa ruruna supara opapasa. Go-parare wae remo pabo piri aa lapome matmat aana apedaa gimoa Yesu nipu piri-para ipisipi. Nipuri ora raa-para maeya ne aa lapo ya-pulu onaa rayo pala omoa go nipu ae pora-nia napamisimi.

29 Gore nipu lapome puri paloa gupa yaasipi: Nere Gote-na Si-ga neme niaa piri-parare ake pulalo epae? Gore goanu pape di abia diaga neme niaa radaa mea gulalo akolo epae pae simi?

30 Go rabu menanu adaa-
pupe mo-pare aawa eta nala
aasimi
31 Mo wae remome Yesu-
para gupa ogesimi: Neme
niaa ratu tulalo pali-daare
niaa mogo menanuna robaa-
para ratutape simi.
32 Gore Yesumi mo remo-
para nimi pulupa sa-pulu
nimumi mo aa lapo gimoa
remo nimu mo menana
robaa-para pua odobasimi.
Go mena rayo aloma pua
mo rata madaa lopoa ipa ini-
para pua ipa noa omabasimi.
33 Go rabu mo mena
surube aanu nimu pogola
pisimi. Nimu adaare-para
pua go remaa onaa rayo-
para pua lakesimi. Lakesimi
rabu mo wae remo pabo piri
aa lapo madaa pianu rayo
remaa pua simi.
34 Go rabu mo adaare-para
piri onaa rayome Yesu nipu
madaama ipisimi. Goa pua
nimumi nipu epa adoa gupa
lakesimi: Go su gimoa nena
su rado-para pu simi.

9

Yesumi kiki aa uni oma pae aa meda maepeaasa
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Yesu nipu ipunu madaa
pirua ipa mone pane pua
nipu adaare meda-para pua
opapasa.
2 Go rabu yaina ome aa
meda Yesu piri-para ria
ipisimi. Goa pisimi pare
nipuna uniri rayo oma
paawa reke madaa saabaasa.
Yesumi nipuna kone rulae
adoa mo yaina ome aa goa
lakesa: Go naaki, paala
naomape. Nena waeanu
raakepe rubaato.
3 Gore rekena agaa tisaanu
medalomame go agaa pagoa
nimuna kone-para gupa
isimi: Go aamere Gote-para
ero ta, kone isimi.
4 Yesumi mo nimuna kone-
para adokaru mua nimu-
para lalo: Akeane nimina
kone-para gupa saleme?
5 Akea pua kuma pi agaa
toa ya? Nena wae yaenu mea
rubano kedaa pia? Ne rekoa
pora pu lano kedaa pia?
6 Pare ni Onaa Raapu
Pirape Aa-na Siri go su amaa
onaanuna pupitagi neme
kone mea raakepe rubalua-
ga puri adalimina. Goa pua
nipumi mo uni oma pae aa-
para lalo: Ne rekoa nena u
pati yaenu mea ripinua nena
ada-para pu sa.
7 Goa sa rabu nipu rekoa
nipuna ada-para pisa.
8 Onaa rayome go adoa
simina paalame omes-
imi. Gore Gote-me go
piane pinalo puri kasa-
pulu nimumi nipuna bi
minasaasimi.

Yesumi Matyu yaasa
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yesu nipu go su gimoa
pore pamisa rabu aa meda
Matyu nipu mone takis mi
ada-para pirina adesa. Goa
pua Yesumi nipu-para lalo:
Nere saana bana. Goa sa
rabu nipu rekoa rata mea
pisa.
10 Yesu go aa-na ada-para
eta nala pirisa. Go rabu
mone takis mi aanu-para

naraa onaanu medaloma-para Yesu page nipuna disaipel aanu raapu pirua eta padane-para nisimi.

11 Goa pisimi rabu Farisi aa medalomame go kone adoa nipuna disaipel aanu lakesimi: Nimina tisaa mo takis mi aanu-para naraa onaanu raapu pia-ga akeane go-rupa eta no pira ya simi?

12 Yesu nipumi go agaa pagoa nipumi lalo: Yaina naome onaanu nimuri dokta piri-para pemede. Dia, yaina ome aanu nimu dokta piri-para peme.

13 Nimimi Gote nipuna buk-para lagisade agaa aba pua niminaatepa: Ofa sape kone madaare neme raana napea pare neme raba meape kone madaa pedo pi. Yesumi wala lalo: Neme ora epe onaanu agu raba mulalo naipisu. Dia, pare naraa onaanu page raba mulalo ipisu sa.

Eta nane yaa madaa makuaa loa gimimi kone
(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 Go raburi Jon-na disaipel aanu Yesu piri-para ipua nimumi nipu-para lalo: Farisi aanu niaa page eta niti pua ado aema. Goa pema pare akeane nena disaipel aanumi eta pa nena te ya?

15 Gore Yesumi nimu goa lakesa: Ona rumaatalo pe aare nipuna rurunu raapu pa piralia rabu nimuna kone-para kedaa napalia. Pare oropere go ona rumaatalo pea aare wala gimaliaga go rabu mo nipuna rurunumi odome omoa eta nape madaa niti pua pa piralimi.

16 Aa medame kagaa mamina rugini nipuna abana mamina podopene-para narabutea. Dia, pare nipumi go-rupa rugulua rabutea-daare mo mamina wala mariripiaa-mama pua adaapu riripi tabalia.

17 Go page abana meme mena yogane-para aa medame kagaa ipa wain mada nanorialia. Goa palidaare mo kagaa ipame meme mena yogane mariripiaawa mo ipa su amaa koyalia. Goa puare mo meme mena yogane page mapodopealia. Gore kagaa ipa wain-ri ora kagaa meme mena yogane-para no rialimiri lapo rata epeaalia.

Yesumi aa muduna wane maepeaawa nipuna mamina oraasa ona maepeaasa
(Mak 5.22-43; Luk 8.41-56)

18 Yesumi nimu-para go agaa pa pena lakelala aina aa mudu meda Yesu piri-para ipua rumu epa koba pua gupa sa: Nina nogore abia ora ini adupia pare neme epa ki sali rabu mada rekalia sa.

19 Goa sa rabu Yesu nipu mo aa mudu raapu polalo pisa rabu nipuna disaipel aanu page pisimi.

20 Pora-nia pisimi rabu ona medare nipuna yaapi pupulae yainare maali 12-pela patisa. Go ona nipu Yesuna masaa-nane ipua nipuna mamina aane-nane kimi oraasa.

21 Go ona nipuna robaa-para kone gupa isa: Neme nipuna mamina madaa ki oraaluare nina yaina mada dia yalia kone isa.

22 Goa puare Yesumi nipu wala pereke tua adoa lalo: Go nogo. Neme ni madaa kone rulaate-pulu nena yaina abia madia yaato. Ora go rabu-ga go yaina epeasa.

23 Gore Yesu nipu mo aa muduna ada-para pua opa-paasa. Go-parare onaanumi emaa loa re adaa lo pirisimi.

24 Gore Yesumi lalo: Nimi pane piralepa. Go nogore pa u patana. Ora ini na-adupiana. Go rabu nimumi nipu giri laasimi.

25 Mo onaa rayo pane pula pira loare Yesu nipumi mo nogona ada rum ru-nane pua ki mina mua nipu marekaasa.

26 Goa pisa rabu go remaa su rayo-para pago kiritisimi. Yesumi ini rabuni aa lapo-para agaa maarea aanu page pua maepeaasa.

27 Yesu nipu go ada gi-moa pora pamisa rabu ini rubu pi aa laapome nipu rata mea ipua gupa yaasipi: Nere Devit-na si-ga saa raba mea sipi.

28 Gore Yesu ada ru-nane penaaloa mo ini rubu pi aa lapo nipu piri-para ipisipi rabu Yesumi nipu-para lalo: Go kogono mada palua-ga nipimi ni madaa kone ru-lalipi ya? Nipumi lalo: E, Aa Adaa mada palipa sipi.

29 Goa sipi rabu Yesumi nipuna ini kimi oraawa lalo: Nipimi ni madaa kone rulaaripi-daare nipina ini madaa epeaalia.

30 Goa puare nipuna ini wala epe sa. Goa puare Yesumi nipu-para puri pane agaa gupa lakesa: Nipimi waru kudiri pipape. Onaa medaloma nalaketapape.

31 Pare nipu gimoa pisa rabu go su rayona Yesuna remaa pamisa.

32 Goa palaina onaa medalomame agaa maare wae remo pabo piri aa meda Yesu piri-para mea ipisimi.

33 Gore Yesumi mo wae remo mea rakepeaasa rabu nipu laapome agaa lopaasipi. Gore onaa rayome kone adaapu sua gupa simi: Go Israel su-para napi kogono go pamu pia-daa simi.

34 Pare Farisi aanumi lalo: Wae remonuna aa mudumi nipu puri kanaloa go pia simi.

Yesumi onaanu odome omesa
(Mat 4.23; Mak 1.39; Luk 4.44)

35 Yesu nipu su adaare rayo-nini pamua sana nimuna lotu ada-para agaa pamu mogeasa. Go rabu nipumi Gote-na Surube Su madaa epe agaame loa sana onaanuna yainanu maperekeaasa.

36 Nipumi mo onaa rayo odome omesa. Gore nimuna kone mabebola tua wae-rupa pirisimi-pulu nipumi odome omesa. Mo sipsip-nuna punini aaraa napirisa rabu go onaanu kalae-rupa pirisimi.

37 Goa pisimi-pulu Yesumi
nipuna disaipel aanu lakesa:
Eta adaapu mo maapu-para
poro aaya pare kogono pape
aanu adaapu napimi.
38 Goa pea-ga nimimi go
maapuna aaraa-para eta ini
mea kirita sula epena beten
tapape sa.

10

Aposel kogono aanuna bi
(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Yesu nipuna aposel
kogono aa 12-pela yaaloa
nimu kogono papena puri
mapalaasa. Gore nimimi
wae remo rakepeaminalo
yaina rayo maperekeaami-
nalo onaa raba minalo puri
gialua sa.
2 Mo aa 12-pela nimuna
biri gupa: Saimon-re aba
ripia Yesumi nipu aba mapi-
raasa. Nipuna bi medare
Pita. Nipuna amere An-
dru page mapiraasa. Goa
pua Sebedi-na si Jems-para
nipuna ame Jon lapo page
mapiraasa.
3 Gore Filip-para Bar-
tolomyu lapo mapiraasa.
Medalomare Tomas-para
takis mi aa Matyu lapo
mapiraasa. Goa pua Jems-
re Alfius-na si Tadius lapo
mapiraasa.
4 Goa pua Saimon Selot-
para Judas Iskariot page
mapiraasa. Go aamere pirua
Yesu tapena kabereke misa.

Yesu mo aposel aa 12-pela
kogono kasa
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-5)

5 Yesu nipumi mo aposel
kogono aa 12-pela agaa
mana gupa lakesa: Nimi
aa ruru radonu piri-para
napulupape. Goa pua nimi
Samaria adaare-para page
napulupape.
6 Dia, pare nimiri Israel
su-para piri onaanuri ora
alupae sipsip-rupa pimi-ga
nimu piri-para pulupape.
7 Nimimiri Gote-na Surube
Su abia ora re-para epa ialo
pua laketapape sa.
8 Nimimi yaina ome
onaanu maepeaatepape.
Ora ini adupini onaanu
marekatapape. Mo yakimi
ti onaanu maepeaatepape.
Wae remo mea raakepe
rubatepape. Gore nimimi go
puri mealeme-pulu mo onaa-
nuna yaina madaa yoto nami
mada pa maepeaatepape sa.
9 Nimimi mone yo-para
mone ini-para ora mone
padane-para nimina oge
nusi-para namadialepape.
10 Go page nimimi pal-
imi rabu rokanu namadia
pulupape. Go page alopape
mamina meda-para aa ada-
para pora pamuape rimaapu
page namea pulupape. Dia-
ga aame pa palimi-daare ni-
mumi eta oyae mada gialimi.
11 Gore nimi adaare
page su rado-para pal-
imiri nimimi aba waru
adalepape. Nimimi epe
amenu medaloma aba waru
adoa go aa raapu piraama
puare nimi meape onaa dia
yaliare puaa-mama pipape
sa.
12 Gore nimimi ada meda-
para palimi rabu go ada-para

piri onaa-para epe-rupa piralepape tapape.

13 Gore mogo ada-para piri onaa-daa epe onaa yalia-daare gore nimina epe kone nimu madaa pa salepape. Pare nimumi abi piralepape agaa naabutimi-daare nimina epe konere wala mua go ada gimalepape.

14 Gore aa medame nimina agaa pagolalo nipuna ada-para nalamua paliadaare gore go adaare gimoa pulupape. Go rabu nimumi nimuna wae kone adenalo nimina aa madaa ae kege kunu sua pulupape.

15 Pagalepa. Orope Goteme onaanu yoto mea rumaa katea di raburi wae adaare Sodom Gomora su lapopara pirisimide onaanupara kedaa kasade. Goa pisade pare go kedaamere go su-para misimide kedaa rabuniaa mealimi sa.

Kedaa epalia-ga waru adalepape

(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Yesumi goa sa: Pagalepa. Neme nimiri maeyae yananuna rikiraana sipsip mena si-rupa mea rapaato. Goa pea-ga nimimi ora pawa pua paakanumi umu yoloa pameme-rupa pamualepape. Go page nimimi epe kone sua so yaa-para pirape kone mealimina pamualepape.

17 Nimimi mo aanu waru adalepape. Nimumi nimi aditalo kaunsil-na ada mea pua nimuna lotu ada-para aipuyame nimi talimi.

18 Nimumi nimi koso laatalo mo aa mudu kadipinu piri-para mea palimi. Goa pua nimimi nina kogono pua nimu-para pa ruru radonupara page epe agaa laketeme.

19 Gore nimumi nimi koso lape agaa temede raburi niaa ake tema pae kone adaapu nasalepape. Dia, Gote-me go rabu laketemenalo agaa gialia.

20 Go rabu nimimi agu raapo koso lape agaa nateme. Dia, Holi Spirit nimina robaa-para piralia rabu nimina Aapame agaa lagialia.

21 Go rabu aanu nipuna amenu wala kosome mariaawa nipuna ame tu maomalimi. Gore aaraanumi page nipuna si-para waea palia. Sinumi page agi aaraanupara agaa rasua koso lape agaa loa tu maomalimi.

22 Go raburi nimimi nina pora ratalimi-pulu onaa rayome nimi ronome omalimi. Pare onaa rayome puri paboa ni nagi-mama palimiri orope go su yaa lapo dia yalia rabu go onaanu oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

23 Gore nimi adaare medapara nimi kedaa gialimiri gore adaare rado meda-para pogola pulupape. Neme ora nimi lagialo: Israel adaare rayo-para kogono mada napu kiritalimi pare Onaa Raapu Pirape Aa-na Si aba epalia.

24 Skul teme naaki nogo
nimiri nimina tisaanu
narabuaniaaeme. Go-rupa
agu kogono pape aanumiri
nimuna surube aa mada
narabuaniaaeme.
25 Goa pea-ga skul nogo
naakimi nimuna tisaa-rupa
piralimi-daare epe teme.
Go page kogono pape aame
nipuna aa mudu raapu nona
pi piraliare epe teme. Goa
pua ada padane surube aa-
para wae bi Belsebul* teme-
daare nipuna ada raapu
pimi-nu ora wae binu page
katea.

Paala omape aana bi
(Luk 12.2-7)

26 Goa pea-ga nimimi pa
onaanu paalame naoma-
lepape. Dia, abiare oyaeyae
rayo rigitabaaya pare orope
penaame sua kudiri pi
kone rayo page onaanumi
mada adoa penaame amaa
pagalimi.
27 Neme go ribaaene-para
lagialo agaare nimimi naare
paalu laketapape. Nimimi
pawasi pagaleme agaare su
rudu madaa rekaawa laketa-
pape.
28 Aa medalomame on-
aanuna to yogane mada tu
maomalimi pare kone wa-
supa mada natu maomalimi.
Goa pea-ga nimimi nimu
madaa paala naomalepape.
Yapare Gote-me yogane-
para wasupa lapo repena
sulaa-para mada mea iralia-
ga nipu madaa paala oma-
lepape.
29 Nimimi oge yaasi
laapore mone kane oge
padaneme kabeme. Goa
pea pare nimuna Aapame
nalaketea-daare oge yaa
padane su amaa mada
nalopalia.
30 Gore nimina aalu iri
rayo Gote-me aba dipita.
31 Goa pea-ga nimimi paala
naomalepape. Nimimi mo
ogege yaana kabape yoto ora
maoge yateme sa.

Yesuri go piane aa
(Luk 12.8-9)

32 Yesumi agaa meda goa
sa: Onaa rayome pa onaa-
nuna ini agaana niaa Yesuna
onaanu pima laketemere
neme so yaa-para pia Aapa-
para go onaanuna bi page
laketoa sa.
33 Pare onaa rayome pa on-
aanuna ini agaana ni masaa
rilalimiri so yaa-para pia Aa-
pana ini agaa madaa neme
nimu page gimalua sa.

Yesu su amaa ipisare yada
marekaatalo naipisa
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 Nimimi niri go su amaa
epe-rupa pirape kone mea
ipisade kone nasalepape.
Dia, pare neme rai kutu nona
piane agaa mea ipisu.
35 Naa ipisude kogono
madaare yada pape kone
adaapu gupa salimi. Aanu

* **10:25:** Go biri Kenan su-para piri onaanuna makirae gote kone sua bi maasimi. Go bina rere gorupa: Nipu Gote rayona mudu gote teme. Gore mo Juda aanumi gote rayo nipuna rolo-para pia simi. Goa loare Belsebul-na bi waru madaa minasaasimi. Goa pua wae remo rayona bi nipu madaa popesa. Goa pisimi pare Belsebul-ri wae remo-para simi.

medaloma nimuna Aapanu-para iaa aulalimi nogonumi nimuna aginu-para iaa aulalimi orenumi aayaanu-para iaa aulaliminalo ipisude.

36 Goa puare aa medana wae iaare nipuna ada padane-para piri onaanu re-para aulaawa ronome omalimi.

37 Onaa rayome nimuna Aapa ama madaa pedo pu raana meme-rupa ni madaa raana waru naomalimiri gore go onaanu ni raapu mada napiralimi. Go page onaa rayome nimuna nogo naakinu pedo pu raaname omoa ni madaa raaname waru naomalimiri go page ni raapu mada napiralimi.

38 Onaa rayome nina repena polopeana kedaa narua nina pora nakurialimiri ora ni raapu mada napiralimi.

39 Gore onaa rayome nimuna yogane madaa kogono agu pu piralimiri nimuna wasupanu pa alupalimi. Goa pea pare onaa rayome ni madaa kone rulaawa nimuna yogane madaa kone narumalimiri nimuna wasupanu epe-rupa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

Onaa medalomame epe yoto mealimi
(Mak 9.41)

40 Onaa rayome nimi mealimi-daare gore ni page mealimi. Gore onaa rayome ni madaa kone rulaawa epe-rupa mealimi-daare Gote-me ni mea epenasa-daa nimumi nipu madaa page kone rulaawa mealimi.

41 Onaa rayome Gote-na agaa lakene aa epe-rupa raba mealimi-daare Gote-me epe yoto gialia rabu waru mealimi. Mo agaa lakene aa onaanu yoto mealimi-rupa go padane-rupa rumaalia. Onaa rayome ora epe aa meda epalia rabu go aa adoa neme go aa raba mealua kone salimi-daare go nimu raba meae aa-para padane-rupa epe yoto mealimi. Go agaa pagalepa.

42 Onaa medalomame nina disaipel onaa meda ipa kogore nape pe meda katemedaare go epe kone madaa epe yoto mealimi.

11

Jon Baptais-na disaipel aanu Yesu piri-para pisimi
(Luk 7.18-35)

1 Yesumi go agaare nipuna aposel kogono aa 12-pela lakesa. Go agaa lakelo kirituare nipu go adaare gimo monane adaare medaloma-para puare go onaanu-para epe agaa lakeloa moge riaasa.

2 Jon-me nipu kalabus ada pirua Yesuna remaa pagesa. Go rabu nipuna disaipel aa medaloma Yesu piri-para mea rapaasa.

3 Go aanu nimumi Yesu agaa gupa pua misimi: Nere Jon-me aba epalia lo lagisade aa yapae? Pa aa meda orope epaliade ado pima?

4 Gore Yesumi nimu gupa lakesa: Nimimi pua kogono

adamede rayo ora yaade lo Jon pua laketapape.

5 Abia ini rabuni onaanumi oyae waru adaleme. Aa wae onaanu pora pamualeme. Yakimi ti onaanuna rere kaapu yaa. Aane poae onaanumiri abia aane lobaawa pagame. Aba ome onaanu page wala reka pimi. Go onaa naraanumi page Gote-na epe agaa pagaleme. Go remaa rayore Jon pua laketapape.

6 Onaa rayome ni madaa kone laapo nasu puri paloa kone rulalimi-daare go onaanu pedo pua waru piralimi.

7 Mo Jon-na disaipel aanu pulaina Yesumi mo Jon-re go piane aa yaade lo onaanu waru lakesa: Abade nimi mo onaa napiri su-para puare ake adolalo pisimi ya? Gore nimimi po ripumi kabe ragualae adola pisimi ya?

8 Nimi puare ake adola pisimi ya? Epe mamina maarae aanu adola pisimi ya? Dia, aa mudu nimuna epe mamina maraawa epe ada-para piruaeme.

9 Gore ake adola pisimi ya? Gote-na agaa lakene aa meda adola puame ya? E, gore neme nimi lagialo: Go aamere Gote-na agaa lakene aa medalomare nipumi rabuniaaya.

10 Go aa madaare Gote-na buk madaa agaa gupa ia: Gote-me lalo: Pagalepa. Neme nina agaa lape aa aba epenatoa. Go aamere nimina pu robaa konena pora maredepo yaato tea.

11 Yesumi lalo: Pagalepa. Jon Baptais-ri go su amaa madini onaa rayo rabuniaawa nipu ora epe ta sa. Pare Gote-na Surube Su-para polalo nogo naaki-rupa pimiri Jon page rabuniaame.

12 Abade Jon agaa mogea aa pirisa rabu page abia onaanumi Gote-na Surube Su-na agaa ratu rubulalo pirisimi. Go page wae puri pane aanumi nimu ripinaatalo peme.

13 Gote-na agaa lakene aa rayome page Moses-na rekena agaame agaa lakelamama ipuare Jon-me page Gote-na Surube Su-na agaa laketa-rupa mogea kone rulaeme.

14 Gore nimimi nimuna agaa pagamona kone salimidaare gore Jon-re Gote-na agaa lakene aa Elaija-rupa aba epalia simide.

15 Onaa rayome go agaana re niminaaba piralimiri waru pagalepa sa.

16 Go rabu go onaanu nimiri ake madaa saa pi agaa lagialua ya? Nimimiri kone gupa meme. Nogo naakinu-rupa maket su-para pimi. Goa puare go nogo naaki rado medanu-para gupa yaateme:

17 Niaame nimi-para emaa pe tema pare nimimi mata napabeme. Niaame odome omoa nimi-para rupa yaasa tema pare nimimi re-daa nateme sa.

18 Jon nipu ipua ipa wainpara eta medaloma-para

nanisa pare nimimi nipu maeyae aa simi.

19 Gore Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ni ipua go etanu epa no ipa no pe-pulu onaanumi lalo: Adalepa. Go aamere eta adaapupe noa ipa wain page adaapu nea teme. Go aare mone takis mi aanu-para naraa onaanu raapu pia teme. Goa peme pare onaanumi ora Gote pia kone sua kone rulalimina-ga Gote-na makuaae kone mada adalimina.

Taun medaloma-parare onaanumi kone narulaeme
(Luk 10.13-15)

20 Goa puare su adaare adaapu-para Yesu nipumi napiaa kogono waru pisa pare go pirisimi onaanumi kone naperekesimi. Gore Yesumi nimu ratu yawoa nimu-para ape sa.

21 Gore nipumi lalo: Korasin su-para mo Betsaida su lapo-para piri onaanu madaa neme odo waru pia. Gore neme Tair Saidon su lapo-para napiaa kogono gorupa pula pisu yaalore go Tair Saidon su-para pimi onaamere kone pereketa pisimi. Goa pula pisimi yaalore nimuna odo waatalore tagame pepeminua mamina yamola pisimi.

22 Pagalepa. Gore onaanuna yoto rumaape yapi di raburi Gote-me Tair Saidon su lapo piri onaanu kedaa katea. Goa palia pare nimimi wae kedaa ora waru rialimi.

23 Nimi Kaperneam su-para piri onaanu nimimiri yaa-para polalo peme? Gore nimi wae su-para palimi. Mo napiaa kogono pawade-rupare Sodom su-para pula peme yaalore gore abia go raburi mo Sodom su-para aata pea.

24 Pagalepa. Gote-me onaanu yoto rumaape di raburi nimina kedaamere mo Sodom su-para piri onaanuna kedaa rabuniaa mealimi.

Yesumi kitu epa mealepa sa
(Luk 10.21-22)

25 Go raburi Yesumi Gote beten gupa sa: O Aapa, nere su yaa lapona Mudu pi. Gore abadere neme kone makuaae onaanu-para kone waru i onaanu-para nena kone kudiri pua nogo naakinu-rupa mea waaside. Go madaa ora pi lalo.

26 Gore Aapa nena raana ratua go-rupa ne peme.

27 Nina Aapamere oyae rayo neme surubanolo gisa. Goa pisa pare pa onaa medame nena Sina ni na-ademe pare ne Aapa padane mamere ade. Aa medame Aapa na-adea pare Simi padane-ma mere adea. Mo Simi onaanu Aapa waata-daare nimumi Aapa ademe.

28 Nimi onaanumiri kalai pu kogono pua kedaa ria epemere ni piri ipulupape. Goa epalimiri nimi kitu mapiraalua.

29 Goa puare nina pasaa madaa ia repenare gore nimimi mua nimina pasaa madaa mea riaalepape. Gore

neme epe kone su pawa pipulu nimimi nina kone adoa adaapu mogeatepape. Goa palimiri nimimi kitu epa mua piralimina.

30 Gore nina oyae riape repenare kedaa napea. Nimina pasaa-para riape yae salua-ga yapa pinalo riaalepape sa.

12

Kitu Pirape Yapi di madaa agaa misimi
(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Kitu Pirape Yapi di medare Yesu nipu wit maapu pamisa. Goa puare nipuna disaipel aanu nimu reame omesimi-pulu mo wit-na ini keroa sana mea nisimi.

2 Gore mo Farisi aanumi go adoa Yesu nipu gupa lakesimi: Adaina. Kitu Pirape Yapi di madaare rekena agaame kogono dia ta pare nena aanumi agaa rasua pa peme.

3 Yesumi nimu gupa lakesa: Gore nimimi Devit-para nipuna aanu page reame omoa pisa yaade remaare nadipitimi ya?

4 Gore nipu Gote-na ada ru-nane pua odobaawa mo Gote-na sape bret mea nisimi. Go bret-re Gote-na miru irae aanumi agu nisimi pare mo aanumi rekena agaa rasaasimi.

5 Pare nimimi abade Moses-na rekena agaa-para go remaa nadipiasimi ya? Gore lotu ada-parare Gote-na miru irae aanumi kogono pua Kitu Pirape yapi orona rekena agaa rasitimi. Goa pisimi pare nimumi pa wae yae meda napisimi.

6 Gore neme nimi lagialo. Oyae go-para ia yaemere lotu ada rabuaniaaya.

7 Pare nimimi Gote-na agaa meda pagola peme yaalore waea napeme onaanu-para agaa mada nalaketa peme. Nipuna agaa go ia-daa: Ofa sape kone madaare neme raaname naome pare epe raba meape kone madaa pedo pi.

8 Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri Kitu Pirape Yapi Di-na Aa Mudu yaade.

Kitu Pirape Yapi di rabu Yesumi ki wae aa meda maepeaasa
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Yesumi go su-nane gimoa nimuna lotu ada meda-para pisa.

10 Goa pisa rabu aa meda nipuna ki rudu ae aa meda pirisa. Gore aa medalomame Yesu-para koso lape agaa loa nipu-para agaa gupa simi: Gore niaana rekena agaa madaare yaina ome onaare Sabat piri yapi di rabu maperekeaamina yapae dia yapae simi.

11 Gore Yesumi nimu-para lalo: Nimina rikiraana aa padanemere mena sipsip punalia rabu medare Kitu Pirape Yapi di rabu kuba-para lopalia. Gore nimimi sipsip menare mogo yapina amaa-nane nayola salimi ya?

12 Gore onaare sipsip mena-rupadaa dia. Kitu Pirape Yapi Di-na page niaame

onaa raba mealimare rekena agaa narasitima.

13 Gore nipumi mo ki rudu ae aa-para lalo: Nena ki ridula. Goa pisa rabu go aana ki epe sa-pulu wala epe ki meda nona pisa.

14 Go raburi Farisi* aanu nimu reka puare Yesu nipu tu maomaatalo yada robesimi.

Yesuri Gote-na epe kogono Raba Meape Aa

15 Gore Yesu nipumi go agaa pagoa sana go su gimoa pisa pare onaa adaapu nipu rata mea pisimi. Goa puare nipumi yaina ome onaa rayo maepeaasa.

16 Goa puare Yesumi nimupara agaa puri paloa lakesa: Nina kogono pawade-rupa onaa medanu napua laketapape sa.

17 Goa lakesa agaa madaare Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me agaa gupa sa:

18 Gote-me goa sa: Go aare nina mada mi aa yapulu neme nipu madaa raaname waru omoa nipu madaa pedo waru pe. Neme nina Holi Spirit kaato raburi nipumi su rado-para piri onaa nina yoto rumaape yapi di lakena.

19 Gore nipumi agaa puri palo naloa ratu nayawalia. Goa pua nipu pora-nia pamualaara pamualia.

20 Gore nipumi kogono pa amaa pua nipumi onaa rayo ora epe kone inalo raba mealia. Goa pua nipumi kabe meda ugitabolalo po ripumi rialaayare mada narugula tabalia. Goa page lam meda uduna repe repe paliare nipumi mada namaudinalia.

21 Goa palia rabu ruru rado onaa rayome nipu madaa kone rulaawa nipu ado piralimi.

Yesumi Belsebul raapu kogono pea simi

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-23; 12.10)

22 Go raburi ini rubuni aa meda nipu madaa remo pirisa-pulu nipuna agaa maaresa. Go aare nimumi Yesu nipu piri-para mea ipisimi. Go rabu Yesumi go aa maepeaasa rabu mo aame agaa lapaawa oyae page waru adesa.

23 Gore onaa rayo nimu pogolasaawa lalo: Go aare nipu Devit-na si yapae dia yapae simi?

24 Gore mo Farisi aanumi onaanuna agaa pagoa goa simi: Wae remona aa mudu Belsebul-mi go aa puri kata rabu nipumi go remo raapu pirua pia simi.

25 Gore Yesumi nimuna kone adokaru mua nimu gupa lakesa: Adaare medapara piri onaanumi nimu rumaa yada palimi-daare gore rekepu paawa piralimi. Go adaare-para aaraalu nimumi rugulala palimiri

* **12:14:** Go aanumi goa simi: Kitu pirape yapi dina Yesumi onaa maepeaatare waea pia simi. Nimuna rekena agaa rugusa-daa Yesu taminaloa agaa go madaa maasimi. Go agaa medare Luk 13.14-para Jon 5.18-para page ia.

go ruru lapore mada nakibu ma-aalimi.
26 Goa pea-ga Satan-na su-parare ruru padaneme wala yada pua meda ratu rubaliare wala mada nakiritalipi pare nipuna ruru rugulala pa pipi. Go raburi nimuna su ora o yalia.
27 Gore nimumi gupa lamede: Belsebul-mi ne raba mea rabu neme wae remo mea rubaaede. Goa pea-ga nimina disaipel aanuri aapimi raba minalo nimumi wae remo mea rubaeme ya? Nimumi goa pemepulu nimina koso lape agaa rabuaniaaeme.
28 Pare Gote-na Holi Spirit-mi ni raba mu puri gea-pulu neme go wae remonu mea rubaayo. Goa pea-ga Gote-na Surube Su nimi piri-para aba epaade.
29 Gore aa medame puri pane aa medana ada-para pua odobaawa nipuna oyaeyaenu paake mulalo paliadaare gore nipu opeme aba rogaalimi. Nipumi goa puare nipuna ada-para i yaenu rayo mada mealia.
30 Aa medame ni raapu napiraliare gore nina iaa pia. Aa medame naa sipsip mena namea kirata mapiraaliare gore nipumi mo sipsip-nu pane mea ratu rubalia.
31 Goa pea-ga neme nimi lagialo: Gote-me onaanuna wae yaenu-para wae ero agaanu rayo mea rubalia pare onaa rayome Holi Spirit-para ero agaa temedaare go wae yaere Gote-me mada namea rubalia.
32 Onaa rayome Onaa Raapu Pirape Aa-na Si-para wae agaa temere Gote-me go wae yaenu mea rubalia. Pare onaa rayome Holi Spirit-para wae agaa temere Gote-me go wae yae mada namea rubalia. Gore abia page orope page ora mada namea rubalia.

Wae repenamere ini wae madialia
(Luk 6.43-45)

33 Gore repena ini epere epe repena mada aba etalia. Wae repena opalia-daare wae ininu madialia. Goa pea-ga ini aba madita rabu go repenare epe ta palo o ta palo mada makuaaema.
34 Nimiri wae paakame madini onaanu-ga nimimi epe agaare akepu teme ya? Nimiri waeanu pemepulu nimina robaa-para rulatabea agaare penaame waatea.
35 Aa epe medare nipuna robaa-para epe kone pateapulu nipumi epe kone sua epe agaa tea. Aa wae-mere nipuna wae kone robaa-para rulatabea-pulu nipumi wae agaa tea.
36 Go agaa lagialo: Gote-me orope onaana yoto mea rumaaliade rabu nimuna pianu rado rado ado kiritua Gote-me yoto rumaa katea.
37 Nina to agaa madaare Gote-me nimi koso lape agaa tea. Go teme agaa madaare Gote-me nimi epe onaa lo wae onaa lo pagoa mea rumaalia.

Onaa medalomame napiaa kogono adamona simi
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Go raburi rekena agaana tisaa aa medalomame Farisi aa medaloma-para gupa simi: Tisaa-ya, niaame nena napiaa meda paina adamona simi.

39 Go raburi nipumi nimu gupa lakesa: Go abia pimi onaanumi waea pua Gote gimeme-ga akolo napiaa kogono adolalo peme. Pare nimumi nipuna kogono meda na-adalimi. Pare neme aa Jona-na pisade kogono padanere palua rabu adalimina.

40 Abade Jona nipu adaa enana robaa-parare yapi repome pirisa. Goa pisana-rupare Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri matmat-para yapi repome pirua wala rekalua sa.

41 Pare Gote-me onaana yoto mea rumaape yapi di epalia rabu Ninive pirisimide onaanu rekoa nimu kosona ini-agaana palimi sa. Gore Jona-na agaa lakesa rabu nimumi pagoa wae yaenu gimoa nimuna kone robaa perekesimi. Goa pisimi pare abia go pima yapi dimi Jona-na kogono maoge yaeme sa.

42 Gore Gote-me onaanuna yoto mea rumaape yapi di rabu no re-nane piri Ona Mudu meda rekoa nimina wae yae rayo madaa koso tea. Go onana bi Mudu Shiba teme. Gore go ona nipu Solomon-na epe agaa pagola pisa-pulu nipu su rayona aane-nane pamisa. Goa pea pare aa go nimina rikiraana piamere Solomon-na kogono page rabuaaya.

Wae remo wala ipisa
(Luk 11.24-26)

43-44 Gore wae remome aa meda aba gima paliare gore nipu su kaapu meda asapula pea. Go remo nipu pamea pare epe su ora asapua na-adalia-daare nipumi wala gupa tea: Nina aba pirua epawade ada-para wala palua tea. Wala pua puaa adea pare adede ada-parare puluma kia pepena pua waria sabaaya.

45 Goa pisa raburi nipumi ora wae remo 7-pela wala pua lamu mua sana nipu raapu ipuare mo ada runane odobaawa pirisimi. Apo 7-pela nimumi remona wae kone maoge yaawa aba ripiare go aa wae-rupa pirisa pare abiare ora wae-rupa pia.

Yesu nipuna agi amenu agaa lakesa
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yesu nipu mo onaanu raapu agaa pa lala pirina agi amenu amaa-nane epa aasimi. Nimumi nipu raapu agaa talo pisimi.

47 Gore aa medame nipu goa lakesa: Nena ama-para nena amenu so amaa epa aeme. Gore ne raapu agaa talo pimi.

48 Pare nipumi mo onaapara lalo: Nina ama amenuri aapi ya?

49 Goa loare nipuna ki maalame nipuna disaipel onaanu-para wakia lalo: Adalepa. Nina ama-para amenuri nimi yaade.
50 Onaa rayome nina so yaa-para piri Aapana agaa waru pago rateme-daare gore go onaa nina ame-para baani-para ama-rupa piralimi sa.

13

Aa medame maapu-para eta ini poaaya
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Go raburi Yesumi mo ada gima pua ipa ini repaa-nane pua pirisa. Go rabu nipumi onaanu agaa moge riasa.
2 Go raburi ora onaa adaapu nipu piri-para ipua pirisimi-pulu nipu ipunu meda madaa pirisa. Goa pisa raburi onaa rayo ipa ini repaa-nane pa pirisimi.
3 Go rabu nipumi oyae adaapu mogeawa saa agaame agaa gupa lakesa: Aa medame nipuna maapu-para kibita wai radata pisa.
4 Gore mo maapu-para radata pisa raburi kibita ini medaloma mo pora-nia pa lopesa rabu yaanumi mea nisimi.
5 Gore polalo mea pisa rabu medaloma aana rote madaa lopesa. Gore go-para kobere su ogepusi madaa isa-pulu go ini ora aipapulu opesa.
6 Pare naare epa roa radaa pea raburi su kelelo loa pitaa napua kaapu ta.
7 Mo wit-na ini medaloma itutuae-para lopesa rabu repena opoa adaa yo pua maregepeasa.
8 Pare kibita ini medaloma epe ipa piri su-para lopoa sana ini waru epe-rupa etesa. Goa pua opesa rabu medalomame ini 100-pela madiala medaloma 60-pela madisa. Goa pea pare medaloma pa padane padane laata pu 30-pela madiala pisa.
9 Onaa rayome go agaana re niminaaba pirua waru pagalepape sa.

Saa pi agaana re
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 Go rabu nipuna disaipel aanu Yesu nipu piri-para ipua gupa epa agaa misimi: Akeane oro yaalo neme niaa saa pi agaame agu lage pae?
11 Yesumi lalo: Gote-na Surube Su madaa kudiri pu i agaa ia pare nimimi aba pageme. Goa pea pare nimimi wala napageme.
12 Gore ona rayome oyae adaapu aba saapitimi-daare Gote-me wala adaapu medaloma page sania katea. Goa pua nipumi oyae adaapu salia. Pare onaa rayome kone ogepusi saapiru oyae meda nasaapiralimi. Go ogepusi page ora mea palua sa.
13 Neme nimi-para saa agaa agu tona re-re gupa: Nimuna inimi oyae pa ademe pare nimimi oyaena re waru na-ademe. Nimina aaneme pageme pare nimimi kone-para waru naimi.

14 Go onaanu madaare Gote-na agaa lakene aa meda Aisaia-me agaa ora go-rupa saaya: Nimumi agaa pago piralimi pare re-re waru naniminaalimi. Nimina inimi pa adapaba piralimi pare oyae waru na-adalimi.

15 Go onaanuna kone waru nasua pimi. Nimimi nimuna aane pora poabaaya. Nimuna ini rigiteme. Goa napula pisimi yaalore inimi oyae mada adola pisimi. Nimuna robaa-para paa mada epe ta pisa. Agaa pago mada niminaalimina. Gote-me lalo: Nimina kone perekea ni piri-para epe-natepape. Go rabu neme nimi maepeaalua.

16 Pare nimimi ora epe-rupa pimi-daare pedo pi-pape. Nimina inimi oyae ado aaneme agaa pago pimi-ga ora epe ta.

17 Go agaa pagalepa. Abade Gote-na agaa lak-ene aanu-para Gote-na onaa medaloma page abia nimimi go adaleme yae adolalo raaname omesimi. Pare nimumi abade na-adesimi. Abia nimi lagialo agaa pagola pisimi yaalore raaname omala pisimi pare go agaa napagesimi.

Wit-na ini poape saa agaana re
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 Gore aa medame nipuna maapu-para wit-na ini poasa remaana re-re gupa pa-galepa.

19 Onaa medalomame Gote-na Surube Su madaa agaa pagoa yapare nan-iminaaeme. Go onaanuri apo pora-nia lope wit ini-rupa pimi pare robaa-para i agaare Satan ipua epa mabebola tea.

20-21 Gore mo kibita ini aana madaa lopesanare onaa medalomame Gote-na agaa aipapulu pagoa raaname omoa rata mea peme-rupa yapare go agaare nimuna robaa ru-nane pitaa waru napea. Goa pea-pulu nipuna pitaa ogepusi pea. Goa pea-ga epe agaa madaa kedaa marialimi-daare nimimi Gote-na agaa aipapulu gimoa lopalimi.

22 Mogo repena ini etoto-aepara lopesana-rupare nimimi agaa pageme pare mone kogono-para wae kone adaapu i su-para pimi-pulu go wae kone rayome Gote-na agaa marabuniaaya. Goa pea-pulu ini waru namadita.

23 Mogo ini epe su-para lopesare gore onaa medalo-mame Gote-na agaa pagoa robaa-para mea sua kone ru-laeme. Goa pua nimuna ini page waru adaapu 100-pela wakia ini-rupa madita. Gore medalomana ini 60-pela ma-dita. Gore medaloma padane padane laata pina 30-pela madita.

Maapu-para wae ripu opeana saa agaa

24 Yesumi nimu-para saa agaa meda wala gupa sa: Gote-na Surube Su nona pianere aa medame epe repena ini nipuna maapu-para poaaya.

25 Ribaa onaa u patala peme raburi iaa medame ipua wae ripu mo maapu-para epe ini raapu radata.
26 Orope go ini etolalo pea rabu mo wae ripu raapu aaya.
27 Goa puare kogono naakimi mo maapuna aaraa piri-para ipua lalo: Aa adaa, niaame abade nena maapu-para epe ini poasima kone sama pare akeane wae ripu opa ya?
28 Gore aa adaame nimu goa lakesa: iaa medame pea. Gore mo kogono naakinumi lalo: Aa adaa, nena kone-mere niaame wae ripu mea rasu rubola pomona kone sae?
29 Gore nipumi lalo: Dia, nimimi mo wae ripu rasu rubala aawa mo epe kibita ini rasalimi-ga pa laainawa.
30 Gore pa ainaloa mo epe ini ratemade rabu go kogono naakinu-para gupa laketoa: Go ripu waenuri aba raloa rogaawa iralimina toa ripu epenuri padane ada-para rogaa kirita salepape-lo laketoa.

Bret ma-adaa yaape yis-na saa agaa
(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31-32 Yesumi nimu saa agaa meda gupa lakesa: Gote-na Surube Suri gupiane: Repena yamo ini mua aa meda nipuna maapu-para poaaya. Gore opea raburi wala adaa yoa pa repena medaloma rabuaaya. Gore nipu repena nona piane aaliade raburi yaa medaloma ipua go repena palaa madaa ada waria pitimi.

33 Gore Yesumi saa agaa meda gupa lakesa: Gote-na Surube Suri bret adaa nalo yaape yis-rupa yaade sa. Ona medame go bret ma-adaa yaape yis-para plaua ipa repo raapu sua moropesa. Wariaa-mama puare oropere go yae rayo ora adaa yalia. Gote-na Surube Suri go-rupa adaa yalia.

Yesuna agaa talore saa agaame agu sa
(Mak 4.33-34)

34 Yesumi go onaa adaapu saa agaame agu lakesa. Yesumi nipumi agaa medana kudiri pi waru lakesa.
35 Gore abade Gote-na agaa lakene aa-na agaana re adaliminalo gupa lagisade: Gote-na agaa lakene aame gupa sa:

Neme agaa puri paloa toa-daare saa agaa mada agu toa.
Abade su yaa wariasade rabu piaanu rayo laama ipua abia pia page toa.

Ripu waena saa agaana re

36 Gore Yesu nipu mo on-aanu nimuna pirina nipuna ada-para pisa. Go raburi mo nipuna disaipel aanu ipua go wae ripu maapu-para opeana saa agaa ake-para teme-lo epa agaa misimi.

37 Yesumi lalo: Aa medame
maapu-para epe etana ini ra-
data gore Onaa Raapu Pirape
Aa-na Sina agaa radata.
38 Maapuri onaana lo
robaa lawade. Epe iniri
gore Gote-na onaanu-para
lawade. Go ripu waenuri
gore Satan-na onaanu-para
lawade.
39 Mo iaame wae ripu mea
poana lawadere gore Satan-
para lawade. Eta ralape di
raburi gore go su amaa onaa
mea rumaatalo epaliade yapi
di-para lawade. Maapu-para
kogono naakinuri ensel-
nupara lawade.
40 Nimumi ripu wae rayo
mea rogaa sua repena sulaa-
para iralimi-rupare orope go
su amaa onaa mea rumaata
epaliade rabu palia-para
lawade.
41 Go rabu Onaa Raapu
Pirape Aa-na Simi nipuna
ensel-nu mea rapalia. Goa
pua go ensel-numi pupitagi
ne onaa page wae onaanu
page kirita salimi.
42 Goa puare go onaanuri
repena sulaa-para mea
rubalimi. Go adaa repena
sulaa-parare re ora adaape
loa radaa waru noa agaa
abulu regepe no piralimi.
43 Goa puare Gote-na on-
aanuri Aapana Surube Su-
para naare rea-rupa pedo pu
piralimi. Aa medame go
agaana re niminaaba piral-
imiri waru pagalepape.

Mone paus asapalia-na saa agaa

44 Gote-na Surube Suri go-
rupa: Abade aa medame epe
yaenu su-para pua paga isa.
Goa pea pare aa medame go
yae adesa. Go rabu nipumi
su-para wala rado mea pa-
gaa isa. Goa adesa rado-pulu
nipumi raaname waru omoa
sana nipu pua onaa medalo-
mame nipuna oyae kabeme.
Goa pua nipu go mone-me go
su kabola pea.

Sekere madinina saa agaa

45 Gote-na Surube Su-ri go-
rupa: Aa medame sekere
madini asapua rome pea.
46 Nipumi ora sekere yaba
adea-pulu nipuna oyae rayo
kabenaloa nipumi mode
mone-me mo sekere ropea.

Ena agona mada saa agaa

47 Gote-na Surube Su page
medare gupa pea sa: Ena
agona no ipa-para pua suare
ena rado rado piane adaapu
meme.
48 Mo agona-parare ena
epa piru kiritinaloare ena
meape aanumi agona mea
yola peme. Goa pua nimumi
epe ena yapatua pane mea
sua wae yapatuare ipa-para
wala mea rubea.
49 Go konere orope yapi
di epaliade-rupa: Go rabu
ensel-nu su amaa ipua onaa
mea rumaalimi-ga onaana
rikiraana wae onaa piralimi-
daare go onaa epa mea kiri-
talimi.
50 Go raburi nimi epa
muare mo wae repena sulaa-
para epa mea rubalimi.
Go repena sulaa-parare re
ora adaape loa radaa waru
noa agaa abulu regepe no
piralimi.

Abana agaa-para kagaa agaa lapona saa agaa
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

51 Gore Yesumi nimu agaa misa: Go agaana re-re nimi rayo pago kiriteme ya? Gore nimumi lalo: E, rayo pago kiritema simi.
52 Gore nipumi nimu lakesa: Rekena agaana tisaa aa rayome Gote-na Surube Su-na agaare aba makuaasimi pare ada rupara nipuna i abana wae yaenu-para epe kagaa yaenu pua mua amaa-nane mea epalia-rupa mada sa.

Nasaret su-para piri onaa rayome Yesu gimisimi

53 Yesu nipumi go saa agaa aba lo kirituare nipumi go su gimoa pisa.
54 Gore nipuna adaare-para ipuare nipuna ruru onaa lotu ada-para Gote-na agaa moge riaasa. Mo onaanumi nipuna agaa pagoa pogolasaasimi. Goa pua nimumi lalo: Go epe makuaae kone rayo page go epe napiaa page gonuri aapara mea ya?
55 Go aa-na aaraare kamda kogono pi aa kone ima. Go page nipuna agiri Maria kone ima. Jems-para Josep-para Saimon-para Judas-para gonu nipuna amenu kone ima simi.
56 Gore nipuna baaninu page rayo niaa raapu padane-para go pima. Goa pea-ga go kone rayore aapara mea ya?
57 Goa loa nipu-para ratu yawesimi aanu adoa Yesumi nimu-para lalo: Gote-na agaa lakene aanuri su rayona epe bi minasaaeme pare ora nipuna adaare padane-para epe bi naminasaaeme sa.
58 Nimumi kone narulasimi-pulu nipumi adenalo napiaa adaapu meda napisa.

14

Jon Baptais omesa
(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

1 Go raburi gavman-na aa mudu Herot Antipas-me Yesu madaa remaa pagesa. Go rabu nipumi Galili su rayo surubisa.
2 Gore nipuna kogono aanu gupa lakesa: Go Jon Baptais-ri matmat-para wala rekaana kone salo sa. Goa pea-pulu nipumi go puri mua napiaa kogono go-rupa mada pia sa.
3 Gore go-rupa abade Herot-me Jon nipu koso agaa laawa sana adia kalabus ada-para mapatasa. Gore Herot-me nipuna ame Filip-na ore Herodias yotalo pisa.
4 Goa pisa pare Jon Baptaismi Herot goa lakesa: Rekena agaa gupa ia sa. Nena amena ore nayolo rumaape tade kone isa.
5 Herot-me Jon tu maomaatalo pisa pare nipumi Juda onaa rayo paalame omesa. Go onaanuna konemere Jon Gote-na agaa lakene aa meda kone isimi.
6 Gore agimi Herot nipu madini di wala ipisa rabu onaa adaapu nipu raapu patipu kirita pirisimi. Go

raburi Herodias-na waneme nimuna rikiraana aawa mat pabesa. Goa pisa rabu Herot-me raaname ora waru omesa.
7 Goa pisa-daa nipumi wane-para yaa madaa makuaa loa agaa gupa lakesa: Neme ni-para oyae medaloma gi tere mada gialua sa.
8 Mo onana agimi kone kasa rabu nipumi lalo: Neme Jon Baptais-na aalu plet madaa sua ni giape sa.
9 Goa sa raburi mo aa muduna kone-para kedaa pisa. Goa pisa pare abade nipumi mo nipu raapu eta no piri onaanu-para yaa madaa makuaa agaa lakesa. Go kone isa-pulu nipumi lalo: Go yae mea katoa kone isa.
10 Nipumi oda aanu medaloma mo kalabus ada-para penaaloa Jon-na aalu ruguta penaasa.
11 Goa puare mo Jon nipuna aaluri plet meda madaa sua mo ona inu-makua epa kasimi. Gore nipuna agi piri mea pisa.
12 Goa puare mo Jon nipuna disaipel aanu ipua nipuna ro ria pua aana apedaa-para pua rogaasimi. Nimumi aba rogaabaawa siminare Yesu pua lakesimi.

Yesumi aanu 5,000 eta kasa
(Mak 6.31-44; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

13 Yesu nipu go agaa pagoare ipunu meda madaa pirua onaa napiri su-para pirapalae pisa. Nipu padane-ma agu raapo pisa pare onaa rayome go remaa pagesimi. Goa pua adaare gimoa pisa rabu onaanumi nipu rata mea pisimi.
14 Orope Yesu nipuna ipunu mo ipa repaa-nane pua suare onaa adaapupe adoare odome omoa nimuna yainanu page maepeaasa.
15 Gore ribaa sa raburi nipuna disaipel aanu ipua lalo: Go su-parare onaa napiri su-para epa amaade-ga neme onaa rayo mea rapaawa eta mo adaarenu-para kabola penaala simi.
16 Yesumi lalo: Akeane nimu penaalamina ya? Nim-ina eta katapa sa.
17 Gore nimumi lalo: Ni-aare eta adaapu nasaema. Pa bret ipa supu-para ena ipa lapo ima simi.
18 Yesumi gore mea ip-ulupa sa.
19 Mo onaare ripu madaa piralepa loare mo ena lapo-para mo bret supu-para misa. Goa pua nipumi yaa-para adasaawa sana Gote-para ora pi loa bret mea piribia nipuna aanu kasa. Goa pua go aanumiri mo onaa rayo rumaa kasimi.
20 Gore nimu rayome eta mada no kirituare eta ebomere basket-nu 12-pela madu isimi.
21 Mo eta nisimi onaare ora adaapupe pirisimi. Aa 5,000 pirisimi pare nimumi ona nogo naakinuri nadipisimi.

Yesu ipa masaa madaa pora pamisa
(Mak 6.45-52; Jon 6.16-21)

22 Yesumi nipuna disaipel aanu lakesa-daa nimu ipa ini mone pane aba pisimi. Go rabu nipu mo onaa mea rapatalo pisa.
23 Nipumi mo onaa rayo aba penaaloa nipu padane beten talo so rudu madaa pisa. Ribaa nipu padane-ma so rudu madaa pirisa.
24 Gore mo ipunu aba mo ipa rikiraana penaaloa po ripumi nimu polalo pisiminane ipisa-pulu nimu ipa masaana pa pirisimi.
25 Yapi pode lapaasa pare ribaa ogesi-daa pa yabaina Yesu nipu ipa masaa madaa ipua nipuna aanu piri-para epa opapasa.
26 Gore disaipel aanumi nipu mo ipa masaana ipisa adoa pogolasaawa lalo: Gore masalai meda epea kone sua pogolasaawa paalame omoa puri palo yaasimi.
27 Go raburi aipapulu Yesumi nimu goa lakesa: Puri mealepape. Ni epawade-ga nimimi paalame naomalepape.
28 Go rabu Pita-me lalo: Aa Mudu, ora ne yalia-daare ni page apo ipa madaa, ipu lo lagi.
29 Yesumi lalo: Ne ipu sa. Pita mo ipunu gimoare ipa masaa-nini pua Yesu nipu aasa-para adolalo pisa.
30 Pare nipumi po ripu adoa paalame omoa ipa ini ru-nane odobatalo pisa. Goa pisa-daa nipumi lalo: Aa Mudu, neme ni raba meape.
31 Go raburi aipapulu Yesu nipu kimi ripinaasa. Goa pua nipu lakesa: Akeane neme ni kone ogepusi rulaari ya? Neme kone lapore akolo sae ya?
32 Goa puare nipu lapo so ipunu madaa opasaawa pirisipi raburi po ripu dia sa.
33 Gore ipunu madaa pirisimide aanumi Yesu-para beten loa nimumi lalo: Nere ora Gote-na si yana simi.

Genesaret su-para Yesumi yaina ome onaa adaapu maepeaasa
(Mak 6.53-56)

34 Yesu-para nipuna moge riaae aanu-para nimu ipa Genesaret rugulaama pua mone pane pua opopasimi.
35 Go su-para piri onaamere Yesuna ini agaa adesimi-pulu go su rayo-para pirisimi onaa lakeloa yaina ome onaa rayo Yesu piri-para lamua ipisimi.
36 Yesu nipu agaa mua nena mamina rugi-nane yaina ome onaanumi oraa mo inaloa ogesimi. Onaa rayome nipuna mamina madaa kimi oraawa simina nimuna yaina rayo epeaanasimi.

15

Gote-na rekena agaamere akuanuna agaa rabuaniaaya
(Mak 7.1-13)

1 Go raburi Farisi aanupara rekena agaana tisaanupara Jerusalem su gimoa Yesu nipu piri-para ipua simina nimumi lalo:
2 Akolo nena disaipel aanumi niaana akuanuna abana rekena agaa rasitimi? Nimu

eta nolalore rekena agaa rasua nimuna ki oto* pua naradepeteme simi.

3 Gore Yesumi nimu-para lalo: Nimimi akeane abana kone pa saapiruaeme? Goa pua nimimi Gote-na rekena agaa rasamena.

4 Gore Gote-me gupa ta: Neme nena ama aapa lapona agaa narasape ta. Aa medame nipuna ama aapa-para wae agaa teme onaare tu omalia ta.

5 Goa ta pare nimimi gupa teme: Aa meda nipuna Aapa ama raba meape oyae medaloma sua yapare wala Gote katoa tea.

6 Goa pua go rabu nipuna ama aapa raba meapere palaina tea. Go kone sua nimimi Gote-na agaa rasua nimina abana kone waru suaeme.

7 Nimiri ora yaa agaa ne onaanu pimi. Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me nimi madaa agaa waru sade. Nipumi lalo:

8 Gote-me goa ta sa: Go onaanuri nimuna agaame nina bi minasaaeme sa. Pare nimuna lo robaa-para i koneme ni gimoa re-para napimi.

9 Go onaanumi pa nimuna rekena agaa mogeaawa ora Gote-na agaa lagema teme. Goa teme pare nimumi nina bi pa amaa minasaaeme ta.

Wae yaeme aanu wae kone masaaya
(Mak 7.14-23)

10 Go rabu Yesumi onaa nipu piri-para ipulupa loa nimu gupa lakesa: Nimimi pagoa kone waru salepape.

11 Aa medame eta agaa-para mea neme rabu go yaeme nimu amulu namapaaya. Dia, pare onaana robaa-para i kone amaanane popalia-daare gome onaanu maoyaalia.

12 Go raburi nipuna disaipel aanumi nipu-para lalo: Farisi aanumi nena remaa pagoa nimuna pu robaa o talamede?

13 Gore Yesumi lalo: Nina Aapa yaa-para pia nipuna maapu-para napoae yaae meda opalia-daare pitaa apalae rasalia.

14 Mogo Farisi aanu madaa nimina kone narubalepape. Gore nimu ini rubu pi aarupa pimi pare ini rubu pi yago pora mada nawatea. Dia, nipu lapo rata naakupara lopalipi.

15 Pita-me Yesu nipu gupa lakesa: Neme go agaana re waru lapa sa. Niaame waru makuaamona.

16 Gore Yesumi lalo: Nimi page kone naimi-ga apo aanuna yago pimi pae?

* **15:2:** Farisi aanuna rekena agaare go-rupa. Pora kimisu pamua goa pisimi. Waea apalae pua eta pua nape yae-daa, ki radepea eta pua nala pisimi. Go puaaware nimu ora epe ta kone isimi. Yesuna moge riae aanu kimisu aawa pua mo-rupa ki naradepene eta pa pua nisimi. Go rabu Farisi aanumi go aanumi waea pua niaana akuanumi gide rekena agaa rugutame simi. Pare nimuna waea pa rogaa saba pirua ki radepe radepe pala pirua nimu epe ta kone isimi. Gotena rekena agaame goa-daa nata, pa nimuna rekena agaa waria ratisimi.

17 Ora pagalepape. Gore
oyae rayo agaa-para neme
yaenuri robaa ru-nane pea
raburi oge ada-para rube-
mede.
18 Pare oyae meda robaa
ru-nane pirua agaa-para
epea yaere gore kone raapu
epea-pulu onaanu amulu
mapaalia.
19 Gore onaana robaa-
parare wae kone gupa imi.
Onaa tu maomape kone-
para ona rasini meape kone-
para ona paake yolape kone-
para paake nape kone-para
yaa agaa lape-para onaa
medalomana bi rabuaniaape
kone-para go kone rayo
robaa-para sua peme.
20 Go yae rayomere onaa
amulu mapaaya. Goa pea
pare nimuna kone ratua
ki radepea eta nalimiri go
konemere onaanu amulu
namapaalia. Ora dia.

Kenan su-para piri oname Yesu madaa kone rulasa (Mak 7.24-30)

21 Yesu nipu go su gimoa
nipu mo Tair Saidon su-para
pisa.
22 Goa pisa rabu Kenan su-
para piri ona medare go su-
para pirisa-pulu nipu ipua
goa sa: Aa Adaa, nere Devit-
na si yaade. Neme ni odome
omape. Wae remome nina
wane ora wae-rupa tea sa.
23 Gore Yesu nipumi
agaa meda nalakesa raburi
nipuna kogono aanumi goa
simi: Go onamere e laama
laama puaawa ne rata mea
ipula-ga neme wala penaala
simi.
24 Gore Yesumi nimu agaa
gupa lakesa: Gote-me ni
mea rapaasadere neme go
Israel su-para etapae sipsip
menanu raba meanolo mea
rapaasa-daa ipisude sa.
25 Go rabu mo ona nipu
ipua Yesuna kibu re-para
lopoa sana nipumi lalo: Aa
adaa, neme ni raba meape.
26 Gore Yesumi nipu
agaa gupa lakesa: Niaame
nogo naakinuna eta mua
pa yananu agaa-para mea
lopalimare epe ta.
27 Gore mo oname lalo:
Aa Adaa, neme ora lae pare
mo yananumiri nimuna Aa-
panuna eta ebo mea nemede.
28 Nipumi goa sa rabu
Yesumi nipu-para agaa gupa
lakesa: Go ona nena kone
rulae ora adaape saena-ga
ne madaa pina kone saena
palia sa Go agaa lakesa rabu
mo nogo aipapulu rekaasa.

Yesumi yaina ome onaa adaapu maepeaasa

29 Yesu nipu go su gimoa
ipa ini Galili repaa-para
pisa. Goa pua nipu so rudu
madaa-nane pua pirisa.
30 Onaa adaapupe nipu
piri-para epa kiritaawa ke
wae ini wae aane poae agaa
maare yaina rado rado ome
rayo lamua ipua kiritasimi.
Goa pisimi rabu nimuna
yaina rayo maperekeaasa.
31 Go raburi onaanumi mo
agaa maare onaanumi agaa
lamina ke wae onaame pora
pamua to igipi igipini onaa
epe-rupa pirina adesimi.

Goa pisa rabu go Israel supara piri onaame Gote-na bi minasaasimi.

Yesumi aanu adaapupe gupa 4,000 eta kasa
(Mak 8.1-10)

32 Yesumi nipuna disaipel aanu-para ipulupa loa gupa lakesa: Neme go onaanu odome omalo. Yapi repo ni raapu pirama-pulu nimu reaeme omoa pimi. Gore neme nimuna ada penaatoa. Nimu pua pora-nia pa lopalimi.

33 Gore nipuna aanumi nipu goa lakesimi: Go su-parare onaa adaapupe pimide-ga bret akea pua mua go aanu adaapu mada rumaalima yapae simi.

34 Gore Yesumi nimu agaa gupa misa: Nimina bretre akepu raapo saapimi? Gore nimumi lalo: 7-pela saapima. Enare padane padane oge enasi saapima simi.

35 Gore Yesumi mo onaa rayo-para su amaa piralepa sa.

36 Goa pua nipumi mo 7-pela bret-para mo ena oge oge-para mua sana Gote-para ora pi loa piribisa. Goa pua nipuna disaipel aanu kanaloa mo aanumi onaa rayo rumaa kasimi.

37 Goa pua mogo aa rayome mo eta no kiritua simina disaipel aanumi eta ebo basket 7-pela madu isimi.

38 Gore aanuri ora adaapupe 4,000 pirisimi pare onaa nogo naakinuri nadipisimi.

39 Yesumi mo onaa rayo nimuna ada penaaloa nipuri ipunu madaa pirua Magadan su robo-para pisa.

16

Yesu-para napiaa meda pali rabu adalimi simi
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 Farisi aanu-para Sadyusi aanu-para ipua Yesu epa ko tisimi. Gore nimumi lalo: Puri pane napia kogono meda paina niaame adamona simi. Goa pali rabu Gote-na puri mua nipuna kogono paari ria lamona.

2 Gore nipumi lalo: Naare pabalaina nimimi so yaa madaa moae kane ademe raburi nimimi abiare pani palia teme.

3 Gore ribaa reko rabu page yaa-para koborea raburi po ripu ipua yai ipu palia temede. Gore nimimi so yaa-para adoare gupa temede-ga abia go di raburi nimimi oyae adoa yapare mada na-adalimi?

4 Abia go yapi di madaa piri onaanu nimiri wae pupitagi nape onaa pirua Gote madaa kone narulaeme. Neme napiaa kogono panolo teme pare neme mada namea waatoa. Nimiri Jona-na pisade kogono padanere adalimina. Goa loa nimu gimoa pisa.

Farisi aanu-para Sadyusi aanuna yis-na saa agaa
(Mak 8.14-21)

5 Gore Yesuna disaipel aanu nimu ipa kenaawa

mone pane pisimi pare bret medaloma namea ipisimi.

6 Gore Yesumi nimupara lalo: Nimimi waru adalepape. Mo Farisi aanupara Sayusi aanuna bret maadaape yis* madaare waru adalepape.

7 Gore nimuna bipa goa simi: Niaame bret namea epa amaade madaa ta pae kone isimi.

8 Gore Yesumi nimupara lalo: Nimi kone waru narulaeme-ga akeane niaare bret naima lame?

9 Gore nimimi abi naademe? Gore nimimi go bret aa 5,000 onaame nisimi remaa aba kone rugulaarimi? Goa pisu rabu nimimi eta ebome nu akepu raapo madu isimi ya?

10 Gore neme bret 7-pela mo aanu 4,000 mea kasudere go madaa naniminaaeme? Goa pua nimimi mo ebonuri nu akepu raapo madu isimi ya?

11 Neme nimi-para pa bret madaa nalawade-ga akeane nimimi naniminaarimi? Gore nimimi mo Farisi aanu-para Satyusi aanupara nimuna bret ma-adaa yaape yis-ri waru adalepape lawade sa.

12 Goa wala sa-pulu go rabu nipuna disaipel aanumi bret ma-adaa yaape yis-na agaa-daa nalaade kone isimi. Dia, pare nipumi Farisi aanupara Satyusi aanuna agaa ta kone isimi.

Pita-me Yesuri Onaa Raapu Pirape Aa lo lapaasa
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yesu nipu mo Sisaria Filipai adaare-para pisa raburi nipumi nipuna disaipel aanu gupa lakesa: Onaanu nimi Raapu Pirape Aare aapi teme pae?

14 Nimumi lalo: Gore onaa medalomame nere Jon Baptais teme. Medalomamere nere Elaija teme. Medalomamere ne Jeremaia yapalo Gote-na agaa lakene aa yapalo gupa teme.

15 Gore Yesu nipumi lalo: Nimimiri ni aapi teme ya?

16 Gore Saimon Pita-me gupa sa: Nere Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya-pulu ne Gote-na Si yaade sa.

17 Gore Yesu nipumi lalo: Jon-na si Saimon nere raaname waru omape. Go su amaa piri onaa medame neme go lae agaa nateme pare nina so yaa-para pia Aapame ne go agaa lagiaana.

18 Gore neme ne lagialo: Ne Pita-re ne puri pane aana nona piane-ga ne madaa nina ruru pirinalo onaa warialua. Goa palua-pulu Satanna omape purimi go ruru onaa mada narabuaniaalia.

19 Gore so yaa-para ia surube suna pora gaape lobape ki neme ne gialua. Oyae meda neme go su amaa pa saapiraliri gore Gote-me so yaa-para page pa saabalia. Go page neme go su amaa

* **16:6:** Bret adaa nalo lopaemede yist madaa saa agaa. Gore gupa Farisi aanu-para Sadyusi aanuna agaa oge meda nimi madaa epalia-daare nimi maoyaalia-ga adalepape sa.

yae esepealiri so yaa-para page Gote-me maesepeaalia.
20 Yesu nipumi agaa puri paloa disaipel aanu-para gupa lakesa: Nina bi Krais yaade-ga onaa meda nalaketapape sa.

Yesu nipu omoa wala matmat-para rekalua sa
(Mak 8.31–9.1; Luk 9.22-27)
21 Go raburi Yesumi nipuna disaipel aanu-para orope epaliade yapi di rabu ni mada goa palimilo lapaasa. Nipumi nimu-para gupa sa: Ni Jerusalem supara palua rabu makuaae aanu-para aa mudunupara Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para rekena agaa tisaanu-para nimumi ni radaa adaa manaawa tu maomaawa rogaalimi. Goa palimi pare yapi repome matmat-para pirua wala rekalua sa.
22 Gore Pita-me nipu mo nebo-nane lamua pua sana nipu gupa lakesa: Aa Mudu, nere ora goa napina. Go wae yaenu ne madaa naepena
23 Gore Yesumi wala pereke tua adoa lalo: Nere Satan yaana. Nere nina masaa-nane gimoa pupu. Nemere Gote-na kone naadoa nina kone mea peretalo lae? Dia, pare su amaa piri aa-na kone meaena.
24 Go raburi Yesumi nipuna kogono aanu gupa lakesa: Gore onaa rayome nina kone mua ni ratalimidaare nimuna kone rabuaniaawa nena repena polopea mea rua ni rata mea epape.
25 Gore pa aa meda nipuna yogane pa irulu saapitiadaare gore nipuna wasupa page etapalia. Pare onaa rayome ni madaa kone rulaawa epe-rupa mapiraape kone mealimi.
26 Gore pa aa padaneme su amaa oyae rayo saapiraliadaare nipuna kone wasupa etapalea. Go rabu go oyae rayome nipu akepu aba mealia ya? Onaana kone wasupa etapali-daare ora wala na-adasaalia.
27 Abiare Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nipuna Aapana epe paana purimi nipuna ensel-nu raapu epalia. Go raburi onaa rayo nimuna kogono peme-rupa mada yoto katea.
28 Pagalepape. Onaa medaloma go pimiri abi naomalimi pare nimumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Sina puri mea epalia rabu adalimi.

17

Yesuna tore rado piane aasa
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)
1 Yapi di oraapu aba penaloa Yesumi Pita-para nipuna ame Jems Jon laapo page nimu mua sana so rudu medana ora so madaa lamua opapasa. Goa pua nimu agu raapo pua pirisimi.
2 Gore go aa repona ini agaana nipu adobaina Yesuna to perekea rado nona piane aawa pirisa. Nipuna ini agaa-parare naare ipulaepara ade nona pisa. Nipuna

mamina oyaere yaako pu tua lepo lepo atasa.
3 Goa pua Moses-para Elaija lapo ipua Yesu raapu agaa lalaina adesimi.
4 Pita-me goa adoa Yesu gupa lakesa: Aa Mudu, niaa go-para pima pare ora epe ta. Gore neme pokaalo ada repo go-para pano. Medare nena medare Moses-na medare Elija-na warialua.
5 Nipumi go agaa pena lala pirina paa pu kipiae moae medame nimu rigitisa. Go moaena ru-nanere agaa meda gupa sa: Go naakiri ora nina epe Si. Neme nipu madaa pedo waru pe. Goa pe-ga nipuna agaa pagalepape sa.
6 Gore mo aanumi go agaa pagoa simina pururumi omoa paalame omesimi.
7 Gore Yesu nipu nimu piri-para ipua nimu gupa epa lakesa: Nimi paalame naomalepape. Nimi rekalepa.
8 Goa sa raburi nimumi adasaawa aanu meda napirina Yesu nipu padane-mare adesimi.
9 Nimu so rudu gimoa ora kilipita pulaina Yesumi nimu-para puri paloa gupa lakesa: Nimimi abia go adamede yaere onaa meda ora napua laketapape. Ora nalapae piraliminare ni Onaa Raapu Pirape Aana Siri matmat-para wala rekalua sa.
10 Gore nipuna aanumi nipu gupa lakesimi: Akeane mo rekena agaa tisaanumi mo Elaija aba epenalo teme?
11 Gore Yesu nipumi gupa lakesa: Elaija ora aba ipuare nipumi oyae rayo managola salia sa.
12 Pare neme nimi lagialo: Elija-re aba ipisa pare onaanumi nipu na-ademe pare nimumi wae kone sua Elaija-para pisimi. Apo waea pisimide konere Onaa raapu Pirape Aa radaa manaalimi sa.
13 Yesumi goa sa rabu nipuna disaipel aanumi Jon Baptais-para lakesa-daa niminaasimi.

Yesumi wae remo piri-para naaki meda maetaasa
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-42)

14 Nimu onaa rayo piri-para pua opapasimi raburi aa meda ipua Yesu madaa rumu koba pua agaa gupa misa:
15 Aa Adaa, nemere nina naaki madaa odome omape. Nipu oro yaalo maeyaawa repena sulaa-para page ipa-para agu atapia.
16 Neme nena disaipel aanu piri-para lamua pe pare nimumi mada namaperekeaeme.
17 Gore Yesumi nipu lakesa: Go onaa nimiri kone narulaawa pimi. Nimina robaa-parare o ta. Nimi raapuri ni rana akepu raapo piralua ya? Nimina kedaare neme rana akepu raapo rialua ya? Gore mo naaki ni piri mea ipulupa sa.
18 Yesumi mo wae remo-para puri pane agaa loa sana mo naaki nipuna wae remo mea rubaasa raburi go naaki ora aipapulu rekesa.

19 Go raburi Yesu agu raapo pirina nipuna disaipel aanumi ipua gupa epa lakesimi: Ake pua niaame go wae remo mada namea rubema?
20 Gore Yesumi nimu-para lalo: Nimimi nina agaa robaa-para waru namea imi. Pagalepa. Nimimi Gote-na agaa mo repena kamana oge ini nona piane robaa-para mea salimiri nimimi go su rudu madaare ne lusu rua mogo-nane pu teme raburi mada palia. Goa ogesi-daa kone rulalimiri nimimi kogono rado meda rayo mada pu kiritalimi.
21 Go-rupa wae remo mea rubapere pora padane ia-daa nimimi beten lo eta madaa niti pua go remo mada mea rubalimi.

Nipu omoa wala rekalua rana laapo lakesa
(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)
22 Gore Yesuna disaipel aa rayo Galili su-para epa pirisimi rabu Yesumi nimu-para lalo: Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nimumi iaanu mea kateme.
23 Goa puare nimumi nipu tu maomaawa mea rogaalimi. Goa palimi pare wala yapi repome matmat-para wala rekalua. Go raburi mo onaanuna kone-parare ora kedaame waru omesimi.

Yesumi lotu ada raba meape mone takis lopasa
24 Wala orope Yesu-para nipuna disaipel onaanu-para Kaperneam su-para pisimi. Go raburi no lotu adana mone takis mi aanumi Pita-para gupa epa lakesimi: Gore nimina tisaa-mere lotu adana takis mone-re lopata ya?
25 Gore Pita nipumi e loa sana no ada ru-nane pua odobasa rabu Yesumi nipuna agaa aba loa Pita agaa gupa misa: Saimon, nemere ake kone sae ya? Go su amaa aa mudunu-parare aapimi mone takis lopateme ya? Gore nimuna ruru onaame lopateme pae pa kimisu aa ruru radonumi lopateme ya?
26 Gore Pita-me lalo: Pa kimisu aa ruru radonumi lopateme. Gore Yesumi lalo: Nimumi goa peme-pulu nimuna rurumi takis nalopaina.
27 Goa peme pare neme nimuna kone namaoyaalua-pulu ne mo ipa ini-para pua ena agona pua sa. Ena ora aba mealiri nipuna agaa olape. Goa puare ena gona agaa-para mone salia rabu mua saa lapo ratana lotu adana mone takis mea kalape sa.

18

So yaa-para aa muduri aapi ya?
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)
1 Go raburi disaipel aanumi Yesu piri-para ipua lalo: Gote-na Surube Su-parare aapi aa mudu pitia ya simi.
2 Gore Yesumi naaki oge meda ipu loare nimuna riki-raana mapiraasa.
3 Goa pua nipumi lalo: Pagalepa. Nimina kone

perekea oge nogo naaki-rupa piralimiri Gote-na surube supara mada adalimi.

4 Onaa rayome oge nogo naaki-rupa piralia-daare go onaanumiri Gote-na Surbe Su-para aa mudu piralimi.

5 Gore onaa rayome nina bi loa oge nogo naakinu-rupa epe kone su raba mealimidaare gore ni-para page goa palimi.

Pupitagi nape kone (Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 Go oge nogo naakinuri ni madaa kone rulaeme. Goa pea-ga onaa medame nimuna kone rulae yae maoyaaliiare gore nipu mua adaa aana-me maa-para opeme adibaawa ipa inipara mea rubalimiri ora epe ta.

7 Go su amaa onaanuri oro yaalo wae yaenumi nimuna kone rulae yae maoyaatapulu odo ora waru pea. Gore oro yaalo wae yae epea pare go wae yae mea epea onaanuri odo ora waru pea.

8 Gore nena kimi page aame page ne pupitagi manaali-daare gore ki aanu kepea rubalepape. Gore nena ki aa padane-ma aaware ne oro yaalo eperupa piraliri ora epe tea. Pare nena ki aa lapo rata pa aawa pirua wae yae paliri naudini repena sulaa-para mea rubalimi-pulu ora o tea.

9 Go page nimina inimi wae yae meda adalimiri nena ini rasu rubalepape. Gore nena ini padane-ma aaware epe-rupa ora yaalo pirali-pulu ora epe tea. Pare nena ini lapo rata pa riaawa pupitagi naliri ne repena sulaa-para mea lopalimipulu ora o tea.

Sipsip etapae-na remaa (Luk 15.3-7)

10 Nimimi waru adoa go oge onaanu narabuaniaatepape. Dia, gore neme nimi lagialo: Nina so yaapara pi Aapana ensel-numi nogo naakinu waru adoaawa surubea.

11 Gore Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri su amaa ipua waerupa etapae onaanu raba mulalo ipisu.

12 Nimimi ake kone salimi ya? Aa medame sipsip 100-pela punalia pare mena sipsip padane etapalia raburi mada naesapalia ya? Gore nipumi mo 99-pela mena sipsip medaloma pa ainaloa nipumi go mena sipsip padane asapula palia.

13 Neme ora nimi lagialo: Mo sipsip etapaaliade pare asapua adasaawa muare mo aa nipumi raaname omalia. Goa puare mo mena medaloma pa aemenuri nimu madaa go-rupa raaname naomalia.

14 Gore nimina so yaapara pia Aapamere go oge nogo naakinu-rupa etapalimina kone naia.

Niaana amenumi pupitagi nalimiri raba meamina

15 Gore nena ameme nepara waea paliare ne pua nipi lapo meda-para pirua nena amena wae yaenu mea

waalape. Gore nena agaa pagaliare gore nena ame wala epe-rupa piralipi.

16 Go page nena agaa napagaliare neme agaa pagaliade aa medalomana aba lamua pua tapape. Goa pua nimi repore mo aa laketa pulupape.

17 Pare nena agaa napagaliare gore neme lotu adapara piri onaa lakelape. Go lotu ada-para piri onaana agaa page napagalia gore nipuna agu raapo pora pamina gimalepape. Go rabu nipu Gote-na agaa napage aa-para takis wae-rupa mi aa-para go-rupa nona piane pitia.

18 Gore neme nimi lagialo: Oyae rayo go su amaa rogaa salimiri Gote-me so yaa-para page rogaa salia. Pare go su amaa esepe salimiri Gote-me so yaa-para page esepesaalia.

19 Gore neme ora nimi lagialo: Nimina rikiraana piri onaa laapome kone padane sua oyae meda mulalo beten tepere gore nina so yaa-para pia Aapame nipi mada gialia.

20 Gore onaa repome page lapome page nina bi madaa kone rulaawa ada padanepara kirita piralimiri nimu raapu piralua.

Kogono naakimi yago nagimea remaa

21 Go raburi Pita nipu Yesu piri-para ipua agaa gupa misa: Aa Mudu, nina ameme ni-para waea pina neme nipuna wae kone rana akepu raapo mea rubalua ya? Rana 7-pela pina gimalua ya?

22 Gore Yesumi nipu lakesa: Neme rana 7-pela pina gimape pi-daa nalawade. Dia, pare 70-pela taims 7-pela nipuna waea mea rubape.

23 Go madaare Gote-na Surube Suri go-rupa yaade: Aa mudu king meda pirua nipumi yago mi kogono naakinu maredepo yatalo pea sa.

24 Nipumi yago maredepo yainaloa ripima pisa rabu kogono aa meda lamua ipisimi. Nipuna yagore ora adaapupe, niaame mada nadipialima. Ora adaapu foti milion kina-rupa teme.

25 Pare mo aame mogo mone yago mada na-abuteapulu nipuna aa adaame gupa lakesa: Go aa nere ora kogonome adini aa-rupa piraina. Go rabu nipuna onapara nipuna nogo naaki-para oyae rayo-para kabalimina. Goa pua go mone-re mo yago medaloma abutea.

26 Goa sa rabu mo kogono naaki nipu mo aa adaana kibu-para rumu koba pua adaniaa pirua lalo: Neme ni odome omape. Go yago rayore neme mada abutua.

27 Go kogono naakina aa adaame nipu madaa odome omoa nipu pirina gimisa. Goa pua nipuna yago mone page gimisa.

28 Go rabu go kogono naaki nipu amaa puare nipuna padane kogono pi naaki yago pua adesa. Go aare nipuna yago mone ogesi 40 kina go aa madaa isa. Go aa adesapulu nipumi mo aa-na maa

regepeminua lalo: Neme nina yago rayo abulape.

29 Goa pisa-pulu nipuna kogono padane pi aa nipu rumu koba pua agaame gupa ogesa: Neme ni odome omoa ni ado pirape. Neme yago mada abutua.

30 Pare nipumi gimi omoa kalabus ada mapataasa. Goa pua nipuna yago abunalo mada esepeaalia.

31 Gore mo kogono padane pisimi aanumi go kone adoa nipuna robaa-para o sa. Goa pua rayo nimuna aa adaa piri pua puaa lakesimi.

32 Go raburi aa adaame mo kogono naaki ipu loa gupa lakesa: Nere kogonome adini naaki wae yana. Abade neme ni piri ipua re epa lae-daa nina yano rayo gimawade.

33 Neme abade ne padane odome omesude-ga akeane nena kogono padane pi naaki odome naomae ya?

34 Gore nipuna aa adaame nipu-para ratu yawoa nipu kalabus ada-para mea rapaasa. Goa pua nipu radaa manaawa nipuna yago rayo abunaloa mada esepealimi.

35 Go rabu Yesumi lalo: Nimi rayona koneme nimina amena wae yae namea rakepealimiri nina so yaa-para pia Aapame page nimi-para goa palia.

19

Yesumi onaa rasini meape kone madaa agaa lakesa
(Mak 10.1-12; Luk 16.18)

1 Yesumi go agaa aba lo kiritua Galili su gimoa mo ipa Jordan-na mone pane pua Judia su ru-nane pisa.

2 Go raburi onaa adaapumi nipu rata mea ipisimi rabu nipumi yaina ome onaa go su-para maepeaasa.

3 Gore mo Farisi aanumi Yesu ko tulalo ipua lalo: Gore niaana rekena agaa madaare aa medame nipuna ore pa amaa mada gimalia ya?

4 Yesumi lalo: Gore nimi abade go agaa buk-para gupa nadipisimi ya? Aba ripiare Gote-me oyae rayo waria sana ona aa lapo aba warisa.

5 Goa pisa-ga aa medame nipuna Aapa ama gimoa nipuna ona raapu padane-para piralipi. Go rabu nipu lapore ora padane piralipi.

6 Goa pisa-pulu nipu lapo padane-rupa piralipi. Gore Gote-me aba nipu lapo makibuma lapaasa-pulu wala repaaya mada narugulalipi sa.

7 Gore mo Farisi aanumi nipu gupa lakesimi: Goa lae pare Moses-na rekena agaamere aa medame nipuna ona rasini pepa tua kaloa nipu penaalape taasa. Akeane gupa sa ya?

8 Gore Yesumi nimu lakesa: Nimimi agaa napagoa wae kone imi-daa Moses-me nimina ona rasini pora mea waasa. Pare ora abade Gote-me oyae warisa rabu go pora naisa.

9 Neme nimi gupa lagialo: Gore aa rayona orenumi aa paake nanalia pare aanimi pa mea ratua ona rado meda

mealimi-daare go aanu nimumi ona paake yone aarupa piralimi.

10 Gore Yesuna disaipel aanumi nipu lakesimi: Gore aa nipu mo ona raapu agu aawalipiri ora epe ta simi.

11 Gore nipumi nimu gupa lakesa: Onaa rayome go agaa mada napago kiritalimi. Gote-me abade nimu puri pane agaa lagisade.

12 Paga, aa medalomame kone rado rado salimiri nimumi ona mada nayoteme. Medaloma nimuna amanumi madisimi rabu abe aa aeme. Aa medalomamere abade nimuna ru mu pasimipulu nimumi ona mada narumaasimi. Aa medalomamere Gote-na Surube Su madaa kone sua ona narumaasimi. Aa meda go agaa pago kiritaliare nipumi mada palia.

Yesumi oge nogo naakinu agaa mana lakesa

(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Go raburi Yesu piri-para oge nogo naaki medaloma lamua ipisimi. Gore nipumi nimuna aalu madaa ki sua beten lainalo mea ipisimi. Goa pisimi pare nipuna aanumi mo onaanu-para ratu yawesimi.

14 Go rabu Yesu nipumi lalo: Goa natapape. Go nogo naakinuri ni piri-para epenaatapape. Gote-na Surube Suri go nogo naaki go pianeme mada mealimi.

15 Goa loa sana nipuna kimi aalu madaa su kiritua nipu go su-para gimoa pisa.

Aa ogege aa medame oyae adaapu isa

(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Aa meda Yesu piri ipua goa epa sa: Tisaa, neme akea pua ni epe-rupa oro yaalo piralua ya?

17 Gore Yesumi nipu agaa misa: Akeane neme ni-para epe yae madaa agaa epa meae? Aa padane-ma epe ta. Gore ne ora epe-rupa piralua kone saliri neme Gotena rekena agaa rayo waru ratape.

18 Gore mo aame nipu gupa agaa misa: Go rekena agaare ake ya? Gore Yesumi lalo: Neme aa meda natu maomape. Neme ona paake nayolape. Neme paake nanape. Onaa meda-para yaa agaa nalape.

19 Nena ama aapanu raapu pawa pirua nimuna bi minasaape agaa pagape. Nena ada lapa piri onaanu raana ome-rupa nena yago meda raana omape.

20 Go rabu mo aame Yesu gupa lakesa: Mo rekena agaa rayore aba pago kirite. Goa pawa-ga meda abiare ake palua ya?

21 Gore Yesumi nipu lakesa: Neme ora epe-rupa pitua kone saliri nena oyae rayo madaa mone mua onaa naraanu kalape. Goa paliri nena epe yoto so yaa-para salia. Goa pua ni rata mea epape.

22 Go raburi mo ogege aame go agaa rayo pagoa kedaame omo pirisa. Gore nipumi oyae adaapu isa-pulu

go yae rumape kedaame omesa.

23 Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Amo ne oyae adaapu i onaanuri Gote-na Surube Su-para popere kalai peme sa.

24 Agaa meda lagialo: Kamel mename noae kego-para pola pea pare ora kalai pula pea. Goa pea pare amope aare so Gote-na Surube Su-para polalore apo mename noae kego-para kalai mada pua palia.

25 Gore nipuna aanumi go agaa pagoa nimu waru pogo-lasaawa nimumi lalo: Goa pea-ga oro yaalo kagaa pi-rape konere aapimi mealia ya?

26 Gore Yesumi nimu waru adaaba sua lalo: Onaan-umiri oyae mada napalimi pare Gote-me oyaeyae rayo mada palia.

27 Nipumi goa sa raburi Pita-me nipu-para gupa sa: Pagape, niaame niaana oyae rayo gimoa ne rata mea epa amaade. Goa pa amaade-ga niaamere ake mealima ya?

28 Gore Yesumi nimi ora la-gialo loa gupa lakesa: Orope kagaa yapi di opaliade raburi Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri epe king siaa madaa pi-ralua. Go raburi nimi ni rata mea ipua nimi page epe king siaa 12-pela madaa pirua Israel onaana ruru 12-pela madaa koso lape agaa pagalimina sa.

29 Go rabu onaa rayome abade ni madaa kone ru-laawa nimumi nimuna ama aapa nogo naaki ame baan-inu page maapu oyae rayo gimisimi-pulu nimumi apo oyaeyae nona piane yoto ora waru mealimi. Goa pua nimu oro yaalo epe-rupa ka-gaa piralimi.

30 Abia onaa adaapu riri-nane pimi pare wala orope masaa-nane pimi onaa aba ripia epalimi. Goa pua nimu riri-nane epalimi.

20

Wain maapu-para kogono pi naakinuna remaa

1 Gore Gote-na Surube Su-na agaa gupa ia sa: Aa medame nipuna wain maapu surubisa. Goa pua nipu ora abasade yapipu wain maapu kogono pinalo onaanu mula pisa.

2 Gore nipumi mo kogono naakinu raapu kone padane suare go yapi padanemere ten kina meama palimi sa. Goa loare nimu mo wain maapu-para kogono pula pe-nalo mea rapaasa.

3 Goa puare naare rap-ataina nipu kiritae su-para pua sana aa medaloma pa aina adesa.

4 Gore nipumi go aanu gupa lakesa: Nimi page neme epe mone mada gialua-ga wain maapu ko-gono pula pulupa sa.

5 Goa loa nimu pisimi. Gore naare pabola pulaina page aa medaloma wala agu mea rapaasa.

6 Gore ora aebo ribaa talo palaina maket-para pua aa medaloma pa aina adesa. Go

rabu nipumi lalo: Nimi go naare raama puaina ake ado piaeme ya?

7 Gore nimumi lalo: Niaa kogono giape aa meda dia yaade simi. Gore nimi page mo wain maapu-para kogono pua pipa.

8 Ora ribaa sa raburi mo wain maapuna aaraame surube aa gupa lakesa: Neme kogono naakinu yaaloa nimuna mone kalape. Orope epamede kogono naakinu kalaama kalaama pua aba ripia epamede kalo kiritape.

9 Gore aebo 5 klok raburi kogono epa pisimide aanumiri ten kina agu kasa.

10 Gupa misimi pare ora abade epa pisimide aanumiri nimu mone ora adaapupe mealima kone isimi. Pare dia nimu page 10 kina agu meama pisimi.

11 Nimumi muare mo maapuna aaraa ratu yawesimi.

12 Gore nimumi gupa simi: Go aanuri pena go epaade pare nimu kogono ogepusi pamede pare nimu mone niaa giaede-rupa agu mealeme. Niaamere naare paalu kogono radaa pi pa amaa sima.

13 Nimumi goa simi raburi mo maapuna aaraame nimuna aa padane-mare gupa lakesa: Adami aa, neme ni namakiraate. Gore abade saa agaa lapade rabu neme ten kina gialua laede.

14 Gore nena mone mua pu. Abade neme ne gisuderupa orope meawade aanu page gode-rupa katoa.

15 Gore nina go mone-me page nina yada pulalo paluare gore mada dia? Neme epe kone sawade pare nena pu-para udipa kone sae ya?

16 Go rabu Yesumi lalo: Goa pea pare orope epeme onaanuri nimu aba riri-nane popalimi. Yapare aba ripia epeme onaanuri wala orope epamede.

Yesu nipu omoa matmatpara wala rekalua sa
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-33)

17 Yesu nipu Jerusalem supara polalore nipuna disaipel aa 12-pela mea pisa. Nimu pora-nia pulaawa disaipel aanu agu raapo-para gupa lakesa:

18 Pagalepa. Abia niaa Jerusalem su-para baina. Goparare Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri miru irae aa mudunu-para rekena agaa tisaanu mea kateme. Go rabu nimumi koso lape agaa loa tu maomalimi sa.

19 Gore nimumi muare onaa ruru radonu mea kanaloare nimumi wae ero agaa loa repena unimi tuare repena polopea-para tu maomalimi. Goa pua rogaalimi pare yapi repome matmat gimoa wala rekalua sa.

Jems Jon nipu lapo aa adaa piri talo pisipi
(Mak 10.35-45)

20 Go raburi Sebedi-na oremere nipuna naaki lapo Yesu piri-para lamua ipisa. Gore go ona nipumi rumu koba pua su adaniaawa

oyae meda madaa Yesu-para ogesa.

21 Gore Yesumi nipu agaa misa: Nere ake raana pea? Go oname lalo: Ne aa mudu pirali rabu naa naaki laapore meda nena popo ki-nane pirina meda koya ki-nane pirina sa.

22 Gore Yesumi nipu lakesa: Mo reke mulalo paape yaere nipumi waru na-adepe. Gore nipimiri go neme ipa naluade kap madaare radaa pi ipa mada nalipi ya? Gore nipumi lalo: Saa mada nalipa sipi.

23 Gore Yesumi nipu lakesa: Nina kap mada nalipiri gore epe ta pare nina popo ki-nanepara koya ki-nane lapore aapi piralia palo go agaare nemedaa namakuaayo sa. Apo pirape siaanuri Aapa nipuna managola saaya.

24 Mo 10-pela disaipel nimumi go remaa pagoa mo ameaya ratu yawesimi.

25 Goa pisimi pare Yesu nipumi nimu ipulupa loa sana nimu-para lalo: Nimimiri ademe. Ruru radona aa mudunumi onaa rayo rabuniaawa nimi puri waru paboa nimuna agaa ora pagalepape teme sa.

26 Aa mudu medaloma goa peme pare go konere nimi rikiraana nasaapiralepape. Dia, pare aa meda nimina rikiraana aa mudu piritalo paliare gore nimi raba meape kogono aa aba piralia.

27 Aa medame ni mudu piralua kone salia-daare gore nimi raba mi aa-rupa aba pirina sa.

28 Onaa Raapu Pirape Aare nipu raba mua nipuna kogono paminalo-daa naipisa. Dia, pare onaa adaapu raba mua nimu madaa epa omalalo ipisade. Goa pua nipuna kone wasupa nimu raba meapena katalo ipisa.

Yesumi ini wae aa laapo maepeaasa
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Gore nimu Jeriko su gimoa pisimi raburi onaa adaapumi Yesu nipu rata mea pisimi.

30 Gore mo ini rubu pi aa lapo mo pora aane-nane pirisipi. Nipumi Yesu epea remaa aba pagoa nipumi puri paloa nipumi gupa yaasipi: Nere Devit-na si neme saa laapo madaa odome omape.

31 Goa sipi rabu onaa rayome nipina agaa loraatepa loa nipu-para ape simi. Yapare nipumi go agaa rasua wala ora puri palo yaasipi: Aa Adaa, nere Devit-na siga neme saa madaa odome omape sipi.

32 Gore Yesu nipu pua rekaawa nipu yaaloa lalo: Neme nipiri ake pano ya?

33 Gore nipumi gupa sipi: Aa Adaa, neme saana ini maepeaaina kone salepa.

34 Gore Yesumi odome omoa nipuna ini maepeaasa. Ora go raburi nipuna inimi oyae waru adoa simina nipu page Yesu rata mea pisipi.

21

Yesu nipu Jerusalem supara aa mudu-rupa pisa
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Nimu Jerusalem supara re-para pua opapasimi rabu Rudu Oliv re-para epa pirisimi. Go-parare Betfage su adaare meda aasa. Go rabu Yesumi nipuna disaipel aa lapo mea rapaasa.

2 Nipumi go aa lapo gupa lakesa: Mogo adaare-para pulupa. Puare donki mena si agiaaya lapo apo opeme adiba aaya-ga pua adalepape. Nipimi pua koloa mea ipulupape.

3 Gore aa medame nipi-para agaa meda epa teare nipimi nipu gupa laketapape: Aa Adaa nipu kogono go donki mena madaa iapulu nipu saa mea palipa. Goa tepe rabu aa medame donki mena mea rapalia.

4 Go pisipina kogonore abade Gote-na agaa lakene aame gupa sa:

5 Abia Saion su-para piri onaanu gupa laketapape: Aa mudu abia nimi piri apo ipula-daa. Nipu kone pawa sua donki mena masaana pirua no epea-daa. Nipumi mo oge donki mena si onaa meda abi napiri madaa pia sa.

6 Gore mo disaipel aa lapomere mo Yesumi lakesa-rupa goa pua pisipi.

7 Nipumi mo donki mena adibae yare pua mua nipuna adaa mamina-nu donki mena masaa mada sua ipisipi. Goa puare Yesu nipu so donki mena masaana pirisa.

8 Nipu pirua ipisa rabu onaa adaapupeme so pora repaa repaa rekasimi. Go rabu medalomame nimuna mamina-nu porania mea saapisimi. Medalomamere repena alanu yado saapisimi. Gore Yesumi rabuama epenalo pisimi.

9 Go rabu onaa adaapu medaloma aba riri-nane pisimi medaloma pa aapunane ipua gupa yaasimi: King Devit-na siri ipula-daa. Nipuna bi minasaamina. Aa Mudu-na bi mea ipuladaa nipuna bi minasaamina yaasimi. Gote ora sone pia adaa aa-na bi kalamina yalaama pua mea ipisimi.

10 Yesu nipu Jerusalem su-para pisa raburi mogo adaare-para piri onaa rayo pogolasaawa simina go aare aapi ya simi.

11 Gore mo nipu raapu pisimi onaame lalo: Gotena agaa lakene aa Yesu simi. Nipu Galili su robo-para adaare Nasaret-para piri aa yaade simi.

Yesumi lotu ada-para oyae kabe aanu ratu tisa
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

12 Yesu nipu mo lotu ada ru-nane pua odobaawa nipumi lotu ada-para pisa rabu mone oyae ropo pi aanu amaa-nane ratu tisa. Nipumi pua mone ini ropo pi aanuna reke lakepe rubebe

pua yaanu kabe aanuna rekenu lakepe tisa.

13 Goa puare nipumi agaa gupa lakesa: Gote-na agaa i buk madaare nipumi gupa ta: Nina adaare beten lape ada lo bi ma-alimi pare nimi paake ne aanuna kaledape ada-rupa perekea ma-arimina sa.

14 Yesu nipu lotu ada-para pirina ini wae onaanu-para aa wae onaa medaloma nipu piri-para ipisimi. Goa pisimi rabu nipumi nimu maepeaasa.

15 Goa pisa pare Gote-na miru irae aa mudunu-para mo rekena agaa tisaa aanu-para nimumi mo Yesumi napiaa kogono pina adesimi. Gore mo nogo naakinumi lotu ada-para pirua gupa simi: King Devit-na sina bi minasaamina. Goa simi rabu nimumi ronome omesimi.

16 Goa pua nimumi Yesu-para lalo: Neme mogo lamede agaare pagae? Gore nipumi lalo: E, go agaare pagalo pare abade nimimi agaa gupa nadipisimi kone salo: nimimi abade nogo naakinu-para madu saapiri rupame agaa mana waru pagesimi-pulu nimumi bi minasaatalo pimi. Go agaa napageme ya?

17 Gore nimu pirina Yesu adaare Betani su-para ribaa pua puaa patisa.

Yesumi sa rabu repena fik kaapu sa
(Mak 11.12-14; 11.20-24)

18 Gore ekeraa-nane yapi lapaasa rabu Yesu nipu so adaare-para pisa rabu reame pua omesa.

19 Gore nipumi repena fik ini pora-nia adoa go-para pisa. Pua adesa pare ini padane-daa page naetasa pa amaa yope agu aasaaya. Gore Yesumi mo repena fik lakesa: Nere ini wala meda ora namadiape. Goa sa rabu ora aipapulu mogo repena fik kaapu sa.

20 Gore disaipel aanumi goa adoa paalame omesimi. Go repena fik akea pua aipapulu kaapu yala kone isimi.

21 Yesumi lalo: Pagalepa. Nimimi kone waru rulaawa kone lapo nasalimiri go repena fik madaa pawade-rupa nimi page goa agu mada palua. Go-rupa madare nimimi mogo aaya rudu ne lusu rua no ipa solwara-para pua pogola teme raburi mada pagalia.

22 Gore nimimi ora kone rulaawa beten teme-daare gore oyaeyae rayo beten loa mada mealimi.

Nere aapimi puri gisa palo Yesu nipu agaa misimi
(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Gore Yesu nipu lotu ada ru-nane pirua onaa rayo epe agaa moge riaasa. Go rabu Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para Israel aa mudunu-para ipua Yesu-para epa lalo: Nere go kogonore aapina puri mua pi simi. Nere abade go kogonore aapimi pape laa-daa pi simi. Nere go kogono painalo puriri aapimi gia simi.

24 Gore Yesumi nimu gupa lakesa: Neme page agaa padane gupa nimi agaa mealuame pi. Gore nimimi nina agaa-daa yago talimiri neme page nimi nina kogono go aame gisalo nimi lagialua.
25 Jon-me abade onaana baptais mea saayaade kogonore Gote-me kasa pae pa onaanumi kasimi ya?

Go agaa pagoa nimuna agaa lalaawa gupa simi: Gore niaa Gote-me kasa tema-daare gore nipumi niaa gupa lagialia: Akeane nimimi Jon madaa kone narulasimi palo lagialia.
26 Gore niaame pa onaanumi kasimi tema-daare niaana onaanu madaa paalame omalima. Gore onaa rayome Jon-re Gote-na agaa lakene aa kone imi temare niaa talimi.
27 Go rabu Yesuna agaa gupa abuloa lakesimi: Niaare na-adema simi rabu Yesumi lalo: Goa teme-daare aapimi ni puri gua kogono gea aare nimi page mada nalagialua sa.

Aa padanena si laapo madaa saa agaa lakesa

28 Yesumi adaa aa mudunu-para gupa lakesa: Aa padaneme naaki lapo madu isa. Go remaare pagalepape. Gore aaraame mupaa naaki lakeloa nere wain maapu kogono pula pu sa.
29 Gore go naakimi gipia loa-ga wala orope kone perekea wala kogono pula pea.
30 Gore aaraame wala mo naaki meda piri pua padane goa pua sa. Gore go naakimi lalo: Aapa, ni palua loaaya pare napisa.
31-32 Go rabu Yesumi lalo: Gore go naaki laapo madaare aapimi aaraana kone misipi? Gore nimumi lalo: Mupaa naakimi simi.

Gore Yesumi nimu-para lalo: Abade Jon nimi piri-para ipua nipumi epe pora madaa epe agaa mogeasa pare nimimi kone narulasimi. Dia, pare mo takis mi aanu-para aa paake rume onanuri orope nimumi Jon-na agaa madaa kone rulasimi. Goa pea-ga takis mi aanu-para aa paake rume onanu-para nimuri Gote-na surube su-para aba riri-ne adalimi. Goa pisimi pare nipu aba adoa simina kone naperekene nipu madaa kone narulasimi.

Wae aanumi maapu su rube remaa
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Nimi saa agaa meda pagalepa. Aa medame nipuna su adaape saawa wain maapu adaape poasa. Nipumi kepo pu mawaawa go-para ini igipini yae warisa. Goa puare nipumi maapu surubape ada adaalupe maasa. Goa puare nipumi mone yoto meape aanumi surubainaloa nipu kimisu pisa.
34 Nipu pua aawa orope mo wain maapu ini kereape di rudu sa rabu maapu surube aanu piri-para kogono

aa medaloma penasa. Gore nipumi mo surube aanu mo wain pore nape medaloma gina kone sua pisa.
35 Go kone isa pare mo maapu surubae aanumi nipuna kogono naaki meda aana-me tuare tu rubebe pisimi.
36 Gore mo wain maapuna aaraame wala kogono naaki medaloma mea rapaasa. Pare aba mo maapu surubae aanumi pisimi-rupa tisimi.
37 Wala oropere nipuna si mea rapaasa. Aaraame nina naakina agaa pagalimi kone sua mea rapaasa.
38 Pare mo maapu surubae aanu nimumi naaki adoa nimumi goa simi: Go ipula aamere aaraana moae yae rayo mealia-ga niaame nipu aipapulu tu maomaawa go maapuri niaa ora meamina simi.
39 Goa loa nipu to maomaawa mua so kepo rarane mea rubisimi.
40 Yesumi agaa gupa sa: Orope mo wain maapuna aaraa ipuare mo wain maapu surubae aanu-parare ake palia kone imi?
41 Nimumi lalo: Go aa wae rayore waru talia. Goa pua mo wain maapu wala aa ruru rado mea katea. Go aanumi surubenaloa ini etaliade rabure raloa nipu epe kateme.
42 Gore Yesumi lalo: Nimimi Gote-na agaa i buk madaa iade agaare pagamina:

Abade kamda kogono pi aanumi mea rubesimi yaade aana-re abiare ora epe-daa ada palimi.
Aa Mudumi abade goa pisa ya-pulu niaame go aana-mere epe rado piane ada maopaalia sa.

43 Goa pea-ga neme nimi ora lagialo: Gote-na Surube Suna eta maopaeme onaa mea katea-daa adalimi sa.
44 Onaa rayome go aana madaa magatabalimiri nimu asa tabebe palia. Go aana-me onaa meda taliare gore go onaa aasatua rugulala palia.
45 Gote-na miru irae aa mudunu-para Farisi aanumi Yesuna saa agaa pagesimi rabu niaa-para ta kone sua niminaasimi.
46 Goa sa raburi nipu ripinaatalo pisimi pare onaa paalame omesimi. Onaame Yesu Gote-na agaa lakene aa kone isimi-pulu go aanumi paalame omesimi.

22

Ona rumaawa ogere yawena saa agaa
(Luk 14.16-24)

1 Gore Yesumi nimu-para saa agaa meda wala gupa lakesa:
2 Gote-na Surube Suri gupiane: Aa mudu medame nipuna naakina ona rumaasa rabure ogere adaape meda yawesa.
3 Goa puare nipumi ona rumaatalo yawe ogere nola ipulupape loa nipuna kogono naakinu agaa mea penaasa.

Laketa pisimi pare onaanumi mo ogere gimoa naipisimi.
4 Gore naipisimi rabu aa mudumi wala kogono aa medaloma mea rapaawa gupa lakesa: Nimi puare epape onaanu-para gupa pua laketapape sa: Pagalepa, nina ogere aba lusua gawa mena yadapunu-para sinu page aba tu yawo ima tapape sa. Eta rayo aba managola sama-ga nimi ona rumaape eta nola ipulupape lo tapape.
5 Mo kogono naakinumi go agaa pua lakesimi pare eta nape onaanumi go agaa gimoa nimuna kogono pisimi. Medare nipuna maapu e pola pisa. Medare nipuna bisnis kogono pula pisa.
6 Goa pisimi pare aa medalomamere aa muduna kogono naakinu ripinaawa tu maomasimi.
7 Gore aa mudu ratu yawoa nipuna soldia aanu mea rapaasa. Nimumi mo kogono naaki aanu tu maomaawa nimuna ada rayo irabasimi.
8 Goa puare aa mudumi nipuna kogono naakinu gupa lakesa: Ona rumaatalo yawe etare aba managola sawade pare mo neme yalawade onaana konere o ta sa.
9 Goa pea-ga nimi mo porania pua go adalimide onaa rayore eta yawe nola epena laketapape sa.
10 Nipumi goa sa raburi pora kepaa-nini puare epe onaa-para wae onaa rayo makirita-mama pua adesa. Nimu rayo ipua mo onaa rumaae aana ada epa marulatabasimi.
11 Mo onaa epa kirita pirisimi raburi aa mudu nipu mo kiritae onaanu adolalo epa odobaawa adesa. Pare aa padane-mame ona rumaae rabu kalae mamina namaraasa.
12 Gore aa mudumi mo aapara lalo: Adami aa, nere epe mamina na-ayamaina-ga akolo yapae sa pare agaa naabusa.
13 Go raburi aa mudumi kogono aanu gupa lakesa: Nimimi nipuna ki aa rogaawa so amaa mea lopalimi rabu nipu su ribaane-para pirina sa. Go ribaane-para piruare nipu re lo nipuna kidipaa rugulalo piralia sa.
14 Yesumi agaa gupa lo kiritisa: Gore Gote-me onaa adaapu yaata pare nipumi adoa aa padane padane laatapu mua ru-nane mea pea sa.

Takis mone-re kalamina yapae lo agaa misimi
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Gore Farisi aanumi Yesuna kone adolalo ko tisimi.
16 Nimuna disaipel aanupara Herot-na aanu-para meda rabu Yesu piri mea rapasimi. Nimumi gupa pua simi: Tisaa, niaame nere ora agaa lape aa-rupa adema. Ora agaamere onaanu madaa rumaalia. Goa pe pare onaanu rayo kone padane-rupa ade. Dia, neme onaa rayo agaa rado piane lakete.

17 Goa pede-ga neme abia yada kone saliri niaa lagi simi: Gore niaame Rom aa mudu Sisar-para takis mone kalamano yapae dia yapae agaa misimi. Niaana rekena agaame ake ta pae simi.

18 Gore Yesu nipumi nimuna wae kone aba adoa nimu-para lalo: Nimiri yaa agaa ne aanu. Akeane nimimi ni-para yaa agaa loa ni ko taleme?

19 Nimimi mo takis kalape mone meda mea waatapa sa. Goa sa rabu nimumi mone meda mea ipua waasimi.

20 Go rabu Yesumi nimu agaa misa: Go mone-na bi-para piksa-parare aapina ya? Gore nimumi Sisar-na simi.

21 Goa simi rabu Yesumi nimu gupa lakesa: Gore Sisar-na yaere wala nipu pua katapape pare Gote-na oy-aere Gote nipuna katapape sa.

22 Nimumi go agaa pagoa pogolasaawa Yesu gimoa pi-sisi.

Onaa omoa wala rekapere akepu yapae lo Yesu agaa mis-imi
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Go raburi Sadyusi aanu nimu Yesu piri-para ipisimi. Go aanu nimumiri ome on-aanu wala narekalimi teme-daa goane Yesu epa agaa mis-imi.

24 Nimu ipua lalo: Ti-saa, Moses-me agaa gupa mogeasa: Aa meda nogo naaki napirina omaliare nipuna ona wasaa ameme nogo naaki madinalo mada rumaalia sa.

25 Gore abade nimu amealu 7-pela pirisimi. Pare aa mupaare ona rumaawa omesa pare nipuna nogo naaki napirisa. Goa pisa-pulu nipuna masaa-nane ameme go ona wasaa nipu rumaasa.

26 Wala ame laapo pa repo pa page nogo naaki napirina omaamapa amaa pisimi. Goa pu kiritua 7-pela amealu rayo pa omesimi.

27 Mo amealu rayo omabasimi raburi orope mo ona page omesa.

28 Gore neme mo ome onaa wala rekalimi rabu mo ona wasaare mogo aa 7-pela wala rekalimi-daa aapina ore ora piralia ya? Neme makuaaye nimu rayome mogo onana aaniri aapi ora piralia ya?

29 Gore Yesumi nimu gupa lakesa: Nimiri Gote-na agaa napago nipuna puri page na-ademe-pulu nimimi agaa pa-rupa teme sa.

30 Gore ome onaa wala rekalimide raburi mo ona wala narumaalimi. Dia, so yaa-parare ensel-rupa piral-imi.

31 Pare go ome onaa wala rekape agaare neme nimi agaa mealo: Gore abade Gote-me gupa sa:

32 Niri Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimuna Gote pi sa. Goa pea-daa Gote-re aba ome onaanuna Gote-daa dia, pare nipu kagaa piraama laama pope onaanuna Gote yaade.

33 Onaa rayome Yesuna agaa pagoa akepu tapae kone isimi.

Ora rekena agaana mupaa agaa
(Mak 12.28-31; Luk 10.25-28)

34 Gore Yesumi Farisi Sadyusi aanuna agaa pora poasa rabu Farisi aanumi go agaa pagoa nipu adola ipisimi.
35 Nimu go epa kirita pirisimi raburi nimuna rekena agaana tisaa padane pirabasa-pulu nipumi Yesu ko tulalo goa sa:
36 Tisaa, mo rekena agaa rayo ora epe ta-ga ora aba mudu rekena agaare aaya pae simi.
37 Gore Yesu nipumi gupa lakesa: Nena Mudu Gote-re pu robaame page kone wasu-pame page puri-para rayome raana-me omoa pedo pu pi-ralepape sa.
38 Go rekena agaare ora aba mudu agaa lagialo sa.
39 Gore rekena agaana lapo pa padane go-rupa lagialo: Nimina yogane madaa raana omo pedo pi kone imi-rupare pa onaa meda page padane-rupa raana omape sa.
40 Go rekena agaa lapomere Moses-na rekena agaa rayo-para Gote-na agaa lakene aanu agaa rayo go agaa rolo-para epea.

Yesumi Farisi aanu-para Krais-ri aapi yapae lo agaa misa
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Farisi aanu nimu pa kir-itaba pirina Yesumi nimu agaa gupa misa:
42 Nimimiri Krais madaare ake kone imi? Nipuri aapina si ya? Gore nimumi Devit-na si simi.
43 Goa simi rabu nipumi nimu gupa lakesa: Holi Spirit-mi akeane Devit-na kone marekaasa-daa nipu akeane nina aa mudu sana ya? Gore Devit-mi lalo:
44 Gote-me nina Aa Mudu gupa lakesa:
Nere nina popo ki-nane aa mudu piraina.
Oropere nena iaanuri nina aa rolo-para mapiraalua sa.
45 Gore Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nipu Devit-na si yaade-ga akeane Devit-mi bi nina Aa Mudu lakesa ya?
46 Gore aa medame mo Yesu nipuna agaa meda na-abusimi. Gore nipu paalame omesimi-pulu wala go rabu page orope page nipu-para agaa meda nasimi.

23

Rekena agaa tisaanu-para Farisi aanuna kone
(Mak 12.38-39; Luk 11.43; 11.46; 20.45-46)

1 Orope Yesu nipumi nipuna disaipel aanu-para onaa rayo-para agaa gupa lakesa:
2 Mo rekena agaa tisaanu-para Farisi aanu-para nimu Moses-na agaa moge riaata pirisimi.
3 Goa pea-ga agaa rayo nimi lagialimiri nimimi pagoa waru mogealepape. Goa palimi pare kone meda nimumi nimi mogealimiri

napagalepape. Goa pea pare go agaa napagoa rateme.

4 Gore nimumi oyae adaapu rogaawa aanuna pasaa madaa mariaaeme. Goa peme pare nimuna kimi mo onaa naraba meape naniminaeme.

5 Kogono rayo nimumi pemere pa onaanumi nimu adena kone sua peme. Adalepa. Nimuna beten* ta polalo peme raburi rogope madu imi. Go nu amaare madua ropaa-para enon yapa aapu-rupa ritimi. Go page nimuna mamina aa-nenu madaa oyaeyae pepena yaenu awo kilipiala peme.

6 Eta yawo saeme raburi nimumi mo riri-nane pirape siaa go agu raaname omeme. Goa puare no lotu ada-para pimide-rupa riri-nane i reke madaa raaname omeme.

7 Go page nimu mo maket-para peme rabu nimimi abi piralepape loa niaana tisaa teme rabu nimumi pedo peme.

8 Pare onaanumi nimi-para tisaa pi-daa wala nateme. Dia, nimu rayo amealu piralimi rabu tisaa padane piralia.

9 Go page su amaa onaa medare niaana Aapa go pi-daa natapape. Nimina Aapa padane-mare so yaa-para pia.

10 Goa pea-ga nimi-para nimumi Aa Adaa go pi-daa natapape. Dia, nimina aa muduri padane-ma pirua nipu Krais pia.

11 Goa puare nimi aa mudu piritalo palimiri nimi onaa rayome raba meape aa-rupa aba pirina.

12 Aa medame nipuna bipa aa mudu piritalo nipu bi minasaaliare nipuna bi rolo-para palia. Pare aa medame nipuna bi rabuaniaaliare gore nipu aa mudu mapi-raalia.

Yesumi yaa agaa ne ti-saanu agaa lakesa

(Mak 12.40; Luk 11.39-52; 20.47)

13 Nimi rekena agaana tisaanu-para Farisi aanu nimiri waru adalepape. Nimiri maeyae aanu pimi. Nimimi onaanuna ini agaa madaa Gote-na Surube Su-na pora gaape poaemede. Goa peme pare nimina bipare naodobaeme. Go page onaa medaloma ru-nane pua odobatalo peme pare nimimi rutu teme.

* **23:5:** Beten lape-rupare Juda aanumi bokis rogo meda-para ki ropa meda lapo-rupa warisimi. Mo yae laapore meda popo ki-nane pasaa madaa rua medaare kimi ripinaa pata pisimi. No bokis-ruparare pepa bi tapalae rogo meda isimi. Medare ini agaa-nane risimi. Go agaare Moses-na pepa rugini meda pagaa isimi. Goteme Israel onaanumi nipuna agaa pagoa ratinalo kasaa. Goa pua nimuna kone sua gupa simi. Go agaare nena kimada rogabape simi. Sapi agaa loa. Nena konepara page rogabape simi. Goa pali rabu go agame ne saalia simi. Goa sim-rupa Judia aanumi mo agaa nimuna eno aama tu su nimuna ki madaa page tu isimi. Beten talore mo agaa tapalae pepa mapiraasimi. Pa aama narepalu page mo Farisi aanumi adenalo mo ki ropa-para bokis laapo sua pamisimi. Goa pisimiri nimuna bipua nimu wala makiraasimi.

14 Nimi rekena agaa tisaanu-para Farisi aanu nimiri waru adalepape. Nimiri maeyae aanu adaapu pimi. Nimimi ona wasaa-nuna ada-para oyae rayo paake nolalo peme. Goa pua nimimi go pupitagi nape kone rabuainaloa beten adaalu pa teme. Goa peme-pulu nimiri ora wae yoto mealimi.

15 Rekena agaana tisaanu-para Farisi aanu nimi waru adalepape. Nimi ipunu madaa pirua ipa solwara rayona pamua su rayona onaa rayo nimina disaipel aa-rupa pirinalo pamuaeme. Nimina disaipel aanu mapi-raaeme rabu nimu wala wae naaku-para go-rupa mapiraaeme. Gore nimi wae naaku-para ora palimi pare nipu nimimi naaku-para penaateme.

16 Nimi ini rabuni onaame onaa pora mea waatalo peme. Gore nimi aba waru adalepape. Nimimi gupa temede: Aa medana lotu adana bi madaa yaa madaa makuaa tea-daare go agaare waru yae-daa dia. Pare so yaa-para aaya lotu adana gol aana-me warini oyae-daa temere gore epe ta teme.

17 Nimiri ini rubu pi aanu maeyae-rupa pimi. Ake madaa kone sua teme? Gore aana-me warini mone mudu yapae mo aana-me warini mone i epe lotu ada mudu yapae?

18 Gore nimimi gupa teme: Aa meda aana reke madaa yaa madaa makuaa tea-daare go agaa mada gimalia teme. Goa pea pare nipumi miru irua mo aana reke madaa sua yaa madaa makuaa tea-daare go agaa mada nagimalia teme.

19 Nimi ora ini rubu pi onaa pimi. Gote-re ake kate ya? Gote-na miru irae epea palo Gote-na aana reke madaa miru irini ora epea ya?

20 Gore aa medame aana rekena bi madaa yada makuaa tea-daare nipuna agaare so reke madaa i yae raapu tea.

21 Gore aa medame lotu adana bi madaa yaa madaa makuaa tea-daare Gote go ada-para pia-ga Gote-na bi madaa page nipu agaa tea.

22 Gore aa medame so yaa madaa makuaa loa tea-daare gore Gote so-para pirua nipu pia reke-para tepe.

23 Nimi rekena agaana tisaanu-para Farisi aanu nimiri waru adalepape. Nimiri ora maeyae aanu pimi. Nimiri pa yabia meda-para rakia-para padi raani medaloma-para ogegepu pamu rugulu imi openalo goa pua Gote medaloma pa kateme. Goa peme pare nimimi adaa rekena agaa rayore aba gimeme. Go agaare epe kone i onaa rayo mea rumaawa odo omape kona mea sua kone waru rulaatepa. Rekena agaa saapirua Gote adalima konere nasalepape.

24 Nimimi onaa medaloma pora waatalo peme pare

nimi aba ini rubu pi aa pimi. Nimimi oge puna meda ipa-para adobaawa pia rabu mena kamel ipa-para peme laapo rata mea noa yolaniaaya.

25 Rekena agaana tisaanu nimi-para Farisi aanu nimiri maeyae aanu-ga nimimi waru adalepape. Nimimiri pa kap-para plet lapona amaa-nane yogane rade-peteme pare ru-nane pea amulu pa puaaya.

26 Nimi Farisi aanuri ini rubu pi aanu pimi. Aba ripiare mo kap-na ru-nane radepealimiri yogane page epeaalia.

27 Nimi rekena agaa tisaanu-para Farisi aanu nimiri waru adalepape. Nimiri maeyae aa-rupa pimi. Nimiri matmat-na pepena amaa-nane yaako pi pepeminua pimi. Nimimi amaa-nane pepenare epe-rupa peme pare no ru-nanere aa uni-para wae pugu pi oyaeyae adaapu ia-rupa pimi.

28 Nimiri apo matmat nona piane pirua amaa-nane nimi epe-rupa pimi. Pa onaanumi nimina yogane ademe raburi nimiri epe aa kone imi pare nimina robaa-para ora agaa rasape kone page rulatabea.

Yesumi tisaanuri wae oyae mealimi sa
(Luk 11.47-51)

29 Nimi rekena agaana tisaanu-para Farisi aanu nimiri waru adalepape. Nimiri agaa laapo ne aa-rupa pimi. Nimimi mo Gote-na agaa lakene aanuna matmat apedaa epe-rupa wariaawa amaa-nane pepena waru paeme.

30 Goa pua nimimi gupa teme: Abade niaana akuanu raapu pirisima-rupa yaalo niaame mo Gote-na agaa lak-ene aanu natu maomaawa nimu naraba misima teme.

31 Go agaa teme rabu nimi Gote-na agaa lakene aanu tu maomape aanuna ruru pimi-daa teme.

32 Gore nimimi nimina akuanuna kone mua aba pisimi-a wala peme.

33 Nimiri wae paakame madini sinu pimi. Gote-me koso agaa tea raburi nimimi akea pua mada gimoa wae naaku-para mada napiralimi ya? Dia, wae yoto mu piralimi.

34 Goa pea-ga nimimi pagalepape. Neme Gote-na agaa lakene aanu-para kone makuaae aanu-para Gote-na agaa lakene tisaanu-para rayo nimi piri-para mea rapalua. Goa palua pare medalomare nimimi tu maomalimi. Medalomare repena polopea mada nil-mi talimi. Medaloma mo nimina lotu ada-para repena unimi talimi. Medalomare nimimi adaare meda-para rata moneaawa adaare rado-para rata mea palimi.

35 Goa palimi-pulu epe-rupa pirape onaanuri ni-mumi tu maomasimide-ga to madaare wae yoto rayo mealimina. E, gore epe aa Abel pirisa rabu tu maoma-niaama ipuare Berekia-na si Sekaraia-me epe tu maoma

kiritisimide madaare wae yoto mealimina. Go aa-na siri aba lotu ada-para pirua aana reke madaa re-para pirua nimina piaanu epa rumaalia.

36 Gore neme nimi ora lagialo: Apo tu maomaasimide onaanu page abia go rabu pimi onaa nimuna wae kedaa rialimi sa.

Yesumi Jerusalem su madaa re sa
(Luk 13.34-35; 19.41-44)

37 Jerusalem onaanu-ya. Nimimi Gote-na agaa lakene aanu tu maomaeme Gote-na Mea Rapae Aanu page aana-me teme. Ora rana adaapu neme nena sinu mea kirita sua upitalo pe. Gupa yaa kutame nipuna sinu nipuna popa-para mea kirita mapiraatade-rupa pe. Goa pe pare nimimi ni gimamede.

38 Nimimi pagalepa. Abi-are nimina adaare pa ainalo gimalua.

39 E, gore neme nimi gupa lagialo: Gore nimimi ni wala na-adalimi pare nimimi orope gupa teme: Gote-na Aa Mudu-na bi meape aare nipu ora epe ta teme sa.

24

Yesumi lotu ada kilipialia sa
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yesu nipu lotu ada-para pirua amaa-nane pisa raburi nipuna disaipel aanu nipu mo lotu robene-rupa mea waatalo pisimi.

2 Go rabu nipumi nimu agaa gupa lakesa: Nimimi go epe lotu ada waru adalimina. Neme nimi ora lagialo: Aana gome pubaa yaadare ora padane napubaalia pare rayo kilipi rubalimi sa.

Yesumi wae kedaa rado rado adaapu epalia sa

3 Yesu nipu so Rudu Oliv madaa pirina disaipel aanu nimu padane pawa ipua gupa epa simi: Go kedaare aa-rabu epalia yapae lo agaa misimi. Ora aba ripiare ake aba epalia-daa niaame adalima pae? Go adalima raburi nena epape di-para su yaa lapo mea perekealia rabu niminaalima simi.

4 Gore Yesu nipumi nimu gupa lakesa: Pa aa medame nimi makiraalia nimimi nipu aba waru adalepape.

5 Aa adaapupe ipua nina bi madaa nimumi gupa teme: Niri Gote-na Mea Rapae Aa i-pulu loa onaa adaapu ora makiralimi.

6 Go raburi nimimi eaea marekaape agaa-para yada ora pape remaa pagalimi pare wala makirape agaa adaapu natapape. Go yaenu rayore aba epalia pare su yaa perekeape yapi diri go rabu abi naepalia.

7 Goa puare ruru medamere ruru rado radonu raapu yada palimi. Go page gavman-na adaa su rado radonu raapu yada palimi. Go rabu su rayo-parare reae adaa paboa su eto palia.

8 Go oyae rayo aba ripia epalia pare oname naaki maditalo masaa nalade-rupa palia.

9 Go raburi nimumi nimi aditalo mua kedaa gua radaa manaawa nimi tu maomalimi. Go raburi nina agaa waru page onaa rayo nimiri kone wae salimi.
10 Go raburi onaa adaapumi nimuna epe kone rulae yae gimoa wala nimuna amenu ratu yawoa iaanu ta pea aa wala piralimi.
11 Go rabu makirae Gotena agaa lakene aa adaapu iti ralapae aa-rupa ipua onaa adaapu makiralimi.
12 Go raburi wae yaenu adaapu su rayo-para opaama epalia-pulu onaa adaapu nimuna epe raana omape kone mada gimalimi.
13 Goa paliade raburi aa medame puri paboa kone rulaawa waru piraliare gore su yaa lapo dia yalia rabu eperupa kagaa piraama laama palimi.
14 Goa pea pare Gote-na Epe Agaare su rayo-para lakelo kiritalimi. Mo onaa rayome pago kiritinaloa go rabu su yaa lapo dia yalia.

Orope wae yaenu epalia (Mak 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 Gore orope wae pugu pi yaeme epe lotu ada-para rekaina adalimi. Abade Gote-na agaa lakene aa Daniel-me saa-rupare epa rekalia. Aa medame go agaana re pagali-daare waru pagape.
16 Go raburi Judia su-para piri onaa rayore so rudu aana apedaa-paranu pogola pulupape.
17 Gore onaanu nimuna ada gaa-nani piralimi pare nimuna ada ru-nane i yaere namula pulupape.
18 Go page onaanuri maapu-para pitimiri nimina mamina wala namula pulupape.
19 Go raburi ona nogo naaki adu nala pirinu-para naaki padaa piri onanu-para gore nimu madaa ora odo waru palia.
20 Yapare Kitu Pirape Yapi diri wae kogore yai rabu nimi mada naepalia-ga nimimi Gote yaaloa beten waru tapape.
21 Go raburi kedaa ora adaape opalia. Gore su kagaa warisa rabu epa-mama pua abia page kedaa gupiane meda naepea.
22 Goa pea pare Gote-me abade go di rudupu namea sula pisa yaalore onaa rayo ora omola pisimi. Pare Gote-me nipuna kone mapiraae onaa nimu wae kone mealimi-pulu go yapi di marudu yaalia.

23 Go raburi aa medame nimi go agaa lagialiare adalepa: Gote-na Mea Rapae Aa go pia tea page mogonane epa pia tea page nimimi nipuna agaa madaa kone narulaatepape
24 Go rabu yaa agaa lape aa Gote-me mea rapaaria loa adaapu opapalimi. Go rabu nimumi page napiaa-nu kogono pua oyae epape-rupa rado rado adaapu palimi. Goanu nimumi mada palimi pare Gote-me nipuna mapi-

raae onaa makiralimi. Goa yapare mada dia.

25 Gore neme nimi aba lagede-ga waru pagalepa.

26 Goa pea-pulu pa onaanumi nimi gupa lagialimi: Mo onaa napiri su-para aaya-ga teme-daare go su-para napulupape. Goa page nimumi mogo kaleda yaa teme-daare nimuna agaa napagalepape.

27 Di, Gote-me Onaa Raapu Pirape Aa-na Si epenatea rabu ari-yapa naare ipulanane pabola-nane popearupa aipapulu epalia.

28 Gore aba ome onaana yogane i-parare yaa itaayamanu epa kiritalimi.

Onaa Raapu Pirape Aa-na Si epalia

(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 Go rabu adaa kedaa aba pupu kiritinaloa aipapulu naare udunua ribaa yabalia. Goa pua akua mada naraalia. Goa pua ubanu page yaapara gimoa lopalia. Goa puare yaa-para ae puri pane oyaenu page mada eto eto palia.

30 Go raburi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si epape diri so yaa madaa oyae adenalo palia. Goa pua makuaamonalo. Go raburi go su amaa onaa ruru rayome re waru teme pare Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri so yaa moae yaako yaa madaa awoa ipua nipu adaa puri paa raapu epalia.

31 Goa pua biugel berona agaa pagenaloa nipuna ensel-nu mea rapalia. Goa palia raburi nipuna mada mi onaanu mea kiritalimi sa. Kiritalimi rabu su yaa lapo yarua aawaaya-nane pamua nipuna ruru onaanu epa mea kiritalimi.

Repena fik madaa saa agaa lakesa

(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 Nimimi repena fik ini madaa kone mealepape. Nipuna palaa-para ipaa rubia yo kagaa pulu rubea raburi gore abia pani palia kone imide.

33 Go raburi oropere apo oyae rayo adalimi rabu epaliade yapi di ora re-para managolaawa aaya sa.

34 Gore nimi waru pagalepa. Go pima onaare abi naomalimi pare go oyae rayo openaloa nimimi adalimi.

35 Go su yaa lapore mada dia yalia pare nina agaare oro yaalo kagaa pa salia sa.

36 Aa medame page go Kitu Pirape Yapi di page namakuaaeme. Yaa-para pimi ensel-numi page ni page go yapi di na-adema. Dia, niaana Aapa padane nipumi agu raapo go di saapia.

37 Abade Noa nipu raapu pisimi onaanumi risimi kedaare nona piane wala Onaa Raapu Pirape Aa-na Si su amaa epaluade rabu gorupa opalia.

38 Abade go aa Noa pirisa rabu ipa abi narubisa rabu nimumi ogere waima yawo ipa no ona rumaa goa paamama pisimi. Go page Noa nipu ipa ipunu ru-nane

odobaawa pirina goa pa pala pirisimi.
39 Goa puare nimu naniminae pirina ipa roa onaa rayo tabesa. Go-rupa Onaa Raapu Pirape Aa-na Si epaluade rabu page goa palia.
40 Epalua raburi aa lapo maapu-para kogono pala pirina pare Gote-me meda mua medare gimalia.
41 Ona lapome page bret wariala piralipi Gote-me meda gimoa meda mealia.
42 Goa pea-ga nimimi kone waru su piralepape. Nimimi nimina Aa Mudu-na epaliade yapi di naniminaaemega waru suruba piralepape.
43 Nimimiri go agaa madaa kone mealepape. Gore nimimi paake ne aa epape yapi di niminaawa suruba pimi gore nimimi u napati rabu page mada suruba piralimi? Goa puare mo paake ne aame go aana ada ru-nane mada naodabalia.
44 Goa pea-ga nimimi page Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri aa-rabu epalia palo maarea-ga nimimi page waru surubalepape. Gore nimimi namakuaae rabu epalua.

Epe kogono naaki-para wae kogono naaki laapona agaa lakesa
(Luk 12.42-46)

45 Gore epe kogono pi aamere epe kogono agu pea? Go piane aare nipuna adaa aame nipuri nipuna kogono naakinu rado surubenaloa nipu surube aa mapiraaya. Goa puare nipumi nimuna eta nape yapi di rabu eta rumaainalo mapiraasa.
46 Orope mo aa wala epalia rabu mo nipuna kogono naakimi mo kasade kogono agaa-para aalia rabu raaname waru omalia sa.
47 Gore neme ora nimi lagialo: Mo aa adaame go kogono naaki oyae rayo surubenalo aa mudu mapiraalia
48 Pare mo kogono naakimi wae kogono pu piralia rabu aa adaare abi aipapulu naepalia kone ia.
49 Go kone sua nipumi nipuna kogono naaki yagonu pamu tua nipumi puri pane ipa pamu noa aanu raapu aasa.
50 Goa puare kogono naakimi nipu naniminae pa aaina epa opopalia. Goa palaina nipuna aa adaa ora meda aipapulu epalia.
51 Epalia rabu aa adaame go kogono naaki raimi tua teana mo makirae aanu raapu mapiraalia Go-nane piruare nimuna kidipaa regepe no re lo wae-rupa piralimi.

25

Ona 10-pela pirisimi

1 Orope Gote-na Surubae Suri gupiane epalia: Ona inumakua 10-pela pirisimi raburi aa meda ona pena rumaatalo epalia remaa pagesimi. Gore pagesimi-pulu mo onaanumi 10-pela lamnu mua nipu rumaape eta yawe-para epolalo pora-nia madaari pisimi.

2 Goa pisimi pare mo ona supuri nimu maeyae pirisimi pare ona supuri epe kone isimi.
3 Gore mo maeyae onanumi lam-re mea ipisimi yapare alopape wel namea ipisimiya.
4 Pare mo nimu kone waru saapirisimi onanuri nimuna lam-para alopape wel raapu managolaawa mea ipisimi.
5 Mo ona rumaape aa abi aipapulu naipisa-daa ado pirua nimuna ini-para u ipisa-daa umi kole male lapirae sua u patisimi.
6 Go rabu ribaare ruma rumane pirisimi raburi mo 10-pela oname gupa pagesimi: Mo ona rumaape aa go epea-ga mo pora repaa-nini madaama pulupa simi.
7 Gore mo ona inumakua rayo rekoa nimuna lam managola sua pirisimi.
8 Goa pua mo kone waru na i onanumi mo kone waru i onanu-para lalo: Niaana lam udinitalo pia-ga nimina wel meda gialepa simi.
9 Gore mo kone pa sae onanumi nimu agaa gupa lakesimi: Dia, go wel-re nimi page niaa page mada dia simi. Goa pea-ga nimina stua-para pua puaa kabalepa simi.
10 Gore mo onanu nimu mo stua-para wabola kabola isimi raburi mo ona rumaape aa ipisa. Gore mo ona medaloma managola pirisimi rayore mo aa raapu ona rumaatalo yawe ogere nola pua pora gaape garulabaawa pirisimi.
11 Orope mo ona inumakua medaloma wala pora gaape epa tua lalo: Aa adaa, niaa epomona pora loba simi.
12 Gore nipumi nimu gupa lakesa: Nimiri aa-para pirua epame? Neme nimi ora naade maarea sa.
13 Go remaa lakeloa Yesumi onaanu-para lalo: Goa pea-ga nimimi waru surubalepape sa. Nina aba epape diri ribaa epalia paalo aebo epalua paalo ni na-ade sa.

Kogono naakimi mone rogaa palae mi madaa saa agaa (Luk 19.11-27)

14 Gore Gote-na Surube Suri gupiane yaade lo remaa lagialo: Aa meda su radopara pora pamula polalo palia pare nipuna kogono naakinu-para ipulupa loa sana oyae rayore nimimi surubalepape lo laketea.
15 Gore nipumi mo naakinuna puri ado kone ado pua nipumi nimu oyae rumaa katea. Gore aa medare mone 20,000 kina rumaa kasa. Goa pua aa meda 8,000 kina kasa. Wala aa medare mone 4,000 kina rumaawa kasa. Nipumi nimu mone go-rupa kaloa nipu pisa.
16 Gore mo mone 20,000 kina misade aame kogono aipapulu pa amaa puare wala nipumi ode mone 20,000 kina meda sania saaba pirisa.
17 Mo aa meda 8,000 kina misade aame kogono pa amaa pua ode mone 8,000 kina meda misa.

18 Pare mo aa meda nipumi
mone 4,000 kina misade aa
adaa mone mua su naaku
roboa pua paga isa.

19 Gore mo adaa aa nipu
adaalu pirua sana nipuna ko-
gono naakinu mone adaapu
kasa-pulu nipu raapu agaa
maredepoya laa-mama pu-
lalo kone sua ipisa.

20 Gore abade mone 20,000
kina misade aa ipuare
nipumi ode mone 2,000 kina
mua nipumi epa lalo: Aa
adaa, abade neme ni mone
20,000 kina giside pare neme
mone yoto kogono pua wala
go mone-na yago ode meda
20,000 kina apo meawa sa.

21 Gore nipuna aa adaame
nipu gupa lakesa: Epe ta-ga
nere ora nina epe kogono
naaki-ga neme epe kogono
paena sa. Neme abade
oge oyaesinu page waru
surubaena-daa neme nere
oyae adaapu surubainalo pi
sa. Ne ipu saa ni raapu pedo
pu pirapana.

22 Gore mone 8,000 kina
kasade aa page ipua goa epa
sa: Aa adaa, neme page
bisnis kogono pa amaa pua
ode mone 8,000 kina profet
meawa sa.

23 Gore nipuna aa adaa
me nipu gupa lakesa: Epe
ta-ga nere ora epe kogono
naaki yana sa. Neme abade
epea pua kogono waru suru-
bisina. Neme abade oge oy-
aeyaesi waru surubaena-daa
abia neme oyaeyae adaapu
surubaina kone salo. Goa
pea-ga ipu saa lapo pedo pu
pirapana.

24 Gore mo mone 4,000
kina misade aa page ipua
gupa sa: Aa adaa, neme
nere aba makuaayo. Nere
puri pane aa yaade. Aa
meda nipuna sae maapu-
para neme eta wai aawa nisi.
Go page su rugi meda-nane
aa medana poae etare neme
madua nisi.

25 Goa pea-daa neme paala
omoa nena mone su naaku
roboa paga isu. Abiare nena
mone go ada sa.

26 Gore nipuna aa adaame
nipu-para lalo: Nere kogono
naaki wae yaana. Nere ki aa
raakepene aa yaana. Gore
ora abade neme aa medame
poae e maapu-para eta awe-
sude lae ya? Go page aa
medame nape eta neme ma-
dia yarina sa.

27 Gore nena mone-re
mo benk ada-para akeane
namea epae ya? Goa pula
pisi yaalore ni wala ne piri
ipua mone ode medaloma
raapu mone wala gula pae.

28 Gore nimimi mone
adaapu gisude aanu wala
mua mo mone 40,000 kina
mi aa pua kala sa.

29 Gore onaa medalomame
oyae saapitimi-daare gore
neme wala medaloma sania
katoa sa. Go page onaa
medalomame oyae ogepusi
saapiralimiri nina wala rayo
epa mealua sa.

30 Go kogono naaki waere
ora su ribaane-para pena
ratasaatepa sa. Gore nipuna
kidipaa regepe no re lo pi-
ralia sa.

*Aana Simi epe yoto ru-
maalia*

31 Oropere Onaa Raapu Pirape Aa-na Simi ensel-nu raapu epalia raburi epe paa mea ipua king siaa madaa pirua epalia.

32 Go raburi su amaa piri onaa rayo epe makiritaawa robo lapo rumaalua. Go rumaaliade konere sipsip meme menanu mo surube aanumi robo lapo rumaawa meda-nane meda-nane palia.

33 Goa puare nipumi sipsip menanuri nipuna ora ki-nane mea mapiraaware mo meme menanuri koya ki-nane mea ma-aalia.

34 Goa palia-pulu mo aa mudu nipuna popo ki-nane pitimide onaanu-parare gupa tea: Nimiri nina Aapana epe raba meape kone aba meamena-ga ipulupa tea. Abade su yaa lapo pena warisa rabu Aapame nimina Surube Su mea sasaga nimimi epa mealepa tea.

35 Gore abade ni ipa eta nalame omesu rabu eta ipa gisimide toa. Niri kimisu pisude rabu nimina ada-para lamua pisimide toa.

36 Ni mamina dia sade raburi nimimi mamina gisimide toa. Ni yaina omisude raburi nimimi ni raba misimide toa. Ni kalabus ada patisu rabu ni adola ipisimide toa. Nimimi goa pisimi-pulu nina Surube Su mealimina toa.

37 Go raburi mo epe kone i onaanumi gupa teme: Aa Mudu, aa-rabu ne reame omesi rabu niaame ne eta gisima ya? Ne aa-rabu ipa nalame omesi-daa niaame ipa no gimisima ya teme?

38 Gore aa-rabu ne pora kimisu-para pamiside rabu ne niaana ada-para lamua napamisima ya? Go page ne aa-rabu mamina dia yaade rabu niaame mamina gisima ya?

39 Ne yaina omesi rabu page ne kalabus ada patisi rabu page niaame aa-rabu adola ipisima ya?

40 Go rabu aa mudu king-mi agaa gupa abutea: Neme nimi ora ria lagialo. Gore nimimi nina Aapa amenu-para pisimide aanuri gore nina ame ogenu-para pisimide.

41 Goa lo kirituare neme mo koya ki-nane piralimidenu gupa laketoa: Nimiri alupape onaanu nimi neme na-ade-ga pane pulupa toa sa. Goa pua repena naudinipara palimana. Go repena sulaare Gote-me Satanpara nipuna enselnu-parana managola saaya.

42 Gore abade nimimi ni reame oma pirano eta ipa oyaeyae nagisimide toa.

43 Ni pora kimisu piri aa ipisude rabu nimimi ni nimina ada-para nalamua pisimide toa. Ni mamina dia sa raburi ni naraba misimide toa. Ni yaina omesu rabu page kalabus ada patisu rabu ni nasurubesimide toa.

44 Go raburi nimumi page nipu-para gupa laketeme: Aa Mudu, aa-rabu ne reame oma piraina adesima pae teme. Ne eta ipa nalame omesi page mamina dia sa

page yaina omesi rabu page kalabus ada patisi page niaame aa-rabu naraba misima ya?
45 Go raburi Aa Mudumi agaa gupa abutua: Gore neme ora nimi lagialo toa. Nimimi abade rolo rolo piramede ame baaninu naraba misimide-ga go raburi nimimi abade ni page naraba misimide toa.
46 Goa pe-pulu go onaa rayore repena sulaa-para pua pirua oro yaalo radaa no piralimina. Pare mo epe ona rayore oro yaalo epe-rupa piralimi toa sa.

26

Aa mudunumi Yesu taminaloa yada robesimi
(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

1 Go raburi Yesu nipumi go agaa rayo lo kiritua sana nipumi nipuna disaipel aanu-para gupa lakesa:
2 Gore nimimi niminaaeme. Go Pasova yawe nape diri wala yapi laapo dia yalia rabu salia sa. Go rabu Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri repena polopea madaa talimi rabu omalia pare wala rekalia sa.
3 Go raburi Gote-na miru irae aa mudunu-para mo Juda aanuna aa mudu-para nimu Gote-na miru irae aa Kaiafas-na ada-para pua kiritasimi.
4 Goa puare nimumi kudiri pu Yesu nipu ripinaawa tu maomaatalo yada robesimi.
5 Pare wala nimumi lalo: Gore Pasova yawe yapi di rabu niaa go napamina-ga mo onaanumi niaa raapu yada marekalimi simi.

Oname Yesuna aalu madaa wabola koyasa
(Mak 14.3-9; Jon 12.1-8)

6 Yesu nipu Betani supara pua yakimi ti yaina maperekeae aa Saimon-na ada-para pua pirisa.
7 Go raburi Yesu eta nala pirisa pare ona meda nipu piri-para ipisa. Go onamere aana-me warini botol-para kaapu ti wabola pira palae meda mea ipisa. Go wabolana yotore ora oyae adaapupeme kabeme. Yesu nipu reke madaa eta no pirisa raburi go oname Yesuna aaluna madaa koyasa.
8 Go raburi disaipel aanumi ratu waru yawoa nimumi lalo: Go wabolare akeane pa koyaate pae? Mo nipuna yotore ora adaape yaade-ga ake pea-daa mone rubeta?
9 Pare niaame go wabola yoto mealima raburi ora oyae adaapupe mua medaloma onaa riabo naraanu rumaa katema simi.
10 Yesumi nimu adoa nimu gupa lakesa: Gore akeane go ona ratu yawaleme? Nipumi abade ni madaa ora epe kogono pisade.
11 Oro yaalo onaa naraanu raapu padane-para pitimi pare niri nimi raapu-daa oro yaalo napitima.
12 Go oname ni mada wabola koyaariaadere gore nipumi nina ro matmat-para rogaalimi managolaasade sa.

13 Waru pagalepa. Ora su
rayo-para epe agaa laketa
palimi raburi go oname ni
madaa pia page teme-ga
nipu madaa kone meamina.

Yesuri Judas-me aa
mudunu-para ora mea gialua
sa
(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

14 Go rabu disaipel aa 12-
pela aa-na meda nipuna biri
Judas Iskariot nipu Gote-
na miru irae aanu piri-para
pisa.
15 Goa pua nipumi nimu-
para pua lalo: Neme Yesu
nimi mea gialua-ga nimimiri
ni ake gialimi pae sa. Go agaa
lakesa rabu nimumi mone*
silva ini 30 kasimi.
16 Goa puare Judas nipumi
Yesu adi katalo pua nipumi
inimini pisa.

Yesu nipuna Pasova eta su
nipuna disaipel aanu raapu
nisa
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-
14; 22.21-23; Jon 13.21-30)

17 Gore Bret Kaapuni Nape
yapi di raburi disaipel aan-
umi Yesu nipu piri-para ipu
lalo: Niaame Pasova nape
etare aa-para mea managola
salima ya?
18 Go rabu nipumi lalo:
Nimi mo ada re-para pua
aa meda piraliade-para gupa
laketapape: Tisaa-me lalo:
Nina eta nape diri aba rudu
yaana. Goa pea-ga nena ada-
para eta Pasova nola epalu-
alo pua lakelatepape.
19 Gore disaipel aanumi
Yesuna agaa pagoa Pasova
nape eta mo ada-para aba
managola sasimi.
20 Gore ora aebore mo
disaipel aa 12-pela Yesu
raapu reke madaa eta nolalo
pirisimi.
21 Nimu eta nalalo pirina
Yesumi lalo: Neme nimi ora
ria lagialo: Nimina rikiraana
pia aa medame ni mua iaa-
nuna kina mea katea sa.
22 Goa sa rabu disaipel
aanuna kone-para kedaa
waru pisa-pulu nimu padane
padaneme goa simi: Aa
Mudu, ora ne madaa agaa
lae palo loa nipu agaa gupa
misimi.
23 Pare nipumi go-rupa
lakesa: Aa meda ni raapu
plet madaa-para ki salipa.
Go aamere ni madaa kawae
madua ni tape aa piralia sa.
24 Gore Onaa Raapu Pirape
Aa-na Siri Gote-na agaa i
buk-mi ta-rupa ratua yawal-
imi sa. Goa palimi pare
Onaa Raapu Pirape Aa tinalo
kawae madini aa padanere
ora odo waru pea sa. Go aare
nipuna agimi aba namadita
pisa yaalore ora epe ta pisa
sa.
25 Gore kawae madini
aa Judas nipumi gupa
lakesa Tisaa-ya, Ni-para lae?
Yesumi lalo: Nena lae sa.

Yesumi nipuna disaipel
aanu raapu eta nisa
(Mak 14.22-26; Luk 22.15-
20)

26 Nimu eta nala pirina
Yesu nipumi bret mua

* **26:15:** Yesu tu maomatalo misa monere ini 30-pela yapare wala abiare kogono aanumi fotnait supu pu sua meme mone-rupa pua misa.

piribia Gote-para ora pi loa sana nipuna disaipel aanu kasa: Goa pua nipumi lalo: Gore nina to-ga mea nalepa.

27 Nimumi nala pirina ipa wain kap-para pira palae mua sana Gote-para ora pi loa sana nimu kaloa lalo: Nimi rayome mea nalepa.

28 Gore nina yaapimi Gote raapu meda-para pogatu pirapena wae yaenu mea rubenalo koyaato.

29 Abia neme nimi lagialo: Wain ipare abia wala nanalima pare nina Aapana surube su-para nimi raapu kagaa wain namina.

30 Goa loare nimumi yaasa meda aba loa simina amaa pua su Rudu Oliv-nane pisimi.

Yesumi Pita nipu masaa rilalia sa
(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

31 Yesumi nimu-para lalo: Abia go ribaa nimi rayome ni gimoa pogola palimi sa. Go kone madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa tu ia: Gote-na sipsip menasi surube aa tu maomalia rabu sipsip rayo pu pa yabalimi sa.

32 Pare Gote-me ni matmat-para wala marekaalia rabu Galili su-para ni aba ririnane popalua sa.

33 Gore Pita-me Yesu agaa gupa lakesa: Go aa rayome ne mada palia adoa gimalimi pare ni padaneme nena gimalua sa.

34 Gore Yesumi nipu-para lalo: Neme abia go ribaa yaa kuta agaa abi narekaina neme ni na-ade rana repo te.

35 Gore Pita nipu-para lalo: Niri ne raapu padane-para omalipa pare neme ne nagimalua. Goa sa raburi disaipel aa rayo ni goa agu simi.

Yesumi Getsemani-para beten sa
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Yesu nipuna disaipel aanu raapu nipu Getsemani maapu-para pisimi. Goa pua nipuna disaipel aanu-para pawa piralepape sa. Ni mogo-para pua beten ta pulu sa.

37 Gore nipu raapuri Pita-para Sebedi-na si lapo-para nimu pisimi. Go raburi nipuna robaa-para kedaa pua nipu ora waru odome omesa.

38 Gore Yesumi nimu lakesa: Nina kone-parare ora kedaa waru pua ni ora omape yaata-ga nimi go-pare pirua ni adaba pitapape.

39 Gore nipu ogesi-daa pua nimuna ini agaa madaa pua lopoa beten gupa sa: O, nina Aapa, neme ni mada raba mealia-daare neme go kedaa pi kap meape. Pare nena kone ratua pape. Nena koneme pea pape.

40 Gore nipu wala mo disaipel aa 12-pela piri puare nimu aba patisimi ya. Go rabu Pita goa lakesa: Nimimi niri naare ini ogesi-daa mada na-ado pitimi ya?

41 Gore ni wae yaeme ko tinalo epalia-ga beten loa nimi waru adoba piralepape.

Nimina konemere raaname omeme pare yoganemere gimi omea.

42 Nipu wala rana laapo pua beten gupa pua sa: Nina Aapa, go kedaa meape kap mea pu kone salo pare neme nape tedere nena raaname palia agu paina.

43 Nipu wala ipuna disaipel aanu epa adesa pare nimuna robaa-para kedaa pisa-daa wala pa pata isimi.

44 Nimu pa u patae ina pua beten rana repo wala pua sa

45 Goa pua nipuna disaipel aanu piri-para wala ipua lalo: Nimiri abade ora pa pirua kitu meme? Adalepa. Abiare Onaa Raapu Pirape Aa-na Si nimumi wae aa-nuna ki-nane mea kateme.

46 Baina nimi rekalepa. Yada lore aanu ni re-para mea katalo go epea-daa.

Judas-me Yesu iaanu mea waasa
(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

47 Yesu nipu agaa pa lala pirina disaipel aanu 12-pela nimuna aa padane Judas nipu ipisa. Go ipisa rabu onaa adaapu nipu raapu ipua simina nimumi rai kutu-para repena uninu-para rulubaawa ipisimi. Gore nipuri Gote-na miru irae aa mudunu-para Juda aanuna aa mudunu-para page nimumi mea pe-naasimi.

48 Go kawae madini aa nipumi mo iaanu-para gupa palua-ga adalepape lo kudiri pi kone gupa lakesa: Neme aa meda-para nunu toare gore Yesu nipu-ga ripinaatepape sa.

49 Goa loare nipu aipapulu aloma pua sana: Tisaa, epe-rupa piraina epa loare nipuna ini agaa-para pua nunu sa.

50 Gore Yesumi nipu gupa lakesa: Adami aa, mo nena pulalo epae kogonore abi aipapulu pape. Go raburi nimu ipuare Yesu nipu epa ripinaasimi.

51 Aa meda Yesu nipu raapu pirisipi aamere nipuna kimi rai kutu yolo risa. Goa pua nipumi mo Gote-na miru irae aa-na kogono naakina aane pona tisa.

52 Goa pisa raburi Yesumi nipu goa lakesa: Neme go naaki nena rai kutu wala abi nipuna ada-para madia sa. Aa rayome rai kutu raapu yada palimiri gore rai kutumi aa rayo nabalia sa.

53 Gore nimi nanimi-naaeme. Neme nina Aapa yaatoade rabu nipumi yada pape ensel-nu gupa 12-pela ruru rabuniaae epenala toare mada pagola pea.

54 Pare neme goa paluade raburi Gote-na buk madaa ti agaana re mada naepalia.

55 Go rabu Yesumi onaa adaapu gupa lakesa: Nimi ni mula ipuare nimina rai kutu-para repena uni ripinuare nimimi paake ne aa meda mula epame? Oro yaalo ni lotu ada-para pirua neme on-aanu agaa mogeaarude pare go rabu nimimi ni naepa misimide.

56 Goa pea pare mo Gote-na agaa lakene aanumi buk madaa aba tisimi-rupa ora epenalo mada palimi.

Go rabu disaipel aa rayome Yesu gimoa nimu pogola pisimi.

Kaunsil-na ini agaane madaa Yesu koso laasimi
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55; 22.63-71; Jon 18.13-14; 18.19-24)

57 Yesu nipu epa ripinaawa mea ipisimi aanumiri Gote-na Miru Irae Aa mudunumi Kaiafas-na ada-para mea pisimi. Go ada-parare rekena agaana tisaanu-para kone makuaa aa medaloma-para nimu padane kiritaba pirisimi.

58 Pita nipu Yesu rata mea pisa pare ogesi-daa mo-pare puare Gote-na miru irini aa-na epe pokaalo ada ru-nane pua pirisa. Nipu pua odobaawa mo surube plisman-nu raapu pua pirua mo nimuna pimi-a adolalo pirisa.

59 Go rabu Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para kaunsil rayo-para nimumi Yesu madaa pa amaa makirae agaa mulalo Yesu nipu orope tu maomaatalo pisimi.

60 Goa pisimi rabu aa adaapu epa kiritaawa makirae agaa epa simi. Goa pisimi pare nipu tu maomape agaa meda nasimi. Goa pisa pare orope aa lapo ipisipi.

61 Gore nipumi epa lalo: Go aamere Gote-na epe lotu ada lakepe ruboa wala yapi repome wala palua laasimi.

62 Gore Gote-na Miru Irae Aa mudu nipu reka awoa Yesu nipu agaa misa: Ne madaare agaa adaapu lo aaeme-ga nemere agaa meda mada nate ya?

63 Goa sa pare Yesu nipumi agaa meda nasa-pulu Gote-na miru irini aame gupa lakesa: Neme oro yaalo pirape Gote-na bimi yaa madaa makuaa agaa mealoga neme agaa meda niaa lagi. Nere Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya? Nere Gote-na Si ora ria ya?

64 Gore Yesumi lalo: Neme aba apo laede pare neme wala lagiano: Abia page orope page Onaa Raapu Pirape Aa-na Si oro yaalo Gote-na popo ki-nane pirano adalimi. Gore so yaa madaa moae raapu pirua epalua rabu adalimi.

65 Yesumi goa sa rabu Gote-na miru irini aame nipuna mamina riripia lalo: Gore nipumi Gote madaa ero agaa ta-ga nipuna adasae aa medana agaa napagamina simi. Dia, go aare Gote madaa ero agaa ta-ga napagalepape simi.

66 Gore nimimiri ake kone saleme? Go raburi nimumi gupa simi: Gore nipu ora wae aa ya-pulu nipu ora tu maomamina simi.

67-68 Goa loare Yesu nipuna ini agaa-para sope rapiaawa tisimi. Nimumi nipu ki paarame tua nere Gote-na agaa lakene aa ya-pulu lagi. Nere aapimi tala pae simi?

Pita-me Yesuri ni na-ade

sa
(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18,25-27)

69 Go rabu Pita nipu ada peraana kepo ru-para pirisa pare Gote-na miru irape aa muduna kogono ona medame Pita aa piri-para ipua lalo: Ne page abade Yesu raapu so Galili su-para piraede sa.
70 Goa sa pare Pita nipumi onaa rayona ini agaa madaa ni-daa dia yaade loa goa sa: Neme go lae agaare ni maarea.
71 Goa loa sana nipu pua so kepona pora gaape-nane pua pirisa. Go rabu kogono ona medame nipu adoa go padane pirisimi aanu gupa lakesa: Go aare abade Yesu raapu no Nasaret su-para pirisipi.
72 Gore Pita-me makirae agaa wala gupa sa: Ora yada makuaa neme go aa na-ade sa.
73 Orope ogesi-daa pirua go re-para aasimi aa medalo-mame Pita-para gupa lakesimi: Gore nere Yesu nipuna ruru pirua nipuna adaa agaa-rupa te simi.
74 Go rabu Pita-me yada madua agaa puri palo lalo: Ni ora agaa nalagialore Gote-me ni talia lalo. Go aare ni na-ade. Nipumi go agaa lo kiritinaloa yaa gulame gagara agaa sa.
75 Go rabu Pita-me abade Yesumi lakesade agaa wala niminaasa: Yaa kuta agaa abi narekaina neme rana re-pome ni gimali lo lakelaa. Go rabu Pita nipu so amaa-nane pua re waru lo pirisa.

27

Yesu nipu aa mudu Pailat piri-para mea pisimi
(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)

1 Yapi lapaasa raburi Gote-na miru irae aa mudunu-para kone makuaae Juda aa mudunu-para nimumi mo Yesu tu maomaatalo yada robesimi.
2 Nipu puri pane opeme adia so namba wan gav-man Pailat piri-para lamua pisimi.

Judas nipu omesa
(Kog 1.18-19)

3 Gore mo kawae ma-dini aa Judas nipumi Yesu tinalo koso loa nipu ora tu maomatainaloa adesa. Gupa adesa-pulu nipumi wala kone pereke sua mo mone silva ini 30-pela wala mo Gote-na miru irae aa mudunu-para kone waru i Juda aa mudunu piri wala mea pisa.
4 Goa pua nipumi lalo: Neme aba waea pua ora epe aa tabena kabereke aba meawade pare nipu waea meda napia. Gore nimumi nipu-para lalo: Gore niaana yada dia yapare nena ko-gono aba paede simi.
5 Goa simi rabu Judas nipumi mo mone silva ini 30-pela no epe lotu ada ru-nane ruboa sana nipu pua ope pua nisa.
6 Gore mo Gote-na miru irae aa mudunumi go mone muare gupa simi: Gore aa tu maomaatalo yoto kane mone simi. Gore rekena ia-ga lotu

ada-para i mone raapuri go mone nasamina simi.
7 Go mone madaa agaa meda gupa robo suare go mone-mere sospen warini aanuna su kabamina simi. Go su-parare pora kimisu onaana matmat wariamina simi.
8 Goa pisimi-pulu go suna bi aa yaapi koyae bi maasimi. Go suri abia page pa ia.
9 Go-rupa abade agaa meda Gote-na agaa lakene aa Jeremaia-me sade agaana re-re ora go ipisa. Gore nipumi lalo: Nimumi go mone silva ini 30-pela misimi. Go mone-re mo Israel su-para piri onaanumi aa tapena kabereke mi mone sa.
10 Go mone mua simina Aa Mudumi lakesa-rupa ni-mumi sospen warini aanuna su kabasimi. Go agaare Gote-na agaa lakene aa Jeremaia-me tu isa.

Pailat-me Yesu agaa misa
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)

11 Go rabu Yesu ora aa mudu gavman-na ini agaana rekainaloa mo gavman-na aa mudumi agaa gupa misa: Nere Juda aanuna aa mudu ya? Yesu nipumi lalo: Nena go laede sa.
12 Goa sa pare Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para kone makuaae Juda aa mudunumi pa amaa mariaawa koso lape agaa simi. Goa pisimi pare Yesu nipumi agaa meda na-abusa.
13 Goa pisa-pulu aa mudu gavman Pailat-me lalo: Aa Adaa, mogo ne-para koso lape agaa go temere pagae ya?
14 Goa sa pare Yesu nipumi agaa meda na-abusa rabu gavman-na aa mudu Pailat nipumi kone adaapu isa.

Namba wan gavman Pailat-me sa rabu Yesu repena polopea madaa tisimi
(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jon 18.39–19.16)

15 Gore oro maali yaalore Pasova Ne yapi di rabu mo gavman Pailat-me kalabus ada-para pati aanu padane pane penaalala pisa. Mo amaa-nane piri onaanumi niaana go aa penaalape simi rabu go raana ratua penaalala pisimi.
16 Go rabu ora aa wae meda Jisas Barabas mo kal-abus ada-para pirisa.
17 Onaa rayo kiritaawa pirisimi raburi gavman-na aa mudu Pailat-me lalo: Nimimi neme aapi penaalano kone saleme pa sa. Gore Jisas Barabas giano yapae Yesu nipuna bi meda Krais giano ya sa.
18 Goa sa pare nipumi nimuna kone makuaa misa. Nimumi Yesu madaa udipa kone sua nipu mea kasimi.
19 Pailat nipu koso pagape siaa madaa pirina nipuna oreme wai agaa gupa lo o ta sa: Apo epe aa madaare neme yada nalape. Neme abia ribaa upaa pua kedaa mea-daa adawa sa.
20 Go rabu Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para kone makuaae Juda aanuna aa mudunu mi onaa rayona

kone makiraawa goa simi: Barabas esepea Yesu ora tu maomamina tapape lakesimi.
21 Pare mo namba wan gavman aa Pailat-me nimu-para lalo: Go aa lapore nimina konemere aapi penaalano ya sa? Gore nimumi lalo: Jisas Barabas simi.
22 Gore gavman aa Pailat nipumi lalo: Yesu nipuna bi meda Krais-re ake pano ya? Goa sa pare nimumi puri paloa lalo: Nipu ora repena polopea mada omena tamina simi.
23 Pare gavman-na aa Pailat-me lalo: Akeane ya? Nipumi wae yae meda napana sa. Goa sa pare nimumi puri paloa lalo: Nipu ora repena polopea mada tamina simi.
24 Gore mo Pailat nipumi mo onaanumi nipuna agaa mada napagalimi kone adesa. Nipuna konere nimumi yada marekaalimi kone isa. Goa pea-daa nipuna ki ipa-para pataawa mo onaanumi adenalo kunisa. Goa pua nipumi mo onaanu-para lalo: Go aa tu maomapere ni-daa dia sa yapare ora nimina kogono.
25 Goa sa rabu onaa rayome agaa gupa simi: Go tu maomape aare niaa-para niaana nogo naakinu madaa kedaa epenawa simi.
26 Gore go rabu gavmanme Jisas Barabas wala nimuna ada penaalo esepesa. Goa pua nipumi Yesu repena unimi tua repena polopeane nil-mi tinalo kasa.

Soldia aanumi Yesu-para ero agaa simi
(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)

27 Go rabu mo gavmanna soldia aanumi Yesu nipu mua mo gavman-na surube ada-para mea pisimi. Goa puare soldia aa rayo nipu epa kutapu ma-aawasimi.
28 Goa pua nipuna mamina mea kolo ruboa kane mamina mea maara laasimi.
29 Goa pua itimi raguna nipuna aalu madaa maadipaasimi. Goa pua nipuna popo ki-nane rama meda mea maripinaasimi. Goa pua nipu re-para epa pirua rumu koba pua ero agaa gupa simi: Nere Juda aanuna aa mudu yaade-ga oro yaalo epe-rupa pirape simi.
30 Goa pua nimumi sope roa nipuna rimaapu mua nipuna aalu tisimi.
31 Nipu-para ero agaa aba loare mode kane mamina wala kolo ruboa nipuna abana mamina-nu wala mea maraasimi. Goa puare nipu repena polopeane nil-mi tula pisimi.

Yesu repena polopea mada nil-mi tisimi
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

32 Nimumi Yesu lamua pisimi rabu Sairini su-para piri aa meda Saimon porania madaasimi. Goa pua nimumi go aa-para Yesuna repena polopea mea raba mu riaainalo mariaasimi.
33 Gore nimu puare su meda-para opapasimi. Go suri Golgo ta simi. Go bina

re-re gupa: Aana aalu uni rogaae su maasimi.
34 Nimumi Yesu ipa wain wae rero pi marasin raapu kasimi pare nipumi mea nadoa-ga gimisa.
35 Gore nimumi nipu repena polopea madaa tuare nipuna mamina oyaeyae rumaatalo satu-rupa pu tisimi.
36 Goa puare nimumi pirua Yesu adaba pirisimi.
37 So repena polopeana rugi-nanere nipuna aalu sone abade nipu-para koso lape agaa simide-rupa pepa madaa gupa tisimi: Go aare Juda aanuna aa mudu yaade tu tisimi.
38 Go raburi paake ne aa laapo Yesu nipu raapu nil-mi tisimi. Goa pua paake ne aa padane popo ki-nane tua meda koya-nane tu mu-diaasimi.
39 Gore onaa rayo one lobasa apone lobasa pimisimi onaanumiri aalu wage wage pua ero agaa lama lobasa pala pisimi.
40 Goa pua nimumi lalo: Nere lotu ada kilipia wala yapi repome ma-alua side. Nere Gote-na Si yaliare nena go-rupa raba meape. Nere ora Gote-na Si yaliare apo repena polopea mada kilipia su amaa ipu isimi.
41 Goa simi rabu Gote-na miru irae aa mudunu-para rekena agaa tisaanu kone makuaae Juda aa mudunu-parame ero agaa gupa simi:
42 Gore nipumi aba onaa medaloma raba mua oro yaalo epe-rupa mapiraasa-pulu nipumi nipuna bipa raba mua oro yaalo piralia. Gore nipuri Israel onaanuna mudu ya? Gore nipumi repena polopea gimoa su amaa kilipialia-daare ni-aame nipu madaa kone rulamina simi.
43 Gore nipumi Gote madaa kone rulaawa niri Gote-na Si tea-daare Gote-me nipu abia raba meala pame adamina simi.
44 Goa puare mo Yesu raapu nil-mi tisimide aa wae lapome page ero agaa simi-rupa sipi.

Yesu nipu aba ini adupisa (Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

45 Gore naare rikiraana aasa rabu ribaame rigitaama pua orope naare nogo-nane pabola pupulaina yapi wala lapaasa.
46 Naare mogo-nane popa aaina aebo 3 klok rabu Yesu nipumi puri paloa gupa sa: Eli, eli, lama sabaktani sa. Go agaana re-re gupa: O, naa Aapa Gote, neme ni akolo gimae ya sa.
47 Gore mo re-para rekasimi onaanumi go agaa pagoa nimumi lalo: Go aamere Elaija yaata simi.
48 Go raburi aa padaneme aba aloma pua lubi nona pi-ane yae misa. Goa puare rero pi wain* ipa paba palae

* **27:48:** Mo ipa solowara-para i raa rua ipa pua mua Yesu mea kasimi. Go yae-re mea ne raburi ona to pabapape pi yae. Go yae mea ipua repena uni madaa apula tua Yesuna agaa-para ma-apuraasimi.

repena uni rugi-nane rogaa palaawa Yesu nipu nenalo kasa.
49 Goa pisa pare onaa medalomame lalo: Aba adamina go ipa abi nakat-apape simi. Elaija-me nipu raba mula ipula pame adamina simi.
50 Go rabu Yesu nipumi wala puri paloa yaaloa nipuna pu imu udunasa.
51 Go rabu mo lotu ada-para mudiabasimi mamina so rugi-nane riripi taboa none rigi-nane pua riripi kiritisa. Goa puare su eto pua aana adaapu lusatabebe pisa.
52 Go rabu page matmat loba tabama pua Gote-na ruru onaare aba omes-imi pare wala go rabu marekaasa.
53 Gore nimumi matmat ora gimoa rekesimi. Wala orope Yesu rekesa rabu nimu epe adaare Jerusalem su-para pisimi. Go raburi aa adaapumi nimu adesimi.
54 Soldia aa mudu-para nipuna soldia medanu-para su eto-para oyae rayo mo pisa-daa adesimi-pulu ni-mumi paala waru omesimi. Go rabu nimumi gupa simi: Go aare ora Gote-na Si yaana simi.
55 Go rabu Galili su gimoa Yesu nipu rata mea ipua nipu raba mulalo ipisimide ona medaloma pirisimi. Nimu ogesi-daa mo-pare aawa nipu adesimi.
56 Gore nimuna riki-raanare go onanu pirisimi: Makdala su-para piri ona Maria-para ame Jems-para Josep lapona agi Maria-para Sebedi-na si lapona agi-para nimu pirisimi.

Yesu nipu aana apedaa-para rogaasimi
(Mak 15.42-47; Luk 23.50-55; Jon 19.38-42)

57 Gore ribaa yabaasa raburi amope aa meda Josep nipu Arimatea su-para pirua ipisa. Go aa nipuri abade Yesuna disaipel aa pirisa.
58 Nipu mo gavman-na opis-para ipua Yesu nipuna ro ria ponoloa epa agaa misa. Go rabu gavman-me nipu lakeloa go aa Josep mea katapa sa.
59 Goa puare mo aa Josep-me Yesu nipuna ro mea rua epe kagaa mamina yaako pimi rogaawa ria pisa.
60 Goa puare nipumi mo Yesu nipuna ro ria puare nipuna abade warini aana apedaa matmat-para pua rogaasa. Goa puare nipumi aana apedaa pora gaape-para aana adaape medame garulaniaawa pisa.
61 Maria Makdala-para Maria rado-para nipu lapo pirisipi. Nipu mo aana apedaa re-para pirua nipumi adapaba pirisipi.

Soldia medame matmat suruba aasa

62 Gore ekeraa-nanere Kitu Pirape Yapi di aba ipisa. Goa pisa-pulu Gote-na Miru Irae Aa mudu-para Farisi aanu-para mo Pailat raapu epa kir-itasimi.

63 Goa pua nimumi lalo: Adaa aa-ya, gode yaa agaa ne aamere nipu kagaa pirua goa sade: Gore yapi repo pa no matmat-para pirua wala rekalua sa.
64 Goa sa-ga yapi repo nimumi go matmat surubalepa lo agaa lakela. Gore nipuna disaipel aanumi nipuna ro paake epa mua onaanupara nipu aba rekaaya loa niaa makiralimi-ga soldia aanumi surubalimina sa. Orope temede yaa agaare aba simide niaa makiralimi simi.
65 Gore Pailat-me lalo: Nimimi surubape aa medaloma lamua pua mo matmat ora puri pane aanumi pua surubatepa sa.
66 Goa sa-pulu nimumi mo matmat rigitulalo aana-me garulasimi. Goa pua nimumi mo aana rekena mea sua nimumi soldia aa medaloma surubaina simi.

28

Yesu matmat-para wala rekesa
(Mak 16.1-10; Luk 24.1-10; Jon 20.1-18)

1 Gore Kitu Pirape Yapi di aba dia naloare adaa oro rabu naare rapasa. Go rabu Makdala su-para piri ona Maria-para Maria meda nipu lapome matmat-para adola ipisipi.
2 Pulaina aipapulu su eto pisa rabu yaa-para piri ensel meda ipisa. Gore nipumi aana apedaana pora gaape mea pereke tua isa-daa nipu go madaa pirina adesipi.
3 Nipuna ini agaare so yaa madaa piri paa nona pisa. Nipuna mamina-ri ora moae yaa yaako nona pisa.
4 Go ensel ipisa-pulu mo soldia aanu nimumi goa adoa paalame ora waru omesimi. Goa pua nimu pururu pisa-daa aba ome onaa nona piane pirisimi.
5 Pare mo ensel-me mo ona laapo gupa lakesa: Gore nipimi paala naomalepape sa. Nimimi repena polopeapara tu maomaarimide Yesu asapula epamena-daa niminaato sa.
6 Nipu go-para napia. Nipu abade sade-rupa wala rekaa pua. Nipiri nipu rogaarimide-para epa adalepa.
7 Gore nipi aipapulu wala pua nipuna disaipel aanu pua laketapape: Nipu aana apedaa matmat-para wala aba rekaade tapape sa. Nipu Galili su-para aba riri-nane nimumi go-para adalimi lo laketapape. Abiare neme lagiawade agaare koneme niminaatepape sa.
8 Go agaa pagesipi rabu mo ona lapo nipu paalame omoa raaname waru omesipi. Goa pisipi-pulu nipu lapome aipapulu mo aana apedaa matmat gimoa disaipel aanu laketalo aloma pisipi.
9 Pare ora go rabu Yesu nipumi aipapulu nipu laapo mo pora madaawa lalo: Epe-rupa piralepa sa. Go raburi nipumi nipuna kibu re-para pua ripinaa palae

sua nipuna bi minasaasipi.
10 Gore Yesumi nipu gupa lakesa: Nipimi paala naomalepape. Nipimi nina amenu mo Galili su-para popena pua laketapape sa. Go Galili su-parare ni mada adalimi.

Soldia aa-na agaa

11 Mo ona lapo pena porania pulaina mo matmat surube soldia aa medaloma mo adaare-para aipapulu pisimi. Goa puare Gote-na miru irae aa mudunu-para mo adesimi yaena remaa pua lakesimi.
12 Agaa pagesimi-pulu Gote-na miru irae aa mudunu nimu rayo-para kone waru i Juda aa mudunu-para nimu kirita pirua nimu agaa robesimi. Goa pua soldia aanu mone adaapu kasimi.
13 Gore nimimi agaa gupa tapape simi: Ribaa niaa patala puaama rabu nipuna disaipel aanumi mea pua meaaya tapape simi. Goa pua nipuna ro paake mea puamede tapape lo robesimi.
14 Gore mo namba wan gavman-me go remaa pagalia-daare niaame agaa medaloma wala lakelamina. Niaa goa palima rabu wae yae nasalia simi.
15 Go raburi soldia aanumi mone muare mo aanumi simi-rupa pua pisimi. Go agaa rayore Judia su-para lama lama puare abia page pa lala pimi.

Yesumi nipuna disaipel aanu kogono goa pipape lo kasa
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23)

16 Disaipel aa 12-pela so Galili su rudu madaa pisimi. Gore abade Yesumi pulupape sa-rupa pisimi.
17 Nimumi Yesu nipu adoa bi minasaasimi pare aa medalomame kone lapo isimi,
18 Goa pua Yesu nipu ora re-para ipua gupa epa lakesa: Gote-me su yaa lapona puri rayo ni gia.
19 Goa pea-ga nimimi su rayo-para pua nina disaipel onaanu-rupa mapiraatepape. Goa pua nimimi nimu Gote-na bi-para Sina bi-para Holi Spirit-na bimi baptais katapape.
20 Goa pua neme abade agaa mana nimi mogesuderupa onaa rayo pua laketapape. Pagalepa. Niri nimi raapu piraama puare go su yaa lapo dia yalia rabu page nimi raapu piralua sa.

Mak
Ripia Agaa

Go buk Mak-na riri-nane agaame gupa ta: Gore Gotena si Yesu Krais-na epe agaa yaade ta. Go buk-para niaame adalema raburi Yesu ora puri waru ia ta. Goa pua kogono adaapu pamu pisa. Nipuna purimi onaanu madaa piri wae remo ratu rubo onaanuna waeanu mea rubo pea rabu ademe. Yesu nipuna bi Onaa Raapu Pirape Aa maasimi. Goa pua nipuri onaanu wala mulalo epawa sa (10.45).

Mak-mere Yesuna kogono madaa remaa adaapu sa pare Yesumi onaanu moge riaae agaa adaapu nasa. Riri-nanere Mak-me Jon Baptais-na agaa ia. Goa puare Yesu baptais misapulu Satan-me Yesu ko tinalo pisa. Oropere Yesumi kedaa rini onaanu odome omesare nimumi adenalo moge riasa. Aba ripiare disaipel aanumi Yesumi pisa yaenuna re waru namakuaasimi. Go yapare oropere pawa pawasi makuaae yae misimi.

Yesu iaa aulaawa kedaa adaapu kasimi. Mak-na agaa tu kiritua lalore Yesu omoa wala rekaa remaa sa.

Madiaaya remaare Mak-me Yesu pode omesa-na remaa ia pare Yesu tu maomaawa repena polopena tisimi remaa page lapedepeta.

Robonu gupa adamina:

Epe Agaa remaa maepaasa (1.1-13)
Yesu Galili su-para kogono pisa (1.14–9.50)
Galili gimoa Jerusalem supara pamuasa (10.1-52)
Tu maomatalo pisimi rabu sarara padane Jerusalem su-nane pirisa (11.1–15.47)
Yesu matmat-para gimoa wala rekesa (16.1-8)
Wala epenaloa onaa adaapumi nipu adesimi (16.9-20)

Jon Baptais-mi Epe Agaa lapedepesa

(Mat 3.1-2; Luk 3.1-9,15-17; Jon 1.19-28)

1 Gote-na si Yesu Krais pirisa. Go buk madaare nipuna Epe Agaa* ia.

2 Ripiare Aisaia-me buk madaa agaa gupa tisa: Goteme lalo: Pagalepape. Neme nina agaa lakelape aa aba epenatoa. Nimina pu robaapara pora-rupa maredepo yatepape.

3 Mo aare nipu onaa napiri su-para aawa gupa yaasa: Aa Mudu epalia-ga nipuna poranu epe-rupa managola su piralepape lo lakesa.

4 Aisaia-me gupa tisapulu Jon Baptais onaa napiri su-para aba ipua gupa lakesa: Onaanuna wae kone perekealimi-daare

* **1:1:** Go Epa Agaare Yesu Krais-na agaa yaade. Nipu Gotena Si ora ria. Goteme nipu mada oyae rayo maopae agaa yapare gimoa niaa piri-para epenalo mea repae agaa yaade.

baptais mealimina. Gote-me nimina pupitagi mea raakepe rubalia sa.

5 Gore Judia su robo ru-nane piri onaanu-para Jerusalem su-para piri onaanu page nimumi Jon-na agaa pagola pisimi. Nimu rayona waea lapedepe agaa lakeloa ipa Jordan-para baptais misimi.

6 Jon-me kamel menana yogane maraawa sana mena yogane aako yamesa. Go aare onaa napiri su-para pirisa-pulu nipumi mata-para alubi Aapa asapu no pirisa.

7 Jon-me kiritaawa pirisimi onaanu-para gupa sa: Naa masaa-nane aa meda epalia. Niri wae aa ya-pulu nipuna aariti esepea kege-daa mada naradepealua sa.

8 Neme nimi pa ipame baptais† meaato pare Yesumiri ora Holi Spirit-na puri madaa baptais mealia sa.

Jon-me Yesu ipa Jordan-para baptais kasa
(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

9 Gore orope Yesu nipu Galili su robo ru-nane go adaare Nasaret su gimoa Jon piri-para pisa.

10 Yesu nipu ipa repaa-nane aainaloa yaa pora gaape lobesa-daa adesimi. Lobesa rabu Holi Spirit yaa nona piane biyaa ipua sana Yesuna masaana epa pirisa.

11 Biyaalaina yaa-para i agaa meda gupa sa: Nere ora nina si naaki-ga neme ne madaa pedo pi sa.

Satan-me Yesu ko tisa
(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)

12 Go rabu Gote-na Siri Holi Spirit-mi onaa napiri su-para mea penaasa.

13 Go-para nipu yapi 40-pela pua pirina Satan-me Yesu pupitagi manataalo ko tisa. Go-para pirisa rabu kira menanu yaa yapanu Yesu raapu pirisimi pare ensel-numi nipu suruba pirisimi.

Yesumi Galili su-para kogono ripima pisa
(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)

14 Gore Jon kalabus ada-para mapataasimi raburi Yesumi Galili su-para ipua sana Gote-na kagaa agaa pamu lakesa.

15 Lakesa raburi gupa sa: Gote-na Surube Su rudupu epalia-ga wae kone perekea kagaa agaa madaa kone ru-laatepape sa.

Yesumi kogono aa maala misa
(Mat 4.18-22; Luk 5.1-11)

16 Yesu ipa Galili ini repaa-nane pamisa rabu nipumi aa laapo adesa. Nipumi Saimon Andru ameaya lapo ipa ini-para ena agona sala pirina adesa. Go aa lapona ko-gonore ena meape aa laapo pirisipi.

17 Yesumi nipu lapo-para lalo: Ni rata mea ipua nina kone ratalipina. Goa pua ena mepede-rupa onaanu page go-rupa mada mealepape.

† **1:8:** Jon baptais-me agaa gupa sa: Neme pe kogonore pa go su amaa ipame pe sa. Pare Yesumiri Holi Spirit-na puri madaa aawa mealia sa.

18 Goa sa rabu go aa lapome ena agona aipapulu gimoa Yesu raapu pisimi.

19 Yesu ipa mone pane ogesi-daa pua Sebedi-na si laapo adesa. Go aa laapona biri Jems-para Jon lapo. Go ameaya ipunu madaa pirua ena agona rabulala pirisipi.

20 Yesumi go aa lapo adoa ipulupa sa. Goa sa rabu go aa laapome nipuna aaraa-para kogono aanu-para gimoa Yesu raapu padane-para pisimi.

Wae remome maeyae aa pirisa
(Luk 4.31-37)

21 Goa pua nimu Kaperneam su-para pisimi. Go Kitu Pirape Yapi rabu Yesumi Juda aanuna lotu ada-para agaa mogeasa.

22 Mogeasa rabu onaanumi ki wage pua raaname omenaloa rekena agaana tisaanu-rupa namogeaasa. Dia, pare nipuna purimi rado-rupa agaa lakesa.

23 Go agaa mogeasa rabu wae remome maeyae aa ipua sana agaa puri palo rui gupa sa:

24 Go Nasaret su-para piri aa Yesu ya. Neme niaa madaa ake pulalo epae ya? Nemere ne ade-ga niaa tulalo epaena?

25 Goa sa rabu Yesumi remo-para agaa mana lalo: Agaa loraawa go aa gimape.

26 Yesumi goa sa raburi wae remome maeyae aa pururu mapaawa agaa puri pane loare gimoa pane popesa.

27 Gore rakepea pisa raburi onaa rayome kidipaa ragi tua meda lakelala pu pirisimi: Go aare ake piane aa ya? Mogo aa-na agaare ora rado meda yaade. Nipuna purimi wae remo agaa mana ta-daa nimumi pageme simi.

28 Goa pisa-pulu Yesuna bi Galili su-para mone mone laama pisimi.

Yesumi Saimon-na aayaana yaina maepeaasa
(Mat 8.14-15; Luk 4.38-39)

29 Goa pisa raburi Yesu Juda aanuna lotu ada gimoa Saimon-para ame Andru lapona ada-para pisa. Jems page Jon page medaa rabu pisimi.

30 Gore Saimon-na aaya kekapu pi yaina omesa-daa nimumi Yesu epa lakesimi.

31 Lakesimi raburi Yesu ipua sana go onana ki ripinaawa marekaawa kekapu pi yaina maepeaasa. Nipuna yaina dia sa rabu nipumi nimu eta kasa.

Yesumi onaa adaapuna yaina maepeaasa
(Mat 8.16-17; Luk 4.40-41)

32 Naare pabola pisa raburi onaanu yaina omesimi page masaa-nane remo piri onaanu page Yesu piri-para mea ipisimi.

33 Mea ipisimi raburi su rayo-para piri onaanu page Yesu adolalo ipua pora gaape-para kirita pirisimi.

34 Pirisimi rabu Yesumi onaa adaapuna yaina maepeaawa sana wae remonu

page marakepeaasa. Wae remonumi Yesu aba adesimipulu Yesumi onaanu-para go agaa natapape sa.

Yesumi Epe Agaa Galili supara mogeasa
(Luk 4.42-44)

35 Gore wala yapi pena lapatalo palaina Yesu rekoa sana onaa napiri su amaanane pua Gote-para beten ta pisa.

36 Go raburi Saimon-para go adami aa medaloma page Yesu rata mea pisimi.

37 Yesu adesimi rabu gupa simi: Onaa rayome ne asapu pimi.

38 Yesumi lalo: Wala pa su meda-nane laketa baina loa neme nimu epe agaa mogeaalua.

39 Goa puare nipu Galili su robo ru-nane su rado rado pamua Juda aanuna lotu ada-para page lakeloa wae remonu page raakepe rubisa.

Yesumi lepra aa medana rere makaapu yaasa
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Goa pisa raburi yakimi ti aa medame ipua rumu koba pua pirua Yesu gupa ogesa: Neme ni kone sali-daare naa rere makaapu yape sa

41 Gupa ogesa raburi Yesu nipumi odome omoa nipuna ki ridulaawa go aana yogane oraawa lalo: Goa pea-ga abia kaapu yape sa.

42 Goa pisa raburi mogo yakimi ti aa-na yoganena rere kaapu yoa wala eperupa pirisa.

43 Yesumi mo aa aipapulu repaawa puri paloa gupa sa:

44 Waru pagape. Onaa rayo nalakelape pare Gotena Miru Irae Aa piri-para nena yogane mea waalape. Moses-me Gote-para miru irua kalape aba sa-pulu gupa paina. Go pali raburi onaanumi nena rere kaapu ta-daa mada adalimi sa.

45 Yesumi goa sa pare rere kaapu ne aamere agaa adaapu one mone pamu lakesa. Goa pisa rabu Yesu adaare meda-para kaledoa pisa. Nipu onaa napiri pa su meda-para pirina onaanumi nipu piri-para agaa pagolalo kiritata ipisimi.

2

Yesumi pora napami aa meda maepeaasa
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

1 Gore orope yapi medame Yesu nipu mo Kaperneam* su-para epa pia remaa pagesimi.

2 Pagesimi-pulu onaa adaapu kiritaawa ru-nane pora gaape-para page rulatabesa. Goa pu pirisimi raburi Yesumi Epe Agaa mogeasa.

3 Mogeasa rabu yaina omo pora napami aare aa maalame ria ipisimi.

4 Gore onaa adaapumi mo pora gaape-para

* **2:1:** Yesu pua pirisa adaare aapina yapalo marea. Pare Yesu nipu Kaperneam puala pisa rabu go adaa-para agu pua pirala pisa kone imi. Aa medalomame go adaare Andru-para Pita laapona kone imi. (Mak 1.29)

rulatabesimi-pulu Yesu piri-para mada naria ipisimi. Goa pisa rabu mo yaina ome aa ada masaana ria pisimi. Goa pua ada pira kegepe minala paawa reke opeme rogaabaawa apalae ru-nane pawa lopaniaasimi.

5 Goa puare Yesumi nimuna kone mua pora napami aa-para lalo: Ne naa naaki-ga nena pupitagi ne kone mea rubaato.

6 Goa sa raburi rekena agaa tisaanu pirua nimuna robaa-para kone gupa isimi:

7 Mo aamere akeane ta pae simi. Nipumi Gote madaa ero agaa ta paaya. Nipumi pupitagi ne kone mada mea rubalia ya? Gote nipu padaneme mada mea rubalia kone isimi.

8 Go kone isimi raburi Yesumi nimuna robaa-para kone mua lalo: Nimimi go piane konere akeane imi pae?

9 Ake kogono puri mapalaatalo palua ya? Ni pora napami aa-na pupitagi ne kone mea rubaluare go kogono puri patea ya? Nipu pora mapamuaaware go kogono ora puri patea ya?

10 Ni Gote-na Si padanemere su amaa piri onaanuna pupitagi mada mea rubaluaga adalepa. Go rabu yaina ome aa-para lalo:

11 Yapara page u pati yae mea ripinua rekoa adaa pu.

12 Goa sa raburi yaina ome aa aipapulu rekoa yapara mea ripinua pora pamisa. Pamisa raburi onaanumi paalame omoa Gote-na bi minasaawa gupa simi: Niaame oyae go piane na-adema simi.

Takis mi aa Livai-ri Yesu rata mea pisa
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yesu ipa ini pagi-nane wala pisa rabu onaa rayo Yesu piri-para epenaloa Yesumi agaa moge riaasa.

14 Yesu pora pamisa rabu Alfius-na si Livai-ri takis mi ada-para pirisa. Yesumi go aa adoa lalo: Ni rata mea ipu. Goa sa raburi Livai nipu rekoa Yesu rata mea pisa.

15 Goa pisa rabu orope Yesu Livai-na ada-para eta nolalo pisa. Takis mi aanu-para pa riabo aanu-para Yesuna disaipel aanu-para nimu rayo ada ru-nane padane-para epa kiritaawa pirisimi. Gore onaanumi Yesu rata mea ipisimi-pulu ora adaapu pirisimi.

16 Go raapu pirisimi pare Yesu nipu pupitagi ne aanu-para takis mi aanu-para pirina Farisi aanuna pepa tape aanumi nimu adesimi. Adesimi rabu nimumi disaipel aanu agaa gupa misimi: Akeane Yesu takis mi aanu-para pupitagi ne aanu raapu pirua eta nala pae simi.

17 Pepa tape aanumi goa simi rabu Yesumi nimuna agaa pagoa lalo: Yaina naome onaanuri dokta-na ada napeme pare yaina ome onaanu pemede. Go-rupa neme page epe kone i aa agu raba mula-daa naipisu pare onaa naraanu raba mulalo ipisu sa.

Eta madaa niti pape konere nimumi Yesu agaa misimi
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Rana medare Jon-na disaipel aanu page Farisi aanu page Juda aanuna agaa mogeaawa eta madaa niti pua pa pirisimi. Go rabu onaa medalomame Yesu piri-para agaa mula ipisimi: Gore akeane Jon-na disaipel aanu page Farisi aanu page eta nano pimi pare nena disaipel aanu eta pa neme simi.

19 Goa simi rabu Yesumi saa agaa gupa sa: Aa medame ona rumaatalo pia rabu nipuna adami aanumi eta kateme ya? E, kateme. Gore ona rumaape aa piapulu eta mada kateme.

20 Oropere ona rumaape aa lamua palia rabu adami aanumi eta nape yae madaa niti pua piralimi.

21 Yesumi kagaa oyaeyae lapo madaa saa agaa gupa lakesa: Aa medame mamina rugini kagaa mua abana mamina madaa rabulalia ya? Dia, gupa rabulaalia rabu kagaa rabuni mamina-mere abana mamina mariripiaawa rugula tabalia.

22 Go page aa medame kagaa ipa wain-mi abana yapa yogane pe-para yupialia ya? Dia, goa palia-daa yogane podepe taboa kagaa ipa wain popalia. Gore kagaa wain-ri kagaa yapa yogane pe-para yupiape. Goa pea-ga abana kone-para kagaa kone lapo padane-para nasalepape sa.

Disaipel aanumi Kitu Pirape Yapi rabu wit-na ini pamu keresimi
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Wala Kitu Pirape Yapi† rabu Yesu-para nipuna disaipel aanu-para wit maapupara pamisimi. Gupa pamualaawa disaipel aanumi wit-na ini keresimi.

24 Gore keresimi rabu Farisi aanumi Yesu-para agaa gupa lakesimi: Ada. Akeane Kitu Pirape Yapi rabu nena disaipel aanumi rekena agaa rasua kogono peme?

25 Yesumi lalo: Devit-mi tisade remaare nadipisimi? Devit aa medaloma raapu eta dia yoa reame omesimi.

26 Reame omesimi raburi aa meda Abaiata-re nipu Gote-na Miru Irae Aa pirisa. Go aa mudu pirisa rabu Devit-miri lotu ada-para bret pua mua noa aa medaloma page kasa. Go bret-re Gotena kalape bret ya-pulu Gotena miru irini aanumi agu nisimi. Nimimi go agaana re niminaaeme ya?

27 Yesumi lalo: Gote-me Kitu Pirape Yapi robo isare onaa raba minalo pisa. Gotena Kitu Pirape Yapi madaa onaa nawarisa.

28 Ni Onaa Raapu Pirape Aa ya-pulu niri Kitu Pirape yapina Aa Mudu pi sa.

† **2:23:** Adaa oro simi yapina Juda aanumi kogono napamina loa rekena isimi. Go yapi dina biri Sabat teme.

3

Ki rudu ae aa meda pirisa
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Wala orope Yesu Juda aanuna lotu ada-para pisa rabu ki rudu-ae aa meda pirisa.

2 Goa pisare Kitu Pirape Yapi ya-pulu Farisi aanumi Yesu koso lape agaa ta polalo pirisimi. Gore Yesumi ki rudu-ae aa wala maepeaaliare koso laalima kone sua pirisimi.

3 Goa pisa rabu Yesumi ki rudu-ae aa-para lalo: Rekoa ipu.

4 Goa sa raburi nipumi Farisi aa-repaa agaa misa: Kogonore ake epe ta? Gore neme onaa raba mua eperupa mapiraano epe ta pae onaa tu maomalimi epe ta pae? Kitu Pirape Yapi diri ake kogono mada pamina? Go agaa misa pare Farisi aanumi agaa na-abusimi.

5 Nimumi agaa pa yola mua pu-para rero pia pisimidaa Yesumi ratu yawesa pare-ga wala odome omesa. Odo omesa rabu ki ruduae aa-para lalo: Ki ridula. Mo aame nipuna ki ridulasa rabu Yesumi ki maepeaasa.

6 Goa pisa raburi Farisi aanumi aa mudu Herot-na adami aanu piri-para pua Yesu tu maomaatalo yada robo pirisimi.

Ipa repaa-nane onaa adaapu kiritasimi
(Luk 6.17-19)

7 Goa pisa rabu Yesumi nipuna disaipel aanu gimoa wala ipa repaa-nane pisimi. Goa pisimi raburi su Galilinane piri onaame orope rata mea ipisimi.

8 Go page su Jerusalem supara onaanu page su Idumea onaanu page ipa Jordanna mo-nanena onaanu page Tair Saidon su lapona piri onaanu page go su rayona piri onaanumi Yesuna epe remaa pagolalo nipu piripara kiritaawa ipisimi.

9 Kiritasimi rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Onaanumi niaa epa minabalimi-ga ipunu managola salepape sa.

10 Yesumi onaa adaapuna yaina aba maepeaasa-pulu onaa medalomame Yesuna to yogane oraatalo kiritasimi.

11 Goa pisa rabu wae remo pabo piri aanumi Yesu adoare yala poloa pogola pisimi. Aiya, ne ora Gote-na Si simi.

12 Goa simi raburi Yesumi lalo: Naa bi natapape sa.

Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela mada misa
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

13 Goa pua wala go rabu Yesumi su rudune pua nipuna kone sua aa medaloma-para ipulupa sa.

14 Goa pua Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela mada mua lalo: Ni raapu kogono pu epe kagaa agaa laketemena repaalua.

15 Nimimi goa palimi rabu nina purimi wae remo pabo piri aanu marakepealimi.

16 Nipuna aposel 12-pela
nimuna bi gupa maasa: Sai-
mon yapare Yesumi Pita loa
bi maasa.
17 Medalomare Sebedi-na
si Jems-para Jon lapo misa.
Yesumi go ameala Boanerges
lo bi maasa. Go bi adaa agaa
madaare yai ari tala naaki
lapo teme sa.
18 Yesumi aa medaloma
gupa mada misa: Andru-
para Filip-para Batolomyu-
para Matyu-para Tomas-
para Alfius-na si Jems-para
Tadius-para Saimon nipu
Selot ruru pirisa.
19 Gore namba 12 aare
Judas nipu Iskariot su-para
pirisa pare go aamere orope
Yesu tulalo kawe madini aa
pirisa. Go aa rayo Yesumi
nipuna disaipel aanu mapi-
raawa ada pisa.

Yesu Belsebul (Satan)
raapu kogono madaa yada
pisipi
(Mat 12.24-32; Luk 11.14-
23; 12.10)

20 Goa pisa rabu onaa ora
adaapu wala kiritasimi-pulu
Yesu nipuna disaipel aanu
page eta nanisimi.
21 Eta nanisa remaa pa-
gesimi rabu Yesuna adami
aanumi nipu mula ipisimi.
Gore Yesu kone maeyaawa
eta nano piruaaya kone sua
nipu mula ipisimi.
22 Goa pisa rabu rekena
agaa tisaanumi nimuna
Jerusalem su-para gimoa epa
lalo: Yesuna masaana Belse-
bul pia-pulu go remonuna
purimi remo medaloma
mada magimaalia simi.
23 Goa simi rabu Yesumi
nimu yaaloa saa agaa lakesa:
Satan-me nipu pua gimape
re mada tea ya? Dia, on-
aana robaa-para piralia-pulu
mada natea.
24 Gore pa su meda-parare
ruru padane pirua rugulala
paliare go suna puri ora
mada dia yoa o yalia.
25 Go page ada meda
aaraalu rugulala paawa
yada palimiri go aaraaluna
puri ora dia yalia.
26 Go page Satan-me
nipuna surube onaanu
rugulala palia yaalore epe-
rupa mada napiralimi pare
puri ora dia yalia.
27 Yesumi Satan madaa
saa agaa meda gupa lakesa:
Neme puri pane aa opeme
aba rogaaliri nipuna ada-
para oyaeyae mada paake
noa maoyaali.
28 Go agaa pagalepape.
Gote-me onaana pupitagi
mada mea rubalia. Go page
onaanumi ero agaa rana
adaapu temere nipumi mada
rabuaniaalia.
29 Goa pea pare onaan-
umi Holi Spirit madaa ero
teme-daare Gote-me go wae
konere namea rubalia. Go
wae konere ora adaape ya-
pulu mo aa-na go wae kone
oro yaalo pa saapiralia.
30 Onaa medalomame
Yesuna masaame remo pia
aba simi-pulu Yesumi apo
agaa lakesa.

Yesuna agi amenu
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-
21)

31 Goa pisa raburi Yesuna agi amenu ipua ada gaa-nane pirua Yesu adola ipisimi-daa agaa lo mon-easimi.
32 Agaa o taasimi rabu on-aanumi Yesu piri-para kiri-taawa simi: Nena agi amenu ada gaa-nane pimi simi. Ne lamua polalo epa yalame simi.
33 Goa simi rabu Yesumi lalo: Nina ama ame baanin-uri aapi ya?
34 Go rabu nipu pereke tua onaanu adoa agaa gupa lakesa: Go onaanuri naa ama naa ame baaninu pimi sa.
35 Onaa rayome Gote-na kone ratalimi-daare go on-aanu naa ame baani ama aapa pimi sa.

4

Wit-na ini poae aa-na re-maa
(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Wala oro meda Yesumi ipa ini repaa-nane pua agaa pamu moge riasa. Mogeasa rabu onaa adaapu kiritisimi-pulu nipumi ipunu madaa pirua ipa repaa-nane pua agaa lakesa.
2 Onaa kiritasimi rabu Yesumi saa agaame gupa lakesa:
3 Gore wit-na ini poae aame ini pola pisa.
4 Pua poasa rabu wit-na ini medaloma pora-nia madaa lopesa. Go rabu yaanumi epa mea nisimi.
5 Ini medalomare no aana rote madaa lopesa. Goa pisa rabu rote madaa-nane oge su kobere isa-pulu inimi aipapulu opesa.
6 Aipapulu opesa pare naareme adesa rabu pita napua kaapu sa.
7 Ini medalomare repena eto ae-para lopesa pare adaa sa raburi etoto putimi maregepeaawa wit-na ini naetisa.
8 Ini medalomare epe su kobere madaa lopesa-pulu opoa sana ini epe-rupa etisa. Wit-na ini etisa rabu medalomare 30-pela etisa. Ini medalomare rikiraana sone pua ini 60-pela etisa. Medalomare ini rubi kiritua ora 100-pela etisa.
9 Goa pua Yesumi lalo: Onaa rayome go agaana re niminaalimiri waru pa-galepape sa.

Saa pi agaana re
(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

10 Goa pua agu raapo pirisa rabu nipuna disaipel aanu raapu onaa medaloma ipua saa agaana re epa agaa mis-imi.
11 Gupa agaa misimi rabu Yesumi lalo: Nimimiri Gote-na Surube Su* madaa kudiri agaa pageme. Goa pea pare kepo rarane piri onaanu saa agaa laketalo pi.
12 Go agaana re adalimi pare nimumi yada na-makualimi: Onaanumi ado pimi pare naniminaalimi. Pagalimi pare namakuaal-imi. Gore niminaawa pupitagi ne kone gimalimiri Gote-me waea yae mea rubalia.

* **4:11:** Gotena surube su amaa penaame epa waasa. Onaame adoa makuaa-nialo pisa.

Yesumi ini poae aa remaana re lakesa
(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

13 Yesumi nimu-para lalo: Go saa agaana re mada namakuaa pimi? Napagalimiri saana agaare akolo makuaalimi ya?
14 Saa agaana re gupa sa: Wit-na ini pua poae aamere nipu Gote-na kagaa agaa poaaya.
15 Gore pora uni madaa lope wit-ri onaanumi kagaa agaa pagaminalo Satan-me aipapulu epa mabebolaalia.
16 Go aana rote madaa lope wit-ri onaanumi kagaa agaa pagoa raana omo pimi.
17 Raana omeme pare nimuna robaa-para pita napua pa ogesi pea. Oge yapi di pirua kagaa agaa pageme pare wae yaeme nimu talia rabu Gote gimoa aipapulu lopeme.
18 Repena eto-para lopea wit-ri go onaanumi kagaa agaa pagoa pare nimuna koneme abia ake palua pae kone imi.
19 Goa pua nimu sekere menanu raana omoa oyaeyae mulalo peme. Goa pea-pulu nimumi Gote-na kagaa agaa robaa-para ia pare go koneme maregepaawa maoyaalia.
20 Epe su kobere-para lopesa wit-ri onaanumi kagaa agaa pagoa ini eperupa maditimi. Go raburi medalomana iniri 30-pela etea. Medalomanare ini 60-pela etea pare medalomana ini rubi kiritina gupa 100-pela etea sa.

Lam paana agaa
(Luk 8.16-18)

21 Yesumi nimu agaa gupa misa: Onaanumiri lam ewoa reke rolo-para imi ya? Reke rolo-para suare so madaa namudialimi ya? Dia, ora mudiaemede.
22 Gore oyaeyae pagaa suare orope mea wanalo peme. Oyaeyae kudiri pu salimiri orope Gote-na paame ada salia.
23 Nimimi go agaana re niminaaba piralimiri waru pagalepape.
24 Yesumi nimu-para wala lalo: Pageme agaare waru surubape. Nimimi agaa mogeteme-daare Gote-me mogo kogonona yago wala abutea. Goa pua medaloma page gialia.
25 Onaa medalomame oyae adaapu su pitimi-daare Gote-me medaloma page mea gialia. Pare onaa rayome ogepu oyae su pitimiri oge abuna ora mu pa aalia.

Konape ini medalomana saa agaa

26 Goa pisa rabu Yesumi wala lalo: Gote-na Surube Suri go piane lo lagialo: Pa aa medame ini su madaa radasa.
27 Nipu u patua rekoa kogono pula pea rabu mo kibita ini opoa adaa yalia. Goa pea pare go aame go ini opearupa naniminaaya.
28 Sumi nipuna ini madita. Goa pua aba ripiare

yosi opoa walare uni aawa walare nape yae etalia.
29 Goa pua go ini etea rabu mo aame rai kutu mua aipapulu warita palia. Gote-na Surube Su onaanuri apo maapu madaa oyae opea-rupa adaapu piralimi.

Repena mastet inina saa agaa
(Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)
30 Goa pisa raburi nipumi wala lalo: Gote-na Surube Suri ake nona piane ya? Gote-na Surube Suri ake madaa lano ya?
31 Gote-na Surube Su gupa ia: Repena yamo mastet-me ini su amaa radata rabu nipuna ini ora ogege yaesi.
32 Ogege yaesi ya-pare opoare repena rayo minabaaya. Go repena palaa adaa yalia-pulu yaanumi ipua palaana ru-para ada peme. Gote-na Surube Su madaa piri onaanuri aba ogepu pirua orope adaapu piralimi.

Yesumi saa agaa disaipel aanu lakesa
(Mat 13.34-35)
33 Yesumi saa agaa go-rupa lakesa. Nimumi agaana re niminaainalo mogeaata pisa.
34 Pare Yesumi nimu-para oro yaalo saa agaame agu mogeasa. Goa pisa pare nipumi disaipel aanu-para saa agaana re lakesa.

Yesumi po ripu maloraasa
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)
35 Go yapi padanena aebo raburi Yesumi nimu-para lalo: Abiare ipa ini mone pane bai.
36 Goa sa raburi Yesu ipunu ru-nane aba pirina disaipel aanu page epa pirisimi. Nimu pirisimi rabu ipunu medaloma page go-para isimi.
37 Goa pua ipa ini madaa aba penaaloare po ripu ipua ipa kai tisa rabu ipunu-para ipa epa pabolalo pisa.
38 Go rabu Yesumi ipunu masaa-nane pirua kada sua u patisa. U patisa raburi nimumi nipu marekaawa simina: Aya Tisaa, niaa omalima-ga kone nasae ya?
39 Goa simi rabu Yesumi rekoa po ripu-para ipa lapo agaa gupa lakesa: Mada-ga gima. Goa sa rabu po ripu lo-raawa ipa eto napi pa pirisa.
40 Goa pisa raburi Yesumi nimu-para lalo: Akeane paala omeme? Abia page epe agaare nimina robaa-para waru nasame ya?
41 Goa sa raburi nimu paala omoa simina agaa lo pirisimi: Go aare aapi yapae lo pirisimi. Go aa-na agaare po ripu-para ipa ini laapome pagea simi.

5

Yesumi maeyae aa medana wae remo meape lo rubisa
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)
1 Goa pisa raburi nimu ipa ini Gerasa-repaa mone pane pisimi.
2 Mone pane opapasimi raburi Yesu ipunu gimoa popesa. Go rabu wae remo

pabo piri aa meda matmat apedaa gimoa Yesu aipapulu madaama ipisa.

3 Go remo pabo piri aa nipu matmat-na u patisa rabu onaanumi nipu puri pane opeme page mada na-adisimi.

4 Go aa nipu oro yaalo hankap ope laapo rugulu rubebe pala pisa-pulu mada na-adisimi. Goa pisa-pulu nimumi nipu mada kuma namapaeme.

5 Oro yaalo mo aa matmat amaa-para pore laapona pamisa. Pamisa raburi nipu rui loa aana-me nipuna to mea tala pisa.

6 Nipumi Yesu adesa rabu Yesu piri-para aipapulu ipisa. Go rabu mo aame Yesu madaa paala omoa rumu koba pua epa pirisa.

7 Rumu koba pisa rabu puri paloa gupa yaasa: Ne ora Mudu Gote-na Si Yesu yaade. Neme ni-para ake pali ya? Gote-na bi madaa lalopulu neme ni gimoa pu.

8 Gore Yesu aba nipu wae remonu nipu gimoa pope lo lakesa-pulu apo agaa sa.

9 Goa sa raburi Yesumi nipu-para wala lalo: Nena biri aapi ya loa agaa misa. Wae remo aaya aame lakesa: Remo adaapu ni-para odobaeme-pulu nina biri riri yaade.

10 Go rabu mo aame Yesu-para puri paloa ogesa: Niaa rayo pora kimisu-para naratu ta sa.

11 Goa pisa raburi menanumi rudu-nini e poalaasimi.

12 Wae remonumi Yesu-para lalo: Niaa mogo menanu-para mea repaa. Goa pua nimuna robaa-para pomona gupa ogesimi.

13 Gupa ogesimi raburi Yesumi nimu mea rapaasa. Mea rapaasa rabu wae remonu mo aa gimoa menana robaa-para pua odobasimi. Go rabu mena-repaame ratapara kilipia ipa-para pua omesimi. Menanuri ora 2000-rupa omesimi.

14 Gore mena puni aanumi go yae adoa adaare-para pa su meda-nane pogola pua puaa lakesimi. Lakesimi raburi onaa rayo ipua epa adesimi.

15 Nimu Yesu piri-para ipua aba wae remo piri aa epa adesimi. Remo pirisade aare nipu pirua mamina yamoa epe kone isa. Mo aa adesimi rabu paala omesimi.

16 Goa pua onaanumi wae remo mena madaa pua odobataina adesimi-pulu remaa pamu simi.

17 Goa pisa rabu nimumi Yesu-para lalo: Niaana su gimoa su meda-para pope simi.

18 Yesu ipunu madaa piritalo pisa rabu mo remo piri aame ni page pirapana sa.

19 Goa sa pare Yesumi dia loa nena ruru piri-para pua ni madaa Aa Mudumi epe kogono paa lo pua lakelape sa. Gote-me ni odome omalo pua lakelape sa.

20 Goa pisa raburi aba remo piri aame Dekapolis su-para pua Yesuna kogono

painalo lakesa. Onaa rayome pagoa ora pogolasaasimi.

Jairus-na wane marekaasa rabu ona medame Yesuna mamina ripinaasade
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yesumi ipunu madaa pirua ipa mone pane wala kenaasa rabu onaa kiritasimi. Kiritasimi rabu Yesu ipa ini repaa-nane pirisa.

22 Goa pisa rabu aa meda nipuna bi Jairasi go aame Yesu piri-para ipisa. Nipu mo Juda aanuna lotu adana aa mudu pirisa. Nipu Yesu adesa raburi Yesuna kibu repara ipua rumu koba pua agaa mulalo pisa.

23 Rumu koba pua nipumi lalo: Naa oge nogo ora ini adupialia. Gore ne epape. Nipuna to madaa kimi oraali rabu nipuna yaina perekealia.

24 Goa sa raburi Yesu nipu raapu pisipi.

Onaa adaapumi nipu rata mea pisimi rabu Yesu pope pora rulatabesa.

25 Pora pisimi raburi ona meda nipuna yaapi pupulae yaina maali ru repo patisa.

26 Mo oname doktanuna ada pua nipuna to mada radaa pina pisa pare namaperekeaasimi. Dia, pare go onana yaina adaa yamama pisa.

27 Go ona Yesuna bi pagesapulu onaa pabo kiritasimipara ipua Yesuna masaanane mamina oraata ipisa.

28 Oname mamina oraawa kone gupa misa: Go aana mamina oraalua rabu ni mada maperekealia kone isa.

29 Goa pua oraasa raburi nipuna yaapi kaapu sa rabu nipuna robaa-para epea pi kone isa.

30 Mo oname oraasa raburi Yesuna puri medaloma mapuaasa-daa koneme adesa. Nipu pereke tua onaanu agaa gupa misa: Nina mamina aapimi oraaria ya?

31 Go agaa mulalo pisa raburi Yesuna disaipel aanumi gupa simi: Gore onaa adaapu reko piramede-ga naa mamina aapimi oraaria pae piri ake pea-daa le?

32 Pare Yesumi pereke tua adobasa.

33 Goa pisa rabu onana kone-para paalame omesa. Paala omoa pururu pua Yesuna kibu-para epa adaniaa pirisa. Go oname yala omoa neme pawade-ga neme ni maepeaainalo pawa sa.

34 Goa pisa raburi Yesumi mo ona gupa lakesa: Aina, neme Gote madaa kone rulaari-pulu ne epea pi-ga abia pawa pope. Nena yaina puade sa.

35 Yesumi goa lalaina Jairas-na mea repaae aa medaloma go Juda aa muduna ada gimoa ipua lalo: Nena wane ini adupiaade. Nere akeane tisaa mea epali ya?

36 Goa simi pare Yesumi apo agaa gimoa Juda aanuna aa mudu-para gupa sa: Paala naomape. Dia, kone rulape.

37 Goa pisa raburi Yesumi Pita-para Jems-para nipuna ame Jon-para medaa-para baina sa. Pisimi raburi Yesumi lalo: Onaa medaloma ada-para naip-ulupape lo lakesa.

38 Nimu apo Aa Mudu-na ada re-para ipisimi rabu Yesumi onaa rayo puri paloa re lala pirina adesa.

39 Yesu ada-para pisa raburi onaa lakeloa lalo: Akeane re lo pimi? Go nogo na-ini adupita pare pa u patana sa.

40 Goa sa raburi ni-mumi nogo ini adupisa-daa niminaasimi-pulu giri laasimi. Giri laasimi raburi onaanu amaa ratu tisa. Yesu-para mo nogona agi aaraa lapo-para disaipel aanu-para nimu rayo nogona ro isa ru-nane pisimi.

41 Yesumi oge nogona ki mua Talita Kumi sa. Go agaare gupa sa: Oge nogo abi reka sa.

42 Goa sa raburi go nogo aipapulu rekoa pamisa. Go nogona maali 12-pela pirisa. Mo nogo pamisa raburi on-aanumi paala omoa kidipaa ragi tu pirisimi.

43 Yesumi nimu-para lalo: Onaa medaloma napua lake-tapa. Go nogo eta katapape sa.

6

Yesu Nasaret su-para ipisa rabu onaanumi nipu masaa rilasimi
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yesu go su gimoa nipuna adaare-para pisa. Pisa rabu nipuna disaipel aanumi nipu rata mea pisimi.

2 Goa pisa raburi Yesu Kitu Pirape Yapi di rabu nipumi Juda aanuna lotu ada-para agaa mogeaata pisa. Mo-geasa rabu onaame pagoa pogolasaawa gupa simi: Go aa-na kone aa-para misa? Akea pua go adaa puri misa? Puri pane kogono medaloma nipuna purimi wariala.

3 Go aare kamda kogono pi aa pirua nipuri Maria-na si yaade. Go page Jems-para Josep-para Juda-para Saimon-para go aanu nipuna amenu yaade. Nipuna baaninu niaa padane-para pima simi. Goa loa nimimi Yesu madaa robaa-para wae kone isimi. Goa pua nimumi Yesu gimisimi.

4 Goa pisimi rabu Yesumi nimu-para lalo: Gote-na agaa lakene aare su rayo-para onaame nipuna bi minasaaeme pare nipuna adaare-para nipuna ruru-para nipuna aaraalu-para nimumi nipuna bi nami-nasaaeme.

5 Goa pisimi rabu Yesumi puri pane kogono go-para mada nawarisa pare nipumi onaana yaina padane padane laatapu maperekeaasa.

6 Yesu onaanuna pu robaa-para kone waru narulasimi-pulu Yesu ora paalame omesa. Goa pua Yesu adaare rayo-para epe agaa mogeatalo pamisa.

Aposel aanuna kogono (Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

7 Goa pisa raburi Yesumi aposel kogono aa 12-pela rapaasa.

8 Goa pisa rabu laapo laapo laatapu mua mea rapaasa. Yesumi nipuna disaipel aanu puri kaloa wae remo mea rubaainalo pisa. Yesumi agaa gupa lakesa: Pora kimisu-para palimi rabu oyae namealepape pare rimaapu ripinua pora pamula pulupape. Sapi-para nu-para mone pabe paus-para rayo namea pulupape lo lakesa.

9 Nimimi aariti sua palimi pare mamina padane yamalepape.

10 Yesumi page nimu-para gupa lakesa: Adaa adaare-para pua kogono palimi raburi ada padane-para pirua eta nalepape. Adaare rado-para palimi rabu go ada nagimalepape.

11 Adaa adaare-para palimi rabu go onaanumi nimi gimoa epe agaa napagalimidaare nimuna wae yae niminaaina nimina aa madaa ae kege nimuna ada-para kunu satepape.

12 Goa sa raburi disaipel aanumi pua onaanu lakeloa lalo: Wae kone rabuaatepape simi.

13 Disaipel aanumi wae remo pabo piri aa maepeaawa yaina ome onaana aalu madaa wabola sua maperekeaasimi.

Jon Baptais omesa rabu (Mat 14.1-12; Luk 3.19-20; 9.7-9)

14 Goa pisimi rabu gavman-na aa mudu Herot-me disaipel aanuna kogono madaa remaa pagesa. Yesuna bi sogo-nane puala nogo-nane puala pisa-pulu pagesa. Goa pisa raburi onaa medalomame lalo: Jon Baptais-ri matmat gimoa wala rekesa-pulu go puri mua apo kogono pamu puaaya simi.

15 Goa simi pare onaa medalomame lalo: Go aare nipuna bi Elaija simi. Medalomame page lalo: Nipuri Gote-na agaa lakene aa abade pirisa yaade simi.

16 Goa simi pare Herot-me pagoa gupa sa: Neme Jon-na aalu kepesu pare wala rekaade kone salo sa.

17 Abadere Herot-me nipuna ore Herodias-na agaa pagoa Jon opeme adia kalabus ada mapatasa. Go aa mudumiri nipuna ame Filip-na ore Herodias paake yolo pirisa.

18 Go kone isa-pulu Jon-me oro yaalo Herot gupa lakesa: Rekena ia-ga nena amena ore nayola pe sa.

19 Goa sa raburi Herot-na oreme Jon-para wae kone sua tulalo pisa pare mada dia.

20 Goa pisa pare Jon epe kone su redepo ne aa pirisa-pulu Herot-me nipu madaa paala omoa kalabus ada eperupa surubisa. Herot-me Jon-na agaa pagesa rabu nipu kone laapo isa.

21 Goa pisa pare ore

Herodias-me kone meda isa. Nipuna aani Herot-na agimi nipu madini di ipisa rabu eta yawo kiritasimi. Ora nipuna gavman aanu-para soldia aanu-para Galili suna aa mudunu rayo epa kiritasimi.

22 Goa pisa raburi Herodias-na wane ipua Herot-na yaane aanu-para epa pirina yaasa pabesa rabu raana omesimi. Goa pisa rabu Herot aa mudu ya-pulu nogo-para lalo: Nena kone ake ya? Agaa meali yae madaa gialua.

23 Goa pisa rabu Herot-me nogo-para makuaa loa gupa lakesa: Neme agaa meali rabu ake yae gialua. Nina adaa su rikiraana rumaawa oyaeyae adaapu gialua sa.

24 Goa sa raburi nogome agi piri pua lalo: Ake lano ya? Agimi nogo lakeloa lalo: Jon-re baptais mi aa yaade nipuna aalu kepea meaina.

25 Goa pisa rabu nogome aa mudu piri-para aipapulu pua agaa mulalo gupa sa: Neme Jon-na aalu plet madaa sua giaina.

26 Goa sa raburi aa mudumi Jon odome omesa. Yapare ada makuaa agaa lo lakesa-pulu nipuna wamo pi aanu pirua adesimi-pulu neme nagimalua kone isa.

27 Goa pisa raburi aa mudumi soldia-para lalo: Jon-na aalu pua kepea sa. Gore mo polis nipu kalabus ada-para pua Jon-na aalu kepisa.

28 Kepisa rabu plet madaa sua wane kasa rabu wane-mere nipuna agi kasa.

29 Goa pisa raburi disaipel aanumi pagoa ipua Jon-na ro ria pua rogaasimi.

Yesumi onaa adaapu 5,000 eta kasa
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

30 Goa puare disaipel aanumi Yesu piri-para wala ipua Herot-na kogono pisa-rupa agaa epa lakesimi.

31 Go rabu onaa adaapu epala puala pisimi-pulu Yesu-para disaipel aanu page eta nanisimi. Goa pea-ga Yesumi nipuna disaipel aa-para lalo: Go su gimoa onaa napiri su-para pua kitu mada piramina sa.

32 Goa pisa rabu nimu ipunu madaa pirua onaa napiri su-para pisimi.

33 Yapare pisimi raburi onaa adaapumi nimu waru adesimi. Goa pua onaanumi adaarenu gimoa pora-nia pisimi. Goa pua go onaanumi Yesu ipunu madaa abi napenaloa nimuna piri-para aba epa kiritasimi.

34 Goa pisa raburi Yesumi ipunu gimoa onaa adaapu adesa rabu nipuna pu robaa-para odome omesa. Go onaanu ora sipsip mena-rupa pa pirina yapare nimuna puni aanu napimi-daa odome omesa. Goa pua go rabu nipumi agaa adaapu mogeasa.

35 Gore ora aebo rabu Yesuna disaipel aanumi ipua nipu-para lalo: Go su-para onaa ora dia ta.

36 Abia ribaa tea-ga on-
aanu ada o taape. Goa pua
nimuna eta kabola penaalo o
taape.
37 Goa simi pare Yesumi
lalo: Nimina nimu eta kat-
apape. Goa sa pare ni-
mumi Yesu-para lalo: Ni-
aame bret kabolalo palimare
mone minare maali padane
kogono pua mada kaboa mea
katema ya?
38 Goa simi rabu Yesumi
nimu-para lalo: Nimina
bret akepu raapo ya? Pua
adalepa. Nimumi adoa gupa
simi: Bret ipa supu-para ena
ipa laapo ia simi.
39 Goa pisimi rabu Yesumi
lalo: Nimu go-pare ripu ya-
mala madaa mapiraatepape.
40 Yesumi gupa sa raburi
go-para ona 100-pela kir-
itaawa pirala meda-para
onaa gupa 50-pela kiritaawa
piraa-mama pu pirisimi.
Gore rado rado rayo gupa
pirisimi.
41 Goa pisa rabu Yesumi
bret supu-para ena laapo
mua yaa-para adasaawa
Gote-para ora pi sa. Goa loa
bret piribia disaipel aanumi
onaanu rumaainalo kasa. Go
ena laapo page Yesumi onaa
rumaainalo kasa.
42 Goa pisa rabu nimumi
ora eta mada no pirisimi.
43 No kiritinaloa disaipel
aanumi eta ebo yarepea bas-
ket 12-pela madu isimi.
44 Goa pisa rabu aa adaapu
gupa 5,000-pela eta nisimi.

Yesu ipa masaa madaa pamisa

(Mat 14.22-23; Jon 6.16-21)

45 Goa pisa raburi Yesumi
nipuna disaipel aa-para lalo:
Ipunu madaa piralepape.
Nimi ipa mone pane Betsaida
su aba pulupape. Gore
disaipel aanu nimu penaaloa
Yesumi onaa rayo mea
repaatalo pisa.
46 Yesumi onaa pawa
pulupape lo lakeloa so rudu
madaa beten ta pisa.
47 Goa pua ora ribaa
yabaasa raburi ipunu ipa ini
madaa saabaina Yesu agu
raapo so rudune pirisa.
48 Go raburi disaipel
aanumi ipunu yola mua
ipa apea kitu pirisimi rabu
Yesumi nimu adesa. Po
ripu nimu polalo pisimi-
nane ipisa-pulu kitu pirisimi.
Gore yapi pode talo pisa
raburi Yesu nimu piri-para
ipa masaana ipisa. Yesuna
konere nimuna ipunu gimoa
mogo-nane pa pisa.
49 Goa pisa pare ipa masaa-
nane pamualaina nimumi
Yesu ora pa remo meda kone
sua pogolasaawa yaasimi.
50 Yaasimi rabu nimumi
adoa paala omesimi. Paala
omesimi-pulu nipumi nimu-
para lalo: Paala naoma-
lepape. Ni Yesu yaade sa.
51 Goa pisa raburi Yesu
nimuna ipunu ru-nane
pirina po ripu loraasa. Goa
pisa raburi nimu pogo-
lasaawa paalame omesimi.
52 Gore disaipel aanumi
bret-na kogonona re nanimi-
naasimi. Dia, nimuna robaa-

para go konena re ora na-
makuaasimi.

Yesumi Genesaret su-para piri yaina ome onaa mae-peaasa
(Mat 14.34-36)

53 Goa pisa raburi nimu ipa mone pane pua Genesaret su opapaawa ipunu adibasimi.
54 Nimumi ipunu gimisimi rabu onaanumi Yesuna ini agaa waru adesimi.
55 Go rabu nimu su rayona aipapulu pisimi. Wala ipisimi raburi Yesu piri-para yaina ome onaanu reke madaa ria ipisimi.
56 Goa pua orope Yesu ora oge su-paranu adaare-paranu emaapu-paranu go su rayo-para pamisa rabu onaanumi yaina ome onaa kiritae maket amaa ria ipisimi. Goa pua nimumi Yesuna mamina aane madaa oraamonalo ogesimi. Gupa oraainaloa nimuna yaina rayo maepeaasa.

7

Gote-na rekena agaamere akuanuna kone rabuaaya
(Mat 15.1-9)

1 Goa pisa raburi Farisi aanu rekena agaa tisaanu page Jerusalem su-para gi-moa Yesu piri kiritasimi.
2 Kiritasimi raburi disaipel aa medaloma eta nolalo pirua nimuna ki amulu pimi nisimi-daa kiritae aanumi ado pirisimi.
3 Gore Farisi aanu page Juda aanu page eta nolalore ki aba radepisimi. Nimuna akuana kone mogeaatalo ki radepeteme.
4 Go page go Farisi aan-umi maket-para kabeme eta aba radepeteme. Goa pua nimuna pora meda rado rado page ratisimi. Kone medare nimumi kopo-nupara plet-nupara kap-nupara rayo radepeteme.
5 Goa pea-ga Farisi aa page rekena agaa tisaanu page Yesu agaa mulalo pisimi: Akeane nena disaipel aanumi nimumi akuana kone namogeteme pae? Nimuna kina oto pi yae naradepeaawa* amulu pimi eta neme simi.
6 Yesumi nimu-para lalo: Nimi ora makirae aanu pimi. Go madaare Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me pepa madaa gupa tisa: Go on-aanuna agaamere nina bi minasaaeme pare nimuna robaa-para ni madaa kone naimi.
7 Go onaanumi pa aanuna kone mogeteme pare ora Gote-na rekena agaa page pa teme. Goa teme-pulu nimumi naa bi mada nami-nasaaeme. Yesumi Aisaia-na agaa gupa lakesa.

* **7:5:** Farisi aanuna rekena agaare go-rupa. Pora kimisu pamua goa pisimi. Waea apalae pua eta pua nape yada, ki radepea eta pua nala pisimi. Go puaaware nimu ora epeta kone isimi. Yesuna moge riae aanu kimisu aawa pua mo-rupa ki naradepene eta pa pua nisimi. Go rabu Farisi aanumi go aanumi waea pua niaana akuanumi gide rekena agaa rugutame simi. Pare nimuna waea pa rogaa saba pirua ki radepe radepe pala pirua nimu epeta kone isimi. Gotena rekena agaame goa-daa nata, pa nimuna rekena agaa waria ratisimi.

8 Goa pua Yesumi nimu-
para lalo: Nimi Gote-na
rekena agaa gimoa yapare
akuana kone mogeteme.
9 Yesumi nimu-para lalo:
Nimina kone ratulalo peme
rabu kudiri kone sua Gote-na
rekena agaa gimeme.
10 Moses-me aba gupa
sa: Nimina agi aaraa
lapona agaa pagoa bi mi-
nasaatepape sa. Onaa
rayome agi aaraa-para wae
agaa teme-daare nimu ora tu
maomalimi sa.
11-12 Moses-me gupa sa
pare nimimi gupa simi:
Onaa rayome agi aaraanu-
para lalo: mone neme
saayore Gote madaa imaa
niti pua saato. Goa pea-ga
ama aapa naraba mealua
teme.
13 Goa peme-ga nimimi
nimina akuanuna agaa
pagoa rateme raburi Gote-
na agaa rasitimi. Goa puare
nimimi kogono go-rupa
adaapu pa peme sa.

Pupitagi manape yaenu
(Mat 15.10-20)

14 Goa pisa rabu Yesumi
onaa adaapu wala yaaloa saa
agaame lalo: Nimi rayo pa-
galepape.
15 Nimimi epe eta nalimi
rabu go etame nimi-daa
mada nabebolalia. Dia, pare
nimina robaa-para i koneme
nimi maoyaalia.
16 Onaa rayome go agaana
re niminaaba piralimiri
waru pagalepape.
17 Goa pisa raburi Yesumi
onaa gimoa ada-para epe-
naloa disaipel aanumi saa
agaana re madaa agaa mu-
lalo pisimi.
18 Goa pua Yesumi nimu-
para lalo: Nimimi nimu-rupa
pirua kone naimi. Nimi ora
pagalepape. Onaanumi eta
nalimi-daare go nape yaeme
nimu mada namaoyaalia.
19 Dia-ga go etare onaana
kone-para nasalia pare
robaa-para pua i tapa-para
pea sa. Yesumi goa sare nape
eta rayore ora epe ta loa sa.
20 Yesumi wala lalo: On-
aanuna robaa-para i koneme
pupitagi manaalia.
21 Gore onaanuna robaa-
para i kone sua gupa peme:
ona paake yolape-para
paake nape kone-para aa tu
maomape kone sua peme.
22 Go page aanumi ona
rasini meape kone-para oyae
madaa epame omape kone-
para waea pape kone rayo
peme. Go page makirae
kone-para wae yalame
omape kone-para wae udipa
kone-para onaanuna bi
rabuaniaape kone-para aa
tape kone-para pa maeyae
kone page ora go rayo robaa-
para kone imi.
23 Go wae kone rayore
kone-para sua onaa maoy-
aaya. Yapare eta nape yaeme
gupa-daa napea sa.

Fonisia su-para piri on-
ame Yesu kone rulasa
(Mat 15.21-28)

24 Goa pua Yesu go su gi-
moa kimisu Tair adaare-para
pisa. Goa pisa raburi nipu
ada meda-para odobaawa
yapare onaanu nalakesa.

Nalakesa pare nimuna pa makuaasimi.
25 Gore wae remo piri nogo medana agimi Yesu pia re-maa pagesa. Goa pua nipu Yesuna kibu re-para ipua rumu koba pua pirisa.
26 Mogo nogona agiri Siria adaare Fonisia oname madisa. Gore nipu Yesumi mo nogo-para pia remo rakepeainalo ogesa.
27 Goa pisa raburi Yesumi Juda aanuna pora madaa kone sua saa agaame gupa sa: Gore aba niaame nogo naaki eta kalamina. Nogo naakina eta mua yana katemare epe kone-daa dia sa.
28 Yapare mo oname Yesu gupa lakesa: Aa Mudu, ora lae pare reke rolo-para piri yananumi nogo naakina eta ebo neme.
29 Yesumi nipu-para lalo: Gupa lae-ga nena ada-para wala pu. Wae remore nena nogo gimoa puade sa.
30 Goa pua no agimi ada pua ru-nane odobaawa nipuna nogo reke madaa epe-rupa pirina adesa. Go nogo piri wae remo rakepea pane pisa.

Yesumi aane poae agaa maare aa maepeaasa

31 Goa pisa raburi Yesu Tair su-nane gimoa ipa Galili su-para wala pisa. Pamisa rabu nipu adaa su robo Saidon ru-nane pamua adaare Dekapolis-para page pisa.
32 Goa pisa raburi onaa medalomame aane poa agaa maare aa Yesu piri-para mea ipisimi. Mea ipua Yesumi go yaina ae aa-na to madaa oraainalo ogesimi.
33 Yesumi mo aa mua onaa napiri su-para mea pua kimi aane-para sua sope roa mo aa-na eke oraasa.
34 Oraasa rabu Yesu yaa-para adasaawa sana odome omoa komo misa. Go rabu mo aa-para lalo: Lobape sa. Yapare Yesuna adaa agaame: Efata sa.
35 Goa sa raburi mo aa-na aane malobaawa eke maepeaawa agaa epe-rupa malaasa.
36 Goa pisa raburi Yesumi onaanu-para agaa natapape sa. Yapare natapape lo lakesa raburi nimumi puri paboa lakesimi.
37 Apo remaa pagesimi onaanumi Yesumi goa pisa-daa ora paalame omoa kidipaa ragi tua lalo: Mogo aame oyae rayo epe-rupa pea. Aane poae aa page agaa maare aa page nipumi epe-rupa maperekeaaya simi.

8

Yesumi onaa 4,000 eta kasa
(Mat 15.32-39)

1 Gore orope onaa adaapu epa kiritasimi. Orope nimuna eta dia sa rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para yaaloa lalo:
2 Go onaanu yapi repome ni raapu piraama pare eta naname-pulu ni odome omalo.
3 Neme nimuna adaa pe-naatoare reae pua pora-nia

lopalimi. Onaa medalomare pora adaalu-para epame.

4 Nipuna disaipel aanumi nipu-para lalo: Gore go suri onaa napimi-ga niaa aa-para pua bret kaboa nimu rumaalima ya?

5 Yesumi nimu-para lalo: Nimina bret akepu raapo ia? Nimumi lalo: 7-pela ia simi.

6 Go rabu Yesumi onaa rayo su madaa mapiraasa. Goa pua Yesumi bret 7-pela mua Gote-para ora pi loa sana piribia nipuna disaipel aanu kasa. Yesumi kanaloa nimumi muare onaa rumaawa kata pisimi. Goa pua disaipel aanumi rumaasimi.

7 Goa pisimi raburi disaipel aanuna ena ogepusi page madu isimi. Go page Yesumi mua sana ora pi loa onaa-para rumaatepape.

8 Goa pisa raburi nimu eta ora waru no pirisimi. Eta nabenaloa ebore basket 7-pela yarepea madu isimi.

9 Go raburi onaanuri 4,000 pirisimi.

10 Goa pua orope Yesumi nimu rapaasa. Pisimi raburi Yesu page nipuna disaipel aanu page ipunu madaa pirua Dalmanuta su robo runane pisimi.

Farisi aanumi Yesu napiaa kogono mada pali yapae agaa misimi
(Mat 16.1-4)

11 Go-para pirina Farisi aanu medalomame Yesu piri-para ipua arere pisimi. Nimumi Yesu ko tulalo ipua napiaa kogono mada pali yapalo lakesimi. Go adalimare Gote-me puri ne guaaya-daa niminaalima simi.

12 Goa simi pare Yesumi nipuna pu robaame komo mu rubua gupa sa: Akeane go padane rabu onaanumi napiaa kogono asapeme pae? Ni ora lalo: Nimimi ora mada na-adalimina sa.

13 Goa pua nipumi go onaanu gimoa ipunu madaa pirua disaipel aanu raapu ipa mone pane kenaasimi.

Farisi aanu-para Herot nimuna yis-na agaa
(Mat 16.5-12)

14 Gore ipa mone pane pisimi pare disaipel aanumi kone rugulaawa bret namea isimi. Go kone rugulaawa nimumi bret ipa padane agu ipunu-para mea isimi.

15 Go rabu Yesumi saa agaame nimu-para lalo: Pagalepape. Farisi aanu-para Herot-para nimuna bret ma-adaa yaape yis waru adalepape.

16 Yesumi goa sa raburi nimumi gupa lala pirisimi: Niaa bret naima simi.

17 Goa pisa raburi Yesumi nimu adoa mua nimu-para lalo: Niaa bret naima temega akolo teme pae? Nimi abi naniminaaeme? Nimi kone naimi?

18 Nimina inimiri naademe? Nimina aaneme agaa napageme? Gore nimimi kone rugulaeme pae?

19 Neme bret supu piribia onaa adaapu gupa 5,000-pela giawade raburi nu eta ebonu akepu raapo yarepea madu

isimi ya? Nimumi 12-pela simi.
20 Goa simi rabu Yesumi wala lalo: Go page onaa adaapu gupa 4,000-pela bret 7-pela giawade raburi nu akepu raapo yare pea madu isimi ya? Go rabu nimumi 7-pela madu isima simi.
21 Goa simi raburi Yesumi nimu lakesa: Goa pawade pare abiare naniminaaeme?

Betsaida su-para piri ini rubu pi aa meda maepeaasa

22 Goa pua nimu Betsaida su-para pisimi. Go rabu onaa medalomame ini rubu pi aa Yesu piri-para mea ipua lalo: Go aa oraape lo ogesimi.
23 Goa pua Yesumi ini rubu pi aa-na ki mua ada gaa-nane lamua pisa. Goa pisa raburi Yesumi mo aa-na ini-para sope rapiaawa ki tone oraawa agaa misa: Ne oyae ade pae?
24 Goa sa raburi mo aame adoa lalo: Neme aa adalo pare nimu pamualeme raburi repena nona pea.
25 Goa sa rabu Yesumi nipuna ini wala oraainaloa waru perekea adesa. Adesa raburi mo aame oyae rayo pa epe-rupa adesa.
26 Goa pua Yesumi mo aa penalo repaawa lalo: Nena ada puare adaare-para wala napope sa.

Pita-me Yesu-para lalo: Ne onaa Raapu Pirape Aa sa

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Goa pua Yesu nipuna disaipel aanu raapu Sis-aria Filipai su lapo-nane pamisimi. Pamisimi raburi Yesumi nipuna disaipel aanu-para agaa gupa misa: Onaanumi ni aapi teme?
28 Nimumi nipu-para lalo: Gore onaa medalomame nere Jon Baptais teme. Medalomame nere Gote-na agaa lakene aa Elaija teme. Medalomame nere Gote-na agaa lakene aa meda teme.
29 Goa pua Yesumi nimu-para wala lalo: Ora lae pare nimimi ni aapi kone imi? Pita-me nipu-para lalo: Ne ora Onaa Raapu Pirape Aa-na Si Krais yaade sa.
30 Goa sa raburi Yesumi nimu-para onaa rayo nalake-tapape sa.

Yesumi nipu omoa wala rekalua lo lakesa

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Goa pisa raburi Yesumi nimu gupa mogeasa: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si radaa waru no piralua. Gore kone makuaae aanumi page Gote-na miru irape aa mudunu page rekena agaa tisaanu page nimu rayome ni gimalimi. Nimumi ni Yesu tu maomalimi pare yapi repo dia naloa wala rekalua. Yesumi agaa gupa mogeasa.
32 Yesumi nimu-para apo agaana re waru lakesa. Goa sa rabu Pita-me Yesu-para lalo: Ne talimi agaa gupa nalape sa.
33 Goa sa pare Yesumi pereke tua nipuna disaipel aanu adesa rabu Pita-para ratu yawoa lalo: Ne Satan-na kone ia-ga nemere ni

gimape. Ne Gote-na kone nai pare ne su amaanuna kone i sa.
34 Goa puare Yesumi onaanu page disaipel aanu page yaaloa lakesa: Oropere onaa rayome ni rata mea epalimi-daare repena polopeana kedaa rua nimuna kone gimoa ni rata mea ipulupape sa.
35 Onaa rayome nimuna yogane surubalimi-daare oro yaalo alupalimi. Pare onaa rayome ni madaa page epe agaa madaa nimuna kone gimalimi-daare oro yaalo piralimi.
36 Pa aa medame su rayona mone yoto mealia pare nipuna kone wasupa gimaliare go kone epe ta? Dia sa.
37 Goa pua go aame kone wasupa ora wala mada mealia ya? Mada dia sa.
38 Goa pea-ga abia go pupitagi no Gote gimape di rabu onaa rayome ni-para epe agaa lapo masaa rilalimi-daare neme nimu page gimalua. Oropere ni onaa Raapu Pirape Aare epe ensel-nupara Aapana epe puri raapu epalua-ga go rabu gimalua sa.

9

1 Goa pua Yesumi nipuna disaipel aanu-para onaanu medaloma-para page lalo: Neme nimi-para ora lalo: Go-para pimi onaa medaloma naomalimi pare nimumi aba Gote-na Surube Su-na puri mea epaliade adalimi sa.

Yesu to rado aawa pisa
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Wala yapi oraapu dia naloa Yesu-para Pita-para Jems-para Jon-para nimu padane-para so rudu madaa pisimi. Gore Yesumi to rado aawa pisa-daa adesimi.
3 Goa pisimi raburi nipuna mamina-nu yaako pua lepo lepo atasa. Go yaako pu tisa rabu mamina rayo yaako pisa-rupare aa meda mada napia-rupa pisa.
4 Goa pisa rabu Elaija page Moses page ipua sipina Yesu raapu agaa epa sipi.
5 Goa pua Pita-me Yesu-para lalo: Tisaa, niaa go-para pimare epe ta. Pokaalo ada repo pamina. Medare nena medare Moses-na medare Elija-na wariamina.
6 Gore Pita nimu page paala omoa ake teme pae kone isimi-pulu apo agaa sa.
7 Go rabu moae medame naare maudinae ru-para pirisimi. Go yaa-para moae raapu agaa gupa pagesimi: Gore ora nina epe Si. Neme nipu madaa pedo pi. Nipuna agaa pagalepape sa.
8 Goa sa raburi disaipel aanumi aipapulu pereke tua adesimi pare Yesu padane adesimi.
9 Nimu pore kilipisimi raburi Yesumi nimu-para lalo: Onaa meda-para nimimi abia adamede yaere remaa natapape. Ni Onaa Raapu Pirape Aana Siri aba matmat-para madaa rekalua.

10 Nimumi nipuna agaa pagesimi pare nimuna agaa gupa lo pirisimi: Go agaa ni matmat-para rekalua agaare ake agaa ya?

11 Goa pua nimumi Yesu-para lalo: Rekena agaa tisaanumi gupa teme: Elija-me oyae managola sua aba epena teme. Go agaana re ake ya?

12 Goa simi raburi Yesumi nimu-para lalo: Elija-re oyae rayo amege pulalo aba epalia. Goa pea pare Gote-na buk madaare Onaa Raapu Pirape Aa-na Si niri radaa aba waru no piralua. Goa pua onaanumi ni gimalimi. Go agaana re niminaaeme?

13 Yapare neme nimi lagialo: Elaija aba ipisa pare go rabu onaanumi nimuna wae kone sua pirisimide sa. Gotena buk madaare Elaija tulalo peme lagisa.

Yesumi agaa maare remo pabo piri naaki maepeaasa (Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Gore Yesu-para disaipel aanu ipa repo wala disaipel aa medaloma raapu kiritaawa onaa adaapu adesimi. Go rabu disaipel aa medalomame rekena agaa tisaanu-para agaa lape arere pisimi.

15 Go pirisimi onaanumi Yesu adoa paala omoare aipapulu ipua ki kasimi.

16 Kasimi raburi Yesumi nimu-para agaa gupa misa: Ake madaa arere pu pimi?

17 Go agaa misa rabu go onaa adaapuna rikiraana pirisa aame lalo: Tisaa, nina naaki ne piri-para mea epawa. Go naaki madaa remo pia-pulu agaa maarea.

18 Remome naaki yolo ria pea rabu malopaawa agaa yarua rako sope madu to puri pata sa. Neme disaipel aa-para maepeaape lawade pare nimu mada dia lamede.

19 Goa sa raburi Yesumi onaanu-para lalo: Nimiri epe agaa rasini onaa pimi. Ni nimi-para oro di akepu raapo pa piralua ya? Neme nimi-para rana akepu raapo kogono waatoa ya? Go naaki mea ipu.

20 Go lakenaloa naaki Yesu piri mea ipisimi. Remome Yesu adesa raburi naaki mapururu mapaawa naaki su amaa malopaasa. Goa pua pereke pereke lalaawa rako sope madisa.

21 Go pisa raburi Yesumi go naakina aaraa-para lalo: Go yaina maali akepu raapo ia? Aaraame lalo: Oge naaki pirisa rabu pisa.

22 Remome go naaki tulalore repena sulaa-para page ipa-para page mea maloopaawa yogane maoyaatalo pea. Goa pea pare neme niaa madaa odome omoa raba meali palo maarea.

23 Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme mada palua palo maarea lae ya? Aa medame naa agaa robaapara madiaalimiri oyae rayo ora mada palua.

24 Goa sa raburi aaraame aipapulu yaaloa robaa-para agaa namaditu-ga ni raba meape sa.

25 Gore Yesu onaa rayome nipu epa kiritaawa kuta pubasimi adesa-pulu wae remopara puri pane agaa gupa sa: Ne aane poae agaa maare ne wae remore neme puri pane agaa lagialo: Mo aa nipu rakepea nipu-para wala naepa pirape sa.

26 Goa sa raburi mo remome e loa naaki mapururu pawa pisa. Goa pisa raburi mo naakina to kogore sadaa onaa medalomame lalo: Nipu ini adupiaade simi.

27 Yapare Yesumi nipuna ki mua marekaasa. Goa pisa raburi rekatabisa.

28 Yesu ada-para wala pisa raburi disaipel aanumi onaa napimi rabu agaa mulalo pisimi: Akeane niaana aba mada nama-rakepeaarima pae simi.

29 Yesumi nimu-para lalo: Remo gupianere beten-me agu mada marakepaalia. Kone oyae medalomame mada dia sa.

Yesumi nipu omo wala rekalua lo lakesa
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

30 Nimumi go su gimoa Galili su robo ru-nane pamisimi. Pamisimi pare onaanumi nipu wala mada na-adalimilo Yesumi nimu nalakesa.

31 Nipumi disaipel aanu agaa rado mogeasa-pulu kaleda pirisimi. Nipumi gupa mogeasa: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri orope iaanumi tinalo mea kateme sa. Tinaloa wala yapi repo dia naloa rekalua sa.

32 Goa sa pare disaipel aanumi nipuna agaana re naniminaasimi. Goa pisimi pare paala omesimi-pulu agaa meda namisimi.

Aapi ora aa mudu pia ya?
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Go rabu nimu su Kapaneam-para pisimi. Go rabu Yesumi ada pua pirua nimu-para agaa gupa misa: Niaa pora puamade raburi ake madaa arere pame ya?

34 Goa sa pare nimumi agaa meda nasimi-para pora-nia pulaawa aapi ora aa mudu pirua yapae arere pisimi.

35 Go rabu Yesu nipu pirua disaipel aa 12-pela ipulupa sa. Nipumi nimu-para lalo: Aa medame ni riri-nane aba piralua kone saliare gore nena kone gimoa onaa rayo raba meape aa aba pirape.

36 Go sa raburi Yesumi naaki meda ipu loare nimu piri rikiraana mea mapiraasa. Go rabu nipumi go naaki upia sana nimu-para lalo:

37 Onaa rayome go nogo naakinu padane epe-rupa mua raba mealimi-daare ni page go kone salimi. Onaa rayome ni epe-rupa mua mealimi-daare nimumi ni mea o taae Aapa page mealimi sa.

Aa medame niaa wae kone nasaliare ora padane onaa pima
(Luk 9.49-50)

38 Jon-me Yesu-para lalo: Tisaa, aa medame nena bimi aa medana wae remo pane

mea rakepeaaria. Goa paa pare niaa raapu napima-ga niaame goa napape lama.

39 Goa sa pare Yesumi lalo: Nipu namagimaape. Aa medame naa bi-para napiaa palia-daare orope nipumi ni madaa wae agaa mada natea.

40 Gore onaa rayome niaa madaa iaa na-aulaliare gore niaana adami aa pitimi.

41 Pagalepa. Onaa rayome nimi ni Krais-na nogo naakinu adoa epe nape ipa gialimi-daare nimuna epe yoto waru mealimi sa.

Pupitagi ko tape kone
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 Go oge nogo naaki meda ni madaa kone rulalimi-daare onaa medame nimuna kone rulae bebolaliare ora o ta. Bebolalia-daare go onaana maa-para adaa aana madu mudiaawa ipa-para lopaliare ora epe ta.

43 Yesumi saa agaa gupa sa: Gore nena kimi ne pupitagi manaaliare mea kepe poape. Ki kepene aa-rupa piralidaare epe ta pare epe ki lapo paina wae repena sulaa-para piraliri ora o ta sa.

44 Go adaa repena sulaa-parare onaana eteto piri yaenu naomea mo repena sulaa pa ralaina.

45 Nena aame ne pupitagi manaaliare go page nena aa kepe poape. Go sune aa ruguloa piraliri gore epe ta. Goa pea-ga epe aa lapo rata paina pirua wala repena sulaa-para piraliri ora o ta.

46 Go adaa repena sulaa-para onaana eteto piri yaenu repena sulaa-para ralalia.

47 Go page nena inimi ne pupitagi manaaliare rasu rubape. Gore ini kalae rubu pi aa-rupa pirua Gotena Surube Su pua adalidaare epe ta. Goa pea pare epe ini laapo pa apalae pirina repena sulaa-para mea rubalimiri ora o yalia.

48 Go adaa repena sulaa-parare onaana eteto piri yaenu naomalia pare repena sulaa pa roalia.

49 Gore onaanumi pagalepa: Repena sulaare ora puri ia-rupa page aipa puri ia-rupa page nimimi Gote-na puri pane agaa pagoa waea pape kone rabuaniaatepape.

50 Sol-re ora epe ta pare nipuna rede dia yalia rabu wala ake palima ya? Nimina aipa-rupa rede masaawa robaa-para kuma mapaawa onaa raapu epe-rupa piralepape sa.

10

Yesumi ona rasini meape kone madaa agaa lakesa
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yesu go su gimoa Judia su robo ru-nane pua ipa Jordan mone pane kenaawa pisa. Go rabu onaa adaapumi nipu piri-para wala epa kiritasimi. Goa pisimi raburi nipuna pisa-rupa onaanu wala lakesa.

2 Goa pisa raburi Farisi aanumi Yesu ko tulalo ipua

makirae agaa gupa lakesimi: Gore niaana rekena agaa madaare aa medame ore gimalia-daare go kone epe ta simi.

3 Goa simi raburi Yesumi nimu agaa gupa misa: Moses-me nimi-para ake lagisa ya?

4 Yesumi goa sa rabu nimumi lalo: Aa medame ona gimalia-daare Moses-me go aame pepa mada rugutepe lakesa.

5 Goa simi pare Yesumi agaa gupa misa: Nimimi agaa waru napageme-ga Moses-me pepa madaa agaa mana go-rupa gisa.

6 Pare aba su yaa laapo warisa raburi Gote-me ona aa laapo warisa.

7 Goa pisa-pulu aa medame nipuna aaraa agi gimoa nipuna ore raapu ora padane-rupa piralepape.

8 Goa pua nipu laapo dia yapare ora padane piralipina.

9 Goa pua Gote-me repaaya padane mapiraasa-pulu aa medame mada narugulatepape sa.

10 Gore nimu ada-para wala pua disaipel aanumi Yesu mo ona rasini madaa wala agaa misimi.

11 Goa pua Yesumi nimupara lalo: Aa medame nipuna ore gimoa ona rado meda rumaalia-daare go aame ona paake lami ona mapiraalia.

12 Go page oname aani gimoa aa meda palia-daare go oname page nipuna aa paake rume kone sua palia sa.

Yesumi oge nogo naaki epe kone kasa
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Onaa medaloma Yesumi nogo naaki kimi oraainalo nipu piri-para mea ipisimi. Yapare nipuna disaipel aanumi mo onaanu-para ape simi.

14 Yesumi nipuna disaipel aanuna kone adoa nipumi ratu yawoa nimu-para lalo: Nogo naaki ni piri-para mea epenawa. Gote-na Surube Su-parare nogo naaki-rupa piralimi-daa mealimina.

15 Pagalepa. Onaa rayome Gote-na Surube Su adolalo pimiri nimu aba nogo naakina kone mada mua adalimi sa.

16 Goa sa raburi Yesumi no go naaki upiaawa kimi oraawa epe raba mi agaa lakesa.

Aa mudu amope Yesu piri ipisa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yesu pora wala polalo pisa rabu aa meda aipapulu ipua Yesu madaa rumu koba pua agaa mulalo: Epe Tisaa, ni oro yaalo kagaa piraama laama pope kone mulalore ake palua pae?

18 Goa sa raburi Yesumi nipu-para lalo: Gote nipu padane ora epe ta-ga akeane ni epe aa lae ya?

19 Ne Gote-na rekena i agaa napage? Go-rupa ia: Neme onaa meda natu maomape. Ona meda paake nayolape. Neme paake nanape. Onaapara yaa agaa nalape. Onaa

medana oyae mulalo makirae agaa nalape. Nena ama aapa laapona bi minasaawa agaa waru pagalepape.

20 Go raburi nipumi Yesupara lalo: Tisaa, go rekena agaa rayore ni oge naaki rabu page abia page pago mogeto sa.

21 Go rabu Yesumi nipupara raana omoa adoba sua gupa sa: Ne kone padane nai. Nena oyaenu pua mua mone yoto mua onaa naraanu kala. Go rabu so yaa-para epe yae meaina-ga ni rata mea epape.

22 Yesumi goa sa raburi go aa-na oyaeyae adaapu isapulu nipuna ini agaa adaniaawa kedaame omoa pisa.

23 Goa pisa raburi Yesu pereke tua nipuna disaipel aanu adoa nimu-para lalo: Aa amopere Gote-na Surube Su polalore ora kalai peme.

24 Goa sa-pulu disaipel aanumi paalame omesimi. Yapare Yesumi nimu-para saa agaame wala lalo: Naa naakinu-ga waru pagalepape. Onaa rayome Gote-na Surube Su adolalo peme pare kedaa waru pea sa.

25 Gore kamel menare noi kego-para palia yaalore kalai napea. Yapare aa amope Gote-na Surube Su-para polalore kamel menana kalai maoge yaalia.

26 Goa sa raburi disaipel aanumi pogolasaawa gupa lala pirisimi: Gore aapimi mada oro yaalo kagaa piraama laama palia ya?

27 Yesumi nimu waru adabaawa lalo: Onaanumiri yae medaloma mada napalimi. Yapare Gote-mere onaa raba meape kogono rayo mada pea.

28 Go rabu Pita-me Yesupara lalo: Ada, niaame oyae rayo gimoa ne rata mea epame.

29-30 Yesumi nimu lakesa: Ni ora lae-daa pagalo. Onaa rayomere nimuna ada page ame page baani page ama aapa page nogo naaki page su page ni-para epe agaapara ratulalo gimalia-daare nipu yago tu yoto waru mealimi. Goa pua abiare nimumi ora adanu page amenu page baaninu page amanu page nogo naakinu page yoto rado rulatabena mealimi. Goa pea pare kedaa raapu mealimi sa. Goa pua orope kagaa su-para oro yaalo piralimi sa.

31 Onaa adaapu abia ririnane pimi pare go onaanuri orope masaa-nane piralimi. Goa pua abia orope piri onaanuri aba riri-nane piralimi.

Yesumi nipu omoa wala rekalua lo rana repo sa

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Nimu so Jerusalem supara pora pamisimi. Goa pua Yesu aba pisa rabu disaipel aanumi paala omesimi. Go onaa medaloma nimu raapu pamisimi rabu nimu page paala omesimi. Go rabu nipumi disaipel aa 12-pela mo-nane ogesi pua nimupara orope epaliade yae madaa agaa lakesa.

33 Yesumi nimu-para lalo: Gore niaa so Jerusalem su-para baina. Go-parare pa on-aanumi Gote-na Miru Irae Aa mudunu page Gote-na agaa ne tisaanu page nimumi ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri lamu mealimi. Go rabu go aanumi tu maomape koso agaa laketeme rabu ruru radome lamu mealimi.
34 Go raburi nimumi ni-para ero loa sope rapiaawa repena unimi tu maomalimi sa. Go palimi pare yapi repo dia naloa wala rekalua sa.

Jems Jon lapome Yesu agaa mulalo ipisipi
(Mat 20.20-28)

35 Go rabu Sebedi-na si Jems Jon lapo Yesu piri-para ipua lalo. Tisaa, saame ne agaa mulalo pipa yaere neme ora painalo sipi.
36 Goa sipi raburi Yesumi nipu-para lalo: Gore nipina kone-para neme ake palua ya?
37 Nipumi Yesu-para lalo: Goa pape. Nere nena epe pirape siaa king madaa pirua surube aa pirali rabu saa page pirapana. Meda nena popo ki-nane pirina meda nena koya ki-nane pirina sipi.
38 Yapare Yesumi nipu-para lalo: Nipi go siaa mulalo pape yaere nipi namakuaaepe. Naa ipa naluade pe ipa-rupa radaa raapu mada nalipi ya? Niri baptais mealua-rupa nipiri go-rupa baptais mada mealipi ya?
39 Nipu laapome nipu-para lalo: Saa mada sipi.

Yesumi nipu-para lalo: Neme nalua ipa pere go-rupa mada nalipi. Go page nina mealua baptais go-rupa mada mealipi.
40 Go mada palipi pare nina popo ki-nane page koya ki-nane mapiraape konere neme agaa mada nalagialua. Go-para pirapere Aapa padaneme nipuna tea sa.
41 Gore disaipel aa medalo-mame go agaa pagoare mo ameaya Jems Jon laapo-para ratu yawesimi.
42 Goa pisimi-pulu Yesumi nimu rayo yaaloa lalo: Ruru radona aa mudunumi nimuna onaanu madaa puri paloa nimuna koneme peme. Nimumi go onaanu waru surubaeme.
43 Goa peme pare nimuna kone agaa namogealepape. Nimina padaneme aa mudu pirano kone salia-daare go aare nipu nimi aba raba mealia.
44 Go page nimina padane aba riri-nane polalore nipu aba kogono aa-rupa piralia.
45 Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri onaanumi nina kogono paminalo naipisu pare onaa raba mulalo ipisude. Nina kone wasupame onaa-nuna wae kone mea rubatalo ipisude.

Yesumi ini rubu pi aa Bartimeus-na ini maepeaasa
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Nimu Jeriko su-para ipisimi. Gore Yesu page

nipuna disaipel aanu page onaanu page Jeriko su gimisimi raburi aa meda Bartimeus-miri pora aanenane pirisa. Go aare ini rubu pi aa pirua mone ogetalo pirisa. Nipuna aaraare Timias yaade.

47 Gore mo aare nipu Nasaret su-para piri aa Yesu epaa remaa pagesa-pulu nipumi gupa yaasa: Yesu-ya, Devit-na si-ya. Ni odome omape.

48 Goa sa raburi onaa medalomame nipu ratu yawoa agaa nalape simi. Goa simi pare nipu ora puri paloa wala yaasa: Devit-na si ni odome omape.

49 Go rabu Yesumi pa aawa onaanu-para lalo: Go aa mea ipu lo lakesa. Nimimi ini rubu pi aa-para yaaloa lalo: Paala naomape. Ne yaata-ga reka pu simi.

50 Goa simi raburi mo aa mamina kolo rubua aipapulu rekoa Yesu piri pisa.

51 Goa pua Yesumi nipu-para lalo: Nena konere neme ne-para ake palua ya? Ini rubu pi aame nipu-para lalo: Epe Tisaa, nina ini mae-peaaina oyae adaluame pi.

52 Yesumi nipu-para lalo: Abi pu. Nina agaa robaa-para maodaawa kone rulaari-pulu nena inimi oyae mada adali. Ora goa sa raburi mo aa-na ini epe sa rabu nipu Yesu rata mea pisa.

11

Yesu Jerusalem su-para ipisa rabu Gote-na bi minasaasimi
(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Goa pua nimu Rudu Oliv-na pora-nia ipua su Jerusalem su-na oge adaare su Betfasi-para su Betani laapo re-para ipisimi. Ipisimi rabu Yesumi nipuna disaipel aa laapo mea rapaasa.

2 Go rabu nipumi nipu-para lalo: Mogo-nane su adaare-para pulupa. Go-parare donki mena meda adibaliare koloa mea ipulupape. Go donki menare nipuna masaana onaanu abi napiri.

3 Onaa medalomame nepara go donki mena akeane mea pali pa temere goa tapape: Adaa Aame go menana kogono saliare wala gialia la tapape sa.

4 Goa sa raburi nimu pora pua donki mena meda adesimi. Go donki mena aba medana pora gaape uni-para aina repaasimi.

5 Go rabu go-para reko aasimi onaanumi nimu-para lalo: Akeane go mena iti kote ya?

6 Goa simi raburi Yesuna sade agaa lakesimi. Goa pua nimumi pina mea pulupape simi.

7 Goa pua nimumi donki mena Yesu piri mea ipua nimuna mamina-nu mena masaana inaloa Yesu pirisa.

8 Goa pisa raburi onaame mamina-nu pora-nia rabolasimi. Medalomame maapu-nini repena palaa

yo laapo poa pora-nia rabolabaama ipisimi.
9 Goa pua riri-nane onaanu-para aapu-nane ipisimide onaanumi page gupa yaasimi: Gote-na bi minasaamina. Go aare Gotena bi madaa ipula-ga Gotena adaa bi kalamina loa yaasimi:
10 Niaana akua Devit-na Surube Su epalia Gote-me puri kalaina. Gote-na bi minasaamina simi.
11 Goa pua Yesu Jerusalem su-para pua Juda aanuna epe lotu ada-para oyae adola pisa. Nipumi oyae adabaawa ribaa sa rabu nipu aa 12-pela raapu Betani su-para pisimi.

Yesumi repena fik madaa yaina pisa rabu ini naetisa
(Mat 21.18-19)

12 Goa pua wala ekeraanane Betani su-para aawa ipisimi raburi Yesu reame omesa.
13 Reame omesa raburi nipumi mo-para aaya repena fik-na yo adoare ini etea palo adola pisa. Go ini ratalo pisa raburi nipumi ini naetisa yo agu aasa adesa.
14 Goa adesa-pulu Yesumi repena-para agaa gupa lakesa: Nena ini meda ora mada namadiali. Goa sa raburi disaipel aanumi go agaa pagesimi.

Yesumi lotu ada-para bisnis rome pi aanu ratu tisa
(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

15 Nimu Jerusalem su-para opapasimi rabu Yesu epe lotu ada ru-nane odobasa. Goa pua nipumi lotu ada-para bisnis rome pi aanu mea ratisa. Go rabu nipumi mone ropo pi aanuna reke lakepe rubebe pua oyae rome pi aanuna reke page pua lakepe rubebe pisa.
16 Goa puare onaanumi lotu ada ru-para oyae ritalo ipisimi rabu Yesumi rekena isa.
17 Goa pisa raburi nipumi nimu-para agaa moge riaawa lalo: Gote-na pepa madaa gupa tu isa: Su rayona piri onaanumi naa ada ora Gote-para beten lape ada tu isa. Yapare nimimi paake ne aanuna kaledape ada-rupa perekea ma-arimina sa.
18 Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudunumi page rekena tisaanumi page pagoa nimumi Yesu tu maomalima kone isimi. Goa pisimi pare onaa rayome Yesuna epe agaa madaa raana omoa pogolasaasimipulu go aanumi Yesu mada natisimi.
19 Ribaa Yesuna disaipel aanu raapu go adaare gimisimi.

Onaanumi beten loa kone waru rulalimiri oyae mealimina
(Mat 21.20-22)

20 Goa pua wala ekeraanane yapipu nimu pora-nia pisimi rabu nimumi mode repena fik aasa adesimi. Go adesimi raburi repena page no repena pitaa page aba kaapu saaya.
21 Goa pisa raburi Pita-me abade sade kone saapirua

Yesu-para lalo: Tisaa ada, go yaina ape laede go repena fik ora kaapu ta.

22-23 Yesumi nimu-para agaa lakesa: Pagalepape. Gote-na agaa robaa-para kone rulaatepape. Nimimi mogo pore-para ne rekaawa ipa-para pua pogola temedaare goa mada palia. Yapare agaa gupa teme rabu robaa-para kone laapo sua kone waru narulalimi-daare goa mada napalia.

24 Goa pea-ga neme nimipara lalo: Nimimi oyae mulalo beten teme rabu ora mealima kone rulalimidaare oyae ora mada mealimi.

25 Go page nimi beten talore nimimi onaa meda madaa wae kone imiri mea rubatepape. Goa pua nimina so yaa-para pia Aapa nipumi page nimina pupitagi mea rubalia.

26 Yapare onaa medalomana pupitagi namea rubalimiri yaa-para pia Aapame abuna nimina pupitagi namea rubalia sa.

Aa medalomame Yesuna puri agaa mulalo pisimi

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Goa pisa raburi nimu Jerusalem su-para wala pisimi. Yesu lotu ada-para pamualaina Gote-na miru irae aa mudunu page Gote-na agaa lae tisaanu page makuaae aanu page Yesu piri-para ipua lalo:

28 Gore aapina puri mua neme kogono pe simi. Go kogono pe-ga aapimi puri guaaya?

29 Yesumi nimu-para lalo: Neme page nimi-para agaa padane agaa mealuame pi. Agaa yago talimi rabu neme kogono pape puri aapimi gisare nimi madaa lagialua.

30 Agaa abutapa. Jonre baptais meape lo puriri Gote-me kasa pae onaanumi kasimi pae? Go agaa abutapa.

31 Goa sa raburi nimuna arere pisimi. Gore niaame Gote tema-daare nipumi akeane Jon-na agaa madaa kone narulaeme pae tea.

32 Yapare niaa aanumi puri kasa tema page mada dia. Goa simiri nimumi onaanu madaa paalame omoa simi. Gore onaa rayome Jon ora Gote-na agaa lakene aa pirisa-daa kone rulaemepulu mo aanu paalame omesimi.

33 Goa pua nimumi Yesupara agaa gupa lakesimi: Niaa maarea simi. Goa simipulu Yesumi nimu-para lalo: Gupa teme-ga aapina puri mua kogono pere nimi page nalagialua sa.

12

Wain maapu wae-rupa surube aanu

(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Go raburi Yesumi nimupara saa agaa meda gupa sa: Aa medame nipuna wain ini maapu poasa. Go rabu nipumi kepo waru pua naaku pu sua ini igipi sape warisa. Goa puare nipumi surubape ada meda warisa. Goa pua nipumi mone yoto

meape aanumi surubenalo pora kimisu pisa.
2 Gore wala ini etesa raburi go maapuna aaraame kogono aa meda mo maapu surubape aanu piri-para mea rapaasa. Maapuna aaraana mone yoto meainalo kogono aa mea rapaasa.
3 Goa pisa pare maapu surubape aanumi kogono aa ripinaawa tua repaasimi. Repaasimi pare mone yoto nakasimi.
4 Goa pisa raburi kogono aa rado meda mea rapaasa. Nipumi mone yoto mula pisa rabu nimumi go aa-na aalu tua wae yae pisimi.
5 Goa pua maapuna aaraame kogono aa meda mea rapaasa rabu tu maomasimi. Goa pua nimumi aa medaloma page tua aa medaloma page ora tu maomasimi.
6 Goa pua maapuna aaraare nipuna si padane pirisa yapare ora nipuna epe naaki pirisa. Goa pua kogono aa medaloma dia sa-daa nipuna si page wala repaawa kone gupa isa: Nina si ya-pulu nipu madaa epe kone sua agaa pagena kone isa.
7 Goa pisa-para maapu surubape aanumi yada roboa gupa simi: Go naakimi maapu nipu oro mealia-ga tamina simi. Go maapu niaa mada mealima simi goa palimare.
8 Goa loa go naaki ripinaawa tu maomaawa maapu kepo rarane tu rubisimi.
9 Yesumi go remaa madaa lalo: Gore go ini maapuna aaraamere ake palia ya? Gore nipu pua maapu surubape aanu tu maomaawa aa medaloma maapu surubenalo katea.
10 Gore nimimi Gote-na buk madaa gupa dipitimi:

Aana medare kamda kogono
aanumi gimoa yapare
abia ora mupaa aana
aaya sa.

11 Go kogonore Gote-me piaega
niaame ora epe rado yae
adema sa.

12 Yesumi go saa agaa sa rabu Juda aa mudunumi nipu aditalo pisimi. Yesuna saa agaare niaa madaa ta kone isimi. Yapare nimumi onaa adaapu madaa paalame omesimi-pulu Yesu gimoa pisimi.

Takis mone-re Sisa kalamina pae lo agaa misimi
(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Go raburi nimumi Farisi aanu page Herot-na adaami aanu page Yesu piri-para repaasimi. Nimumi Yesu agaa mua ko tisimi.
14 Goa pua mo aanumi lalo: Tisaa, niaame ne ademaga ne onaa madaa paala naome pare Gote-na kone madaa ora agaa mogeaate. Gore nena konemere aa mudu aa riabo lapo madaa kone padane su pirua Gotena redepo ne pora waru mogete. Goa pea-ga neme niaa lagiape: Rom gavman aa mudu Sisar-na opis-para

takis mone lopaemare go epe ta pae o ta?

15 Go takis mone-re lopamina yapae dia yapae simi. Goa simi rabu Yesumi nimuna kone adoa mua makirae agaa madaa kone isa-pulu nimu-para lalo: Akeane nimimi ni go agaame ko tulalo pimi pae? Gore mone ini padane adano mea ipulupa.

16 Goa sa raburi ini padane mea kasimi. Yesumi nimu-para lalo: Go mone madaare aapina bi-para piksa-para ia pae? Nimumi nipu-para lalo: Sisar-na piksa nona piane simi.

17 Goa simi raburi Yesumi nimu-para lalo: Gore Sisar-na oyae Sisar pa katapape pare Gote-na oyaenu Gote-para pa katapape. Go sa raburi nimu pogolasaawa paalame omesimi.

Onaanu marekaape di madaare agaa misimi
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Goa pisa raburi Sadyusi aa medaloma Yesu piri-para ipisimi. Nimuna konere ome onaanu matmat-para wala narekalimi kone isimi. Nimumi agaa gupa mulalo pisimi:

19 Tisaa, Moses-me niaa-para pepa gupa tisa simi: Aa medana ame omenaloa ore pia pare nogo naaki napi-raliare go ona nipuna amena ore rumaawa nogo naaki madiaalia.

20 Sadyusi aanumi wala simi: Gore amealu 7-pela pirisimi. Mupaare ona rumaawa omesa raburi nogo naaki namadisa.

21 Gore ame laapome go aa-na ona wasaa rumaawa omesa pare nogo naaki dia sa. Ame repome page goa pisa.

22 Goa puaa-mama puare ame naba seven nipumi mo ona rumaawa omesa pare go oname nogo naaki na-madesa. Oropere go aa-na ona wasaa page omesa.

23 Gore wala Gote-me onaa marekaama paliare go onare aapina ona piralia ya? Go ame 7-pela nimumi ona misimi-ga simi.

24 Yesumi nimu-para lalo: Gore nimimi Gote-na puri-para nipuna buk madaa i agaa-para ora na-ademe-pulu apo agaa waea teme.

25 Orope matmat-para onaa rekalimi rabu yaa-para piri ensel-nurupa piralimi. Goa pea-ga onaare go rabu abi narumaalimi.

26 Go page ome aanu rekalimi rabu go madaa Moses-na buk madaa i agaa gupa nadipisimi ya? Go buk-ri repena raane remaa agaare Gote-me Moses-para agaa gupa lakesa: Ni Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimu rayona Gote pi sa.

27 Go agaana re-re Gote-me ora kone wasupa suaeme onaanuna mudu pia. Nipu pa ome onaanuna Gote-daa dia. Nimina agaare lo maoy-aateme sa.

Rekena agaa rayona mupaa agaa
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Go agaa lakesa raburi rekena agaana tisaa meda pirua onaanuna agaa pagesa. Go aame Yesu nimupara agaa epe-rupa abusapulu nipumi Yesu-para agaa gupa mulalo pisa: Rekena agaa meda ora mudu ya-pulu medaloma minaabata ya?

29 Yesumi lalo: Mupaa rekena agaa gupa sa: Israel onaa pagalepape. Niaana Mudu Gote-re niaana ora mudu padane pia.

30 Nimimi Mudu Gote madaa pedo pu raaname omalimiri nimuna pu robaa rayo-para kone wasupa rayo-para go rayore Gote madaa raaname omoa pedo pu piralepape.

31 Rekena agaa laapona mudu agaa gupa sa: Nimina yogane surubeme-rupare nimimi pa onaanu madaa raaname omoa pedo pu piralepape. Go rekena agaa laapore pa medame narabuaniaaya.

32 Goa lanoloa mo rekena agaa tisaa-me Yesu-para Ialo: Tisaa loa neme ora waru lae. Gote nipu ora Aa Mudu padane pia lae. Go page Gote pia-rupare pa gotenu medaloma napimi.

33 Goa pea-ga onaanumi Gote madaa raana omoa pedo pu piralimi-daare nimina pu robaa rayo-para kone wasupa rayo-para puri rayo-parame pamina. Go page nimina yogane surubeme-rupa nimina ame madaa raaname omoa pedo pu piralimina. Go konere ora epe ta-ga go konemere miru irae page oyae tu yawape kone page maoge yaaya.

34 Yesumi go aa-na epe makuaae kone adoa lalo: Ne Gote-na Surube Su i-para polalo pi.

Goa sa raburi onaanumi nipu agaa namisimi pare paala omoa pirisimi.

Yesuri ora Devit-na si yapae lo agaa misimi
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Gore orope Yesumi Juda aanuna epe lotu ada ru-para aawa agaa mogeawa lalo: Ake pua rekena agaa madaa tisaanumi gupa teme: Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nipu Devit-na si piralia teme.

36 Holi Spirit-mi Devit kone kasa-pulu Devit-mi gupa sa:
Gote-me nina Aa Mudu-para gupa lakesa:
Nina popo ki-nane aa mudu piraina-ga iaanu nena aa rolo-para marabuaniaalua sa.

37 Gore Devit-mi nipuna Aa Mudu sa-ga akea pua Onaa Raapu Pirape Aa-na Si wala Devit-na si mada piralia ya? Onaa adaapu pirua Yesuna agaa pagape raaname waru omesimi.

Yesumi rekena agaana tisaanu ratu yawesa
(Mat 23.1-36; Luk 11.37-54; 20.45-47)

38 Yesuna disaipel aa-para agaa gupa lakesa: Rekena agaa tisaanuna kone waru

adalepape. Nimumi mamina pepena pi adaalu yamoa su amaa pua onaanumi abi piralepape teme rabu raana omeme.
39 Go aanuna konere Juda aanuna lotu ada-para odobaawa riri-nane reke madaa piritalo pedo peme. Go page eta adaa yaweme raburi rikiraa madaa piritalo pedo peme sa.
40 Go piane aanumi kone medare nimu ona wasaana oyae paake neme. Goa pua beten adaalu yoteme rabu onaanu makiraalimi. Goa peme-pulu orope di salia raburi nimuna wae yoto ora adaape mealimi sa.

Ona wasaame mone epa kasa
(Luk 21.1-4)

41 Yesumi lotu mone kiritasimi re-para pirua onaa adaapumi mone lopasimidaa adesa. Goa pua amope aanumi mone adaapu lopasimi.
42 Goa pua ona wasaa meda ipua mone oge kane laapo epa lopasa. Go mone-re ora ogesi lopasa.
43 Goa pisa raburi Yesumi nipuna disaipel aanu meda-para maepaawa agaa lalo: Nimi-para neme ora lalo. Go ona wasaana mone-re ora aa medaloma nimuna kateme maoge yaaya sa.
44 Nimumi kateme rabu mone adaapu imi pare go ona nipuna kata rabu eta kabape mone rayo kasa. Nipuna mone rayo dia yaade sa.

13

Yesumi Juda aanuna lotu ada kilipialimi lo lakesa
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

1 Goa pua Yesu Juda aanuna lotu ada gimoa pisa. Go raburi disaipel aa padaneme nipu-para lalo: Tisaa, go adanu-para aananu page ora epe ta-ga ada sa.
2 Yesumi nipu-para lalo: Go adaa adanu waru adae? Gore go kiritasimi aana-nu ora padane-daa na-aritalia pare rayo lakepea rubebe palimi.

Yesumi kedaa epalia lo lakesa
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Gore oro meda Yesu Rudu Oliv-ne pirua mo Juda aanuna epe lotu ada mone adesa. Pirisa raburi Jems-para Jon-para Edaru-para nimumi Yesu piri-para ipua padane-para pirisimi rabu agaa gupa misimi:
4 Nena laede-rupa aa-rabu palia? Abia lagiape. Niaame ake adalimare gore go yae epalia lo mada niminaalima pae?
5 Yesumi nimu-para agaa abuloa lakesa: Aa medalomame ne makirae agaa mea lagialimiri waru adalepape.
6 Orope aa medaloma ipua nina bi Yesu teme-ga onaa adaapu epe pora makiralimi.
7 Go page nimimi yada marekaape agaa-para ora yada pape remaa-para pagalimi rabu paala naomalepape. Goanu aba palia

pare su yaa perekeape diri go rabu-daa dia.

8 Goa puare ruru medalomame ruru rado-para yada palimi. Go page gavman adaa su medalomame gavman su rado radonu raapu ada palimi. Go page su rado rado-para suminini palia. Go page su rado rado-para reae adaa pabalia. Goa palia pare go yaenuri naaki masaa nala-rupa mada epalia. Oyae medaloma page orope epalia.

9 Yapare nimi wae onaanu raapu piralimi rabu nimimi nina pora mea waateme. Nimumi nimi aditalo kaunsilna ada-para mea pua koso teme. Go page nimumi nimi Juda aanuna lotu ada-para tua nimi kadipinu piri-para maawa aa mudunu piri page maawalimi.

10 Goa palia pare epe agaare onaa piri su rayona aba lakelo kiritalimi. Goa pua oropere go yapi di dia yalia.

11 Nimumi nimi mapataawa koso-para mea palimi raburi ni ake lano yapae kone robaa-para namapiratepape. Go raburi Holi Spirit-mi agaa lagialiapulu nimimi agaa mada laketeme.

12 Go raburi ame baaninumi nimuna ame baani medaloma onaanu-para taminalo mea kateme. Aaraanumi nogo naaki onaanu-para mea tainalo kateme. Nogo naakinumi agi aaraa-para ratu yawoa taliminalo mea kateme.

13 Nimiri nina si ya-pulu onaa rayome nimi ratu yawoa gimalimi. Goa palimi pare onaa rayome ni nagimama palimiri orope go su yaa dia yalia rabu page oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

Radaa adaa noa kedaa adaa rialimi
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Gore nimimi mabebolaawa pugu pi oyae adalimi rabu go oyae epe ada-para rekalia-pulu go rabu su yaa lapo dia yalia. Go rabu su Judia piri onaame rudu apedaa-para pogola pulupape. Gore buk Danielme tisa-daa onaanumi go agaana re aba ademe-pulu mada niminaalimi.

15 Go rabu onaanuri ada gaa-nane piralimiri ru-nane i oyaenu namula pulupape.

16 Go rabu page onaa medaloma maapu-para piralimiri nimuna mamina ura laapo namea yamola pulupape.

17 Go page ona medame nipuna nogo naaki padaa pia page adu nalae onaanu page pawa pogola palimi rabu ni odo palia.

18 Yapare go piane wae kogono epea rabu naepenalo beten tapape.

19 Go rabu epaliade yaere onaanumi kedaa gupa ora meda na-ademe. Gote-me su yaa laapo wariaa-mama ipua abia page radaa adaape gorupa naepea.

20 Gote-me go wae yae epaliade yapi di namarudu yaliare onaa rayo ora omalimi. Yapare Gote-me nipuna mapiraae onaa madaa kone salia-daa nipumi go di marudu yaalia.

21 Go raburi onaa medalomame goa teme: Mea Repae Aare go-para pia mogo-para pia teme-daare go agaa napagalepape.

22 Gore makirae Krais-nu page makirae agaa lakene aanu page opapalimi. Go rabu nimumi napiaa kogono pua oyae epape di radonu pinaloa adalimi. Goa pua nimumi nimi Gote-na mapiraae onaanu makiratalo epalimi.

23 Goa palimi pare waru adalepape. Go epaliade yae rayo madaa agaa aba laguaayo.

Gote-na Mea Rapae Aa epalia rabu
(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 Goa pua onaa madaa apo radaa aba nenaloare naare udunoa akua naraalia.

25 Uba kedome yaa gimoa lopalia rabu yaa-para piri oyaenuna puri page maeto eto palia.

26 Goa palia raburi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si adalimi. Nipumi yaa-para ipua nipuna puri ora mea epalia.

27 Go raburi nipumi enselnu repaawa su rayona abade mapiraae onaare makiritaalia. Kiritalia rabu su yaa ruma aaya-nane pua re lapu lapu yarara yarara pu mea kiritalimi sa.

Repena fik madaa saa agaa lakesa
(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 Kama fik repenana kone waru mealepape. Nipuna palaa-para ipa rubia yo kagaa opea raburi go yae adoa pani palia kone su niminaamina.

29 Go page apo wae yae epalia raburi kedaa meape di ora re-para epalia-ga niminaamina.

30 Go agaa pagalepa. Go pimi onaa abi naomalimi pare go yaenu aba epenalo adalimi.

31 Su yaa laapo aba dia yalia pare nina agaa oro yaalo pa saabalia.

Yesu epalia diri onaanumi naniminaaeme
(Mat 24.36-44)

32 Yapare go epaliade diri onaa medame page naniminaaeme. Yaa-para piri ensel page Gote-na Simi page namakuaaeme pare Aapa Gote-me agu raapo go di adoa niminaaya.

33 Go epaliade yapi di rabu naniminaaeme-ga waru ado piralepape.

34 Go yapi Di-na remaare gupa lagialo: Pa aa meda pora kimisu polalo pisa. Go rabu nipuna ada gimoa nipuna kogono aanu aba kogono rumaawa pisa. Go rabu pora gaape surubape aa-para waru adoaape loa pisa.

35 Gore adoaatepape sa. Adana aaraare aa-rabu epalia palo naniminaaeme. Ribaa epalia yapae ruma rumane epalia yapae yaa kuta agaa piade rabu ya-pae yapipu epalia yapae maarea. Goa pea-ga ora waru adoaatepape.

36 Mogo adana aaraa epalia rabu nimi patalimiri ora o yalia.

37 Gore neme nimi-para lagialo-rupare onaa rayo-para ora ado piralepape lano sa.

14

Aa mudunumi Yesu tulalo yada robesimi

(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

1 Goa pua orope wala yapi laapome Pasova yawe Di* epalia. Go rabu page Bret Nama-Adaa Yaape yapi di ya-pulu onaanu epa kiritasimi. Go raburi Gote-na Miru Irae Aa mudunumi page rekena agaana tisaanumi page Yesu tu maomaatalo pisimi-pulu nipu aditalo pisimi.

2 Goa pisimi rabu ni-mumi lalo: Onaanumi wae-rupa pogolasaalimi-pulu go Pasova Yawena yapi di rabu mada na-adiatamina simi.

Yesu Betani su pirisa rabu oname ora epe kaa pi wabala aaluna koyasa

(Mat 26.6-13; Jon 12.1-8)

3 Gore Yesu Betani su-para ipua yakimi tisa pare maepeaae aa Saimon-na ada-para pirisa. Pirisa raburi ona medame aana pe mua epe kaa pu ti wabola pirapalae mea ipisa. Go ipare yoto ora adaape inalo oname go pe loboa Yesuna aalu madaa koyasa.

4 Koyasa rabu go piri onaa medalomame ratu yawoa gupa lo pirisimi: Akeane go epe ipa pa rubala?

5 Go ipa kabola peme raburi mone yo adaapu gupa 1200 kina mada mua riabo naraanu pa kata pema. Goa loa nimu mo ona-para ape simi.

6 Goa pisa raburi Yesumi lalo: Go agaa gimalepa. Akeane nipu madaa wae kone imi pae? Nipumi ora epe kone sua pia.

7 Riabo naraanuri oro yaalo nimi raapu piralimi-pulu nimu madaa raba meape kone salimi-daare go rabu pipape. Yapare neme nimi raapu oro yaalo napiralua.

8 Go onana kone epe ta-ga palainawa. Naa ro rogaalim-inalo naa tone go epe ipame aba koyaata.

9 Pagalepa. Gore epe agaa su rayona laketeme rabu on-aanumi go onana bi page-nalo nipumi ni madaa ipa koyasa kone salimina.

Judas-re Yesu madaa kawae madini aa pirisa

(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

* **14:1:** Goteme Israel onaa wala misa yapi di mea niminaawa bret kap madaa aba noa pirinaloa Yesu akea pua ripinamina yapae kone isimi. Go agaare aa mudunumi simi.

10 Go rabu disaipel 12-pela
aa-na bi medare Judas Iskar-
iot pirisa. Go aare Gote-na
miru irape aa mudunu piri-
para pua Yesu tulalo yada
robesa.
11 Go aa mudunumi Judas-
na agaa pagoa raaname
omoa mone gialima simi.
Goa simi-pulu Judas-me Yesu
ora tinalo mea katoa kone
isa.

Yesu nipuna disaipel aanu raapu bret wain laapo nisimi
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Jon 13.21-30)

12 Go Bret Yis Nasape yapi
di raburi disaipel aanumi
Yesu-para agaa gupa mis-
imi: Niaa aa-rabu pua nena
Pasova eta managola salima
ya? Go rabu Pasova-na sipsip
tisimi-pulu goa simi.
13 Go raburi Yesumi
nipuna disaipel aa laapo mea
repaawa lalo: Su yada-para
palipi raburi ipa noria ipulae
aa meda madaalipi. Nipu
rata mea pulupape.
14 Nipu ada-para odobalia
rabu go adana aaraa-para
gupa laketapape. Tisaa-me
lalo: Ni-para nina disaipel
aanu-para niaa Pasova eta
nalima-pulu go ada rum
meda ia palo laketapape sa.
15 Go tepe raburi mo aame
nipi so-nane mea pua epe
pepena pi ada rum mea
waatea. Go rabu nipumi ni-
aana eta nape yaenu mea
managola salepape.
16 Goa sa-pulu disaipel
aanumi adaare-para pua
Yesumi lakesade-rupa ades-
imi. Goa pua nimumi Pasova
eta managola saasimi.
17 Wala aebo raburi Yesu-
para disaipel aa 12-pela
padane-para pirisimi.
18 Goa puare nimu reke
madaa eta no pirisimi rabu
Yesumi lalo: Pagalepa. Nim-
ina aa padanere ora kawae
madini aa pia pare abia
nipumi ni raapu eta pa no
pia.
19 Goa sa raburi nimu
odome omoa disaipel aa 12-
pela aame padane padane
nipu-para pua agaa gupa
misimi: Gore ni ora yapae
lo gupa simi.
20 Yesumi nimu-para lalo
Aposel aa 12-pelana padane
abia saa laapo plet-para bret
madaa ki sapalae no pipa.
21 Gote-na buk madaa ta-
rupa Onaa Raapu Pirape
Aa-na Si omalua sa. Goa
pea pare go raburi nipuna
kawae madini aare wae
yae epaliana odome omalo.
Go aare nipuna agimi aba
namadita pisa yaalore ora
epe ta sa.

Yesumi bret wain laapo kasa
(Mat 26.26-30; Luk 22.15-20; 1Kor 11.23-25)

22 Eta nisimi raburi Yesu
nipu bret mua Gote-para
ora pi loa ruki ruki pua
nipuna disaipel aanu kasa.
Kalalaawa gupa sa: Mealepa.
Go bret-re nina yogane giala-
ga mua nalepa.
23 Goa pua Yesumi kap
mua Gote-para ora pi loare
kasa. Kasa rabu nimumi
rayo nisimi.

24 Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Go ipa wain-ri nina yaapi-ga onaanu madaa koyaato. Nina yaapi-miri Gote-na onaa ora agaame mapogasaalia.
25 Nimi-para ora lalo: Neme go ipa wain wala mada nanalua pare aba Gote-na surube su-para pirua nalua sa.
26 Goa pisa raburi nimumi ora pi yaasa loare su Rudu Oliv-nane pisimi.

Yesumi Pita-para orope ni gimali agaa lakesa
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

27 Pamisimi raburi Yesumi nimu-para lalo: Nimi rayome ni gimalimi. Gote-na buk madaa gupa tu suaaya sa: Gote-me sipsip punini aa talia rabu sipsip yola minabalia sa.
28 Yapare ni wala rekoa nimi Galili su-para palimi rabu ni aba riri-nane palua sa.
29 Goa sa raburi Pita-me nipu-para lalo: Nimu rayome ne gimalimi pare neme mada nagimalua sa.
30 Yesumi nipu-para lalo: Waru pagalepa. Go ribaare yaa kutame e rana laapo talo palia pare aba rana repo neme ni Yesu na-ade te.
31 Goa sa raburi Pita-me puri palo yaaloa gupa sa: Saa rana padane omalipa pare neme ne nagimalua sa. Go disaipel aa rayome agaa padane gupa simi.

Yesumi Getsemani su-para beten sa
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

32 Gore nimu su medana bi Getsemani-para pisimi. Go-para Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Go-para nimi piralimina neme beten ta pulu sa.
33 Goa pua Yesumi Pita-para Jems-para Jon-para lamua pisa. Go rabu Yesuna pu imu-para ora radaa pua kedaame omesa.
34 Nipumi nimu-para lalo: Nina robaa-para kedaa pua ni omalua sa. Go-nane adaba pitapape.
35 Goa loa Yesu pora-nia wala ogesi pua suna lopesa. Lopoa Gote-para beten gupa sa: Aapa, ni madaa ora kone saliri go radaa ni mada naepena magimaape.
36 Goa loa wala lalo: Aapa, ne oyae rayo mada pali-ga ni radaa nape gimano kap pane meape. Yapare neme kone salo-rupa napape. Dia, nena koneme niminaawa pape.
37 Goa loa wala ipisa pare nipuna disaipel aa repo u pa patisimi. Go rabu Yesumi adoa Pita-para lalo: Saimonya, ne u patae ya? Ne go oge yapi rabu mada na-adobali?
38 Gore wae yae-para lopalimi-ga beten loa adaaba piralepape. Nimina konere puri pata pare nimina yogane oma paaya.
39 Goa loa nipu wala pua beten agaa aba sa-rupa wala sa.
40 Nipu disaipel aanu piri-para wala ipisa rabu nimu pa

u patisimi. Nimuna ini-para u wala ipisa-daa u patisimi. Nimumi rekoa nipu-para agaa wala meda na-abusimi.

41 Goa pua wala rana repo Yesu ipua nimu-para lalo: Nimi penaa u patua piralimi ya? Gore mada. Abiare nimumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si pupitagi ne onaanu lamu kateme.

42 Rekoa baina. Ada, ni tapena kabereke meade aare aba go epea-daa sa.

Judas-me Yesu iaanu mea kasa

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

43 Yesumi agaa lalaina go aposel-na rikiraanare aa Judas page onaa adaapu page medaloma ipisimi. Nimumi nimuna repena uninu nimuna rai kutunu mea ipisimi. Gote-na miru irae aa mudunumi page rekena agaa tisaanu page aa mudunumi repaasimi-pulu ipisimi.

44 Gupa ipisimi rabu kawae madini aa Judas-mere nimu-para kudiri pi kone kaloa lalo: Neme go aa pua nunu toa rabu go aa mealepape. Nipu adia waru suruboa mea pulupape sa.

45 Gore Judas ipisa raburi nipumi Yesu piri aipapulu pua puaa lalo: Aa Mudu sa. Goa loa nipumi Yesu nunu sa.

46 Go rabu nimumi Yesu aditalo waru ripinaawa misimi.

47 Yapare aa meda re-para piri aame rai kutu mua Gote-na aa mudu nipuna raba mi aa tulalo pisa pare aane pona tisa.

48 Goa pua Yesumi nimu-para lalo: Akeane nimimi rai kutu-para repena uni-para mua ni talimi ya? Ni paake ne aa ya?

49 Ni oro yaalo nimi raapu lotu ada-para pirua agaa mo-geaaru pare go rabu ni aditalo naipisimide. Yapare Gote-na buk madaa ia-pulu mada palimi.

50 Go sa raburi disaipel aanumi nipu gimoa pogola pisimi.

Ogege aa paala omoa aipapulu pisa

51 Go rabu ogege aa medame Yesu rata mea pisa. Go naakina to madaare mamina yaako pi agu yamesa. Go rabu aa medalomame nipu epa ripinaabasimi.

52 Yapare nipu mamina malopaawa pogola pisa.

Yesu aa mudu piri-para mea pisimi

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Jon 18.13-14,19-24)

53 Go raburi nimumi Yesu Gote-na aa mudunu piri-para mea pisimi. Go raburi Gote-na miru irae aa mudunumiri kone makuaae aanu-para rekena agaana tisaanu-para nimu padane-para kiritasimi.

54 Go raburi Pita-me Yesu rata mea ipisa pare re-para naipisa. Nipu Gote-na miru irae aa mudununa epe pokaalo ada ru-nane

pua pirisa. Nipu plisman-nu raapu padane-para piru repena adala pirisa.

55 Go raburi Gote-na miru irae aa mudunu page kaunsil aanumi page nimu rayome Yesu tu maomaatalo pisimi-pulu pa amaa makirae agaa mulalo pisimi. Goa pisimi pare nimumi wae yae ora padane-daa na-adesimi.

56 Onaa adaapumi Yesu madaa makirae agaa lo pirisimi pare agaa rado rado simi.

57 Goa pisa-pulu aa medaloma rekoa Yesu madaa makiraawa lalo:

58 Nipumi go epe lotu ada kimi wariniri kilipialua sa raburi niaame pagesima simi. Wala yapi repome lotu ada rado wariabalua sa pare kimi namaalua sa. Go sa raburi niaame pagesima simi.

59 Nimumi remaa lakesimi pare agaa rado rado lakesimi.

60 Go rabu Gote-na miru irae aa mudumi nimu piri-para rekoa Yesu agaa gupa misa: Nimumi ne madaa go agaa tame-ga agaa mada na-abulali ya?

61 Goa sa raburi Yesu pa pirua agaa nasa. Gote-na miru irae aa mudumi agaa wala gupa misa: Nere Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya? Nere epe puri i Gote-na Si ya?

62 Yesumi lalo: E, ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ya-pulu Gote-na ora ki-nane piralua nipuna puri mada adalimi. Ni yaa moae raapu madaa pirua epalua-daa adalimina.

63 Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudumi Yesu ero agaa ta kone sua nipuna mamina mea riripia lalo: Akeane adasae aa medana agaa pagamona ya?

64 Nimimi nipuna ero agaa pagamede. Nimina kone ake ya? Goa sa rabu onaanumi nipu tu maomape simi.

65 Goa pisa raburi onaanumi Yesuna yogane madaa sope rapiaawa nipuna ini rigitua gupa simi: Aapimi ne ta? Abi la. Goa simi raburi plisman-numi page nipuna to yogane tisimi.

Pita-me Yesu gimisa (Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18,25-27)

66 Go tisimi raburi Pita-me Aa Mudu-na ada kepo runane pa pirisa. Go rabu Gote-na miru irae aa muduna kogono ona meda ipisa.

67 Epenaloa Pita-me adaasa-pulu go oname nipu waru adaba sua lalo: Ne page go Nasaret su-para piri aa Yesu raapu piriside.

68 Yapare Pita-me dia loa gupa sa: Nena agaare neme napagoa naniminaato sa. Go raburi ada peraa-nane pua pora gaape-nane pisa. Go-para pulaina yaa kutame agaa sa.

69 Go-nane pisa raburi kogono pape oname Pita adoa pa piri onaanu-para lakesa: Go aare nipu Yesuna disaipel aa yaade sa.

70 Goa sa pare Pita-me wala dia sa.

Wala orope ogesi-daa pa pirua onaanumi Pita-para gupa lakesimi: Nere ora disaipel aa yaade. Ya agaa nalape. Ne ora Galili su piri aa yaade simi.

71 Go rabu Pita-me nimu-para ora yaa madaa makuaa puri paloa lalo: Niri go tame aa maarea ni ora dia yaade sa.

72 Goa sa rabu yaa kuta wala rana laapo agaa sa. Go rabu Pita-me Yesuna agaa wala niminaasa. Yesumi aba gupa lakesa: Yaa kuta agaa rana laapo tea raburi neme nina bi rana repo gimali sa. Go agaa niminaasa-pulu nipumi odome omoa re waru lo pirisa.

15

Yesuri Pailat piri mea pisimi
(Mat 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)

1 Gore wala yapi lapaasa rabu Gote-na miru irae aa mudunu page kone makuaae aanu page rekena agaana ti-saanu page kaunsel-nu page nimu rayome yada robesimi. Goa pisa raburi nimumi Yesu opeme adia Pailat* piri-para mea pisimi.

2 Goa pisimi raburi Pailat-me Yesu nipu agaa misa: Ne Juda aanuna ora aa mudu ya sa. Nipumi Pailat-para lalo: Ne ora lae sa.

3 Goa sa raburi Gote-na miru irae aa mudunumi Yesu madaa wae yae pinalo agaa adaapu lakesimi.

4 Goa simi rabu Pailat-me Yesu-para agaa wala gupa misa: Ne agaa mada nate ya? Nimumi ne wae yae pape kone adaapu madaa agaa tame-ga neme napagae ya sa.

5 Goa sa pare Yesu agaa meda yago natisa rabu Pailat-me kone adaapu kibu pisa.

Yesu repena polopea madaa tu maomasimi
(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39–19.16)

6 Gore oro yaalo Pasova yapina di raburi onaanumi kalabus ada-para pati aa padane esepeape kone isa-pulu Pailat-me goa pulalo pisa.

7 Go raburi kalabus ada-parare gavman-na iaanu pirisimi. Nimuna riki-raanare onaa tu mao-maasade aa meda Barabas pirisa.

8 Go raburi onaa adaapumi Pailat-para ipua lalo: Ne Pasova-na maali di madaare aa meda esepeape simi.

9 Goa simi rabu Pailat-me nimu-para agaa gupa misa: Nimina kone akepu saleme? Neme Juda aanuna aa mudu esepealua ya?

10 Goa sa pare Pailat-me nimuna kone aba adesa. Nipumi Gote-na miru irape aa mudunumi Yesu madaa udipa kone sua aditalo ipisimi-daa adesa.

11 Yapare Gote-na miru irae aa mudunumi onaanu

* **15:1:** Yesu tulalore ora warua medaa pua ripinaawa Rom gavman-na aa mudu Pailat piri mea pisimi.

mapogolasaasimi rabu nimumi Pailat-para Barabas maesepeaape agaa lakesimi.

12 Goa simi raburi Pailatme nimu agaa wala misa: Gore nimina Juda aa muduri nipu madaa ake palua ya sa.

13 Nimumi nipu-para wala yaasimi: Repena polopea madaa tu maomape simi.

14 Goa simi raburi Pailatme nimu-para lalo: Akeane ya? Nipu madaa wae yae meda naia sa. Yapare nimumi puri paloa gupa simi: Repena polopea madaa tamina simi.

15 Goa simi raburi Pailatme onaanu madaa pedo pisa-pulu nipumi Barabas esepeasa. Goa pua Pailatme Yesu repena unimi tua onaanumi repena polopea madaa tinalo mea kasa.

Yada pape aanumi Yesu marakepeaa agaa simi
(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)

16 Goa pua soldia aanumi Yesu gavman-na koso lape ada ru-nane mea pua soldia aanu medaloma page yaasimi.

17 Go raburi go aanumi Yesu madaa epe kane mamina mayamaawa aalu madaa ope etolo etolo ae mua raguna wariaawa maadipaasimi.

18 Goa pisimi raburi nimumi nipu madaa marakepeae agaa gupa simi: Ne Juda onaanuna aa mudu-ga oro yaalo epe-rupa pirape simi.

19 Goa loa nimumi Yesuna aalu repena unimi tua sope rapiaawa rumu koba pua adaniaawa mapiraasimi.

20 Gore nimumi nipu madaa giri laasimi raburi nipuna epe kane mamina koloa ora nipuna mamina mayamaasimi. Goa pisimi raburi repena polopeane tulalo mea pisimi.

Repena polopea madaa tisimi
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

21 Goa pisimi raburi pa aa medana biri Saimon nipuna su Sairini gimoa pa ipisa rabu nimumi go aa repena polopea pasaane mariaasimi. Go aare nipu Aleksanda-para Rufus-para go naaki lapona aaraa nipu Sairini su-para pirisa.

22 Go raburi nimumi Yesu Golgo ta su-nane lamua pisimi. Go Golgo ta su biri adaa agaa madaare aalu uni rogaae su teme.

23 Mea pisimi raburi nimumi nipu wae rero pi ipa katalo pisimi pare gimisa. Go ipare wain-para rero pi yae meda raapu moropea kasimi.

24 Goa puare nimumi Yesu repena polopea madaa tisimi. Goa puare nimumi nipuna mamina-nu padane padane lo mua satu-rupa tu pirisimi.

25 Gore go naare pena opalaina Yesu repena polopea madaa tisimi.

26 Go tisimi raburi nimumi koso lape agaa pepa madaa gupa tisimi: Go aare Juda

aanuna aa mudu yaade lo tu isimi.
27 Goa pisimi rabu Yesu paake ne aa laapona rikiraana tua aa meda ora kinane tu aa meda koya kinane tala pasimi.
28 Goa pisimide konere Gote-na buk madaa aba gupa tu isa: Nipu wae paake ne aa raapu mapiraasimi.

29 Goa pisa rabu pora one lobasa apone lobasa pi onaanumiri nimuna aalu ma-wage wage pua ero agaa gupa simi: Neme lotu ada kilipia yapi repome wala maaulua aba side.
30 Nena bipa ne raba mea. Abiare repena polopea gimoa su amaa ipu simi.
31 Gote-na miru irae aa mudunu page rekena agaa tisaanu page nimumi Yesu-para ero agaa gupa lo pirisimi: Nipumi onaa medaloma raba mua oro yaalo mapiraasa-ga nipuna bipa nipu raba mua oro yaalo pirinalo adamina simi.
32 Go aare onaa Raapu Pirape Aa page Israel aa mudu page nipu go-rupa pia-pulu go repena polopea gimaliadaare niaame nipu madaa kone rulamina simi. Go repena polopea meda madaa mudiasimi aa laapome page Yesu-para ape sipi.

Yesu omesa
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

33 Gore naare rikiraana aasa rabu go su rayo ribaa yabaasa. Goa pua su rayo rigitaama pua naare nogonane pabola pupulaina yapi wala lapaasa.
34 Go naare pabola popesa raburi Yesumi puri paloa gupa yaasa: Eli Eli lama sapaktani sa. Go adaa agaamere gupa sa: Naa Aapa Gote neme ni akolo gimae pae sa.
35 Pa piri onaa medalomanu pagoa gupa simi: Gore nipumi Elija yalaade simi.
36 Goa sa raburi aa padane aipapulu ipua lubi nona piane yaeme rero pi ipa paba palae repena ruginane aguta palaawa nenalo kasa. Yesu kaloa gupa sa: Adoaape. Elija-mere nipu repena polopea madaa esepeaalia yapae niaame adamona sa.
37 Goa sa raburi Yesu agaa puri palo yaa loa pu imu udunasa rabu omesa.
38 Goa pisa raburi lotu adapara mudiabae mamina so rugi-nane riripi taboa none rugi-nane pua riripi kiritisa.
39 Goa pisa raburi mo soldia aa mudumi Yesu ini adupisa adesa-pulu gupa simi: Go aare Gote-na Si ora ria yaade sa.
40 Goa pisa rabu ona adaapu mo-para pirua adesimi. Ona medare Maria nipuna adaare Makdala supara pirisa. Ona medare Maria nipuna si Jems-para Josep-para nimu raapu pirisimi. Ona meda Salomi page pirisa.
41 Aba Yesu Galili su-para pirisa raburi mo onaanumi nipu rata mea pua nipu raba

misimi. Ona medalomanuri Yesumi Jerusalem supara gimoa ipisa rabu nimu raapu meda ipisimi onaanu pirisimi.

Yesu aana apedaa-para rogaasimi
(Mat 27.57-61; Luk 23.50-55; Jon 19.38-42)

42-43 Gore riba yolalo palaina Arimatea su-para piri aa Josep ipisa. Go aare ora epe kaunsil aa pirisa. Nipumi Gote-na Surube Su epenalo adolalo pirisa. Nipu ipisa rabu ekeraa-nanere Kitu Pirape Yapi ya-pulu nipumi Pailat piri-para pua Yesuna ro rogaata ponolo pua ogesa.

44 Gore ogesa raburi Pailat-me Yesu aba ini adupisa lo napagesa. Goa pisa-daa nipumi soldia-na surube aa meda yaaloa gupa lakesa: Mo aa ini adupia pae loa agaa misa.

45 Gore yada pape surube aame e sa, ora omaade sadaa Pailat-me Josep gupa lakesa: Yesuna ro mada mula pope sa.

46 Goa sa raburi Josep-me yaako pi mamina mua ro rogaawa aana apedaa matmat-para rogaasa. Nipumi rogaabaawa pora gaape-nane aana-me garulaniaasa.

47 Goa pisa raburi Makdala su-para piri Maria-me page Josep-na agi Maria-me page Yesuna ro mo mea rogaasa-para adesipi.

16

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)

1 Gore Kitu Pirape Yapi dia naloa Makdala su-para piri Maria-para Jems-na agi Maria-para Salomi-para epe kaa pi wabala meda kabesimi. Nimumi Yesuna ro madaa sula pisimi.

2 Gore adaa orona yapipu rabu go onanu aana apedaa matmat-para adola pisimi.

3 Goa pisimi raburi nimumi agaa gupa laarisimi: Aapimi pora gaape aana mea lusu rubalia pae simi.

4 Goa simi raburi nimumi adasaawa adesimi pare aana lusu rube adesimi. Go aanare ora adaape.

5 Gore nimumi aana apedaa matmat-para odobatalo pua nimuna popokenane ogege aa meda adesimi. Nipuna yaako pi mamina yamoa pirisa. Adesimi raburi ora paala omoa pogolasaasimi.

6 Goa pisa pare mo naakimi nimu-para lalo: Paala naomalepape. Nimimiri Nasaret su-para piri Yesu asapula epamede niminaato. Go aare repena polopea madaa tamade. Yapare nipu aba laaderupa rekaa pua go-para napia. Adalepa, go-para aba rogaarimide.

7 Yapare nimi abi pua nipuna disaipel aanu-para Pita-para nipu Galili su-para aba pua pirina laketapape.

Nipumi nimi aba lakesa-rupa go su-para mada adalimi sa.

8 Goa sa raburi nimumi aana apedaa matmat gimoa aipapulu pisimi. Pisimi rabu ora pururu aawa paalame omesimi. Nimu paalame omesimi-pulu onaanu abi napua lakesimi.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adesa
(Mat 28.9-10; Jon 20.11-18)

9 Goa pisa raburi Yesu adaa orona yapipu rekesa. Rekesa raburi Makdala su-para piri Maria-me Yesu aba adesa. Go ona madaare Yesumi wae remo 7-pela aba marakepeaasa.

10 Go onamere nipu pua Yesuna adaami onaanu-para lakesa. Nimumi odo omoa re lo pirisimi rabu lakesa.

11 Yapare oname neme Yesu adaawa pa pia lakesa rabu nimumi kone narulasimi.

Disaipel aa laapo piri-para Yesu opesa
(Luk 24.13-35)

12 Oropere Yesuna disaipel aa laapo pulaawa ipisa raburi nipuna to rado piane nona pi pirisa. Go rabu go aa laapore su amaa pora-nia pisipi.

13 Goa pua go aa laapome onaa medaloma-para pua lakesipi pare nimumi go agaa madaa kone narulasimi.

Yesu disaipel aanu kogono kasa
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23)

14 Wala oropere disaipel aa 11-pela reke madaa eta no pirina Yesu ipisa. Gore aba onaa medalomame nimu-para Yesu pa pia epa lakesimi pare kone narulasimi go agaa robaa-para naodabasimi-pulu nipumi nimu mo lagiame agaa madaa kone narulaarimi paloa ape sa.

15 Go raburi Yesumi nimu-para lalo: Su ada rayo-nini pua onaa rayo-para epe agaa pua lakelatepape sa.

16 Onaa rayome go agaa madaa kone rulaawa baptais muare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Pare onaa rayome go epe agaa madaa kone narulalimi-daare pupitagi ne kone madaa wae yoto mealimi sa.

17 Kone rulae onaanumi puri mua gupa palimi: Na bi loa wae remo marakepealimi. Nimumi aba napage adaa agaa radonu page teme.

18 Nimumi paaka ripinaalimi rabu naomalimi. Nimumi romo maalu nona piane ipa nalimiri ora naomalimi. Nimumi yaina ome onaanu aaluna kimi oraalimi rabu perekealimi sa.

Yesu yaa-para mea pisa
(Luk 24.50-53; Kog 1.9-11)

19 Gore Aa Mudu Yesumi nimu-para agaa gupa lakenaloa so yaa-para mea pisa. Goa puare Gote-na popo kinane pirisa.

20 Goa pisa raburi disaipel aanumi su rayone pua epe agaa mogeasimi. Goa pisimi raburi Aa Mudumi nimu raba mua puri kasa. Puri kasa rabu nipumi disaipel aanumi agaa pamu lo napiaa page pamu pua nipuna agaa puri mapalaasimi. Go yaade.

Luk
Ripia Agaa

Luk-mi go buk-na agaa go-rupa tisa: Yesumi Israel onaanu-para pa onaanu-para page wala mulalo ipisa. Yesumi nipuna kogono ripima pulalore onaanu agaa lakesa (Luk 4.18). Go buk madaa Luk-miri Yesumi onaa kedaa rini odome omoa epea pi madaa remaa waru ia. Yesuna pisa-amere nipuna ruru onaame nipu madaa pedo waru peme. Maria-me nipu madisa rabu onaanumi pedo waru pisimi (1.42-48; 2.10). Goa pua Yesu so yaa-para pisa rabu page pedo waru pisimi (24.52).

Oyae adaapu Yesumi pisa yaenu rayo Luk padaneme remaa sa. Go yaenu madaare pa buk meda madaa agaa naia. Luk padaneme Yesu go su amaa ipua pisa yaenu adaapu madaa remaa ta. Luk-na agaame Yesumi Samaria aame aa meda raba misa sa. Nipumi saa agaa page tu isa. Naakimi aaraa gimoa pe saa agaa page Yesuna saa agaa medaloma page ia. Sakias takis mi aa madaa pisa yaenu page Luk-mi agu remaa ta.

Luk-mi agaa adaapu sa yaenuri: Beten puri palo lape-para Holi Spirit-na kogono-para Gote-me onaana waeanu mea rubape konena agaa tisa. Onanumi pia mada page Luki-mi agaa adaapu sa.

Luk-na agaare go buk madaa-daa nadia yaalia. Dia. Go buk Aposel-nuna kogono temade page Luk-mi agu ti yaade. Go buk-miri Yesu aba yaa-para penaloa Aposel aanumi pisimi kogono madaa remaa page sa.

Robonu gupa adamina:

Go agaana re (1.1-4)
Yesu madinaloa Jon baptais page pirisipa (1.5–2.52)
Jon baptais-na remaa (3.1-20)
Yesu baptais misa remaa page Satan-me Yesu ko tisa remaa page (3.21–4.13)
Yesu Galili su-para kogono pamu pisa (4.14–9.50)
Yesu Galili su gimoa Jerusalem su-nane pisa (9.51–19.27)
Yesu Jerusalem taun re-para pua sarara padane pirisa (19.28–23.56)
Yesu wala rekoa popesa-daa disaipel aanumi nipu adesimi (24.1-53)

Luk-mi go epe remaare pepa madaa tuare aa Tiofilus-para rapaasa

1 Yesa Tiofilus: Abadere aa adaapumi niaana rikiraana Gote-me maopasaade yaenu pepa madaa tisimi.

2 Gore ora ripia rabu go oyae adoa epe agaa lakesimi onaanuna agaa pagesimi. Nimumi niaa lagisimi agaare aa adaapumi pepa madaa tisimi.

3 Goa pea-pulu aa mudu Tiofilus-re neme page go

remaa rayo pepa madaa tua ne piri-para repaalua kone sawa. Go remaana re rayo madaa kone waru niminaawa epe-rupa taato.

4 Gupa taato-ga neme apo agaa rayona re niminaawa kone re lainalo pepa tu repaato.

Ensel-me Sakaraia-para Jon madiape di epaa lakesa

5 Herot Judia su-para aa mudu pirisa rabu Gote-na miru irae aa meda Sekaraia pirisa. Nipuri Gote-na miru irae aa meda Abaisa ruruna rikiraana pirisa. Sekaraia-na orena biri Elisabet. Go ona page Gote-na miru irae aa ruruna ru-nane pirua madisa.

6 Go repaayare Gote-na ini agaana epe-rupa pirua rekena agaa rayo pagoa epe-rupa pirisipi. Nipu lapome Aa Mudu-na agaa waru pagoa epe-rupa ora pirisipi.

7 Pare Elisabet-re onagae pirisa-pulu nipu nogo naaki namadisa. Goa pua nipu ora onagae yomagae lapo pirisipi.

8 Oro medare Sekaraia nipuna ruru aanu epa kiritaawa Gote-na kogono pulalo ipisimi.

9 Go rabu miru irae aanuri nimumi oyae kasa-rupa tuare aana reke madaa miru iritalo pisimi.

10 Sekaraia-me Gote-na lotu ada ru-nane miru iratalo pirina onaa adaapu ada gaanane beten pua lala pirisimi.

11 Sekeraia ru-nane pisa rabu Aa Mudu-na ensel meda so miru irae aana reke popo ke-nane epa rekasa.

12 Gore Sekaraia nipumi mo ensel adoa ora paalame waru omoa pogolasaasa.

13 Go raburi ensel-me lalo: Sekaraia, neme paala naomape. Gote-me nena beten aba pagaa. Nena oname naaki madialia. Nemere go naakina bi Jon ma-ape.

14 Go raburi ne pedo pua raana waru omali. Nipu madiali raburi onaa adaapumi nipu madaa pedo palimi.

15 Gore nipuri Aa Mudu-na ora aa mudu piralia. Nipumi ipa wain-para puri pane ipa bia nanalia. Nipuna agina robaa-para piralaina Gote-na Holi Spirit nipu madaa rulatabalia.

16 Mo Gote-na ruru Israel su-para piri onaa adaapumi kone perekea nimuna Mudu Gote madaa kone rulaliminalo Jon-me agaa laketea sa.

17 Nipumi Elija-na kone mogeawa puri waru paboa aa adaa pirua Gote-na agaa laketea. Goa puare Jon-me agi aaraanumi nimuna nogo naaki epe-rupa mapiraaina tea. Nipumi agaa rasini onaanuna kone maepeaawa Aa Mudu-na epaliade yapi di madaa kone sua ado pirinalo laketea sa.

18 Go raburi Sekaraia-me ensel gupa lakesa: Neme go agaare akea pua ora lae kone salua ya? Ni page nina onagae sa laapo aba ogaetepa sa.

19 Goa sa rabu ensel-me Sekaraia-para gupa lakesa: Niri Gebriel. Neme Gote-na ini agaa madaa rekaayo. Goa pe-pulu Gote nipumi ni mea

rapariaa-daa neme ne go epe agaa lagialuame epa pi.

20 Gore go agaana re ora palia pare neme go agaa kone narulaate-pulu nena agaa rabutea. Nena agaare maara palae puare ora lagiawade agaana re opaliade raburi nena agaa lapali sa.

21 Sekaraia ada ru-nane adaalupu pirisa-pulu onaa rayome kone adaapu sua adoaasimi.

22 Gore nipu orope amaa-nane ipisa pare mo onaanu agaa mada nalakesa-pulu nipumi nimu adenalo pa ki maalame robo isa. Nipu agaa maare aa pirisa-pulu onaanumi nipu lotu ada ru-nane upaa-rupa adesa-pulu niminaasimi.

23 Wala oropere Sekaraia nipuna miru irae kogono pi di dia sa raburi nipuna adaa wala pisa.

24 Orope nipuna ona Elisabet naaki akua supumi padaa pirua kaledesa. Go rabu nipumi lalo:

25 Abiare Aa Mudumi ni madaa odome omoa ni-para goa pea. Gore abade naaki napirisa rabu onanuna ini agaa madaa yala posu pare abia epe ta sa.

Ensel-me Yesu Maria neme madiali lakesa

26 Akualu 6-pela popesa rabu Elisabet naaki padaa aba pirina Gote-me ensel Gebriel mo Galili su robo ru-nane adaare Nasaret-para penaasa.

27 Nipumi ona inumakua meda piri-para pisa. Abade go onare aa meda Josep-me rumaatalo oyae kalabaasa. Go aare akua Devit-na ru-rumi madini aa pirisa. Ona inumakuana biri Maria.

28 Go rabu ensel mo ona Maria piri puare go ona epe-rupa pirape sa. Aa Mudumi nere odome omoa ne raapu padane-para pia sa.

29 Ona Maria-me go ensel-na agaa pagoa kone adaapu isa. Go aa-na agaare akepu ta pae kone sua kedaa waru omesa.

30 Go raburi ensel-me Maria lakesa: Neme paala naomape. Gote-na kone-mere ne puri meainalo pi sa.

31 Waru paga. Neme naaki padaa pirua naaki meda ma-diali. Nipuna biri Yesu ma-ape.

32 Go naaki nipu aa adaa piralia rabu onaanumi nipu so yaa madaa pia Gote-na Si teme. Gore Gote-me nipu akua Devit-na ruruna ora aa mudu mapiraalia.

33 Nipuri Jekop-na ruruna aa mudu page oro yaalo pi-ralia. Goa pua nipuna Su-rube Su ora namadia yaalia sa.

34 Goa sa rabu Maria-me mo ensel agaa misa: Go naakiri akea pua madialua ya? Neme aa page meda abi nape-ga.

35 Go raburi ensel-me gupa lakesa: Holi Spirit-mi ne madaa ipua Gote-na puri ora so madaame ne waru surubalia. Goa palia-pulu orope go naaki neme madiali. Gore onaanumi go

epe naaki nipu epe aa loa Gote-na Si teme.
36 Gore paga. Nena aai Elisabet aba onagae yapare nipuna robaa-para naaki meda pia. Abare onaanumi gupa simi: Nipumi nogo naaki mada namadialia simide pare abia nipuna akualu 6-pela popea sa.
37 Gore Gote-me napape yaere meda ora naia sa.
38 Gore Maria-me lalo: Pagape. Niri Aa Mudu-na kogono ona ya-pulu neme go lae yaenu pa pinawa sa. Goa sa raburi ensel-me pagoa wala pisa.

Maria-me Elisabet adola pisa

39 Gore orope Maria nipu rekoa aipapulu so rudu-nane ae adaare meda Judia pisa.
40 Nipu pua no Sekaraia-na ada-para pua odobaawa Elisabet-para epe naare pa lo agaa pua lakesa.
41 Elisabet-me Maria-na agaa pagesa raburi mo Elisabet-na robaa-para piri naaki pogosa. Go rabu Elisabet madaa Holi Spirit rulatabesa.
42 Go rabu Elisabet-me Maria-para puri paloa gupa sa: Robaa-para pirana page nipu epe puri mealia.
43 Gore neme epe kogono napede pare nina Aa Mudu-na agimi ni adola epaa.
44 Pagape. Nena agaa pagawade rabu no robaa-para piri naakimiri pedo pua popa pogolaade.
45 Aa Mudumi abade ne lagisade agaare neme go ora adolalo pi sa. Goa pega neme raaname omape. Elisabet-me apo agaa gupa sa.

Maria-na yaasa

46 Gore Maria-me lalo:
Nina konemere Aa Mudu-na
bi minasaayo.
47 Goa pua nina Raba Mi
Aa Gote madaa pedo
waru pe.
48 Niri nipuna kogono ona
madaare nipumi ni
odome omoa raba
muaaya.
Gote-me puri pane epe
oyae medaloma ni
madaa mea epea-pulu
abia page orope page
go puri pane Gote-me
ni raba mualia.
Go pea-pulu onaa ray-
ome ni ora epe ona
teme.
49 Goa pea-ga nipuna biri oro
yaalo epe aalia.
50 Onaa rayome nipuna agaa
waru pagoa paala
omemere nipumi oro
yaalo epe raba mi
kone katalo pia.
Goa pea rabu oro yaalo
madini onaanu madaa
go kone ia.
51 Nipumiri abade napiaa ko-
gono pisaaya.
Go rabu nipumi
kone pogati onaa
medaloma ratu ti-
saaya.
52 Nipumi su amaa aa mudu
puri pane aanu rabua-
niaawa
onaa naraanuna bi mi-
nasaasaya.
53 Onaame nipuna agaa
pagolalo kone imi

onaare nipumi oyae waru mea kaloaaya.
Pare nipumi amope onaanu gimoa oyae nakasa.
54 Niaana akuanu-para aana oraawa lakesa agaa nagimisa.
Nipumi niaa Israel supara piri kogono onaanu raba mulalo ipisa.
55 Go-rupare nipumi Abraham-para nipuna orope madini naakinupara oro yaalo odome omoa raba muaaya sa.
56 Elisabet raapu Maria nipu akualu repo pirisa pare orope wala nipuna ada pisa.

Elisabet-me Jon madisa

57 Elisabet-na naaki madiape di raname sa raburi mo naaki Jon madisa.
58 Elisabet nipuna rurunupara nipuna adaare padanepara piri onaanumiri Elisabet naaki madiaade remaa pagesimi. Gore Aa Mudumi nipu odome omoa raba misapulu nimu Elisabet raapu pedo pu pirisimi.
59 Gore yapi 8-pela pa piruare mo naakina yogane ruguta pisimi. Nipuna biri aaraana bi-rupa Sekaraia talo pisimi.
60 Go simi pare mo naakina agimi dia sa. Nipuna biri Jon lamina sa.
61 Go rabu nimumi lalo: Nena ai Aapa page nena ruru page go-rupa bi ma-ae meda dia yaade simi.
62 Go rabu nimumi aaraa agaa mulalo pa kimi robo sua agaa misimi. Nipumi mo naakina biri akepu bi maaalia pae kone sua agaa misimi.
63 Sekaraia-me pepa tape yae meda mea gialepa loa gupa pepa madaa tisa: Go naakina biri Jon lo tisa. Goa tisa raburi mogo pirisimi onaame kone adaapu isimi.
64 Go kone adaapu saapirinare mo Sekaraiana agaa lapaasa. Go rabu nipuna agaa namaarea sa raburi nipumi agaa lapaawa Gote-na bi minasaasa.
65 Go raburi mo nimuna adaare padane-para pirisimi onaamere paalame omesimi. Go remaare Judia su rayona pagesimi.
66 Onaa rayome go agaa kone-para su kiritua nimu kone adaapu isimi. Nimumi gupa simi: Oropere go naakimiri akea palia pae? Gore mo naaki madaa Aa Mudumi puri kasa adesimipulu goa simi.

Sekaraia-me Gote-na lakene agaa lakesa

67 Go rabu Holi Spirit aaraa Sekaraia madaa rulatabenaloa nipumi Gote-na lakene agaa gupa lakesa:
68 Niaamere Israel su-para piri Gote ora Aa Mudu-na bi minasaamina. Nipu ipua nipuna onaa raba mula epea. Goa pua niaa esepeasa.
69 Nipumi nipuna kogono aa Devit-na ruru-para naaki mapiraasa. Nipumi go puri pane Raba Mi Aa mapiraasa.

70 Ora abade go agaare
Gote-me nipuna agaa lakene
aanu gupa lakesa:
71 Nipumi niaana iaanumi
natinalo raba mealua sa.
Gore onaa rayome ratu
yawoa niaa talimiri nimuna
puri mada mea esepealua sa.
72 Nipumi niaana akuanu
madaa odome omoa raba
mealua sa. Gote-me Abra-
ham agaa lakesa waru
makuaawa niminaasa.
73 Go rabu Gote-me yaa
madaa makuaa loa akua
Abraham-para agaa gupa
lakesa:
74 Nimina iaanuna puri
madaa wae-rupa pitimiri
esepealua sa. Goa puare
paala naomalimi pare ko-
gono waru palimilo lakesa.
75 Goa pea-ga oro yaalo
niaa piralima rabu nipuna
ini agaa madaa kogono waru
pu epe kone su piralima.
76 Go naaki nere oropere
so yaa-para pia Gote-na agaa
ne aa piraina teme. Ne Aa
Muduna ririna pua nipuna
pora managola saina.
77 Go rabu nipumi on-
aanuna pupitagi ne kone
mea ruboa oro yaalo kagaa
pirape kone meaminalo
laketea.
78 Gore niaana Gote-re
pawa pirua odome omoa
raba meape kogono pea.
Goa pea-ga nipumi so yaa-
para i paa niaa madaa epena
tea. Go epe paare naare
opea-rupa niaana robaa-
para maepalia.
79 Goa pua so yaa-para i
paare omape kone su wae-
rupa piri onaanu madaa mea
katea. Goa pua niaa epe-
rupa pirape pora pamuami-
nalo paa gialia.
80 Oropere go naaki Jon
adaa yoa nipuna kone waru
puri paboa pirisa. Go rabu
nipu onaa napiri su-para pua
pirisa. Orope Israel su-para
piri onaanumi adalimide di
rabu nipu go su gimoa opa-
paasa.

2

Maria-me Yesu madisa
(Mat 1.18-25)

1 Go raburi Rom su-para
piri aa mudu Sisar Ogastus-
mi puri pane lo meda isa.
Nipuna surube onaa rayona
bi pepa madaa talepape sa.
2 Gore pena ripima bi
pepa madaa tisimi raburi
Kwirinius-ri nipu Siria suna
namba wan gavman aa
pirisa.
3 Goa puare onaa rayona
bi pepa madaa mea sulalore
nimuna adaare-para pisimi.
4 Josep-re nipu Nasaret su-
para pirisa. Nipu aa mudu
Devit-na ruru pirisa-pulu
nipu Galili su robo ru-nane
pua adaare Nasaret gimoa
su Yutia-para pisa. Go su-
parare akua Devit-na adaare
Betlehem-para pisa.
5 Nipuna ona Maria raapu
bi pepa madaa mea tu sulalo
pisipi. Go raburi Josep-me
Maria pena rumaasa pare
nipu naaki padaa aba pirisa.
6 Nipu go su Betlehem-para
pa pirina Maria-na naaki
madiape di rudu sa.

7 Go rabu nipuna naaki
mupaa madua pa mamina-
me mea rigitua isa. Goa
pua gawana eta nape wako
madaa mea madu isa. Mo
kimisu onaa patuladede pi
ada aba rulatabesa-pulu
gawana ada-para epa pirua
madisa.

Ensel-numi mena sipsip puni aanu lakesimi

8 Go raburi go su-parare
mena sipsip puni aanu
medaloma adaare-para
amaa aasimi. Gore nimumi
ribaane-para nimuna sipsip
mena surubisimi.
9 Gore Aa Mudu-na ensel
meda nimu pirisimi-para
ipisa-pulu nimumi adesimi.
Go rabu Aa Mudu nipuna
epe paana purimi nimu
pirisimide-para epaa roasa.
Roasa rabu nimumi paalame
omo pirisimi.
10 Paala omesimi pare
ensel-me nimu gupa lakesa:
Nimimi paala naomalepape.
Pagalepa. Neme nimi piri-
para epe agaa mea i-pulu. Go
agaa madaare onaa rayome
raaname omalimi.
11 Abia go ribaare Devit-na
adaare-para ona padaneme
nimi Raba meape Aa madi-
aade sa. Go aare ora Aa
Mudu Krais yaade.
12 Nimimi nipuri gupa
adoa niminaalimi sa:
Nimimi puare naaki
meda mamina-me rogaae
adalepape. Nipu gawana
eta ne kopo madaa apo
mapataeme-daa sa.
13 Ensel-me goa sa raburi
ora aipapulu so yaa-para
ensel-nu ora adaapu nipu
raapu epa pabo aawa Gote-
na bi gupa minasaasimi:
14 So yaa-para piri Gote-na
biri ora minasaamina simi.
Go su amaa onaanuri Gote-
me pedo pea-ga epe-rupa pi-
rina simi.

Mo sipsip puni aanumi Yesu adola pisimi

15 Ensel-numi mo aanu gi-
moa so yaa-para penaaloa
mo mena puni aanu nimumi
gupa lala pirisimi: Abia Aa
Mudumi niaa aba lagiade-ga
aipapulu go naaki madiana-
para adamina bai simi.
16 Nimu aipapulu pua
Maria Josep nipu lapo
asapua adesimi. Go rabu
mo naakiri gawana eta ne
wako madaa madu saabaena
adesimi.
17 Nimumi pua adoa aba so
ensel-numi mo naaki madaa
lakesimide remaa lakesimi.
18 Mo onaa rayome sipsip
puni aanuna remaa pagoa
kone adaapu isimi.
19 Yapare Maria-me mogo
agaa rayo nipuna kone-para
mea sua kone adaapu su
pirisa.
20 Mo sipsip puni aanu
nimu wala pisimi rabu
nimumi pagoa adame oyae
madaa Gote-na bi mi-
nasaawa yaasa simi. Go
remaare mo ensel-numi
lakesimide-rupa adesimi.

Nimumi no naaki Yesu lo bi maasimi

21 Orope yapi ru laapo pe-
naloa mo naakina yogane
kepeata pisimi. Go rabu
nipuna bi Yesu maasimi. Go

biri agimi mo naaki nipu madaa napirina ensel-me go bi lakesa.

Simiono-para Ana lapome adaa lotu ada-para naaki Yesu adesipi

22 Oropere Josep Maria lapome Moses-na rekena agaa mogeawa to yogane kepeata* pisipi. Go rabu page nipu lapome naaki so Jerusalem su-para madia pua Aa Mudu katalo lamua pisipi.
23 Go kone madaare Aa Mudu-na rekena agaa madaa go-rupa tisa: Onaanumi naaki mupaa madu sama palimiri go naakinuri Aa Mudu-na kogono pinalo mea kalape.
24 Mo Aa Mudu-na rekena agaa meda page mogeaat-alo pisipi. Gore to yogane kepene rekena agaa gupa isa: Miru iritalo yaa puluma ipa lapo pa epe yaa lapo pua mea irape isa.

25 Go raburi aa meda Simeon Jerusalem su-para pirisa. Go aare ora Gote-na pora kurua epe aa pirisa. Nipumi Israel su-para piri onaanu raba mu mapiraape di ado pirisa. Simeon-re Holi Spirit-mi rulatabesa.
26 Holi Spirit-mi nipu-para agaa gupa lakesa: Nere abi naomali pare Gote-me nipuna agaa garulae aa Mea Repae Aa aba adainalo lakesa.
27 Gore Holi Spirit-mi Simeon go kone kasa-pulu nipu epe adaa lotu ada-para odobasa. Goa pua agi aaraame rekena agaa mada mogeawa mo naaki Yesu adaa lotu ada-para mea ipisipi.
28 Ipisipi rabu Simeon-me mo naaki Yesu nipuna kimi upia Gote-na bi minasaawa gupa sa:

29 O Aa Mudu, neme madaa kone sua agaa garulae.
Goa pea-ga ni nena kogono aa omano laa.
30 Neme niaa raba mulalo paenare nina inimi go adalo.
31 Neme onaa rayona ini agaa madaa go managola sua pae.
32 Go epe paa padanemere ruru rado-para nena pora mea waatea.
Goa puare niaa nena ruru Israel onaanu madaare onaa medalomame epe kone salimi.

33 Simeon-me mo naaki-para agaa lakesa rabu agi aaraa lapo nipu kone adaapu isipi.
34 Gore Simeon-me nimu epe puri pane agaa lakelalaawa mo naakina agi Maria gupa lakesa: Pagape. Gote-me go naaki mapiraasa-pulu nipumi Israel su-para piri onaanu adaapu

* **2:22:** Moses-na rekena agaame agaa meda gupa isa: Ona medame naaki madialia-daare gore amulu pea simi. Go agaa aba isa-pulu Maria-me Yesu akua lu padanena sarara laapo (40 de) pa pirua wala orope lotu ada-para mea pisipi. Gore go rekena agaa ratua mea pisipi. Gore Maria-para Josep lapome to yogane radepenalo mea pisimi.

maoyaalia. Goa pea pare medaloma page oro yaalo mapiraalia Gote-me nipu rado piane aa mapiraalia rabu onaa adaapumi nipu madaa waea teme.
35 Goa teme raburi go onaanumiri nimuna kudiri pi kone mea waateme. Pare nena pu robaa-para odo omape konere rai napimi-rupa awalia sa.
36 Gote-na agaa lakene ona meda Ana pirisa. Nipu Fanuel-na wane-ga Aser-na ruru-para pirisa. Nipuna aani raapu maali 7-pela pirisa.
37 Orope nipuna piruasa. Nipumi oro yaalo lotu ada nagimisa pare Gote-na kogonore ribaane-para page naare paalu page ora pu pirisa. Go rabu nipumi eta madaa imaa niti pua beten agu lala pirisa.
38 Yesu Gote-para kasimi rabu Gote-para ora pi sa. Goa pua nipumi mo naaki madaa remaa lakesa. Gore onaa rayore Gote-me Jerusalem su-para piri onaa maese-peainalo ado piruaeme-para remaa lakesa.

Josep nipuna Nasaret adaare-para wala pisa

39 Agi aaraa lapome mo Aa Mudu-na rekena agaa rayo lo kiritua so Galili su robo ru-nane pua nipuna adaare Nasaret su pisipi.
40 Mo naaki nipu aba adaa yoa puri pasa. Go rabu nipu kone ora waru mealaina Gote-me puri page waru kasa.

Yesu nipu ogege aa rabu lotu ada-para pisa

41 Mo Yesuna agi aaraa lapo nipuri oro yaalo maali patinaloa nipu so Jerusalem su-para puala pisipi. Go rabu Juda aanuna olode meda Pasova di adola pisipi.
42 Go raburi Yesu nipu maali 12-pela patisa. Go raburi mo olode rudu sa rabu so Jerusalem su-para pisimi.
43 Orope so Jerusalem su-para pua kiritaaware mo olode dia naloa adaa reko pisimi. Pare mo ogege aa naaki Yesu nipu Jerusalem su-para pa pirisa. Pirisa pare nipuna agi aaraa lapomere na-adesipi.
44 Agi aaraa lapo nipuna konere aba onaa medaloma raapu puana kone sua nipu pisipi. Pulaina yapi meda dia sa pare naaki na-adesipi-pulu nipuna ruru-para adami aanu medaloma adola pisipi.
45 Nipumi asapu pirisipi pare ora penaame napirisa. Go raburi nipu lapo wala Jerusalem su-para asapula pisipi.
46 Nipumi asapala pirina yapi repo pa popesa. Go rabu mo lotu ada ru-nane wala asapa amaa ipua epa adasaasipi. Nipu Juda tisaanu raapu pirisaaya. Nipumi nimuna agaa pago nipumi agaa medaloma agaa mulalo pirisaaya.
47 Mo nipuna agaa pages-imi ona aanumiri go naakiri kone adaa waru sana loa

nimu pogolasaasimi.
48 Agi aaraa laapome nipu
pua adoa pogolasaawa agimi
lalo: Go naaki. Akeane neme
saa gimae ya? Nena aaraa
saa lapona robaa-parare
kedaa ora waru pea. Saame
ne asapu pirapa sa.
49 Nipumi agi aaraa lapo
gupa lakesa: Nipimi niri
akeane asapape pae? Nipiri
naa Aapana ada-para pir-
italo pawa kone nasapena
pae?
50 Nipumi saa agaa sa pare
go agaana re naniminaasipi.
51 Gore nipu agi aaraa lapo
raapu pua Nasaret su-para
pua pirisimi. Go Nasaret
ada pua pirua agi aaraa
lapona agaa epe-rupa pagoa
pirisa. Nipuna agimi mode
agaa rayo kone-para mea su
pirisa.
52 Gore Yesu nipu adaa
sa raburi nipuna to yogane-
para page kone page ora
adaa sa. Goa pua nipu Gote-
para su amaa piri onaanu-
para nimuna kone-para ora
epe naaki kone isimi.

3

Jon Baptais-mi agaa lakesa
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.19-28)

1 Aa mudu Sisar Taiberias-
re nipuna Surube Su maali
15-pela popesa. Go rabu
Pontius Pailat-re so Judia
su robo-para namba wan
gavman pirisa. Go raburi
Herot-re Galili su-para adaa
gavman pirua nipuna ame
Filip-ri Ituria-para Trakoni-
tis su lapone aa mudu pirisa.
Go rabu page Lisanias-re
Abilini su-para adaa gavman
aa pirisa.
2 Go rabu page Anas-para
Kaiafas lapore Gote-na miru
irae aa mudu lapo pirisipi.
Go rabu Sekaraia-na si Jon
nipu onaa napiri su-para
pirina Gote-me nipu agaa
lakesa.
3 Go agaa pagoa nipu
ipa Jordan popea-para
go su rayona agaa pamu
lakesa. Pamisa rabu go
onaa nimimi kone perekea
baptais mealepa lo lakesa.
Goa palimi-daare Gote-me
nimina pupitagi nape kone
mea rubalia sa.
4 Go madaare Gote-na
agaa lakene aa Aisaia-me
pepa madaa gupa tisa: Onaa
abuna napiri su-parare aa
medame agaa gupa yaatea
sa: Aa Mudu-na pora man-
agola salepape. Nipuna pami
poranu maredepo yatepape.
5 Su awaro rayo-parare
su awo pabalepape. Rudu-
para pore rayo kadolo
rubalepape. Mawae pora
rayo maepeaatepape. Pora
rayo madaa aana iare mea
rubalepape.
6 Goa puare onaa rayome
Gote-na oro yaalo mapiraape
kone mada adalimi.
7 Onaa adaapuri Jon-
me baptais kanalo ip-
isimi. Ipisimi raburi nimu
gupa lakesa: Nimiri wae
paakame madini onaanu
pimi. Gote-me nipuna
ratu yawape kone epalia-

ga nimimi gimalepape lo aapimi laguaaya pa sa?

8 Nimina wae kone perekealimi-daa adena epe kogono pipape. Nimina pa agaame marekaawa gupa natapape: Abraham-re ora niaana akua pirisa-ga kone naperekealima lo natapape. Pagalepa. Gote-me go aaya aana-re ora Abraham-na sinu mada ma-aulaalia.

9 Rai gaapi aba no repena re-para apo ia-daa epe repena ini waru namadi-aliare po rua repena sulaa-para mea iralia sa.

10 Nipumi goa sa rabu onaa adaapumi nipu agaa misimi: naamere ake palima ya?

11 Gore nimu-para agaa gupa lakesa: Aa medame mamina laapo saliare aa meda mamina nasaliade aa kalape. Eta nape yae salia aame page go-rupa rumaape sa.

12 Mone takis mi aa medaloma page nimu bap-tais mulalo ipisimi. Goa pua nipu agaa misimi: Tisaa, niaame ake palima ya?

13 Nipumi nimu lakesa: mone-re so gavman-me ta-rupa mealepape. Nim-ina kone sua meda pa namealepape sa.

14 Soldia aa medalomame page Jon nipu agaa mis-imi: Niaame ake palima ya? Gore nimu gupa lakesa: Nimimi paama koso nata-pape. Go page makirae agaa naloa onaanuna mone paake namealepape. Ora nimina kogono madaa mone mi-rupa agu mealepape sa.

15 Go epe agaa adaapu lakesa-pulu onaanumi kone puri paloa sua gupa simi: Go Jon-re Gote-na Mea Repae Aa yapae dia yapae kone isimi.

16 Kone gupa isimi raburi Jon-me nimu gupa lakesa: Neme nimi madaa pa ipame baptais meaato pare orope aa meda epaliare nipuna purimi ni maoge yaalia. Nipu ora epe ta-pulu neme nipuna aariti esepea kege radepetalo palua. Pare nipumi baptais epa mealia rabu Holi Spirit-na puri repena sulaa nona piane nimi baptais gialia.

17 Nipuna lama sapara nipuna kimi ripinua epalia. Nipuna wit-na ini ripu raapu raloa epe yaenu kiritae ada-para sulalo palia sa. Pare mo wit-na ini o yaliadenuri naudinape repena sulaa-para mea lopalia rabu pa roalia sa.

18 Jon-me nimuna kone maredepo yatalo epe agaa rado rado lakeloa mogeasa.

Aa mudu Herot-me Jon kalabus ada mapatasa

19 Go agaa lakesa pare Jon-me aa mudu Herot-para nena amena ore Herodias nayolo rumaape lo lakesa. Go page Herot-me pisa waea rayo madaa agaa lakesa.

20 Goa pisa-pulu Herot-me go agaa madaa yaala poloa kalabus ada-para mapataasa.

Jon-me Yesu baptais kasa (Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

21 Onaanu rayo baptais misimi rabu Yesu nipu page baptais misa. Nipu baptais mua beten lala pirina yaa pora lobesa.
22 Goa pua Holi Spirit yaa puluma nona piane so yaa gimoa ipisa. Gore Yesu madaa ipisa raburi so yaa-para agaa meda gupa pagisimi: Nere ora nina epe Si. Neme ne madaa ora pedo pi sa.

Yesuna akuanuna rurununa bi
(Mat 1.1-17)

23 Yesu nipuna kogono mea ripima pisa raburi nipuna maali 30-pela pirisa. Onaa rayomere nipu Josep-na si niminaasimi. Gore Josep-na aaraare Heli.
24 Heli nipuna aaraare Matat pirisa. Matat nipuna aaraare Livai pirisa. Livai nipuna aaraare Melki pirisa. Melki nipuna aaraare Janai pirisa. Janai nipuna aaraare Josep meda pirisa.
25 Josep nipuna aaraare Matatias pirisa. Matatias nipuna aaraare Amos pirisa. Amos nipuna aaraare Nahum pirisa. Nahum nipuna aaraare Esli pirisa. Esli nipuna aaraare Nagai pirisa.
26 Nagai nipuna aaraare Mat pirisa. Mat nipuna aaraare Matatias meda pirisa. Matatias nipuna aaraare Semen pirisa. Semen nipuna aaraare Josek pirisa. Josek nipuna aaraare Joda pirisa.
27 Joda nipuna aaraare Joanan pirisa. Joanan nipuna aaraare Resa pirisa. Resa nipuna aaraare Serubabel pirisa. Serubabel nipuna aaraare Sealtiel pirisa. Sealtiel nipuna aaraare Neri pirisa.
28 Neri nipuna aaraare Melki pirisa. Melki nipuna aaraare Adi pirisa. Adi nipuna aaraare Kosam pirisa. Kosam nipuna aaraare Elmadam pirisa. Elmadam nipuna aaraare Er pirisa.
29 Er nipuna aaraare Josua pirisa. Josua nipuna aaraare Elieser pirisa. Elieser nipuna aaraare Jorim pirisa. Jorim nipuna aaraare Matat meda pirisa. Matat nipuna aaraare Livai meda pirisa.
30 Livai nipuna aaraare Simeon pirisa. Simeon nipuna aaraare Juda pirisa. Juda nipuna aaraare Josep meda pirisa. Josep nipuna aaraare Jonam pirisa. Jonam nipuna aaraare Eliakim pirisa.
31 Eliakim nipuna aaraare Melea pirisa. Melea nipuna aaraare Mena pirisa. Mena nipuna aaraare Matata pirisa. Matata nipuna aaraare Netan pirisa. Netan nipuna aaraare Devit pirisa.
32 Devit nipuna aaraare Jesi pirisa. Jesi nipuna aaraare Obet pirisa. Obet nipuna aaraare Boas pirisa. Boas nipuna aaraare Salmon pirisa. Salmon nipuna aaraare Nason pirisa.
33 Nason nipuna aaraare Aminadap pirisa. Aminadap

nipuna aaraare Atmin pirisa. Atmin nipuna aaraare Arni pirisa. Arni nipuna aaraare Hesron pirisa. Hesron nipuna aaraare Peres pirisa. Peres nipuna aaraare Juda meda pirisa.

34 Juda nipuna aaraare Jekop pirisa. Jekop nipuna aaraare Aisak pirisa. Aisak nipuna aaraare Abraham pirisa. Abraham nipuna aaraare Tera pirisa. Tera nipuna aaraare Nahor pirisa.

35 Nahor nipuna aaraare Seruk pirisa. Seruk nipuna aaraare Reu pirisa. Reu nipuna aaraare Pelek pirisa. Pelek nipuna aaraare Eber pirisa. Eber nipuna aaraare Sela pirisa.

36 Sela nipuna aaraare Kainan pirisa. Kainan nipuna aaraare Arpaksat pirisa. Arpaksat nipuna aaraare Siem pirisa. Siem nipuna aaraare Noa pirisa. Noa nipuna aaraare Lamek pirisa.

37 Lamek nipuna aaraare Metusela pirisa. Metusela nipuna aaraare Enok pirisa. Enok nipuna aaraare Jaret pirisa. Jaret nipuna aaraare Mahalalel pirisa. Mahalalel nipuna aaraare Kenan meda pirisa.

38 Kenan nipuna aaraare Enos pirisa. Enos nipuna aaraare Set pirisa. Set nipuna aaraare Adam pirisa. Adam nipuna aaraare Gote pirisa.

4

Satan-me Yesuna kone ko tua pupitagi manatalo ipisa
(Mat 4.1-11; Mak 1.12,13)

1 Holi Spirit Yesu nipu madaa rulatabenaloa Yesu nipu ipa Jordan-na gimoa pisa. Go rabu Holi Spirit-mi onaa napiri su-para mea pisa.

2 Mo onaa napiri su-para Yesu nipu yapi 40-pela pirina Satan-me pupitagi manatalo ko tisa.

Go raburi Yesu nipu eta ora nanisa-pulu go yapi rayo dia naloa Yesu nipu reame omesa.

3 Gore Satan-me Yesu-para lalo: Nere Gote-na Si yaalore go aana-nu bret ma-aulaawa mea na sa.

4 Go rabu Yesumi Satan nipu-para gupa lakesa: Gote-na agaa i buk madaa gupa ia sa: Onaa bret agu nanalepape. Dia, pare Gote-na agaa rayo pagoa oro yaalo pitimi sa.

5 Go rabu Satan-me Yesu upaa nona piane mapaawa sone lamua pua aipapulu su amaa piri onaa rayo ma-adasa.

6 Goa puare Satan-me Yesu nipu lakesa: Go su amaa piri onaanuri go puri rayo-para nimuna epe oyae rayo neme ne mada gialua. Go yaenu rayore ni misude-pulu neme aa meda katalo paluare mada palua sa.

7 Gore go ada yaenuri ni madaa rumu pege pua beten te-daare rayo ne gialua sa.

8 Yesumi lalo: Gote-na agaa i buk madaare gupa ia: Nimimi Mudu Gote padanena bi

minasaawa nipuna kogono padane pipape sa.
9 Wala Satan-me Yesu nipu so Jerusalem su-para lotu ada madaa mea pua puaa mapiraasa. Go-para mapiraasa rabu Yesu-para lalo: Nere ora Gote-na Si yaliare go-pare aawa no su amaa pogola.
10 Go madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Nipuna ensel-nu laketea raburi nimumi ne waru surubalimi sa.
11 Gote-na buk-mi page gupa ta: Goa puare nimuna kimi ripinaalimi-pulu aana eke medame nena aa mada natalia sa.
12 Go raburi Yesumi agaa gupa lakesa: Gote-na buk madaa agaa meda gupa ia: Nena Mudu Gote-na kone adolalo ko natape sa.
13 Satan-me Yesu oyae rayo mea mapatalo ko tisa pare wala ko nati Yesu gima pisa.

Yesu nipuna kogono Galili su-para ripima pisa
(Mat 4.12-17; Mak 1.14,15)
14 Goa pisa rabu Yesu Holi Spirit-na puri waru misa. Go rabu nipu Galili su-para wala pisa. Nipuna remaare go su rayona aba pago kiritisimi.
15 Go rabu nimuna lotu adanu-para pua onaa agaa mogeasa. Mogeasa raburi nimumi nipuna bi minasaasimi.

Nasaret onaanumi Yesu masaa rilasimi
(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)
16 Goa puare Yesu nipuna Nasaret su-para puaa-mama pu pisa. Go adaare-para nipu oge naaki rabu pirua adaa sa. Goa pisa raburi Kitu Pirape yapiri nipumi abade pala pisa-rupa lotu ada-para pua Gote-na agaa dipiala aasa.
17 Go rabu nimumi Gote-na agaa lakenalo Aisaia-na buk Yesu nipu mea kasimi. No buk loboa agaa meda asapuare gupa dipisa:
18 Aa Mudu-na Holi Spirit-ri ni madaa epa pia. Nipumi ni mudu aa mapiraawa onaa naraa nipuna epe agaa lakelanolo pisa. Nipumi ni mea epenasa-daa wae adini onaanu epe agaa laketalo ipisu. Nimu ini wae onaanu wala maepeaatalo ipisu. Nimu wae-rupa piri onaa rayo maesepeaatalo ipisu.
19 Aa Mudu nipuna onaanu epe-rupa mapiraape di laketo. Go kogono madaare nipumi ni mea epenasa.

20 Yesumi apo agaa pepa madaa dipi kiritua buk rogaawa mo buk surubae aa kaloare nipu agaa laketalo pirisa. Goa puare mo lotu ada-para pirisimi onaamere nipu padane odoba isimi.

21 Gore nimu agaa ripimaawa lakesa: Abiare go agaa dipiawa rabu pagamedere Gote-na agaana re-re ora gupa epaade.
22 Go raburi onaanumi nipu madaa epe kone sua nipuna ora epe lakene agaa madaa ora raaname omesimi. Goa pisimi pare nimumi lalo: Go aare Josepna side kone salema.

23 Go rabu nipumi nimu-
para lalo: Nimimi saa pi
agaa pagalimi kone salo.
Gore dokta nena bipa nena
yaina aba maepeaa teme
kone salo. Goa teme kone
salo: Neme Kaperneam su-
para napiaa pawade remaa
pageme. Goa pea-ga neme go
niaana adaare-para page abi
pape teme kone salo sa.
24 Pagalepa. Gote-na agaa
lakene aare nipuna adaare-
para go onaanumi nipu epe-
rupa nasurubeme sa.
25 Goa pea-ga nina agaa
waru pagalepa: Elaija
pirisade raburi ona wasaa
adaapu Israel su-para
pirisimi. Go raburi maali
repo-para akua 6-pela
popesa pare yai naipisa. Goa
puare su rayona reae adaape
pabesa.
26 Goa pisa pare Gote-
me Elaija mo Israel ona
wasaanu piri-para namea
rapaasa. Dia, pare nipumi
no Saidon su-para Sarefat
adaare piri ona wasaa-para
mea rapaasa.
27 Go puare Gote-na agaa
lakene aa Elisa pirisa Raburi
Israel su-para yakimi ti
onaa adaapu pirisimi. Goa
pisa pare nimuna rikiraana
padane-daa namakaapu
yaawa epeasa. Dia, pare
Siria su-para piri aa Neman-
na padanere maepeaasa.
28 Yesumi agaa gupa sa
rabu mo lotu ada-para
pirisimi onaanumi go agaa
pagoa nimuna pu robaa-
para ratu yawesimi.
29 Nimumi ratu yawoa
Yesu ripinaawa nipu so
adaare-nane mea ratu tisimi.
Go adaarere rudu meda
madaa warisimi rabu go
pore rata mea pua nipu
lopatalo pisimi.
30 Goa pisimi pare nipu
onaa rayona rikiraana pua
wala pisa.

Yesumi remo pabo piri aa
meda maepeaasa
(Mak 1.21-28)

31 Yesu nipu adaa su robo
Galili-na adaare Kapaneam-
para pisa. Go Kitu Pirape
Yapi rabu nipumi onaa rayo
Gote-na agaa mogeasa.
32 Mogeasa rabu ora puri
pane agaa lakesa-pulu on-
aanumi ora paalame omoa ki
kidipaa ragi tu pirisimi.
33 Go rabu mogo lotu ada-
para aa meda pirisa. Go
aa madaare wae remo meda
pirua nipumi go aa ora puri
paloa rui gupa malasa:
34 Aya, go Nasaret su-para
piri aa Yesu-ya. Nere niaa
madaa ake pulalo epae pae?
Nemere ne adaede-ga neme
niaa tulalo epae pae? Nere
ora Gote-na epe agaa lagiape
aa yaade sa.
35 Goa sa rabu Yesumi
remo-para agaa mana lalo:
Neme agaa loraawa go aa
gimoa pu sa. Goa pua mo
wae remome mo aa tua
gona rikiraana malopaawa
go aa gimisa. Goa pua mo
wae remome mo aa tua
malopaawa go aa gimisa.
Goa pisa rabu go aa wala
namaeyasa.
36 Go rabu onaa rayome
ki kidipaa ragi tua nimumi
lakelala pu pirisimi. Ora

pua agaa gupa simi: Go agaare ake agaa ya? Go aame nipuna mo wae remo madaa agaa mana lakenaloa nimumi agaa pagoare mo aa gimoa pula simi.

37 Goa pisa raburi Yesu nipuna remaa go su rayona mone mone laama pisimi.

Yesumi Saimon Pita-na orena agi maepeaasa
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)

38 Yesu nipu rekoa go lotu ada gimoa puare Saimon Pita-na ada-para pua odobasa. Mo Saimon Pita-na orena agiri kekapu yaina ora wae meda omesa-pulu Yesumi raba minalo lakesimi.

39 Yesu nipu mo yaina ome onana reke re-para pua mo yaina-para rakepea lo agaa lakesa. Go rabu-ga mo onana yaina perekea pora pamua nimuna eta oyae managola sasa.

Yesumi onaa adaapu raba misa
(Mat 8.16-17; Mak 1.32-34)

40 Naare pabola pupulaina onaa medalomana adami aanu yaina omesimi-pulu go aanu Yesu piri-para lamua ipisimi. Yesu nipuna ki mo onaa rayona aalu madaa sama pisa. Goa puare nimuna yaina rayo maepeaama pisa.

41 Mo wae remonumi onaa adaapu gimisimi rabu gupa yaasimi: Nere Gote-na Si simi. Gore remonumi Yesu nipu ora Gote-na Mea Repae Aa niminaasimi-pulu nipumi nimu-para agaa nalaketepape loa agaa maloraasa.

Yesu nipu adaare medaloma-para epe kogono pamu pisa
(Mak 1.35-39)

42 Ora abasade yapi la-paasa rabu Yesu go adaare gimoa onaa napiri su-para pisa. Goa pisa pare onaa ray-ome nipu asapua piri-para ipisimi. Go rabu nipuna pena-ga pa piramona kone isimi.

43 Goa simi pare nipumi nimu gupa lakesa: Ni adaare medaloma-para pua Gote-na Surube Su madaa Epe Agaa laketoa. Gote-me ni mea rapaasare go kogono pamu panolo pisa.

44 Gore nipumi Gote-na Epe Agaa Judia su robona lotu adanu-para mogeasa.

5

Yesumi sa rabu Pita-me ena adaapu misa
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Oro medare Yesu ipa Genesaret ini repaa-nane aasa. Go rabu onaanu Gote-na agaa pagolalo maregepea-mama pua nipu piri ipisimi.

2 Go rabu ipa ini repaa-nane oge ipunu lapo mea adibasimi-daa Yesumi adesa. Go ena meape aanumi mo ipunu gimoa ena agona rade-peala pirisimi.

3 Yesu nipu Saimon-na ipunu madaa pua pirisa. Goa pua nipumi Saimon-para

lalo: Ipa repaa-nane gimoa ipunu ogesi-daa yola pua bana sa. Go rabu Yesu ipunu madaa piruare onaa adaapu agaa mogeasa.

4 Mo onaa agaa aba lakelo kirituare orope Saimon gupa lakesa. Ipunu madaa mo ipa rikiraana bana sa. Go ipa rikiraana puare ena agona lopaniaawa ena mealepape sa.

5 Saimon-me gupa sa: Aa Mudu, abia go ribaare niaa rayome kalai adaa pa amaa pare niaame ena meda abuna nameama. Yapare neme apo lae-daa neme ena agona lopaniaato-daa sa.

6 Nimumi goa puare ena ora adaapupe misimi. Ora adaapu waru misimi-pulu agona kurupu tabolalo pisa.

7 Goa pisa raburi mo nimuna yagonu medaloma ipunu rado madaa pirua raba minalo ki wage pisimi. Gore nimu ipuare mo ipunu lapo madaa mo ena mea marulatabasimi. Go raburi mo ipunu lapore ena kedaamere ugitalo pisa.

8 Saimon Pita-me go adoa Yesuna kibu-para rumu koba pua gupa sa: Aa Mudu, neme ni gimoa ne pu. Niri epe aa-daa dia yapare ora wae aa pi sa.

9 Pita-para aa medaloma nipu raapu aasimi aanumiri mogo ena adoa paalame omesimi.

10 Saimon nipuna yago lapore Sebedi-na si Jems-para Jon lapore nipu page pogolasaasipi. Gore Yesumi Saimon lakesa: Neme paala naomape. Oropere go ena meae-rupare onaa mealepape sa.

11 Go raburi ena mi aanumi nimuna ipunu ipa repaa-nane yolasa suare ena oyae rayo gimoa Yesu nipu raapu pisimi.

Yesumi yakimi ti aa meda maepeaasa
(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

12 Rana medare Yesu su adaare meda-para pirisa rabu aa meda yakimi tua kikiaa rayo rugula mimi pi aa pirisa. Go aa nipumi Yesu adoare su amaa lopoa nipuna ini agaa adaniaawa gupa sa: Aa Adaa, nena koneme ni maepeaano kone sali-daare Gote-me ni maepealia.

13 Go rabu Yesumi nipu madaa ki salaawa lalo: Neme nena rerenu kaapu na kone salo sa. Pena goa lalaina-ga go yakimi ti aa-na rere aba dia sa.

14 Goa pisa rabu Yesumi nipu-para agaa puri pane gupa sa: Neme wala aa meda nalakelape. Nena to yoganere Gote-na miru irae aame adena abi pu. Goa puare Moses-me sa-rupa miru irae yae iraina. Goa pali raburi onaanumi mo nena yaina dia yana-rupa mada adalimi sa.

15 Goa sa pare mo Yesuna pisade kogonore su ada rayona pago kiritisimi. Goa pisa raburi onaa adaapumi nipuna agaa pagolalo ip-isimi. Go page nimuna yaina rayo rakepeainalo ipisimi.

16 Goa pisimi raburi nipu oro yaalo onaa napiri supara puare nipumi beten pua lo pirala pisa.

Yesumi pora napami kikiaa uni rayo oma pae aa meda maepeaasa
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 Oro medare Yesu nipumi Gote-na agaa onaa rayo mogeaata pirisa. Go rabu Farisi aanu-para rekena agaana tisaanu-para pirisimi. Nimuri Galili su robo-para Judia su robo-para Jerusalem su robo-para go su rayona adaare-para epamama pua ipisimi. Go rabu Aa Mudumi Yesu nipu puri kasa-pulu yaina ome onaa adaapu maepeaasa.

18 Go rabu aa medalomame reke madaa aa meda riaa ipisimi. Go aa-na kikiaa uni rayo omapasa. Nipu ada ru-nane riaa odobaawa Yesu nipu piri re-para pua ru sulalo pisimi.

19 Goa pisimi pare ada rulatabesa-pulu mo aa mada naria ipisimi. Mo ada rulatabesa raburi mo yaina ome aa wala so ada masaanane riaa opasasimi. Riaa puare ada pira kegepemina lapaawa mo onaa pirisimi rikiraa madaa lopaniaawa Yesu re-para masaasimi.

20 Yesumi mo aanu nimu waru kone rulasimi-pulu nipumi go aa adoa lalo: Nena pupitaginu mea rubaato sa.

21 Goa sa raburi rekena agaa tisaanu-para Farisi aanu-para nimuna bipa agaa adaapu gupa simi: Go aare aapi ya? Nipumi Gote-para ero agaa ta. Pupitaginu mea rubape aare go su amaa meda dia yaade. Go kogonore Gote-me padane mada palia simi.

22 Yesumi nimuna kone-para aba adokaru misa-pulu nimu-para agaa gupa lakesa: Nimina kone adaapuri akolo imi ya?

23 Akepu toa-daa epeaalia yapae? Pupitaginu mea rubaayo toa rabu epeaalia yapae? Neme ne rekoa pu toa puri patea yapae?

24 Yapare neme agaa laketoa rabu Gote-na Mea Rapae Aare neme go su amaa puri mua kogono mada palua-daa adalimina. Goa pua wae yaenu neme mea rubaato. Go rabu mo uni oma pae aapara agaa gupa lakesa: Neme go lalo-ga nena u pati yainu mea ripinua nena ada pu sa.

25 Pena goa lalaina go pirisimi onaana ini agaa madaa aipapulu rekesa. Mo aa nipuna u pati yaenu mea ripinua ada pisa. Nipu pua re Gote-na bi minasaama pisa.

26 Go raburi onaa rayo ora pogolasaasimi. Nimumi paala omoa pora rado meda adoa Gote-na bi minasaasima

Yesumi Livai Yaasa
(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

27 Yesu nipu puare mone takis mi aa Livai nipuna adapara pirina adesa. Go aare Yesumi gupa lakesa: Ni rata mea epape sa.

28 Gore mo aa nipuna oy-
aenu rayo gimoa Yesu rata
mea pisa.
29 Goa puare Livai-mi Yesu
eta adaa yawesimi. Yawes-
imi rabu takis mi aa adaapu
page pa onaa adaapu page
nimu padane nipuna ada-
para eta no pirisimi.
30 Go rabu Farisi aa
medaloma-para nimuna
rekena agaa tisaanu nimumi
Yesuna disaipel aanu-para
agaa adaapu simi. Gore
nimumi gupa simi: Nimiri
go takis mi aanu-para wae
riabo aanu raapu go etare
akolo neme pae?
31 Go rabu Yesumi agaa
gupa lakesa: Yaina naome
onaare dokta piri-para
napeme pare yaina ome on-
aare dokta piri-para pemede.
32 Neme ora epe kone i
onaanu-para kone perekeal-
iminalo agaa nalaketa ip-
isu. Dia, pare wae riabo
onaa rayome kone perekeal-
iminalo su amaa ipisu sa.

Eta niti pua gimape kone
(Mat 9.14-17; Mak 2.18-
22)

33 Onaa medalomame Yesu
agaa gupa lakesimi: Jon-
na disaipel aanumiri rana
adaapu eta niti pua go eta
gimoa beten teme. Farisi aa-
nuna disaipel aanumi page
goa peme. Yapare nena di-
saipel aanumi eta pa no ipa
oyaeyae pa apo neme-daa
simi.
34 Goa simi rabu Yesumi
nimu lakesa: Ona rumaatalo
aa meda nipuna adami
onaa raapu piralia-daare go
adami onaanu eta gimoa
pa piralimi ya? Dia gupa
napemede.
35 Dia, pare go ona rumaat-
alo pea aare orope nimumi
nipuna adami onaanu raapu
mea palimi. Go di raburi eta
madaa niti pua pa piralimi
sa.
36 Yesumi nimu-para saa
agaa page meda gupa sa:
Aa medame kagaa mamina
meda mea riripia abana
mamina narabutemede.
Pare aa medame goa palimi-
daare nipuna kagaa mamina
maoyaawa mo kagaa rugini
mamina-re mogo abana
mamina rado-rupa aalia.
37 Go page aa medame
abana meme mena yogane-
para kagaa ipa wain nano
pabalia. Yapare aa medame
goa paliare mo kagaa wain
ipame abana meme mena
yogane rugula tabalia. Goa
pua mo ipa wain su madaa
koyoa mo meme mena yo-
gane page mada o yalia.
38 Gupa peme-ga kagaa ipa
wain-ri kagaa meme mena
yogane-para mea koyo pa-
balepape. Goa pali rabu
ipa wain no pabape yogane
laapo epeaalia.
39 Yapare pa aa medame
abana ipa wain aba noare
nipumi kagaa wain madaa
kone naia. Dia-ga nipumi
lalo: Abana wain-ri ora epe
ta tea sa.

6

Kitu Pirape Yapi di madaa
agaa misimi
(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

1 Orope Kitu Pirape Yapi di meda rabu Yesu nipu wit-na ini maapu pamisa. Go rabu nipuna disaipel aanumi mo wit-na ini medaloma keresimi. Goa puare nimuna kimi rakepea nisimi.

2 Go kogono pisimi rabu Farisi aanu medalomame nimu-para lalo: Go pemeare Kitu Pirape Yapi di raburi rekena ia-ga akolo naratua kogono peme pae?

3 Go raburi Yesumi nimu-para agaa gupa lakesa: Nimimi Devit-para nipuna adami aanu-para nimumi reame omoa pisimiyaade remaa nadipisimi ya?

4 Reame omesimi rabu nipumi Gote-na ada ru-nane pua odobasa. Goa pua miru irae aame Gote kane bret misa. Devit-mi noare nipuna adami aanu page kasa. Goa pisa pare niaana rekena i agaa madaare Gote-na miru irae aanu padanemere go bret mada nalimi simi.

5 Yesumi nimu gupa lakesa: Onaa Raapu Pirape Siri Kitu Pirape Yapi diri nipuna surubea sa.

Kitu Pirape Yapi dimi ki rudu ae aa meda Yesumi maepeaasa

(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

6 Orope Kitu Pirape Yapi di meda raburi Yesu lotu ada-para pua onaanu agaa pamu lakesa. Go ada-parare aa meda pirua nipuna popoke kiri ora o sa.

7 Go rabu Farisi aanu-para rekena agaa tisa aanumiri Yesu madaa koso lape agaa talo pirisimi. Goa pisimi-pulu nimumi waru adolalo mo yaina ome onaa Kitu Pirape Yapi di rabu Yesumi onaa maperekeaata palo kone mulalo adaba pirisimi.

8 Goa pisimi pare Yesumi nimuna kone adesa-pulu mo ki rudu ae aa gupa lakesa: Ne rekoa go-pare ipu. Goa sa rabu nipu rekoa pua aasa.

9 Gore Yesumi nimu-para lalo: naamere Kitu Pirape Yapi di raburi rekena agaamere ake ta pae? Ni-aame epe kogono pamina yapae maoyaape kogono pamina ya? Niaame onaanu raba meamina yapae niaame onaanu tu maomamina ya?

10 Go rabu Yesumi aa rayo adabaina sana go aa goa lakesa: Nena ki epe-rupa ridula sa. Mo aame nipuna ki ridulasa rabu nipuna kide ora epe sa.

11 Go rabu nimumi Yesu-para ratu waru yawoa ni-mumi Yesu madaa niaame ake pamina yapae simi?

Yesumi aposel kogono aa 12-pela misa

(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Go raburi Yesu nipumi beten talo rudu meda madaa pisa. Go rabu Gote re-para beten lala pirina yapi paa lapaasa.

13 Naare rapasa raburi nipuna disaipel aanu-para ipulupa loa yaasa. Goa pua nimuna rikiraana piri aa ru repona bi loa sana ora aposel kogono aanu mapiraasa. Nimuna bi gupa sa:

14 Saimon wala Yesumi
bi Pita maasa. Nipuna
ame Andru-para meda Jems-
para Jon-para Filip-para
Batolomyu-para
15 Matyu-para Alfius-na si
Jems-para Saimon nipuna
ruru bi Selot nipu-para
16 Jems-na si Judas-para Ju-
das Iskariot-para go aa ray-
ore Yesumi mapiraasa. Ju-
das Iskariot-re nipu orope
Yesu iaana kina mea isade aa
yaade.

Yesumi onaa adaapu madaa kogono pisa
(Mat 4.24-25; Mak 3.7-12)

17 Gore Yesu nimu raapu
meda rabu rudu madaa
kilipia ipuare su paluapae-
para nipuna disaipel aanu
raapu epa rekasimi. Go
rabu onaa adaapu pirisimi.
Nimuri Judia su rayo-para
Jerusalem su-para nabisi
adaare Tair Saidon lapo-para
piri onaanu epa kiritasimi.
18 Nimu rayo ipuare
nipuna agaa pagoa nimuna
yaina maepeainalo ipisimi.
Go page onaa adaapu wae
remome tinu epenaloa
Yesumi maepeaasa.
19 Go raburi onaa ray-
ome nipu kimi oraatalo
pisimi. Nipuna purimi
mo yaina ome onaa rayo
maperekeasa-pulu goa
pisimi.

Yesumi pedo peme onaanu-para re teme onaanu-para agaa lakesa
(Mat 5.1-12)

20 Yesumi nipuna aposel
kogono aanu waru adaba
sua lalo:
Nimi naraa aanu raaname
waru omalimina. Gote-na
Surube Su rayo mada adal-
imina.
21 Nimi onaanuri abia
reame apo omeme-ga
raaname omalimina. Nim-
ina robaa rulatabenalo eta
adaapu nalimina.
Abia nimimi re apo lo
pimiri oropere giri lo epe-
rupa pirua raaname omalim-
ina.
22 Ni Onaa Raapu Pirape
Aa-na Sina agaa pagalimi
rabu pa onaanumi nimi adoa
rono omoa nimi masaa rilal-
imi. Goa pua nimumi ero
agaa loa nimi wae bi gial-
imi pare go kone madaare pa
raaname omalepape.
23 Nimumi nimi-para
goa palimi-daare nimimi
raana ora waru omoa pedo
pipape. Pagalepa. Aba
nimina akuanumi apo kone
mogeawa agaa lakene aanu-
para page go-rupa pisimi.
Gore nimina so yaa-para
i yago tape yaere ora epe
adaape mealimina.
24 Pare nimi abia amo ne
onaanuri waru adalepape.
Nimina pa epe-rupa pirape
kone aba muaeme.
25 Abia go onaanu nimiri
eta noa nimina robaa-para
rubita-ga oropere reame
waru omalimina.
Abia giri teme onaanuri
nimimi waru adalepape.
Oropere nimi re ora waru lo
pitimi.
26 Go page onaa rayome
nimi madaa pedo palimiri

nimimi waru adalepape. Nimuna akuanumi yaa agaa ne aanu-para page aba gupa pisimi.

Niaana iaanu raapu kone perekea pedo pamina
(Mat 5.38-48)

27 Yapare nina agaa pageme onaanu nimi lagialo: Nimina iaanu madaa pedo pi kone salepape. Onaa medalomame nimi-para wae ratu yawape kone salimiri ora pi loa epe kone sua raba meape.
28 Onaa medalomame nimi-para wae agaa temere beten loa maepeaatepape. Onaa medalomame nimi maoyaatalo palimiri go page beten loa raba mealepape.
29 Gore onaa medame nena pea-para paarame rola taliare perekea tua medane tina lape. Go page onaa medame nena seket mea paliare gore nena siot meda page kalape.
30 Aa medame oyae rome teare gore kalape. Go page onaa medame nena oyae mua saapiralimiri wala abi aipapulu gi pi natapape.
31 Onaanumi raana pi kone sulalo palimi-daare nimi page kone padane go-rupa salepape.

32 Gore nimimi onaa meda madaa pedo pi kone salimi-daare nimumi nimi madaa pedo pi kone salimi. Go pea-ga go kone madaare puri mada namealimi. Dia-ga pupitagi nape onaa medalomame page nimu madaa pedo pi kone salimi-daare nimumi go page kone padane-rupa salimina.
33 Go page nimi-para epe kone salimide onaanuri nimimi page nimu-para epe kone salimiri go madaare epe puri namealimi. Dia-ga pupitagi ne onanumi page goa peme.
34 Go page nimimi onaa medaloma yaenu kaloa wala aba gi kone salimiri go kone madaare epe puri namealimi. Dia-ga pupitagi ne onaanumi page waea peme onaanu oyae kateme. Gore yago mada abuteme kone sua kateme.
35 Pare nimimi go kone namogeatepa. Nimimi iaanu pedo pua raba mealepape. Go page oyaenu kaloa raba mealimi raburi gore niaa madaa epe yae mada abuteme kone nasalepape. Gote-me ora pi nateme-nu page pupitagi neme onaanu page nimu madaa epe kone sua odome omea. Go epea palimiri nimi so yaa-para pia Gote-na si wanenu pitimi.
36 Nimimi onaanu odome omalimiri Aapa yaa madaa piame page odome omalia.

Nimimi medana palimide aanu narumalepape
(Mat 7.1-5)

37 Nimimi onaa medaloma madaa epe onaa wae onaa kone nasua natapape. Goa palimiri Gote-me page nimi madaa koso lape agaa-rupa namea rumaalia. Go page onaa medaloma madaa kedaa pi kone narumaatepape. Goa palimiri

Gote-me page nimina kedaa narumaalia. Nimimi onaa medana waeanu mea rubalimiri Gote-me page nimina waeanu mada mea rubalia.
38 Nimimi oyae pa onaanu pa katemere Gote-me page nimi go kone madaa oyaenu pa gialia. Gialia rabu nimina ki-para waru rubalia rabu rulaniaawa marubiaawa koyaalia. Nimimi oyae rumaawa onaanu katemederupare Gote-me go katemerupa rayo abuloa saniaalia.

39 Yesumi nimu-para saa agaa meda wala gupa sa: Ini rubu pi aa medame nipuna ini rubu pi yago pora mada mea waatea ya? Dia-ga nipu lapo rata naaku-para lopalipi.
40 Go page skul teme nogo naakinuri nimuna tisaarupa mudu mada piralimi ya? Dia, pare nimu aba skul waru loare nimu page wala mo tisaa nona palimi.

41 Gore mo nena amena ini-para ini mare apo ia te pare nena ini-para adaape mo ia aba mea.
42 Akea pua nimina ame gupa madaa laketeme ya? Ameya, nena ini-parare ini mare ia. Goa teme pare adaa repena rekepene nimina ini-para aayare ora na-ademe. Nimina kone namaredepo yawa pimi-pulu ora maeyae onaa pimi. Aba ripiare nimina ini-para aaya repena rekena aba rasalepape. Oropere nimina ini waru ria pirua mo nimina amena ini-para aaya oge loma mada rasalimina sa.

Wae repena madaare wae ini etalia
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 Yesumi wala gupa sa: repena epemere ini wae-daa namadita. Go page wae repename epe ini namadita.
44 Onaanumiri repena ini aba etea adoare go ini epe talo o talo aba niminaaeme. Onaanumi repena eto madaa pa repena fik ini nakereteme. Go page ope meda madaa wain ini nakereteme.
45 Epe onaanumi nimuna robaa-para epe kone adaapu sua epeaanu adaapu peme. Wae aame wain maapu pua nipuna kikiaame page waea agu pea. Gore nimuna robaa-para ia konere nimuna agaa-para teme.

Ada papena re laapo
(Mat 7.24-27)

46 Akeane nimimi ni-para Aa Mudu loa nina agaa wala napageme?
47 Onaa nimi ni piri-para ipua nina agaa pagoa kone rulaawa ratalimi-daare ora epe-rupa pimi. Nimuna kone madaa remaa lagialo.
48 Go agaa page aare aa medame ada pulalo pea. Aba ripiare naaku ora nopara pua robo suare ada pigi mea paboare aana mua ruluaawa puri mapalaaya. Goa puare orope ipa roa go ada marobaatalo pea pare mada dia. Mo aa nipumi abade go ada waru pisa-pulu ora puri paloa aasa.

49 Pare aa medame nina agaa pagoa naratalia. Go aare nipuna ada gupa pisa: Nipumi no su ru-nane ada pigi puri namapalae pa amaa awesa. Oropere go adaare ipa roa tisa rabu ora aipapulu robesa. Gore lopesa rabu ora kalalu waru sa.

7

Yesumi soldia aa muduna kogono naaki maepeaasa (Mat 8.5-13)

1 Yesumi onaanu agaa lakelo kiritua Kaperneam supara pisa.

2 Gore soldia aanuna surube aa meda pirisa. Go aana kogono naaki yaina adaa mua ini adupitalo pisa.

3 Mo soldia aa mudumi Yesu pia remaa pagesa rabu nipumi kone makuaae Juda medalomame mo Yesu adola penaasa. Nipumi mo naakina yaina epa maepeaaina kone isa.

4 Nimu Yesu piri-para pua agaa puri paloa gupa pua ogesimi: Apo soldia aare epe aa ya-pulu neme raba meaina.

5 Nipumi niaa Juda onaanu madaa pedo pi kone sua nipumi niaana lotu ada meda wariasa simi.

6 Gore Yesu nimu raapu pisa. Nimu ada regepea aba pua opapasimi rabu mo aa mudumi adami aa medaloma Yesu-para agaa gupa rapaasa: Aa Adaa, neme kalai napape. Ni epe aa dia ya-pulu na ada-para naepape sa.

7 Go page ni epe aa-daa dia ya-pulu ne piri-para page mada naepalua. Pare neme abia pa agaame te rabu nina kogono naakina yaina perekena sa.

8 Gore ni page soldia aa mudunumi agaa lagialimi rabu pagalua. Gore ni page soldia aanu pawa surube. Gore neme soldia aa meda pu toare mada palia. Goa pua neme soldia aa meda ipu toare mada epalia. Goa pua nina kogono naaki-para kogono pa lo laketoare gore nipumi mada palia.

9 Yesumi go agaa pagoa mo aa madaa kone adaapu sua aasa. Nipumi wala pereke tua mo nipu rata mea ipisimide onaa gupa lakesa: Gore pagalepa. Israel suparare naa agaa pagae onaa meda go-rupa na-ade.

10 Go rabu mo agaa mea ipisimi aanuri adaa wala puare mo kogono naaki aba perekesa-daa adesimi.

Yesumi ona wasaana naaki marekaasa

11 Orope ogesi pirua Yesu nipu wala adaare Nain pisa. Nipuna disaipel aanu-para onaa adaapupe nipu raapu pisimi.

12 Go adaare-na pora kerepo-nane odobatalo ipisimi rabu onaanumi aaro meda go ria ipisimi. Mo ome naakiri ona wasaana naaki padane pirisa. Go adaare-para piri onaa rayore mo ona raapu re lama ipisimi.

13 Aa Mudumi go ona adoa nipumi odome ora waru

omesa. Go rabu nipumi mo ona-para gupa lakesa: Neme re nalape.

14 Goa loa nipu re-para pua mo aaro isa-para ipua kimi oraasa. Goa pisa rabu mo aaro risimi aanuri pa reko aasimi. Yesumi lalo: Go ogege aa neme lalo-ga ne reka.

15 Mo aare ora ini adupisa pare rekaa pirua agaa lo pirisa. Goa pisa rabu Yesumi go naaki nipuna agi wala kasa.

16 Goa pisa raburi onaa rayome paalame omoa Gote-na bi minasaataawa lalo: Gote-na agaa lakene aa mudu meda niaana rikiraana abia go epa pia. Goa loa nimumi lalo: Gote su amaa ipua nipuna onaa oro yaalo mapiraatalo epaana simi.

17 Gore Yesuna remaare onaanumi Judia su rayona pago kiritisimi.

Jon-me nipuna disaipel aa lapo Yesu piri epenasa
(Mat 11.2-19)

18-19 Jon-na disaipel aanumi go remaa Jon lakenaloare nipumi disaipel aa lapo-para ipulupa sa. Go aa lapore Aa Mudu piri-para pua agaa mealepa lakesa. Gupa tapape sa: Nere Jon-me aba aa meda epalialo lagisa aa yapae pa aa meda ado piralima yapae tapape sa.

20 Go aa lapore Yesu piri-para aba pua nipumi lalo: Nere abade epalia simide aa yapae pa rado aa meda ado piralima yapae sipi?

21 Go raburi Yesumi onaa yaina rado rado ome onaa adaapu maepeaawa wae remo nimu madaa piri rayo mea rubisa. Nipumi ini rubu pi onaa adaapu page maepeaasa.

22 Yesumi nipu agaa gupa pua laketapape sa: Nipimi abia go adoa pagapede remaa Jon piri-para pua laketapape sa: Ini rubu pi onaanumi oyae wala waru adame. Aa wae onaa page pora eperupa pamuame. Yakimi ti onaanuna rere page kaapu yaade. Aane poae onaanumi page aane lobenaloa agaa pageme. Ome onaanu page wala reka pimi. Onaa naraanumi page epe agaa waru pagalaeme. Go yae rayo madaa remaa pua tapape sa.

23 Aa medame ni madaa kone laapo nasua puri paloa kone rulaliare go onaare pedo waru pu piralia sa.

24 Jon-na agaa mea rapae aa lapore wala pisipi. Go rabu Yesumi Jon madaa onaa rayo-para remaa gupa lakesa: Aba Jon onaa napiri su-para pirina nimi go supara puare ake adola pisimi pae? Nimimi po ripumi kabe ragualae adola puame ya?

25 Nimi puare ake adola puame pae? Nimi puare aa medalomame epe epe set maarae adola puame pae? Dia-ga epe epe set maarae go piane aanuri aa mudununa ada-para piralemede.

26 Gore nimi puare ake adola puame pae? Nim-

imi Gote-na agaa lakene aa mudu adola puame. Gore ora pagalepape. Go aa Gote-na agaa lakene aa yapare ora Gote-na agaa lakene aanu medalomare nipumi maoge yaaya.

27 Goa pea-ga Jon madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Gote-me lalo: Go aare nina agaa lakelape aa neme nipu aba mea penaatoa. Go aamere nimina pu robaa maredepo yaata epalia sa.

28 Pagalepa. Jon-mere go su amaa madini onaa rayo maoge yaalia pare Gote-na Surube Su-para piri pa aa medame Jon page maoge yaalia sa.

29 Goa sa rabu takis mi aanu-para onaa rayome pago kiritisimi. Nimumi Gote-na epe agaa mana pagenaloa abade Jon-me baptais kasa.

30 Goa pisimi pare Farisi aanu-para rekena agaana tisaanuri Jon-na baptais gimisimi. Goa pua nimumi Gote-na epe pora gimisimi.

31 Yesumi lalo: Gore abia reko pimi onaanuri ake piane onaanu-rupa piralimi lano yapae? Nimuna kone-para ake kone saa pimi agaa lano yapae?

32 Nimuri gupa lano: Nogo naakinu maket amaa pirua nogo naaki radonu-para gupa teme: Niaame nimi madaa emaa tema pare nimimi yaasa napabeme. Niaame odo ome yaasa tema rabu nimimi re nateme.

33 Yesumi wala gupa sa: Gore Jon-me baptais ipua bret nanoa ipa wain page nanisa. Goa pisa pare nimimi nipu maeyae aa simi.

34 Abiare Onaa Raapu Pirape Aa-na Si ni ipua eta ipa no pi. Goa pe pare nimimi lalo: Adalepa. Go aare eta adaapu noa ipa wain adaapu ne aa teme sa. Go aare mo takis mi aanu-para naraa onaanu-para nimuna adami aa raapu piruaaya teme.

35 Nimimi goa teme pare onaanumi Gote-na kone memere niaa nimuna makuaae yae-daa go-rupa waateme.

Ona wae medame Yesuna aa madaa wabola koyasa

36 Farisi aa medame Yesu nipuna ada-para eta nola epape sa. Yesu mo Farisi aa-na ada-para pua eta nala pirisa.

37 Gore ona wae medame Yesu mo Farisi aa-na ada-para eta nala pia remaa pagesa. Go remaa pagoa mo ona nipumi epe kaapu ti wabola aana pe-para pira-palae Yesu piri-para mea ipisa. Go wabolana yotore ora adaapu madaa ora adaape.

38 Mea ipuare Yesuna masaa-nane pua aa rege-peaasa. Goa pua nipu re lala pirisa. Nipumi re loa go ipa Yesuna aa madaa pogo sa. Goa puare re ipare nipuna aalu irimi kunua makaapu yaasa. Mo oname Yesuna aa madaa nunu loa aa madaa epe kaa pi wabola pepeminasa.

39 Mo Farisi aame adoa nipumi gupa kone isa: Go aare ora Gote-na agaa lakene aa yaalore nipu orae ona mada niminaata pea. Go oname wae pupitagi ne ona-ga mada adalia kone isa.

40 Go rabu Yesumi mo aana kone adoa lalo: Saimon, neme ne remaa meda lagialo. Saimon-me lalo: Tisaa, nena agaa la.

41 Gore Yesumi lalo: Aa lapona yago aa padane madaa aaya. Aa medana yagore 2,000 kina misa. Aa medana yago 200 kina misa.

42 Mo aa lapome go yago abulape-rupa komome omesipi. Go raburi mo yago kane aame mo aa lapo yago na-abulapape sa. Goa pisa raburi mo aa lapomere aapimi pedo waru pisa pae?

43 Saimon-me agaa gupa lakesa: Neme gupa kone salo. Aa medame nipuna yago adaapu mu rugulua naabuni aare raaname omesa kone salo. Gore Yesumi lalo: Gupa ora lae sa.

44 Goa sa rabu nipumi go ona piri-para pereke tua Saimon-para neme go ona ada sa. Ni nena ada runane epawade pare nina aa radepeape ipa nagiaede. Yapare go ona nipuna re ipame nina aa radepeaawa nipuna aalu irimi makaapu yariaade.

45 Nena ada ru-nane epawade rabu nunu nalaede pare go onamere nina aa madaa nunu laade.

46 Neme nina aalu-para wabola napaaride pare go oname nina aa madaa wabola pariaade.

47 Goa pea-ga ne lagialo: Nipumi ni madaa raaname omoa ora nipuna waeanu adaapupe Gote-me mea rubata. Pare Gote-me onaa medana waeanu ogepusi mea rubaliare go onaare ogepu raaname omalimi.

48 Gore Yesumi mo ona lakesa: Neme nena waeanu mea rubaato sa.

49 Goa sa rabu aa medaloma nipu raapu reke madaa pirua eta nala pirisimi aanuri agaa makibumaawa goa simi: Go aare aapimi waeanu mada mea rubalia ya?

50 Goa simi pare Yesumi go ona lakesa: Nena kone rulaeme ne maepeaawa ne Gote raapu mapiraata. Abia pua nena pu robaa epe-rupa ina sa.

8

Ona medaloma Yesu rata mea ipisimi

1 Orope Yesu nipu su rayopara mo pora-nia pamisa. Nipumi Gote-na Surube Su-na Epe Agaa laketalo mogeasa. Go rabu disaipel aa 12-pela nipu raapu pamisimi.

2 Yesumi ona medaloma nimuna wae remonu marakepeawa nimuna yainanu rayo maepeaasa. Go onanu nipu raapu pora pamisimi. Go onanuna bi gupa: Makdala adaare piri Maria-re abade Yesumi wae remo 7-pela mea rubaasa.

3 Ona medana bi Joana-re nipu aa mudu Herot-na ada surube aa Susa-na ore pirisa. Ona medalomare Susana-para ona rado adaapu page nipu raapu pamisimi. Go onanumiri mo disaipel aanu-para Yesu-para nimuna oyaeyae raba meaa-mama pulalo pisimi.

Aa medame konape wit maapu poasa
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

4 Ora adaare rado rado-para piri onaa adaapumi Yesu piri-para epa kiritasimi. Goa pisimi rabu nipumi nimu-para saa agaa meda gupa lakesa:

5 Aa medame wit-na ini maapu-para pola pisa. Nipumi ini maapu-para polalo pisa rabu medaloma pora-nia lopesa. Go iniri on-aanumi rabuatua yaanumi page nisimi.

6 Pare go aame wit ini medaloma poasa rabu aana madaa lopesa. Go aana madaa lopesa rabu suri aana madaa ogepusi isa-pulu rayo kaapu yabesa.

7 Wit-na ini medalomare repena eto ae-para lopesa. Go-para opesa pare mo opeme adaa yoa minabaasa.

8 Wit-na ini medalomare epe su-para lopoa opea. Gore waru opoare wit-na ini etesa rabu ini 100-pela madisa. Go saa agaa loare Yesumi gupa sa: Onaa rayo nimi aane aalia-daare waru pa-galepape sa.

Yesuna saa agaana re lakesa
(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

9 Go raburi nipuna disaipel aanumi go saa agaana re agaa misimi.

10 Goa puare nipumi lalo: Gote-na Surube Su-na kudiri pi agaana re nimimi aba ademe-daa lagialo. Yapare pa onaa medalomamere go Surube Su madaare pa saa agaa pageme. Goa pua nimuna inimi ademe pare oyae meda na-adalimi. Ni-mumi agaa pageme pare go agaana re-re mada nanimi-naalimi.

Yesumi wit-na ini madaa saa agaana re lakesa
(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

11 Go saa agaana re-re gupa sa: Go wit-na iniri Gote-na agaa yaade.

12 Pora-nia lopea iniri go-rupare onaanumi agaa pa pageme pare orope Satan ipua mogo agaa nimuna robaa-para wala paake mea. Nimumi kone rulaawa oro yaalo kagaa piraama laama palimi kone sua Satan-me paake muaaya.

13 Aana i su-para lope iniri go onaanumi epe agaa pagoare pedo waru peme. Yapare ora robaa ru-nane pitaa napua odobaaya-pulu nimumi kone ogepusi rulaeme. Orope Satan-me epa ko tulalo pea-daa wala Gote-na agaa gimeme.

14 Etolo etolo aaya su-para lope iniri go onaanumi agaa pageme pare go su amaana

kedaanu page amaa yape page go pedo pape kone rayome nimu minabaaya. Goa pea-pulu regepe minaawa ini waru naetea.
15 Su epe-para lopea iniri go onaanumi epe agaa pagoa robaa-para waru irulu saapiruaeme. Nimu pawa pirua pageme-pulu nimumi ini waru maditimi sa.

Onaanumi lam pa ewoa reke rolo-para nasuaeme
(Mak 4.21-25)

16 Yesumi wala lalo: Aa medame lam ewoare baket rolo-para page reke rolo-para napagaa salia. Dia, pare onaanu ada ru-nane pirua lam-na paa minalo mudialimi sa.
17 Gore oyaeyae adaapu kuduripu imi yaenuri gore rayo penaame paana mea salia. Goa pua rigiteme yae rayore orope penaame mea salia-daa mada adalimi sa.
18 Nimina pageme agaare waru surubalepape. Onaa rayome kone waru su piralimi-daare Gote-me kone oyae medaloma wala gialia. Pare onaa rayome kone oyae waru nasu piralimi-daare gore nipuna saapia yae rayo aba mu paaya.

Yesuna agi-para nipuna amenu nimu agaa lakesa
(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)

19 Yesu nipuna agi-para amenu nipu piri-para ipisimi. Go rabu onaa adaapu kiritisimi-pulu nipu pirisa re-para pirape ae naisa.
20 Go raburi onaa medame nipu lakesa: Nena agi-para nena amenuri nimumi ne adola ipua amaa-nane epa aeme sa.
21 Go raburi Yesumi agaa gupa lakesa: Onaanumi Gote-na agaa pagoa kone rulaawa ratalimi-daare go onaare nina ama-para nina amenu-para pimi sa.

Yesumi adaa po ripu maloraasa
(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)

22 Oro meda Yesu nipuna disaipel aanu raapu ipunu madaa pirisimi. Gore nipumi nimu lakesa: Nimi mo ipa ini mone pane kenaama baina sa. Go rabu nimu polalo pisimi.
23 Ipunu madaa pirua pisimi rabu Yesu nipu u patisa. Go rabu po ripu adaa meda awaro kanapu-nane ipisa. Goa pua mo ipunu madaa ipa epa rubitalo pisa-pulu nimu paala omoa pirisimi.
24 Go rabu disaipel aanumi Yesu pua marekaawa lalo: Adaa Aa, Abiare niaa ora apo tala-daa simi. Yesu nipu rekoa sana mo poripu-para mo adaa ipa lapo-para puri pane agaa lakesa. Go agaa lakesa rabu po ripu ipa lapo rata loraawa ipame eto eto wala napisa.
25 Go raburi nipumi disaipel aanu-para agaa misa: Naa agaa robaa-para mea imi pae? Goa sa rabu nimumi pogolasaawa paala omoa agaa lala pirua gupa simi: Go aare aapi ya? Po ripu-para ipa lapo rata agaa

laketa rabu nipuna agaa pagepe simi.

Yesumi aa medana remo rakepeaasa
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Goa pua Yesu-para nipuna disaipel-nu ipunu madaa pirua Gerasa su-para pisimi. Go suri ipa Galili mone pane aasa.

27 Yesu nipu ipunu gimisa rabu mo aa madaata ipisa. Go aare wae remo medaloma nipu madaa pirisa. Go aa ora abasade nipu mamina nayamoa ada-para napirisa pare onaa rogaae aana apedaa-para pirala pisa.

28 Go aame Yesu adoa puri pane agaa loa Yesuna kibu-para epa lopesa. Nipumi ora rui loa gupa yaasa: Yesu, nere so yaa madaa pia Gotena Si yaade. Neme niri ake pali ya? Goa pua go aame agaa gupa misa: Neme ni radaa manape yae nagiape sa.

29 Yesumi mo wae remo pane pu sa rabu mo wae remome agaa puri palo yaaloa gimoa pane pisa. Onaanumi oro yaalo puri pane opeme go aana ki aa lapo rogaawa nipu adisimi pare go wae remonu nipu madaa epa pirisimi. Goa pisimi-pulu nipumi go puri pane openu rugulu rubebe pala pisa. Go rabu wae remome mo onaa napiri su-para go aa mea puala pisimi.

30 Gore Yesumi nipu agaa gupa misa: Nena biri aapi ya sa? Nipumi lalo: Paapu sa. Gore wae remo adaapu nipuna yogane-para pua odobasa-pulu go bi paapu lakesa.

31 Go wae remonumi puri paloa Yesu-para gupa yaasimi: Neme niaa wae su naaku-para namea mapiraape simi.

32 Go rabu mena adaapupeme oge rudu meda re-para eta epa nala aasimi. Goa pea-pulu mo remo wae nimumi Yesu-para puri paloa gupa simi: Neme niaa pawa go mena madaa odobamona lape simi. Goa simi rabu Yesumi nimu penaasa rabu nimu go mena-para pisimi.

33 Goa sa-pulu gode wae remo rayomere mode aare gimoa rayo mode mena madaa pua odobasimi. Goa pisimi rabu mena rayore oge rudu kilipia ipa ini repaanane awaro-para lopoa omabesimi.

34 Gore mo mena puni aanumi goa adoa simina pogolasaasimi. Goa pisimi rabu go agaa remaare adaare-para page pua lakeloa su rayona pago kiritisimi.

35 Pagesimi rabu onaa rayome go remaana re adola ipisimi. Nimu Yesu piri-para ipua aa epa adesimi pare wae remome mode aa aba gima pisaaya. Mo aa nipu mamina yamoa nipuna kone waru isa. Go aa nipu Yesuna aa re-para adaniaaba pirisaaya. Mo onaa rayome goa adoare paalame omesimi.

36 Onaanu medalomame aba go pisade adesimi-pulu nimumi onaanu-para gode aare goa palo remaa laama pisimi.

37 Go remaa pagesimi rabu mo Gerasa su robo ru-nane piri onaa rayomere Yesu nipu epa lakesimi: Nere pa pi-ga niaa gimoa pane pu simi. Nimumi ora paalame waru omoa simi. Go rabu Yesu nipu ipunu madaa pirua wala pisa.

38 Go rabu mo wae re-mome aba gimisade aame Yesu-para gupa ogesa: Niri ne raapu bana sa.

39 Nena adaare-para wala pua Gote-me ne-para paade remaa rayore onanu pua lakelape sa. Go rabu mo aa nipu pua mo nipuna adaare-para piri onaanu-para Yesumi nipu-para pisade remaa rayo pua lakesa.

Yesumi aa muduna wane wala marekaawa puare mamina oraasa ona page maepeaasa
(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Yesu nipu ipa ini one pane wala ipisa raburi onaa rayome nipu ado pirisimi. Goa pua nipu adoa simina raaname omesimi.

41 Go raburi aa meda nipuna biri Jairus ipisa. Go aare lotu adana surube aa mudu pirisa. Nipu Yesuna aa re-para epa lopoa agaa puri paloa gupa ogesa: Nere nina ada-para epape sa.

42 Nipuna nogo padane-ma madu isa. Go nogona maaliri 12-pela yapare nipu ini adupitalo pisa.

Go raburi onaanumi Yesu marege paa-mama pisimi.

43 Go rabu ona meda nipu onaa rayo raapu pamisa. Go onare yaapi pupulae yainare maali 12-pela patisa. Gore go ona nipumi mone oyaenu yaina maepeaainalo dokta-nu kasa pare nipuna yaina mada namaepeaasimi.

44 Go onare Yesuna masaa-nane resi-para ipuare Yesu oraawa mode yaapi kaapu yoa wala napopesa.

45 Go rabu Yesumi lalo: Niri onaa medame oraaria kone salo sa. Nimu rayome ni dia ni dia agu simi. Go rabu Pita-me lalo: Aa Adaa, onaa adaapumi kuta pua ne maregepeaarimide.

46 Goa sa rabu Yesumi lalo: Aa medame ni oraaria rabu nina puri aba yola meade sa.

47 Mode onare nipu mada nakalesa-pulu nipu pururu pua Yesuna kibu re-para epa adaniaa pirisa. Goa pisa rabu onaa adaapuna ini agaana lakesa: Neme oraaru rabu nina yaapi ora mogo aipapulu kaapu yaade sa.

48 Gore Yesumi nipu lakesa: Go nogo, nena kone rulaeme nena yaina maepeaaria-ga epe pu robaa raapu pu sa.

49 Nipumi mo agaa pena lakelalaina mo adaare aa muduna agaa mea o taape aa meda ipisa. Nipumi aa mudu Jairus-para yaaloa lakesa: Nena nogo aba ini adupiaade sa. Apo tisaa-para nena kogono namapaape sa.

50 Yesumi go agaa pagoa nipumi Jairus-para gupa lakesa: Neme paala naomape pare kone waru rulape. Nena nogo wala epeaalia sa.
51 Gore Yesu nipu go aa muduna ada-para puare ada ru-nane onaa rayo napulupape lo lakesa. Dia, pare Pita-para Jon-para Jems-para mo agi aaraa lapo-para gorupare Yesu nipu raapu runane pisimi.
52 Onaa rayo mo nogo madaa re lala pirisimi. Go rabu Yesumi lalo: Nipu naomaana-ga re natapape. Nipu pa u pata sana sa.
53 Goa sa rabu mo nogo ora aba omesa adesimi-pulu Yesu madaa giri laasimi.
54 Gore Yesumi nogona ki mina mua gupa yaasa: Go nogo, ne reka sa.
55 Goa sa rabu mo nogona wasupa wala epa odobaawa nipu aipapulu rekasa. Goa puare Yesumi nimu lakesa: Nimimi eta medaloma katapa sa.
56 Mo nogona agi aaraa nipu lapore ora paalame omesipi pare Yesumi nipupara agaa puri paloa gupa sa: Go remaare onaa meda nalaketapape sa.

9

Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela kogono kasa
(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

1 Yesumi disaipel aa 12-pela yaaloa nipumi puri-para suruboa paade kogono lapo kalaama pisa. Nimumi wae remonu rakepeainalo yaina maepeaainalo page puri kasa.
2 Goa pisare nimumi Gote-na Surube Su-na agaa mogeawa yaina ome onaanu medaloma maepeaainalo mea rapaasa.
3 Go pua nimu lakesa: Nimimi pora pamualimi rabu oyae namea pulupape sa. Nimimi rimaapu-para roka nu-para sapi-para mone-nu page namea pulupape sa. Nimimi go page mamina lapo namealepape.
4 Nimumi nimi ada runane epe-rupa lamua palimiri gore nimi go ada padane-para pawa pua piralepape sa. Oropere nimina kogono dia naloa go adaare gimoa pulupape.
5 Yapare nimumi nimi ada-para nalamua palimiri gore nimimi go adaare gimalepape sa. Goa pua nimina aa madaa kege kunua salepape sa. Go kunua salimi rabu go onaame nimuna wae kone mada niminaalimi sa.
6 Goa sa-pulu nimi pua su adaare rado rado-para pu pa yabesimi. Goa pua Gotena Epe Agaa remaa pamu lakeloa yaina ome onaana yaina maepeaasimi.

Aa mudu Herot-me Yesuna remaa pagesa
(Mat 14.1-12; Mak 6.14-16)

7 Galili adaarena aa mudu Herot-me go remaa rayo aba pago kiritisa-pulu nipumi aapi-para tame pae loa kone adaapu isa. Gore onaa

medalomame Jon matmat-para wala rekasimi-pulu nipumi go aa kone isa.

8 Gore onaa medalomame Elaija wala epa pia simi. Medalomame Gote-na ora abade agaa lakene aa padane wala rekaana simi.

9 Go agaa madaare Herot-me lalo: Jon-na maare aba kepesude sa. Go remaa pagalo aare aapi yapae? Goa loa nipumi Yesu adolalo pisa.

Yesumi aa 5,000 eta kasa (Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13)

10 Disaipel aanu nimu wala ipua niaa kogono gupa pa amaa lo Yesu nipu epa lakesimi. Go rabu nipumi nimu mea pua onaa gimoa adaare meda Betsaida-para agu raapo pisimi.

11 Orope onaanumiri nimu puame lo remaa pagesimi-pulu nipu rata mea pisimi. Nimu nipu piri-para ipisimi raburi nipumi piralepa loa sana nipumi nimu Gote-na Surube Su madaa agaa lakesa. Go rabu page nipumi yaina ome onaanu page medaloma maepeaasa.

12 Gore naare pabalaina mo aa 12-pela nipu piri-para ipua lalo: Neme go onaa-nuri nimuna ada penaala simi. Go-parare onaa adaapu napimi. Goa pea-ga mo adaare-nane eta kabo u pat-ape ada page asapua kabena penaala simi.

13 Pare Yesumi nimu lakesa: Nimimi eta katapa sa. Nimumi lalo: Niaana etare gupa: bret ipa supu-para ena laapo ima. Nemere go onaa rayona eta kaba-mona kone sae ya?

14 Gore aanu 5,000 pabo pirisimi.

Go rabu Yesumi nipuna di-saipel aanu lakesa: Nimimi mo onaanu 50, 50 laatapu mapiraatepa sa.

15 Goa pua disaipel aanumi onaa rayo mapira kiritasimi.

16 Yesu nipumi mo bret supu-para mo ena mua yaa-para adaba sua Gote-para ora pi sa. Goa puare nipumi bret piribia disaipel aanu kanaloa nimumi onaanu ru-maasimi.

17 Gore nimu rayome ora mada nisimi. No kirituare eta ebo nu 12-pela madu isimi.

Pita-me Yesu Onaa Raapu Pirape Aa-na Si yaade lo la-paasa (Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

18 Oro meda Yesu nipu padane beten lala pirina nipuna disaipel aanuri nipu piri-para ipisimi. Go rabu nipumi nimu agaa misa: Onaanumiri niri aapi teme pae?

19 Gore nimumi agaa gupa lakesimi: Medalomamere nere Jon Baptais teme Medalomamere ne Elaija teme. Medalomare ne abade Gote-na agaa lakene aa meda wala rekaana teme.

20 Gore nipumi nimu lakesa: Nimimiri ni aapi teme ya? Gore Pita-me gupa sa: Nere Onaa Raapu Pirape Aa-na Si yaade sa.

Yesu nipu omoa wala rekalua sa
(Mat 16.20-28; Mak 8.30–9.1)

21 Goa loare Yesumi nimu ora puri paloa agaa mana lakesa: Go agaare pa onaa nalaketapape.

22 Gore nipumi lalo: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri kedaa adaape riaalua. Goa pua kone makuaae Juda aanu page Gote-na miru irae aa mudunu page rekena agaa tisaa aanu page go aa rayome ni masaa rilalimi. Goa pua ni tu maomalimi pare wala yapi repo dia naloa wala matmat-para rekalua sa.

23 Gore nipumi onaa rayo lakesa: Gore onaa rayome ni madaa kone rulaawa palimi-daare nimuna kone rabua-niaawa repena polopeana kedaa oro yaalo rua nina pora kuralimina sa.

24 Gore aa medame nipuna kone wasupa pa irulu saapi-tiare gore nipuna wasupa page alupalia. Pare aa medame ni madaa kone sua nipuna bipa yogane madaa kone nasaliare nipuna wasu-pare gore oro yaalo piraama laama palia.

25 Pare aa medame mone oyae waru mua su amaa oyaenu page rayo waru saliare nipuna kone wasupa go yaenumi akepu raba mealia ya?

26 Gore onaa rayome ni-para nina epe agaa-para masaa rilalimi-daare ni Onaa Raapu Pirape Aamere go onaa masaa rilalua. Wala epalua rabu naa puri page Aapana epe paana puri page epe ensel-nuna page mea epalua.

27 Pagalepa. Onaa medaloma go-para pimiri abi naomalimi. Dia, pare aba nimumi Gote-na Surube Su epenalo adalimi sa.

Yesuna to rado nona piane aulaawa aasa
(Mat 17.1-13; Mak 9.2-13)

28 Yesumi apo agaa aba loare sarara padane aba dia sa. Go rabu nipumi Pita-para Jon-para Jems-para lamua pua rudu medane beten talo pisimi.

29 Nipumi beten lala pirina nipuna ini agaa aba rado perekea sana nipuna mam-ina page yaako pu tua lepo lepo atasa.

30 Goa puare aipapulu aa lapome nipu raapu agaa lala pirisipi. Go aa laapore Moses-para Elaija laapo Yesu raapu agaa sipi.

31 Nipuri yaa madaana epe paana puri raapu ipisipi. Nipu lapome Yesu-para orope Gote-na kogono pu kiritainalo Jerusalem su-para omali agaa lala pirisimi.

32 Go rabu Pita-para mo adami aanu-para u waru patisimi. Gore nimumi rekoa pua Yesuna epe paana puri-para mo rekasipide aa lapo page adesimi.

33 Gore mo aa lapome Yesu gimoa polalo pisipi rabu Pita-me Yesu gupa lakesa: Aa adaa, niaa go-para pimare ora epe ta. Gore

niaana pokaalo ada ipa repo paminaapa. Medare nena meda Moses-na medare Elija-na pamina sa. Pita nipumi go agaa lakesa pare go agaana re naniminaasa.

34 Nipumi go agaa pa lalaina moae medame nimu aba rigitisa. Moaeme nimu rabuaniaasa rabu nimumi paala omesimi.

35 Go moae-parare agaa meda gupa lakesa: Gore ora nina epe naaki-ga neme nipu aba mapiraasu. Nimimi nipuna agaa pagalepape.

36 Gote-me agaa lakenaloa Yesu nipu padane pirina adesimi. Gore disaipel aanu nimumi agaa loraawa go adesimide yaenu madaa remaa nasimi.

Yesumi wae remo piri naaki meda maepeaasa
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)

37 Ekeraare so rudu gimoa kilipisimi rabu onaa adaapumi Yesu nipu porania madaata ipisimi.

38 Go onaana rikiraana ae aa medame gupa yaaloa ogesa: Tisaa, neme nina naaki odome omoa adape. Go naakiri ora naa padanema naaki yaade.

39 Wae remo medame nipu irulu ripinaaya. Goa pea raburi mo wae remome nipu orolopaawa maeyaatea. Goa pua nipuna agaa-para rako sope madita. Go rabu nipuna yogane maoyaaya. Goa pua go remome naa naaki abi naminarepaaya.

40 Neme abade nena disaipel aanumi go wae remo mea rakepealepa lo ogesude pare nimumi mada narakepeasimi.

41 Yesumi go kirita pirisimi onaanu-para gupa lakesa: Nimiri kone waru narulaawa nimina robaa-para page ora o ta. Nimi raapu ni rana akepu raapo piralua pae? Nimina wae kedaanu akepu raapo rialua pae? Goa loare go aa-para lakesa: Nena naaki lamua ipu sa.

42 Nipuna naakiri pena ipulaina mo wae remome oro lopaawa maeyaesa. Go rabu Yesumi go remo-para puri pane agaa lakeloa mo naaki maepeaasa. Goa pua nipuna aaraa mea kasa.

Yesumi nipu omalua lo rana laapo lakesa
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

43-44 Onaa rayome Gotena adaa puri adesimi-pulu nimu ora pogolasaasimi Go rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para gupa sa: Neme agaa lagialua-ga nimimi go agaa waru pago piralepape. Ni Onaa Raapu Pirape Aana Siri aa medalomame wae aanu mea kateme sa.

45 Pare nimumi go saa agaana re naniminaasimipulu nimu paalame omoa nipu agaa namisimi.

Ririna epea aare aapi yapae simi
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

46 Gore disaipel aanumi arere pua niaana rikiraanare riri-nane aape aare

aapi yapae lo agaa lala pirisimi.
47 Gore Yesumi nimuna kone adoa nipumi naaki oge meda nipu raapu mea mapiraasa.
48 Goa puare nipumi nimu lakesa: Onaa rayo naa bi loa go oge naaki raba mealimi-daare nimimi ni page raba meme sa. Onaa rayo kogono pua naaki ora oge gupiane raba mealimi-daare onaa mudu pitimi sa.

Nimi iaa napiralimi-daare nimina adami onaa piralimi (Mak 9.38-40)

49 Go rabu Jon-me agaa gupa abusa: Aa Adaa, aa medame nena bi loa wae remo mea rakepea-daa adama sa. Goa pea pare go aame niaana rikiraana disaipel aa napia-pulu nipu gimape lo lakelama.
50 Go rabu Yesumi nipuna disaipel aa medaloma gupa lakesa: Nimimi nipu gimoa natapape sa. Onaa rayo nimi-para iaa na-aulalimi-daare gore nimina adami onaa pitimi sa.

Yesu Samaria su-para po-lalo pisa rabu naepape simi

51 Gote-me Yesu so yaa-para mea pope di rudu sa. Goa pisa raburi Yesu nipu Jerusalem palua kone sua pisa.
52 Go raburi aa medaloma-para wai agaa aba lo ra-paasa. Go aanu nimu puare Samaria adaare meda-para odobaawa nipuna yaenu managolo satalo pisimi.
53 Goa pisimi pare go su-para piri onaanumi Yesu nimuna adaare-para lamua pope gimisimi. Gore Yesuri nimuna iaana su Jerusalem su-para penaalo adesimi.
54 Disaipel aa Jon Jems lapome go kone adoa nipu laapome wala pua Yesu-para lalo: Aa Mudu, niaame so yaa-para ia repena sulaame go onaanu rabenalo mea repaamina ya?
55 Goa simi pare Yesumi wala pereke tua nipu-para ora dia sa.
56 Goa pua nimu su rado-para pisimi.

Onaa medalomame Yesu rata mea polalo pisimi (Mat 8.19-22)

57 Nimu pora-nia pisimi rabu aa medame Yesu goa lakesa: Ne su rayona pali-parare ni go-para rata mea epalua sa.
58 Goa sa rabu Yesumi nipu gupa lakesa: Raa kira aune yana nimuna aana apedaa raa-para pati ada aaya. Go page yaanuri nimuna ada aaya pare Ni Onaanu Raapu Pirape Aana Siri patape ada meda na-aaya sa.
59 Nipumi aa rado meda gupa lakesa: Neme ni rata mea ipu sa. Goa sa pare go aa nipumi lalo: Neme nina Aapa aba rogaata pono laa sa.
60 Yesumi nipu lakesa: Dia, nimuna wasupa ome onaa-nuri ora nimuna ome yagon-umi rogaaina lape. Ne pua Gote-na Surube Su madaa agaa pua lakelape sa.

61 Aa medame gupa sa: Aa
Adaa, neme ne raapu banalo
pi pare neme nina onaanu
nimu-repaa abi piralepape ta
pono laa sa.
62 Gore Yesumi nipu goa
lakesa: Aa medame nipuna
aalumi masaa-nane wala
adaa-mama paliare Gote-na
Surube Su-para mada napua
piralia sa.

10

Yesumi aa 72-pela epe kogono pula penaalo mea rapaasa

1 Orope Aa Mudumi aa
72-pela meda muare laapo
laapo lo mea rapaasa. Gore
Yesu orope penaalo adaare-
para su rayo-parare nimumi
aba agaa laketa pisimi.
2 Goa pua nipumi nimu
gupa lakesa: Eta adaapu
apo maapunu-para ia pare
kogono aa adaapu napimi.
Goa pea-ga nimimi apo
maapuna aaraa-para beten
tapape. Goa pua aaraame
aa medaloma mo etanu mea
kirita inalo beten tapape.
3 Pulupa. Nimiri sipsip
mena-rupa mo maeyae
yanana rikiraana apo mea
rapaato.
4 Nimina mone paus-para
roka nu-para aariti go yaenu
namea pulupape. Goa pua
pora-nia ae onaa-para abi pi-
ralepape pi natapape sa.
5 Gore nimimi ada meda-
para pua odobalimi-daare
aba nipu gupa tapape: Go
ada-para piri onaare epe-
rupa piralepa tapape. Gore
epe kone i aa meda go ada-
para pitia-daare nipumi
nena epe kone mua abutea.
6 Pare aa meda gupa
napitia-daare nimina epe
konere nimina wala meal-
imina.
7 Nimi ada meda-para
pua piralimina gialimide
nape eta oyaenuri nalepape.
Goa pua-ga kogono aare
nipu agaa abulape oyae
mada mealia. Pare nimuna
ada rado radonu-para oyae
namula pulupape.
8 Nimi adaare meda-para
palimi rabu nimuna ada-
para epe-rupa mea odobal-
imiri gore eta nimumi gial-
imide nalepape.
9 Go adaare-para yaina
ome onaanu maepeaatepape.
Goa puare nimimi nimu
gupa laketapape: Gote-na
Surube Su nimi piri re-para
epea tapape.
10 Goa pua nimi adaare
meda-para puare nimi
nimuna ada-para nalamua
palimiri go adaare pora-
nane pua aawa gupa tapape:
11 Nimina adaare-na
kegere niaana aa madaa
ina apo kunu satema-daa
tapape. Pare Gote-na Surube
Su abia go re-para epaade
tapape.
12 Neme nimi lagialo:
Sodom adaare-para wae
onaanu pirisimi-pulu kedaa
adaa meda kasa. Goa pisa
pare go adaare-para epe
agaa gimalimiri kedaa ora
waru katea sa.

Onaanumi kone napereketeme-pulu odo waru pea
(Mat 11.20-24)

13 Yesumi wala lalo: Korasin su-para mo Betsaida go lapo piri onaanu-para page ora odo waru pia. Nimina supara napiaa kogono pisuderupa Tair su-para Saidon su lapopare go-rupa pula pisu yaalore go su lapone piri onaanumi pupitagi gimoa kone pereketa peme. Goa pula pisimi yaalore nimumi mamina kobere yamoa repena egaa taga irita pisimi.

14 Gore Gote-me onaa wae yoto katea raburi go wae su lapo Tair Saidon lapo-para odome omoa kedaa katea. Goa palia pare go adaarepara pirua kone narulae onaanuri nimi ora adaa kedaa meda mealimi sa.

15 Nimi Kaperneam supara piri onaanuri nimina so yaa-para polalo peme pae? Dia nimi wae repena sulaapara mea lopalia sa.

16 Goa loa nipuna disaipel aanu lakesa: Onaa rayome nimina agaa pagalimiri gore nina agaa page pageme. Pare onaa rayome ni masaa rilalimi-daare gore ni page masaa rilaeme. Gore ni masaa rilalimiri abade nimumi ni rapaasade Aapa page masaa rilalimi sa.

Mode epe kogono aa 72-pela wala ipisimi

17 Orope mo epe kogono aa 72-pela wala ipua raaname omoasimi. Gore nimumi lalo: Aa Mudu, niaame abade nena bi lakelaama pisima rabu wae remonu page niaana agaa pagaame simi.

18 Go rabu Yesumi nimu goa lakesa: Go rabu yaa madaare Satan so repena sulaa-rupa aipapulu lopesadaa adesu.

19 Pagalepa. Neme nimi puri aba gisude-pulu nimimi paaka-para supi kalainuna agaa mada rogaalimi sa. Goa puare nimimi Satan-na puri rayo rabuaniaalimi rabu oyae medame nimi mada namaoyaalia sa.

20 Pare wae remome nimina agaa pa pageme-pulu go padane madaa raaname naomalepape. Dia, pare nimina bi so yaa-para aba tisade-ga go madaa pedo pipape sa.

Yesumi pedo waru pua Aapa Gote-para ora pi sa (Mat 11.25-27; 13.16-17)

21 Go raburi Holi Spiritmi Yesuna robaa-para raana omape kone kasa rabu rulatabesa. Go rabu Yesumi lalo: O Aapa, nere su amaa page yaa-para page ora Aa Mudu pi. Abia neme kone adaapu i onaanupara makuaae onaanu-para nena kone kudiri pua skulnane onaanu mea waalaede sa. Ora gore Aapa, nena raanana ratua gupa pede-ga ora pi.

22 Nina Aapame kone-para oyae rayo neme surubanolo gisa. Pare onaa rayome Sina kone na-ademe. Dia, pare Aapa padanemere adea. Go page onaa rayome Aapana kone na-ademe pare Simi padanemere aapa adea. Goa

pea pare Simi onaanu Aapana kone waatalo paliadaare nimumi page Aapa mada adalimi.

23 Go rabu Yesumi pereke tua disaipel aanu-para lalo: Nimimi go adaleme yae madaare nimi pedo pu piralimina.

24 Neme nimi lagialo: Abade aa mudunu page Gote-na agaa lakene aanumi page abia nimi ademe yae adolalo pisimi. Pare nimumi go oyae na-adesimi. Go page abia nimimi go pageme agaa pagolalo pisimi pare napagesimiya sa.

Samaria aa medame nipuna iaa odome omesa

25 Gore rekena agaana tisaa meda Yesu piri-para ipua Yesu ko tulalo pisa. Tisaaya, neme akea pua oro yaalo kagaa pirape kone wasupa mealua ya?

26 Gore Yesumi nipu goa lakesa: Gote-na buk-parare akepu ia? Neme akepu dipiti pae?

27 Gore nipumi agaa gupa abusa: Nena Mudu Gote madaare pu robaa rayome page kone wasupa rayome page puri rayome page pedo pu raana omalepape ta. Go page nimina bipa nimi raana omeme-rupare nimina yagonu page padane go-rupa pipape sa.

28 Gore Yesumi nipu goa lakesa: Gore neme agaa waru abulae. Neme goa paliri ne oro yaalo epe-rupa kagaa pirali sa.

29 Yapare go rekena agaa tisaa-mere nipuna bi padane waru epena kone isa-pulu nipumi Yesu wala lakesa: Gore rekena agaame nina ada lapa piri onaanuri aapipara ta pae?

30 Gore Yesu nipumi remaa gupa lakesa: Aa medame nipuna Jerusalem su-para gimoa Jeriko su-nane pisa. Go rabu wae paake ne aanu nimu pora madaasimi rabu tua nipuna mamina-nu koloa nipuna oyaenu misimi. Goa puare nipu waru tua porania pa ini adupitalo palaina gima pisimi.

31 Go raburi Gote-na Miru Irae Aa meda go pora kura mea pisa. Gore nipumi go aa adaa pare gimoa mo pora nebo-nane puaa-mama pua pisa.

32 Goa pisa rabu aa meda nipu Livai-repaa ruru piri aa nipu ipisa. Nipu pora nebonane ipua mode aa tapaina adoare mo pora aane-nane pakeawa gima pisa.

33 Goa pisa pare Samaria kimi su-para piri aa padanere mo pora-nia ipua go aa tapaina adoa sana nipuna pu-para ora odome omesa.

34 Goa pisa-pulu nipu re-para pua minasaawa marasin wel-para ipa wain koyo paboa mo nipuna rere rogaasa. Mo rere rogaa kiritua mo aa marekaawa nipuna donki mena masaana mea mapiraasa. Goa puare nipumi pora kimisu aanu patape ada

meda-para pua waru pua surubesa.
35 Ekeraa-nanere go aame kimisu aanu patape ada surube adana aaraa mone 100 kina-rupa pua kasa. Go pua nipumi gupa lakesa: Neme go aa waru surubape. Gore nena mone medaloma mogo aa madaa palia-rupa wala ipua epa abutua.
36 Goa loa sana Yesumi wala lalo: Gore abia neme ake kone sae pae? Aa repo pora-nia epame pare mode tapasade aana adami aare aapi ya?
37 Go rabu mo rekena agaana tisaa-me lalo: Go kimisu aare odome omoa raba meade aa sa. Go rabu Yesumi nipu lakesa: Ne puare neme goa pua pape sa.

Yesumi Marta-para Maria lapo adola pisa

38 Yesu nipuna disaipel aanu raapu adaare meda-para pisimi. Go-parare ona meda nipuna biri Marta go oname Yesu nipuna ada-para epe-rupa lamua pisa.
39 Marta nipuna aaki meda nipuna biri Maria pirisa. Maria nipu Aa Mudu-na aa re-para epa pirua nipuna agaa pagesa.
40 Goa pisa pare Marta-re kogono adaapu pua nimuna nape eta managolata pirisa. Goa pisa rabu Marta nipu Yesu piri-para pua agaa misa: Aa Mudu, nina aakimi ni gimaade-ga neme padane eta iru pi-ga go kone madaare ake kone sali pae? Ni epa raba mina neme lakela sa.
41 Goa sa pare Aa Mudumi nipu-para agaa gupa lakesa: Marta, ni odo pia. Neme kone adaapu sua nena robaa-para ari-yapa pea. Nere oyae rayo madaa kone sae.
42 Goa pea pare neme kone padane sape. Go nena aki Maria-me mulalo pia yaere niaame rutu nalamina sa.

11

Yesumi beten lape-rupa moge riaasa
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

1 Yapi medame Yesu nipu su meda-nane beten lala pirisa. Orope beten aba lo kiritinaloare nipuna disaipel aa medame nipu goa lakesa: Aa Mudu, neme niaare beten lape-rupa mogeape. Abade Jon-me nipuna disaipel aanu mogeasaya-rupa neme page niaa mogeape sa.
2 Gore nipumi nimu gupa lakesa: Beten lape agaa teme raburi nimimi gupa tapape sa:

O Aapa, Nena biri oro yaalo
ora epe-rupa ina.
Nena Surube Su epena.
3 Abia go yapi padane
madaare niaana eta
giaina.
4 Niaana wae yaenu mea
rubaina-ga niaame
page aba wae kone
saapiraina onaanuna
kone mea rubalima.
Neme niaa kedaame
omape yae ko natina.

5 Yesumi goa loa sana nipuna disaipel aanu gupa lakesa: Gore nimi medamere ribaa ruma rumana pua

nimina adami aa agaa gupa mealimi: Adami aa, neme ni bret ipa repo giaina pua te.

6 Nina adami aa meda pora kimisu pamua reame omoa nina ada-para epa pia. Goa pea pare neme kalape eta dia ya te.

7 Goa te raburi mo ada runane pia adami aame gupa tea: Neme ni radaa pi kogono nagiape. Pora gaape ora poa loko aba tua nina nogo naakinu raapu aba patawa tea. Neme rekoa oyae mada nagialua tea.

8 Goa tea rabu neme ake pali ya? Neme nimi lagialo: Gore mo aame ne nipuna adami onaanu bret nagialiadaare ne yala napote pare ne pirua agaa lakete. Agaa pa amaa yaate-pulu nipu rekoa nena ia yaenu gialia.

9 Go remaana re neme nimi lagialo: Gore nimimi Gote-para beten go-rupa tapape. Goa palimiri nipumi nimi oyae su gialia. Nimimi oyae asapalimiri nimimi mada adasaalimi. Nimimi pora gaape tu piralimiri Gote-me pora gaape mada epa lobalia.

10 Onaanumi Gote-para beten temere gore oyae mada mealimi. Onaanu oyae asapalimiri nimumi oyae mada adasaalimi. Onaanumi pora gaape talimiri gore Gote-me nimu-para pora ora lobalia.

11 Gore nimina naaki nogonumi nimi-para ena meda gialepa teme-daare paaka wae meda mea kateme ya?

12 Dia-ga mo naakimi yaa Aapa meda gi tea-daare betamu meda mea kateme ya? Dia, mada nakateme.

13 Gore nimi wae aanu pimi pare nimina naaki-para epe yaenu katemede. Goa pemede-ga waru pagalepa. Niaana so yaa-para pia Aapamere onaanumi beten teme-daare Holi Spirit gialua sa.

Yesu Belsebul raapu kogono pea simi
(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)

14 Wae remome aa medana agaa mamaraasa rabu Yesumi go remo mea rubisa. Go rabu go aa-na agaa lapaasa. Goa pua onaa rayome kone adaapu sua pogolasaasimi.

15 Goa pisa rabu onaa medalomame lalo: Wae remonuna aa mudu Belsebulmi Yesu puri kata rabu mea rubaaya simi.

16 Goa simi rabu aa medalomame Yesu ko tulalo pisimi-pulu Yesumi napiaa kogono meda pinaloa adamona simi.

17 Pare Yesumi nimuna kone adokaru mua nimu gupa lakesa: Adaa kagure meda-para piri onaanu rugulala paawa yada palimiri go adaa rururi ora o yalimi. Go page ada medana aaraalu rugulala paliare go aaraalu mada nakibuma piralimi.

18 Gore Satan-me nipuna surube onaanuri marugulala paalia yaalore nipuna puri page akea pua epe-rupa salia ya? Mada Dia, pare nimimi wae remonuna

mudu Belsebul-na purimi mea rubaayo teme.

19 Neme go purimi mea rubaayo teme-daare gore nimina naakinu madaare akea pua neme nimuna remonu mea rubaayo pae? Nimina naakinuna wae remo radonu mea rubaayo pare nimimi ora agaa nalaeme.

20 Dia-ga Gote-na purimi ni puri gisa-pulu go wae remonu mea rubaayo. Goa pepulu Gote-na Surube Su nimi piri-para aba epaade sa.

21 Gore puri pane aa medame etaa ripinua nipuna ada-para surubaliare gore nipuna oyae rayo eperupa pa salia.

22 Goa palia pare puri waru pane aa rado apo aana ada-para ipua tuare maoyaalia. Goa puare apo aana etaa-para rai napi-para go surubape yae paake noa tema aa medalomanu-para surubape yae ruma katea sa.

23 Onaa rayo nina adami onaa napitimi-daare gore nina iaa pimi. Onaa rayome ni raapu oyae nakiritemere gore nimumi raa-para mea ratu rubalimi sa.

Wae remo wala ipisa
(Mat 12.43-45)

24 Gore wae remome aa meda gimaliare gore nipu su kaapu ne-para kitu pirape su asapulalo pea. Gore nipumi go su epe meda naadoare nipumi lalo: Abade nina pirisude ada-para wala palua tea.

25 Goa pea-daa nipu pua nipuna abana ada-para wala pua adea rabu nimumi puluma kia pepena pua waria piralimi.

26 Goa adea raburi wala ora wae remo 7-pela medaloma pua lamu misa. Goa puare nimu rayo mo ada ru-nane pua odobaawa pimi. Goa peme rabu abade mo aa nipuri wae-rupa pirisa pare wala abia rayo piruaemepulu go aa abia ora wae-rupa meda pia sa.

Pedo waru pua pirape kone

27 Yesumi onaa adaapu kirata pirinaloa agaa gupa lakesa: Go rabu nimina rikiraana piri ona padaneme agaa gupa sa: Gore abade ne madua adu gisade ona nipu padanemere pedo waru pina sa.

28 Goa sa pare Yesumi gupa sa: Ora lae pare onaame Gote-na epe agaa wala pagoa ratalimi onaanumiri gore ora pedo pina sa.

Onaa medalomame napiaa kogono adamona paina simi
(Mat 12.38-42; Mak 8.12)

29 Onaa adaapu pa epa kiritaba pirina nimu gupa lakesa: Abia go yapi di rabu pimi onaanuri ora wae onaa pimi. Nimumi napiaa kogono meda adamona teme pare neme go-rupa kogono meda nawatoa. Dia, pare Jona nipuna napiaa kogono pisade go padane mea waatoa sa.

30 Abade Jona Gote-na agaa lakene aa pirina mo Ninive su-para piri onaanumi Gote-na puri pane kogono adesimi. Abia go rabu page ni Onaa Raapu Pirape Aana Si Gote-me go onaanumi adenalo napiaa kogono palia rabu adalimi sa.
31 Oropere Gote-me onaanuna koso lape di madaare no re-nane ona mudu padaneme rekoa abia piri onaanu nimuna wae yae madaa koso lape agaa lagialia. Gore go oname abade Solomon-na epe agaa mana pagola pisa-pulu nipu su rayona aane-nane pamisa. Goa pisa pare nimina rikiraana pia yaeme apo Solomon-na kone ora maoge yaaya. Goa pea pare onaanumi nipuna agaa napageme.
32 Gote-me onaanuna koso lape agaa di madaare gore Ninive su onaanumi rekoa go abia piri onaanumiri Jon-ame agaa lakesa-daa nimumi kone perekeasimi. Goa pisimi-pulu nimi madaa koso lape agaa mada lagialimi. Goa palia pare abia nimina rikiraana piri aame Jona maoge yaaya sa.

To yoganena paa madaa agaa lakesa
(Mat 5.15; 6.22-23)

33 Yesumi wala lalo: Onaanumi lam ewoa go lam baket rolo-para nasalemede sa. Dia, pare nipumi mudianaloa onaanumi go paa adoa ada ru-nane epa odobalimi.
34 Nena iniri nena yoganena paa lam-rupa roaaya. Gore nena ini epeaaliare gore nena to yogane rayo paa rulatabea. Pare nena ini o yaliare gore nena to yogane rayo ribaa yabalia sa.
35 Gore nena robaa-para ia paa wala ribaa yalia waru adalepape.
36 Gore nena to rayo-para paa paliare kalae-nanedaa page ribaa nayaabalia. Go rabu lam-na paa ne madaa pirata ipulade-rupa nena to yogane-para paa gupa rulatabalia sa.

Farisi aanu rekena agaa tisaanuri waea pisimi
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47)

37 Yesumi go agaa aba naloa Farisi aa medame nipuna ada-para eta nola ipu sa. Goa sa rabu mo aa nipuna ada-para pua eta nala pirisa.
38 Gore Yesumi eta nolalo ki naradepea-pulu mo Farisi aame adoa nipumi kone adaapu isa.
39 Goa pisa rabu Aa Mudumi nipu gupa lakesa: Gore nimi Farisi aanuri nimimi plet kap-nuna yogane radepeteme. Goa pea pare nimimi plet kap-nuna ruparare naradepeteme. Goa pea pare nimina robaa-para oyae adaapu saapirape kone su pupitagi nape kone page apo rulatabea-daa sa.
40 Nimiri maeyae aanu pimi. Gote-me onaana to yogane waria nipuna robaare nawarisa pae?
41 Pare nimina plet kap-nupara saapiri yaenu

medalomame naraa onaanu katapape. Goa palimi rabu nimi epe-rupa piralimi sa.

42 Pare Farisi aanu nimi waru adalepape. Nimi yabia meda-para rakia-para padi raani medaloma-para warea go oge yae page Gote medaloma kateme. Goa peme pare nimimi epe-rupa sape kone-para Gote madaa kone rulape kone-para gimeme. Pare nimimi go kone sua mogea nagimalimiri gore epeaalia.

43 Nimi Farisi aanu nimimi waru adalepape. Nimi lotu ada ru-nane pua riri-nane pirape siaa madaa raaname apo omeme-daa. Go page nimi kiritae maket ada-para pua onaanumi nimi-para abi piralepape teme-daa raaname omeme.

44 Nimiri waru adalepape. Nimina kone gupa: Nimi pa matmat-rupaga gore pa onaanumi na-adoare rekena lusua rabuaemede.

45 Go rabu rekena agaana tisaa medame gupa sa: Tisaa, neme goa loa niaa-para ero agaa niaa mariaaye.

46 Yesumi lalo: Nimi rekena agaana tisaanuri waru adalepape. Nimimi kedaa pi yae onaanuna masaa-nane mea mari-aaeme. Goa peme pare nimu riape-rupa maarea pare go kedaa pi yae rinalo nimimi raba meape kone naimi.

47 Nimimiri waru adalepape. Nimina akuan-umiri Gote-na agaa lakene aanu tisimiya. Goa pisimi pare nimimi go akuanuna rogaape apedaa wariaawa pepena epe-rupa paeme.

48 Goa peme rabu nimimi nimina akuanuna wae pisimide kone niminaawa raaname omeme. Nimina akuanumi Gote-na agaa lakene aanu tu maomaawa rogaasimi-para nimimi nimuna matmat wariaawa pepena paeme.

49 Go madaare Gote-me epe makuaae kone sua lalo: Neme nina agaa lakene aanu page aposel kogono aanu page nimu piri-para penaato. Goa palua pare nimumi go aa medaloma tu maomaawa medaloma kedaa pi yae kateme.

50 Goa sa-pulu go pimi on-aanuri abade mo Gote-na agaa lakene aanu tu mao-masimi madaa abia page ora kedaa adaape mealimi.

51 Aba Gote-me su yaa warinaloa mo aa Abel tu mao-mama ipua Sekaraia epe tu maomasimi rabu page kedaa adaape mealimi. Go aare Gote-na ada ru-nane pirisa rabu aana reke-para Gote-na epe pirape ada lapona rikiraana tu maomasimi. Gore neme nimi lagialo: Abade Gote-na aanu tisimide kogonona kedaare abia go piri onaanu nimimi rialimi.

52 Nimiri rekena agaa tisaanu-ga nimimi waru adalepape. Nimimi kone makuaae meapena pora lobape ki nimimi riti peme. Goa peme pare nimina odobatalo pora gaape nalobeme. Go page onaa meda odobainalo page kone

naimi pare nimimi pora gaape garulaeme.
53 Yesumi go su gimisa rabu mo rekena agaa tisaanu-para Farisi aanu-para Yesu madaa wae ero agaa loa nipu madaa agaa rado rado misimi.
54 Nimumi agaa loa nipu ko tulalo pisimi-pulu nipu agaa adaapu agaa misimi. Nipumi pa yada tea-daare nimumi nipu koso madaa mea aditalo pisimi.

12

Makirae konere waru adalepape
(Mat 10.26-27)
1 Onaanu ora adaapupe kiritaawa rulatabaawa medana aa madaa ata pisimi rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para agaa aba gupa sa: Nimi go Farisi aanuna bret ma-adaa yaape yis-ri waru adalepape. Neme nimuna makirae agaa madaa lalo.
2 Oyae rayo rigitabaaya yaere oropere amaa salia. Go page oyae rayo kudiri pu iare oropere penaame waatea.
3 Goa pea-pulu agaa rayo ribaane-para simiyaade agaare onaanumi epe paa-para pirua pagalimi. Gore agaa medaloma pawasi ru-para pirua simiyaadere so rudu madaa aawa lamonealimi sa.

Onaame Gote madaa paala omamina
(Mat 10.28-31)
4 Nina adami onaanu nimiri gupa lagiano: Onaanumi to yogane talimi-daare paalame naomalepape. Goa puare orope nimumi yada meda mada napalimi.
5 Nimi paala omape onaa nimi lagiano. Gote madaa paala waru omalepape. Nipumi onaa tu maomaawa orope repena sulaa-para mada mea lopalia. Gore neme nimi lagialo. Go aa padane madaa paalame omalepape.
6 Nimimi ademe mone 2 toea-rupa yaa magata supu kabeme. Pare Gote-me yaa oge go-rupa madaare kone narugulaaya.
7 Nipumi nimina aalu iri rayo aba dipita. Gore nimimi paala naomeme-ga nimimi ogege kabape yaa-rupana yoto maoge yaeme.

Ni Yesuna ruru yaade lapere palaa naomamina
(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)
8 Gore neme nimi lagialo. Onaa rayo pa onaanuna ini agaa madaa nina bi laketemere gore ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si neme page Gote-na ensel-nuna ini agaa madaa go onaanuna bi laketoa.
9 Goa palua pare onaa rayome onaana ini agaa madaa ni masaa rilalimiri gore Gote-na ensel-na ini agaa madaa Onaa Raapu Pirape Aa-na Si neme nimu masaa rilalua.
10 Onaa rayome Onaa Raapu Pirape Aa-na Si madaa wae agaa teme-daare gore Gote-me go onaana wae yae mada mea rubalia. Goa

palia pare onaa rayome Holi Spirit madaa ero agaa temedaare Gote-me go onaana wae yae namea rubalia.

11 Gore nimumi nimi lotu ada-para mea pua namba wan gavman page adaare aa mudunumi page koso pagenalo mea palimi. Go rabu nimimi paalame naomoa kone adaapu nasalepape. Gore niaame agaa akepu abutema yapae niaame agaa akepu laketema yapae kone nasalepape.

12 Gore nimimi lape agaare Holi Spirit-mi nimina konepara mapiraalia.

Amope maeyae aa mudu madaa saa agaa lakesa

13 Go rabu go pirisimi onaana rikiraana piri aa medame gupa sa: Tisaaya, Aapana moae yaenu mo ameame rumaawa gina. Neme rumaawa ni gina neme lakela sa.

14 Goa sa pare Yesumi nipu goa lakesa: Ake ya? Ni nimina koso pagape aa-para nimina oyae rumaape aapara ni-daa dia.

15 Gore nipumi nimu gupa lakesa: Nimimi waru adoa surubalepape. Nimimi epame omape kone gimalepa. Aa medame nipu oyae adaapu salia-daare nipumi go yaenu madaa epe pirape kone mada namealia.

16 Go rabu Yesumi nimupara saa agaa meda gupa sa: Amope medana epe su adaapu i-para maapu eta oyae adaapu opoa nape ta.

17 Go raburi go amo ne aa nipuna kone-para gupa isa: Abiare mo eta medaloma kirita sape adaare dia yaadega neme ake palua pae kone isa.

18 Gore nipumi kone gupa isa: Neme goa palua. Neme nina eta sape adanu kilipia ada ora adaape medaloma palua. Goa puare nina witna ini-para mo eta rayo go adanu-para mea kirita salua sa.

19 Goa palua kone salo: Go aa nipuna epe yae rayore saapirano maali adaapumi popalia pare epe-rupa piralua. Goa pea-ga abiare neme kitu pirua eta ipa nala puare pedo pu piralua kone isa:

20 Go kone isa pare Gote-me nipu lakesa: Nere maeyae aa sa. Abia go ribaa ne omali-ga abade nena mea kiritae saede oyaenuri aapimi meali ya?

21 Go rabu Yesumi agaa gupa lo kiritisa: Onaanumi epe oyae adaapu salimiri apo maeyae aa-na kone mogeteme. Goa palimi pare nimu Gote-na ini agaa-para naraa onaa pimi sa.

Gote madaa kone rulaatepape
(Mat 6.25-34)

22 Go rabu Yesumi nipuna disaipel aanu gupa lakesa: Go remaa madaa kone mealepa. Niaame ake nalima palo epe-rupa piralima palo kone adaapu nasalepape. Go page nimimi niaare yogane madaa

ake maraalima palo kone adaapu nasalepape.
23 Gore epe-rupa pirua yogane surubalima eta nape yae-para mamina maraapepara go madaa kone adaapu nasalepape.
24 Nimimi yaanuri adalepape. Nimumi onaana kone namogeaawa nape repena ini napoa eta namea kiriteme. Nimuna eta kiritape ada page na-aaya. Dia, pare Gote-me nimu raba mua eta kata. Gore nimi onaamere mo yaanu ora rabuaniaaeme.
25 Nimina onaa medame go oyae madaa kone adaapu salia-daare gore nipuna maali ogesi-daa wala adaalupu mada yolo pitia yapae?
26 Dia-ga gore nimimi oge eta yaenu nasurubeme-ga nimimi pa yae medaloma madaa kone adaapu nasalepape.
27 Nimimi plaua ini adalepape. Nimumiri mamina waritalo kalaipu kogono napeme. Dia, pare pagalepa. Abade mo amope Solomonmere nipuna pepena rayo pisa pare mo plaua ininumi nipuna pepena maoge yaaya.
28 Gore Gote-me mo su amaa ripu maopaawa nipuna pepena paaya. Goa pea pare go ripunu ekeraananere nimumi poa repena sulaa-para iralimi. Goa pua nimimi go ripu maoge yateme-pulu Gote-me nimina maraape mamina gua nimi waru surubalia. Go kone adaapu saleme rabu nimina kone rulapere ora ogepu saapiruaeme.
29 Goa pea-ga nimimi nape yae madaa kone adaapu nasalepape. Go page niaa ake nalima palo kone nasalepape.
30 Gore go su amaa pirua kone narulae onaanumi go yaenu rayo asapeme. Pare Aapame nimina kone gupa imilo aba makuaaya.
31 Nimimi Gote-na Surube Su madaa kone rulaatepape. Goa palimi rabu mo oyaenu page mada gialia sa.

Yaa-para epe yaenu mea kirita sape kone
(Mat 6.19-21)

32 Nimi oge sipsip menasinu nimimi paala naomalepape. Nimina Aapame nipuna Surube Su gulalo pedo pu pia.
33 Goa pea-ga nimina oyae rayore nimumi kabenaloa mone-re mo onaa naraanu katapape. Goa palimiri nimina mone paus ora puri pane sua so yaa-para epe yaenu mada kirita salimina. Goa pua so yaa-para i yaere naetapalia. Go page so yaaparare paake ne aame page namealia. Go page so yaaparare alurai-para daalinupara nimumi page go yae nanalimi.
34 Gore nimimi epe yaenu kiritaeme-parare nimina kone page go-para agu pea sa.

Kogono naakinu managolae remaa
(Mat 24.42-44)

35 Nimina mamina aako leteme marudu yatapape. Goa pua lam wadunua managolaawa piralepape.

36 Nimi go-rupa piralepape sa: Kogono naakinuri nimuna aa adaa ado piralemede-rupa piralepape. Go surube aare nipu mo ona rumaatalo eta yaweme-para adola palia. Goa pea-ga mo kogono naakinu ado pimi. Nipu ipua pora gaape epa taliare kogono naakinumi pora gaape aipapulu mada lobalimi.

37 Go adaa aame epa adalia rabu nipuna kogono naakinumi u napatua adaba pitimi. Go rabu go kogono naakinuri pedo pu pitimi. Pagalepa. Go aa adaame raaname omoa mamina aako leteme marudu yawa nimu reke madaa mapiraalia Goa puare nipuna eta epa katea.

38 Gore nipu ora ruma rumana epalia palo yaa kuta mupaa rekalade rabu epalia palo marea pare nimi u napatalimi. Goa pea-pulu nipumi go kogono naakinu madaa ora pedo waru palia.

39 Nimi go agaa pagalepa. Gore adana aaraame paake ne aa nipuna ada opalialo kone sua napataalia pare pa pitia. Go rabu mo paake ne aa epalia mada naodobalia.

40 Gore Onaa Raapu Pirape Aa-na Si nimimi naniminaawa pa piralimi rabu epalia. Goa pea-ga nimimi page waru ado pitapape sa.

Epe kogono naaki-para wae kogono naaki laapona remaa
(Mat 24.45-51)

41 Go rabu Pita-me goa sa: Aa Mudu, neme go lae agaare niaa-para agu lae pae pa onaanu rayo-para lae ya?

42 Gore Aa Mudumi lalo: Gore epe kogono pua epe kone i naakiri aapi ya? Go naakiri nipuna aa adaame ada piri onaanu surubenalo kogono katea. Go naakimiri onaa medaloma nimuna eta rumaainalo mapiraalia

43 Orope aa adaa ada-para wala ipua mo kogono naakimi lakesa-rupa kogono pina adaliare nipu madaa raaname omalia.

44 Neme nimi ora lagialo. Go rabu aa adaame nipu oyae rayo su surubenalo aa mudu mapiraalia

45 Yapare mo kogono naakimi kone gupa mada salia: Nina aa adaare abi aipapulu naepalia kone salo. Goa kone sua nipumi kogono naaki nogo medaloma tua eta no ipa bia noa nipu maeyaalia.

46 Kogono naakimi goa pu pirua aa adaa abi naepea kone su epe-rupa nasuruba pitia. Goa palia rabu nipuna aa adaa oro meda aipapulu epalia. Ipuare rai mua mo kogono naaki nipu waru tua nipu kogono waru nasurube naakinu raapu mea rubalia.

47 Mo kogono naakimiri mo nipuna aa adaana kone adea pare nipumi aa adaana kogono napaliare aa adaame ora puri waru paboa aipuyame talia.

48 Pare mo kogono naakimi nipuna aa adaana kone na-adoa yapare wae kedaa kogono pinaloa aa adaame ogepusi aipuyame talia. Gore onaanu kone oyae adaapu palimiri nimumi page oyae adaapu wala mada abuteme. Goa pea-ga onaanu ora kone oyae adaapu muaemere nimumi ora oyae adaapu medaloma page abuteme sa.

Yesu madaare onaanu rugulala pasimi
(Mat 10.34-36)

49 Neme go su amaa ipisuri repena marata ipisu. Goa pea-ga go repenare abi rena kone salo sa.
50 Neme kedaa pi baptais rado nona pi mealua pare nina robaa-para kedaa waru pia.
51 Gore nimimiri niri go su amaa piri onaa epe-rupa mapiraatalo ipisu kone imi pae? Neme go su amaa epe-rupa pirape kone namea ipisu. Dia, pare onaana rurunu marugulata ipisu.
52 Abia page orope page onaa supu padane ada-para pitimiri nimu rugulala paawa piralimi. Goa pua aa repomere mo aa laapo-para iaa aulalimi. Goa pua mo aa laapomere mo aa repo-para iaa aulalipi.
53 Go rabu aaraame nipuna naakinu raapu yada kepeaalia. Goa pua naakinumi nimuna aaraa-para iaa aulalimi. Go page agimiri nipuna wanenu raapu yada kepealipi-pulu wanenumi nimuna aginu madaa iaa aulalimi. Ayaa medalomame nipuna naakina ore madaa yada kepealia-pulu go orenumi nimuna aayaanu madaa iaa aulalimi sa.

Wae kedaa riape di waru adalepape
(Mat 16.2-3)

54 Yesumi go onaanu-para page lakesa: Nimi naare pabala aaya-nane moae meda rekalaina ademe rabu aipapulu nimimi yai epolalo pia teme. Gore ora teme rabu yai ora mada epea.
55 Go page no re-nane puri pane po ripu epea rabu ademere abia pani pia teme. Gore ora teme rabu naare reade.
56 Nimiri makirae onaanu pimi. Nimimi yaa-para su lapona robore waru ado kiriteme. Goa peme pare nimimi abia go di rabu palia yaere na-amakuaaeme sa.

Ne aditalo paliade aa raapu agaa epe-rupa tapape
(Mat 5.25-26)

57 Gore nimimi oyae ademe rabu nimimi akolo waru na-ado reke peme?
58 Aa medame ne koso laawa aditalo palia-daare nipi pena pora-nia pulaawa nipina agaa maredepo yaawa pulupape. Goa napaliri nipumi ne mo koso page aa piri-para mea palia. Gore koso pagape aamere etaa rini aanu mea katea. Go rabu etaa rini aanumiri mo kalabus ada-para mea mapatalimi.

59 Goa pea-ga neme ne lagialo: Ne mo kalabus adapara aipapulu mada naesepealimi pare aba ripia oge yago aba abulaina sa.

13

Onaame kone naperekeyo saliare gore nipu wae su-para palia

1 Go raburi onaa medaloma pirua Yesu-para Galili su-para piri aanu madaa remaa lakesimi. Go aanumiri nimumi Gote madaa mena yaapi oyae raapu aana reke madaa irisimi rabu Pailat-me nimu tu maomasa.
2 Gore Yesumi nimupara agaa gupa lakesa: Nipumi Galili aanu gupa tu maomasa-pulu nimimi Galili su-para piri onaa medalomana pupitagi nape kone maoge yasimi kone imi pae?
3 Neme ora nimi lagialo. Ora dia-ga nimi rayo pupitagi nape kone naperekealimiri nimu omesimi-rupa agu omalimi.
4 Gore abade Siloam supara piri aa 18-pela nimuna remaa napageme pae? Nimu kogono pua aana-me warini adaalu ada meda nimu madaa lopoa tu maomasa. Goa pisa-pulu nimumi mo Jerusalem su-para piri onaa medalomana pupitagi nape kone maoge yaasimi kone imi pae?
5 Dia-ga nimi waru lagialo. Nimina pupitagi nape kone nagimoa kone naperekealimiri nimi rayo go-rupa wae su-para agu palimi sa.

Repena meda ini namadita madaa remaa

6 Gore Yesumi saa agaa meda gupa sa: Aa medame nipuna wain maapu rikiraana repena fik poasa. Orope nipu nape ini medaloma etea pame adama ipisa pare naetesa.
7 Goa pisa raburi nipumi mo maapu surube aa gupa lakesa: Abiare maali repome go maapu-para repena ini etana pame asapula epawa pare naetana. Go repena po rubape. Go repename mo suna ipa pa noa maoyariana sa.
8 Mo maapu surube aame agaa gupa lakesa: Aa adaa, abia go maali pandanere pa aainawa. Gore nipuna pitaa re-para aawa piriri pua gawa menana i mea awo pabalua.
9 Wala go ma-alimi ini madialiare epe tea pare namadialiare gore po rubaina sa.

Kitu Pirape Yapi di rabu Yesumi ona medana yaina maepeaasa

10 Kitu Pirape Yapi di meda rabu Yesumi lotu ada runane aawa agaa mogeasa.
11 Go-para ona meda pirisa ona nipu madaa wae remo meda pirisa. Gore romome mo ona nipuri yaina maali 18-pela patisa rabu mo upege pi oname nipuna masaa mada namaridulaasa.
12 Yesumi go ona adoare gupa yaasa: Go ona, nena yainare aba mea rubaarude.

13 Nipumi mo onana aalu
madaa ki isa rabu aipapulu
mode oname masaa maridu-
lawa reka aasa. Go rabu on-
ame Gote-na bi minasaasa.
14 Go raburi Kitu Pirape
Yapi di yaade. Goa pea-
ga Yesumi go onana yaina
maepeaainaloa mo lotu ada
surube aa mudumi ratu
yawesa. Goa pisa rabu
aa mudumi onaanu gupa
lakesa: Gore kogono pape
diri yapi 6-pela ia. Nimimi
yaina maperekeaina kone
salimi-daare kogono pape
di rabu ipulupape. Pare go
kone salimiri Kitu Pirape
Yapi rabu napulupape.
15 Go raburi Aa Mudumi
nipu gupa abusa: Nere maki-
rae agaa ne aa yaade. Nimiri
Kitu Pirape Yapi rabu nim-
ina gawa mena-para donki
mena-para gonumi ipa ne-
nalo ada-para pua esepeat-
alo peme.
16 Goa peme pare go
onare nipu akua Abraham-
na wane pia pare Satan-me
maali 18-pela ru-para nipu
rogaasa. Goa pea-pulu Kitu
Pirape Yapi orome nipuna
yaina naesepealua yapae?
17 Nipumi goa sa rabu
nipuna iaanumi yala posimi.
Goa pea pare onaanumi
nipuna epe yae rayo madaa
raaname waru omesimi.

Repena mastet madaa saa agaa loa bret madaa yaape yis-na agaa lakesa
(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

18 Yesumi gupa lakesa:
Gote-na Surube Suri ake
madaa meano ya? Ake
madaa mealua-daa epeaalia
ya?
19 Go piane lano: Oge
repena mastet ini-rupaga
aa medame go ini mua
nipuna maapu-para poasa.
Gore orope opoa sana
adaa repena nona piane
opalia. Go rabu yaanuri go
repenana palaa madaa nimu
ada waria piralimi.

20 Gore Yesumi wala sa:
Neme Gote-na Surube Su
madaare ake lagiano ya?
21 Gupa lagiano: Gore bret
ma-adaa yaape yis-rupa ona
medame go yis mua palaawa
ipa repo raapu adaa pe-para
mea morope sa. Go palaawa
ora adaa yalia. Go-rupare
Gote-na Surube Su adaa yalia
rabu onaanu adaapu pitimi
sa.

Oge pora gaape
(Mat 7.13-14,21-23)

22 Yesumi adaa adaare-
para page oge adaare-nini
page pamisa. Go rabu
nipumi onaa medaloma agaa
mogeaa-mama pua nipu
Jerusalem su-para polalo
pisa.
23 Go rabu aa medame
nipu agaa misa: Aa adaaya,
gore Gote-me onaa ogepusi
oro yaalo kagaa piraama
laama mapuaalia ya? Go
rabu Yesumi nimu goa
lakesa:
24 Abia nimimi oge pora
gaape-para ora odobata po-
lalo pulupape. Neme nimi la-
gialo. Onaa adaapu go pora
gaape-para odobatalo palimi
pare mada dia.

25 Orope mo ada surube
aame rekoa ada pora gaape
po salia. Goa palia rabu nimi
amaa-nane epa rekaawa
pora gaape tua gupa teme:
Aa adaa, niaa epomona pora
loba teme. Go rabu nipumi
nimi-para gupa lagialia:
Nimi na-adawade-ga aa-para
pirua epame palo ni maarea
tea.
26 Go rabu nimimi nipu
gupa laketeme: Niaare
abade ne raapu ipa no eta
namade teme. Neme abade
niaana adaare-para ipua
niaa agaa page lagiade.
27 Pare nipumi nimi gupa
lagialia: Nimiri aa-para
pirua epame palo gore ni
maarea tea. Nimi rayo
pupitagi noae onaanu pimi-
ga nimi rayo ni piri gimoa
pulupa tea.
28 Gore Abraham-para
Aisak-para Jekop-para Gote-
na agaa lakene aa rayo-para
nimumiri Gote-na Surube
Su-para pitimi. Goa pua
nimimi nimu adalimi pare
nimi amaa-nane mapiraalia
Go rabu nimimi abulu
regepe noa re lo piralimi.
29 Go rabu onaanuri naare
opala-nane page naare
pabala-nane page re lapone
page epalimi. Go rayore
Gote-na reke madaa eta no
piralimi.
30 Go rabu abia aapu-nane
pimi onaa medaloma riri-
nane pua aba mudu piral-
imi. Go page abia mudu
onaa medaloma pimiri go
rabu nimu ora orope aapu-
nane piralimi sa.

Yesu Jerusalem suna re sa
(Mat 23.37-39)

31 Oge-daa pirua Farisi
aanu medaloma Yesu piri-
para ipua agaa lakesimi:
Aa mudu Herot-me ne tu
maomaatalo pia-ga neme go
su gimoa su rado-para pu
simi.
32 Gore Yesumi nimu
goa lakesa: Nimimi go
kira yanana si-para gupa
pua laketapape: Abia-para
ekeraa lapore neme go wae
remonu mea ruboa yaina
ome onaanu maperekeyat-
alo pi. Goa pua kogono
repome nina kogono dia
yalia-ga pua laketapape sa.
33 Go rabu Yesumi nimu
agaa gupa lakesa: Pare abia
ekeraa rudane ni pamualua.
Goa pua Jerusalem su-para
padane-para nimumi Gote-
na agaa lakene aa mada tu
maomalimina.
34 Go rabu Yesumi lalo:
Jerusalem su-para piri
onaanu-ya. Nimimi Gote-
na agaa lakene aanu tu
maomaeme. Gote-me mea
rapae onaanu page aana-me
temede. Ora rana adaapu go
su-para piri onaa rayo nina
kimi mea kiritaawa upitalo
pe. Gore yaa kuta kebome
nipuna sinu popaa rolo-para
mea kirita mapiraatade-
rupa upiaatalo pe pare
nimimi ni gimemede.
35 Pagalepa. Gote-me
nimina su Jerusalem su-para
aba gimoaaya. Nimimi ni
abia na-adalimi pare orope
ni mada adalimi. Nimimi
mada adalimi pare aba gupa
teme: Aa Mudu-na bi mea

ipisana aare nipu ora puri mina teme sa.

Yesumi to pabopae aa meda maepeaasa

14

1 Kitu Pirape Yapi di meda rabu Yesu nipu Farisi aanuna aa mudu medana ada-para eta nola pisa. Goa pisa raburi onaanumi nipu ora waru ad-aba pirisimi.

2 Go rabu ki aa lapo pabopae aa medare nipu mo Yesu piri-para ipisa.

3 Yesumi go aa odoa sana mo rekena agaa tisaanu-para mo Farisi aanu-para agaa gupa misa: Niaana rekena agaa madaare Kitu Pirape Yapi di rabu yaina ome aa mada maperekeaina yapae dia yapae?

4 Goa sa pare nimu agaa nane pa pirisimi. Goa pisimi raburi Yesumi mo aa mua nipuna yaina maepeaawa nipuna adaa penaasa.

5 Goa puare nipumi nimu lakesa: Aa padanemere nipuna mena gawa ipa naaku-para lopaliare nimimi Kitu Pirape Yapi di rabu amaa-nane nayola salimi ya?

6 Goa sa pare nimumi go agaa mada na-abusimi.

Aa medame nipuna kone rabuaniaaliare epe ta

7 Yesumi eta nala pirisa rabu aa medaloma aba riri-nane reke madaa agu piritalo pisimi rabu Yesumi goa adesa-pulu nipumi saa agaame nimu gupa lakesa:

8 Gore aa medame nimi ona rumaape eta yawe-para yaateare aba riri-nane i reke madaa napua piralepape. Dia-ga mo ne yaateade aame adaa bi ia page aa mudu meda go-pare epa pira tea rabu pua pirua agaa pagaina.

9 Go rabu mo ne yaateade aame gupa epa lagialia: Neme go riri-nane ia rekere mo aa mudu kala tea. Go rabu ne ora yala adaape poloa nipuna reke minarepaawa masaa-nane popali.

10 Goa pea pare aa medame eta nola epape tea raburi reke masaa-nane pua piralepape. Go raburi mo ne yaata aame ne epa adoa gupa lagialia: Adami aaya tea. Nere go riri-nane epa pira tea. Go rabu mo ne raapu eta no piralimi aanumi ne adaa bi gialimi.

11 Gore onaa rayome nimuna bi minasaatalo pal-imiri orope nipu yala poloa oge aa pitia. Goa pea pare onaa rayome nimuna kone rabuaniaalimiri go onaare nimuna bi minasaalia.

12 Go rabu Yesumi nipu eta nola epapa laade aa gupa lakesa: Neme eta waima yawali raburi nena adami onaanu-para amenu-para rurunu-para nena su medanu mone adaapu imi onaanu-para rayo nayaalape. Dia-ga nimumi ne yaateme rabu nimuna ada-para eta nainaloare nena eta abuteme.

13 Dia, pare neme eta waima yawaliri gore onaa naraanu-para ke wae onaanu-para ini rabuni onaanu-para eta nenalo yaatapape.
14 Go onaanumiri nena eta mada na-abuteme pare nimu puri waru mealimi. Orope Gote-me epe onaanu matmat-para marekaliade di rabu Gote-me abutea sa.

Eta waima adaape yawe madaa saa agaa lakesa
(Mat 22.1-10)

15 Yesu go agaa lakesa rabu reke madaa pirua eta nisade aa medame Yesu gupa lakesa: Onaanumi Gote-na Surube Su-para ru-nane pua nipuna reke madaa pirua eta nalimi-daare nimuri pedo pedo pu piralimi sa.
16 Pare nipumi saa agaa gupa lakesa: Aa medame eta adaape yawolalo pisa rabu onaa adaapupe-para eta nola ipulupape lo lakesa.
17 Gore eta nape di rudu sa rabu nipumi kogono naakinu mearepaawa mo eta nenalo yaasade aanu ipulupa lo pua laketapa sa. Eta rayo aba managola kiritaarima tapape sa.
18 Pare mo onaa padane padane laatapu nimumi pa agaa loa mada napalima simi. Aa medame agaa gupa sa: Nina emaapu meda kabawa-ga ni go adola palua sa. Goa pe-pulu ni ora odo pia abia mada napalima.
19 Gore aa medame agaa gupa lakesa: Nina mena gawa 10-pela kabawa-pulu adia kuta-para mea pulu. Go kogono abia ia-daa odo pia sa.
20 Gore aa medame agaa gupa lakesa: Abia ni ona pena go rumaato-pulu ni mada napalipa sa.
21 Go raburi mo kogono naaki nipu wala pua nipu aa mudu laketa pisa. Go rabu mo aa adaame ratu yawoa nipuna kogono naaki goa lakesa: Mogo adaare-para pua pora-nia page aipapulu pua onaanu mealepa sa. Goa puare neme naraanu-para ke wae onaanu-para ini rabuni onaanu-para nimu rayo nina ada ru-nane lamua epape sa.
22 Orope go kogono naakimi ipua lalo: Aa adaa, nena agaa aba pamu lawade pare reke medaloma pa pu pa ia sa.
23 Go rabu aa mudumi kogono naaki gupa lakesa: Ne pua adaa pora kepaa-nini pua mo maapu pora kepaa-nini page puare nina ada ora rulatabena onaa rayo ora lamua epape sa.
24 Neme ne lagialo. Abade onaa rayo neme yalawade onaanumiri naa eta ora ogesi page mada nanalimi sa.

Aa medame Yesu rata mea palimiri abana kone gimoa pulupape
(Mat 10.37-38)

25 Onaa adaapupe Yesu raapu pamisimi rabu nipu pereke tua nimu agaa gupa lakesa:
26 Gore onaa rayo ni rata mea epalimiri gore nimumi

nimuna ama aapanu-para ore-para nogo naakinu-para ame baaninu-para nipuna kone-para ora gimoa epalimi. Goa pua nimu naa disaipel onaanu piralimi.

27 Onaa rayome repena polopea waru mea rua ni rata mea epaliami-daare gore ora nina disaipel onaa piralimi.

28 Nimina onaa medame ada adaalupe meda palua kone saliare nipu pirua go ada mada pu kiritalua palo waru pirua koneme nimi-naalia.

29 Goa napalia-daare nipumi ada pa pua napu kiritalia rabu onaame nipu giri laalimi. Akolo ya? Kone waru nasua ada pame pea-pulu giri laalimi.

30 Go rabu nimumi lalo: Go aamere mopo ada pea pare nipumi go ada mada napu kiritalia teme.

31 Gore aa mudu medame aa mudu rado meda raapu yada pula polalo palia-daare nipumi kone waru niminaa piralia. Gore nipuna yada pape aanuri 10,000-pela pimi pare mo aa meda nipuna yada pape aanu 20,000-pela mea epalia. Goa pea-pulu nipu mada ratalia kone sua gimalia.

32 Gore mo aa mudu nipumi mada naratalua kone salia-daare gore nipumi agaa lo maayaape aanu aa mudu meda piri-para mea penaatea. Goa pua niaa yada gimoa epe-rupa pirapana laketa penaatea.

33 Apo remaana re madaare Yesumi gupa lakesa: Nimina rikiraana onaa medame epe kogono pape kone nasua nipuna oyae rayo-para masaa nari-laliare go aare nina disaipel onaa-rupa mada napiralimi sa.

Aipa sol-na remaa
(Mat 5.13; Mak 9.50)

34 Apo epe kogono napu piralimiri ora wae aipa sol-rupa piralimi. Aipare ora epe yae aaya pare mo aipa-na rede dia yalia rabu ni-aame ake pua nipuna epe rede wala mapalima pae?

35 Go piane aipare maapu-para poae yae page mada na-maopaalia. Goa pua mena gawana i re-para mea imi page madaa namaopaalia. Onaa rayome go agaana re niminaaba piralimiri waru pagalepape sa.

15

Mena sipsip alupae remaa
(Mat 18.12-14)

1 Oro medare takis mi aa adaapu-para riabo onaanu medaloma Yesuna agaa pagolalo epa kiritaawa pirisimi.

2 Pirisimi rabu Farisi aanu-para rekena agaana tisaanu-parame ratu yawe agaa gupa simi: Go aamere wae aanu raapu pirua eta nala simi.

3 Goa simi raburi Yesumi nimu-para saa agaa meda gupa lakesa:

4 Gore nimina rikiraana aa medame sipsip 100-pela punalia pare go sipsip mena padane alupalia. Goa

palia raburi mo 99-pela su meda-para eta nalaina punini aame mo padane alupariaade asapa amaa puare mada pua mealia.

5 Gore nipumi ora pua adasaawa muare nipuna pasaa madaa mea rua pedo pua ria epalia.

6 Goa pua nipuna ada-para epa opapalia rabu nipuna adami aanu-para nipuna ada padane-para ae aanu-para ipulupa tea. Nimu epa kirita pirinaloa nipumi nimu goa laketea: Nimiri ni raapu pedo pu piramin aapa tea. Nina sipsip meda alupaaria pare neme asapaa-mama pua adasaawa meawa tea.

7 Neme go saa agaana re wala nimi lagialo: Onaa adaapumi gupa 99-pela ora epe-rupa pirua wala kone pu robaa wala meda mada naperekealimi-pulu so yaa-para nimumi raaname omeme. Goa peme pare wae aa padane-mame kone perekealia rabu so yaa-para raana pia ora waru palimi sa.

Mone alupaena saa agaa

8 Gore ona medame mone ini 10-pela salia pare padane ma-alupalia rabu nipu ake pali ya? Gore nipumi lam wadunua ada-para waru aasa asapa amaa pua adaasa mealia.

9 Nipumi aba adasaawa muare nipuna adami onaanu-para ada padane-para ae onaanu-para ipulupa tea. Nimu epa kirita pirinaloa nimu gupa laketea: Nimiri ni raapu pedo pedo pamin aapa tea. Nina monere padane alupaaria pare neme wala asapua meawa tea.

10 Neme nimi-para go remaana re lagialo: Gote-na ensel-numi wae aa padane kone perekealia rabu pedo waru palimi sa.

Aa ogege aame aaraa gimina saa agaa

11 Yesumi wala lalo: Aa medame naaki lapo madu ia.

12 Gore laapo pa naakimi Aapa yaaloa lalo: Nena moae oyaenuri rumaawa nina giali-rupare abi gi sa. Go raburi aaraame oyae rayo rumaawa mo nipuna naaki laapo kasa.

13 Gore mo naaki nipuna rumaa kane oyaeyaede rayo kabenaloa mone mubisa. Goa puare su adaalu-para pisa. Goa puare nipu su adaalu meda-para pua pirisa. Goa pua nipuna monedere nipuna pupitagi noa aba yolo rubebe pisa rabu dia sa.

14 Goa puare nipuna mone oyaeyaede rayo pa rubebe pisa raburi orope go su-para reae ada meda pabesa. Go rabu nipu oyae ogesi-daa abuna meda naisa.

15 Goa pisa raburi nipu go su-para ae aa meda piri-para kogono asapula pisa. Go aame kogono muare mena surubainalo go kogono mea kasa.

16 Mo menanu nimuri besaa abu nisimi rabu robaa mataalo go naakimi menana eta nalua kone isa. Goa pisa

pare pa aa medame page eta nakasimi.
17 Goa pisa raburi nipuna kone aba niminaawa gupa kone isa: Nina Aapana kogono naaki rayona eta adaapu suaayaade kone isa. Gore ni go ada su-para aaware ora reame ni go omalo-daa kone isa.
18 Neme go su gimoa nina Aapa piri wala palua kone isa. Gore neme Aapa yaaloa gupa pua toa kone isa: Gotena ini agaa madaa page nena ini agaa madaa page neme pupitagi no pirisude toa kone isa.
19 Abiare ni epe naaki-daa dia-ga nina si pi nalape toa kone isa. Niri pa nena kogono naaki-rupa mapiraaina toa kone isa.
20 Goa kone suare nipu rekoa aaraa piri wala polalo pisa.

Goa pisa pare nipu su adaalu-para pena ipulaina aaraame aba adesa. Go rabu aaraa nipuna robaapara odo ora waru omesa. Goa pua aaraa nipu aloma puare mo si pua upipalae sua nunu sipi.
21 Go rabu mo naakimi Aapa yaaloa neme Gote madaa page ne-para page pupitagi nape aa-rupa pirawade. Niri neme nena si pi-daa nalape. Niri epe naaki-daa dia.
22 Goa sa pare aaraame nipuna kogono naaki yaaloa goa lakesa: Nimimi ora epede set adaalu mea ipua epa yamatepa. Goa pua nipuna ki madaa rini meda mea mapiraatepa. Goa pua aariti page mea maraatepa.
23 Goa pua epe midi waru ae gawa menana si mea ipua tu yawatepa. Gore niaame eta yawoa noa epe kone sua pedo pedo waru pamin aapa.
24 Gore nina naakiri aba omana kone isude pare wala epa pia. Abare ora alupariaade pare wala go adasaato-daa. Go rabu nimumi pedo waru pu pirua eta no pirisimi.

25 Goa pisa pare nipuna mupaa naakiri maapu-nane pirisa. Orope nipu wala adaa ipua re-para opapaawa rabialo-para mata-para pagesa.
26 Pagesa rabu nipumi kogono naaki meda yaaloa agaa misa: Apo ada-parare nimu ake peme pae?
27 Mo kogono naakimi nipu lakesa: Nena ame ada wala epa yaade rabu nena Aapame gawa waru aayaade tu yawea. Gore mo naaki aba alupasade wala nena adapara epe-rupa epa pia-daa pedo peme.
28 Goa sa raburi mo naaki mupaa nipu ratu yawoa nipu ru-nane napua odobasa. Goa pisa raburi nipuna aaraa amaa-nane epenaloa saa ora ru-nane banalo ogesa.
29 Goa sa pare mupaame aaraa gupa lakesa: Paga. Maali adaapumiri ni nena kogono adini naaki-rupa pirua nena kogono pasude. Neme nena agaa rana padane-daa narasisude. Goa pede pare neme ake giae ya?

Gore neme pa meme menasi meda gula pisi yaalore naa adami aanu raapu pedo pu pirua mada yawo nola pisima pare goa napiside.

30 Pare go nena naakimiri nena yaenu rayo wae onanu madaa apo rubebe pisa. Wala epaana rabu page nipu odome omoa gawa epe yae apo tu yawaaride sa.

31 Go rabu aaraame nipu-para agaa gupa lakesa: Go naaki-ya. Oro yaalo yaalo nere saana apo pipa-daa. Goa pea-ga naa oyae rayore ora nena yaade.

32 Goa pea pare abia ni-aame eta yawoa pedo pamin aapa. Go nena amere aba omana kone ide-ga abiare wala go epe-rupa go epaana-daa. Gore ora alupasade pare abiare wala epaana-daa sa.

16

Surube aa medame rome rudu maredepo yaena saa agaa

1 Yesumi nipuna disaipel aanu gupa lakesa: Aa mudu meda nipuna mone oyae surubape aa meda mapirisa. Go rabu aa medaloma mo aa mudu piri ipua agaa meda gupa epa lakesimi: Nena mone oyae surubape aamere nena oyaeyae mea mabebolaria simi.

2 Go raburi mo oyae surube aa nipu-para ipu loa lakesa: Nemere yada paena tame-ga ake pae? Nemere nina oyae rayo surubeaedega oyae pua dipia sa. Goa puare nere nina oyae wala nasurubaina sa.

3 Gore mo kogono aa nipuna konere gupa: nemere ake palua pae kone isa. Aa adaame abia ni ratulalo pia. Goa pea-ga neme su awape kogono wala meda papere neme pa onaanu meda-para eta oyae gialepa lapere yalame omalua kone isa.

4 Pare neme ora goa palua kone isa: Goa paluare nina kogono mada mea rataliade rabu adami onaanumi nimuna ada-para epe-rupa mada palua kone isa.

5 Pirua kone gupa isa mo surubape aame nipuna aa mudu yago i onaanuri padane padane lo yaasa. Go raburi nipu piri ipisimi. Gore aa padanere nipu aba epenaloa mo mone surube aame nipu agaa misa: Nina aa muduna yagore neme akepu mea ya?

6 Gore nipumi lalo: Wabala repenare 100 dram misude sa. Go rabu surube aame nipu gupa lakesa: Neme go yago tape pepare abia meano ne pa aipapulu pirua yago 50 dram abulape sa.

7 Orope aa meda epenaloa mo oyae surubape aame nipu agaa misa: Nena yagore akepu raapo ya? Gore nipumi lalo: Neme wit-na iniri bek 100 misu sa. Go rabu nipu goa lakesa: Neme go yagona pepare i-ga gore neme medaloma gimoa 80 bek abulape sa.

8 Gore go surube aame su amaa kone sua go-rupa

kogono pisa. Goa pisa-pulu oropere mo aa mudumi makirae surube aa-na bi minasaasa. Gore pa su amaa piri onaanu nimumi yago madaa kogono puare aakone sua peme. Goa pua nimumi epe paa-para piri onaanu makiraawa nimuna kogono peme-rupa maoge yaeme sa.

9 Go rabu Yesumi wala goa sa: Gore neme nimi lagialo. Go suna mone mu surube aanuri nimina adami onaanu raapu piralepape. Goa pua mone dia yalia raburi nimi oro yaalo pirape ada-para epe-rupa mada piralimi.

10 Oge oyaesinu kanaloa onaa rayome waru epe-rupa surubalimi-daare gore adaa oyaenu page nimumi waru surubalimi. Go-rupa page onaa rayome oge oyaenu epea napaliare oyae adaa page epeana palia

11 Nimimi go su amaa pirua go su amaa ia yae waru nasurubaemere nimimi ora adaa yae mada nasurubalimi.

12 Go page nimimi onaa medana oyae waru nasurubalimiri aapimi nimina meape oyae mada gialia ya?

13 Kogono naaki meda nipumi aa laapona kogono mada napalia. Diaga nipumi aa meda epe kone masalaawa meda ratu yaawa nipumi meda madaare ora raaname omoaga medare gimape kone salia. Nimimiri Gote-para mone kogono lapo rata raana raapu mada napalimi.

Yesumi agaa meda lakesa

14 Mo Farisi aanuri ora mone madaa raaname omoa Yesuna agaa rayo pagesimi rabu nipu-para ero agaa simi.

15 Goa simi raburi Yesumi nimu gupa lakesa: Nimina kogono pa pua onaanuna ini agaa madaa epe-rupa piritalo makiraeme. Nimimi goa peme pare Gote-me nimina robaa-para adea. Onaanumi pa oyae madaa pedo peme pare Gote-na ini agaa madaare go yae ora ramea sa.

16 Gore Gote-na agaa lakene aanuna agaa-para Moses-na rekena agaa-para go lapore Jon namadisa rabu page pagesimi. Pare mo Jon madita yapina ipuare abia page Gote-na Surube Su madaa Epe Agaa su rayo-para aba pageme. Goa pemepulu onaanu rayo Gote-na kepo ru-nane odobatalo peme.

17 Gore su yaa lapo ora aipapulu mada dia yalia pare rekena agaana rugisi-daa page ora mada nadia yaalia sa.

18 Aa rayome ore gimoa rado rumaalimi-daare ona paake yone aa pitimi. Go page aa rayome rasini ona rumaalimi-daare nimu ona paake yone aa-rupa pitimi sa.

Amo ne aa mudu-para Lasarus lapona remaa

19 Abade amo ne aa meda pirua nipumi oro yaalo epe kane mamina agu maraawa epe mamina page yamoa epe epe eta agu no aasa.

20 Gore nipuna ada pora
gaape resi-para aa naraa
meda Lasarus nimumi ria
ipisimi. Go aa-na to madaare
rere putipe pirisa.
21 Gore Lasarus nipumi mo
amo ne aana ada reke rolo-
para lope oyae eta ebo as-
apu nolalo pirisa. Goa pisa
rabu yana medaloma ipua
mo nipuna rere epa pete pete
pua sala pisimi.
22 Gore orope mo Lasara
nipu omenaloa yaa madaa
ensel-numi go aa-na wasupa
mea ria pua Abraham raapu
so yaa-para mapiraasimi.
Orope mode amope nipu
page omesa rabu rogaasimi.
23 Gore nipu wae naaku-
para pua pirua nipu radaa
adaape nisa. Goa pisa rabu
nipumi ora so-pare Abra-
ham adasaasa rabu Lasarus
raapu pirisa.
24 Go adasaasa rabu mo
amo ne aame gupa yaasa:
Aapa Abraham. Neme ni
odome omape sa. Neme
Lasarus wala epenaloa
nipuna ki maalame ipa
pataawa nina eke madaa epa
saina. Goa pua nina eke
madaa ogesi kogorena sa.
Neme go repena sulaa-para
radaa ora adaape nalo sa.
25 Goa sa rabu Abraham-
me gupa sa: Nina naaki.
Neme kone narugulape.
Abade su amaare ne epe-
rupa pirua epe epe yaenu
agu meade pare Lasarus-ri
no su amaa pirua wae yaenu
mu pirisa. Goa pisade pare
abia go-para nipu epe-rupa
pirina ne wala wae-rupa apo
piruaye-daa sa.
26 Gore yae meda page
gupa apo ia-daa sa: Apone
pimi aanu-para one pima
aanuna rikiraanare Gote-me
adaa kuba meda apo isana-
daa sa. Goa pisana-pulu
niaa-para nimi-para padane-
para mada nakibu mapiral-
ima sa.
27 Go rabu mo amope
aame gupa ogesa: Aapa,
neme Lasarus su amaa wala
penaaloa nina Aapana ada-
para laketa penaala sa.
28 Nina ame supu pimi-ga
Lasaaraame nimu puri pane
agaa laketa penaaloa nimu
page go radaa no piruape su-
para mada epalimilo lalo sa.
29 Go raburi Abraham-me
lalo: Nena amenuri Moses-
na agaa remaa-para Gote-na
agaa lakene aanuna agaa pa-
genawa sa.
30 Go rabu mo amope aame
Abraham-para lalo: Aapa
Abraham dia. Go-rupare
mada napagalimi pare aba
ome aa meda wala matmat
madaa rekoa pua laketeare
gore mada pagalimi. Go
raburi paala omoa kone
mada perekealimi sa.
31 Goa sa pare Abraham-
me nipu lakesa: Gore Moses-
na agaa-para Gote-na agaa
lakene aanuna agaa napa-
galimiri aa meda matmat
madaa wala rekoa penaaloa
go aame pua tea agaa madaa
kone narulalimi sa.

17

Wae koneme kone rulae yae maoyaaya

(Mat 18.6-7,21-22; Mak

9.42)

1 Go raburi Yesumi nipuna
disaipel aanu gupa lakesa:
Pa epaliade oyaeyae wae yae
rayomere onaanu pupitagi
manaalia. Goa palia pare
onaa medame go pupitagi
nape yae palia-daare nipu
madaa odo waru pea sa.
2 Gore onaa medame oge
nogo naakinuna kone ru-
lae yae mabebolalia-daare
gore waru adalepape. Goa
palimi-daare nimuna maa-
para adaa aana madu mudi-
aawa ipa ini-para mea lopal-
imiri ora o ta sa.
3 Go kone namogealimi-
daare nimi waru adoa pi-
ralepape lalo sa.
4 Gore yapi padane
madaare nipumi ne-para
rana 7-pela waea palia
pare nipu wala ipua ne-
para ni odo pia loare kone
perekealia. Goa tea-daare
nipuna wae yae rana 7-pela
mea rubape sa.

Yesumi kone rulae kone madaa agaa lakesa

5 Aposel aanumi Aa Mudu
gupa lakesimi: Neme niaana
kone rulaere ora waru ma-
adaa yape simi.
6 Go rabu Aa Mudumi
nimu gupa lakesa: Gore
nimina kone rulae konere go
oge yamo ini-rupa yalia go
repena gupa mada laketeme:
Nena pita rasua no ipa
solwara masaana pua aape
te-daare go repename nena
agaa pagoa goa mada palia
sa.
7 Yesumi wala lalo: Gore
nimi padanemere nimina
kogono naaki medame
maapu-para su awoa page
mena sipsip punita teme.
Goa pua nipu kogono gimoa
ada-para epalia raburi neme
go naaki aipapulu nena eta
mea naa te ya?
8 Gore dia-ga neme nipu
gupa lakete: Naa eta aba mea
rumaa te. Goa puare nena
mamina marudupu yamoa
neme eta aba no pirano pa
ado pira te. Ni aba no kiri-
tanoloa orope ne naina te.
9 Gore nena kogono
naakimiri nena agaa pagalia-
daa ora pi mada te ya? Mada
dia nipu kogono napua eta
page nanaade.
10 Goa palia-ga nimimi
page Gote-me lagi yaenu
rayo pu kiritua gupa tapape:
Niaare pa kogono naakinu
pima. Goa pua niaame oyae
pemare ora niaana kogono
pema tapape sa.

Yesu yakimi ti aa 10-pela maepeaasa

11 Yesu nipu Jerusalem su-
para pora-nia puare Samaria
Galili su lapona robo riki-
raana pamisa.
12-13 Nipu oge adaare
meda-para pamisa rabu
yakimi ti aa 10-pela nimu
pora madaasimi. Go rabu
nimu ogesi-daa mo-para
rekoa puri paloa gupa
yaasimi: Yesu, ne aa adaa-ga
niaa madaa odome omape
simi.
14 Gore Yesumi nimu adoa
gupa lakesa: Nimina yo-
ganere mo Gote-na miru irae
aanu pua mea waatapa. Goa
sa-pulu nimu pisimi rabu

nimuna rerenu kaapu yoa ora rayo epe simi.

15 Go rabu aa padane nipuna yogane wala epe sa adesa-pulu nipu Yesu piri-para wala puare Gote-na bi minasaasa.

16 Yesu piri-para pua Yesuna kibu re-para aipapulu lopoa nipu-para ora pi sa. Go aare nipu Samaria adaare-para pirisa.

17 Yesu nipumi go aa adoa gupa sa: Nemere aa 10-pelana yaina maperekeaaruga aa 9-pelare aa-para puame pae?

18 Go pora kimisu aa padanere wala Gote-para ora pi lo laketa epaana. Go aa medaloma aa-para pimi pae?

19 Go rabu Yesumi nipu gupa lakesa: Nere abade kone rulaari-pulu nena yaina epeade-ga rekoa adaa pu sa.

Gote-na Surube Su-na di orope epalia
(Mat 24.23-28,37-41)

20 Gore Farisi aanumi Yesu gupa agaa misimi: Gote-na Surube Su-na di aa-rabu epalia yapae simi? Go raburi Yesumi nimu gupa lakesa: Gote-na Surube Su epaliade di raburi nimina pa oyaenu mada na-adalimi.

21 Onaanumi Gote-na Surube Su-na diri mogo-nane ia-ga adalepa pi-daa mada nateme pare Gote-na Surube yaere aba epa ia.

22 Go rabu Yesumi nipuna disaipel aanu lakesa: Orope epaliade di rabu nimimi kone gupa salimi: Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri yapi padanere niaame aipapulu abi adamona teme. Pare nimimi mada na-adalimi.

23 Gore nimina riki-raana pimi onaa medalo-mame nimi gupa lagialimi: Adalepa. Mo-nane nipu mo aaya-daa. Go-rupa lagialimi pare nimuna agaa naratalepape.

24 So yaa-para ari-yapa pili pili popeade-rupa Onaa Raapu Pirape Aa-na Sina di aipapulu go-rupa epalia.

25 Goa palua pare neme kedaa adaapu aba rialua rabu go abia go pimi onaanumi ni madaa masaa rilalimi sa.

26 Gore abade mo Noa pirina pirisimide-rupa abia ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si madaa page gupa palimi:

27 Noa pirisa rabu onaanu pirua nimumi eta ipa bia nama pu ona rumaama pu pua mo Noa nipu ipunu-para pua odobasa rabu page paamama pu pirisimi. Go rabu ipa adaape roa sana onaa rayo tabesa.

28 Lot pirisa rabu page padane-rupa pisimi. Nipu pirisa rabu onaanumi ipa no eta no oyae kaboa rumaama puaawa emaapu poa ada wari goa pisimi.

29 Pare go aa Lot-me Sodom su gimoa pisa raburi ora go yapimi so yaa-para i repena sulaa page aana meda pugu pi yae lapore yai nona piane su amaa madu lopesa. Goa pua go su ada onaa rayo rabisa.

30 Apo pisade-rupare Onaa
Raapu Pirape Aa-na Si nina
di penaame waatoa raburi
gupa wala pu piralimi sa.
31 Go di raburi onaanu
nimina ada amaa-nane pi-
ralimiri gore nimina oyaenu
ada ru-nane ina mada na-
mula palimi. Go page on-
aanu nimuna maapu-para
pitimiri gore nimu ada-para
oyae wala namula palimi.
32 Nimimi Lot-na oreme
pereke tua oyae adesade re-
maa waru niminaatepape.
33 Gore onaa rayome
nimuna yogane surubolalo
palimiri nimuna wasupa
page alupalia. Goa palia
pare onaa rayome nimuna
yogane gimoare nimu oro
yaalo pa pitimi.
34 Neme nimi lagialo: Go
ribaare aa laapo padane reke
madaa patalipi pare Gote-me
medare mua medare pa pata
ina gimalia.
35 Go rabu ona laapome eta
wariape kogono palipi pare
Gote-me meda mua medare
pa pirina gimalia.
36 Gore aa laapo maapu-
para kogono palipi pare
Gote-me aa medare mua aa
meda gimalia sa.
37 Go rabu disaipel aanumi
agaa gupa misimi: Aa Mudu-
ya. Goare aa-para palia ya-
pae simi. Gore Yesumi nimu
gupa lakesa: Paga, mo ome
onaana ro pa rogaabaayare
yaa itaayama epa kiritaawa
ruaeme-pare sa.

18

Ona wasaana koso pa-
gena saa agaa

1 Go rabu Yesumi nimu
saa agaa meda mogeasa.
Go agaana re-re beten nag-
imalepape lo lakesa. Yesumi
lalo:
2 Taun meda-parare koso
page aa meda pirisa. Go koso
page aamere Gote madaa
paalame naomoa onaanu
madaa page kone waru
namapiraasa.
3 Gore ona wasaa medare
go adaare-para pirua oro
yaalo koso page aa piri-para
ipua gupa epa lakelala pisa:
Nina iaame ni madaa waea
pea-ga koso pagali rabu ni
raba meape sa.
4 Aba ripia go koso page
aame naraba mulalo pisa
pare orope nipuna robaa-
para gupa kone isa: Nemere
Gote page paala napea on-
aanu page paalame naome.
5 Goa pea pare go ona
wasaame ni komo mapaaya-
ga nipu koso madaa raba
mealua kone isa. Gore goa-
daa napaluare nipu oro
yaalo koso madaa agu epalia
rabu orope ni ora waru
komo palia kone isa.
6 Go rabu Aa Mudumi gupa
sa: Nimimi go koso page wae
aana konere waru adalepa
sa.
7 Gore Gote nipuna onaan-
umiri nipu-para oro yaalo
ribaa aebo page nipu yaaloa
re lo pimi. Goa pea pare
Gote-me nimuna koso madaa
epe-rupa naraba mealia
ya? Nipumi ado piraama
piraama pua abi naraba
mealia yapae?

8 Nipumi nimi aipapulu
epe-rupa raba mua beten pa-
galia. Goa pea pare oropere
ni Onaa Raapu Pirape Aa-na
Si epalua rabu su amaa piral-
imide onaanumi kone rulal-
imi yapae?

Takis mi aanu-para Farisi
aanu-para saa agaa lakesa

9-10 Gore onaa medaloma
ora wae onaanu kone isimi.
Goa pisimi-pulu Yesumi
saa agaa gupa lakesa: Aa
laapome beten talo lotu ada-
para pisipi. Aa medare Farisi
aa yaade. Aa medare mone
takis mi aa yaade.

11 Farisi aare nipu agu
raapo rekaawa beten gupa
sa: O Gote, niri pa aa radonu-
rupa napi-daa neme ne-para
ora pi lalo. Nimumi oyae
paake no ona rasini mu goa
peme pare niri nimu-rupa
napi. Go page abia mo mone
takis mi aa go aaya-daa niri
nipu-rupa napi-daa ora pi
lalo.

12 Gore sarara rayona
ru-para yapi laapome eta
madaa niti pua gimede. Gore
neme oyae rayo medalomare
rugulua ne ode gede.

13 Goa sa pare mo mone
takis mi aare mo-para yola
moneaawa nipumi beten sa
rabu yala po sa-pulu na-
adasaasa. Dia, pare nipuna
aako rupitua beten gupa sa:
O Gote, niri ora wae aa ya-
pulu neme ni madaa odome
omape sa.

14 Yesumi lalo: Neme nimi
lagialo. Go takis mi aare
nipuna ada-para wala pisa
rabu Gote-na ini agaana
nipu redepo ne aa-rupa
pirisa. Pare mo Farisi aare
pisa rabu redepo ne aa-
rupa napirisa. Onaa rayome
nimuna bi minasaalimi-
daare Gote-me go onaa
rabuaniaalia. Pare onaa
rayome Gote-na ini agaana
nimuna bi rabuaniaalimi-
daare go onaana biri Gote-
me minasaalia sa.

Yesumi oge naaki nogonu
agaa mana kasa
(Mat 19.13-15; Mak 10.13-
16)

15 Go rabu onaa medaloma
nimuna yonu-para i nogo
naaki nimu Yesu piri lamua
ipisimi. Yesumi nipuna kimi
aalu madaa oraainalo mea
ipisimi. Goa pisimi pare di-
saipel aanumi go kone ades-
imi rabu nimu-para ape simi.

16 Goa simi pare Yesumi
mo nogo naakinu re-para ip-
ulupa loa lalo: Nimimi apo
nogo naakinuri ni piri epe-
natapa. Gote-na Surube Su-
para go piane nogo naaki
adalimi.

17 Pagalepa. Onaa rayome
Gote-na Surube Su go oge
nogo naaki-rupa namu piral-
imiri ora mada na-adalimi
sa.

Amope aa meda madaa re-
maa lakesa
(Mat 19.16-30; Mak 10.17-
31)

18 Juda aa mudu medame
Yesu agaa gupa misa: Epe
tisaa-ya. Neme oro yaalo
kagaa piraama laama pope
konere ake pua mealua ya-
pae?

19 Gore Yesumi nipu agaa
gupa misa: Niri akeane epe

aa lae ya? Gote padanere ora epe ta.

20 Nimiri rekena agaa aba pagemede. Neme ona paake nayolape. Onaa meda natu maomape. Neme paake nanape. Neme aa meda-para yaa agaa nalape. Nena ama Aapana bi minasaa agaa waru pagape sa.

21 Gore aa mudumi lalo: Aba ni oge naaki rabu page abia go rabu page neme rekena agaa rayo waru pagoa rate sa.

22 Yesumi go agaa pagoa nipu goa lakesa: Ora lae pare ne apo agaana pora padane nakuriti: Nena oyae madaa me mone-re onaa naraanu pua rumaa kalape. Goa pali raburi so yaa-para nena epe yoto rado ora pua meali. Goa puare ni rata mea ipu sa.

23 Gore mo aa mudumi go agaa pagoa nipuna robaa-para kedaame ora waru omesa. Akolo ya? Nipu oyae adaapu isa-pulu.

24 Yesumi nipuna kedaa pi kone adoa lalo: Amope on-aanuri oyae adaapu imi-pulu Gote-na Surube Su-para po-lalore kalai peme.

25 Gore mena kamel-me noi kego nona piane-para palia-daare kalai waru palia. Gore ora kalai kogono ya-pare amopenu Gote-na Su-rube Su adola polalore apo agaare maoge yaaya.

26 Onaanumi go agaa pagoa nimumi lalo: Go laede oro yaalo kagaa pirape kone wasupare aapimi mada mealia yapae simi.

27 Yesumi lalo: Go-rupa piralimi-daare onaanumi mada napalia kone i yaere Gote-me mada palia sa.

28 Gore Pita-me lalo: Paga. Niaame ne rata mea epolalo niaana oyaenu-para adanu-para aba gima epa amaa sa.

29-30 Yesumi nimu goa lakesa: E, yapare nimi la-gialo: Onaa rayome Gote-na Surube Su kone madaa ru-laawa nimuna su adaarenu-para onaanu-para amenu-para ama aapa lapo nu-para nogo naakinu-para gimoa epalimi-daare gore abia gore yoto waru mealimi. Goa pua orope kagaa di rabu page Gote-me oro yaalo kagaa pirape kone kalo abutea sa.

Yesu nipu omoa wala rekalua lo rana repopa lakesa (Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yesumi nipuna 12-pela disaipel aanu mo-para agu raapo mea puare nipumi lalo: Abiare niaa Jerusalem su-para baina. Go su-parare abade Gote-na agaa lakene aanumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Si madaa lakeloa pepa madaa tisimide agaare gore ora yaluame pia.

32 Go su-parare nimumi ni pa ruru radonu lamu kateme. Goa pua nimumi ni madaa giri laawa ero agaa loa sope rapialimi.

33 Goa pua nimumi ni repena unimi kudu tuare mada tu maomalimi. Goa palimi pare wala yapi repo dia naloa wala rekalua sa.

34 Go agaa lakesa pare di-
saipel aanu nimumi go saa
agaana re naniminaasimi.

Yesumi oyae ogene aa
medana ini maepeaasa
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-
52)

35 Yesu Jeriko su-para pisa
rabu ini rabuni aa meda pora
aane-nane pirua onaanu-
para mone ogeyo pirala pisa.
36 Gore nipumi onaa adaa-
pupe epeme remaa pagesa-
pulu nipumi onaa medaloma
agaa gupa misa: Gore apo
onaanumi ake teme pae?
37 Gore nipu goa lakesimi:
Nasaret ada-para aede Yesu
epea tame simi.
38 Gore nipumi puri paloa
gupa yaasa: Yesu, nere Devit-
na si yaade. Neme ni madaa
odome omape sa.
39 Gupa yaasa rabu aba
riri-nane pisimide onaanumi
nipu-para ape gupa simi:
Nena agaa loraa simi. Pare
nipumi agaa wala ora puri
paloa yaasa: Nere Devit-na
si-ga neme ni odome omape
sa.
40 Go rabu Yesu nipu pa
aawa nimu lakesa: Apo aare
ni piri lamua ipulupa sa.
Nipu re-para ipisa raburi
Yesumi nipu agaa misa:
41 Neme nere ake pano
kone sae? Nipumi lalo: Aa
Adaa, nina ini maepeaape sa.
42 Go rabu Yesumi nipu
gupa lakesa: Nena inimi
oyae ada. Neme kone
rulaari-pulu nena ini mae-
peaato sa.
43 Goa sa rabu aipapulu
nipuna inimi oyae adesa.
Goa pua nipumi Yesu rata
mea pua Gote-na bi mi-
nasaasa. Onaanumi page
goa adoa Gote-na bi mi-
nasaasimi.

19

Sakius-na remaa
1-2 Yesu nipu Jeriko su-
nane pisa rabu aa meda
nipuna biri Sakius nipu go-
para pirisa. Go aare takis mi
aanuna aa mudu pirua nipu
mone adaapu isa.
3 Go aamere Yesuri aapi
yapae kone sua waru
adolalo pisa. Goa pisa pare
onaa adaapupe rekaawa
maebesimi-pulu nipu ora
rudu aasi yaa-pulu Yesu
adaape-rupa maaresa.
4 Gore nipu aipapulu riri-
nane aba pua Yesu adolalo
repena meda pua rumisa.
Yesu go pora-nane epalia
kone sua ruma pirisa.
5 Gore Yesu nipumi mo
pora-nia pua so Sakius
pirisade-para adasaawa
gupa lakesa: Sakius, ne
aipapulu kilipia ipu. Abiare
nena ada-para pirapana sa.
6 Goa sa rabu nipu
aipapulu kilipia pedo pua
nipuna ada-para lamua pisa.
7 Goa pisa pare onaa ray-
ome go kone adoare ratu ya-
woa gupa simi: Nipuri aa
wae medana ada-para patula
pula simi.
8 Go rabu Sakius nipu
rekaawa Aa Mudu gupa
lakesa: Aa Adaa pagape, abi-
are nina oyae rayo rikiraana
rumaawa medalomare onaa
naraanu kalano. Go page

abade neme makiraawa onaa medana oyae paake meala pere go yagore rana maala ode abutua sa.
9 Yesumi nipu gupa lakesa: Abiare go nena ada-para piri onaanu oro yaalo kagaa pirape kone mealimi. Ne go aa page Abraham-na ruruna si piraena.
10 Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri neme alupae onaanu asapua raba mulalo ipisu sa.

Yesumi mone meape kone madaa saa agaa lakesa
(Mat 25.14-30)

11 Nimu go agaa pago pirisimi onaanuri Yesumi saa agaa rado meda lakesa. Go rabu nipu Jerusalem su re-para pisa-pulu nimumi Gote-na Surube Su-na di aba epena kone isimi.
12 Go kone isimi rabu Yesumi nimu gupa lakesa: Epe aa mudu meda su adaalu-para polalo pisa. Go su-parare nimumi nipu aa mudu mapiraainaloa orope wala nipuna onaanu pua surubalia.
13 Gore nipu polalo pisa rabu nipuna kogono naaki 10-pela yaloare nipumi 800 kina padane padane lo rumaa kasa. Goa pua nimu gupa lakesa: Ni apo supara piralua rabu go monere rome pa amaa pa amaa pu piralepape sa.
14 Pare mo nipuna ada padane-para piri onaanumi nipu gimolalo ratu waru yawesimi. Goa puare nipu aba penaaloare aa medaloma wala orope mea penaasimi. Gonu nimumi mo mudu mapiraape aanupara go aa niaana aa mudu mada napiralia simi.
15 Pare apo su-para nipu aa mudu mapiraainaloa nipuna adaa re-para wala orope ipisa. Go rabu nipumi abade mone kasade kogono naaki repaa-para aipapulu ni piripara ipulupape lo agaa rapaasa. Nipumi nimuna ode mone-me akepu raapo saapiruaeme palo adano kone isa.
16 Gore aa medame aba ripia mone misade aare nipu ipua sa: Aa adaaya. Neme gode 800 kina giside pare neme rome pa amaa puare wala mone ode 8,000 kina meda page meawa sa.
17 Gore aa mudumi nipu gupa lakesa: Nere ora epe kogono pape naaki. Neme nina oge yaenu page waru surubaena-pulu abia neme adaare 10-pela mada surubaina sa.
18 Gore naaki laapo ipua epa lalo: Aa adaa, neme nena 800 kina rome pa amaa pisu pare wala 4,000 kina meda pa ode mea sawa sa.
19 Gore aa mudumi lalo: Epe ta-ga nere adaare supu mada surubaina sa.
20 Gore mo naaki meda ipua epa lalo: Aa adaa, nena dola padanere go-para ia-ga neme abade hankisip-mi rogaawa paga isu sa.
21 Nere ora puri pane aa ya-pulu oyae waru muaayede-daa ni paala omoa nena mone pagaa

saaru. Neme onaa radonuna oyae mu pa onaa radome eta poaemedere gore neme aawa me tede sa.

22 Gore mo aa mudumi go kogono naakiri gupa lakesa. Nere ora kogono naaki wae yana. Neme go laede agaa madaa koso lape. Niri ora puri pabe aa lore neme ade pae? Pa oyae pa onaa radome saapiri gore neme mealode lae? Eta pa onaa radome poaere awalode lae?

23 Goa paena-ga neme nina mone-re abade mo mone kiritape ada-para nasaari pae? Goa pula pisi yaalore ni wala ipuare ode medaloma raapu epa mula pawa-ga akeane gupa napaari pae?

24 Go rabu nipumi mo epa rekasimide onaanu-para gupa lakesa: Nimimi go saapirana mone 800 kina-re mua mo 4,000 kina saapimi naaki mea kata pa tea.

25 Goa sa rabu mo onaame nipu lakesimi: Aa adaa, nipuri 8,000 kina ode aba go sana-daa simi.

26 Gore nipumi lalo: Pagalepa. Onaa rayome oyae saapitimi-daare neme medaloma wala katoa sa. Yapare onaa medalomame oyae waru nasaapitimi-daare go nimuna saapimi oge yaenu page wala mealua sa.

27 Pare nina iaanuri ni nimuna aa mudu napirina kone imi-ga go onaanuri go-pare mea ipua nina ini agaa mada epa tu maomatepape sa.

Yesu Jerusalem su-para aa mudu-rupa pisa

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)

28 Yesu nipumi go agaa loare Jerusalem su-para pora-nia aba pisa.

29 Nipu Betepasi su robo ru-nane puare Betani adaare-para pisa rabu nipu Rudu Oliv re-para pisa. Goa puare nipuna disaipel aa laapo aba penaasa.

30 Go aa lapo-para gupa lakesa: Nipiri mogo adaare mo-nane aaya-para pulupape. Go-para puare mena donki mena si-daa aa meda nipuna masaana abi napirina ope pua koloa mea ipulupape.

31 Gore aa medame go mena donki akeane nipimi iti esepealepa teare nipimi agaa gupa laketapape: Aa Adaana kogono ia-daa mula pulupape la tapape sa.

32 Yesumi nipu lapo mea rapaasa raburi mo nipumi lakesa-rupa oyae rayo gupa adesipi.

33 Nipumi mo donki mena ope kolala pirina mo donki menana aaraanumi nipu gupa lakesimi: Ake pea-daa nipimi go donki mena si kolapatepe pae simi.

34 Nipumi lalo: Aa Adaana kogono ia-daa pipa sipi.

35 Gore nipumi mo donki mena si Yesu piri mea ipisipi rabu nimuna mamina meda mo donki mena madaa madu isipi. Goa pua Yesu nipu mo mena donki mena masaana mapiraasipi.

36 Gore nipu mo donki
mena masaana piraama
pisa rabu onaa rayo
nimuna mamina-nu pora-
nia saapisimi.
37 Nipu Oliv Rudu-nane
pe pora rugulaniaawa re-
para ipisa rabu nipuna
disaipel onaa adaapumi
pedo pisimi. Nimumi abade
mo napiaa kogono adesimi-
pulu nimumi puri paloa
Gote-para ora pi loa nipuna
bi minasaama pu yaasa laa-
mama pu pisimi.
38 Go rabu nimumi gupa
yaasimi: Aa Mudu-na bi
mea epe aa muduna bi mi-
nasaamina simi. Gote so yaa
madaa epe-rupa piana adaa
bi kalamina simi.
39 Go rabu Farisi aanu
medalomare mo onaanu
raapu pisimi. Go aanumi
Yesu-para gupa lakesimi:
Tisaa-ya, nena disaipel-nu
agaa loraatepa lo lakela simi.
40 Gore Yesumi agaa gupa
lakesa: Pagalepa. Nimuna
agaa loraata peme yaalore
gore mo aana-me Gote-na bi
minasaalimi sa.

Yesumi Jerusalem su madaa re sa

41 Yesu nipu Jerusalem su
re-para pisa rabu nipumi
adoa re sa.
42 Re sa rabu nipumi lalo:
Go su-para piri onaanu-ya,
abia go yapi di madaa nim-
imi epe-rupa pirape kone
mada namealimi. Goa pea
pare nimimi na-ademe.
43 Orope yapi medame
iaanumi ipua yada kepo
epa kutapuba piralimi. Goa
puare nimi mada napogola
palimi.
44 Go rabu nimumi go
nimina adaare Jerusalem
su-para aana kepo padane
padane lakepe rubalimi.
Nimimi raba meape di na-
ademe-pulu go kepo ru-
nane piralimi onaa rayo tu
maomalimi sa.

Yesumi lotu ada-para oyae ropo pape aanu ratutisa
(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

45 Goa pua Yesu nipu lotu
ada-para pua odobaawa mo
rome pape kogono pi aanu
pua ratu tisa.
46 Go rabu nipumi nimu
goa lakesa: Gote nipuna
buk madaa gupa tu isa:
Nina adaare beten lape
ada aayaade lo tisana.
Goa pea pare nimimi go
epe kone gimoa paake ne
aanuna kaledape ada-rupa
wariamena sa.
47 Goa pua Yesu oro yaalo
lotu ada-para onaa agaa mo-
geasa. Goa pisa-pulu Gote-
na miru irae aa mudunu-
para rekena agaana tisaanu-
para onaanuna aa mudu-
para nimu rayo kiritaawa
Yesu tu maomaatalo yada
robesimi.
48 Goa pisimi pare onaa
rayome Yesuna agaa waru
pago pirisimi-pulu aa
mudunumi go rabu mada
natisimi.

20

Yesu nipu aapimi go puri

gisa palo agaa misimi
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Oro meda Yesumi lotu ada ru-nane onaanu Epe Agaa mogeasa rabu Gote-na miru irae aanu-para rekena agaana tisaanu-para kone makuaae aanu-para nimu rayo Yesu nipu piri-para ipisimi.

2 Ipisimi rabu nipu gupa lakesimi: Neme niaa lagi. Nena go kogonore aapimi mogeaaria-daa neme go kogono pamu pe pae?

3 Gore Yesumi nimu-para agaa gupa lakesa: Neme page nimi agaa meda agaa mealua-ga nimimi ni lagialimina sa:

4 Jon baptais me kogonore Gote-me kasa pae pa onaanumi kasimi pae?

5 Gore nimuna kiritaawa agaa gupa simi: Niaame ake tema pae? Gore niaame Gote-me kasa temadaare nipumi gupa tea: Nimimiri akeane Jon madaa kone narulaeme pae lagialia.

6 Gore niaame pa onaanumi kasimi tema-daare go pimi onaa rayome aana-me niaa talimi. Go pimi onaanumi Jon-re ora Gote-na agaa lakene aa kone waru rulaeme. Goa pea-ga pa onaanumi Jon kogono kasimide mada natema simi.

7 Nimumi Yesuna agaa abusimi rabu niaare Jonna baptais kogonore aapimi kasa pae maarea simi.

8 Go rabu Yesumi nimu goa lakesa: Gore nimimi maarea lamede-ga neme go kogonore aapimi puri ni guaaya-daa pe palo nalagialua sa.

Wae onaanumi maapu surubeme remaa
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Go rabu Yesumi onaanupara saa agaa meda gupa lakesa: Aa medame nipu wain maapu poasa. Goa puare nipuna maapuri yoto meape aanumi surubenaloa nipu pora kimisu adaalupara pisa.

10 Gore ora epe ini etesa raburi nipumi kogono aa meda maapu surubape aanu maapu-para eta ininu meaata penaasa. Goa pisa pare maapu surubape aanumi go aa ripinaawa tua wala penaasimi pare oyae nakasimi.

11 Goa pisimi-pulu mo maapuna aaraame kogono naaki meda penaasa. Goa pisa pare mo aanumi nipu page ero agaa loa nipu tua oyae nakasimi.

12 Goa puare mo aame kogono aa repo mea rapaasa. Gore maapu surubape aanumi go naaki nipu page radaa kaloa kepo amaa-nane pua tu rubisimi.

13 Goa pisimi raburi mo wain maapuna aaraame lalo: Neme ake palua ya? Gore nina epe naaki padane mea rapaluare nipuna agaa mada pagalimi kone salo sa. Goa pua nipuna si mea repasa.

14 Goa pisa pare mo maapu surubape aanumi mo nipuna

naaki ipisa adesimi rabu nimumi gupa simi: Go naakimiri orope aaraana moae oyaenu mealia-ga niaame tu maomaamina simi. Goa puare go maapu niaana mada surubamina simi.
15 Gore mo naaki kepo runane epenaloa nimumi tu maomaawa amaa-nane pua rubisimi. Goa pua go maapuna aaraa nipumi ake palia pae?
16 Nipumi gupa palia lo lagialo: Nipumi ipua mo maapu surubape aanu epa tu maomaawa go wain maapuri pa aanu medalomame surubenalo mea katea sa. Gore go onaanumi go Yesuna agaa pagoa nimumi lalo: Dia, nipumi goa napalia simi.
17 Goa simi rabu Yesumi nimu adaba sua lalo: Dia tame pare Gote-na buk-mi iade agaana re madaa ake teme ya? Pagalepa sa:

Kamda kogono pi aanumi
aana meda mea rubisimide.
Pare go aana-re ora epe
Aa Mudu-na aaya sa.

18 Onaa rayome go aana madaa magatabalimiri nimu ogegepu rugula tabebe palia. Go aana-me onaa meda magataboa lopaliare go aare aasatua rugula palia sa.

Sisare tagisi mone katema palo agaa misimi
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Yesumi go saa agaa lakesa rabu rekena agaana tisaanu-para Gote-na miru irae aa mudunu-para nimumi niaa madaa agaa ta kone isimi. Ora go raburi nimumi nipu ripinaatalo pisimi. Goa pisimi pare onaanu madaa paala omoa gimisimi.
20 Goa puare nimumi nipu ripinaatalo waru adapaba aasimi. Goa pua go aanumi pa aa medalomana mone kanaloa makirae kone sua Yesu piri penaasimi. Nimumi Yesu agaa mulalo pisimi. Goa pua nipu ko tisimi. Goa puare mo namba wan gavman-na purimi koso pagenalo pisimi.
21 Go makirae aanumi Yesu agaa gupa lakesimi: Tisaa, nena agaare ora epe ta. Neme onaa rayo epe agaa mogeaate. Neme Gote-na pora madaa ora agaa agu mogeaaye rabu aa mudununa biri paalame naome.
22 Goa pe-ga nemere ake kone sae pae? Niaana rekena agaa madaare niaame Rom suna aa mudu Sisar-para takis kalamina yapae dia yapae simi.
23 Pare Yesumi nimuna makirae agaa madaare adokaru misa-pulu nipumi nimu lakesa:
24 mone meda ni mea waatapa. Go mone madaa pia piksa-para bi lapore aapina yapae?
25 Gore nimumi lalo: Sisar-na simi. Goa simipulu Yesumi nimu-para gupa lakesa: Sisar-na yaere nipuna katapape pare Gote-na yaere Gote nipuna kata-

pape sa.
26 Gore makirae aanumi
onaanuna ini agaa madaa
Yesu namakiraeme-pulu
nimu agaa loraawa pa
pirisimi. Go page nipuna
agaa madaa kone adaapu
isimi-pulu agaa nalo pa
aasimi.

Sadyusi onaame ome onaa wala narekalimi simi
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Sadyusi aanu medaloma
Yesu nipu piri ipisimi.
Mo Sadyusi aanu nimuna
konere ome onaanuri wala
mada narekalimi kone isimi.
28 Gore nipu agaa misimi:
Tisaa-ya, Moses-me agaa
meda niaa-para gupa tisana:
Aa meda ona rumaawa oma-
lia pare nogo naaki meda
namadu salia. Goa puare
go ona wasaame ome aa-
na nogo naaki namadialia-
daare go ome aa-na ameme
go ona mada rumaalia ya?
Moses-me gupa tisana simi.
29 Gore amealu 7-pela
pirisimi. Aba mupaamere
ona rumaasa pare nipuna
nogo naaki namadiaawa
nipu omesa.
30 Gore laapopa aame mo
ona wasaa nipu misa.
31 Wala go aana masaa-
nane aame repome page goa
pisa. Goa paa-mama puare
mo amealu 7-pela nimumi
mo ona padane misimi pare
nimu nogo naaki namadi-
aawa pa omesimi.
32 Oropere go ona page
omesa.
33 Gore aba ome onaa
wala rekalimide raburi go
ona padanere aapina ore
ora pitia ya? Mo aa 7-
pelame go ona aba padane
rumaasimide simi.
34 Gore Yesumi nimu goa
lakesa: Abia go rabu su
amaa pimi onaamere repaya
pitimi.
35 Pare orope ome onaa
wala rekoa piralimide on-
aanumiri nimu repaaya
aulape kone nasalia.
36 Nimu Gote-na akero-
rupa piralimi-pulu nimu
wala mada naomalimi.
Gote-me nimu matmat-para
marekaalia-pulu nimu Gote-
na si wane-rupa oro yaalo
piralimi.
37 Ome onaa matmat-
para wala rekapere Moses-
me page aba tisaaya. Go
buk-ri repena rabe remaa
lakesa rabu nipu Aa Mudu
Abraham-para Jekop-para
Aisak go repona Gote pa pia-
daa tisa.
38 Go agaana re gupa sa:
Gote-re ome onaanuna Gote-
daa Dia, pare nipu kagaa
piraama laama pope onaa-
nuna Gote yaade. Onaa
rayo wala rekalimilo go agaa
lakesa.
39 Nipumi goa sa raburi
rekena agaa tisaanumi gupa
simi: Tisaa, neme ora waru
lae simi.
40 Goa simi pare nipu
wala agaa meape paalame
omesimi-pulu pa ora lae
simi.

Gote-na Mea Rapae Aa madaa agaa misimi
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 Yesumi nimu goa lakesa:
Gore nimumi Onaa Raapu Pirape Aa-na Siri nipu Devit-na si piralia teme. Go agaana re ake ya?
42 Buk Sam madaare Devit nipuna agaa gupa sa:

Gote-me nina Aa Mudu-para gupa lakesa:
Nina popeke ki-nane aa mudu mapiraalia sa.
43 Oropere neme iaanu nena aa rolo-para marabuaniaalua sa.

44 Gore Devit-mi Aa Mudu nipu lakesa. Goa lakesapulu Onaa Raapu Pirape Aana Siri Devit-na si-daa napiralia sa.

Rekena agaana tisaanuna kone
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54)

45 Go onaa rayome pa pirua Yesuna agaa pago pirisimi rabu Yesumi nipuna disaipel aanu gupa lakesa:
46 Rekena agaa tisaanuna kone waru adalepape. Nimumi mamina epe yamoa maket-na pua onaanumi abi piralepape teme rabu raaname omeme. Go aanumiri Juda aanuna lotu ada-para page eta yawaeme-para page reke riri-nane aba pua pimi.
47 Go aanumiri ona wasaana oyae paake no peme. Goa pua nimumi beten adaalupu yoloa teme rabu onaanu makiraeme. Goa peme-pulu orope Gote-me koso salia rabu nimuna wae yoto ora adaape mealimi sa.

21

Ona wasaame oge mone ofa-rupa lopasa
(Mak 12.41-44)

1 Yesumi adesa rabu amo ne aanumi lotu ada-para mone i pe-para mone epa lopasimi.
2 Go rabu naraa piri ona wasaa meda nipuna oge mone ipa laapo epa lopasa. Go mone-re ora ogesi gupa 2 toea yaade.
3 Goa pisa pare Yesumi lalo: Neme nimi lagialo. Go naraa piri ona wasaame mone lopata rabu nipumi onaa medalomana mone maoge yaawa rabuniaaya.
4 Medalomamere mone adaapu imi-pulu pa ode meda mua go mone epa lopasimi pare mo ona naraamere nipuna eta kabape mone rayo epa lopasa.

Yesumi lotu ada kilipialimi lo lakesa
(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

5 Onaa medalomame lotu ada madaa agaa lala pirisimi. Nimumi go lotu adana aana pepena-para page Gote-me oyae pa katade-para ora epe ta simi. Go rabu Yesumi lalo:
6 Abia nimimi go adaleme yaenuri orope yapi di epaliade rabu go adaa lakepe rubalimi-pulu aana padanede page na-aritalia sa.

Yesumi kedaa adaapu epalia sa
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)

7 Gore nimumi Yesu nipu agaa gupa misimi: Tisaa, nena laede yaenuri aa-rabu epalia ya? Niaame ake adalima rabu go yaena yapi di epalia mada niminaawa makuaalimaa ya simi.

8 Yesumi lalo: Nimimi waru adalepape. Makirae aa adaapu ipua nina bina gupa lagialimi: Niri Onaa Raapu Pirape Aa-na Si yaade teme. Medalomamere go epaliade yapi di abia go epaana-daa teme. Pare nimu narata mea pulupape.

9 Oropere nimimi yada pape remaa-para waerupa pogolasaape remaa pagalimiri paalame naoma piralepape. Go yaenu aba palia pare su yaa perekene diri go-daa dia.

10 Yesumi agaa meda wala gupa sa: Go raburi ruru rado radonu yada palimi. Gorupa gavman adaa su robo rado radonu page yada palimi.

11 Go raburi su rado radopara suminini eto eto adaa paa-mama pua reae adaa paboa wae yainanu page epalia. Go raburi so yaaparare paala piae adaapu pua wae oyae epape di page epalia.

12 Pare go oyae rayo abi naepalia. Dia aba nimumi nimi ripinaaba pirua wae kedaanu gialimi. Nimi mo lotu adanu ru-nane mea pua koso loa kalabus ada mapatalimi. Goa puare nimumi nina kogono onaa rabuaniaatalo palimi rabu nimiri kadipinu-para adaa aa mudunu nimuna ini agaa madaa mea palimi.

13 Go rabu nimimi nina Epe Agaa laketeme-daa goa palimi.

14 Nimumi nimi kosona mea palimi raburi ni ake lano yapae kone aba namasatepape.

15 Dia-ga neme agaa-para epe kone-para lagialua rabu nimina iaa rayome nimina agaa mada rasalimi.

16 Go rabu nimina ama aapanu-para ame baaninupara nena ruru-para adami aanu-para nimumi iaanu mea kateme. Goa pua nimumi nimi medaloma tu maomalimi.

17 Nimi nina agaa ratemepulu onaa rayome nimi-para ora ratu yawo gimalimi.

18 Goa palimi pare nimina aalu-para ae iri meda mada ora napudia lopalia.

19 Nimimi puri paloa ado piralimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi sa.

Yesumi Jerusalem siti-ri o yalia lo lakesa

(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

20 Gore nimimi soldia aanu so Jerusalem su epa kuta pina adalimiri go su go adaare pabo tape yapi di go opapa yada.

21 Go rabu Judia piri onaanu nimiri ora rudunini aana apedaa-para pogola pulupape. Onaa medaloma ada-para piralimiri pogola pulupape. Go page pa su rarane ae onaanu wala adaare-para naepa odobatepape.

22 Gore Gote-na buk madaa
i agaa rayore ora yalia go
raburi Gote-na raturi go on-
aanu madaa koyaalia rabu
wae yoto yapi di mea salia.
23 Go raburi nogo naaki
padaa piri onanu-para
adu nalae-para aipapulu
napalimi-ga ora odo pea.
Go su madaare ora adaa
kedaape meda epalia-ga
Gote-me go su amaa piri
onaanu madaa ora ratu
waru yawalia.
24 Go rabu nimumi onaa
medalomanu rai kutumi
tua medaloma iaanumi adi
rulubaawa ruru radona
rikiraana pua mapiraalimi.
Go rabu page pa onaa ruru
rado medame Jerusalem
mabebola-mama puare
orope go wae di dia yalia.

Siri ora epalia
(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

25 Go raburi naare akua
ubanuri rado rado aalimi.
Go su amaa onaanu rayona
robaa-parare adaa kedaa mu
piralimi. Go ipa solwarame
agaa loa ralia-daa paalame
waru omalimi.
26 Onaa adaapumi go su-
para oyae meda ipula kone
sua pu robaa-para paala
waru omalimi pare ini-para
page emelalu mapalia. Gore
so yaa-para uba kedo oyae
eto eto palia-daa paalame
waru omalimi.
27 Goa pinaloa Onaa Raapu
Pirape Aa-na Siri yaa moae
raapu ipulaina puri adaape
adalimi.
28 Gore orope gode yaenu
ripima epalia rabu aipapulu
rekoa nimina aalumi waru
adalepape. Go raburi Gote-
me nimina oro yaalo kagaa
Pirape Yapi diri go mea epea-
daa sa.

Repena fik madaa saa agaa lakesa
(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 Go rabu Yesumi nimu
saa agaa meda gupa lakesa:
Nimimi repena fik page
pa repena medanu page
adalepape.
30 Kagaa ma-apulu saawa
yo aalia-daare gore pani pua
naare ralia kone salemede.
31 Gupiane yaenu adalimi-
daare gore Gote-na Surube
Su-na di aba re-para go
epaana-daa kone salepape.
32 Go agaa pagalepa: Abia
go pimi onaa naomalimi
pare go yaenu aba epenalo
adalimi.
33 Su yaa rayona yaere aba
dia yalia pare nina agaa oro
yaalo pa salia sa.

Waru adaba piralepape

34 Gore nimimi waru
adalepape. Nimimi oro
yaalo eta adaapu nayawo
ipa bia noa maeyae ne aa-
rupa napiralepape. Go
page go su amaa yoganena
yaenu madaa kone adaapu
nasalepape.
35 Go yapi diri nimi piri
ora aipapulu epalia-ga gupa
napiralepape. Go yapi di
epalia rabu kona-rupa on-
aanu madaa perekea taboa
ripinalia.
36 Goa palia-pulu nimi oro
yaalo ado piralepape. Goa
pua Gote-me nimi puri gina

ora yaalo beten tapape. Goa palimiri wae yaenumi nimi piri epalia pare nimimi puri mua Onaa Raapu Pirape Aana Si raapu epe-rupa mada piralimi sa.

37 Oro yaalo Yesumi onaa lotu ada-para pua mogeasa. Goa pua ribaane-para nipu mo Oliv Rudu madaa patulalo puare lotu ada-para wala yapipu epala pisa.

38 Goa pisa rabu onaame Yesuna agaa pagolalo ipisimi.

22

Yesu tulalo yada robesimi
(Mat 26.1-5,14-16; Mak 14.1-2,10-11; Jon 11.45-53)

1 Bret-para yis nasua yawo ne Pasova yapi Diri aba rudu sa.

2 Gote-na miru irae aa mudunu-para rekena agaana tisaanu-para nimumi Yesu tulalo pisimi. Goa pisimi pare onaanu madaa paalame omoa kudiri pi kone su pirisimi.

3 Go raburi Satan-me Judas aanuna robaa-para pua odobasa. Mo Judas aanuna bi medare Iskariot teme. Go aa nipu mo 12-pela disaipel aa ru-nane pirisa.

4 Satan nipuna robaa-para odobasa-pulu Judas nipu pua Gote-na miru irae aa mudunu-para mo lotu ada surube aanu-para agaa nimu raapu pua lo pirisimi. Nipumi Yesu nimumi tinalo yada robesa.

5 Go raburi nimu pedo pedo waru puare nipu kalape mone medaloma kirita su pirisimi.

6 Gore Judas aanumi nimuna agaa pagoa epe ta simi. Goa puare nipuri akea pua mada mea waatoa pae kone sua kone kone adaapu mu pirisa. Nipumi rana meda onaa adaapu raapu napitimide rabu nimu waatoa kone isa.

Yesu raapu disaipel aanu padane rabu Pasova eta nisimi
(Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)

7 Olode rabu bret-para yis nasape di rudu sa raburi Pasova eta irape sipsip mena si meda tulalo pisimi.

8 Go rabu Pita-para Jon lapo Yesu nipumi repaawa agaa gupa lakesa: Nipimi niaana Pasova eta namina oyae pua managola salepape sa.

9 Gore nipumi agaa gupa misipi: Niaame aa-para pua managola sua namina yapae sipi.

10 Gore Yesumi nipu gupa lakesa: Pagalepa. Nipimi adaare-para palipi rabu ipa norini aa meda madaalipi. Go aa nipu rata mea pulupape. Goa pua odobaliade ada-para pulupape.

11 Goa puare nipimi go adana aaraa gupa laketapepe sa: Tisaa-me ne agaa meape laa: Nipuna disaipel aanu raapu Pasova eta nalima-pulu neme go eta managolape ada rum meda waalape lo pua agaa meape sa.

12 Goa tepe raburi mo
aame nipi adaa so madaa-
nane mea pua epe pepena
pi ada rum ae-para mea
waatea. Go-parare reke
madaa oyae managola
salepape sa.
13 Go agaa lakenaloa mo
aa lapo pua nipumi lakesade-
rupa adesipi. Go rabu nipu
lapome Pasova eta managola
sasipi.

Yesumi nipuna disaipel aanu eta kasa
(Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1Kor 11.23-25)

14 Eta nape di raburi Yesu
nipuna disaipel aanu raapu
reke madaa pirisa.
15 Gore nipumi nimu gupa
lakesa: Neme go etare nimi
raapu nolalo ora raaname
waru omalo. Gupa noa
oropere neme kedaa pi
yaenu rialua sa.
16 Neme nimi lagialo:
Neme eta wala meda nimi
raapu nanalua pare Gote-
na Surube Su rabu etana re
adalimina sa.
17 Go rabu nipumi kap
madaa pirapalae wain mua
Gote-para ora pi loa nimu-
para kalalaawa lalo: Nimimi
go kap-para mua rumaawa
nalepa.
18 Neme nimi lagialo: Abia
neme nimi raapu wain ipare
wala nanalua. Dia, pare
Gote-na Surube Su madaa go
yaena re adoa nalua sa.
19 Goa puare nipumi bret
mua Gote-para ora pi loa
piribisa. Goa pua nimu
kalalaawa lalo: Go bret-re
nina yogane-ga nimi raba
minalo gialo. Nimimi ni
madaa kone sua nalepape sa.
20 Goa puare orope aba
no kiritinaloa ipa wain pi-
rapalae mua kalalaawa lalo:
Go kap-para piri wain-ri nina
yaapi kupame nimi raba mi-
nalo koyaato. Gore Gote
raapu pogatu pirapena nimi
madaa omalua sa.
21 Yapare adalepa. Ni
yada lore aanu mea kalape
aare abia ni raapu go reke
madaa padane-para eta go
no piralepa-daa sa.
22 Onaa Raapu Pirape Aa-
na Siri Gote-na agaa ratua
omalua sa. Goa pea pare
mo ni iaanuna ki-nane mea
kateade aare ora kedaa waru
mealia-daa odome omalo sa.
23 Nipumi goa sa raburi
nimumi aapimi palia yapae
lala pisimi.

Disaipel aanuri aapi ora pia lo arere pisimi

24 Disaipel aanumi arere
pua nimuna rikiraanare aa
muduri aapi ora yapae simi.
25 Gore Yesumi nimu
gupa lakesa: Ruru radona
aa mudunu nimumi puri
paloa nimuna ruru onaanu
surubeme. Goa puare
mo surube onaanumi bi
onaanuna raba mi aanu lo
bi ma-aeme.
26 Pare nimi gupa napi-
ralepape. Dia-ga aa meda
nimina rikiraana aa mudu
aba piralia-daare gore nipu
pora poa madini aa-rupa aba
piralia. Nimina mudu pirape
aare aba kogono pua nimina
raba mi aa-rupa piralia.
27 Gore aa medame eta
pa nolalo piruaaya pare aa

medame kogono pua eta rumaaya. Gore mo eta aba nolalo pia aare nipu aa mudu yana. Pare ni nimina rikiraana piruaayo rabu nimi raba muaayo.

28 Neme kedaa ruaayo rabu nimi ni raapu pirua nagimisimide.

29 Gore neme su rayo surubanolo Aapame nipuna puri gisa. Goa pea-ga neme page nimi surube kogono gialua.

30 Gore nina Surube Supara pirua nimi naa reke madaa pirua eta namina. Goa pua nimi epe reke madaa pirua Israel su-para piri ruru 12-pela onaana koso agaa pagolalo piralimi.

Yesumi orope Pita-me ni masaa rilalia lo lakesa
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)

31 Ora Saimon, neme pagape. Gore wit poape aamere nipuna etare epe ta palo o ta palo eta waru adalia. Go-rupare neme puri kasu-pulu Satan-me nimi ko tulalo epalia.

32 Yapare Saimon neme kone rulae yae nagimainalo neme ne raba mulalo beten to. Orope neme ni madaa kone wala pereke sua nena amenu puri kalape sa.

33 Gore Pita-me goa sa: Aa Mudu, niri ne raapu abia banalo kalabus ada-para page ni ne raapu mada omalua kone salo sa.

34 Gore Yesumi lalo: Pita ne lagialo. Abia go ribaare yaa kutame e talo palia rabu neme Yesu ni na-ade rana repo te sa.

Mone paus-para nu-para rai kutu-parana agaa lakesa

35 Go rabu Yesumi nimu gupa lakesa: Nimiri abade mea rapasude raburi nimina mone paus-para rokanupara aariti go yaenu namea pisimide. Goa pisimide-ga nimi oyae meda rudu sa pae? Gore nimumi lalo: Niaa muaema simi.

36 Gore nimu gupa lakesa: Abiare onaa rayome mone paus-para rokanu-para saapitimiri mea pulupape. Onaa rayome nipu adaalu rai kutu nasalimiri nimina mamina madaa mone mua rai kutu kabalepape.

37 Gore nimi lagialo: Gotena buk madaa ni-para gupa sa: Nipu onaa waenu raapu page mapiraaeme lo tisana. Go agaana re-re orope ni madaa epalia-ga adalimina sa.

38 Go rabu disaipel aanumi lalo: Aa Mudu, neme ade. Niaame adaalu rai kutu laapo go saapima simi. Gore nipumi lalo: Apo saapimi mada sa.

Yesumi Getsemani su-para beten sa
(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

39 Nipu amaa pua sana nipuna oro yaalo puala piarupa Oliv Rudu madaa pua pisa. Go rabu nipuna disaipel aanumiri nipu raapu pisimi.

40 Mo Oliv Ruduna puare nipuna disaipel aanu gupa

lakesa: Wae yaeme nimi nako tina beten tapape sa.

41 Goa loare nimu gimoa ogesi-daa puare rumu koba pua beten sa. Nipu pisade-rupare aana mea lopatema-rupa mada pisa.

42 Go rabu nipumi lalo: Aapa, neme kone saliri ni radaa nape pe kap mea pu. Yapare nina kone gimoa nena raana ratano lape.

43 Go rabu yaa-para piri en-sel meda nipu piri-para ipua nipu epa puri mapalaasa.

44 Yesu nipu madaa kedaa adaape rinalo pisa-pulu nipumi beten puri paboa wala sa. Goa puare nipuna pudu ekatare yaapi kupa nona piane kilipia su amaa popesa.

45 Nipumi beten aba loa sana rekaawa nipuna disaipel aanu piri-para pisa. Nipumi pua adesa pare nimuna robaa-para kedaa waru pisa-daa u patisimi.

46 Gore nimu gupa pua lakesa: Nimiri akeane u patu pimi? Nimi madaa wae yaeme nako tinalo beten lo piralepape sa.

Yesu aditalo ipisimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11)

47 Yesu nipumi agaa pa lakelalaina onaanu adaa-pupe meda ipisimi. Gore Judas riri-nane epena onaanu nipu rata mea ipisimi. Go aare disaipel aanuna ru-para pirisa. Nipu re-para ipua Yesu-para nunu talo ipisa.

48 Goa pisa pare Yesumi Judas gupa lakesa: Neme Onaa Raapu Pirape Aa-na Si nunu loa mea waaloa yada lore aanu katalo pae?

49 Gore disaipel aanu nipu raapu pirisimi aanu mo ipisimide adoa nimumi lalo: Aa Mudu, niaame nimuri go adaalu rai kutumi tamona ya?

50 Go rabu disaipel aa medame kogonome adini naaki meda rai kutumi tisa. Go naakiri Gote-na miru irae aa-na kogono pisa. Tisa rabu mo popo ki-nane aane pona taboa lopesa.

51 Goa pisa pare Yesu nipumi goa adoa lalo: Go yada gimalepa. Nipuna kimi mua mo aane wala mea maasa.

52 Goa puare mo aanumi Yesu ripinaatalo ipisimi. Gore Gote-na miru irae aa mudunu-para lotu ada surube surube aanu-para aa mudu medalomanu-para ipisimi. Ipisimi rabu nipumi lalo: Nimina rai kutunu-para repena uninu mea epamena-ga gore nimimi ni paake ne aa kone sua tulalo epame pae?

53 Oro yaalo niri nimi raapu lotu ada-para pimade pare nimimi ni talima kone naimide. Goa pemede pare abia go yapi di raburi ora nimina puri-para ribaana purimi rabuaata sa.

Pita-me lalo: Niri Yesu naade sa
(Mat 26.57-58,69-75; Mak 14.53-54,66-72; Jon 18.12-18,25-27)

54 Goa puare nimumi Yesu
epa adia Gote-na miru irae
aa muduna ada-para mea
pisimi. Goa pisimi raburi
Pita nipumi nimu rata mea
pisa pare nipu ogesi-daa mo-
pare pua pirisa.
55 Go rabu aa medalo-
mame epe pokaalo ada ru-
nane repena adala pirisimi-
pulu Pita nipu page nimu
raapu pua pirisa.
56 Gore kogono ona
medame Pita repena re-para
pirina adesa rabu go oname
Pita nipu-para goa sa: Go aa
page abade Yesu raapu pirisa
sa.
57 Pare Pita-me lalo: Go
ona ni-daa dia-ga go aa-daa
ni na-ade sa.
58 Pare wala ogesi-daa
pirua aa medame wala nipu
adoa lalo: Ne page Yesu
raapu piriside sa. Gore Pita
nipumi lalo: Go aa ni-daa ora
dia sa.
59 Orope ogesi-daa
adaalupu pirua aa medame
agaa ora puri paloa gupa sa:
Go aa nipuna adaare Galili
ya-pulu nipu abade Yesu
raapu pirisa.
60 Goa sa pare Pita-me
lalo: Nemere go lae aa ora
ni na-ade sa. Nipumi goa
pa lalaina yaa kutame aba
aipapulu rekoa agaa sa.
61 Go rabu Aa Mudumi
pereke tua Pita ada mon-
easa. Goa pisa rabu Pita-me
Aa Mudumi abade nipu-para
lakalaade agaa wala nimi-
naasa. Aba Yesumi gupa
lakesade: Go rabu yaa kuta
abia rekoa agaa tea pare
neme ni rana repo gimali
lakesade.
62 Go raburi Pita nipu so
amaa-nane pua re puri palo
lala pirisa.

Yesu ero agaa loa tisimi
(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

63 Go rabu Yesu surube
aanu nimumi nipu epa rip-
inaabawa ero agaa loa nipu
tisimi.
64 Nipuna ini mamina-me
rigitua nipu agaa gupa mis-
imi: Nere aapimi tala paa
simi. Nere Gote-na agaa lak-
ene aa-ga agaa la simi.
65 Goa puare nimumi ero
agaa rado rado lakesimi.

Yesu nipu kaunsil piri mea
pua koso la simi
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-
64; Jon 18.19-24)

66 Orope yapi lapaasa
raburi Israel onaana aa
mudunu-para Gote-na miru
irae aanu-para mo rekena
agaa tisaanu page epa
kiritasimi. Goa puare Yesu
nipu kaunsil piri mea pua
agaa gupa misimi:
67 Nere Onaa Wala Meape
Aa-na Si yapae dia pae simi.
Gore nipumi nimu lakesa:
Gore mada lagialua pare
nimimi ni kone narulalimi.
68 Go page neme nimi agaa
medaloma mealuare nimimi
agaa mada na-abuteme.
69 Abia page orope page
ni Onaa Raapu Pirape Aa-na
Siri so yaa-para puri pane
Gote-na popoke ki madaa oro
yaalo pitua sa.
70 Go raburi nimu rayome
lalo: Gore nere ora Gote-na
Si yapae simi. Nipumi nimu

goa lakesa: Nimina bipa go tame yaade sa.
71 Gore nimumi lalo: Niaame ake wala tema ya? Niaame nipuna agaa go pagalema-pulu pa adasae aanuna agaa medaloma gimalima simi.

23

Yesu Pailat piri-para mea pisimi

(Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

1 Go rabu kaunsil rayo aipapulu rekoa Yesu aa mudu Pailat piri mea pisimi.
2 Goa puare nimumi koso gupa laa simi: Go aamere niaana kone rado mogea Sisar-para mone takis nakatapape laa simi. Go page niri ora aa mudu Krais ta simi.
3 Go rabu Pailat-me nipu agaa misa: Nere Juda onaanuna Aa Mudu yapae sa. Yesumi lalo: Nena go lae-daa sa.
4 Go rabu Pailat-me Gotena miru irae aa mudunu-para onaa rayo-para gupa lakesa: Neme apo aa-na wae kone meda penaame naadalo-ga akolo wae yoto katoa pae sa.
5 Goa sa pare nimumi agaa puri paloa gupa simi: Nipumi onaanu-para agaa mogeaaya rabu nimu waerupa pogolasaasimi. Go kogonore pa amaa pua Galili su-para pua Judia su-para pua abia go su-para page epa pia simi.

Yesu nipu Herot piri koso laatalo mea pisimi

6 Pailat-me go agaa pagoa nipumi agaa gupa sa: Go aa nipuna suri Galili ya?
7 Gore nimumi e simi-pulu Pailat-me Yesu Herot piri-para mea penaasa. Gore Herot-mere Yesu madini su surubesa-pulu goa pisa. Go rabu Herot nipu page Jerusalem-para pirisa.
8 Herot-me Yesu adoa raaname waru omesa. Yesu madaa remaa abade pagesa-pulu nipumi Yesu adolalo pisa. Herot nipuna konere Yesumi napiaa kogono palia rabu adalua kone isa.
9 Go rabu Herot nipumi Yesu nipu agaa rado rado misa pare Yesu nipumi agaa meda na-abusa.
10 Go rabu Gote-na miru irae aa mudunu-para rekena agaana tisaanu-para nimumi rekaawa Yesu madaa puri pane koso agaa lo pisimi.
11 Go rabu Herot-para nipuna soldia aanumi Yesu-para makiraawa ero agaa waru simi. Nimumi ora pepena epe-rupa pi adaalu mamina meda mua Yesu madaa yamasimi. Goa pua Pailat piri lamua pisimi.
12 Abadere Herot nipumi Pailat raapu iaa-rupa pirisa pare wala go rabu kone padane sua adami aa-rupa wala pirisipi.

Yesu repena polopea madaa nil talepa sa

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39–19.16)

13 Go rabu Pailat-me Gotena miru irae aa mudunu-para Juda aanuna aa mudu

medalomanu-para onaa rayo page yaaloa makiritasa.
14 Go rabu nimu gupa lakesa: Nimimi abade go aa ni piri lamua epame yaade. Nipumi wae pora rado onaanu mea waata lamede. Go agaa madaare nimina ini agaa madaa nipu apo agaa meawade pare nimimi mo nipu koso laatalo pimi pare go aa nipumiri go waea meda napana kone salo sa.
15 Herot-me page go aa-na waea meda na-adesa. Pare na-adea-ga wala niaa piri-para go epenalana. Pagalepa. Go aamere abade nipumi waea meda napana-daa niaame nipu madaa natu maomalimina.
16 Goa pea-ga neme repena unimi nipu mea kudu tuare nipu mea repaano sa.
17 Gore oro yaalo eta yawe nape Pasova yapi di rabu Pailat-me kalabus ada piri aa padane maesepeaata pisa.
18 Go rabu mo piri onaa rayome puri paloa gupa yaasimi: Apo aare tu maomamina. Go aa Jisas Barabas-re niaana wala esepea epenala simi.
19 Jisas Barabas-me abade go adaare-para yada meda marekaawa aa meda tu maomaa nipu kalabus ada-para mapataasimi aa-para simi.
20 Gore Pailat-me Yesu wala maesepeaatalo kone sua onaanu-para agaa wala yaasa.
21 Goa pisa pare nimumi ora puri paloa gupa simi: Repena polopea madaa mea taminapa. Repena polopea madaa tamin aapa simi.
22 Goa simi pare Pailat-me wala rana repo gupa lakesa: Go aamere nipuna wae yae meda ake pana? Neme wae yae meda ora na-adawade. Goa pea-pulu neme repena unimi mea tua esepealua sa.
23 Goa sa pare nimumi ora puri paloa Yesu repena polopea madaa tu maomamina simi. Goa pua nimumi Pailat-na agaa rabuaniaasimi.
24 Goa pua Pailat-me Yesu talepa loa nimuna agaa ratisa.
25 Nimuna wae aa Barabas mea esepeasa. Go aamere aba onaa wae-rupa mapogolasaawa aa meda tu maomasa rabu nipu kalabus ada-para mapataasimi. Goa pisa pare mo onaanumi go aa wala esepea lo simi rabu nimuna agaa pagoa Pailat-me Yesu nimuna pinalo mea kasa.

Yesu repena polopea-para nil tisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

26 Nimumi Yesu nipu mea pisimi rabu pa aa meda madaasimi. Go aa-na biri Saimon nipuna su Sairini gimoa ipua no adaare-para polalo pisa. Go rabu nimumi repena polopea nipuna pasaane mariaasimi. Nipumi mea ruare Yesuna masaa-nane rata mea pisa.
27 Goa puare ora onaa adaapumi Yesu rata mea pisimi. Nimuna rikiraanare ona medalomame re loa

yaasa odo pi laa-mama pisimi.

28 Pare Yesu nipumi wala pereke tua nimu gupa lakesa: Nimiri Jerusalem onanu-ya. Ni madaa re natapape pare nimi madaa page nimina nogo naaki madaa re lo piralapape sa.

29 Pagalepa. Orope kedaa meape di epalia rabu nogo naaki namadua adu nakane onanuri aipapulu mada pogola palimiri ora epe ta teme sa.

30 Go di raburi onaanumi mo rudunu-para gupa laketeme: Niaana masaanane lopoa niaa tu maomape teme. Gore wala oge rudunupara gupa laketeme: Niaa makaledaape teme.

31 Abiare ora pani piadaa go kedaa pia peme-ga orope wae yai epalia rabu ake kedaa ora omalimi ya?

32 Go rabu nimumi pupitagi ne aa lapo page lamua pua Yesu raapu nil tulalo pisimi.

33 Nimu pua su meda Aalu Rogaae su temede go-para pua aasimi. Go-para Yesu repena polopea madaa nil tisimi. Mo wae aa laapo page nil-mi tua medare Yesuna popo ki-nane tua medare koya-nane tisimi.

34 Gore Yesumi lalo: Aapa, nimumi kone nasua pimi-ga nimuna wae yae mea rakepeape sa. Go pimi aare nimumi go yaena re na-adoa pimi sa. Go rabu go aanu nimumi Yesu nipuna mamina koyo mua satu tu pirisimi.

35 Go rabu pa onaanumi pa rekaawa adapaba pirisimi. Goa pisimi pare mo Juda aa mudunumi Yesu-para ero gupa simi: Nipumi abade onaa medaloma raba meaaria-ga nipuna bipa nipu raba mea simi. Gore Gote-me nipu Mea Rapae Aa ya-pulu mada palia simi.

36 Soldia aanumi page nipu-para ero agaa simi. Nimumi Yesu re-para ipua rero pi ipa wain epa katalo pisimi.

37 Gore nimumi gupa simi: Nere ora Juda aanuna aa mudu yalia-daare gore nena bipa raba mua no suna ipu simi.

38 Pepa meda so repena polopea rugi madaa tu saabaasimi: Go aare Juda aanuna Aa Mudu yaade lo simi.

39 Mo aa wae lapo abade tu mudiasimide medame Yesupara ero agaa gupa sa: Ni Onaa Raapu Pirape Aa-na Si laede-ga neme saa page raba mea sa.

40 Go rabu mode mudiasimide aa medame aa-para gupa ape sa: Niaame kedaa padane-rupa meamade-ga nere Gote paala napea pae sa.

41 Saana kedaare saana papade aena ora mada gialeme. Pare abia go aare nipumi abade waea meda napisa sa.

42 Goa pua nipumi Yesupara lalo: Yesu nere aa mudu pirali raburi ni madaa kone saina sa.

43 Gore Yesu nipumi nipu gupa lakesa: Neme ora ne

lagialo. Abiare nere ni raapu so Gote-na epe maapu-para pirapana sa.

Yesu nipu ini adupisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

44 Go naare paalu rabu naare udunua ribaa yoa su rayo rigitaama pua naare nogo-nane pabola popesa.

45 Goa pisa raburi mo lotu ada ru-nane mudiabae adaa mamina so rugi-nane ririp-itaboa none rugi-nane pua riripi kiritisa.

46 Yesu nipumi puri paloa gupa sa: Aapa, nina wasu-pare nena ki-nane apo salo-daa sa. Nipumi goa sa rabu pu imu udunasa.

47 Mo soldia aanuna aa mudumi go adesa-pulu nipumi Gote-na bi mi-nasaawa lalo: ora yaana go aare ora epe aa yana sa.

48 Onaa adaapumi nipu pia adolalo epa ado pirisimi pare nimuna aako rupitua ada wala pisimi.

49 Yesuna adami aanu rayo-para onanu medaloma aba so Galili su-para pirua Yesu nipu rata mea ipisimi. Nimu ogesi-daa mo-para rekaawa mo oyae rayo ado kiritisimi.

Yesu matmat-para mea ro-gaasimi
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

50-51 Aa meda nipuna biri Josep pirisa. Nipuri Juda aa-nuna adaare meda biri Ari-matea su-para pirua nipu ora epe aa pirua Gote-na Surube Su epenalo adolalo pirisa. Gore nipumi kaunsil raapu pirisa pare Yesu tu maomam-ina simi rabu nipumi dia sa.

52 Go aa nipu Pailat piri pua Yesuna rore nina mea ria pono sa.

53 Goa pua nipuna ro mea ruare mamina yaako pimi rogaa palae mea pisa. Goa pua nipu aana apedaa meda-para pua rogaasa. Go-parare abade aa meda abi naro-gaasimi.

54 Go yapi diri Kitu Pirape Yapi rudu sa-pulu go adaa oro rabu nape etanu mare-depo yaasimi.

55 Onaanu abade Yesu nipu Galili su gimisa rabu nimumi nipu rata mea ipisimi. Ni-mumi Josep raapu pua mo aana apedaa matmat-para Josep-me rogaasa-rupa ades-imi.

56 Goa pua nimumi adoa nimuna ada wala pua epe kaa pi yaenu Yesuna ro madaa sainalo managolata pisimi.

24

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

1 Gore adaa oro rabu kogono mupaa yapi di rabu mo onaanu matmat-para pisimi. Nimumi mode kaa pide yaenu-para aba managola sua mea madisimi.

2 Matmat-para ipisimi rabu mode pora gaape aana aba mea lusu rubenaloa adesimi.

3 Goa pua nimumi no matmat apedaa-para pua

adesimi pare Aa Mudu Yesu nipuna rode nasabasaaya.

4 Goa pua nimu pa rekaawa kone adaapu su pirisimi rabu aa lapo nimu re-para aipapulu opa-pasipi. Go aa lapore nipuna mamina-nu ora yaako pu ti maraasipi.

5 Onanu nimuri paalame omoa su adaniaawa pirina aa lapome nimu gupa lakesipi: Nimimiri akeane matmat-para go aa asapeme pae? Go aa ora pa pia-pulu go-para mada na-adalimi sipi.

6 Nipuri go-paradaa napia nipu aba rekaade. Abade nipu so Galili su-para pa pirua nimi lagisade agaa wala niminaatepa. Aba gupa lagisa:

7 Onaana Si Mea Rapae Aare wae onaanuna ki madaa mea kateme rabu nipu repena polopea madaa tu maomalimi. Goa pea pare wala yapi repo dia naloa wala rekalua lo lagisade sipi.

8 Go rabu onanumi Yesu nipuna abade lakesade agaa niminaasimi.

9 Go rabu nimumi mo matmat apedaa gimoa wala pisimi. Go rabu nimumi pa onaa medaloma-para disaipel aa 11-pela rayo piri-para pua mo nimumi adesimi yaenu rayo pua lakesimi.

10 Matmat-para pua adesimide onanuna biri gupa: Maria nipuna su Magadala-para Jon-para Jems-na agi Maria-para go onanu nimumi go yae adesimi. Go onanu-para pa ona medaloma-para mo agaare moge riaae aanu lakesimi.

11 Lakesimi pare aposel kogono aanumi mo onanu pa amaa po ripu agaa pa tame kone isimi-pulu nimuna agaa madaa kone narulasimi.

12 Pare Pita nipu rekoa matmat-para wala aloma adola pisa. Nipumi no aana apedaa matmat-para pua adaniaawa mamina padane adesa. Nipu wala ada pua kone adaapu sua gore ake pana pae kone isa.

Emeus pora-nia Yesu adesipi

(Mak 16.12-13)

13 Go raburi mo disaipel aanu ipa laapo Emeus su-para polalo pisipi. Nipu Jerusalem su gimoa Emeasa pora-nia ogesi-daa adaalu pu pisipi.

14 Nipu go pora-nia pu-laaware mo abade adesipide remaa la-mama pisipi.

15 Nipu laapome agaa la-mama pula pirina Yesu nipu ipua nipu raapu pisimi.

16 Go nipu laapome nipu adesipi pare ora Yesu-rupa naniminaasipi.

17 Go rabu Yesumi nipu lapo lakesa: Nipimiri ake laa-mama pula pipi?

Nipumi goa sa rabu nipu laapo pa rekabaawa nipuna kone pu robaa-para kedaa pua ini agaa-para odo pina aasipi.

18 Go aa meda nipuna biri Kliopas go aame agaa

gupa misa: Jerusalem supara pamede aanu-para lapade pare onaanu-para kimisu onaanu-para nimumi ademe-ga ne padane-mare abade gona remaa napage aa-para pirua lae pae?

19 Yesu nipumi nipu agaa gupa misa: Ake-para tape pae? Nipumi nipu gupa lakesipi: Nasaret Yesuna remaa-para lapade. Go aare ora Gote-na agaa lakene aa pirua Gote-na ini agaa-para ona rayona ini agaa-para ora puri pane agaa madaa kogono laapo pea.

20 Pare niaana miru irae aa mudunu-para niaana aa mudu medalomanu-parame kaunsil mea kalamede sipi. Gore nimumi nipu tu maomatepape lakenaloa nipu repena polopea madaa tamede sipi.

21 Gore abade niaame go aamere Israel onaanu niaa wala minalo mea rapae aa kone sama.

Gonu rayo pame raburi abiare yapi repo aba go popaade.

22 Abiare niaana ruru ona medalomame niaa mapogolasaarimi. Ora abade yapipu nimu matmat aana apedaapara adola puame ya.

23 Pare Yesu nipuna ro na-adame ya. Goa pua nimu wala ipua niaame ensel medaloma adama lo lagiame. Gore ensel-numi Yesuri aba rekoa epe-rupa pia lo lagiame lame.

24 Niaana ruru aa medalomame matmat-para pua mo onanumi epa lagiamederupa pua adame pare nipu na-adameya sipi.

25 Go rabu Yesumi nipu gupa lakesa: Gore nipiri kone nasua tepe. Nipina robaa-parare mo Gote-na agaa lakene aanumi lagisimide remaa madaa kone ora ogepusi rulaaripina.

26 Nipi naniminaaepe? Gote-na onaanu wala minalo Mea Repae Aame aba ripia radaa noa epe paana puri mealialo napagapena?

27 Gore Yesumi Moses-na agaa madaa mea ripimaawa Gote-na agaa lakene aanuna remaa rayo lakeloa Gotena buk madaa i agaame nipu madaa ta-rupa go rayo lakesa.

28 Nimu agaa laa-mama pua mo aa lapo nipuna polalo pisipi adaare re-para opapasimi. Go rabu Yesu nipuna raaname ogesi-daa adaalu pu pisa.

29 Goa pua mo aa lapome nipu-para lalo: Adoaa. Ogesi-daa pa piramina. Naare pabola pea-ga nere saa raapu piramina sipi. Go rabu nipu ada ru-nane pua nipu raapu padane-para pirisimi.

30 Gore eta nolalore Yesu nipu raapu reke madaa pirisipi. Go rabu nipumi bret mua Gote-para ora pi loa piribia mo aa laapo kasa.

31 Nipumi goa pisa rabu nipu lapome ini rupaawa robaa-para paa ipisa rabu waru adesipi. Goa pisipi pare go rabu Yesu pa

aipapulu pisa-pulu wala na-adesipi.
32 Gore go aa lapome lalo: Saa aba pora-nia epapade rabu nipumi saa Gote-na agaa mogeaaria-daa saana pu robaa-para rekatabea sipi.
33 Nipu lapome goa loare aipapulu rekoa wala Jerusalem su-para pisipi. Nipumi mo aposel kogono aa 11-pela page pa adami aa medaloma page nimu kiritaba pirina adesipi.
34 Gore mo aanumi nipu gupa lakesimi: Aa Mudu ora rekaa yaade simi. Saimon-me nipu ora adaa yaade sipi.
35 Go raburi go aa lapome mo onaanu-para mo pora-nia pisade remaa lakesipi. Goa pua Aa Mudu nipumi bret mea piribiaawa niaa gia rabu saame waru ada pa sipi.

Disaipel aanumi Yesu adesimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23)

36 Nimumi go agaa lala pirina Yesu aipapulu nimuna rikiraana epa rekasa. Go rabu nipumi nimu-para lalo: Nimina robaa-para epe kuma pi kone su piralepa sa.
37 Pare nimumi remo meda kone isimi-pulu ni-mumi paalame omesimi.
38 Gore nipumi nimu gupa lakesa: Nimiri akeane pogo-lasaarimi ya? Nimina robaa-para kone adaapuri akeane saleme pae?
39 Gore ora ni yaade-ga nina ki aanu adalepa. Nim-ina kimi naa yogane uni lapo-para oraatepa. Remore gupa-daa dia yaade sa.
40 Nipumi goa loare nipuna ki aa lapo nimumi adenalo mea waasa.
41 Nimumi pedo ora waru pua kone adaapu isimi-pulu nimumi kone narulasimi. Go raburi nipumi nimu agaa misa: Nimiri eta medaloma saapimi pae sa.
42 Nimumi aba irabae ena piribini mea kasimi.
43 Gore nimumi adabaina nipumi mua nisa.

44 Nipumi nimu goa lakesa: Abade ni nimi raapu pa pirisude rabu nimi go yae madaa aba lagisude. Gore mo Moses-na rekena agaame page Gote-na agaa lakene aanumi page buk Sam-para page ni madaa loa tisimi yaade. Go remaana re ora adalimina lagiawade sa.
45 Go rabu nipumi nimuna robaa-para paa maepasa-pulu nimumi mo Gote-na agaa waru adesimi.
46 Go rabu nipumi Gote-me onaanu wala minalo Mea Repae aamere kedaa adaa meda rua matmat-para pirua yapi repo dia naloa ome su gimoa rekalialo i yaade sa.
47 Nipuna bina purimi su rayona piri onaanumi kone perekeaminalo agaa lakelatepape sa. Goa puare Gote-me onaanuna wae yae mea rubalia-ga agaa laketepape sa. Go kogonore so Jerusalem-para ripima pua su rayona pinalo lake-latepa.

48 Yesumi apo agaa lo kir-
itua nimu-para wala lalo:
Nimimi go adalemade yaenu
madaa remaa laketapape.
49 Abade Gote-me puri
gialua lo lagisa-pulu neme
ora mea repaalua. Pare nim-
imi so yaa-para i puri nimi
madaa epenalo Jerusalem
siti-para adoaatepape sa.

Yesu yaa-para mea pisa
(Mak 16.19-20; Kog 1.9-12)

50 Go rabu nimu go adaare
gimoa Betani su-para lamua
pisa. Go-parare nipuna ki
minasaawa nimu-para epe
puri minalo agaa lakesa.
51 Nimu-para lakelaama
pua nimu piri-para gimisa.
Goa pua Gote-me nipu yaa-
para mea pisa.
52 Gore nimumi nipuna bi
minasaawa Jerusalem su-
para wala pisimi. Pisimi
rabu pedo waru pua
raaname omoa pisimi.
53 Goa puare oro yaalo
nimu lotu ada-para pirua
Gote-para ora pi lo pirisimi.

Jon
Ripia Agaa

Aba ripiare Jon-me remaa lapatalore Yesumi napiaanu kogono madaa remaa tisa-pulu niaame Yesu Gote-na ora gialua loa Raba Meape Aa yadade lo makuaaema. Onaa medalomame Yesu madaa kone rulaasimi pare medaloma nipuna iaa-rupa pirua nipu kedaa waru mea kasimi. Sapta 13-17 remaa adalimi raburi Yesu nipuna disaipel aanu raapu pirisa rabu soldia aanumi nipu aditalo ipisimi. Goa pua kedaa kasimi pare Yesumi disaipel aanu epe agaa lakeloa nimu puri kasa. Sapta medalomana remaare Yesu adi rua koso laawa repena polopeane tisimi. Goa pisimi pare matmat-para wala rekenaloa nipuna disaipel aanumi nipu adesimi.

Ona paake rume remaare Jon-na tisade buk medaloma-para naia pare medaloma Sapta 8-para tapa ia.

Jon-me buk-narupare Yesu onaa rayo kagaa oro yaalo piraama lama pope kone wasupana agaa lagisa. Gore pa amaa gea-pulu abia page orope page pa pirualima. Goa pea pare niaame Yesu nipuri pora ora ria page ora agaa ria page oro yaalo pirape kone wasupa nipu yaade lo koneme niaa kagaa ma-piraalia. Jon-me oyaenu waru adoa agaa lapaaya. Nipumi bret-para paa-para sipsip-para ipa waini-para epe eta ini page go rayo madaa remaa lapaaya.

Robonu gupa adamina:

Jon-me agaana re lapaaya (1.1-18)
Jon Baptais page Yesuna disaipel aanuna remaa page (1.19-51)
Yesu nipuna kogono pisa remaa (2.1-12.50)
Yesu Jerusaleme su-para pirua ada ru-nane pirisa remaa (13.1-19.42)
Yesu matmat-para wala rekenaloa onaanumi nipu adesimi remaa (20.1-31)
Yesu Galili su-para ipisa remaa (21.1-25)

Agaame aa aulua niaana rikiraana epa pia

1 Abade su yaa lapo nawarini rabu Gote-na Agaa* aba pirisa. Go Agaare nipuna bipa nipu Gote-rupa pirisa.

2 Aba ripiare go Agaa nipu Gote raapu pirisipi.

3 Gote-me oyaeyae rayo go Agaame warisa-pulu wariape yae meda pa-rupa naopapasa.

4 Go pirisa Agaare nipuna kagaa piraama laama pope kone isa-pulu nipumi go kone su amaa mea ipua

* **1:1:** Ora abade oyae medaa nai rabu Agaa aba pirisa. Go Agaa madaare Goteme go su yaa lapo page oyae rayo page maopaasa. Go Agaa nipu go suna ipua epaa omoa wala rekoa niaa rapu go pia-daa go Agaare Yesu Krais yaade.

onaanuna robaa-para paa mea kasa.
5 Go paare ora ribaane-para roasa-pulu ribaana wae yaenumi go paa na-maudunaaya.
6 Gote-me aa medana bi Jon temenalo mea rapaasa.
7 Go aamere go epe paa madaa agaa laketalo ipisa. Laketalo ipisa pare onaanumi go agaa pagoa Yesu madaa kone rulaminalo ipisa.
8 Go aare nipu go paa meape aa-daa dia yapare nipumi mo paa madaa agaa laketalo ipisa.
9 Ora go epe paare su amaa madisa rabu onaa rayona robaa-para makuaa adenalo paa katalo ipisa.
10 Go Agaare su amaa ipisa. Gote-me warisa yaere go Agaame warisa. Nipu epa Agaa pirisa pare onaanumi go Agaa waru na-adesimi.
11 Go Agaare nipuna adaare-para epa pirisa pare nipuna onaanumi nipuna agaa gimoa napagesimi.
12 Go rabu onaa medalo-mame nipuna pora kurua nipu madaa kone rulaeme. Goa peme-pulu Gote-me nimu ora nipuna nogo naaki-rupa mapiraaya.
13 Nimu Gote-na nogo naaki-rupa piruaeme agi aaraa lapome madini nogo naaki napiruaeme. Dia, nimuna aaraare Gote padaneme madisa-pulu rado-rupa piruaeme.
14 Go Agaare nipu yogane maawa sana aa-rupa piruare niaana rikiraana epa pirisa. Nipuri nipuna Aapana Si padane ya-pulu Aaraana puri paa mu pirina adema. Niaana rikiraana pirisa rabu ora agaa-para raba meape kone page nipuna robaa-para rulatabesa.
15 Jon-me nipu madaa gupa lakesa: Go aa madaare neme abade agaa gupa sude: Nipuri nina masaa-nane epalia pare nipuna purimi ni maoge yaalia. Nipu aa mudu piralia pare ni abi namadini raburi nipu aba pa pirisa lagesude.
16 Nipuna epe raba meape kone-para titame omea-para rulatabena nipumi niaa padane padane laatapu epe raba meapa kone page titame omea page gisa.
17 Gore Gote-me rekena agaa kasa rabu Moses-me mea ipisa. Goa pisa pare epe kone-para ora agaa-parare Yesu Krais-me mea ipisa.
18 Aa medame Gote ora na-ademe. Ora dia. Mo nipuna naaki nipu padane Gote raapu medaa-rupa pipi. Go naakimi nipuna Aapana agaa niaa piri-para mea ipua waata.

Jon Baptais-mi agaa la-pedepesa
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)

19 Jerusalem su-para piri Juda aanumi Gote-na miru irae aanu-para Livai aa-para nimu rayo Jon piri-para mea repaasimi. Goa pua nimumi Jon agaa gupa misimi: Nere aapi ya?

20 Go rabu Jon-me agaana kudiri pi redepo ne agaa gupa lakesa: Niri Krais-daa dia sa.
21 Go rabu nimumi lalo: Gore nere Krais-daa dia yaana-ga nere Elaija yapae simi. Dia sa. Gore ne Gote-na agaa lakene aa ya? Dia sa.
22 Go rabu nimumi wala lapopa Jon-para lalo: Gore nere aapi yapae simi. Niaame mo niaa mea repaarimi aanu-para agaa waru ipua laketema-pulu neparare niaame ake teme ya?
23 Go rabu Jon-me Aisaiana agaa mogeawa lakesa: Niri gupa pulalo pi: Neme onaa napiri su-para agaame yalano: Aa Mudu-na pamuape pora maredepo yaatapape to sa.

24 Go agaa mulalo pisimi aanuri Farisi aanuna rurumi o taasimi.
25 Nimumi Jon agaa meda wala agaa gupa misimi. Gore nere Krais-daa dia laede. Go page nere Gote-na agaa lakene aa-daa dia laede. Go page ni Elaija dia laede. Goa pea-ga neme onaana baptaisri akolo kate pae simi.
26 Goa simi rabu Jon-me gupa sa: Neme pa ipame baptais meaayo pare nimina rikiraana aa meda rekaaya pare naniminaaeme.
27 Go aare nina masaananе epalia pare nipu ora epe aa ya-pulu nipuna aariti esepea kege radepeta palua sa.
28 Apo agaare Betani supara pisa. Go suri ipa Jordan-na mone pane go supara Jon-me baptais kalaama pirua sa.

Yesuri Gote-na sipsip mena-rupa pirisa

29 Ekeraa-nanere Jon-me Yesu ipisa rabu adoa lalo: Adalepa. Gote-na sipsip si-rupa ya-pulu nipumi su amaa piri onaa rayona pupitagi ne kone wae rayo mea rubaalia.
30 Go aa madaare abade neme gupa sude: Nina masaa-nane aa meda epalia pare nipu ni namadini rabu nipu aba pirisa-pulu nipu adaape pia.
31 Neme abade nipu naadesu pare Juda onaanumi nipu adenalo baptais meaata ipisude sa.
32 Jon agaa gupa lakesa: Neme aba Holi Spirit yaa nona piane biyaa ipua Yesuna aaluna epa pirisa rabu adesu.
33 Go raburi niri Yesu yapae lo waru naniminaasu pare Gote-me ni gupa lagisa: Holi Spirit yaa nona piane biyaa ipua aa meda madaa epa piraliade aamere Holi Spirit-na baptais meala epalia sa.
34 Jon-me wala lalo: neme ora adawa pare nipu Gote-na Si ria yaade sa.

Yesumi nipuna disaipel aa medaloma aba mapiraasa

35 Ekeraa-nane Jon nipuna disaipel aa laapo raapu pirisimi.
36 Go rabu Yesu pamualaina adoa nipumi lalo:

Nipu adalepa. Go aare Gotena sipsip mena si yaade sa.

37 Mo disaipel aa laapome go agaa pagoa Yesu rata mea pisipi.

38 Rata mea pisipi rabu Yesumi pereke tua nipu adesa-pulu agaa gupa misa: Gore nipiri ake asapipi? Nipu lapome lalo: Rabai, nere aapina ada-para pi? Go bi Rapaina re-re tisaa teme.

39 Go rabu nipumi lalo: Epa adalepa. Goa sa-pulu nipu raapu pua nipu piri ada-para pua pirisimi. Go yapi rayo nipu raapu pirisimi. Ada-para pirina naare nogo-nane pabola popesa.

40 Gore aa laapome Yesuna agaa pagesipi go aa medare Yesu raapu pisipi. Go aa-na biri Andru nipu Saimon Pitana ame pirisa.

41 Go rabu Andru-mi ame Saimon adasaawa agaa gupa lakesa: Niaame Mea Repae Aa aba adama sa. Mea Repae bina re gupa Mesaia Krais teme.

42 Go rabu Andru-mi ame Yesu piri-para mea ipisa. Yesumi go ame adoa lalo: Nere Jon-na si Saimon yapare oropere nena bi Sifas† teme sa. Go bi perekeaere Pita temena pare go bina re-re aana yaade.

Yesumi Nataniel-para Filip lapopare ipulupa sa

43 Ekeraa-nane Yesu nipu Galili su-para polalo pisa-pulu nipumi Filip adasaawa lalo: Saa bana sa.

44 Filip-ri nipu madini suri Betsaida. Go adaare-re Andru Pita lapona adaare-para pirisipi.

45 Gore Filip-mi Nataniel asapuare gupa lakesa: Moses-me abade rekena agaa madaa remaa tisade aare niaame aba adasaarima. Gote-na agaa lakene aanumi page go aa epalialo pepa madaa tu isimide. Goa aare Nasaret su-para piri Josep-na si yaade sa.

46 Goa sa-pulu Nataniel-me agaa gupa misa: Gore epe yaenuri Nasaret su-para mada epena ya? Filip-mi agaa go-rupa sa: Adola bana sa.

47 Gore Yesumi Nataniel nipu piri ipisa rabu nipu agaa gupa lakesa: Go aare nipu ora Israel aa meda yaade. Nipumi yaa agaa nane aa yaade sa.

48 Go rabu Nataniel-me nipu-para agaa gupa misa: Niri aa-rabu makuaari ya? Gore Yesumi lalo: Abade Filip nipi repena fik re-para piralaina adawade.

49 Goa sa rabu Nataniel-me lalo: Tisaa, ne ora Gote-na Si yaade. Ne ora Israel onaana aa mudu pi sa.

50 Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme nere mo repena fik re-para pirae lawadega go madaa kone rulaari

† **1:42:** Sifas-na bi-ri adaa agaa Arameik madaa maasimi. Goa pea pare Grik onaana adaa agaa madaa bi. Pita maasimi. Go bi lapo ratana rere aana teme.

ya? Orope adali yaena purimi go abia adae yaenu maoge yaalia sa. Orope yae medalomame nina puri waru mea waatea.

51 Yesumi nimu-para lalo: Neme ora ria lagialo. Oropere yaa-para pora lobenaloa Gote-na ensel-nu ni nipuna Onaanu Raapu Pirape Aa madaa epala puala palia-daa adalimina sa.

2

Aa medame Kana su-para ona rumaasa

1-2 Wala yapi laapo dia naloa aa medame Galili su ru-nane pirua Kana adaare-para ona rumaasa. Nipumi ona rumaasa-pulu Yesuna agi-para nipuna disaipel aanu-para yaasimi rabu adola ipisimi.

3 Nimumi yawe eta aba noa oropere wain ipa dia sa rabu Yesuna agimi nipu-para lalo: Nimuna ipa wain dia yaade sa.

4 Gore Yesumi lalo: Go ona, nina kogono aa neme agaa meda abi nakelape. Nina kogono pape yapi diri abi naepea.

5 Goa pisa rabu Yesuna agimi disaipel aanu gupa lakesa: Nipumi gupa pipape teare nimimi goa ora pipape sa.

6 Go ada aana-me warini ipa pe oraapu isa. Go aana pe padanere wabola piralade pe dila nona piane isa. Juda aanu nimuna rekena kone isimi-pulu oro yaalo nimuna waswas tape ipa pe mea isimi.

7 Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Mogo aana pe madaa ipa nalepa sa. Goa sa-pulu nimumi no rubia palala pua isimi.

8-9 Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Abia go ipa meda noria pua mo eta surube aa pua katapa. Nimu mo ipa mea pua kasimi rabu mo aame mo ipa rede pea pame mea nadesa. Go yaere abade pa ipa pirisa pare abia ipa wain-ga go eta surube aame ipa aa-para mea pae loa namakuaasa. Yapare ipa no pabe kogono aanu nimumi adesimi. Goa pea-pulu mo eta surube aame mo ona rumaatalo pi aa-para lakeloa ipu sa.

10 Go rabu nipumi lalo: Aa medalomame epe ipa wain aba rumaainaloa onaanumi adaapu nenaloare wala orope wae wain rumaasimi. Goa peme pare neme epe wain orope mea rumaariaa sa.

11 Go puri pane kogonore Yesumi Galili su robo runane aaya Kana adaare-para aba ripima pisa. Go adaare-parare Yesumi nipuna epe paana puri wanaloa nipuna disaipel aanumi nipu madaa kone rulasimi.

12 Goa puare Yesu-para nipuna agi-para amenu-para disaipel aanu-para mo Kaperneam adaare-para pua pirisimi.

Yesu Juda aanuna adaa lotu ada-para pisa

(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

13 Gore Juda aanuna
Pasova yawe ne adaa yapi di
rudu sa-pulu Yesu Jerusalem
su-para pisa.
14 Lotu ada ru-nanere aan-
umi maket pua gawa sip-
sip yaa madaa yoto mealaina
Yesumi adesa. Goa pua mone
sens pape aanu reke madaa
pirina adesa.
15 Yesumi ope mua ote
meda waria apo mena-para
mena puni aanu-para lotu
ada amaa-nane ratu tisa. Go
page mo mone misimi aa-
nuna reke musaawa mone
lakepe rubebe pisa.
16 Go rabu mo yaa madaa
yoto mealae aanu-para
Yesumi lalo: Go yaanu amaa
mea pulupa. Nina Aapana
lotu ada namabebolatepa.
Dia nimina stua ada-rupa
namula tapape sa.
17 Goa sa rabu nipuna
disaipel aanumi Gote-na
agaa i buk madaa kone wala
rulasimi. Mo buk madaa
agaa gupa isa: Gote, nena
lotu ada madaare neme
kone mapiraae-pulu nina pu
robaa ora rekoaaya.
18 Go rabu Juda aanu Yesu
agaa gupa misimi: Niaame
nena puri waru adamona-
ga ake piane napiaa kogono
pali-daa adalima pae simi.
19 Yesumi nimu agaa gupa
lakesa: Nimi go Gote-na ada
kilipialimi rabu neme yapi
repona ru-para wala waria-
balua.
20 Goa sa rabu nimumi
pogolasaawa Yesu-para agaa
wala gupa lakesimi. Neme
go ada yapi repona ru-para
mada wariali ya? Go lotu ada
warisima diri maali 46-pela
ru-para wariasima simi.
21 Yapare Yesumi lotu ada
warialua agaa lakesa rabu
nipuna to yogane goa palia lo
lakesa.
22 Gore orope Gote-
me Yesu matmat madaa
marekainaloa nipuna dis-
aipel aanumi mo sade agaa
wala niminaasimi. Go rabu
nimumi Yesuna agaa-para
Gote-na buk madaa i agaa-
para kone rulasimi.

Yesumi onaa rayona kone adoa niminaaya

23 So Jerusalem su-para
Pasova yawe ne adaa yapi
di isimi rabu Yesu page pisa.
Go rabu Yesumi napiaa ko-
gono pisa-pulu onaa adaa-
pumi nipu madaa kone ru-
lasimi.
24 Pare Yesumi onaa ray-
ona kone adesa-pulu pa on-
aanu raapu piruapena kone
narulasa.
25 Nipumi onaa rayona
robaa-para adokaru misa-
pulu pa onaa medame
nipu kone makuaae meda
nalakesimi.

3

Yesu Nikodemus raapu agaa lala pasipi

1 Farisi ruruna aa medana
biri Nikodemus nipu Juda aa-
nuna aa mudu pirisa.
2 Go aame yapi meda ribaa
Yesu piri-para ipua gupa sa:
Tisaa, nere Gote-na agaa mo-
geainalo mea rapaasa. Go
konere niaame makuaaema
pare Gote ne raapu pia-pulu

neme napiaa kogono eperupa pe sa.

3 Yesumi saa pi agaa gupa sa: Neme ne ora lagialo. Aa medame agina robaa-para wala napiralia-daare Gotena Surube Su mada na-adalia sa.

4 Go rabu Nikodemus-mi lalo: Akea pua aa meda robaa-para wala mea madialia ya? Aa meda agina robaa-para wala piralia rabu rana laapo mada namadialia.

5 Goa sa rabu Yesumi lalo: Neme ora lagialo. Aa medamere nipu ipapara Holi Spirit-para namua piraliare Gote-na Surube Su mada na-adalia.

6 Onaana yoganeme madini onaare yogane pa ia. Go page Holi Spirit-mi madini onaare Holi Spirit raapu pia.

7 Goa pea pare ne kagaa opainalo remaa lagiawadega kone adaapu nasape.

8 Po ripu nipuri aa-para popea palo mada na-ade. Niaame nipuna kete-daa pagema raburi aa-para epea pae aa-para pea palo niaame na-adema. Holi Spirit-mi madini onaamere po ripurupa go yaena re mada ademe.

9 Goa sa rabu Nikodemus-mi lalo: Go lae agaa madaare akea pua kagaa palua ya?

10 Yesumi lalo: Nere ora Israel onaanuna profet yapulu neme go agaa nanimi-naate?

11 Neme ne lagialo. Niaame agaa tema rabu niaana ade yae-para page agaa tema pare nimi rayome go agaa gimaleme.

12 Neme go su amaa yaenuna re lagialo rabu kone narulaeme. Goa pea-pulu orope yaa madaa yaenuna re lagialua rabu page kone ora narulalimi.

13 Gore pa onaa meda yaapara abi napeme. Onaanu Raapu Pirape Aana Siri ni padane yaa-para pirua su amaa ipisude sa.

14 Abadere Moses-me onaa napiri su-para pua repena rugi madaa paka rogaawa minasaasa. Go-rupare orope nimumi Onaanu Raapu Pirape Aana Si mea tua pitalimi.

15 Goa pea-pulu onaa rayome ni madaa kone rulalimiri go onaa rayo oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

16 Gore Gote-me su amaa piri onaa rayo madaa pedo pu raaname omesa-pulu ora nipuna Si padane mea repasa. Goa pea-ga onaa rayome ni madaa kone mapiraalimiri nimu ora naomalimi pare oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

17 Goa pea-pulu Gote-me ni nipuna Si su amaa koso agaa pagenalo namea rapaasa. Dia, pare onaa epe pora mea wanalo mea rapaasa.

18 Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri nipu koso agaa natea. Yapare onaa medalomame ni madaa kone narulalimiri nimu koso madaa aba popalimi. Go onaanuri ni Gote-na Si padane madaa kone narulaeme-pulu

koso madaa wae yoto mulalo pimi.

19 Go koso lapena re-re gupa: Epe paa go su amaa aba ipisa pare onaanumi waeanu pu pimi. Nimumi go epe paa gimoa ribaa madaa raana omoa pimi.

20 Go waea peme onaanuri epe paame nimuna wae yaenu penaame waatea lo go paa masaa-nane mea roto tu ruboa pimi. Goa pua nimu epe paa roaaya-para naepeme.

21 Goa pea pare epea peme onaanuri Gote-na agaa pago pimi-pulu paa-para peme epe kogono wanalo epeme sa.

Jon-me Yesuri go piane aame kogono pealo onaa lakesa

22 Orope Yesu nipuna disaipel aanu raapu Judia su robona ru-nane pisimi. Go su-parare Yesu nimu raapu pirua baptais kasa.

23 Go rabu Jon-me Ainon su-para ipa adaapu popesapulu baptais go-para pua kasa. Haran suri Salim su re-para aasa. Onaanu nipu pirisa-para epenaloa baptais kasa.

24 Go raburi Herot-me Jon kalabus ada abi namapaatisa.

25 Go rabu Jon-na disaipel aa medalomame Juda aa meda-para ipame radepene rekena agaa madaa ape simi.

26 Ape simi rabu nimu Jon piri ipua lalo: Tisaa, aa meda abade ne raapu ipa Jordanna mone pane pisipide kone niminaate? Go aa madaa agaa aba lagisi. Go aare abia baptais kane aa ya-pulu onaa rayo nipu piri-para pua baptais meme sa.

27 Go rabu Jon-me lalo: Gote-me onaanu oyae nakateare nimumi mada namealimi.

28 Nimimi nina agaa aba pagesimi rabu neme agaa gupa sude: Niri ora Gote-na Mea Repae Aa-daa dia yapare Gote-me ni aba mea epenasade.

29 Aa medame nipuna ona rumaatalo paliare go ona ora nipuna ore piralia. Go rabu go aa-na adami aanumi pago piralimi. Go adami aame ona rumaatalo aa-na agaa pagalia rabu raaname omalia. Go konere nina raaname omape kone gorupa ora epeaalia.

30 Gore Yesuna biri ora sone minasaamina pare nina biri su amaa pa rabuaniaalimina.

31 So yaa-para piruaaya epe aare niaa rayona aa mudu pia. Su amaa madini onaare ora su amaa onaa yapulu su amaa agaa madaa laketeme. Goa pea pare so yaa-para pirua none epe i aare oyae rayona aa mudu pia.

32 Nipumi adoa pagea yae madaa agaa laketa pare onaanumi nipuna agaa madaa kone narulaeme.

33 Goa pea pare onaa rayome nipuna agaa madaa kone rulaeme-pulu Gote-re ora agaa ne aa yaade.

34 Gote-me epenasa aare

Gote-na Holi Spirit robaa-para marulatabaaya-pulu go aamere Gote-na agaa laketa.

35 Gore Aapame nipuna naaki madaa pedo pu raaname omoa nipuna puri kanaloa oyae rayo surubea.

36 Goa pea-pulu onaa rayome Gote-na Si madaa kone rulalimi-daare oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Yapare onaa rayome Gote-na Sina agaa rasalimiri oro yaalo napiralimi. Dia, pare Gote-na ratu yawe konere go onaanumi oro yaalo mealimi.

4

Yesu Samaria su-para piri ona raapu agaa sipi

1 Farisi aanumiri Yesumi nipuna disaipel aa adaapu mua baptais katalo pagesimi. Goa pisa-pulu Yesuna disaipel onaanumiri Jon-na disaipel onaa maoge yaasadaa pagesimi.

2 Yapare Yesumi baptais nakasa pare nipuna disaipel aanumi agu baptais kasimi.

3 Yesumi go agaa pagoa Judia su gimoa Galili su-para wala pisa.

4 Gore Judia su gimoa Galili su puaa-mama puare Samaria su-para pua opopasa.

5 Mo Samaria suna adaarena bi medare Sikar simi. Go adaare-re abade Jekop-me nipuna si Josep rumaa kasade su maapuri go adaare re-para aasa.

6 Go su-parare abade Jekop-me ipa nape naaku awesade. Yesu nipu pora pua paalame omesa-pulu mo ipa naaku re-para pua kitu pirisa. Goa pua pirisa naare iniri 12 klok rabu pirisa.

7 Go rabu Samaria ona meda ipa nola ipisa rabu Yesumi nipu-para lalo: Ipa meda no gi sa.

8 Go raburi nipuna disaipel aanuri aba mo adaare-para eta kabolalo pisimi.

9 Goa sa rabu Samaria oname Yesu-para lalo: Nere Juda aa yapare niri Samaria ona ya-pulu akeane ni-para ipa nano gi lae ya? Gore Juda aanuri Samaria onaa raapu eta medaa-para nanisimi.

10 Yesu nipumi mo onapara agaa gupa lakesa: Neme Gote-me pa giape yae niminaawa go ipa nano gi ta aana bi pagola pae-daare gore ni agaa mula pae yaalore ora ipa yokea-rupa epe agaa mada lagula pawa.

11 Mo oname lalo: Aa adaaya, nena ipa nape pe nasana. Go ipa naaku ora nopara pia-ga go epe ipa yokearupa aa-para meali ya?

12 Niaana akua Jekop-me go ipa nape naaku wari gisa. Gore nipumi page sinumi page mena gawa sipsip-numi page go ipa no aema. Goa pea-ga nere Jekop rabuniaawa pi ya?

13 Yesu nipumi lalo: Onaa rayome go ipa nalimi-daare orope nimuna peto kaapu yaalia rabu wala nolalo epalimi.

14 Yapare onaame nina gulalo pi ipa nalimi-daare ora

mada teme. Nina ipare onaana robaa-para ipa yokearupa mapiraalua-pulu pa ipa meda nane go ipame oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

15 Goa sa-pulu oname lalo: Aa adaa, go laede ipa giaina ni orope go ipa naaku-para wala nanola epalua.

16 Goa sa rabu Yesumi nipu-para lalo: Nena aani aba pua yaaloa one ipulupape.

17 Oname lalo: Ni aa meda napia sa. Yesumi lalo: Nena aani napia laere gore ora lae.

18 Nere aa supu piside pare go abia ne raapu pipi aare ora nena aani-daa dia. Go nena agaare ora lae.

19 Goa sa rabu oname lalo: Aa adaaya, abia neme nere adalo pare ne Gote-na agaa lakene aa yaana.

20 Niaana Samaria* akuanumi go rudu madaa rumua kiritaawa Gote-na bi minasaasimi. Goa pisimi pare nimi Juda aanumiri no Jerusalem su-para Gote-na bi minasaamina teme sa.

21 Yesumi nipu-para lalo: Ona, naa agaa waru paga. Orope epaliade yapi di rabu onaanumi go rudu madaa page Jerusalem su-para page Gote-na bi naminasalimi.

22 Nimi Samaria onaanuri nimi kone nasua bi minasaaeme pare niaa Juda onaanumiri bi niminaawa minasaaema. Oro yaalo pirape konere Juda aanumi mea ipisimi.

23 Pare abia page orope epaliade yapi di rabu page onaanumi Aapana bi padane epe-rupa minasaalimi. Nipuna bi eperupa minasaaeme onaanuri Aapame raaname omea.

24 Gote-re nipu ora Holi Spirit pia-pulu onaanumi nipuna bi minasaalimidaare nimuna kone wasupame-para ora agaame lotu loa bi minasaamina.

25 Go rabu oname Yesupara lalo: Gote-na Mea Repae Aa nipuna bi meda Krais-re nipu epalia simi-daa niminaato sa. Go aa epalia rabu niaa oyae rayona re lagialia sa.

26 Yesumi lalo: Go aare ni yaade. Abia ne raapu agaa go tapa-daa sa.

27 Goa lalaina Yesuna disaipel aanu ipua Yesu pa ona meda raapu agaa lakeloaayaga kone adaapu isimi. Pare disaipel aanumi paala omoa nalakesimi: Neme ake pua go ona lakelae pa simi.

28 Go rabu go oname nipuna ipa pe gimoa mo adaare-para pua onaanupara gupa pua lakesa:

29 Go aa meda epa adalepa. Nipumi nina pisude-anu rayo epa lagia-pulu nipu Gote-me Mea Repae Aa yapae sa.

30 Goa sa rabu nimu su adaare gimoa Yesu piri-para

* **4:20:** Go onaanumi lotu tape rabu so pore Samaria madaa simi. Go porere Gerisim su-para aasa. Nimu go pore mada pua lotu pua lala pisimi pare Juda onaanumi Jerusalem su-para lotu pua lala pisimi. Luk 9.53 page adape.

adola ipisimi.

31 Go ipisimi raburi mo disaipel aanumi nipu-para lalo:
Tisaa, ne eta na simi.
32 Pare Yesu nipumi lalo:
Nina eta medaloma ina nimimi na-ademe.
33 Goa sa-pulu disaipel aanumi nimuna lala pirua gupa simi:
Aa medame nipuna eta epa kalame ya?
34 Yesumi nimu-para lalo:
Nipumi ni mea epenasadere nipuna agaa pagoa kogono pu kiritaayo. Go kogonore nina eta yaade.

35 Nimina saa pi agaa gupa teme:
Akua 12-pela piruare eta nape awalimi. Nina saa agaa pagalepa. Mo maapu-para adalepape. Mo maapu-para pore nape eta adaapu etea-ga keralimina.
36 Maapuna eta kiritape aare yoto aba mea-pulu etamere oro yaalo kagaa piraama laama mapuaalia. Goa pea-pulu eta pone onaa-para eta aawae onaa-para nimu raapu raaname omalimina.
37 Saa agaa meda gupa teme:
Aa padaneme maapu-para eta wai poaaya pare aa medame eta awoa nalia teme.
38 Apo saa agaana re gupa sa:
Nimi go maapu-para e napoaeme pare awalimina. Onaa medalomame go maapu eta poasimi-pulu nimimi nipuna kogono madaare eta mealimina.
39 Gore mo adaare-para Samaria onaa adaapumi mo onana agaa pagesimi-pulu Yesuna agaa madaa kone rulasimi. Mo oname aba gupa sa:
Nina abade pisude wae yae rayo lagiaa sa.
40 Gore Samaria onaanumi Yesu piri-para ipua lalo:
Niaana adaare-para pa piramina. Goa simi rabu Yesu nipu yapi laapome go su-para pirisimi.
41 Yesumi epe agaa lakesa-pulu onaa adaapumi nipu madaa kone rulasimi.
42 Goa pisimi rabu mo ona-para gupa lakesimi:
Abia kone rulatema pare nena agaa agu-daa padane madaa kone narulatema. Dia, pare nipuna agaa pagemade-pulu onaa rayona Raba Meape Aa yaanaloa kone rulaema simi.

Yesumi surube aa muduna sina yaina maepeaasa

43 Yesu yapi laapo dia naloa Galili su-para pua pirisa.
44 Goa pua Yesumi gupa sa:
Gote-na agaa lakene aare nipuna madini su-parare nipuna bi naminasaaeme sa.
45 Goa pea-pulu go su-para gimoa Galili su-para pisa raburi onaanumi nipuna ki mua raaname omesimi. Abare nimumi Juda aanuna eta yawe ne adaa yapi di rabu Jerusalem su-para Yesu pisa-daa adesimi.
46 Gore Yesu Kana adaare-para wala ipisa. Go adaare Galili su ru-nane aaya pare nipumi go su-para kagaa ipa wain aba warisaaya. Go su-parare gavman surube aa meda pirisa. Nipu

Kaperneam su-para piri naakiri yaina omesa.

47 Gore go aamere Yesu Judia su gimoa Galili epaade remaa pagesa-pulu Yesu piri ipisa. Pisa rabu nipuna naaki ini adupitalo pisa-pulu Yesu Kaperneam su-para ipua nipuna naakina yaina maepeaainalo agaa misa.

48 Yesumi nipu-para lalo: Nimumi napiaa kogono rado rado na-adalimi-daare ni madaa kone narulaeme.

49 Bosboi-mi Yesu-para lalo: Aa adaa, nina naaki aba ini adupita-ga aipapulu bana sa.

50 Yesumi nipu-para lalo: Ne pu, nena naakiri aba rekoa pia sa. Goa sa rabu mo aame Yesuna agaa madaa kone rulaawa ada pisa.

51 Nipu pora-nia pulaina nipuna kogono naakinumi pora madaawa lalo: Nena naakiri aba rekoa pa pia simi.

52 Goa simi raburi nipumi nimu agaa gupa misa: Aa-rabu yaina perekea ya? Nimumi lalo: Abala aebo bero raburi perekea nipuna kekapu dia yaade simi.

53 Goa simi raburi mo naakina aaraame ora go rabu Yesumi nena naaki pa pia lakelaa-daa niminaasa. Go agaa niminaaya-pulu go aame page nipuna ona nogo naakinu page Yesu madaa kone rulasimi.

54 Yesumi Judia su gimoa Galili su-para pisa rabu go piane kogonore nipumi napiaa rana laapo pisa.

5

Yesumi aa meda ipa Betesda ini repaa-nane maepeaasa

1 Gore apo napiaa kogono dia sa raburi oropere Juda aanuna eta nape olode yapi di rudu sa rabu Yesu Jerusalem su-para pisa.

2 So Jerusalem su-para adaarena kepo rikiraana pora gaape meda isa. Go pora gaapena biri sipsip menana pora gaape simi. Go pora gaapena re-parare oge ipa ini meda isa. Go ipa inina repaa-parare pokaalo ada supu aasa. Juda aanuna adaa agaa madaare go ipa ini biri Betesda teme.

3 Go pokaalo ada ru-nanere yaina ome onaa adaapu epa pirisimi. Nimuna yainare ini rubu pi onaanu page aa wae onaanu page pora napami onaanu page epa pirisimi. Nimu mo ipame etoto pia-rupa adolalo pirisimi.

4 Goa pua Gote-na ensel medame no ipa ini-para pua odobaawa mo ipa maeto eto mapaasa. Goa palia rabu aa padaneme aba no eto pi-ade ipa ini-para odobaliare nipuna yaina dia yalia.

5 Gore aa meda mo pokaalo ada-para nipu yaina pa inare maali 38-pela patisa.

6 Yesumi mo aa-na yaina maali adaapu patisa adesa-pulu nipu-para lalo: Nena konemere yaina maperekealua kone i?

7 Yaina ome aame lalo: Aa adaa, mogo ipame eto

palaina ni no ipa-para maodobape aare meda dia ya. Nina ipa-para odobatalo pe rabu pa aa meda aba ipa-para pua odobaaya sa.

8 Yesumi nipu-para lalo: Ne rekoa nena yapara mea rua pora pamua sa.

9 Goa sa rabu mo aa-na yaina aipapulu perekea nipuna yapara mea rua pora pamisa.

Mo aa-na yaina perekesa raburi Kitu Pirape Yapi di pisa.

10 Goa raburi Juda aanumi mo maperekeae aa-para lalo: Abiare Kitu Pirape Yapi di yaade. Nena yapara rini kogonore niaana rekena agaa rasaede simi.

11 Go aame lalo: Mo nina yaina maperekeae aame ni-para lalo: Nena yapara mea rua pora pamua lade sa.

12 Goa sa rabu nimumi nipu-para lalo: Gore nena yapara mea rua pora pamualore aapimi lagiaa ya?

13 Goa simi pare yaina maperekeae aame Yesu inimi waru na-adesa. Go pokaalo ada ru-nane onaa adaapu aba pirisimi-pulu Yesu pisa rabu mo aame waru na-adesa.

14 Orope Yesumi mo aa Juda aanuna lotu ada-para adesa. Go raburi Yesumi lalo: Paga, abia nena yoganere epe-rupa aaya. Goa pea-ga ora adaa waeape meda ne mada epalia-ga nena pupitagi ne kone gimape sa.

15 Go rabu mo Juda aa piri-para pua Yesumi ni maperekeaaria lo remaa pua lakesa.

16 Goa sa rabu Yesumi Kitu Pirape Yapi di madaa go aa maperekeasa rabu Juda aanumi waea pua Yesu kedaa katalo pirisimi.

17 Goa pisa-daa Yesumi nimu lakesa: Nina Aapame oro yaalo kogono pala pia-ga neme page go pora ratua pe.

18 Goa sa rabu Juda aanumi nipu ora talima kone isimi. Nimuna konere Yesumi Kitu Pirape Yapi di orona rekena agaa rasa. Go page Yesumi Gote-re nina Aapa sa-pulu nipuri Gote nona piane pia-daa Juda aanumi tu mao-maatalo pisimi.

Gote-na Siri kogono pape puri ia

19 Go kone isimi rabu Yesumi nimu-para lalo: Gore neme ora lagialo. Nina kogono pa amaa nape. Ni Aapana Si ora ria yaalo Aapana kogono pe. Nina Aapame kogono pea-rupa adoa pe. Aapame pea-rupa adoa mogeaayo.

20 Goa pea-ga nina Aapame ni nipuna naaki madaa pedo pu raaname omoa nipuna pape kogono ni waatea.

21 Goa pea-pulu Aapame ome onaa marekaawa oro yaalo mapiraalia-rupa go kone mogeawa nina kone sua onaanu oro yaalo kagaa piraama laama mapualua.

22 Go page Aapame koso lape agaa onaa madaa natea pare ni nipuna naaki go puri gisa-daa neme palua.

23 Goa palua-pulu onaanumi Aapana bi minasaaemerupa nina bi page minasaalimina. Yapare onaanumi nina bi naminasalimiri ni mea rapaasa Aapana bi page naminasaaeme.
24 Neme ora lagialo: Onaa rayome nina agaa pagoa ni mea epenasa aapa madaa kone rulalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Go onaa madaare koso lape agaa natoa pare nimu omape kone aba gimoa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.
25 Neme ora lagialo sa: Abia go di rabu page orope epaliade di rabu page ome onaanumi Gote-na Si nina agaa pagalimi. Pagalimipulu oro yaalo kagaa piraama laama palimi.
26 Gore Aapare oro yaalo kagaa pirape konena re piapulu nipumi nipuna naaki ni page go mapiraape re gisa.
27 Niri Onaanu Raapu Pirape Aana Si ya-pulu Aapame ni koso lape agaana puri gisa.
28 Go agaa madaare kone adaapu nasalepape. Gore yapi di meda epalia rabu matmat-para rogaae onaanumi nimu yaatea rabu pagalimi.
29 Pagalimi-pulu nimu matmat su gimoa amaa epalimi. Goa pea-ga onaa medaloma epea palimi-nuri marekaawa oro yaalo kagaa piraama laama mapuaalia. Pare onaa medalomame waea palimiri marekaawa koso lape agaa loa wae yoto katoa sa.

Onaa medalomame Yesuri aapi yapae simi

30 Go yaere neme agu raapo napalua pare Gote-me lagi koso lape agaa toa. Goa pea-ga nina bipa nina kone namogeto pare ni mea rapaasa Aapana kone rate. Goa pea-pulu nina koso lape agaare ora redepone yaade.
31 Pare neme nina agaa lagere yaa agaa to kone saleme.
32 Yapare aa medame ni madaa agaa laketa rabu ora ta kone salimi.
33 Gore nimimi Jon piri aa medaloma agaa mea o taainalo penaasimi rabu nipu ora agaa madaa lakesa.
34 Gore neme onaa medana agaa madaa kone namapiraayo pare Gote-me onaa raba minalo go agaa nimi lagialo.
35 Jon-re epe paata nona pi ipua nipuna roasa paa onaanu kasa-pulu nimi Juda aanumi nipuna paa adoa pedo pu pirisimi.
36 Jon-me ni madaa puri pane agaa lakesa pare nina Aapame gisa kogono pe rabu Jon-na agaa maoge yaato. Go kogono palua rabu Aapame ni mea epenasa-daa madaa adamina.
37 Gore Aapame ni mea rapaasa-daa neme lagula ipisu. Nimimi nipuna agaa napagoa nipuna ini agaa naademe.
38 Nipumi ni mea repaawa nipuna agaa robaa-para naimi-pulu ni madaa kone narulaeme.

39 Nimumi oro yaalo kagaa piraama laama polalo kone imi-ga Gote-na buk dipiaeme.
40 Goa peme pare nimi ni piri oro yaalo kagaa pirape kone-daa namula epeme.
41 Niri onaanu pedo pua agaa pagoa raana omenalo na-aato.
42 Goa pea pare nimina kone ade. Nimina robaapara Gote madaa kone narulaeme.
43 Ni ipisude rabu Aapame mea repaawa puri gisa pare nimimi ni ora gimeme. Goa pea pare aa meda nipuna puri mea epalia-daare nimimi nipu madaa epe kone sua mealimi.
44 Nimina konere pa pedo pedo pala pimi. Yapare Gote-na pedo pi agaare kone naimi-pulu akeane kone rulalimi ya?
45 Pare nimina koso lape agaa Aapa laketoa kone nasalepape. Dia, nimimi Moses madaa kone rulasimipulu nipumi nimi koso lape agaa madaa tea.
46 Pare nimimi Mosesna agaa madaa kone waru rulasimi-daare Moses-me ni madaa pepa tisa-ga ni madaa page kone mada rulasimina.
47 Pare nipuna tisade agaa madaa kone narulaeme-pulu nina agaa madaa page kone mada narulalimi sa.

6

Yesumi onaa 5,000 eta kasa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Go agaa lakeloa Yesu nipu Galili ipa ini mone pane wala pisa. Go ipa inina bi medare ipa Taiberias teme.
2 Go raburi onaa adaapumi Yesuna puri pane kogonome yaina ome onaa maperekeasa-daa adesimipulu nimumi nipu rata mea pisimi.
3 Go rabu Yesu-para nipuna disaipel aanu-para nimu rudu meda rumua pisimi.
4 Go rabu Juda onaanuna Pasova yawe ne adaa yapi di rudu sa.
5 Go rabu Yesumi onaa adaapu nipu piri epenalo adesa-pulu nipumi Filippara lalo: Gore mo onaa adaapu epa pimi-ga nimuna nape etare aa-para kabalima ya?
6 Nipumi Filip-na kone adolalo go agaa sa pare Yesu nipuna pape kone aba niminaasa.
7 Go agaa sa rabu Filip-mi lalo: Go onaa rayome eta ogepusi nalimi sa. Niaame bret kabape mone ora adaapu ruboa kabalimare sa.
8 Gore Saimon Pita-na ame Andru-mi lalo:
9 Naaki ogesi meda go piaga nipuna bret ipa supu-para ena laapo-para saapia. Goa pea pare go onaa adaapu pimi-pulu mada nanalima sa.
10 Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Go onaanu mapiraatepa sa. Go suna ripu adaapupe aasa. Go ripu aasa-para onaa rayo pirisimi.

Goa pua nimu 5,000-rupa pirisimi.
11 Go rabu Yesumi bret mua Gote-para ora pi loa ripu madaa piri onaanu ena mea rumaasa. Mo ena oge laapo page goa pinaloa onaanumi mo eta raapu nisimi.
12 Eta noa ebo rubisimi rabu Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Nimimi eta ebonu rayore makiritaatepa. Medaloma narubalimina dia.
13 Goa sa-pulu bret supuna ebore basket 12-pela madu isimi.
14 Onaanumiri Yesuna napiaa kogono adesimi-pulu gupa simi: Go aare Gote-na agaa lakene aa su amaa epa yaade aa simi.
15 Goa simi rabu mo onaanumi Yesu nipu aa mudu mapiraatalo pisimi. Pare Yesumi go kone adesa-pulu nipu wala so rudu madaa agu raapo pua pisa.

Yesu ipa masaana pamisa (Mat 14.22-33; Mak 6.45-52)

16-17 Ora aebo raburi nipuna disaipel aanu mo ipa ini mone pane Kaperneam su-para polalo ipunu madaa pirua pisimi. Goa pua ribaa yabaasa pare Yesu nimu piri-para abi naipisa.
18 Go raburi po ripu adaape ipua ipa ini madaare morope morope laama ipisa.
19 Gore mo disaipel aanumi ipunu madaa pirua ipa oge-daa adaalu-para modo kepaa nona piane yaeme ipa apeaawa pisimi. Gupa polalo pisimi rabu Yesu ipa masaana pamisa-daa nimumi nipu adoa paalame omesimi.
20 Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Nimimi paala naomalepape. Gore ni yaade.
21 Goa sa rabu nimumi nipu ipunu madaa epa pirina kone isimi. Goa pua go ipunu polalo pisimide supara aipapulu mea pisa.

Onaanumi Yesu asapu pirisimi

22 Ekeraa-nanere ipa ini mone pane pirisimi onaanumi ipunu padane aba ina adesimi. Gore Yesu nipuna disaipel aanu raapu ipunu madaa napirina disaipel aanu nimuna pisimi-daa onaanumi niminaasimi.
23 Goa pea pare ipunu medaloma Taberias su gimoa ipa ini repaa-nane isa. Go ipa repaananere Yesumi abala-rupa bret madaa ora pi loa rumaainaloa onaanu adaapu nisimi.
24 Gore onaanumi Yesu-para nipuna disaipel aanu-para nimu raapu napirina adesimi. Goa pua nimimi mo Taiberias su polalo pi ipunu madaa pirua Kaperneam supara Yesu asapula pisimi.

Yesu onaanuna oro yaalo nape eta nona pi pia

25 Gore onaanumi Yesu ipa ini mone pane pua adoare agaa gupa misimi: Tisaa, goparare aa-rabu epae ya?
26 Yesumi lalo: Neme nimi ora lagialo. Neme napiaa kogono pawade rabu nimimi ni asapula epame ya? Dia, pare nimimi bret abala noa

robaa rulataba-daa nimimi ni asapula epamena.

27 Go etare ramualia-ga nimimi go eta madaa kogono napipape. Dia, pare oro yaalo noa kagaa pirape eta madaa kogono pipape. Eta go-rupare ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si yaade pare Gote nina Aapame ni madaa pedo pua mea repasa-pulu neme go eta gialua sa.

28 Go rabu nimumi nipu-para agaa gupa misimi: Niaame akea pua Gote-na kogono madaa palima ya?

29 Yesumi agaa gupa abusa: Gote-na kogonore gupa ia sa: Niri nipumi mea epenasa-ga ni madaa kone rulaatepape sa.

30 Nimumi lalo: Niaame na-adema yae meda mada pali ya? Gore ake kogono pali ya? Niaame nena napiaa kogono adalima-daa ne madaa kone rulalima.

31 Niaana akuanumi onaa napiri su-para eta nisimi. Go madaare Gote-na buk madaa agaa gupa ia simi: Nipumi yaa-para isade bret eta kasa-pulu nisimi.

32 Yesumi wala lalo. Neme nimi ora lagialo: Moses-na bret nisimidere ora yaa-para i bret-daa dia sa. Dia, nina Aapame ora yaa-para iade bret guaaya.

33 Nina Aapame guaaya bret-re neme yaa madaa gimoa su amaa ipua nimi onaanu oro yaalo mapiraape kone raapu gialua.

34 Nimumi nipu-para gupa simi: Adaa Aa, go oro yaalo kagaa mapiraape bret niaa ora giape simi.

35 Yesumi nimu-para lalo: Niri oro yaalo kagaa piruae bret yaade. Onaa rayo ni piri-para epalimiri oro yaalo reaeme naomalimi. Onaa rayome ni madaa kone rulal-imiri nimuna robaa-para ipa mada roalia.

36 Gore nimi aba la-giawade. Nimimi ni aa ademe pare kone narulaeme.

37 Naa Aapame onaa rayo ni gea-pulu ni piri-para epalimi. Goa pua onaa ni piri-para epalimiri nagimalua.

38 Naa Aapame ni su amaa mea epenasare nina kogono panolo namea epenasa. Ora dia yapare nipuna gisade kogono palua.

39 Nipumi ni kogono gua mea pusa kogono gupa palua. Nipuna giape onaanuri ora na alupalimina pare orope epaliade yapi di rabu nimu rayo matmat-para marekaawa oro yaalo mapiraalua.

40 Nina Aapana kone gupa ia. Onaa rayome niri Aapana Si adoare ni madaa kone rulalimiri oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama palimi. Goa pea pare orope porapo yape di madaare neme nimu marekaalua sa.

41 Yesu nipu yaa-para i bret epawa sa rabu Juda aanumi mumu agaa loa ape simi.

42 Go raburi nimumi lalo: Go aa Yesuri ora Josep-na si yaade. Niaame nipuna agi aaraa lapo page ademade.

Gore akeane yaa-para gimoa ipisu laa ya?

43 Yesumi agaa gupa abusa: Nimimi mumu agaa nalala piralepape.

44 Onaa meda ni piri-para pa mada naepalimi. Dia, Aapame onaa meda mea epena kone saliare mada epealimi. Go Aapamere ni page epenasa. Goa pea-pulu orope go di epalia raburi neme nimu matmat-para marekaalua.

45 Aba Gote-na agaa lakene aanumi buk madaa agaa gupa tisimide: Onaa rayore Gote-me nimu mogeaatalo pea agaa gupa tisimide. Onaa rayore nina Aapana agaa pagoa nipu kone mapiraalimiri ni piri-para mada epalimi.

46 Go agaa lagialo pare onaa padaneme page Aapa abi na-ademe. Dia, ni Gote raapu pirua ipisude-pulu neme agu raapo Aapa ade sa.

47 Neme nimi ora lagialo. Onaa rayome ni madaa kone rulalimiri oro yaalo eperupa kagaa piraama laama palimi.

48 Nemere onaanu oro yaalo kagaa mapiraawa nape bret yaade.

49 Nimina akuanumi yaapara i bret eta onaa napiri su-para nisimi pare nimu aba omesimi.

50 Pare yaa-para pirua su amaa epaawade bret onaanumi go bret nalimiri nimu naomalimi.

51 So yaa-para pirua su amaa epawa bret-re ni yapulu ni oro yaalo piritalo nape bret yaade. Onaanumi go bret nalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Gore nina yoganere bret nona piane yae ya-pulu neme go yaogane onaa nimu gialua-pulu go su amaa piri onaanuri oro yaalo piralimi.

52 Goa sa-pulu mo Juda aanumi wae ape lo pirua gupa simi: Gore ake pua nipuna yogane niaame namonalo mada gialia ya simi.

53 Go rabu Yesumi nimupara lalo: Neme nimi-para ora ria lagialo. Ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si yapulu nimimi nina yogane kupa yapi lapo namea nalimiri nimi epe-rupa oro yaalo mada napiralimi.

54 Pare onaa rayome nina yogane mea nalimiri nimu epe-rupa oro yaalo yaalo piralimi. Goa pua orope epaliade porapo yapi di rabu neme nimu matmat-para marekalua.

55 Goa pea-ga nina yoganepara yaapi laapore ora eta ria yaade.

56 Onaa rayome nina yogane-para nina yaapi lapo nalimiri nimu ni raapu piralimi ni page nimuna robaa-para piralua.

57 Nina oro yaalo kagaa pirape Aapame ni mea rapaasa. Gore nipuna purimi ni raba minaaba oro yaalo piruaayo. Go-rupare onaa rayome ni nalimiri nimu oro yaalo piralimi.

58 Yaa-para sua none epede bret-re abade akuanumi

nisimide bret nona pianedaa dia go bret rado yaade. Akuanumi nisimi bret-re noa omesimi pare onaa rayome nina bret nalimiri oro yaalo kagaa piralimi.

59 Go agaare Yesumi Kaperneam lotu ada-para aawa lapedepesa.

Yesumi oro yaalo kagaa pirape agaa madaa agaa lakesa

60 Gore nipuna disaipel aa medalomame go agaa pagoa lalo: Go agaare ora kedaa pia. Aapimi go agaa pago ratalia ya?

61 Aa medame Yesu agaa nalakesa pare nipuna disaipel aanumi go agaa madaa mumu agaa simidaa nipumi nimu-para lalo: Go agaamere nimina kone maoyaawa ni gimalimi ya?

62 Gore ni Onaanu Raapu Pirape Aana Siri nipuna pirua epe-para wala palia rabu nimimi ake teme ya?

63 Holi Spirit-mi oro yaalo kagaa pirape kone wasupa nipumi gupaaya-ga pa yoganeme niaa madaa naraba mealia. Go nimi lagialo agaamere nimi Holi Spirit-para oro yaalo kagaa pirape kone-para mealimi.

64 Pare nimuna rikiraanare onaa medalomame kone narulaeme. Gore aba ripia onaa medalomame nipu madaa kone narulatalo pisimi-daa niminaasa. Go page aa medame nipuna kawae madini aa pirisa-daa adesa.

65 Nipumi agaa meda gupa sa: Gore neme aba lagiawade. Ni madaa kone narulaliare onaa medame nina Aapame naraba mina ni piri-para mada maepalia.

66 Go kedaa pi agaa lakesapulu Gote-na disaipel onaa adaapumi Yesu masaa rilaawa nipu raapu wala napamisimi.

67 Goa pisimi-pulu Yesumi nipuna disaipel aa 12-pela goa lakesa: Gore nimi page ni gimoa palimi ya?

68 Go sa raburi Saimon Pita-me Yesu-para agaa gupa abusa: Aa Mudu, niaare aapi piri pomonalo lae ya? Nena agaame niaa oro yaalo kagaa pirape yae guaalia.

69 Gore niaame abia ne madaa kone rulaarimaade. Nere Gote-me nipuna epe naaki padane epenasa-daa niminaaema.

70 Yesumi agaa gupa lakesa: Gore ake lano ya? Neme nimi 12-pela aa mada misude pare nimina rikiraana aa padane nipu ora wae remo medana si pisa.

71 Nipumi Judas madaa lakesa. Judas-re Saimon Iskariot-na si pirisa. Gore Judas-re nipu disaipel aa ru repona rikiraana pirisa pare orope nipumi Yesu tinalo kawae madu pirisa.

7

Yesuna amenumi nipuna agaa napagesimi

1 Yesu nipu Galili su robo ru-nane pamisa. Goa pisa

pare Juda aanumi Yesu tulalo pisimi-pulu Yesu Judia su robo ru-para gimoa napamisa.

2 Go rabu Juda aanuna olodere pokaalo ada waria eta nape yapi di olode rudu sa.

3 Go rabu Yesuna amenumi nipu-para lalo: Nena disaipel aanumiri napiaa kogono adenalo go su gimoa Judia su-para pope simi.

4 Aa medame kogono pulalo palia-daare nipumi oyae kudiripu napea. Gore neme go napiaa kogono pe rabu su amaa pima onaa rayome adenalo go kogono mea waate simi.

5 Gore nimuna amenu page nipu madaa kone narulasimi-pulu go agaa simi.

6 Yesumi nimu-para lalo: Onaa rayome ni adape yapi diri abi naepa pare nimina di oro yaalo pa ia.

7 Onaanumi nimi madaa iaa aulape kone naimi pare ni madaa goa peme. Neme nimuna waea madaa agaa laketo-pulu go wae iaa kone imi.

8 Nimina apo eta yawe ne adaa yapi di adola pulupa sa pare nina popede yapi diri abia naepaa-daa abi napalua sa.

9 Nipumi nimu goa lakeloa Galili su-para pa pirisa.

Pokaalo ada-para eta nape yapi di opesa-daa Yesu adola pisa

10 Pare nipuna amenu eta yawe ne yapi di adola aba pisimi rabu Yesumi page adola orope pisa. Pisa rabu nipu kaleda-mama pua oge pora-nia pisa.

11 Gore Juda aanumi eta yawe ne adaa yapi di rabu su-para pirabaina naadesimi-pulu Yesu nipu aa-para pia pae simi.

12 Onaa adaapumi page Yesu madaa mumu agaa lo piruasimi. Goa pua medalomame nipu epe aa yaade loa medalomame dia sa rabu nipumi makirae agaa ta simi.

13 Goa simi pare onaanumi Juda onaa madaa paala omoa pa mumu agaa simi.

14 Go eta yawe ne adaa yapina di rabu Yesumi lotu ada-para pua odobaawa onaanu-para agaa moge riaasa.

15 Mogeasa rabu Juda aanumi kone adaapu sua lalo: Akea pua go aame kone adaapu ia pae loa nipu skul aa-para pua laa ya?

16 Yesumi lalo: Neme mogeaato agaana re-re nina agaa-daa dia. Gote-me ni mea epenasa-pulu nipuna agaa mogeaayo.

17 Onaa rayome Gote-na agaa waru pagalimi-daare nina agaa gore ora nina agaa yapalo Gote-na agaa yapalo mada waru niminaalimi.

18 Aa medame pa nipuna kone madaa agaa tea-daare gore nipuna bi minasaatalo pea. Pare nina Aapame ni mea epenasa-daa neme ora agaa loa yaa agaa meda naaato.

19 Gore Moses-me rekena agaa gisade pare nimina rikiraana aa padaneme go rekena agaa naratea.

Gore akeane nimimi ni tu maomaatalo pimi.

20 Goa sa-pulu mo onaa rayome nipu-para goa simi: Wae remo meda nena masaana pia. Nere aapimi tu maomalia ya?

21 Yesumi lalo: Neme abade napiaa kogono pawade rabu nimimi pogolasaasimi.

22 Moses-me abade yogane kepeape agaa mana lagisa-pulu nimimi Kitu Pirape Yapi di rabu naakinuna yogane kepeteme. Pare nimina akuanumi go kone aba gisimi-ga Moses-me aba nagisa.

23 Gore nimimi Moses-na rekena agaa gimola pisimiri Kitu Pirape Yapi di rabu oge naakinuna yogane kepesimide. Goa pea pare neme Kitu Pirape Yapi di rabu aa medana yaina maperekeaayo rabu nimimi ni ratu akolo yawaleme ya?

24 Nimi koso lape agaa-rupa teme rabu pa kone sua teme. Gupa napipape yapare redepo ne kone sua koso lape agaa-rupa tapape.

Go aare Gote-na Mea Repae Aa yapae simi

25 Jerusalem su-para pirisimi onaa medalomame lalo: Go aare nimumi tu maomaatalo pimi ya?

26 Gore adalepa. Nipumi pa onaana ini agaa madaa lalaina nimumi nipu madaa agaa meda nateme. Goa pea-ga mo aa mudunumi go aare ora Gote-na Mea Repae aa yana kone imi?

27 Pare go aa-na adaarere niaame adema-pulu nipu-daa dia. Gote-na Mea Repae Aa epaliade raburi nipuna adaarere aa medame mada na-adalia sa.

28 Yesu adaa lotu ada-para agaa mogeawa puri pane agaame lalo: Nimimi ni-para nina adaare-para waru ademe kone imi? Gore nina kone sua naipisude. Dia, pare Aapame ni mea epenasare nipu ora agaana aaraa pia. Nimimi nipu na-ademe.

29 Yapare nipumi ni epenasa-pulu nipu piri-para gimoa ipisude.

30 Goa sa rabu nipu kal-abus ada aditalo pisimi pare nipuna yapi di naipisa-daa kimi naripinaasimi.

31 Pare go kiritisimide onaana rikiraanare onaa adaapumi nipu madaa kone rulaawa lalo: Gore Gote-na Mea Repae aa epalia raburi go aame napiaa kogono mada maoge yaalia ya?

Yesu kalabus ada mea penaalo polis-mi mulalo ipisimi

32 Farisi aanumi Yesu madaa mumu loa karome agaa simi-daa pagesimi. Goa pisimi-pulu nimu-para Gote-na miru irae aa mudunu-para nimumi Yesu kalabus ada patinalo polis medaloma mea rapasimi.

33 Gore Yesumi lalo: Abia ni nimi raapu rudupu piru-are wala nipumi ni mea epenasade aa piri-para wala palua sa.

34 Go rabu ni asapalimi pare nimimi ni na-adasaalimi. Ni piralua su-parare mada naepalimi.

35 Goa sa rabu Juda aanu nimuna agaa gupa lo pirisimi: Nipu aa-para palia rabu niaame asapu piralima ya? Gore Grik adaare-para kimisu palia ya? Go-parare Juda aanu pirua nipumi Grik onaa mogeteme-pulu go-para palia ya? Kone su pirisimi.

36 Yesumi lalo: Nimimi ni asapalimi pare nimimi ni mada na-adasaalimi. Go page nipumi lalo: Nina palua su-parare nimi mada naepalimi. Goa sa-pulu go agaana re-re akepu tapae kone simi.

Yesuna agaa onaana robaa-para suare ipa madaa epea

37 Gore mo eta yawe ne adaa yapi di padanere ora mudu yapi di yaade. Go rabu Yesu rekoa puri pane agaa gupa lakesa: Onaa rayome nimumi ipa mada pu imu kaapu yala teme-daare neme ipa giano ipulupape.

38 Gote-na buk madaa gupa tisana: Onaa rayome ni madaa kone rulalimi-daare nimuna robaa-parare oro yaalo yokala pia ipa popea-rupa agaa laketeme.

39 Nimumi Yesu madaa kone rulalimi rabu Holi Spirit mealimina-ga Yesumi Holi Spirit madaa go saa agaa lakesa. Go raburi Gote-me Yesu wala namarekaawa epe paana puri abi nakasa-pulu onaanumi Holi Spirit abi namisimi.

Juda onaa yada rugulala pasimi

40 Gore mo Yesuna agaa pagesimi-pulu nimumi lalo: Go aare ora Gote-na agaa lak-ene aa yaade simi.

41 Medalomame lalo: Nipuri Gote-na Mea Repae Aa yaade simi. Pare medalo-mame lalo: Gote-me Mea Repae Aare Galili su-para mada naepalia.

42 Gote-na buk madaare Gote-na Mea Repae Aa Devit-na ruru piralia pare De-vit madisade su adaare-para epalia.

43 Go agaa rado radore Yesu madaa simi-pulu onaa rayo yada rugulala pawa pirisipi.

44 Medalomame nipu koso laawa aditalo pisimi pare na-mula pisimi.

Juda aa mudunumi Yesu nipu madaa kone narulasimi

45 Go raburi polisman-nupara Gote-na miru irae aa mudunu-para Farisi aanu-para wala pisimi. Gore nimumi mo aanu-para gupa simi: Akeane mo aa nalamua epame ya?

46 Plisman-numi lalo: Gore abade go aame agaa lakela-rupadaa wala aa medame gupa mada natemede.

47 Goa sa-pulu Farisi aan-umi nimu-para agaa gupa misimi: Go aame nimi page makiraaria ya?

48 Gore niaana aa mudu padane-mame page Farisi

aa padane-mame page nipu madaa kone rulaemede remaa pageme ya?

49 Go kiritae onaanumi Moses-na rekena agaa napageme-pulu Gote-me wae yoto katea.

50 Gore go onaanuna rikiraanare aa meda Nikodemus pirisa.

51 Nipuri abade Yesu adola pisa. Nipumi onaanupara lalo: Niaana rekena agaamere pa onaa-para koso lape agaa tema-daare nipuna agaa aba pagoa nipuna wae kone niminaamona sa.

52 Goa sa-pulu onaanumi nipu-para ape agaa gupa simi. Gore ne page Galili piri aa ya? Rekena agaa dipia makuaali. Gote-na agaa lakene aare Galili supara mada naopalimi iade.

53 Goa pua onaa rayo nimuna adaarenu-para pisimi.

8

Farisi aanumi paake yone ona adesimi

1 Go raburi onaa rayo nimuna ada pisimi pare Yesu Oliv rudune pisa.

2 Ekeraa-nanere yapi lapaasa raburi Yesu nipu rekoa lotu ada ru-nane wala pisa. Go rabu onaa adaapu nipu piri-para kiritainaloa Yesumi pirua nimu agaa moge riaasa.

3 Go rabu rekena agaana tisaanu page Farisi aanu page nimumi paake aa rume ona pirina adesimi-pulu mo onaa piri-para go ona mea ipua waatalo rikiraana marekasimi.

4 Go aanumi Yesu-para lalo: Tisaa, go oname aa paake rumea rabu adama.

5 Niaana rekena agaa madaare Moses-me gupa sa: Ona medame aa paake rumea-daare aana mua tu maomatepapelo buk madaa gupa tu ia simi. Gore nemere ake te pae simi.

6 Go makirae agaa madaare nimumi Yesu koso lape agaa ko tulalo pisimi. Yapare Yesumi kubuniaawa nipuna ki maalame su madaa pepa-rupa tisa.

7 Nimu paboa aawa agaa misimi rabu Yesumi rekoa nimu-para lalo: Gore nimina rikiraanare pupitagi nane aa meda pia ya? Go-rupa piri aare nipumi ona aana-me aba tina sa.

8 Goa loare wala kubuniaawa ki maalame su madaa pepa-rupa tisa.

9 Nimumi go agaa pagoa nimu padane padane laatapu popesimi rabu aa mudunu aba penaaloa aa medalomanu orope pisimi.

10 Nimu penaaloare Yesumi rekoa ona-para lalo. Go ona, mo aanuri aa-para pimi? Aa medame ne koso lape agaa-daa nata?

11 Oname lalo: Adaa Aa, rayo aba puame. Yesumi lalo: Gore neme page koso agaa nalano. Abia paina yapare pupitagi wala nanape sa.

Yesuri go su amaa piri onaa rayona epe paa

12 Yesumi nimu wala gupa
lakesa: Niri su rayone pimi
onaa rayona epe paa yaade
sa. Onaa rayome ni madaa
kone rulalimi-daare nimu
ribaane-para napamualimi
pare nina paamere nimuna
oro yaalo piraama pope pora
waatoa sa.
13 Go rabu aanumi nipu-
para lalo: Gore abia nere
agaa te-pulu nena gode
agaare ora agaa-daa dia simi.
14 Yesumi agaa gupa abusa:
Gore nina agaa lagedere
neme ipisude su-para wala
paluade su page ade-pulu
ora agaa lagialo. Gote ni aa-
para palua palo aa-para ipisu
palo nimimi na-ademe.
15 Nimina koso lape agaare
go su amaa kone madaa
teme.
16 Pare neme koso lape
agaa toa-daare ni agu
raapome nalano-ga nina
koso lape agaa ora lagialua.
Aapame ni epenasare ni
raapu pipa.
17 Nimina rekena agaa
madaa gupa tu iade: Aa
laapome oyae meda madaa
padane agaa tepere nipu
lapona agaa ora epe ta toa.
18 Goa pea-ga neme nina
agaare lagialo rabu Aapame
ni mea epenasa-ga nipumi ni
madaa agaa page lagea.
19 Goa sa-pulu nimumi
nipu agaa mulalo pisimi:
Nena Aapare aa-para pia ya?
Yesumi lalo: Nimimiri
ni-para nina Aapa page
na-ademe. Pare nimimi
ni ademe-rupa Aapa page
ademe sa.
20 Yesu nipu adaa lotu
adana mone paus kiritape
ada ru-nane pirua go agaa
lakesa. Gore goa sa rabu
nipuna yapi di narudu sa-
pulu pa aa medame nipu na-
aditalo pisa.

Yesumi lalo: Ni palua su-
parare nimi mada naepalimi
sa

21 Yesumi nimu-para wala
lalo: Ni palua-pulu nimimi
ni asapalimi pare nimina
pupitagi nape kone pa
saapimi-pulu nimi omalimi.
Ni palua su-parare mada
naepalimi.
22 Goa sa rabu Juda aanumi
lalo: Nipuna talo ni palua
su-para mada napalima ta-
ga akeane ta pae simi? Go
agaana re-re nipuna ope na-
lia ya?
23 Yesumi lalo: nimiri go
su amaa pimi onaa yapare
niri sogo yaa-para pirua ip-
isu. Nimiri su amaa madini
onaa yapare niri su amaa aa-
daa dia.
24 Goa pea-pulu nimina
pupitagi nape kone saapirua
omalimi-daa aba lagiawade.
25 Goa sa rabu nimumi
nipu agaa mulalo pisimi:
Nere aapi ya? Yesumi lalo:
Aba ripia nimi lagisude niri
gode yaade.
26 Nimina pupitagi nape
kone imi madaa neme agaa
adaapu lagialua. Goa palua
pare nipumi ni mea epe-
nasadere nipu ora pia-pulu
nipuna agaa pagaliminalo
laguaayo sa.

27 Mo saa agaare Aapame
lakene agaa yapare nanimi-
naasimi.
28 Goa pea-pulu Yesumi
nimu-para lalo: Oropere
nimimi ni Onaanu Raapu
Pirape Aana Si minasaalimi
rabu niri go agaana re yaa-
pulu mada niminaalimi. Go
rabu nimimi nina koneme
oyae napawa pare Aapame
lagi agaa nimi laguayo-daa
niminaalimi.
29 Nipumi ni epenasadere
aba ni raapu pipa. Nipuna
kone oro yaalo mogeaayo-
pulu Aapame ni madaa pedo
palia. Goa pea-ga ni agu
raapo napiruaayo.
30 Yesumi go agaa sa rabu
onaa adaapumi nipu madaa
kone rulasimi.

Ora ne agaame onaa ode mapiralia

31 Juda medalomame Yesu
madaa kone rulasimi-daa
Yesumi nimu-para lalo:
Gore nimiri nina agaa pago
mogealimiri nimi ora nina
disaipel onaa piralimi.
32 Nimimi ora agaa nim-
inaalimi rabu ora agaame
nimi ode maesepeaalia.
33 Goa sa-pulu nimumi
lalo: Gore niaare Abraham-
na si wane akuanu pima-
pulu niaare aa medana
kogonome adini aa-rupa
napiraema. Goa pea-pulu
neme akeane niaa ode
mapiraalua lae ya?
34 Yesumi nimu-para lalo:
Onaanumi pupitagi ne
kone saapiralimiri nimuri
pupitagina kogonome adini
onaa-rupa pimi sa.
35 Kogono adini aa meda
nipuna kogono pi aaraana
ada-para oro yaalo napiralia.
Dia, pare Siri oro yaalo ode
mada piralia.
36 Niri Aapana Si ya-pulu
neme nimi esepealuame
nimi oro yaalo ode onaa-
rupa piraliminalo pi.
37 Ni makuaayo, nimiri
Abraham-na si akuanu
yaade. Pare nina agaare
nimina robaa-para naia-
pulu nimimi ni tu maomaat-
alo pimi.
38 Aapame ni mea wasade
yae madaa lagialo pare
nimimiri nimina aapanumi
lagisade-a pa peme.
39 Nimumi nipu-para lalo:
Niaana Aapare Abraham
pirisade simi. Yesumi
lalo: Nimi Abraham-na sinu
pirisimi rabu nipuna pisade
kogono mogeteme.
40 Pare neme Gote-na lagi
agaa nimi ora agaa oro yaalo
laguaayo. Neme laguaayo
pare nimumi ni tu maomaat-
alo peme. Go konere Abra-
ham page napisa.
41 Go konere nimina Aa-
pame pisade-a peme. Ni-
mumi lalo: Niaana Aapa
Gote padane pia. Go Aapare
Gote ya-pulu niaa pa paake
aa yoloa madini naakinu-daa
dia simi.
42 Yesumi nimu-para lalo:
Gore Gote-re nimina Aapa
ria yaalo ni madaa pedo pu
raaname omola pame. Ni
Gote raapu pirua go su amaa
epawa. Nipumi ni mea epe-
nasa rabu ipisu pa aama
nina kone sua naipisude.

43 Go lagialo agaa akea pua
mada naniminaaeme? Gore
nina agaa gimoa napageme-
pulu naniminaaeme.
44 Nimi Satan-na sinu ya-
pulu nimina Aapana kone
mogeaatalo pimi. Nipuri ora
abade onaa tu maomae aa
pirisade. Nipuri ora agaa
nane aa ya-pulu nipuna kone
sua ora agaa ne aa pia.
Nipumi yaa agaa tea rabu
nipuna kone sua mogeaaya.
Nipu yaa agaana ne aa pirua
yaa agaa rayona aaraa pia-
pulu go kone mogeaaya.
45 Neme ora agaa lagialo
pare nimimi ni madaa kone
narulaeme.
46 Nimina rikiraanare aa
medame nina pupitagi nape
kone meda adea? Dia-
ga neme ora agaa lagialo-
ga akeane ni madaa kone
narulaeme?
47 Gote-na si wanenumiri
nipuna agaa pageme pare
nimi Gote-na sinu-daa dia
yaa-pulu nina agaa na-
pageme sa.

Yesumi lalo: Abraham napirina ni aba pirisu sa

48 Goa sa-pulu Juda aan-
umi Yesu-para lalo: Ne
Samaria su-para piri aa loa
nena raapu remo meda pia
lama-ga ora lama pae?
49 Yesumi lalo: Remo-daa
nina masaana napia. Neme
Aapana bi minasaayo pare
nimimi nina bi rabuani-
aaeme.
50 Neme nina bi napamu
minasaayo dia. Aa medame
nina bi minasaatalo pia-pulu
go aare ni madaa koso lape
agaa epe-rupa mada tea.
51 Neme nimi-para ora
lalo: Onaa rayome nina
agaa pagoa saapiralimiri oro
yaalo naomalimi pare kagaa
piralimi.
52 Goa sa-pulu Juda aan-
umi Yesu-para lalo: Abiare
nena masaa-nane remo pia-
daa niaame waru adema.
Onaa rayome nina agaa pa-
galimiri oro yaalo naomal-
imi laede.
53 Goa lae pare Abraham-
para Gote-na agaa lekene aa-
para omesimi. Nere niaana
Aapa Abraham mada maoge
yaate simi? Gore Gote-
na agaa lakene aanu page
omesimi-ga ne aapi nona pi
pirali ya?
54 Yesumi lalo: Neme nina
bipa nina minasaalua dia.
Pare nina Aapame nina
bi minasaaya. Go Aapare
niaana Gote padane aba
lamede.
55 Nimimi nipu na-ademe
pare neme nipu ade. Neme
nipu na-adolape yaalore ni
nimi yaa agaa ne onaanu
nona piane piruaayo. Pare
neme nipu ade-pulu nipuna
agaa mogeaato.
56 Nimina akua Abraham
ni madini adolalo pisa-pulu
pedo pu pirisa. Gore adesa
rabu ora raaname waru omo
pirisa.
57 Go raburi Juda aanumi
nipu-para lalo: Ne madini
diri maali 50-pela dia ya-
pulu akeane neme Abraham
ade lae ya?
58 Yesumi lalo: Neme ora
lalo. Abade Abraham nama-
dini rabu ni aba pirisude.

59 Go raburi nimumi aana mua nipu tulalo pisimi pare Yesu nipu kaledoa adaa lotu adaa gimoa amaa pisa.

9

Yesumi ini rubu pi aa mae-peaasa

1 Yesu pora pamisa raburi nipumi ini rubu pi aa meda adesa. Go aare agimi ini rabula palae madisa.

2 Go aa adesa rabu dis-aipel aanumi Yesu nipu agaa gupa misimi: Tisaa, nipu ini rubu pi aa ya-pulu aapimi pupitagi noa ini rubu ma-pasa ya? Go aa nipuna bipa pupitagi nisa palo nipuna agi aaraa lapome pupitagi nisipi-daa pisa pae simi.

3 Yesumi lalo: Go aa-na iniri nipuna pupitagi page agi aaraa pupitagi page nanisa. Dia, pare nimimi Gote-na kogono adenalo agina robaa-para pupalae madisa.

4 Abia naare rea raburi niaame nipuna ini epenasa Aapana kogono pamina. Orope ribaa yalia rabu kogono madaa napalima-pulu Aapana kogono abia pamina.

5 Ni su amaa onaa raapu pa pi rabu nimu paa mea katoa sa.

6 Goa loare Yesumi sope risa. Mo sopere su raapu mokopea sana mo aa-na ini sua palae kimi mea oraasa.

7 Go rabu nipumi agaa gupa sa: Go Siloam ipa ini-para waswas tula pu sa. Go ipa Siloam-na biri adaa agaa meda madaa mea penaasa teme. Goa lakesa rabu go aa ipa pua ini radepea wala ipuare ini epe-rupa rupaawa oyae adesa.

8 Gore nipuna adaare-para piri onaa medalomame nipu oyae ogetalo adesimi-pulu agaa gupa misimi: Abade go aamere oyaeyae oge mua gialepa lala pirisa simi.

9 Onaa medalomame lalo: E, go aa yaade simi. Pare onaa medalomame lalo: Dia, padane go piane ae rado simi. Go simi-pulu go aame lalo: Gore ni yaade sa.

10 Nimumi nipu agaa mis-imi: Nena iniri akea pua epea pae simi.

11 Gore aame lalo: Nimina aa Yesu temede aame sope su raapu mokopea nina ini-para pepeminaaria. Go rabu nipumi ni-para ne no ipa Siloam ini madaa waswas tula pu laa. Goa laa rabu waswas tula puaware ini ru-paawa oyae waru adawa.

12 Nimumi agaa misimi: Mo aa-na adaare aa-para pia ya? Nipumi maarea sa.

13 Go raburi mo ini rubu pi aa Farisi aanu piri-para mea pisimi.

14 Gore Yesumi mo aa-na ini-para kege mokopea mae-peaaria diri Kitu Pirape Yapi rabu pa simi.

15 Go rabu Farisi aanumi go aa-para lalo. Nena iniri akea pua wala epea pae simi. Nipumi nimu-para lalo. Nipumi nina ini-para kege tainaloa nina ini agaa rade-peaawa abia neme oyae epe-rupa ade sa.

16 Farisi aa medalomame lalo: Nipumi rekena agaa rasu Kitu Pirape Yapi di madaa kogono paa-pulu Gote-me go aa namea epe-nasa simi. Medalomame lalo. Pupitagi ne aamere go piane napiaa kogono mada pea pae simi. Apo agaame nimu rugulala pawa pirisimi.

17 Mo aa wala agaa mis-imi: Gore nipumi nena ini marupariaa-daa lae-pulu ne-mere nipu madaa ake te ya? Go aame lalo: Nipuri Gote-na agaa lakene aa kone salo sa.

18 Yapare Juda aanuna konere nipu aba ini rubu pi aa pirua pare abia nipuna ini maepeaaria-daa dia kone isimi. Go kone isimi-pulu nimumi go aa-na agi aaraa yaasimi.

19 Goa pua nimumi agaa gupa misimi: Go naakiri nena ya? Neme madisi raburi ini rubu pi madu i si palo lagi. Gore akea pua nipumi abia oyae mada adea?

20 Goa pua nipuna agi aaraa lapome lalo: Ora saana si yaade. Go page agimi ini rabula palae madu isa.

21 Pare abia nipuna iniri akea pua rupariaa yapae saa naniminaaepa. Go page aapimi nipuna ini marupariaa palo nipu pua agaa mealepa. Nipu oge naaki-daa dia ya-pulu nimi mada lagialia sipi.

22 Agi aaraa nipu lapo Juda aanu paalame omesipi-pulu nipumi goa sipi. Abare Juda aanumi agaa gupa robesimi: Aa medame Yesuri Gote-na Mea Repae Aa mo lotu ada-para teme-daare so amaa ratasamina simi.

23 Goa simi-pulu agi aaraame lalo: Nipu adaa aa ya-pulu nipu pua agaa mealepa sipi.

24 Go rabu mo ini rubu pi aa wala yaaloa nipu-para lalo: Gote-me ne adea-ga neme yaa madaa makuaa loa ora agaa lape. Go nena ini marupae aare pupitagi ne aa-rupa niminaatema.

25 Go aame lalo. Nipu pupitagi nea palo epe aa yapalo ni maarea. Pare padane yae-daa niminaato. Abade nina amame ni madisa raburi ini rubu pi aa pirisude. Goa pea pare abia nina ini epe ta-daa pi sa.

26 Nimumi lalo: Nipumi ne mada ake paa? Nena iniri akea pua maepeaaria pae simi.

27 Gore nipumi lalo: Neme nimi aba mo lagiawade pare nina agaa napagoa wala agaa mealeme: Gore akeane wala pagalimi? Gore nimi nipuna disaipel aa-rupa piralimi pae sa.

28 Goa sa-pulu nimumi nipu-para ero agaa gupa simi: Ne padanere go aa-na disaipel aa pi. Niaare Moses-na disaipel aanu pima.

29 Niaare Gote-me abade Moses agaa lakesa-daa nim-inaawa go aare aa-para epa palo niaa maarea simi.

30 Go raburi mo aame lalo:
Go tame agaare ora rado
meda. Go aare aa-para epa
palo nimimi na-ademe pare
nina ini nipumi maepaaria
31 Gore niaame ademe-
ga Gote-me pupitagi ne
onaanuna beten mada na-
pageade. Dia, pare onaan-
umi nipuna bi minasaawa
nipuna agaa mogeteme-
daare go onaana beten-re
Gote-me pagea.
32 Ora su yaa warisa rabu
onaanu omala ralala pua
abia page aa medana agimi
ini rabula palae-rupa nipuna
ini maepeariaade remaa na-
pageme.
33 Gore Gote-me go aa-daa
namea epenata pisa yaalore
nipumi go kogono mada na-
pula paa sa.
34 Nimumi agaa gupa
abusimi: Nena amame nere
pupitagi noa madiana. Gore
neme niaa agaa lagiali ya?
Goa loare go aa lotu adaa
amaa-nane ratisimi.

Kone rulae yaena saaba pimi onare ini rubu pi pimi

35 Gore nimumi mo aa
lotu ada amaa-nane ratisimi
rabu Yesu go remaa pagesa.
Go rabu mo aa asapua
adasaawa agaa gupa misa:
Ne Onaanu Raapu Pirape
Aana Si madaa kone rulaate
pae sa.
36 Go aame lalo: Tisaa,
go aare aapi ya? Neme
ni lagiali-daare neme nipu
madaa kone rulano.
37 Yesumi nipu-para lalo:
Neme nipu ade-ga abia saa
laapo agaa tepa sa.
38 Go rabu go aame lalo: Aa
Mudu, neme kone rulaato.
Goa loare nipuna rumu koba
pua Yesu re-para pirisa.
39 Go rabu Yesumi lalo:
Ni go su amaa ipuare koso
lape agaa rumaatalo pi. Goa
pua ini rubu pi onaanumi
oyae mada adalimi pare oyae
ademe onaanuri ini rubu pi
onaanu piralimi sa.
40 Goa sa-pulu Farisi
aa medaloma nipu raapu
pirisimi rabu go agaa
pagoare agaa gupa misimi:
Gore niaa ini rubu pi aa-rupa
pima lae pae simi.
41 Yesumi lalo: Nimi ini
rubu piata peme yaalore
nimi pupitagi nape kone
nasula peme. Goa pea pare
nimimi niaana iniri epe ta
teme-pulu nimina pupitagi
nape kone pa saapitimi sa.

10

Yesuri sipsip menana epe surube aa

1 Yesumi nimu-para lalo:
Neme ora lagialo. Aa
medame mena sipsip-na
kepo ru-nane polalo paliare
nipumi pora gaape aba
lobalia. Goa pea pare kepo
kabulalia-daare nipu paake
ne aa yaalo pea.
2 Gore pora gaape-para
odobaawa ru-nane pope
aare nipu sipsip puni aa
yaade.
3 Goa pea-ga pora gaape su-
rube aame pora lobalia. Go
rabu mo aame sipsip nimuna
bi padane padane laatapu
yaaloa amaa-nane mea pe-
naatea.

4 Goa puare sipsip puni
aame amaa mea puare nipu
aba palia. Goa pua sip-
sip puni aa-na agaa pageme-
pulu rata mea palimi.
5 Sipsip-numi puni aa
padanena agaa pageme-pulu
pa aa meda narata rata peme
pare pogola peme sa.
6 Yesumi nimu saa agaa
lakesa pare go agaana re na-
niminaasimi.

*Yesuri mena sipsip epe-
rupa puni aa-rupa pia*

7 Yesumi agaa wala lalo:
Neme nimi ora lagialo. Niri
sipsip mena-na pora gaape
nona piane pi.
8 Aba ripia ipisimi onaa-
nuri paake ne onaa ipisimi.
Goa pisimi pare mena sipsip-
numi nimuna agaa napages-
imi.
9 Niri pora gaape ya-pulu
pora gaape lobanoloare
onaanu ru-nane mada
odobaawa oro yaalo epe-
rupa kagaa piraama laama
palimi. Goa pea-pulu nimu
ru-nane odobaawa amaa
pua go-rupa eta nalimi.
10 Goa pea pare paake
ne aame oyae paake nolalo
ipua sipsip tu maomaatalo
epea. Onaanumi ni rata
mea ipuare oro yaalo kagaa
piraama laama palimi. Ni
ipisuri onaanuna robaa-para
oro yaalo kagaa pirape epe
kone mea kaloa rulatabenalo
ipisu.
11 Niri sipsip epe-rupa puni
aa ya-pulu nina sipsip-nu
nimu madaa omaluame pi.
12 Pare mone kogono pi
aa medare nipu sipsip-na
aaraa dia-ga wae yana epe-
nalo adaliare go aare pogola
palia. Goa pea-pulu wae
yaname sipsip ratu noa ratu
rubebe palia.
13 Go aare nipu pa mone
yoto kogono pi aa ya-pulu
nipumi sipsip madaa kone
waru naia pare wae yana
epalia rabu pogola palimi sa.
14-15 Goa pea pare niri
ora sipsip epe-rupa puni aa
yaade. Go kone madaare
neme sipsip ade-rupa ni-
mumi ni ademe. Nimumi
ni mada talimi pare neme
nimu punu piruaayo. Gore
Aapame ni adea-rupare
neme Aapa ade. Gore neme
nina sipsip raba mulalore
nimu madaa omaluame pi.
16 Nina pa sipsip
medaloma page pimi pare
go kepo ru-nane napimi.
Goa pea-ga nimu page ru-
nane mea epalua. Go rabu
nina agaa pagena loa padane
kuta-para kiritinaloa nimu
surubalua.
17 Goa pea-ga nimu madaa
omaluame pi-pulu Aapame
ni madaa pedo pu raaname
omea. Nimumi ni tu maoma-
limi rabu neme wala rekoa
epe-rupa piralua.
18 Pa onaame ni mada natu
maomalimi. Dia, nina kone
sua ni mada tinalo gimalua.
Nina oro yaalo kagaa pirape
kone wasupare nimumi tina
toa page neme wala mealua
page nina palua. Aapame
go agaa aba lagisa-pulu goa
palua su.
19 Juda aanumi go agaa
pagesimi-pulu nimu rugula

palapa pu pirisimi.
20 Onaa medalomame lalo: Nipuna masaana remo pia-pulu nipu maeyaaya simi. Akeane nimimi nipuna agaa pageme simi.
21 Pare onaa medalomame lalo: Dia, remome masaana piruare agaa go-rupa mada natea. Akeane remome ini rubu pi aa-na ini maepeaaria ya simi.

Juda onaame Yesu masaa rilasimi

22 Gore Jerusalem su-para Kitu Pirape Yapi di rudu sa. Go yapi di raburi abade nimuna lotu adana pora gaape lobesimi.
23 Go rabu Yesu mo lotu ada-para pua Solomon-na robene rum-para pamisa.
24 Go raburi Juda aanumi Yesu piri-para epa kutapub-aawa nimumi gupa lakesimi: Akeane neme niaana pu imu marekaari ya? Goa pua go agaa lagiali ya? Nere Gote-na Mea Repae aa yaalo agaa waru lagiape simi.
25 Yesumi lalo: Neme aba lagiawade pare nimimi go agaa napageme. Aapana puri kogono pe rabu naa bi ma-adaa ademe.
26 Ademe pare nimiri nina sipsip dia ya-pulu ni madaa kone narulaeme.
27 Nina sipsip-mi ni adoa nina agaa pagoa ni rata mea epeme.
28 Neme nimu oro yaalo piraama pope kone wasupa kaato-pulu ora mada naomalimi. Goa pua nina sipsip nina surubaayo-ga pa onaa medalomame mada napaake mealimi.
29 Nina Aapare onaa rayona mudu aa ya-pulu nipumi nimu surubena pa onaa medalomame mada napaake mealimi.
30 Aapa saa lapore ora padane-rupa pipa.
31 Goa sa rabu Juda aanumi aana mua nipu tulalo pisimi.
32 Yesumi nimu-para lalo: Aapame napiaa kogono adaapu panolo guaaya-pulu gore nimu aba waalawade wala ake kogono madaa kone sua aana-me ni tu maomaatalo palimi pae sa.
33 Juda aanumi agaa gupa abusimi: Nena epe kogono madaa aana-me natu maomalima yapare ne Gote-para ero agaa lae-pulu aana-me tu maomalima simi. Nere pa agaame akeane ne Gote nona piane pirali pae simi.
34 Yesumi lalo: Gore nimina rekena agaana buk madaare Gote-me gupa sa: nimiri Gote nona piane pimi lo tu ia.
35 Gore Gote-na buk-ri oro yaalo ora agaa lo aaya-daa pageme. Gore Gote-me nipuna agaa onaa lakeloa nimi Gote nona piane pimi lakesa.
36 Niri Aapame nipuna ririna sua su amaa mea rapaasa. Goa pisa-ga neme Gote-para akolo ero agaa toalo lame ya? Niri Gote-na Si lawade lame ya?
37 Neme Aapana kogono napaayo kone sua ni madaa kone narulaeme.

38 Pare nipuna kogono paluare go napiaa kogono madaa kone rulata peme. Goa pea-pulu Aapa saa lapo padane-rupa pipa-ga niminaalimina sa.
39 Go rabu nimumi wala aditalo pisimi pare mada naripinaasimi.
40 Go raburi Yesu nipu wala ipa Jordan pua kenaawa mone pamisare abade Jon-me onaa baptais kasade-para pua pirisa.
41 Go rabu onaa adaapumi nipu piri-para ipua lalo: Jon-me go piane kogono napisa pare nipumi go aa madaa lagisade agaare ora yaana simi.
42 Go raburi onaa adaapumi Yesu madaa kone rulasimi.

11

Lasarus omesa
1 Aa medana biri Lasarus nipu Betani su-para pirua yaina omesa. Go adaare-parare nipuna baani Maria Marta laapo raapu pirisa.
2 Go Maria-mere abade epe kaa pi wabola medame Yesuna aa laapo madaa koya suare nipuna irimi makaapu yaasa.
3 Go onana baani Lasarus yaina omesa-pulu nipuna baani laapo Yesu piri-para agaa laketa pisipi. Nipumi lalo: Abia nena epe adami aare yaina omea sipi.
4 Yesumi go agaa pagoa gupa lakesa: Lasarus-re ora ini adupiape yaina-daa dia. Gote-me nipuna epe paana puri orope adaminalo abia yaina omea. Go yaina madaare Gote-me nipuna naaki page epe bi gialiminalo meapana sa.
5 Yesumi Marta-para aki-para baani Lasarus-para pedo pu raaname omesa.
6 Goa pisa pare nipumi Lasarus yaina omea remaa pagesa rabu yapi lapome nipu su-para pa pirisa.
7 Piruare nipumi disaipel aa-para lalo: Niaa wala Judia su-para baina.
8 Mo disaipel aanumi lalo: Tisaa, go su-parare Juda aanumi aana-me ne tu maomaatalo pamede-ga ne go su-para akeane pali pa?
9 Yesumi saa pi agaa gupa sa: Naare ralade rabu aa meda pora go rabu paame nipu raba mealia-pulu porania namagataba lopalia.
10 Pare ribaa yalaina go aana robaa-para paa naia-pulu go aa pora-nia magataboa lopalia.
11 Goa loare Yesumi wala goa lakesa: Niaana adami aa Lasarus-ri aba u pataade pare neme nipu wala marekata palua sa.
12 Mogo aanumi lalo: Gore nipu u patare epe ta-ga nipuna mada rekalia simi.
13 Pare Yesumi go saa agaana re-re Lasarus pa ini adupiaade lakesa pare disaipel aanumi pa u patana kone isimi.
14 Go kone isimi-pulu Yesumi go saa agaana re gupa lakesa: Lasarus ini adupia yaade sa.

15 Pare neme nipu piri-para napirawa-ga epe ta. Nimumi ni madaa kone rulalimi-daare abiare nipu piri palima.

16 Tomas-na bi medare Didimus nipumi disaipel aa medaloma-para lalo: Tisaa, nipu raapu baina-ga ini adupiamona sa.

Yesuri wala rekapena page kagaa pirapena page re yaade

17 Gore Yesu Betani su-para pua puaa adesa pare Lasarus yapi medame matmat-para rogaabasaaya.

18 Gore Betani su oge-daa mo-pare aawa Jerusalem su-para oge-daa mo-para aasa. Goa pisa-daa Juda onaa adaapumi Lasarus ini adupia remaa pagoare nimu Maria Marta lapo piri-para ipisimi.

19 Goa puare go ona lapona robaa-para makuma patalo ipisimi omaa ada.

20 Marta-me Yesu epea remaa pagesa rabu nipu porania madaata pisa pare Maria ada pa pirisa.

21 Marta-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, ne go su-para pirita epola pae yaalore nina baani mada naomala paa.

22 Gore abia page neme oyae meda Gote-para beten te-daare nipumi mada gialiadaa niminaato sa.

23 Yesumi lalo: Nena baaniri wala rekoa piralia.

24 Go oname lalo: Gore wala orope epaliade yapi di rabu nipuna rekalia-daa niminaato sa.

25 Yesumi lalo: Gore niri onaanu wala marekaape re page nimuna kone wasupa oro yaalo kagaa mapiraapena re page pi. Onaa rayome ni madaa kone rulalimi-daare omalimi rabu nimuna kone wasupa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

26 Goa pea-ga onaa rayome pirua ni madaa kone rulalimiri ora mada naomalimi. Neme go agaa madaa kone rulaate pae dia ya?

27 Marta-me lalo: Aa Mudu, neme ne madaa kone rulaayo. Nere Gote-na Mea Repae Aa yaade. Nere Gote-me su amaa mea rapaasapulu ne ora Gote-na Si kone sua kone rulaayo sa.

Yesumi re sa

28 Marta-me gupa lakeloa sana nipuna aki Maria-para pawasi yaaloa pua lakesa: Tisaa epa pirua ne yaata-ga pulade sa.

29 Maria nipumi go agaa pagoa Yesu aipapulu madaama pisa.

30 Yesu nipu adaare-para abi naopapasa pare aba Marta nipu lapo madaasipipara aasa.

31 Gore Maria rekoa pisa rabu Juda aanumi nipuna pu robaa-para makuma patalo pirisimi-pulu Maria rata mea pisimi. Nimumi Maria matmat-para re ta polalo pula kone isimi.

32 Maria Yesu pirisa-nane pua nipu adoare kibu ripinaaba pirua lalo: Aa Mudu, ne go su-para epa pirita pae

yaalore nina baani mada naomala paa kone salo sa.

33 Yesumi Maria-para Juda aanu nimu raapu pirua re lala pirina adesa. Goa pua nipuna robaa-para kedaa pua nipuna pu o sa.

34 Go raburi nipumi nimu-para lalo: Nipu aa-para ro-gaarimi ya?

35-36 Nimumi lalo: Aa Mudu, epa ada simi. Yesumi re sa-daa mo Juda aanumi lalo: Adalepa. Mo ome aa madaa pedo ora pua re ta simi.

37 Pare aa medalomame lalo: Gore nipumi ini rubu pi aa-na ini maepeaaria. Goa pea-ga akeane nipumi Lasarus akeane omena gima?

Yesumi Lasarus wala marekaasa

38 Gore Yesuna pu robaa-para wala o sa-daa nipu matmat-para pisa. Go matmat-re ora aana apedaa-para aasa pare adaa aana-me pora gaape garulasimi.

39 Go raburi Yesumi lalo: Go pora gaape garulaarim-ide aana pane mealepa sa. Mo ome aa-na baani Marta-me lalo: Aa Mudu, nipu ro-gaabaina yapi maala popea-pulu abiare nipuna ro pugu palia.

40 Yesumi nipu-para lalo: Gore abade neme lagiawade. Neme kone rulali-daare Gote-na epe paana puri mada adaina lawade.

41 Goa sa raburi aana ka-pea mu pasa. Go rabu Yesumi yaa-para adasaawa lalo: Aapa, nina agaa waru page-daa ora pi lalo.

42 Oro yaalo nina agaa page pare go onaanu madaa apo lalo-daa. Goa lalo-ga ni-mumiri neme ni go su amaa mea rapaasa-daa kone rulal-imilo lalo sa.

43 Nipumi goa loa sana puri paloa gupa yaasa: Lasarus, ne rekoa amaa-nane ipu sa.

44 Gore mo aba ome aa rekoa ipisa rabu nipuna ki aanuri abade rogaae mamina ralapata palae ipisa. Nipuna ini agaa page mamina-me rogaae-rupa pa rogaa palae ipisa. Go rabu Yesumi nimu-para lalo: Nipu pora pamina esepealepa sa.

Aa mudunumi Yesu tulalo yada robesimi

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Go rabu Maria adola ipisimide Juda onaa adaa-pumi Yesuna pisa adoare nipu madaa kone rulasimi.

46 Pare aa medaloma Farisi-numi aanu piri-para pua mo Yesumi pisa yaenu pua lakesimi.

47 Go simi-pulu Farisi aanu-para Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para nimumi kaunsil aanu piri-para pua kiritaawa yada robesimi. Go raburi nimumi lalo: Go aame napiaa kogono adaapu pea-ga niaame akea pamina ya?

48 Nipumi oro yaalo goa paliare onaa rayome nipu madaa kone rulalimi. Goa palimiri Rom suna surube aanumi ipua niaana lotu ada epa kilipia niaana rurunu

rayo page yada pua tu maomali simi.
49 Goa simi pare nimuna rikiraana aa meda pirisa. Go aa-na biri Kaiafas nipu go maali padane-mame Gote-na miru irae aa mapiraasimi. Go aame ero agaa gupa sa: Nimiri ora kone nasua agaa pa teme.
50 Gore aa padaneme onaa rayo madaa omaliare ora epe ta. Pare niaana rurunu tu maomalimiri o ta sa.
51 Go agaa sa pare go agaana re naniminaasa. Yapare nipu Gote-na miru irae aa mudu go maali napirisapulu nipu Gote-na agaa lakene aa-rupa pirua lakesa. Go lakesade agaana re-re Yesumi Juda onaa madaa omoa raba minalo lakesa.
52 Yesumi onaa rayo madaa omali-pulu Gote-na onaa rayo ruru padane-para mapiraaliminalo go agaa Kaiafas-me lakesa.
53 Goa sa-pulu go yapimi ripia-mama puare Juda surube aa aanumi Yesu tu maomaatalo yada robo pirisimi.
54 Goa pisa-pulu Yesu Judia su-para mada napisa pare go su gimoa adaare meda-para pua pirisa. Go adaarena biri Efraim. Go-parare nipuna disaipel aanu raapu pirisa.
55 Juda aanuna eta yawe nape Pasova yapi di aba napena mo su aane-nane adaare-para piri onaa adaapu Jerusalem su-para ipisimi. Goa pisimi rabu nimuna yogane Gote-na ini agaa maepeaatalo pua kiritasimi.
56 Go rabu onaame Yesu asapulalo pisimi. Nimu lotu ada ru-nane epa kiritaawa agaa gupa simi: Ake kone sae ya? Nipuri go eta yawe ne Pasova yapi di adola epalia pae simi?
57 Farisi aanu-para Gotena Miru Irae Aa mudunumi agaa gupa lakesimi: Aa medame Yesu nipu adaliadaare niaa lagialepa simi. Nimumi Yesu aditalo pisimipulu go agaa lakesimi.

12

Maria-me Yesuna aa madaa wabola koyo sa
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Gore yapi di 6-pela aba dia naloa Juda aanuna Pasova ne yapi di sula palimi-pulu Yesu ipu Betani su-para pisa. Go suri Lasarus omesa rabu Yesumi nipu matmat-para marekaatalo pisade su yaade.
2 Go adaare-parare nimumi Yesuna eta yawaasimi-pulu Marta-me eta panapu kasa rabu Lasarus-para onaa medaloma Yesu raapu eta no pirisimi.
3 Go rabu Maria nipu wabola napu pe rayo mea ipuare Yesuna aa mada koyo sua pisa. Koyoare nipuna aalu irimi makaapu yaasa. Go wabolana epe kaare ada ru-nane rulatabesa.
4 Goa pisa pare Yesu nipuna disaipel aa medare Judas Iskariot orope Yesu gimaliade aa nipumi lalo:

5 Akeane go wabola madaa mone 1,200 kina nameape ya? Goa pua mone-re aa naraanu kalamina.
6 Goa sa pare nipumi naraanu madaa kone naisa. Dia, pare nipu mone paus surubape aa pirisa pare medaloma paake no pisa. Nipuri paake ne aa ya-pulu apo yaa agaa sa.
7 Goa sa rabu Yesumi lalo: Pinawa. Nipuna wabola koy-aade konere orope omalua rabu rogaalimide onaanumi nipuna kone madaa agaa loa piralimina.
8 Gore naraame ome on-aanuri oro yaalo nimi raapu piralimi pare ni nimi raapu oro yaalo napiralua sa.

Gote-na miru irae aanumi Lasarus tulalo pisimi

9 Yesu nipu mo Betani su-para pirisa rabu Juda aa adaapumi remaa pagoa Betani su-para ipisimi. Nimu Yesu padane adola pisimi pare Yesumi Lasarus matmat-para marekaasade aa page adola ipisimi.
10-11 Lasarus marekaasa-pulu Juda adaapumi nimuna aa mudu gimoa Yesu madaa kone rulasimi. Goa pua Gote-na miru irae aa mudunumi Lasarus tu maomape yada robesimi.

Yesu Jerusalem su-para aa mudu-rupa pisa
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Ekeraare eta yawe ne Pasova yapi di epalia-pulu onaa adaapumi Yesu Jerusalem su-para epalialo remaa pagesimi.
13 Pagesimi-pulu nimumi repena yonu muare Yesu epape pora-nia sulalo ria pisimi. Pa ipulaawa gupa yaasimi: Gote-na bi mi-nasaamina simi. Go aare Gote-na bi madaa ipula-ga Gote-me raba mina simi.
14 Gore Gote-na buk madaa isa-rupare ratua Yesumi donki mena adibae mua go donki menana masaana pirisa. Gote-na buk madaa agaa gupa isa:
15 Su adaare Saion on-aanu paalame naomalepape. Nena aa mudumi donki menana masaana pirua epea-ga adalepa.
16 Pare go raburi Yesuna di-saipel aanumi go buk madaa i agaa naniminaasimi. Pare orope Yesu nipu epe paana puri mula rekenaloa disaipel aanumi apo buk madaa i agaare aba pisimi-daa wala niminaasimi.
17 Abare Yesumi Lasarus matmat-para marekaasa rabu onaa adaapumi adesimi-pulu go remaa lama yola tisimi.
18 Goa pisimi-pulu onaa adaapumi Yesuna napiaa kogono madaa remaa pagesimi-pulu nimumi nipu pora-nia madaata pisimi.
19 Go rabu Farisi aanumi gupa simi: Gore su amaa onaa rayome Yesuna pora kuritimi-ga niaame agaa mada narasalima simi.

Grik onaa medalomame Yesu adolalo ipisimi

20 Onaanu Jerusalem
su-para ipua Gote-na bi
minasaata pisimi rabu
nimuna rikiraanare Grik
onaa medaloma pisimi.
21 Nimu Filip piri-para
ipua lalo: Niaame Yesu
adamona simi. Go Filip-na
ada Galili su ru-nane aasa.
Go suna biri Betsaida simi.
22 Filip-mi Andru pua lak-
enaloa nipu lapome Yesu
laketa pisipi.
23 Yesumi nipu-para lalo:
Abiare Onaanu Raapu Pirape
Aana Siri nipuna epe paana
puri meape diri epaade.
24 Neme nipi ora lagialo:
wit-na ini padanere su amaa
poaeme pare naope pa
saliare ora epe ta-daa dia.
Pare go ini su-para poainaloa
kaapu yoare wala opoa ini
adaapu madialia.
25 Aa medame nipuna
yogane kone wasupa madaa
pedo pu piraliare mada
nasaapiralia. Pare aa
medame su amaa pirua
yogane waru yae-daa kone
dia salia-daare nipu oro
yaalo kagaa piraama laama
palia.
26 Onaa rayome nina ko-
gono palua teme-daare ni
rata mea ipulupape. Goa
pea-pulu onaa medame nina
kogono raba meape onaa pi-
raliare ni nipu raapu pi-
ralua. Aa medame nina ko-
gono paliare nina Aapame go
aana bi minasaalia sa.

Yesumi nipuna omape di madaa agaa lakesa

27 Yesumi lalo: Abiare
neme kone adaapu robaa-
para mua kedaame omalo-ga
neme ake lano ya? Aapame
abia go di ni madaa gimena
toa. Gupa lano ya? Dia, goa
natoa-ga ni madaa go kedaa
ginalo ipisude.
28 Aapa, nena bi madaa
puri mapalaina. Goa sa
rabu yaa-para agaa meda
gupa ipisa: Nina bi madaare
puri masaawa orope page
masaalua sa.
29 Gore re-para piri onaa
rayome go agaa pagoa gupa
simi: Yaa-para ari kululu ta
simi. Pare onaa medalo-
mame lalo: Ensel medame
nipu-para agaa ta simi.
30 Pare Yesumi nimu-para
lalo: Go ta agaare ni pagape
agaa-daa dia. Nimi raba mu-
lalo pagaliminalo epaa ta.
31 Abiare go su amaa onaa
madaa koso lape agaa ipula.
Abiare go su amaa aa mudu
Satan rabuaniaalia.
32 Pare ni su amaa pira-
nore repena polopea madaa
mea tua mudiabalimi* rabu
neme onaa rayo page raba
mua mea palua sa.
33 Apo agaana re-re nipumi
kedaa rua omaliade madaa
ta sa.
34 Onaanumi Yesu-para
lalo: Niaana rekena agaa
madaa gupa pagema simi:
Gote-na Mea Repae Aare oro
yaalo piralima lo buk madaa
tua ia simi. Gore akea pua
nimumi Onaa Raapu Pirape

* **12:32:** Yesuna pisa kogono-para saa agaa page maoge yae nona pisa-daa Yesumi goa sa. Abiare ni go suna go aayo-daa sa. Wala orope oge-daa piruare repena madaa tua mudiabalimi raburi onaa rayo go pora-para yola popalua sa.

Aa-na Si mea mudiabalimi ya? Go aare aapi yapae?

35 Yesumi saa pi agaa gupa abusa: Oge rudu yapina nimi raapuri ni paa nona piane piralua. Goa pea-ga nimi paa raapu epe-rupa piralepape. Goa palimiri ribaame nimi narigitalia. Onaame ribaane-para pamualimiri aa-para pora pamualimi palo na-ademe.

36 Goa pea-pulu paa raapu piralimi raburi go paa madaa kone rulalimina. Go paare nimina robaa-para epenalo sa.

Juda aanu adaapumi Yesu madaa kone narulasimi

Yesumi go agaa loa sana nimu piri-para gimoa sana kaleda pirisa.

37 Yesumi abade napiaa kogono pisa-daa adoa nipu madaa kone narulasimi.

38 Goa pisa-daa Gotena agaa lakene aa Aisaiame nipuna agaa ora aata penaalo goa pisimi. Nipumi agaa gupa tu isa: Aa Mudu, niaana lakene agaa madaare aapimi kone rulaaya? Aa Mudu-na puriri aapi-para mea waatea yapae?

39 Gore nimumi kone mada narulasimi-rupare Aisaiame agaa aba tu isa-pulu goa pisimi. Agaa go-rupa tu isa:

40 Gote-me nimuna ini aba rigitisa. Nipumi nimuna pu robaa-para aana maaulaawa nimuna kone madia yaasa. Goa pisa-pulu nimuna inimi oyae waru na-ademe. Nimuna robaapara paa naepena-ga ni kone napereketeme. Goa pea-ga neme nimu mada namaepealua sa.

41 Apo agaare Aisaia-me Krais-na epe paana puri adesa-pulu nipumi go agaa madaa lo isa.

42 Go rabu page Juda aanuna aa mudunumi Yesu madaa kone rulasimi pare Farisi aanu madaa paala omesimi-pulu agaa kudiripu karome simi. Go rabu Farisi aanumi nimu lotu ada amaanane ratu talima loa pisimi.

43 Nimuna konere onaana pedo pape agaa loa Gote-me nimu raaname omea kone naisimi.

Yesuna kosome onaanu rumaalia

44 Gore Yesumi puri paloa agaa gupa sa: Onaa rayome ni madaa kone rulaeme nimumi ni madaa agu raapodaa narulalimi. Dia, pare nimimi ni mea rapaasade Aapa madaa page kone rulalimi.

45 Onaa rayome ni ademe rabu nimimi ni mea rapaasade aa page ademe.

46 Neme go su amaa ipisuri paa-rupa ipisu-pulu onaa rayome ni madaa kone rulalimiri ribaane-para mada napiralimi.

47 Onaa rayome nina agaa pagoa rasalimiri neme nimu madaa koso lape agaa natoa. Dia, neme su amaa piri onaa raapu koso talo naipisu pare nimi raba mulalo ipisu.

48 Onaa rayome ni gimoa naa agaa napagalimiri nimuna koso pagape aa meda pa pia. Gore orope

yapinu dia yalia rabu nina lagialo agaame nimuna koso agaa pagalimi.
49 Nina koneme agaa palano kone sua nalage. Ni mea rapaasa Aapame ni lagisa agaa nimi laguaayo.
50 Nipuna lagi agaamere oro yaalo kagaa piraama laama pope kone gia-daa niminaato. Goa pea-daa Aapame lagisade agaa toame pi.

13

Yesumi nipuna disaipel aanuna aa radepeasa

1 Mo Juda aanuna Pasova ne yapi diri wala yapi di meda popenaloa epalia. Go raburi Yesumi nipu go su gimoa Aapa piri-para wala paloa kone niminaasa. Nipumi nipuna su amaa onaa rayo madaa oro yaalo pedopu raana omape kone kalo kiriti isa-pulu abia page go kone ia.
2 Gore orope aebo Yesu nipuna disaipel aanu raapu eta nisimi. Go rabu Saimon Iskariot-na si Judas-me Satan-na kone kasa rabu Yesu madaa kawae madia pirisa.
3 Gote-me Yesu nipu puri rayo kasa. Goa pisa-pulu Yesumi nipu aapa raapu aba pirua ipisu-para palua kone sua niminaasa.
4 Goa pea-ga Yesumi nipu eta nane gimoa rekesa rabu nipuna mamina kolo isa. Goa puare nipuna mamina meda mua kego madaa yamesa.
5 Goa puare nipumi kopo-para ipa koyo paboare nipumi moge riaae aanuna aa radepeasa. Goa pa amaa puare nipuna mamina taul muare kunama pisa.
6 Goa puare nipu Saimon Pita piri ipisa rabu Pita-me lalo: Aa Mudu, nemere nina aa radepetalo pae?
7 Goa sa rabu Yesumi nipu-para lalo: Abiare nina napiralua pare orope mada niminaali sa.
8 Pita-me lalo: Nina aa naradepeape sa. Yesumi lalo: Neme nena aa-daa naradepealuare ne nina disaipel aarupa mada napirali sa.
9 Go rabu Saimon Pita-me lalo: Aa Mudu, gore nina aa agu naradepeape pare nina ki aalunu page rayo radepeapeaina.
10 Yesumi saa pi agaa gupa sa: Aa medame nipuna to rayo aba radepealiare nipuna amulu madaa wala waswas natalia. Nipuna aa agu radepeaalia. Nimi rayo amulu pea pare aa padane amuluna pea.
11 Yesuna aposel kogono aa padaneme yada roboa kawae madini aba adesa-pulu nipumi nimi rayo amulu pi-daa napimi pare aa padane amulu pealo lakesa.
12 Gore Yesuna disaipel aa rayona aa radepea kiritisa. Goa pua nipuna mamina mea maraawa nipuna eta nape siaa madaa pua pirua nimu agaa gupa misa: Gore abia neme nimi madaa pawadeana re-re niminaaeme pae?

13 Nimimi niri Tisaa-para
Aa Mudu-para teme. Goa
teme-ga ni ora go-rupa pi.
14 Niri Tisaa page Aa Mudu
page yapare nimina aa apo
radepeaato. Goa pea-ga nim-
imi nimina amenuna aa page
radepeatepape.
15 Neme nimi walalo
kone mua nimimi go-rupa
ratalepape.
16 Neme nimi-para ora
lagialo. Kogonome adini
aamere nipuna kogono
surube aa wala narabunia.
Goa page agaa wai lo repaae
aamere nipuna mea rapaasa
aa narabualia.
17 Abia ora agaa page
pare go agaa pagoa kogono
palimi-daare raaname omal-
imi.
18 Neme nimi rayo-para
nalalo. Dia, nina mapi-
raarude aanu-para lalo. Pare
go agaa madaare Gote-na
buk madaa gupa adalimina:
Aa meda ni raapu eta nalipa
pare go aame ni rabuani-
aalia.
19 Abia go yaenu abi na-
pea pare agaa lagialo-ga go
di epaliade raburi nimimi ni
mea Repae Aa madaa kone
rulaatepape.
20 Neme ora agaa lagialo.
Aa medame neme mea ra-
paato onaanu mealimiri ni
page mealimi. Goa pea-
ga nimimi ni mealimi rabu
nimumi ni mea rapaasade
Aapa page mealimi sa.

Judas-me Yesu yada lore aanu ora mea katea
(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Yesumi goa loare nipuna
robaa-para kedaa pisu-daa
agaa gupa sa: Neme nimi-
para ora lalo. Aa medame
nimina rikiraana pirua ni
yada lore aanu mea waatea.
22 Goa sa rabu nimuna ini
agaa-para one adala mone
adala pirisimi-daa aapi-para
ta pae kone isimi.
23 Disaipel aa meda Jon-re
Yesu re-para pirisa. Yesumi
nipu raaname omesa.
24 Goa pisa-pulu Saimon
Pita-me ni-para ini pobolo
ridipiaawa aapi-para lama
palo agaa mua lagisa.
25 Goa pisa rabu nipumi
neme Yesu ora re-para pua
pirua lalo: Aa Mudu, nemere
aapi-para lae ya?
26 Yesumi lalo: Neme oge
bret sapalae katoade aare go
aa yaade. Goa loare oge bret
mua Judas kasa. Go aare
Saimon Iskariot-na si pirisa.
27 Judas-me mo eta misa
rabu Satan aipapulu nipuna
robaa-para pua odobasa. Go
rabu Yesu nipu-para lalo:
Neme yada pulalo pali-daare
aipapulu pape sa.
28 Goa sa pare nimumi go
agaana re waru napagesimi.
29 Judas nipu mone paus
surube aa ya-pulu nimumi
Yesumi Judas ekeraa yawape
eta kabola penaalo laketa
kone isimi. Goa laketa palo
medalomame Yesumi Judas
madaa naraa onaanu oyae
kata penaalo ta kone isimi.
30 Pare Judas go eta mua
sana amaa-nane aipapulu
pisa. Go rabu ribaa
yabasaaya.

Yesumi rekena agaa kagaa moge riaae aanu lakesa

31 Judas penaaloa Yesumi lalo: Abiare ni Onaanu Raapu Pirape Aana Siri nipuna epe paana puri mea waatea-daa adalimina.
32 Gore Gote-me nipuna epe paana puri ni madaa waatea-ga ni Onaanu Raapu Pirape Aana Si mada adalimina. Ora abia go nipumi waatea sa.
33 Go rabu Yesumi lalo: Nina naakinu, abia oge rudupu yapi dina piramina. Oropere nimimi ni asapalimi pare ni paluade su-para mada naepalimi. Go agaare abade Juda onaanu page lakesude.
34 Abiare neme nimi kagaa rekena agaa lagialo. Neme nimi madaa pedo pu raana omalo kone ia-rupare nimina yagonu raapu kone padane go-rupa sua pipalepape.
35 Nimimi onaa madaa pedo pu raana omalimiri pa onaa rayome nimiri nina disaipel aa-rupa pirualimi sa.

Pita-me Yesu nipu masaa rilaawa gimalia
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 Saimon Pita-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, nere aa-para pali pae? Yesumi lalo: Ni palua-parare neme ni mada narata mea epali pare orope mada rata mea epali.
37 Goa sa rabu Pita-me agaa gupa misa: Aa Mudu, ne raapu abia mada napalipa ya? Nimumi ne tu maomalimiri ni page tinawa sa.
38 Yesumi lalo: Neme ni madaa ora mada omalua lo ora lae palo maarea. Neme ne ora lagialo: Yaa kuta mupaa narekeaina neme nina bi rana repo ni namakuaayo te sa.

14

Yesuri Aapa piri pope pora ria yaade

1 Yesumi nipuna disaipel aanu-para lalo: Nimina robaa-para kone adaapu nasua kedaame omape kone page nasalepape. Nimimi Gote madaa kone rulaawa ni madaa page kone rulaatepape.
2 Nina Aapana ada adaapu aaya-ga nimina pirape ada managola saata palua. Neme yaa agaa nalagialo.
3 Nimina pirape su pua managolaawa suare nimi mulalo epalua. Goa pea-ga niaa raapu piramina.
4 Ni palua-para nimimi pora mada adoa epalimi.
5 Tomas-me Yesu-para lalo: Aa Mudu, ne pali-parare abia namakuaatema. Akea pua niaame adoa pamualima ya?
6 Yesumi nipu-para lalo: Niri nimina epape pora page ora agaana re page oro yaalo kagaa piraama laama popena re page pi. Ni padane go-rupa pi-pulu onaa medame pora rado meda asapuare Aapa piri-para mada napalia.

7 Nimimi ni ademe-pulu
nina Aapa page mada adal-
imi. Gore abia ripima puare
nimimi Aapa adoa nipu nim-
inaaba piralimi.
8 Filip-mi Yesu-para lalo:
Aa Mudu, neme Aapa niaa
mea wala-ga niaame nipu
padane adoa raaname oma-
mona.
9 Yesumi lalo: Nimi raa-
puri oro adaapu piraarude.
Gore Filip neme ni waru na-
adae sa. Aa medame ni adea
rabu Aapa page adea. Goa
pea-ga akeane neme ni Aapa
walaina lae ya?
10 Gore Aapa saa medaa
pipa-para kone narulaaye?
Neme lagiawade agaare nina
agaa-daa dia. Aapa ni raapu
pirua nipuna kogono pea.
11 Aapa saa padane-para
pirapa lo lagiawade-ga go
madaa kone narulalimiri
gore napiaa kogono neme
pisude madaa kone ru-
laatepape.
12 Neme nimi-para ora
lagialo. Onaa rayome ni
madaa kone rulalimiri neme
pe kogono-rupa palimi.
Nimumi goa puare kogono
adaapupe rado meda page
mada palimi.
13 Nimimi nina bi madaa
oyae agaa mealimiri go
yaenu mada gialua. Gore
Aapana epe paana puri
nipuna Si mada epenatea-ga
adalimina.
14 Nimimi nina bimi beten
temere neme oyae mada gi-
alua sa.

*Yesumi Holi Spirit epena-
toa lo lakesa*

15 Nimimi ni madaa pedo
pu raaname omalimiri nina
agaa mana waru ratalepape.
16 Neme Aapa-para agaa
mealua-ga nipumi nimi raba
meape aa meda mea epe-
natea. Go aare ora agaana
Holi Spirit ya-pulu oro yaalo
nimi raapu padane-para pi-
ralia.
17 Pa su amaa on-
aanumi nipu na-adoa
naniminaaeme-pulu mada
namealimi. Pare nipu
nimi raapu piru robaa-para
rulatabalia-pulu nimimi
nipu mada adalimi.
18 Gore ni palua rabu nimi
agu raapo napiralimi. Niri
nimi piri-para wala epalua.
19 Wala orope oge-daa go
su amaa onaame ni wala
na-adalimi pare nimimi ni
mada adalimi. Go rabu neme
oro yaalo piralua-pulu nimi
page go-rupa oro yaalo piral-
imi.
20 Go di raburi nimimi
ni Aapa raapu piralipa-daa
adalimi. Nimi ni raapu pi-
ralimiri ni page nimi raapu
piramina.
21 Onaa rayome nina
kagaa agaa mana pagoa
mogealimiri nimumi ni
madaa pedo pu raaname
omalimi. Goa pua ni madaa
pedo pu raaname omape
onaanuri Aapame page nimu
pedo pu raaname omea. Goa
pua neme nimu madaa pedo
pu raaname omoa nina kone
mea waatoa.
22 Go rabu Judas medame
nipu Judas Iskeriot aa-daa
dia nipumi lalo: Aa Mudu,
nena kone niaa-para mea

waate pare akeane pa su amaa pimi onaanu page nawaate ya?

23 Yesumi lalo: Gore aa medane ni madaa pedo pu raaname omalia-daare nipumi nina agaa mogealia. Goa palia-pulu Aapame page go aa madaa pedo pu raaname omalia. Goa pea-ga Aapa saa go aa nipu piri-para pua nipu raapu piralipa.

24 Onaa rayome ni madaa pedo pu raaname naomal-imiri nina agaa napageme. Goa pea pare go pagamede agaare ora nina-daa dia ya-pare Aapame ni mea ra-paawa lagisa.

25-26 Go nimi raba meape aare Aapame ni madaa alopae aa meda epenatea. Go aare Holi Spirit ya-pulu nipumi nimi oyae rayo mogeawa neme aba lagi agaa page nimina kone-para mea saapiralia.

27 Niri nimi gimoa nimi kuma pi kone robaa-para in-alo gialua. Neme go kuma pi kone gialo pare go su amaa piri onaanumi nimi guaeme-rupa naguaayo. Goa pea-ga kone adaapu nasu paalame naomalepape.

28 Ni palua pare nimi piri-para wala epalua lagiawade agaare aba pagemede. Nimimi ni madaa pedo pu raaname omola peme yaalore ni Aapa piri-para palua-pulu nimi pedo pu raaname omalimina. Nina aapa aa mudu ya-pulu nimimi go madaa pedo peme.

29 Gore abia agaa go lagialo-ga apo epapede di epalia rabu nimi ni mada kone rulalimi.

30 Go su amaa nimi raapu agaa adaapu nayoloa la-gialua. Dia-ga go su amaa piri onaanuna aa mudu Satan epalia. Goa pea pare nipuna purimi ni mada narabuaniaalia.

31 Gore neme Aapana agaa rayo mogeaayo pare su amaa piri onaame neme Aapa madaa pedo pu raaname omalo-daa niminaalimina. Yapare baina rekalepa. Niaa go su gimoa baina.

15

Yesuri repena wain ria nona piane pia

1 Yesumi lalo: Niri ora wain ria nona piane. Nina Aapare go wain ope su-rubape maapuna aaraa pia.

2 Gore nina ope palaa ray-ome ini namadialiare Aa-pame go ope palaa pona tu rubea. Pare medalomame ini adaapu etalia-pulu Aa-pame go palaana rikininu rayo yaadea. Goa puare go palaame epe-rupa aawa ini ora adaapu madialia.

3 Neme nimi-para agaa aba lagisude-pulu nimi repena palaa wae-rupa aina yadoa rube epe yaade.

4 Ni nimi raapu piruare niaa oro yaalo epe-rupa pi-ramina. Niaa gupa napiral-imare nimi ini namadialimi. Go palaare repena madaa waru naopaliare nipuna ini page mada maetaalia.

5 Niri repena ria nona
piane pi pare nimiri go
repenana palaa nona piane
pimi. Aa meda ni raapu
piralia-daare go aame nina
agaa pagoa nipuna ini
madialia. Goa pua nimimi go
kogono agu raapo napalimi.
6 Aa medame saa raapu
napiralipa-daare go aare
pa repena palaa-rupa yado
rubalia. Goa puare kaapu
naloare nimu mea pua
kiritaawa repena sulaa-para
iralia.
7 Goa pea pare nimi ni
raapu pirua nina agaa pago
piralimiri gore nimina raana
madaa beten teme yae meal-
imina.
8 Gore nimi opoa ini waru
madialimi rabu nina Aapana
bi minasaalimi. Goa palimiri
nimi nina disaipel onaa-rupa
piralimina.
9 Aapame ni madaa pedo
pu raaname omea-rupare
neme nimi madaa page go
kone mapirayo. Nimimi go
kone mua saapiralepape.
10 Nimimi nina agaa pago
piralimiri nina pedo pu
raana omape kone ru-para
pimi. Gore neme Aapana
agaa pago nipuna pedo pu
raana omape kone muayo-
rupa mealimina.
11-12 Nina agaa manare
gupa: Neme nimi madaa
pedo pu raaname ome-rupa
nimina ame baaninu madaa
page pedo pu raaname
omape kone mealepape.
13 Aa medame nipuna
adami aa madaa pedo pu
raana waru omaliare adami
aa tu maomaatalo palimi
rabu page nipu talepa teare
gore ora epea pea.
14 Gore nimimi nina agaa
pagalimi-daare nina adami
onaa piralimina.
15 Goa pea-ga pagalepa.
Kogono pi aanuri nimumi
nimuna surube aa-na kone
na-ademe. Goa pea pare Aa-
pame ni lagi agaa rayo nimi
lagiawade-pulu neme nimi-
parare adami aa-na bi toa.
16 Nimimi ni abade
namapiraasimi pare neme
nimi aba nina epe kogono
mapaawa ini adaapu ma-
dialiminalo mapiraasude.
Go epe kogonona ininu
oro yaalo pa madu aalia.
Goa pea-ga nimimi nina
bi madaa beten temere
Aapame go yae gialia.
17 Goa pea-ga neme go
agaa mana lagialo: Nimina
ame baaninu madaa pedo pu
raaname omalepape.

Moge riae aanuna agaa pageme onaame yada loral-imi

18 Gore su amaa onaan-
umi nimi madaa pu imu-
para wae rero pi kone sal-
imiri nimumi ni madaa page
go kone aba simi-ga nimi-
naatepa.
19 Gore nimi go su amaa
onaana ruru pimi-daare
nimumi ora raaname om-
ena nimuna si wane-rupa
piralimina. Yapare nimi
su amaa pirisimi rabu
neme nimi yaaloa rado-
rupa mapiraasu-pulu go
onaanumi nimi madaa wae
kone ini.

20 Neme aba lagiawade
agaa pagalepa: Gore kogono
aamere nipuna aa adaa
mada narabuaniaaya. Goa
pea-ga nimumi ni tulalo
pisimi-pulu nimi page tulalo
palimi. Nimumi nina agaa
pagalimiri nimina agaa page
mada pagalimi.
21 Gore nimiri nina kone
rulae onaa ya-pulu nimumi
nimi page tulalo palimi.
Nina Aapame ni mea
rapaasa-daa naniminaawa
peme.

22 Neme nimu-para agaa
nalakeloa pola pisu yaalore
nimuna pupitagi ne kone
nasaapirata peme. Yapare ni
ipua lakesude-pulu nimuna
pupitagi ne kone saapiru-
aeme.
23 Gore aa medame ni
madaa iaa aulalia-daare
naa Aapa page go-rupa iaa
aulalimi.
24 Neme nimu piri napiaa
kogono ora rado-rupa na-
pula pisu yaalore nimuna
pupitagi ne kone nasaapi-
raama laama palimi. Pare
nina kogono adesimi pare ni-
mumi ni-para naa Aapa saa
raapu iaa auloame.
25 Yapare goa pea-ga
nimuna rekena agaa madaa
aba tisimide-rupa abia
epaade: Nimumi pa aama
ni madaa ratu yawe kone
suaeme pepa madaa tisa.

26 Gore nimina raba meape
aare Aapa raapu pirua
epalia. Nipu ora agaana Holi
Spirit ya-pulu Aapame mea
rapalia rabu nimi piri-para
epalia. Neme nipu Aapa
piri-para mea penaatoa-
pulu nipumi ni madaa agaa
lagialia.
27 Gore nimi page aba ripia
ni raapu pirua abia page go-
rupa pima-pulu nimimi page
ni madaa agaa laketapape sa.

16

1 Nimimi epe kone rulae
agaa nagimaliminalo agaa
abia lagiawade.
2 Oropere nimumi nimi
nimuna lotu ada amaa ratu
talimi. Orope di meda epalia
rabu nimi tu maomalimi-daa
ora niaame Gote-na kogono
pema kone sua palimi.
3 Nimumi Aapa saa lapo
na-ademe-pulu go lawade-
rupa palimi.
4 Pare neme go agaa
lagialo-pulu nimuna pal-
imede di epalia rabu nimimi
go agaana re niminaaba
piralimina sa.

*Holi Spirit-na kogono pea-
rupa*

5 Aba ripia nimi raapu epa
pirisude rabu go agaa nalag-
isude. Pare abia nipumi ni
abade mea rapaasade-para
palua. Goa palua pare nim-
ina rikinaana aa medame
ne aa-para pali palo agaa
nameme.
6 Aba lagiawade-pulu
nimina robaa-para kedaame
omoa pimi.
7 Yapare neme nimi ora
agaa lagialo: Neme nimi gi-
moa paluare epe ta. Akeane
epe ta toa ya? Gore ni na-
paluare Holi Spirit naepalia.
Pare ni palua-ga nipu nimi
piri-para mea epenatoa.

8 Gore nipu epalia rabu
su amaa piri onaanumi
pupitagi ne kone-para re-
depo ne kone-para Gote-
na koso lape agaa-para go
rayona re makuaaliminalo
nipumi mea waatea.
9 Gore su amaa piri
onaanumi ni madaa kone
narulaeme-pulu nimimi
pupitagi nape konena re na-
ademe.
10 Goa pua ni Aapa piri-
para ponoloa nimimi ni na-
ademe-pulu nimumi redepo
ne konena re na-ademe.
11 Goa pua go su amaa piri
aa mudu Satan madaa koso
lape agaa aba lakesade-pulu
nimumi koso lape konena re
na-ademe.
12 Nimi agaa adaapu la-
gialua pare nimimi mada na-
pagalimi.
13 Yapare ora agaa ne Holi
Spirit epalia rabu nipumi ora
agaana re rayo mea waatea.
Nipumi agaa lagialia rabu
nipu agaa natea. Dia, pare
agaa lagialia rabu nipumi
pagaliade agaa-para orope
epaliade yae-para lagialia.
14 Nipumi nina agaa pagoa
nimi lagialia-pulu nipumi
nina bi minasaalia.
15 Aapana oyaeyae rayore
nina saapiruayo-pulu neme
nimi aba gupa lawade:
Neme Holi Spirit lakene
agaare nipumi nimi mea
lagialia-daa makuaalimi.

Robaa-para kedaa saliare epe agaa pagalimi-daare raana alo palia

16 Yapi di rudu rabu nim-
imi ni na-adalimi pare wala
orope ogesi-daa pirua nim-
imi ni wala adalimi sa.
17 Goa sa-pulu disaipel
aa medalomame nimuna
yagonu-para agaa gupa simi:
Go ta agaana re-re akepu
ta pae? Nipumi gupa laade
simi: Orope ogesi-daa pirua
nimimi ni na-adalimi laade
pare orope wala nimimi ni
adalimi laade simi. Go page
nipumi gupa laade: Nina
Aapa piri-para palua-pulu go
agaa lagialo laade simi.
18 Goa laade-ga go agaana
re akepu ya? Go agaana re
niaa maarea simi.
19 Yesumi nipu agaa mu-
lalo pisimi-daa adesa rabu
nipumi nimu gupa lakesa:
Gore orope nimumi ni ogesi-
daa pirua na-adalimi pare
orope wala nimimi ni mada
adalimi lawade. Apo agaa
madaa agaa mulalo pimi
pae?
20 Neme nimi-para ora la-
gialo. Nimimi odo adaa
omoa re adaa teme pare
go su amaa piri onaamere
raaname omalimi. Nimina
robaa-para kedaa palia pare
orope nimina robaa-para i
kone perekea wala raaname
omalimi.
21 Go-rupa sa: Nogo naaki
maditimi rabu onanumi
nimuna madiape di rudu ta
rabu onanuna pu robaa-para
kedaa pea. Pare nimumi
mo nogo naaki madu suare
pedo pedo pua kedaa pi kone
naimi.
22 Go-rupa abia nimuna
robaa-para kedaa palia pare
neme nimi wala adalua
rabu nimi raaname omal-

imi. Gore nimimi raaname omalimi rabu aa medame go raana omape kone mada namu palimi.

23 Go di epalia raburi nimimi ni-para oyae meape agaa nateme. Neme nimi ora lagialo: Nimimi Aapa-para nina bina beten temere Aapame go oyae gialia.

24 Abadere nimimi nina bi madaa beten nasimide. Goa pisa pare abia agaa mealimina go yae gialia rabu nimina robaa-para raaname waru omalimi.

Go su amaa ia wae yaemere nimi mada narabuaniaalia

25 Neme saa agaame aba sude. Goa pea pare oropere saa agaa madaa natoa. Go rabu Aapana ora agaame lagialua.

26 Go yapi di epalia raburi nimimi nipu-para nina bimi beten lamina. Gore nimimi beten teme rabu nimi raba minalo neme beten akolo toa ya?

27 Aapare nipu nimi madaa pedo pu raaname omeapulu nimi nagialia. Nimimi ni madaa raaname omoa ni Aapa piri-para ipisudaa kone rulaarimi-pulu Aapame go kone ia.

28 Gore Aapa piri gimoa su amaa ipisude-ga abiare su amaa gimoa aapa piri wala palua.

29 Go rabu nipuna disaipel aanumi nipu-para lalo: Abiare neme saa pi agaa nalae pare agaa epe-rupa lagiaede.

30 Abiare neme oyae rayo lagiade-daa niminaatema. Goa pea-ga aa medame agaa wala mada namealia. Goa pea-pulu ne Gote raapu pirua gimoa ipisi-daa kone rulaema. Yesumi lalo: Abia kone waru narulaeme sa?

31-32 Pagalepa. Abia di apo rudu yala-daa nimimi ni piri-para gimoare nimina ada padane padane pogola pua piralimi. Go rabu ni agu raapo pitua. Yapare Aapa raapu pi-pulu ni padane napitua.

33 Gore nimi ni raapu pirua nimina robaa-para kuma pi kone inalo apo agaa lagiawade. Go su amaa piri onaanumi nimi kedaa waru gialimi-ga paalame naomalepape. Neme go su amaa piri onaanuna wae kone mea rubalua sa.

17

Yesumi nipuna disaipel aanu beten la sa

1 Yesumi agaa loa sana so yaa-para adasaawa lalo: Aapa, nina di rudu yala. Neme nena Si ni-para epe paana puri giali-ga neme page ne puri gialua.

2 Gore neme su amaa onaa rayo surubape kogono giside-pulu nena giside onaanu oro yaalo kagaa piraama laama pope kone kaato.

3 Oro yaalo kagaa piraama laama pope agaana re-re gupa: Onaanumi ne ora Gote padane-ma kone rulaawa neme ni rapaasade Yesu Krais madaa page kone rulaeme.

4 Neme nina kogono pu kiritisu-pulu nena epe paana puri mea waasude.

5 Aapa-ya, aba su yaa laapo waria pirisipa-rupare nina epe paana puri isude-rupa abia wala giaina.

6 Go su amaa pirua nena disaipel onaanuri neme ni giside-pulu neme nena bi lakelo kiritisude. Nimu nena onaanu yapare neme aba rumaawa giside.

7 Gore nimumi nena agaa pago mogesimi-pulu neme ni oyae rayo gisi-daa abia niminaaeme.

8 Neme agaa ni gisidere nimu aba lakesu rabu nimumi go agaa madaa kone rulaeme. Abade ne raapu pirua ipisude-pulu nimumi ora agaa niminaawa neme ni mea epenaside-daa kone rulaeme.

9 Neme nimu madaa beten gupa laalua: Neme pa su amaa onaa madaa beten naaato pare neme giside onaanuri nena onaanu ya-pulu nimu madaa beten laato.

10 Neme kone rulae onaare neme surubano-ga neme nina kone rulae onaa page surubaina. Goa pea-ga abia go onaanumi nina bi minasaaeme.

11 Abiare ne piri epalua-ga ni su amaa piri aa dia yapare go onaanuri su amaa pimi. Ora epe Aapa-ya, nena puri pane bimi nimu surubape. Saa pirapade-rupare nimu page niaa padane-rupa piramina.

12 Nena bi giside-ga onaa raapu piruare neme nena bina purimi surubesude. Neme nimu surubesu-pulu nimu padane-daa naeta palimi. Nena buk madaa aba tisa-rupare aa padane nipu aba etapasa.

13 Abiare ne piri epalua pare go su amaa piri onaana robaa-para ni madaa raana waru omalimi-pulu go agaa lagialo.

14 Neme kone rulae onaanu-para nena agaa lakesude rabu go su amaa onaanumi ratu yawesimi. Gore kone rulae onanuri ni raapu pimi-pulu go su amaare ora nimuna adaaredaa dia.

15 Gore abia neme kone rulae onaanu so yaa-para mea epainalo ne agaa namealo. Dia, pare neme nimu waru surubaina Satan-me nimu mada namabebolainalo beten laato.

16 Ni page nimu page niaana ora adaare go su amaadaa dia-ga niaana adaare ora yaa-para aaya.

17 Nena agaare ora agaa ria ya-pulu go agaame nimu ne raapu mada mapiraalia

18 Abade neme ni su amaa mea rapaside-rupa neme nimu su amaa piri onaapara epe agaa laketapape loa lakelawa.

19 Neme nimu ora nena si wanenu piralimina kone sua ni mea pu lo ne lagialo.

20 Pare neme go onaa padane madaa beten nato. Dia, pare onaa rayome epe agaa pago ni madaa kone rulaeme-daa beten laato.

21 Aapa-ya, Saa pirapanare imu page piramina. Goa

puare su amaa onaame neme ni mea epenasi-daa kone rulalimi.
22 Neme ni giside epe paana puri padane-rupa nimu kasu-pulu saa padane pirisipa-rupa nimu page pu robaa padane-rupa su piralimi lo beten laato.
23 Saame nimu raba mua pirina labana. Saa pipa-rupare nimuna pu robaa padane-rupa su prina la-pana. Goa pea-pulu su amaa onaanumi neme ni mea epenaside niminaalimi. Go page neme ni madaa pedo pu raaname ome-rupa nimu madaa go piane kone saina.
24 Gore Aapa-ya, Nemere aba go onaanu ni giside. Goa pea-ga ni piri-para epal-imi rabu nimu saa raapu piramina kone salo. Go rabu neme epe paana puri ni giside-daa go paa ade. Gore su yaa nawarisu rabu neme ni madaa pedo pu raaname omeside.
25 Gore redepo ne Aapa-ya, su amaa onaanumi ne na-ademe. Goa pea pare neme ne ade-rupa kone rulae on-aame page ne ademe.
26 Neme nena konei-rupa mua nimu lakelala pu pi-ralua. Goa puare ni madaa pedo pu raana omape-rupa nimu page mogeteme. Goa puare ni nimu raapu piralua.

18

Yesu aditalo ripinaasimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Yesumi beten aba loare nipuna disaipel aanu raapu go su gimoa oge ipa Kidron pua kenaasimi. Go su-parare maapu meda isa-ga Yesu nipuna disaipel aanu raapu go maapu-para pisimi.
2 Yesuna disaipel aanu raapu mo maapu-para aba kiritisimi-pulu Yesu madaa kawae madini aa Judas-me page mo maapu aba adesa.
3 Juda aa medaloma maapu-para lamua pisa. Go ipisimi aanuri soldia aanu-para lotu ada surube plisman-nupara nimu Judas raapu pisimi. Go surube aanuri Gote-na miru irae aa mudunu-para Ferisi aanumi page mea repaasimi.
4 Yesumi oyaeyae rayo nipu madaa epenalo adesa-pulu nipumi go aasimi aanu-para lalo: Gore nimimi aapi asapimi?
5 Nimumi lalo: Nasaret su-para piri aa Yesu simi. Nipumi lalo: Ni yaade sa. Go rabu yada robe aa Judas nimu raapu aasa.
6 Gore Yesumi ni yaade sa rabu nimu pogolasaawa sim-ina su amaa lopesimi.
7 Yesumi nimu agaa wala misa: Nimiri aapi asapimi pae sa. Nimumi lalo. Nasaret su-para piri Yesu simi.
8 Yesumi lalo: Nimiri ni asapeme-daa lagiawade. Nimimi ni adasaarimi-ga go disaipel aanu mea penaat-apa.
9 Yesumi gupa sa: Aapa, neme giside onaanuri ora padane naetapalimi. Nipumi

nimu go aba lakene agaana re ora adaminalo nimu mea penaatepa lo lakesa.

10 Go raburi Saimon Pita-me nipuna rai kutu mua Gote-na miru irae aa muduna kogonome adini naaki meda nipuna aane popo ki-nane karapu tu rubisa. Go kogono adini naakina biri Malkus.

11 Goa pisa-pulu Yesumi Pita-para agaa gupa lakesa: Neme mo rai kutu nipuna ada-para wala paba. Nina Aapame ni mea gi kapna kedaa pi yaere mada nanalua kone sae ya?

Yesuri Anas piri mea pisimi

12 Go raburi soldia aanuri nimuna surube aa mudu page Juda aanuna plismannu page nimumi Yesu ripinaawa opeme rogaasimi.

13 Goa pua Anas piri-para mea pisimi. Go maali runanere Kaiafas nipu Gote-na miru irae aa mudu pirisa. Nipuri Anas-na akua pirisa.

14 Go aamere aba Juda aanu-para gupa lakesa: Aa padane-mame onaa rayo raba mulalo nipu omaliadaare ora epe ta sa.

Pita-me lalo: Yesuri ni naade sa
(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Saimon Pita Jon saa laapome Yesu rata mea pisipa. Gote-na miru irae aa mudumi nipu aba waru adesa-pulu ni Yesu raapu ni Aa Mudu-na ada gaa-nane pua pirisipa.

16 Goa pisa pare Pita amaanane pora gaape regepea pirisa. Go rabu nipu Gote-na miru irae aa mudumi adesapulu nipu amaa-nane wala pua mo pora gaape surube ona agaa lakesu. Go rabu nipumi Pita ru-nane mea ipisa.

17 Go rabu pora gaape surube oname Pita-para gupa lakesa: Ne page mogo Yesuna disaipel aa kone salo. Pita-me lalo: Ni-daa dia sa.

18 Go rabu ora upaa pisadaa kogono aanumi page plisman-numi page repena meda irua adesimi. Goa peapulu Pita nipu nimu piripara pua rekaawa repena adala pirisa.

Gote-na miru irae aa mudumi Yesu agaa misa
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Go raburi Gote-na miru irae aa mudumi Yesu-para nipuna disaipel aanu madaa nipuna moge riaae agaa page agaa misa.

20 Yesumi lalo: Neme kudiri pi kone nasaapirawa. Nina disaipel aanu agaare lotu ada-para Juda aanu kiritasimi rabu go-para lakesu.

21 Goa pawa-pulu akeane ni agaa meae ya? Agaa pagemede onaanu agaa meape. Abade nimumi nina agaa pagesimi-pulu nimu agaa meape.

22 Yesumi goa sa rabu polisman medame Yesu kimi paara tua sana lalo: Akeane Gote-na miru irae aa mudupara ero agaa lae pae?

23 Yesumi lalo: Neme agaa wae laware go piri onaanu-para go agaa lakelape. Yapare neme ora agaa lakelawa-ga niri akolo tae?

24 Goa sa rabu nipu pena adibaina Anas-me Gote-na miru irae aa Kaiafas piri-para mea pisa.

Pita-me Yesu ni na-ade lo rana laapo sa
(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Pita pirua repena adala pirina go pirisimi aa medalomame nipu-para lalo: Go aa page nipuna disaipel aa kone salema simi. Pare Pita-me yaa agaa gupa sa: Ni-daa dia sa.

26 Goa pua Gote-na Miru Irae Aa muduna kogono aa medame Pita adoa lalo: Nere neme adawade rabu nipu raapu mo maapu aaripide kone salo sa. Goa sade aare abade Pita-me aane karapu tu rubisa aa-na ruru piri aa ya-pulu adesa.

27 Go rabu Pita-me wala lalo: Ni-daa dia sa. Goa sa rabu yaa gula rekoa agaa sa.

Yesu aa mudu Pailat piri mea pisimi
(Mat 27.1-2,11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Go rabu nimumi Yesu muare Kaiafas-na ada gimoa mo namba wan gavman-na ada mea pisimi. Gore ora yapi lapaasa rabu Juda aanumi yogane oto napinalo ruru rado piri gavman madaa niti pua ru-nane napisimi. Yogane oto pi yaalore Juda aanumi Pasova eta mada naneme.

29 Goa pisimi rabu aa mudu Pailat-me nimu madaata pua amaa-nane aawa lalo: Go aare akeane aditalo pame pae?

30 Nimumi lalo: Go aamere wae yae meda napula pea yaalore ne piri-para mada namea epola pema simi.

31 Pailat-me nimu-para lalo: Gore nimimi nimina nipu mea epame-rupa nimina koso lape agaa nipu madaa tapape. Gore nimina kogono sa. Pare Juda aanumi lalo: Gore niaame aa meda tu maomape-nare rekena agaa ia-pulu mada natalima simi.

32 Go agaa madaare abade Yesumi nipuna omape agaa lo mapaata sa-rupa lakesapulu abia go agaa ora ya talo pisa.

33 Go raburi Pailat gavman ada ru-nane wala pua Yesu-para lalo: Nere Juda aanuna aa mudu?

34 Yesumi lalo: Go laede agaare ora neme lae yapae aa medalomame lagiame-daa lae ya?

35 Pailat-me agaa gupa abusa: Niri Juda aa pi kone sae ya? Gore nina ruru-para nimuna miru irae aa mudunu page nimumi ne ni piri-para mea epame yaade. Goa pea-ga abade neme ake pisa pae?

36 Yesumi lalo: Nina surubape suri go suna-daa dia. Go su amaa onaa surubola pulape yaalore naa disaipel onaanumi ni raba minaloa yada pula pema. Goa pula pema pare Juda aanumi ni

madaa namealimi. Dia, su amaare nina surube su-daa dia sa.
37 Goa sa-pulu Pailat-me agaa gupa misa: Nere onaa rayona aa mudu yapae sa. Yesumi lalo: Nena laedega ni aa mudu pi. Gore neme ora agaa laketalo pere amame ni madini rabu go su amaa epa pirua go kogono padane pe. Goa pua onaa rayo ora agaana pora mogealimiri nina agaa pageme sa.
38 Go raburi Pailat-me lalo: Ora agaare ake yapae?

Aa mudu Pailat-me Yesu repena polopeana tamina sa
(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Go raburi Pailat amaanane pua Juda onaanu piripara pua lalo: Neme go aana waea meda na-adawade. Akeane tu maomatepape toa ya?
39 Go raburi nimumi Aapa akuanuna kone mogea Pasova yapi di rabu kalabus ada pati aa meda esepeatalo pisimi. Goa pea-ga Pailat-me lalo: Go Yesu Juda aanuna aa mudu esepeano yapae abi tapa sa.
40 Goa rabu nimumi puri paloa gupa simi: Go aa ora dia. Mo aa Barabas esepe rapaaina. Go aa Barabas-re nipumi pora pamua onaa tua oyae paake no pisa pare go aa esepeaina simi.

19

1 Goa simi rabu Pailat-me Yesu mea epenasa rabu aipuyame kudu tisimi.
2 Go rabu soldia aanumi ope itítumi raguna meda waria Yesuna aalu madaa maadipasimi. Goa puare nimumi mamina kane mua Yesu madaa maraasimi.
3 Goa pua nimumi nipupara lalo: Juda aanuna aa muduri abia epe-rupa pirape simi. Goa loare mo Yesu nipu ki paarame pua tisimi.
4 Pailat-re nipu ada gimoa wala amaa pua sana lalo: Adalepa. Nipu madaa wae yaenu meda na-ade-pulu nipu amaa-nane lamua epalua-daa adamina sa.
5 Gore Yesu nipu amaa puare nipuna ope ititu raguna maadipae-para kane mamina-para page maraasa. Go rabu Pailat-me onaanu lakesa: Go aa adalepa sa.
6 Gore Gote-na miru irae aa mudunu-para plismannupara go rayome Yesu adoa gupa simi: Nipu repena polopea madaa nil-mi taminapa. Nipu repena polopea-para nil-mi taminapa simi raburi Pailat-me nimu-para lalo: Gore nimina kogono-ga mua repena polopea madaa nil-mi talepa. Nipu madaa wae yae meda na-ade-ga nimina mea talepa sa.
7 Juda aanumi lalo: Niaana rekena agaa madaare go aa nipu Gote-na Si laapulu niaame rekena agaana pora ratua nipu maomalima simi.
8 Pailat-me go agaa pagoare paalame waru omesa.
9 Nipuna gavman ada runane puare Yesu-para lalo:

Nena suri aa-para pirua epae? Pare Yesumi agaa naabusa.
10 Goa pua Pailat-me nipupara lalo: Akeane ni agaa nalagiae ya? Ni aa mudu ya-pulu ne mada mea rapalua palo ne repena polopea madaa taminalo page neme mada toa sa.
11 Yesumi lalo: Gote-me ni surubenalo puri gula pisa yaalore neme go mada gula pisu. Goa pea-ga abade ni ne piri-para mea epamede aare nipuna pupitagi ne kone ora adaape saapira.
12 Pailat-me go agaa pagoa kone adaapu sua Yesu repaalua kone isa. Pare Juda aanumi gupa yaasimi: Neme go aa repaaliri ne ora namba wan gavman Sisar-na adami aa-daa dia simi. Go aare nipu aa mudu laa-pulu nipuri Sisar-na iaa pia simi.
13 Pailat-me go agaa pagoare nipumi Yesu so amaa-nane lamua ipisa. Goa puare nipuna koso pagape reke madaa pua pirisa. Go pisimi su madaare biri Aaname Warini Pora simi. Juda aanuna Hibru agaa madaare Gabata bi maasimi.
14 Goa pisimi rabu naare rikiraana aina ekeraa adaa eta Pasova nape yapi di epalia. Go rabu Pailat-me Juda aanu-para lalo: Nimina aa mudu adalepa sa.
15 Nimumi puri paloa gupa yaasimi: Nipu tamina nipu tamina pu simi. Repena polopea madaa nil-mi taminapa simi. Pailat-me nimu agaa gupa lakesa. Gore nimimiri nimina aa mudu repena polopea madaa tu maomamina kone saleme? Goa sa rabu miru irae aa mudunumi lalo: Ora aa mudu padane pia go aare Sisar yaade simi.
16 Go rabu Pailat-me Yesu mea pua kasa rabu repena polopea madaa tulalo mea pisimi.

Yesu repena polopeana nil-mi tisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Goa pua nimumi Yesu mea pisimi. Mea pisimi rabu Yesu repena polopea mariaawa lamua pisimi. Goa puare nipu su rado-para mea pisimi. Go pisimi suna biri Aa Aalu Rogaae Su teme. Go suri Hibru agaamere Golgo ta bi maasimi.
18 Go su-parare nimumi nipu repena polopea madaa nil-mi tisimi. Tisimi rabu wae aa lapo page repena polopea madaa tua Yesuri rikiraana tisimi.
19 Go rabu Pailat-me pepa meda tua so repena polopea rugini mudiasa. Go pepa madaa agaa gupa tua mudiasa: Nasaret su-para piri Yesuri Juda aanuna Aa Mudu yaade.
20 Gore Yesu nipu tisimiparare adaare adaape meda re-para aasa-pulu Juda adaapumi mo pepa dipisimi. Go pepare Pailat-me Juda agaapara Rom agaa-para Grik agaa-para tisa.

21 Gupa tinaloa miru irae Juda aa mudunumi Pailat-para lalo: Gore nipu Juda aanuna aa mudu lo pepa madaa natu saabape simi. Pepa gupa tape simi: Go aame lalo: Ni Juda aanuna Aa Mudu yaade laa tape simi.

22 Goa simi pare Pailat-me lalo: Mo pepa madaa tawade agaare naperekealepape sa.

23 Mo soldia aanumi Yesu aba repena polopea madaa tu maomaawa simina mo Yesuna mamina rekepua 4-pela rumaasimi. Goa pua etaa rini aa maala pirisimi. Nimumi nipuna mamina misimi pare go mamina rabula palae dia.

24 Goa pua-ga soldia aanumi lalo: Go mamina-re adaalupe ya-pulu nariripiamina. Go mamina kasa pua aa padaneme mina simi. Goa pisimi-daa Gote-na agaa i buk madaa agaa gupa isa: Nimumi nina mamina oyae mea rumaawa go madaa kasa pua misimi. Pepa madaa gupa tisa-pulu soldia aanumi goa pisimi.

25 Tisimi rabu go aanu nimu Yesuna repena polopea re-para pua rekaasimi. Yesuna agi-para nipuna papa-para nipuna agina yago Maria laapo page go rayo pirisimi. Go yago laapo medare padane Klopas-na ore pirina medare nipuna bi Mari Makdala bi ma-asimide ona pirisa.

26 Gore Yesumi nipuna agi aaraa lapo Jon page adoa agi-para lalo: Go ona gore nena naaki sa.

27 Goa loare Jon-para lalo: Go onare nena ama pia. Goa sa-pulu neme nipuna agi nina ada-para lamua pua pisu.

Yesu ini adupisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Go raburi Yesumi nipuna kogono dia sa-daa goa sa: Ni ipa nalame omalo sa. Nipuna agaa aba Gote-na buk madaa isa-pulu go agaa lakesa.

29 Goa sa rabu rero pi ipa meda kap-para pira palae isa. Soldia aanumi lubi omae nona piane yae meda mua go yaeme oge kap-para rero pi ipa meda pua kasimi. Goa puare nimumi repena uni madaa rukataawa Yesu nipu nenalo manaasimi.

30 Yesumi rero pi ipa noa lalo: Nina go su amaa kogono ora dia yaade sa. Goa loa sana nipuna aalu adaniaawa sana ini adupisa.

Yesuna perani ramame awesimi

31 Go raburi Juda aanumi Pailat agaa gupa misimi: Niaame mo repena polopea madaa ti aanuna aa uni ugituare niaa aaro mea ria pomona simi. Gore ekeraananere nimu Kitu Pirape Yapi kone isimi-pulu apo aa ronu repena polopea-para pa saabaliare o yalia kone isimi.

32 Pailat-me e sa-pulu soldia aanumi mo Yesu raapu nil tisimide aa lapona kibu rodope tisimi.

33 Goa pua nimu Yesu nil tabae-para kibu ugitula ipisimi. Goa pisa pare nipu aba ini adupisa-daa adesimi.

34 Goa pisa pare soldia aa padaneme nipuna ramame Yesuna perani-para awenaloa yaapi ipa laapo* aipapulu raa kilipisa.

35 Ni Jon-re neme waru adesu-pulu lagialo. Gore niaame nipu laketema agaa ora agaa kone sua nimi-naamina. Goa pua nipumi page kone mada rulalimi.

36 Soldia aanumi go pasimi-anuri Gote-na buk madaa gupa isa: Nipuna uni meda mada nakopetalimi-nalo buk madaa gupa isa-daa agaa ratisimi.

37 Gote-na agaa meda buk madaa gupa ia: Onaanumi nimina ramame awede aa adalimina tu ia.

Yesu aana apedaa matmat-para rogaasimi
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Gore Yesu aba rogaata loare adaare Arimatea su-para piri aa Josep nipumi Pailat lakeloa Yesu nipuna ro rita pono sa. Go Josep-re nipumi no Juda aanu madaa paalame omea-pulu nipumi kudiri pi kone sua Yesu madaa kone rulasa. Pailat-me e sa-pulu nipumi ria pisa.

39 Gore Nikodemus-mi page go aa abade ribaa Yesu piri-para ipisade aare nipu Josep raapu pisa. Nipumi repena ipaa-para repena yo rado meda-para go yae lapo mea pisipi. Go yaenuna kedaare 30 kilo nona piane mea pisipi.

40 Go aa laapome Yesuna ro mua apo repena ipaa yo lapo sapalae mamina-para rogaa rua pisipi.

41 Mo Yesu repena polo-pea madaa tisimide re-para maapu meda saabaasa. Go maapu-parare aana apedaa matmat kagaa meda isa. Go aana apedaa-para aa meda aba narogaasimi.

42 Gore Juda aanuna Kitu Pirape Yapi diri ekeraa-rupa ya-pulu Yesu ro go re-para isa aana apedaa-para rogaasimi.

20

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Gore adaa oro rabu ribaa pa yabaina Makdala su-para piri Maria mo aana apedaa matmat-para ipisa. Go rabu nimumi go aana apedaa pora gaape aba lobapaina mo-pare aawa adesa.

2 Go rabu Maria-me aloma ipua Saimon Pita-para ni Jon Yesuna raaname ome disaipel aa saa-para lalo: Aa Mudu-na rodere aba mea ria puamena-ga aa-para pua ru imi pae maarea sa.

* **19:34:** Yesuna peraani-para ramame awesimi rabu yaapi-para ipa kagaa karerene lapo koyasa adesare Yesu nipuna kone mapiraawa raana omesa-daa aame adalo pisa. Gore Jon 19.26-27 agaame page ta-rupa ada.

3 Goa sa rabu Pita saa lapo
nipu gimoa mo aana apedaa
matmat-para adola pisipa.
4 Gore Pita saa lapo
aloma pisipa pare neme Pita
maorope yawoa aba aloma
pisu.
5 Ni mo apedaa-para pua
none patabaawa rogaae
mamina adesu pare no ru-
nane na-adola pisu.
6-7 Pare Saimon Pita-re
orope aapu-nane ipuare mo
apedaa-para ora odobaawa
pua adesa. Nipumi rogaae
mamina padane isa-ga
adesa. Goa pua mo mamina
medaloma raapu naisa pare
nipu pakipu palae isa.
8 Go rabu aana apedaa-
para ni aba aloma pua
neme odobaawa ru-nane
pua adesu-pulu kone rulasu.
9 Gore Gote-na buk-mi Yesu
wala rekalia sa pare saame
naniminaasipa.
10 Goa puare saa disaipel
aa lapore ada wala pisipa.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adesa
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)

11 Maria aana apedaa
repaa-nane pua rekaawa re
lala aasa. Re pa lala aawa
sana nipu kubuniaawa aana
apedaa ru-nane adaniaasa.
12 Go rabu nipumi mam-
ina yaako pi maarae en-
sel laapo adesa. Go ensel
laapore Yesu ro rogaasimi-
para pirisipi. Medare aalu-
nane pirina medare olake-
nane pirisa.
13 Go ensel laapome Maria-
para lalo: Go ona, akolo re
lae? Oname lalo: Nina Aa
Mudu mea ria pisimina-ga
aa-para mea ru imi pae?
14 Goa loare nipu wala
pereke tuare Yesu rekesa-
daa adesa pare go aa Yesu
ora naniminaasa.
15 Yesumi nipu agaa gupa
misa: Go ona, neme akeane
re lae? Nere aapi asapi?
Maria-na konere go aa mo
maapu surube aa kone sua
nipu-para lalo: Aa adaa, nipu
aa-para ria puame? Nina
mea rita pono ni lagi.
16 Yesumi nipu-para lalo:
Maria sa. Goa sa-pulu Maria
pereke tua Juda aanuna
agaame Rabonai yaasa. Go
bina re-re ada agaame tisaa
simi.
17 Yesumi nipu-para lalo:
Nina Aapa piri-para abi
nape-pulu ni nasaapiraina-
ga nina amenu gupa pua
lakelape: Ni so yaa-para
puare niaana Aapa piri wala
palua. So yaa-parare niaana
Aapa Gote piri palua lo
lakelape.
18 Goa sa-pulu Makdala su-
para piri ona nipu puare
niaa disaipel aanu-para gupa
epa lagisa: Neme Aa Mudu
adawa. Nipuri niaana Gote
piri-para palua lagia.

Disaipel aanumi Yesu wala adesimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Go adaa oro rabu
naare pabola pulaina niaa
disaipel aanuri Juda aanu
paala omesima-pulu ada ru-
nane kiritaawa pora gaape
garulaawa pirisima. Go rabu

Yesu nipu pa ipua niaa piri-para epa aawa lalo: Nimina lo robaa kuma pu ina epe kone su piralepape.

20 Goa loa sana nipuna ki laapo-para perani page mea waasa. Go rabu niaame Aa Mudu adesima-pulu raaname omoa pedo pedo pu pirisima.

21 Go raburi Yesumi niaa-para wala lagisa: Nimina lo robaa epe kumapu ina piralepape. Aapame ni mea epenasa-rupa neme onaanu piri-para mea repaalua.

22 Goa loa sana nipuna popome niaa madaa komo polo paboa lalo: Nimimi Holi Spirit mealepa.

23 Onaa rayona wae yaenu raakepe rubalimiri go wae yaere ora dia yalia. Goa pua narakepe rubalimiri go wae yaere namea rabuniaalia sa.

Tomas-me Yesu adesa

24 Yesu niaa piri-para ipisa rabu disaipel aa padane-mare napirisa. Go aare Tomas pare nipuna bi medare Didimus.

25 Go aa napirisa-pulu niaame nipu lagesima: Paga, niaame Aa Mudu adama sima. Pare Tomas-me lalo: Gore nipuna ki madaa nil-mi tide kodo page nipuna perani-para nil-mi tide kodo oraalua-daare go rabu kone rulalua sa.

26 Wala sarara meda penaaloa niaa disaipel aanu ada ru-nane pirisima. Go rabu Tomas niaa raapu pirisima. Niaame pora gaape garulasima pare Yesu niaana rikiraana epa opapaawa lalo: Nimina lo robaa kumapu ina piralepape.

27 Goa loa sana Tomas-para lalo: Nena kimi nina ki kodo oraa. Ora oraawa adape. Gore oraaware nena ki ridu-laawa nina perani-para tide kodo page oraape. Nere kone laapo nasape. Ni madaa kone rulape.

28 Go rabu Tomas nipumi lalo: Nina Aa Mudu loa nina Gote sa.

29 Yesumi nipu-para lalo: Neme ni adae-pulu ni madaa kone rulaate? Onaanumi ni na-adoa kone rulalimide on-aare nimu raana omoa piral-imina sa.

Go dipiae buk-na re

30 Yesu napiaa kogono medaloma pisa rabu niaa disaipel aanumi adesima. Goa pisa pare go buk madaa rayo natu ima.

31 Pare go buk-para iade agaare nimimi Yesu ora Gote-na Si page ora Gote-na Mea Repae Aa kone rulaminalo tisude. Goa pua go kone nimuna robaa-para maodobaawa nipuna madaa kagaa piraama laama palimi.

21

Disaipel aa 7-pela nimumi Yesu adesimi

1 Oropere niaa nipuna di-saipel aanu ipa ini Taiberias repaa-nane pirisima rabu Yesu ipisa-daa niaame nipu adesima.

2 Niaa piri-para gupa ipisa. Yesu nipuna disaipel aanu Saimon Pita-para Tomas nipuna bi meda Didimus-para Nataniel-para pirisima.

Go aa Nataniel nipuri Galili adaa su robo ru-nane Kana adaare-para madini aa pirisa. Gore nipu-para Sebedi-na naakinu-para aa meda laapo-para niaa rayo padane-para pirisima.

3 Go rabu Saimon Pita-me niaa-para lalo: Neme ena mula pulu sa. Goa sa rabu neme lalo: Niaa page baina sima. Goa loare niaa ipunu madaa pua pirisima. Goa pirisima pare go ribaa ena padane-daa meda namisima.

4 Gore naare opapatalo palaina Yesu nipu no ipa repaa-nane epa reka aasa. Reka aasa pare niaame Yesu kone-daa naisima.

5 Go rabu nipumi niaa agaa misa: Nopo naaki-repaaya, nimimi ena medaloma meame? Niaame lalo: Nameama sima.

6 Go rabu nipumi lalo: Nimina ena agona mo ipunu popo ki-nane lopatepa sa. Goa puare go agona-para ena rulataboa enana kedaa pisa rabu ipunu ru-nane mada nayolasaasima.

7 Go raburi neme Jon Pita lakesu: Go aare Aa Mudu sude. Gore Saimon Pita-me nipuna mamina kolo ruboa kogono pala aasa. Yapare nina agaa pagoare nipuna mamina maraawa ipa-para pua pogoloa ki sama pua Yesu aasa-para pisa.

8 Niaa disaipel aa medalomare ipunu madaa piruare mo ena agona apalae mea pisima. Niaa ipa repaa adaalu pu napirisima-pulu disaipel aanumi mo ena agona ogesi adaalu (gupa 100 mita) yolasaasima.

9 Niaa ipa repaa-nane ipisima rabu repena meda rala aasa-daa adesima. Go-para ena-para bret-para go repena sulaa-para iraba aasa-daa adesima.

10 Go rabu Yesumi niaa-para lalo: Meamede ena medaloma mea ipulupa.

11 Goa sa-pulu Saimon Pita nipu mo ipunu madaa pua sana mo ena agona yola ria ipisa. Go ena agona-parare ena ora rulatabesa pare agona narugulatabisa. Gore ena dipisima pare ena 153-pela pirisa-ya.

12 Go rabu Yesumi niaa-para lalo: Epa nalepa. Goa sa pare niaame nere aapi yapae lo gupa nasima. Ora Aa Mudu niminaasima-pulu agaa nasima.

13 Go rabu Yesumi bret mua niaa gisa. Mo ena page goa pisa-daa mea misima.

14 Yesu matmat madaa aba rekoa puare niaa piri-para rana repo ipisa-daa adesima.

Yesu Pita laapo agaa sipi

15 Niaa eta aba noare Yesumi Pita-para lalo: Nere Jon-na si Saimon yaade. Ni madaa pedo pi kone guaayere go konemere disaipel aanuna go kone maoge yaape? Pita-me lalo: Aa Mudu, neme ne madaa pedo waru pe sa. Yesumi nipu-para wala lakesa: Nina sipsip sinu suruboa eta kalape sa.

16 Wala rana laapo Yesumi lalo: Jon-na si Saimon-re

neme ni madaa pedo pu kone waru suaaye pae? Aa Mudu, neme ne madaa pedo ome-daa ade sa. Yesumi nipu-para lalo: Gore neme nina sipsip menanu eta kalape sa.

17 Wala rana repo Yesumi Pita-para lalo: Saimon ne Jon-na si nemere ni madaa pedo pu raaname ome ya? Gore Yesumi rana repo agaa misa-daa Pita-me odome omoa lalo: Aa Mudu, neme oyae rayo adega neme ne madaa pedo pu raaname ome-daa niminaate sa. Yesumi nipu-para lalo: Gore nina sipsip menanu suruboa eta kalape.

18 Ne-para ora agaa lagialo. Ne ogege aa pirisi rabu nena kone sua aako aapu lapo yamoa pora pamisi. Pare ne yomagae pirali rabu nena ki ridulainaloa aa medame ki adia nipuna kone sua ne mea palia.

19 Yesumi go saa agaa sadaare orope Pita-na omape di rabu nimumi ki adia tu maomaliminalo pare Gotena bi minasaalia sa. Go rabu Yesumi Pita-para lalo: Ni rata mea ipu sa.

Yesu Jon lapo agaa sipi

20-21 Abare ni Yesu re-para pirua eta nisipa rabu Pita-me agaa gupa misa: Aa Mudu, nena kawae madini aare aapi yapae? Gore abia Pita-me pereke tua ni adesa rabu nipumi lalo: Go aa madaare ake palia ya?

22 Yesumi lalo: Gore nipu pa pirina epalua kone sanore nena kogono ya? Ne-para lawade ni rata mea ipu.

23 Yesumi go agaa sa-pulu ni mada naomaluade remaa lakesa pare Yesu gupa nasa. Dia, nipu pirina epalua kone saluare nena kogono yapae lo gupa sa.

24 Ni Jon neme go oyaenu madaa remaa lagisude. Neme page pepa madaa tisu. Go agaa madaare Yesu ora agaana re adema.

25 Pare Yesumi kogono medaloma adaapu pisa. Go kogono rayo rado rado pepa tulalo palimare go su amaa buk ora rulatabalia kone salo.

Ni Jon go buk tisude. Go yaade.

Aposel Aanuna Kogono Ripia Agaa

Go buk Aposel aanuna kogonore Luk-na agaa ogesidaa wala lapopa oda ta saaya. Go buk page Luk-mi tisa. Go buk-para adalima yaere gore Holi Spirit-mi Aposel aanu pora waasa rabu Yesuna Epe Agaa pamu lakesimi. Gore Jerusalem supara page Judia su-para page Samaria su-para page ora su rayona page pamu lakesimi (1.8).

Buk Aposel-mere Krais-na lotu ada Juda aanuna rikiraane rekataboa oropere adaare rayona page su rayona page pisa remaa sa. Luk-mi goa mea waatalo pisa: Krais-na kogono-para onaanuna kone wasupame Yesu ratiae lapore, Gote-me abade Israel onaa lakesaya-rupa waatalo pisa.

Adaa yae meda Buk Aposel-me tare Gote-na Holi Spirit-na kogono. Aba ripiare Holi Spirit-ri Pentikos yapi di rabu disaipel aanu piri ipisa. Wala oropere Holi Spirit-mi nimuna kone maredepo yaawa puri kasa.

Go buk madaare agaa adaalupenu Aposel-numi pa onaanu lakesimi page ia. Niaame adalema. Onaa adaapumi go Epe Agaa kuritimi rabu lotu ada adaa ta.

Moge riaae aanuna kogono madaare Aposel aanuna remaa adaapu ia pare agaa adaapuri Pita-para Pol lapona kogono pi-rupa page ia. Pita-re Yesu raapu pami disaipel yaade. Go yapare Pol-mere aba ripia Yesu narata mea pamisa. Dia, Yesuna lotu teme onaanu rabuaniaatalo kogono pisa. Pare Yesumi Pol yaaloa nipuna kogono neme aba riri-nane paina palimina sa.

Go buk-na meda-paranuri Luk-mi Pol madaa pia remaa talore: Niaame pemae ta. Makuae aa adaapumiri Luk page Pol raapu pamisana kone imi.

Robonu gupa adamina:

Yesumi agaa lakeloa yaa-para pisa (1.1-11)
Judas-na kogono aa medame misa (1.12-26)
Jerusalem su-para epe agaa madaa kogono pisimi (2.1–8.3)
Judia su-para Samaria laapo ratana epe agaa lakasimi (8.4–12.25)
Pol pamua su adaarenu rayona epe agaa pamu lakesa (13.1–28.31)

1 Yesa Tiofilus:* Nina aba pepa padane madaare neme aba Yesuna pisade kogono-para nipuna agaa-para apo pepa madaa tua repaasude.

2 Nipuna kogono ripima pa amaa pua so yaa-para penaalo go agaa rayo pepa

* **1:1:** Go kogono aanuna buk-ri Luk-mi tua isa. Buk medaa Luk nipuna page tisa. Goa pua nipuna yago medaa Tiofilus piri tua repasa.

tua repaasude. Goa pua Yesumi Holi Spirit-na purimi nipuna mapiraasade aposel kogono aanu-para agaa mana lakeloa sone pisa.

3 Gore aba omenaloa yapi di 40-pela popenaloa aposel kogono aanu raapu epa kiritaawa pirisa. Nimu raapu pirisa rabu nimumi nipu ora pa pia kone inalo oyae adaapu pisa. Goa pua epe kogono radonu pu Gotena Surube Su madaa agaa adaapu lakesa.

4 Aposel aanu raapu kirita pirisa rabu Yesumi nimu agaa gupa lakesa: Nimimi Jerusalem suri nagimalepape. Nina Aapame gialiade yae mealiminapa ado piralepape. Go yae madaare neme agaa aba lagisude.

5 Gore Jon-me onaanu pa ipame baptais meaasa pare wala ogesi-daa pa pirua Holi Spirit-na puri mada baptais mealimina sa.

6 Aposel aanumi Yesu raapu kiritasimi rabu nipu agaa gupa misimi: Aa Mudu, niaa Israel onaanuri aa-rabu niaame go su-para suruba piralima yapae?

7 Yesumi lalo: Aapana yapinu nipuna ia-rupa mada naademe. Aapa nipuna bipa di ia-pulu ni naniminaayo.

8 Yapare Holi Spirit nimi madaa epenatea rabu puri mealimi-pulu nina pisude remaa Jerusalem su-nane page Judia Samaria lapona apo ipanu popea-nane su rayona laketa pulupape sa.

Yesu yaa-para pisa
(Mak 16.19-20; Luk 24.50-53)

9 Nipumi go agaa loa nimumi adapaba pirina Yesu yaa-para pua moae yako yaa medame nipu mea pua rigitisa.

10 Yesu so yaa-para pisa rabu aposel kogono aanumi adaba pirina aa laapo nipu raapu rekasipi. Go aa laapona mamina-re yaako pi maraasipi.

11 Nipu lapome lalo: Galili aanu-ya, akolo yaa-para adaba pimi pae? Go puade Yesuri wala orope go-rupa wala epalia sipi.

Judas-na kogono aa medame minalo mada misimi

12 Goa pua aposel kogono aanu Rudu Oliv kilipia wala Jerusalem su-para pisimi. Rudu Oliv-ri Jerusalem supara siti re-paraga gupa wan kilomita-rupa adaalupu aasa.

13 Jerusalem su-para puare nimuna so ada rum ae-para pua pirisimi. Go pua pirisimi aanuna biri go-rupa: Pita-para Jon-para Jems Andru laapo page Filip Tomas laapo page Bartolomyu Matyu laapo page Jems medare Alfius-na si page Saimon-re nipu Selot-repaa page Judare Jems medana si page nimu rayo pirisimi.

14 Go aanu rayo nimuna kone padane-para sua beten lala pirisimi. Go ona raapu page Yesuna agi ame baaninu page beten lala pirisimi.

15 Goa pua yapi medaloma pisa rabu kone rulae onaanu kiritasimi. Onaare gupa 120-pela kiritasimi. Go rabu Pita-me rekoa agaa gupa sa:

16 Ame baaninu, pa-galepape. Gote-na pepa madaa Holi Spirit-mi Juda onaanuna kone Devit aba kasa-pulu nipumi pepa madaa tisa. Go Juda-re Yesu gimoa iaanumi tinalo yada robesa.

17 Goa pisa pare Judas-re ora niaa raapu pirua niaana kogono raba minalo Yesumi Judas mapiraasa.

18 Yapare go aame yada roboa mone misa. Go mone-mere su meda kaboa orope ope noa lopoa robaa rugu-lataaboa lo koyapape pua omesa.

19 Jerusalem su-para piri onaanu pagoa go suna biri Akeldama maasimi. Go bina re aa yaapi i su teme.

20 Go madaare Buk Sam-para go aa madaa agaa gupa tisimiya: Nipuna ada pa rai aina. Aa medaloma go ada-para mada napirina sa. Goa page tisa: Aa medame nipuna kogono mina sa.

21 Goa pea-ga abiare ni-aame aa meda meamina. Go aa nipuri niaa raapu oro yaalo Yesumi agaa mogeasa rabu page niaa pamisima rabu page go rayo ado kiriti aa adoa meamina simi.

22 Jon-me Yesu baptais mea kasa rabu page Yesu omoa rekoa wala yaa madaa pisa rabu page go rayo ado piri aa meamina simi. Go piane aa mua niaa raapu Yesuna omoa wala rekesa-ga pamu lamina simi.

23 Pita goa sa rabu aa laapo mada minalo gupa simi: Medare Josep nipuna bi medare Barsabas page Justus page temede. Aa medare nipuna bi Matias teme.

24 Go rabu beten gupa simi: O Aa Mudu, ne onaa ray-ona kone ade. Go aa laapo niaame makeme tulalo pa-lima aa neme aa padane mea waalape.

25 Goa puare go alopatema aame Judas-na kogono mina. Go aa Judas-re nipuna yoto mua ora wae su-para pua simi.

26 Goa loa nimumi aa laapo adoa Matias madaa raana omesimi. Go aa kogono aa 11-pela raapu aasimi.

2

Holi Spirit epenasa

1 Yapi di Pentikos rudu sa rabu kone rulae onaanu ada padane-para epa kiritasimi. Kiritasimi onaanuri 120-pela pirisimi.

2 Go Pentikos yapi rabu yae medame yaa madaa mu mu loa sana aipapulu adaa po ripu-rupa ipisa. Go rabu nimu piri ada-para epa ru-latabesa.

3 Goa pisa rabu nimumi repena sulaa-rupa rugula rugula pisa rabu nimumi adesimi. Rugula rugula pua rabu repena sulaa nona piane yaere nimu madaa padane padane lo epa pirisa.

4 Goa pisa rabu nimu madaa Holi Spirit-mi epa

rulatabesa-pulu adaa agaa rado rado simi. Go agaare Holi Spirit-mi nimu kasa.

5 Goa pisa rabu Juda aanu medaloma Jerusalem su-para epa pirisimi. Gote madaa kone rulae aanuri adaare su rayona page gimoa epa pirisimi.

6 Gore onaa rayome go po ripu nona piane yae pagesimi rabu nimu rayo adola kiritasimi. Goa pua nimuna adaa agaa pagesimi rabu nimu ora paala omesimi.

7 Goa pua nimumi kidipaa ragi tua gupa simi: Go adaa agaa teme aanuri ora Galili su-para piri onaanu yaade simi.

8 Goa pea pare nimumi agaa lalaina pagalema rabu niaana adaa agaa pagalima simi.

9 Niaana suri Partia-para Midia-para Elam-para Mesopotemia-para Judia-para Kapadosia-para Pontus-para Esia-para

10 Frigia-para Pamfilia-para Isip-para mo adaa su Libia-para Sairini su page pirua epa amaa. Gore niaa medalomare Rom page pima simi.

11 Niaare ora Juda-para ruru rado onaanu lotu padane tema onaa page pima. Niaa medalomare su Krit Arebia lapo page pima. Goa pea pare kone rulae onaanumi agaa teme rabu nimu rayome niaana adaa agaa pagoa Gote-na epe kogono madaa pagamade simi.

12 Goa pisa-pulu aanuri ora pogolasaawa ki wage wage pua agaa gupa lo pirisimi: Go aare ake piane yapae simi.

13 Goa lo pirisimi pare pa aa medalomame giri laawa gupa simi: Go aanuri ipa wain (bia) noa maeyateme simi.

Pita-me agaa lapedepesa

14 Go rabu Pita aposel kogono aanu 11-pela raapu rekaawa onaa rayo-para agaa puri paloa gupa sa: Juda onaa-para, Jerusalem su-para onaanu-ya, nimimi go agaa pagalepa.

15 Nimina konere nogo aanu ipa bia noa maeyateme* kone saeme pare abia naare pena ipulaina pa 9 klok rabu aema sa.

16 Ribaa rabu ipa bia nemede. Go kone madaare Gote-na agaa lakene aa Joel-me Gote-na buk madaa aba agaa gupa tu isaya:

17 Gote-me lalo: Orope su yaa dia yaliade rabu neme gupa palua: Nina Holi Spirit onaa rayo madaa mapiraalua. Goa pua nimina nogo naakinu nina agaa laketeme. Goa pua nimina aanumi oyae adalimi.

18 Go di rabu neme nina kogono onaanuri Holi Spirit-na puri katoa. Katoa rabu nina epe agaa laketeme.

19 Goa pua neme so yaa-para oyae radonu mea salua. Goa pua su amaa oyae

* **2:15:** Pitame go agaa lakesa re-re ia-daa sa. Akolo ya? Juda onaanuri yapipu eta noa ipa bia page nanisimi-daa sa.

radonu mea salua rabu yapi page repena sulaa page wae miru page maopasalua.

20 Go Aa Mudu epaliade yapi di madaare naare aba udinina toa sa. Goa pua akuare yaapi pi nona piane ma-alia.

21 Go rabu onaa rayome Aa Mudu-na bi madaa agaa lo kone rulalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palimi sa.

22 Pita-me gupa sa: Israel onaanu-ya, go agaa pagalepape: Neme Nasaret aa Yesu madaa lalo. Yesuri Gote-me nipu mapiraawa puri kasa-pulu kogono waru pisa. Goa pua nipumi puri pane kogono-para ora epe kogono rado rado-para Gote-na puri mea waasa-daa niminaaeme.

23 Yesuri Gote-me kone mapiraasa-pulu wae kimisu onaanumi repena polopea madaa tinalo mea rapaasa.

24 Goa pisimi pare omape yae esepenalo Gote-me nipu marekaasa. Gore omape yaeme Yesu matmat-para naripinaasa.

25 Go madaare Devit-mi Yesu madaa aba gupa sa:

Aa Mudu-ri oro yaalo ni raapu pipa-daa ade.
Goa pua ni raba mea-ga ni paala naomalua sa.

26 Goa pea-pulu epe koneme robaa-para rulatabeadaa pedo pi.
Nina yogane matmat-para rogaalimi pare nina kone wasupa oro yaalo kagaa piralia.

27 Neme nina kone wasupare omape su-para napenalo surubape.
Nina epe kogono aana yogane mada naramualia.

28 Neme epe pora waaloa go pora oro yaalo kagaa pirape pora ya-pulu ne raapu raana omo piralua sa.

29 Ame baaninu-ya, niaana akua Devit-na agaa eperupa lagialo. Nipu omenaloa matmat-para rogaasimi. Goa pua nipu rogaae aana apedaa go su-para aaya.

30 Nipu Gote-na agaa lakene aa pirua Gote-na ora agaa waru niminaasa. Gote-me yaa madaa makuaa loa sana gupa sa: Devit madini su-para ora aa mudu meda piralia sa.

31 Devit-mi Yesuna papeanu orope epaliade yaenu adesa-pulu nipu rekaluana agaa lakesa. Goa pua Krais ome onaana su-para napirua yogane page naramualua sa.

32 Pagalepa. Gote-me go aa Yesu Krais marekaasa-daa niaame inimi adesima.

33 Gore Yesu marekaasa rabu Gote-na popo ke-nane pua pirisa. Goa pua Gote-me ora agaa loa Holi Spirit gialua sa. Goa sa-pulu nimimi abia go ademede yaere Holi Spirit nipumi mea epenalade.

34 Gore Devit-ri Yesu pisarupa so yaa mada napirisa. Devit-mi lalo:

Gote-me Aa Mudu Yesu-para.
Nina popo ke-nane piraina sa.

35 Iaanu nena rolo-para
mapiraalua sa.
36 Israel su-para piri onaa
rayore ora Gote-me go Yesu
Aa Mudu mapiraasade kone
niminaatepape. Go Yesuri
nimi repena polopea madaa
tisimi pare Gote-me nipu ora
niminaa loa Mea Repae Aa
yaade lo lakesa.
37 Onaanu go agaa pa-
gesimi rabu nimuna robaa-
para kedaa pisa-daa nimumi
Pita-para aposel kogono aa
medaloma-para gupa simi:
Amenu, niaa ake palima ya?
38 Pita-me lakesa: nimi
padane padane laatapuri
kone perekea Yesu Krais-na
bi madaa baptais mealepa.
Goa pua nipumi nimina
pupitagi marabuaniaawa
Holi Spirit nimi pa gialia sa.
39 Gote-na ora agaare nimi-
para nimina sinu-para su
rayona lo kiritasimi. Go onaa
rayore niaana Mudu Gote-
me nipu raapu mapiraalia
sa.
40 Go puri pane agaare
Pita-me nimu lakesa. Goa
pua agaa mana adaapu loa
gupa sa: Abiare pupitagi
ne onaa adaapu pimi-ga
nimiri nimu gimoa wae kone
nasalepape sa.
41 Goa sa rabu onaa
adaapu nipuna agaa madaa
raaname omoa pagoa bap-
tais misimi. Go yapi di rabu
onaa 3,000-pela disaipel
onaa raapu epa pirisimi.

Onaanu rayo pu robaa padane isimi

42 Nimumi moge riaae aa-
nuna agaa pagoa epe-rupa
pirua kone padane sua eta
noa beten lo pirisimi.
43 Goa pua aposel kogono
aanumi napiaa kogono page
epe rado kogononu page
pisimi-pulu onaa rayome
paala omoa pirisimi.
44 Goa pua kone rulae onaa
rayome kone padane sua
nimuna oyaenu kiritaawa
rumaa pirisimi.
45 Goa pua pa onaanumi
mo kone rulae onaanuna
oyae kabenalo nimumi mone
mua pa piri onaa rumaa
kaloa nimu rayo epe-rupa
pirisimi.
46 Goa pua nimumi kone
padane sua yapi padane
padane laatapumi lotu ada-
para kiritasimi. Go page
nimuna ada-para eta noa ora
raaname omo pirisimi.
47 Goa pua nimumi Gote-
na bi minasaa pirua onaa
rayome lalo: Nimi epe-rupa
pimi onaa. Goa pua oro
yaalo Gote-na kone rulae
onaa raapu onaa adaapu
epa-mama pua nimuna naba
adaapu popesa.

3

Pora napami aana ke mae-peaasa

1 Gore beten lape di rabu
Pita-para Jon nipu laapo
aebo lotu ada-para pisipi.
2 Pisipi rabu go epe lotu
adana pora gaape-nane pora
napami aa meda pirisa.
Go aare agimi aa oyapalae
madu isa. Oro yaalo epe
pora gaape temede amaa-
nane ria ipua mapiraasimi.

Go aame lotu ada-para odobalimide onaanu-para mone oyae meda ogenalo mea mapiraasimi.

3 Pita Jon laapo lotu ada runane odobatalo pisipi rabu go aame oyae meda gialepa loa ogesa.

4 Goa sa rabu mo aa laapome pora napami aa-na ini agaa waru adaba sua Pita-me lalo: Saa adape sa.

5 Gore pora napami aa nipumi kone gupa isa: Ora oyae gialipi kone isa-pulu go aame waru adaba isa.

6 Go rabu Pita-me nipu goa lakesa: Ni mone oyae nasabaayo-pulu yae meda gialuame pi sa. Nasaret supara piri Yesuna bina purimi ne marekaluame lalo sa.

7 Goa loa go aa-na ki mina marekaasa. Marekaasa rabu go aa-na aa galo puri pasa.

8 Go aa raana omoare rekoa pora pamisa. Goa pua nipu page Pita Jon raapu epe lotu ada-para pisimi. Pisimi rabu go aame ora pogolaari pua Gote-na bi minasaasa.

9 Nipu pamua Gote-na bi minasaasa rabu onaa adaapumi nipu adesimi.

10 Go aa oro yaalo epe pora gaape-nane pirua mone ogesa-pulu onaanumi nimuna ini agaame adesimi. Gore nipu abia pora eperupa pamua ru-nane ipisadaa go onaanumi paala omoa ki wage pisimi.

Pita-me epe lotu ada-para agaana re lakesa

11 Go lotu adana pokaalo ada meda aasa. Gona biri Solomon-na pokaalo ada simi. Mo aame Pita Jon laapo waru upia go pokaalo ada aasa-para onaa adaapu nipumi aipapulu adola pisimi.

12 Pita-me onaa rayo adoa agaa gupa lakesa: Israel onaanuri akeane nimimi ki wage pua pimi pae sa. Gore akeane saa adoba imi pae? Nimi ake kone imi pae? Saame epe kone sua saana purimi go aa maepeaaripa ya? Ora saana purimi-daa dia.

13 Gore Gote-me paa. Ora niaana akua Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimuna Gote-me go aa maepeaaria. Nipumi nipuna raba mi naaki Yesuna bi minasaatalo paa. Go Yesuri nimimi apo kadipi Pailat-na ini agaana yada roboa masaa rilasimide. Pailat-mere Yesu repaalua kone isa pare nimimi go agaa napagesimide.

14 Goa pua Yesu ora Gote-na epe redepo ne aa pirisa pare nimimi nipu gimoa Pailat-para onaa tu maomaatalo go aa epenala simide.

15 Goa pua nimimi oro yaalo kagaa pirapena re Yesu yapare tisimide. Tisimi pare Gote-me matmat-para marekaasa. Niaame go rayo adema.

16 Go Yesu nipuna bimi go pora napami aa maepeaaripa. Nipumi Yesu madaa kone rulaasipi-daa Gote-me nipu puri kasa. E, gore nimimi go aa adaba

pimi. Go aame Yesuna agaa robaa-para maodabaria-pulu nipu epe-rupa pia sa.

17 Nina ame baaninu, nimi page nimina aa mudunumi page Yesu-para pisimide yaere naniminaawa pisimi yaade.

18 Goa pea pare Gote-me nipuna agaa lakene aanu-para gupa lakesa: Krais Mesia radaa noa omalia lakesa. Go aanumi agaa lakenaloa go agaana re maoyaasimi.

19 Goa pimi-ga kone perekea Gote-na kone mua nimina pupitagi gimalimina go rabu nipumi mea rubaalia.

20 Gote-me kagaa puri ginalo goa pipape. Goa pua Gote-me Yesuri niminaa loa Mea Repae Aa ya-pulu aba mada mua mea repaasa.

21 Pare nipu abia yaa-para ora pirua orope su amaa ipua kagaa yaenu masaalia. Go madaare Gote-me nipuna agaa lakene aanu lakenaloa nimumi simi sa.

22 Go madaare Moses-me aba gupa sa: Gote-me ni nipuna kogono panolo mapiraasa sa. Go pea-ga nipuna lakene aa-na agaa rayome pagalimina.

23 Goa pua onaa rayome nipuna agaa napagalimidaare Israel su gimoa ora nimu omabalimina. Moses-me agaa gupa tisa.

24 Pita-me wala lalo: Gote-me agaa lakene aa Samuel madaa piruaama ipuare agaa lakene aanumi rayo go agaa padane gupa simide. Nimuna agaana re abia adema sa.

25 Gote-me akuanu raapu aana oraawa sana agaa lakene aanu agaa lakesa. Go ora agaare ora nimina pagoa meape agaa yaade. Gote-me Abraham-para agaame pogatulalo gupa sa: Nena madiali si akuanumi su amaa piri onaa rayo puri kanalo mapiraalua sa.

26 Goa sa-pulu Gote-me niaa raba meape aa Yesu mea epenasa. Gote-me Yesu marekaawa nimi piri-para aba epenasa. Goa pua nimimi pupitagi ne kone masaa rilainalo epe puri mea epenasa.

4

Nimumi Pita-para Jon lapo adisimi

1 Pita-para Jon lapome onaa agaa lakesimi rabu aanumi nipu laapo aditalo ipisimi. Aanu gupa ipisimi: Gote-na miru irae aanu page lotu adana aa mudu polis page Juda aanuna page Sadyusi ruru aanu page aditalo ipisimi.

2 Gore Pita Jon laapome onaanu-para Yesu matmat-para rekoa pia sipi. Goa sipi-pulu onaanumi ome onaanu page wala rekoa piralimi. Goa sipi-pulu mo aanumi ratu waru yawoa aditalo ipisimi.

3 Goa pua adisimi pare ribaa sa rabu ekeraa koso teme sa. Goa pua koso nalo pi ada-para surubesimi.

4 Goa pisimi pare onaa adaapumi nipu laapona agaa pagoa kone rulasimi. Go rabu aa adaapumi gupa 5,000 kone rulasimi.

5 Wala ekeraa-nane kaunsil-na aa mudunu page kone makuaae aanu page rekena agaa tisaanu page Jerusalem su-para kiritasimi.

6 Gote-na miru irae aanuna mudu Anas-para Kaiafas-para Jon-para Aleksader-para miru irae aa mudu rayo kiritasimi.

7 Goa pua nimumi aposel kogono aa laapo agaa misimi. Nipina kogonore aapina bi madaa puri mepe pae simi.

8 Goa simi rabu Pita madaare Holi Spirit odobasa-pulu gupa abusa: Onaa rayona mudu yapatu page kone makuaae aanu page nina agaa pagalepape sa.

9 Gore nimimi agaa mulalore saame pora napami aa raba mua maepeaaripade agaa meme pae simi.

10 Go madaa waru pagalepape. Go rekoa pia aare Nasaret su-para piri Yesu Krais-na purimi nipu ora maepaaripa. Go Yesuri nimimi repena polopea madaa nil-mi tisimide pare Gote-me nipu matmat-para marekaasa. Nipuna purimi pisa.

11 Gote-na buk madaa i agaame Yesu madaa saa pi agaa gupa isa: Nimi kamda kogono pulalo meme aanare gimisimide pare go aana abia ora riri-nane aana sa.

12 Gore nipu padaneme oro yaalo kagaa piraama laama pope kone wasupa mada gialia. Su rayo-para pimi onaanumi Yesuna bi padaneme niaa epe-rupa mapiraalia teme sa.

13 Goa sa rabu kaunsil piri aanu paala omesimi pare Pita Jon laapome puri pane agaa sipi. Go aa laapore skul nalo agaa mana waru napage aa lapo-ga puri pane agaa sipi-daa adesimi. Nipu Yesu raapu pirisipi-daa adesimi. Goa pua mo aanumi kone adaapu isimi.

14 Yapare pora napami aa perekea nimu raapu pirisapulu nimumi Pita Jon laapo-para agaa na-abusimi.

15 Goa pua nimumi go aa laapo kaunsil gimoa amaa mea pulupa simi. Nimumi nipu laapo madaa koso lape agaa yada robesimi.

16 Go aa laapo madaare ake palima ya? Nipuna puri pane napiaanu kogono Jerusalem su-para onaa rayome pagamede. Goa peaga niaame go aa laapome ke wae aa namaepeaaripiri mada natapape sipi.

17 Yapare go agaa su payome pua pagena-ga go aa laapo-para Yesuna remaa onaa medaloma nalaketapape simi.

18 Goa loa go aa laapo ru-nane mea ipulupa loa sana agaa mana gupa simi: Yesuna agaa-para nipuna bi-para onaa medaloma nalaketapape lamina.

19 Goa simi pare Pita Jon
laapome agaa gupa abusipi:
Nimimi tapape. Nimina agaa
pagaleme palo ora Gote-na
agaa pagaleme palo tapape.
Gote-me sa adea-ga nimimi
tapape.
20 Gore saame adoa
pagesipa-pulu agaa mada
tepa kone salepa sipi.
21 Goa sipi rabu kaunsil
aanumi nipu-para yada
malue tape agaa wala loa
mea repaasimi. Onaa
rayome go aa laapona
kogono madaa Gote-na bi
minasaasimi rabu kaunsil
aanumi nipu laapo natisimi.
22 Mo wala yaina perekene
aare nipuna madini maaliri
40-pela pirisa.

Gote-na kone rulae onaanumi puri minalo beten lala pirisimi

23 Repaasimi rabu Pita Jon
laapome adami onaa piri
pua Gote-na miru irae aa
mudu-para kone makuaae
aanu-para nimumi pisimide
agaa pua lakesipi.
24 Go onaame pagesimi
rabu Gote madaa kone
padane sua agaa lalo: Aapa,
ne ora mudu. Neme su yaa
lapo page ipa page yae rayo
page warisi.
25 Nena Holi Spirit-mi ni-
aana akua Devit agaa lakesa
rabu nipumi pepa madaa
gupa tisa:

Akeane ruru rado onaanu
ratu yawoa wae agaa
lo pimi?
26 Su rayona aa mudunumi
pepena pua mudu ya-
patu kiritasimi.
Nimumi Gote-para
nipuna Raba Meape
Aa madaa page rabua-
niaatalo kirita pirisimi
sa.

27 Devit-mi gupa tisa-ga
abia Herot page Pontius
Pailat page go aa mudu ruru
rado onaanu page Israel su-
para piri onaanu page nimu
rayo kiritaawa nena raba mi
aa Mesia tulalo pisimi.
28 Gote neme aba kone ina
go mada palimi-pulu nimu
kiritatalo pirisimi.
29 Gote abiare neme
nimuna yada palimiri waru
adobaina. Goa pua niaare
nena raba mi onaanumi
nena agaa puri paloa lake-
lamona puri giape.
30 Nena koneme onaana
yaina maepeaawa epe ko-
gono mapaawa puri pane ko-
gononu rado pamona puri
giape simi. Nena epe raba
meape si Yesuna bimi giape
sa.
31 Go beten lo kiritisimi
rabu nimu piri-para pururu
aasa. Goa pua Holi Spirit-
mi nimu rayo rulatabenaloa
Gote-na epe agaa puri paloa
lakesimi.

Kone rulae onaa kone padane imi

32 Kone rulae onaanumi
kone padane sua nimuna
oyaenu rumaatalo padane-
rupa pirisimi. Aa medamere
nina agu raapo saapiralua
kone naia.
33 Goa pua aposel kogono
aanumi Aa Mudu Yesu
matmat-para aba rekesa-daa
agaa puri paloa lakesimi.
Ora goa pua nimu madaare

Gote-na epe raba meape kone mea isa.
34 Goa pua kone rulae onaanuna rikiraanare naraa onaa meda ora napirisa. Dia, onaa rayome su ada laapo yoto misimi rabu aposel kogono aanu kasimi.
35 Goa pua nimumi oyae dia ne onaanu-para mea rumaasimi.
36 Goa pisimi rabu aa medalomame Josep nipuna su kabesimi. Go aare nipu Livai-repaa su Saiprus madini aa pirisa pare aposel kogono aanumi bi Barnabas maasimi. Adaa agaa madaare go biri epe kone sape aa.
37 Go aare yoto mua aposel kogono aanu mone pua kasa.

5

Ananaias Safaira repaaya pirisipi

1 Kone rulae onaanu oyae gupa rumaasimi pare Ananaias Safaira repaaya pirisipi. Ananaias-me nipuna su meda madaa mone yoto misa.
2 Go rabu nipumi medaloma paga sua medalomare aposel kogono aanu kasa. Go konere nipuna oreme kasa.
3 Goa pisa rabu Pita-me lalo: Ananaias, akolo Satan-me ne makirae kone mea gia pa. Goa pea-ga neme Holi Spirit-para yaa agaa lae. Kone gupa saere su yoto mone medaloma nena pa pagaa saapi sa.
4 Go suri ora nena su yaade. Gore yoto meaede mone page nena yaade. Oraga akeane ne kone laapo sua mone pagaa i pae? Ne pa onaanu-para yaa agaa nalakelae pare neme ora Gote-para yaa agaa lakelaede sa.
5 Ananaias-me go agaa pagoa sana nipu lopoa ora ini adupisa. Goa pua onaa medalomame go remaa pagoare paalame omesimi.
6 Goa pisa rabu naaki ogege aanu ipua Ananaias-na ro mea rua matmat-para pua rogaasimi.
7 Wala orope ogesi-daa pirua Ananaias-na ore Pita piri-para ipua mo pisana remaa napagesa.
8 Pita-me mo ona agaa misa: Nena aani laapo mo su madaa mone meapede pare akepu meape pae sa. E, meapade pare medaloma dia yaade sa.
9 Goa sa rabu Pita-me lakesa: Akeane nena aani raapu wae kone sua Gote-na Holi Spirit-para yaa agaa lakelape? Nena aanina ro rogaae aanu pora-nane pimiga nena yogane page go onaanumi rogaalimi sa.
10 Goa sa rabu go ona Pita-na aa re-para lopoa omesa. Goa pua aanumi ipua go onana ro ria pua aanina matmat re-para pua rogaasimi.
11 Gore Yesuna disaipel onaanu page onaa medalomanu page apo remaa pagoa ora paala omesimi.

Aposel aanumi puri pane kogono-para epe rado kogono-para pisimi

12 Aposel aanumi onaana
rikiraana napiaa kogono
page epe rado kogononu
page pisimi. Oro meda
aposel kogono aanu-para
onaa medaloma Solomon-
na wane ada-para pua
kiritasimi.
13 Go rabu pa onaa
medaloma nimu raapu
nakirita pirisimi pare kone
rulae onaanu pala omoa
nimu raapu nakiratasimi.
14 Goa pisa rabu Aa Mudu
madaa kone rulae onaa
adaapu nimu raapu meda-
para pirisimi.
15 Aposel aanumi kogono
waru pisimi-daa onaanumi
yaina ome onaa pora-nia ria
pua reke madaa page yapara
madaa page mapiraasimi.
Goa pua Pita pamisa rabu
nipuna wasupame yaina i
onaa madaa kabulasa rabu
ome onaa maepeaainalo
mapiraasimi.
16 Goa pua Jerusalem su
mone pane piri yaina i onaa
page remo pabo piri onaa
page maepeaainalo mea
ipisimi. Goa pisimi rabu
aposel kogono aanumi nimu
maperekeasimi.

Aposel aanumi radaa nisimi

17 Goa pisimi rabu Gote-
na miru irae aa mudunumi
page Sadyusi aanu page ni-
mumi aposel kogono aanu
madaa wae udipa kone isimi.
Go rabu nimumi ratu waru
yawesimi.
18 Nimumi aposel kogono
aa mapataatalo wae onaa
piri karupusa ada-para mea
pisimi.
19 Goa pisimi pare go
ribaa Gote-na ensel medame
kalabus adana pora loboa
aposel kogono aa meda
amaa-nane mea pua agaa
gupa lakesa:
20 Epe lotu ada-para pua
onaa rayo Yesumi kagaa
kone gina laketapape sa.
21 Goa sa rabu aposel ko-
gono aanumi ensel-na agaa
pagoa yapi lapaasa rabu
epe lotu ada-para pua agaa
pamu mogeasimi. Gote-na
miru irae mudu-para nipuna
kogono aanu-para nimumi
mo Juda aanuna kaunsil
rayo kiritainalo yaasimi. Go
rabu kalabus ada-para agaa
repaawa disaipel aanu mea
epenalo lakesimi.
22 Goa pisa pare polis
kalabus ada ru-nane pua
odobasimi rabu aposel
kogono aanu napirisimi. Na-
adesimi rabu nimu kaunsil
piri-para agaa gupa pua
lakesimi:
23 Niaa kalabus ada adola
puaama pare pora gaape ora
loko tua oda polis adaba pi-
rina sima. Goa pua pora
gaape loboa ru-nane pua go
aanu-daa niaame na-adama
simi.
24 Epe lotu adana mudu
polis page Gote-na miru irae
aa mudunu polis page Gote-
na miru irae aa mudunu
page nimumi go aposel ko-
gono aanu pa puamede re-
maa pagoare kone adaapu
isimi.
25 Go kone su pirisimi rabu
aa medame ipua lalo: Pa-

galepa. Apo pateme aanumiri lotu ada-para pirua onaanu agaa mogeaeme sa.

26 Goa sa raburi plismannu nimuna mudu raapu aposel kogono aanu mula pua wala ipisimi. Goa pisimi pare onaanumi nimu aaname talima kone sua pawa mea ipisimi.

27 Goa pua aposel kogono aanuri ru-nane mea pua kaunsil piri-para ma-ainalo Gote-na miru irae aame agaa mulalo pisa:

28 Yesuna bi madaare agaa nalakelape aba lamade. Goa lamade pare nimimi ora pa teme-daa adema. Go Jerusalem su-para rayome nimina lakene agaa pageme. Goa pea-ga tu maomape kone niaa madaa masaatalo peme.

29 Goa sa rabu Pita-para aposel kogono aanu medalomame agaa gupa abusimi: Niaa Gote-na agaa mana pagoa makuaaema. Goa pua aa medaloma agaa mana napageme.

30 Niaana akuanuna Gote-me matmat-para Yesu marekaasa. Goa pisa pare nimimi aba repena polopea madaa nil-mi tu maomasimide.

31 Goa pisimi pare Gote-me Yesu marekaawa ki popo ki-nane pirua ora Aa Mudu page onaa Raba Meape Aa mapiraawsa. Nipumi Israel onaa rayo wae kone perekeamina wae kone rabuaniaamina puri pasa.

32 Niaame page go kogono aba adesima. Goa pea-ga Gote-me Holi Spirit-na puriri nipuna agaa pagemede onaanu-para kasa sa.

33 Kaunsil aanumi go agaa pagesimi rabu ratu waru yawoa aposel kogono aanu tamona kone isimi.

34 Go kone isimi rabu Farisi aa medare nipuna bi Gamliel* pirisa. Go aare kaunsil aanu piri-para pua rekasa. Go aare rekena agaa mogeasa-pulu onaa rayome nipuna bi minasaasimi. Nipumi rekoa lalo: Go aposel aanu amaa mea pulupa sa.

35 Amaa pisipi rabu kaunsil-nupara gupa lakesa: Israel aanu, nimimi go aa laapore ake palima kone saleme.

36 Abadere Theudas ipua ni ora Aa Mudu yaade lakesa. Goa sa-pulu aa adaapu gupa 400-pela nipu raapu pirisimi. Goa pisa pare tu maomasimi rabu nipuna disaipel aa rayo pogola pisimi rabu nipuna kogono dia sade.

37 Wala orope nimumi onaanuna bi tulalo ipisimi rabu Galili aa Juda epa pirisa. Goa pua onaa adaapumi nipuna agaa pagesimi. Pagesimi pare omenaloa nipuna disaipel onaa pa gima pisimi.

38 Goa pisa-pulu abia neme agaa lagialo. Go aa laapo madaa koso natapape. Go aa laapo gimalepa. Nipuna

* **5:34:** Aba ripia Pol nipu Yesu madaa kone abi narulasa rabu Gamaliel nipu Pol-na tisaa pirisa. Moge Riae Aanuna Kogono 22.3 go-para ia.

pulalo pi kogonore go pa su amaa kogono-rupadaa ora dia yalia.

39 Yapare go aanumi Gote-na kogono peme-pulu nimimi mada narasalimi. Nimimi ora Gote madaa waea pua kogono maoyalimilo lalo sa.

Goa sa rabu kaunsil aanumi Gameliel-na agaa pagesimi.

40 Goa pisa rabu aposel kogono aa tinalo ru-nane wala mea ipua agaa mana puri pane gupa lakesimi: Yesuna bi mada agaa natapape loa repaasimi.

41 Go rabu aposel kogono aa laapo kaunsil gimoa pisipi. Gimoa pisimi rabu nimumi Yesuna bi madaa kedaa risimi-pulu nimu ora raana omoa pisimi.

42 Goa puare yapi rayome aposel kogono aanu lotu ada-para page onaanuna ada-para page Gote-na Mea Repae Aa Yesu madaa Epe Agaa mogeasimi.

6

Aa 7-pela raba meape aa madaa misimi

1 Go raburi disaipel onaana ruru adaa ya-mama pisa. Gore mo disaipel onaa Grik agaa simi repaame mo Hibru agaa ne repaa ratu yawesimi. Goa simi: Nimimi eta wasaa onanu nakateme. Dia pare niaana wasaa ona eta nakateme-pulu epe-rupa nasurubeme simi.

2 Goa simi rabu aposel-na 12-pela page disaipel onaa rayo makiritaawa gupa simi: Niaame Gote-na agaa gimoa eta oyaeyae rumaalimadaare go kone ora o yalia.

3 Amenu, gupa pamina. Nimina rikiraana aa 7-pela oyaeyae rumaaina mapiraatepape. Go mapiraalimide aanuri epe bi mealimi rabu nimu Holi Spirit waru mu redepo ne kone waru su oyae surubenalo mapiraatepa.

4 Go palimiri niaame oro yaalo beten loa Gote-na agaa laketema simi.

5 Aposel aa-na agaa pagoa nimumi raana omoa pisimi. Goa pua aa-na bi ma-ae Stiven-re Gote-na agaa page Holi Spirit page nipuna robaa-para rulatabesa. Nipu mapaamisa. Goa pua Filippara Prokorus-para Nikanorpara Timon-para Parmenaspara Nikolas-para go rayo madaa misa. Nikolas-re Antiok su pirua aba Juda aanu raapu kone rulae aba misa.

6 Go kone rulae onaanumi mo aa 7-pela disaipel mea ipisimi. Goa pisimi rabu aposel kogono aanumi beten loa simina go aanu aalu madaa ki isimi.

7 Go raburi su rayona onaa adaapumi Gote-na agaa pagoa kone rulasimi. Goa pua Jerusalem su-para kone rulae onaa adaa yoa adaapu pisimi. Go page Gote-na miru irae aa adaapu nimumi Yesuna agaa waru pago kone rulasimi.

Juda aanumi Stiven adisimi

8 Gore Stiven-re Gote-na raba meape kone page Holi Spirit-na puri page waru misa-pulu nipumi onaa piri-para puri pane kogono-para epe rado kogononu-para pua pisa.

9 Goa pisa pare onaa medalomame Stiven raapu agaa arere pula pasimi. Go onaanuri Juda onaanuna lotu ada medana bi Esepena Aanu simi. Go onaanu page lotu adaare Sairini suna Juda onaanu page Aleksandria suna Juda onaanu page Silisia Esia su laapo piri Juda onaanu page Stiven raapu agaame arere pisimi.

10 Goa pisimi pare Stiven-re Holi Spirit-na puri-para nipuna makuaae kone page adoa simina nipuna agaa mada narasisimi.

11 Mada narasisimi-pulu aa medaloma mone kaloa gupa tapape simi: Stiven-me Moses-para page Gote-para page ero agaa ta-daa pagema tapape simi.

12 Goa pua lakenaloa kone makuaae onaanu-para rekena agaa tisaanu-para nimuna kone wae-rupa marekasimi. Goa pua nimumi Stiven piri ipua kaunsil-na ada-para adi ria pisimi.

13 Goa pua nimuna yaa agaa ne aanumi ru-nane mea penaaloa yaa agaa gupa simi: Go aare oro yaalo niaana Gote piri lotu ada-para nipumi Moses-na agaa madaa ero agaa loaaya simi.

14 Gupa pagesima simi: Go aame lalo: Nasaret su-para piri Yesumi epe lotu ada kilipia Moses-me niaa gisade rekena agaa perekealia laasimi.

15 Goa loa makirasimi rabu kaunsil aanumi Stiven-na ini agaare ora ensel-na ini agaa nona piane adesimi.

7

Stiven-me agaa sa

1 Goa simi rabu Gote-na miru irae aa mudunumi Stiven agaa misimi: Nimumi ne-para lamede agaare ora tame pae simi.

2 Stiven-me go remaa gupa abusa: Amenu Aapanu, pagalepape. Niaana akua Abraham Haran su-para naepe Mesopotemia su-para pirisa rabu epe paa pi Gote-me opa-paawa agaa gupa lakesa:

3 Nena su-para piri ruru gimoa su rado-para pope. Go suri neme waatoa.

4 Goa sa-pulu Abraham Kaldia su gimoa Haran su-nane pisa. Goa pua nipuna aaraa omenaloa Gote-me nipu go su-para mea epenasa. Nimi abia go pimi su madaa lalo.

5 Go rabu Gote-me Abraham nipuna surubape su kasa. Dia nipuna agu raapo pirape oge regepene su-daa nakasa. Yapare Gote-me orope Abraham nipuna sinu-para rurunu-para minalo ora agaa lakesa. Gote-me goa lakesa raburi Abraham-me naaki meda abi namadisa.

6 Gote-me gupa wala lakesa: Nena orope madiali naakina rurununi pa kimisu

naakinu ruru pirua nimu ora kogono madaa adini aarupa piralimi. Goa pua nimu ora maali 400-pela wae-rupa piralimi sa.

7 Gore Gote-me Abraham-para wala lakesa: Apo ada kimisu-para piri gavman-mere nena naakina rurunu kogono madaa adia surubalimi. Goa palimi pare neme wae yoto abulanoloa nena madini rurunu ne piri-para nina bi minasaatalo epalimi sa.

8 Goa loa sana Gote-me pogatu pirapena Abraham yogane kepene kone kasa. Goa puare Abraham yogane kepene kone kasa. Goa pisapulu Abraham-me Aisak madisa rabu yapi 8-pela pirua go naakina yogane kepeasa. Goa pua orope Aisak Jekop madisa. Jekop-mere niaana akua 12-pela madisa.

9 Stiven-me agaa gupa lakesa: Jekop-na sinumi Josep-para wae kone sua Isip yoto mua kimisu kogono aarupa mea pua yoto misimi. Yapare Gote-me Josep raapu pirua kedaa epalialo surubisa. Go rabu Fero ora Isip-na aa mudu pirisa. Goa pua Josep kabesimi rabu Gote-me Josep epe makuaae kone kasa.

10 Nipumi go kone kasapulu Fero-me Josep-para epe kone sua Josep ora Isip su rayona namba wan gavman aa mapiraasa. Goa pua nipuna ada page surubenalo surube aa mapiraasa.

11 Goa pisa-ga Isip su-para Kenan su laapo-para reae adaa paboa sapi e poape gimi omesimi. Goa pisimi rabu niaana akuanu eta asapu pirisimi.

12 Goa pisa rabu niaana akua Jekop-me Isip su-para eta ialo remaa pagoa nipuna sinu rana padane pora kimisu-para mea rapaasa.

13 Rana laapo pisimi rabu Josep-me amelu-para nipuna kone lakesa rabu Fero-me Josep nipuna ruru adesa.

14 Goa pisa rabu Josep-me nipuna aaraa Jekop-para agaa repaawa nipuna ruru Isip su-para ipulupape lo lakesa. Goa pisa rabu onaa 75-pela no-para pua pirisimi.

15 Go pisa rabu Jekop Isip su-para pua omenaloa niaana akuanu page go su-para pua omesimi.

16 Omenaloa nimuna ronu Sikem su-para mea ria pua rogaasimi. Go suri Abraham-me aa rogaape matmat kabenalo Hamo-na naakinu mone kasa.

17 Goa pisa pare Gote-me Abraham-para pogatu pirape agaa kanalo di rudu sa rabu niaana ruru onaa adaapu Isip su-para kimisu pua pirisimi.

18 Go-para pirisimi pare oropere Isip-na aa mudu meda pirua go aame Josep na-adesa.

19 Go aa mudumi niaana ruru yala mapolaawa akuanu radaa mapaawa nimuna nogo naaki pa omenalo su amaa-nane mea mapiraasa.

20 Go rabu Moses-na agimi

nipu madisa. Go naakiri ini kaapu epe-rupa ae naaki agimi akua repo madu saapirisa. Goa pisa pare orope nipu kalae naaki-rupa pirisa.

21 Go rabu aa mudu Ferona waneme mua ora nipuna si-rupa surubisa.

22 Go rabu Isip kone makuaae aanumi nipu mogeasimi. Goa pisa-pulu Moses-ri nipu yada yaba ne aa pirua puri pane agaa-para kogono-para pua aa mudu-rupa pirisa.

23 Wala orope Moses-na maali 40-pela patinaloa nipumi Israel su-para piri amenu adalua kone isa.

24 Goa pisa rabu Moses-me Isip aa medame ame ratu talaina adesa. Adesa-pulu nipumi ame raba mulalo pua nipumi Isip aa tu maomaawa yano abusa.

25 Goa pisa rabu Moses-me kone gupa isa: Gote-me ni puri ginalo neme amenu raba mealua rabu adalimi kone isa. Goa kone isa pare amenumi kone gupa naisimi.

26 Wala ekeraa-nanere ame laapome yada pisipi rabu Moses adoa yada napipape lo agaa gupa lakesa: Ame laapo, nipiri ora ameaya-ga nipimi akeane maoyaaripi ya?

27 Goa sa pare mo aame ratu yawoa go Moses orolopaawa lalo: Aapimi ne ora aa mudu-rupa mapiraria ya?

28 Abala go Isip aa meda taede-rupa ni tulalo pi pae?

29 Gupa pagesa rabu Moses paala omoa Midian su-para pogola pua yada taepe aa-rupa pua pirisa. Goa pua oropere nipumi naaki laapo madisa.

30 Maali 40-pela patisa rabu Moses onaa napiri su Rudu Sainai re-para pua ensel meda adesa. Adesa rabu repena sulaa ralae-na adesa.

31 Moses-me adesa rabu nipumi pala omoa rabu nipu re-para pua adolalo pisa. Go rabu nipumi Aa Mudu-na agaa gupa pagesa:

32 Niri nena akuanuna Gote yaade. Niri Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimuna Gote yaade sa. Goa sa rabu Moses paala omoa pururu pisa pare Gote piri-para na-adesa.

33 Goa pisa rabu Gote-me nipu-para lalo: Nena aariti kolape. Abia ne reka aate suri ora epe su yaade sa.

34 Neme nina Isip su-para piri onaanuna wae radaa pi kogono-daa ora ade. Nimuna re pagoa nimu raba mulalo epawa. Goa pea-ga ne rekoa ne Isip su-para painalo pi sa.

35 Go Moses padanere Israel su-para piri onaanumi aba gimoa gupa simi: Aapimi ne aa mudu-para koso pagape aa-rupa mapiraria pae? Goa simi pare Gote-me Moses aa mudu-para raba mi aa-para pirinalo mea rapaasa. Go repena sulaa ralae-para pirisa ensel-me Moses raba minalo Gote-me Moses puri mapabasa.

36 Moses-mere Isip su-para napiaa kogono page rado kogononu page pisa. Nipumi onaanu Ipa kane kenaawa onaa napiri su-para maali 40-pela nimu surubisa.

37 Moses-miri Israel su-para piri onaa aba gupa lakesa: Gote-me ni mapiraasa-rupa nimina rikiraana agaa lakene aa meda mapiraalia.

38 Moses-re Israel su-para piri onaanu kiritasimi rabu nipumi raba misa. Nipumi ensel raapu Rudu Sainai madaa pirua agaa lakesa. Go ensel-me akuanu page agaa lakesa. Apo oro yaalo mapiraape agaa pagesimi rabu nimi page pagaliminalo lagisa.

39 Goa pisa pare go Moses-re niaana akuanumi masaa rilasimi. Nimimi nipu gimoa wala Isip su-para palima kone isimi.

40 Goa pua nimumi Aron gupa lakesimi: Remo medaloma waria simi. Goa pua nimumi pora wanaloa orope pomona. Moses-re niaa Isip su-para mea epaade pare nipu aa-para pua palo maarea simi.

41 Goa simi rabu nimumi remo mena gawa-rupa warisimi. Nimumi pa kimi warini mena gawa madaa gote ma-aulaawa pedo pedo pu pirisimi.

42 Go rabu Gote-me nimu yaa-para aatade uba kedonuna bi minasaainalo gimisa. Go madaare Gote-na agaa lakene aanumi buk madaa gupa tu isimi: Nimi Israel su-para piri onaanuya. Nimimi maali 40-pela su amaa pirua mena gawanu tua miru irisimide-ga gore ni-para pisimi pae? Ora dia.

43 Nimimi mo remo Molekna mamina warini aba mea kilipia ria pisimi. Go raapu mo remo Refan-na uba wasupa page minasaasimi. Go remo wasupare nimimi wari kiritisimi. Goa puare neme nimi Babilon su-para mea pua mapiraalua sa. Profet aame buk madaa apo agaa tu isa.

44 Stiven-me agaa pena lala sa: Niaana akuanuri onaa napiri su-para pirua lotu ada sel mamina-me warisimi. Go adaare Gote-me Moses-para wariape lo robo isa-rupa warisimi.

45 Orope go mamina-me warini adaare akuanumi sinu-para kala-mama pua akuanumi kilipia ru pirisimi. Goa pua Josua-me ruru radonu rata mea pisa rabu akuanu sel ada go-para mea ria pisimi. Goa pulalo pisimi rabu Gote-me iaanu aba ratu rubesa. Go su-parare Devit madisa rabu page sel ada aasa.

46 Devit-ri Gote-me epe aa kone isa-pulu nipumi Gote-para ne ora akua Jekop-na Gote ya-pulu nena pirape lotu ada warialuame pi lo beten sa.

47 Go beten sa pare Devit-na naaki King Solomon nipumi go lotu ada warisa.

48 Yapare so Mudu Gote-re pa kimi warini ada-para napia. Go madaare Gote-na agaa lakene aame gupa sa:

49 Aa Mudumi gupa sa:
Yaa-parare ora nina pirape
siaa yaade. No suri ora nina
aa i yae yaade. Goa pe-ga
nimimi nina adaare ake pi-
ane palimi yapae? Go page
nina kitu pirape su yaade.
50 Neme go oyaenuri nina
kimi waritu sa.
51 Stiven-me kaunsil gupa
lakesa: Nimiri pu rero pina
raa-para piri onaa pimi.
Nimina aane poaawa Gote-
na agaa napageme. Nimiri
nimina akuanumi Holi Spirit
gimisimide-rupa peme.
52 Profet ora padane
nimina akuanumi radaa
nakasimi ya? Go page nim-
ina akuanumi epe redepo
ne aa madaa pora mea
waalape aa tu maomasimi.
Goa pua abia page nimimi
nipu kawae madua tu
maomasimi.
53 Nimiri ensel-me Gote-na
rekena agaa mea lagisa. Goa
pisa pare nimimi go agaa ra-
sua napagaeme.

Nimumi Stiven aana-me tu maomaasimi

54 Kaunsil piri aanumi
Stiven-na agaa pagoare
ratu waru yawesimi-pulu
nimuna abulu regepe no
pirisimi.
55 Yapare Stiven-re Holi
Spirit nipuna robaa-para
rulatabesa-pulu nipumi so
yaa-para Gote-na epe paa
adesa. Yesu Gote-na popo ke-
nane pirina adesa.
56 Adalepa. So yaa loba-
paina Gote-na ki popo ke-
nane Onaa Raapu Pirape Aa-
na Si so pia-daa lo Stiven-me
gupa sa.
57 Goa sa rabu nimumi aa-
ya loa nimuna aane pora
poaawa Stiven aipapulu adi-
talo pisimi.
58 Nimumi nipu adaare
amaa-nane rata mea pua
aana-me tisimi. Goa pua
nipu tu maomape aanumi
mamina kaloa ogege aa
meda mea kasimi. Go aana
biri Sol yaade.
59 Nimumi aana-me ta-
laina Stiven-me Gote-para
beten gupa sa: Aa Mudu
Yesu, nina wasupa mea sa.
60 Goa sa rabu rumu koba
pua agaa puri paloa sa: Aa
Mudu, go aanuna pupitagi
wae yoto na-abulape. Goa
loa nipu ini adupia u patisa.

8

Sol-me Gote-na kone rulae onaa kedaa kasa

1 Stiven tisimi go raburi
Jerusalem su-para piri kone
rulae onaanu madaa wae
kedaa di marekaasa. Goa
pisa-pulu nimu su rado rado-
para yada ta reko pisimi.
Nimu Judia Samaria su-
para yada ta pisimi pare
aposel kogono aanu padane
napisimi.
2 Go raburi Gote madaa
kone waru rulae aa medalo-
mame Stiven ro rogaawa re
lo pirisimi.
3 Yapare Sol-me Gote-na
ruru kedaa katalo maoyasa.
Nipu ada padane padane
laata pu-para pamua kone
rulae onaanu adia kalabus
ada-para mapatasa.

Samaria su-para Gote-na epe agaa lakesimi

4 Yadata pisimi kone rulae onaanumi su rayona pua epe agaa lapedepesimi.

5 Filip-ri nipu su Samaria adaare-pare pua apo piri onaanu-para Gote-me Mea Repae Aana agaa mogeasa.

6 Nipumi napiaa kogono pisa rabu onaa adaapumi nipuna agaa pagoa kone rulasimi.

7 Goa pisa rabu Filip-mi remo pabo piri onaa adaapuna remo rakepeaasa. Go rakepeataina agaa puri pane simi. Goa pua pora napami ki wae onaanu page yaina omopa i onaanu page maepeaasa.

8 Go rabu Samaria su-parare onaanumi ora raaname omesimi.

9 Go adaare-parare aa meda nipuna bi Saimon pirisa. Go aare nipu yaina pia aa ya-pulu Samaria su-para piri onaa rayome nipu paala omesimi. Nipumi ni ora aa mudu sa-pulu onaanumi nipuna puri adoa paala omesimi.

10 Samaria su-para piri onaa rayo ora aa mudunu page riabo onaanu page go yaina pi aa-na bi waru minasaasimi. Go aa madaa gupa simi: Nipu Gote-na puri ia-pulu bi Ora Puri lamina simi.

11 Ora raana adaapu nipuna yaina pi kone adoa onaanumi nipu waru pagesimi.

12 Goa pisimi pare Filip-mi Gote-na Surube Su madaa Yesu Krais-na bi madaa Epe Agaa lakesa rabu Samaria su onaame agaa madaa kone rulaawa baptais misimi.

13 Go yaina pia aa Saimon page kone rulaawa baptais mua sana Filip re-para pirisa. Goa pua nipumi puri pane kogono-para kogono radonu-para adesa rabu paala omoa ki maalu tisa.

14 Samaria onaa Gote-na agaa robaa-para maodaasimi rabu Jerusalem su-para piri aposel kogono aanumi remaa pagesimi. Goa pua nimumi Samaria su-nane Pita Jon lapo mea penaasimi.

15 Go aa laapo ipisipi rabu nipumi kone rulae onaanu Holi Spirit minalo beten sipi.

16 Holi Spirit onaame abade namisimi-pulu nipumi goa pisipi. Nimu baptais misimi rabu Yesuna bi padane pagoa misimi.

17 Goa pisa-pulu Pita Jon lapome nimuna aalu madaa ki inaloa Holi Spirit misimi.

18 Aposel aa laapome aalu madaa ki isipi rabu go yaina pi aa Saimon-me onaanu Holi Spirit misimi rabu adesa. Adesa rabu Pita Jon lapo-para mone-me kabano tapa lo agaa gupa lakesa:

19 Go puriri ni gialepa. Nina kimi pa onaanuna aaluna sanoloa Holi Spirit mealimi sa.

20 Goa sa pare Pita-me agaa gupa abusa: Nena mone raapu wae repena sulaapara pope. Neme Gote-na

pa ode gea yaere mone-me kabalua kone nasape.

21 Nemere kogono pulalo niaa raapu kogono aa mada napirali. Nena robaa-para epe redepo ne kone napia.

22 Pare nena robaa-para kone maepeaawa Aa Mudu-para beten lape. Goa pua wae kone marabuaina beten lape.

23 Gore nena pu rero pi aa-rupa adalo sa. Go koneme ne kalabus ada mapiraaya.

24 Goa sa-pulu Saimon-me Pita Jon lapo-para lalo: Aya, nena lae-rupa ni mada wae yaenu naepena beten tapape sa.

25 Goa pua Jon Pita lapome Aa Mudu-na agaa kone rola mogeawa Jerusalem su-para wala pisipi. Pora-nia pisipi rabu Samaria su-para piri onaanu Gote-na Epe Agaa lakesipi.

Filip-mi Itiopia su-para piri aa agaa lakesa

26 Oropere Gote-na en-sel medame Filip agaa gupa lakesa: Nena oyae amege pua no-nane puare Jerusalem su-para Gasa su lapone pora pamuape sa. Go porare onaa napiri su-para go popesa.

27 Goa sa rabu Filip-mi oyae amege pua pisa. Go pisa rabu Itiopia su-para piri aa meda nipuna ada wala polalo pisa. Go aare naaki namadini abe aa yapare ora aa mudu pirua Kwin ona muduna mone surubisa. Go onana biri Kadasi nipu Itiopia piri onaanu surubisa. Itiopia aame Jerusalem su-para Gote-na bi minasaawa ada wala polalo lotu ta pisa.

28 Nipu hos-me yone kaaris madaa pirua popesa. Pira palae pulaawa agaa lakene aa Aisaia-na pepa madaa dipiaama pisa.

29 Goa pua Holi Spirit-mi Filip lakesa: Mogo hos-me yone kaarais re-para pua aasa.

30 Goa sa rabu Filip go aa piri-para aipapulu pua agaa lakene aa Aisaia-na buk dipialaina pagesa. Pagoa agaa gupa misa: Go dipiae agaana re niminaae pae?

31 Go aame lalo: Aa medame go agaana re nalagialiadere akea pua niminaalua yapae? Itiopia surube aame Filip gupa loa sana hos-me yone kaaris madaa ni raapu epa pira lo lakesa.

32 Mo dipisade agaana re gupa lakesa: Gore nipu tape mena sipsip-rupa nimumi nipu mea pisimi. Oge mena sipsip-ri iri pudiatalo rogaawa pemede-rupa agaa lorainaloa nipu mea pisimi.

33 Gore nimumi nipu ora rabuaniaawa nipu mariae koso agaa simi. Gore nipu nogo naakinu page meda ora napiri. Goa pua nimumi nipu tu maomainaloa so yaa-para pisa. Go agaare Aisaia-na buk madaa apo-rupa tu isa.

34 Apode aame Aisaia-na buk dipiare Filip-para agaa gupa misa: Go agaa lak-ene aa-na agaare aapi madaa

loaaya pae? Ora nipu madaa ta pae pa aa meda madaa ta pae?

35 Goa sa rabu Filip-mi Epe Agaa adaapu mogeasa. Go aana aba dipisa agaana re loare Yesuna Epe Agaa mogeaatalo pisa.

36 Goa pua pora pulaaware Itiopia surube aame ipa ini meda adesa. Goa pua nipumi lalo: Go ipa ada. Akeane neme baptais namealua yapae sa.

37 Filip-mi nipu-para lalo: Nena pu robaame kone waru rulali-daare baptais mada meali sa. Goa sa rabu go aame lalo: Abia Yesu Kraisre ora Gote-na Si yaade kone rulaato sa.

38 Go rabu mo aame oseme yone kaaris maloraawa nipu Filip lapo no ipa-para pisipi. Goa pua Filip-mi baptais kasa.

39 Ipa masaana gimoa ipisipi rabu Holi Spirit-mi Filip pane mea pisa. Mo aame Filip wala na-adisa pare nipu pora-nia pisa rabu nipuna robaa-para raana ora waru pisa.

40 Filip-mi kone mua nipu Asdot su-para pa epa pirisa. Nipumi adaare rayona Epe Agaa lakela-mama puare Sisaria su-para pua pirisa.

9

Sol kone perekeyo sua Gote-na agaa robaa-para maodasa
(Kog 22.4-16; 26.9-18)

1 Yapare go rabu Sol-me wae agaa lala pua Gote-na aposel kogono aanu tu maomaatalo pisa. Goa pua nipumi Gote-na miru irae aa mudu piri pua adesa.

2 Go aa mudumi pepa tinalo laketa pisa. Goa pua Damaskus su-parare Sol-me Juda aanuna lotu ada ru-nane polalore Gote-na pora raati onaa lotu ada-para madaa asapisa. Goa pua nipumi nimu Jerusalem su-para kalabus ada aditalo mea pisa.

3 Gore Sol pua Damaskus adaare resi-para pamisa rabu nipu piri-para so yaa-para i paame nipuna ini agaa-para paa-rupa ipisa.

4 Go rabu Sol nipu su amaa lopoa agaa meda gupa pagesa: Sol Sol-ya, neme niri ake pea-daa maoyaaye pae?

5 Gore Sol-me lalo: Aa Mudu, nere aapi ya? Agaa gupa abusa: Niri Yesu yaade. Nemere ni oro yaalo maoyaaye.

6 Yapare ne rekoa so adaare-para pu. Neme orope pali yae aa medame lagialia sa.

7 Go agaa sa rabu aa medaloma Sol raapu pisimiri pa rekaawa agaa nasimi. Nimumi go agaa pagesimi pare pa oyae meda na-adesimi.

8 Sol su madaa rekesa pare ini-para ribaa pa yabaasa. Goa pisa-pulu nipuna adami aanumi ki mina mua Damaskus su-para mea lamua pisimi.

9 Gore yapi repome Sol-na
ini-para ribaa pa yabaina eta
nanisa.
10 Goa pua Damaskus
su adaare-para Gote-na
agaa lae disaipel aa meda
Ananaias pirisa. Nipumi
upaa adesa rabu Gote-me
agaa gupa lakesa: Ananaias-
ya sa. Nipumi lalo: Aa Mudu,
ni go pi sa.
11 Gote-me nipu-para lalo:
Ne rekoa go pora-para pu.
Mo porana biri Redepone
Pora, go pora-para pope. Ne
Juda aanuna ada pua Tasas
su-para piri aa Sol asapape.
Abia go aa Sol-me beten lala
pia.
12 Nipuna kone-parare aa
meda ne Ananaias nipuna
ada-para pua aalu madaa ki
epa saina kone saapia. Goa
pali rabu nipuna ini wala ru-
palua kone saapia.
13 Ananaias-me gupa sa:
Aa Mudu, onaa adaapumi go
aa-na wae kone adoa ni la-
giame. Jerusalem su-parare
nipumi nena epe kone rulae
onaa madaa wae kedaa mea
kasa.
14 Gote-na miru irae aa
nimu nipu pepa kasimi-pulu
go aa Damaskus su-para
ipuare nena bi minasaae
onaa aditalo pea.
15 Aa Mudumi nipu-para
lalo: Abi pu. Neme nipu nina
epe raba mi aa mapirayo.
Nipumi nina bi su rayona
mea pua ruru radonu page
nimuna aa mudunu page Is-
rael onaanu page nimumi
pagenalo mea palia.
16 Nina kogono madaare
neme nipuna radaa nape
yaenu mea waatoa.
17 Goa sa-pulu Ananaias
pua go ada ru-nane pua
odobaawa Sol-na aaluna
nipuna kimi oraasa. Goa pua
nipumi lalo: Ame-ya Sol, aba
ne pora-nia pamua Aa Mudu
Yesu adaede. Nipumi nena
ini rupaawa Holi Spirit nena
robaa-para rulatabenalo ni
mea epenala sa.
18 Goa sa rabu Sol-na ini
madaa rigitisa yae rakepe
pasa rabu ini wala rupasa.
Goa pisa rabu nipu rekoa
baptais misa.
19 Goa pua eta noa yogane-
para puri wala misa.
20 Nipu Juda aanuna lotu
adanu-para pua odobaawa
Yesuna bi madaa agaa
lakesa. Gore gupa sa: Yesu
ora Gote-na Si yaade sa.
21 Go onaanumi pagoare
kidipaa ragi tu pirua agaa
gupa simi: Go aare aba
Jerusalem su-para mea pirua
Gote-na bi minasaae onaa tu
maomasade aa yaade. Go
aare go-para ipua nipumi
Gote-na pora raati onaa adi-
talo ipisa. Goa pua Gote-na
miru irae aa mudunu piri-
para mea polalo pi sa.
22 Goa simi pare Sol-
me agaa mogeasa rabu
puri meaa-mama pu pirisa.
Nipumi Damaskus piri Juda
aanu-para Yesu ora Gote-
na Mea Repae Aa yaade
lakenaloa agaa mada na-
abusimi.
23 Goa pua oro medare
Juda aanumi nimu kirita

pirua Sol tulalo yada robesimi.
24 Pare Sol-me nipu tulalo pisimi remaa aba pagesa. Goa pua Juda aanumi Sol tulalo pisimi rabu ada pora gaapenu ora ribaa page aebo page kaleda pirisimi.
25 Goa pisa pare Sol-na disaipel onaanumi nipu lamu mua adaa nu basket-para kaleda mapiraasimi. Goa pua kepo ralu rarane basket-para madua pua mea lopaniaasimi.
26 Sol Jerusalem su-para pua disaipel aanu raapu piritalo pisa. Goa pisa pare nimumi nipu Gote-na disaipel aa dia yana kone sua paala omesimi.
27 Go rabu Barnabas-me nipu raba mua disaipel aanu piri lamua pisa. Goa pua Barnabas-me Sol pora pamisa rabu Aa Mudu adesade remaa lakesa. Goa pua Barnabas-me Aa Mudu Solo-para agaa lakesade remaa lakesa. Sol Damaskus su-para pirisa rabu Yesuna agaa puri paloa mogeasade page remaa lakesa.
28 Goa lakesa-pulu Sol-me disaipel aanu raapu pirua ora paala naomesa pare Jerusalem rayona pua Aa Mudu-na bi madaa puri pane agaa lakesa.
29 Goa pua nipumi Grik agaa ne Juda aanu-para arere agaa lo pirisa rabu nimumi nipu tulalo pisimi.
30 Go disaipel aanumi go remaa pagoare nimu Sol Sisaria su-nane lamua puare Tasas su-para penaasimi.
31 Goa pisa rabu Judia su robo-para Galili su robo-para Samaria su robo-para kone rulae onanu epe-rupa pirisimi. Goa pua Holi Spirit-mi puri kasa-pulu Gote-na ruru adaa yoa puri palo pirisimi. Goa pua Gote-na ruru piri onaanumi nipuna bi waru minasaa pirisimi.

Pita-me Ainias-na yaina maepeaasa

32 Pita nipuri su rayona pamua agaa mogeasa rabu oro medare Lida su-para piri kone rulae onaanu adola pisa.
33 Go-parare aa meda nipuna bi Ainias-re nipu pora napami aa ya-pulu reke madaa pa pirisa. Go yainare nipu maali 8-pela ru-nane omesa.
34 Pita-me nipu-para lalo: Ainias, Yesu Krais-me ne maepeaata-ga rekoa nena yapara ludia maredepoya sa. Goa sa rabu Ainias aipapulu rekesa.
35 Nipu rekoa pisa-pulu Lida Saron su lapo piri onanumi nipu adoa nimuna kone perekea Gote-na agaa ratisimi.

Pita-me ome ona Tabita marekaasa

36 Mo Jopa su-para Gote-na disaipel ona meda pirisa. Nipuna biri Tabita yapare Grik agaa madaa Dorkas simi. Go bina re-re ora aipapulu pope yae-daa teme. Go onare oro yaalo epe kogono pua naraa onaanu oyae kalala pisa.

37 Go rabu nipu yaina meda mua ini adupisa. Gore nipuna to radepea ada rum sone mea ria pua isimi.

38 Gore adaa kagure Jopare Lida su regepea aasa. Goa pua Jopa su-para piri disaipel aanumi Pita Lida su-para pia remaa pagesimi rabu aa laapo repaawa agaa gupa lakesimi: Niaa piri aipapulu epape lo lakesimi.

39 Pita pagoa go su gimoa nimu raapu wala pisa. Opapasa rabu so ada rum ae madaa-nane lamua pisimi. Goa pua ona wasaa rayome Pita kutapu mawabaawa re lo pisimi. Nimumi Dorkas nipuna warini mamina-nu oyaenu Pita mea waasimi.

40 Pita-me onaa rayo amaa pulupa loare rumu koba pua beten sa. Beten loare go onaana ro i-para inimi nipu adaniaawa gupa sa: Tabita, nere reka. Goa sa rabu oname nipuna ini rupaawa Pita adoa reka pirisa.

41 Go rabu Pita-me nipuna ki mua marekaasa. Go rabu nipumi kone rulae onaapara ona wasaanu-para yaaloa go ona epa adalepa sa.

42 Go remaare Jopa su one mone lakelo kiritisimi-pulu onaa adaapumi Gote-na agaa madaa kone rulasimi.

43 Goa pua Pita nipu Jopa su-para yapi adaapu pirua nipu Saimon raapu pirisipi. Go Saimon-re mena gawana yoganeme oyae warini aa.

10

Pita Kornilius laapona kogono

1 Aa meda nipuna bi Kornilius-ri nipu Sisaria supara pirisa. Nipuri Rom suna aa mudu pirua nipumi soldia aa 100-pela surubisa. Gore nipuna soldia aanuri nimu madini su Itali ya-pulu go bi Itali-repaa simi.

2 Go surube aare nipu oro yaalo lotu lo nimu raapu Gote-na bi minasaaeme, Nipumi mone oyaeyae Juda aanuna naraa onaanu kalo oro yaalo Gote-para beten lala pirisa.

3 Oro medare naare pereke tula pulaina 3 klok rabu nipumi upaa-rupa pua oyae adesa. Adesa rabu Gote-na ensel meda ipua epa lalo: Kornilius-ya.

4 Nipumi mo ensel paala omoa pa adabaawa lalo: Aa Mudu, ake palua ya? Go rabu ensel-me gupa abusa: Nena beten-para oyaeyae raba mi kone-parare Gote-me adaba pia.

5 Abiare neme agaa mea pope naaki medaloma Jopa su-para penaala. Nimumi aa meda lamua ipulupape lo lakelape. Go adola palimide aa-na biri Saimon yapare nipuna bi meda Pita teme.

6 Go aare nipuna bi padane-rupa ne aa medana ada-para piralia. Nipuri mena gawana yogane raapu kogono pi aa yaade. Nipuna adaare no ipa solwara repaanane aaya-daa sa.

7 Ensel-me Kornilius agaa gupa lakeloa pisa. Kornilius-

mi nipuna kogono naaki laapo-para soldia aa meda page nimu yaasa. Mo soldia aa medare nipu lotu agaa pagoa nipumi oro yaalo Kornilius raapu pirua raba meape kogono pisa.

8 Kornilius-mi go aa repo-para ensel-na remaa lakeloa mo Jopa su-para mea penaasa.

Pita-me upa-rupame yada adesa

9 Nimu pua pora-nia patua yapi lapaasa raburi wala puare Jopa su re-para pua opapasimi. Go rabu naare rikiraana aina Pita-me ada masaana beten ta pisa.

10 Go ada masaana pirisa rabu nipu reame omoa eta nolalo pisa. Gore nimumi eta managola kiritisimi rabu Pita-me upaa nona piane yae meda adesa.

11 So yaa pora gaape lobenaloa nipumi yae meda adesa. Adaa mamina nona piane yaere nimumi rugi maala ripinaawa lopani-aataina adesa.

12 Go mamina-na runanere mena yaa yapa waasa paaka oyaeyae pabo pirisa.

13 Go rabu agaa meda gupa pagesa: Pita, ne rekoa mogo yaenu tu nape.

14 Pare Pita-me lalo: Aa Mudu, ni mada dia. Niaana rekena agaa ia-pulu neme wae etanu-daa nanalua.

15 Gore wala rana lapopa agaa gupa lakesa: Gote-me eta oyae maepeaayare neme go wae etanu-daa nalape.

16 Go agaare rana repo loa sana mamina oyae so yaa-para aipapulu mea pisa.

17 Gore Pita-me kone adaapu sua apo upaame adalo yaere ake yapae kone isa. Goa kone saapiralaina Kornilius-mi mo mea epenasa aanumi agaa meama meama ipuare Saimon-na ada pora gaape-nane epa rekasimi.

18 Nimumi gupa yaasimi: Saimon nipuna bi medare Pita-ya. Go aare go ada-para pia pae napia pae simi.

19 Pita-me nipuna upaa pa niminaata pirina Holi Spirit-mi gupa lakesa: Pora gaapenanere aa repome ne go asapeme-daa lo lakesa.

20 Goa pea-ga ne rekoa nimu raapu pope. Neme go aanu mea epenalawa-ga kone adaapu nasape pare aipapulu pope sa.

21 Goa sa rabu Pita ada-para pua aanu-para lalo: Nimimi asapuaarimide aare ni yaade. Nimi ake pula epame pae sa.

22 Nimumi agaa gupa simi: surube aa Kornilius-mi pulupa laa-daa epa amaa. Go aare epe aa pirua Gote-na bi minasaae aa yaade. Juda onaa rayome nipu-para epe kone imi. Go aa-parare Gote-na ensel medame gupa lakesa: Neme Pita-na agaa mea rapape.

23 Go agaa pagoare Pita-me nimu ada ru-nane lamua pua eta kalo surubisa. Wala yapipu Pita-me oyae amege pua nimu raapu pisa. Jopa su-para piri kone rulae

amenu medaloma page pisimi.

Pita nipu Konilias-na ada-para pisa

24 Nimu puare pora padane kura palae puare Sisaria su-para pua opapasimi. Gore Kornilius-mi nimu adaba pirisa-pulu nipuna ruru-para nipuna adami onaanu-para yaanaloa adola kiritasimi.
25 Pita ada ru-nane aba ripia odobasa rabu Kornilius Pita-na kibu re-para pua lopesa.
26 Goa pisa pare Pita-me nipu marekaawa lalo: Ne rekaina. Ni page pa nena yago yaade.
27 Goa pua Pita Kornilius laapo agaa lama pua ada runane odobasipi. Go ada runanere onaa adaapu kirita pirisimi.
28 Pita-me nimu-para lalo: Nimimi ademe. Juda onaanuri pa ruru onaa radonu raapu mada napitimi. Niaa Juda aanuna rekena agaame gupa ta: Neme ruru radonu-para waea pi onaa-rupadaa natoa. Dia-ga Gote-me nipara go kone gimala.
29 Goa pea-ga nimimi ni lamua ipisimide rabu neme agaa narasisude pare agaa pagoa ni epawa. Gore neme nimi abi agaa mealo: Ni akeane yalame pae?
30 Kornilius-mi lalo: Gore numane gupi rabu naare pereke tua aina ada-para pirua beten lala pirisu. Go rabu aa meda nipu epe yaako pi mamina maraawa ni piri-para epa rekaawa lalo:
31 Kornilius, Gote-me nena beten-para oyae ode kane kogono-para adoaaya.
32 Neme aa meda no Jopa su-para penaaloa aa Saimon Pita lamu mula penaalawa. Go aare bi padane ne yagona ada-para pirina go ada ipa solwara repaa-para aaya. Yagore mena gawa yogane warini aa.
33 Goa sa rabu neme aa medaloma aipapulu ne piri epena lawa. Ne waru pagoa epae-ga niaa rayo abia Gotena ini agaa-para epa pima. Go agaare ake ya? Gote-me ne lagi agaa manare niaame pagolalo ado pima.

Pita-me Kornilius-na ada-para pirua agaa lakesa

34 Pita-me agaa aba gupa lapedepesa: Gote-me ruru rayo madaa kone padane iadaa niminaato.
35 Goa pua onaa rayome Gote-na bi minasaawa nipu madaa epe kone rulaeme-daare Gote-me nimu raaname omea. Su rayona piri onaanu madaa epe kone ia.
36 Aba Gote-me niaa Israel su-para piri onaanu-para Yesumi epe-rupa pirape agaa laginalo mea rapaasa. Yesuri onaa rayona Aa Mudu pia.
37 Nimimi Jon-me aba Epe Agaa mogeawa baptais kasa-daa pageme kone salo. Orope Yesumi Galili su-para agaa lakeloare Juda su rayona Epe Agaa mogeasa.
38 Nimimi Gote-me Yesu Holi Spirit-para puri kasade

remaa pageme kone salo. Gote-re Yesu raapu pirisa-pulu nipumi su rayo pamua epe kogono pisa. Goa pua nipumi onaa rayo Satan-na puri gimenalo mea rapaasa.

39 Niaame Yesuna kogono rayo adema. Juda su-para Jerusalem su-para page onaanumi Yesuna kogono adema. Go pisa pare nimumi go aa repena polopea madaa tu maomasimi.

40 Goa pisimi pare yapi repo matmat-para pirinaloa Gote-me nipu matmat-para wala marekaasa.

41 Goa pua niaame ada-monalo Gote-me marekaasa. Niaa agu raapo adamonalo namarekaasa pare onaa medalomame page adenalo pisa. Nipu matmat-para rekoa ipisa rabu niaa nipu raapu padane-para eta no pirisima.

42 Goa pua Yesumi niaa-para epe agaa pua laketa-pape sa-pulu go epe agaare onaanu pamu laketema. Gote-me nipu padane koso pagape aa mapiraasa-pulu niaame go agaa laketema. Gore ora pa pitimi onaanu page aba ome onaa page Yesumi nimuna koso pago rumaalia.

43 Gote-na agaa lakene aanumi Yesu madaa agaa lakesimi. Onaa rayome Yesu madaa kone rulalimiri Yesuna bina purimi nimina pupitagi raakepe rubalia.

Onaa ruru rado medan-umi Holi Spirit misimi

44 Pita-me go agaa lalaina Holi Spirit nipuna agaa pago pirisimi aanu rayo madaa ipisa.

45 Goa pua kone rulae Juda aanuri Pita raapu pirua paalame omesimi. Gote-me nipuna Holi Spirit ruru rado onaanu-para kasa-pulu Juda aanumi ki ragi tua paalame omesimi.

46 Gore ruru rado onaan-umi adaa agaa rado rado lo Gote-na bi minasaasimi rabu Juda aanumi paalame omes-imi. Goa pua Pita-me adoa lalo:

47 Go aanuri Holi Spirit meamedere niaame page go-rupa misima, Goa pea-ga aapimi madaa rekena salia ya? Baptais mada mealimina sa.

48 Goa sa rabu Pita-me agaa mana gupa lakesa: Yesuna bi madaa baptais kalape. Goa pua Pita-me mo aanu nimuna kone mua yapi medaloma nimu raapu pirisa.

11

Pita-me Jerusalem su-para piri kone rulae onaa apo re-maa lakesa

1 Goa pisa rabu Judia piri disaipel aanu-para kone ru-lae aanu-para nimumi pa ruru radome page Gote-na epe agaa pageme remaa pa-gesimi.

2 Goa pua Pita Jerusalem su-para wala pisa rabu oge naakina yogane kado talo peme aanumi Pita-para rono omoa ratu yawesimi.

3 Nimumi Pita-para lalo: Ne abade ruru radonu yogane nakepene aa raapu eta no pirisimide.

4 Goa simi rabu Pita-me go agaana re waru gupa lakesa:

5 Niri Jopa adaare-para pirua beten lala pirisu. Go rabu nina kone mea perekea upaa nona piane yae meda adesu. Goa pua ora mamina nona piane oyae meda nipuna rugi ripinaawa yaapara epa kilipia ni piri epa isa.

6 Gore neme mamina runane waru adesu rabu neme uri arinu-para paakanu-para yaa yapanu oyae rayo adesu.

7 Go rabu agaa medame ni gupa lagisa: Pita, neme rekoa mo arinu tu nape.

8 Pare neme gupa lawa: Aa Mudu, neme madaa dia. Neme abade rekena i arinu madaa eta-rupadaa ora nanisude.

9 Pare yaa-para agaa wala lagisa: Gote-me oyaeyae rayo maepeaaya-ga oto pi yae kone nasape.

10 Go agaare rana repo paganoloa mo arinu oyae rayo wala so yaa-para yola pua.

11 Ora go raburi Sisaria piri aa repo ni lamua polalo nina ada-para epa opapasimi.

12 Holi Spirit-mi ne nimi raapu pu lo gupa lagisa-pulu neme kone adaapu naisu. Go aa oraapu ni raapu Sisaria su-para puare Kornilius-na ada-para pisima.

13 Gore Kornilius-mi ensel meda nipuna ada-para pirina adesa remaare niaa lagisa. Go ensel-me nipu lakesa: Neme Jopa su-para aa mea rapaawa Saimon lamua ipulupape. Go aa nipuna bi laapopare Saimon Pita teme.

14 Go aa nipumi epe agaa lagialia rabu ne-para nena ada-para piri onaanu-para nimi oro yaalo kagaa piraama laama pope remaa lagialia. Go ensel-me gupa sa.

15 Gore neme agaa pena lalano Holi Spirit nimu madaa ipisa. Abade niaa madaa ipisade-rupa ipisa.

16 Ipisa rabu neme Aa Mudumi agaa lagisade-rupa kone-para wala isu. Nipumi aba gupa sa: Jon-mere onaanu baptais kasa rabu pa ipame kasa pare nimiri Holi Spirit-na baptais mealimina sa.

17 Niaame Aa Mudu Yesu Krais madaa kone rulaawa Holi Spirit misima. Goa pua abiare go ruru rado onaanu padane-rupa misimi. Gore padane-rupa misimipulu neme Gote-na kogono mada namaoyalua kone isu.

18 Gore nimumi Pita-na agaa pagoare nimuna rono agaa gimoa Gote-na bi minasaasimi. Nimumi lalo: Gote-me ruru rado onaanu page oro yaalo kagaa piraama laama paliminalo kone perekeape pora waasa.

Antiok su-para piri onaame kone rulasimi

19 Stiven tisimi rabu adaa kedaa mea kasa-pulu kone rulae onaanu pu pa yabisimi. Goa pua Fonisia su-para Saiprus su-para Antiok su-para page epe agaa lakesimi

pare nimumi Juda onaanu agu agaa lakesimi.

20 Goa pisimi pare Saiprus Sairini su laapo piri kone rulae aa medaloma Antiok supara pua ruru rado onaapara Aa Mudu Yesuna Epe Agaa pua lakesimi.

21 Goa pua Aa Mudumi puri kasa-pulu onaa adaapumi Epe Agaa madaa kone rulaawa Gote-para kone perekesimi.

22 Goa pisimi rabu apo Jerusalem su-para kone rulae onaanumi remaa pagesimi-pulu Barnabas mo Antiok su-para penaasimi.

23 Barnabas nipu pua opapasa rabu nipumi Gote-me go onaanu raba mina adoa raaname omoa agaa gupa lakesa: Go epe agaa nagimoa Aa Mudu raapu puri paloa kogono pu piralepape.

24 Barnabas ora epe aa pirua nipumi Gote-na agaa waru pagoa Holi Spirit nipu madaa waru rulatabesa. Go rabu onaa adaapumi Aa Mudu-na agaa madaa kone rulasimi.

25-26 Goa pua Barnabas-me Sol mo Tasas su-para asapula pisa. Nipu aba adasaawa mo Antiok su-para lamua ipisa. Goa pua maali padanemere mo Antiok supara Gote madaa kone rulae onaa raapu pirua onaa adaapu mogeasipi. Go Antiok su-parare nimumi disaipel onaanu Krais-na bi* aba kasimi.

27 Go rabu Gote-na agaa lakene aa medaloma Jerusalem gimoa Antiok supara pisimi.

28 Pisimi rabu agaa lakene aa meda Agabus page ipisa. Holi Spirit-mi su rayona reae ora adaape pabenalo go aa-na kone-para mea kasa. Goa pua Agabus-me onanu gupa lakesa. Gore orope aa mudu Sisa Klodius pirisa rabu reaeme waru omesimi.

29 Go agaa pagesimi rabu disaipel onaanu Judia supara piri ame baani onaanupara eta kabape mone mea pena kone isimi. Nimuna kone sua mone padane padane kaloa gupa raba misimi.

30 Nimumi goa pua Barnabas Sol lapo mone kanaloa lotu ada surube aanu-para mea pisipi.

12

Kone rulae onaanu radaa pi yaenu wala misimi

1 Go rabu aa mudu Herot-me Gote-na ruru medalomapara kedaa waru mea kasa.

2 Nipumi Jon-na ame Jems rai kutumi tu maomasa.

3 Goa puare Juda aanumi nipu madaa pedo pisimi. Goa pisa-pulu Herot-me Pita page kalabus mapatasa. Goa pisa yapi diri olode raburi bret ma-adaa yis nasape di rabu pisa.

4 Pita adia kalabus adapara soldia 16-pela nimumi Pita surubisimi. Goa pisimi

* **11:25-26:** Barnabas-para Pol laapome Gote-na Epe Agaa lakesipi rabu onaanu lo robaa perekea Yesuna ruru pirismi. Go onaanuna biri Kristen misimi.

pare 4-pela surubenaloa 4-pela rado medame surubisimi. Herot-na konere go olode Pasova dia naloa Juda aanu piri-para Pita mea palua kone isa.

5 Go pulalo pisa-pulu Pita kalabus ada-para waru surubisimi. Go rabu Gote-na rurumi Pita raba minalo Gote-para beten waru laasimi.

Ensel-me Pita kalabus ada-para pane mea rapaasa

6 Go ribaa raburi Herot-me Pita ekeraa-nane koso talo pisa. Goa pua go ribaa rabu Pita nipu soldia aa lapona rikiraana patisa. Nimu hankap adaape laapome adia oda plisman-numi kalabus ada pora gaape-para surubisimi.

7 Ora go rabu Aa Mudu-na ensel epa aasa rabu kalabus ada-para nipuna paa ewo aasa. Ensel-me Pita-na pasaa tua marekaasa. Marekaawa gupa sa: Ne aipapulu ipu. Goa sa rabu hankap su amaa kolataboa lopesa.

8 Ensel-me lalo: Aako lete yamoa aariti maara sa. Pita-me goa pisa rabu ensel-me lalo: Nena mamina maraawa ni rata mea epape.

9 Pita go ensel rata mea pua kalabus ada gimisa pare go ensel-me pisare Pita maaresa. Nipuna konere pa upaa pi kone isa.

10 Pare nipu lapo pua oda polis padane pirina popesipi wala laapo pa pora gaape-para pirina popesipi pare puri pane pora gaape-para pisipi. Go pora gaapere nipu pulaina nipuna pa lobesa. Nipu amaa puare pora-nia pisipi rabu ensel-me Pita aipapulu gimoa pisa.

11 Go rabu Pita nipuna kone epa lobataboa gupa kone isa. Abiare neme go paede yaere ora neme niminaato. Aa Mudumi nipuna ensel me epenala-pulu go ensel-me Herot-na puri gimanolo epenasa. Goa pea-ga Juda rurumi ni madaa pulalo pamedere mada napalimi sa.

12 Nipumi go kone sua Maria-na ada-para pisa. Go onare Jon-na agi pirisa. Jon-na bi medare Mak. Gore onaa adaapu go ada-para pirua beten lala pirisimi.

13 Go rabu Pita-me amaa-nane pora gaape tinaloa kogono ona Roda-me pora labo-lalo ipisa.

14 Nipumi Pita-na agaa pagoare robaa-para raana omoa-ga pora gaape nalobisa rabu ru-nane aipapulu wala pisa. Gore Pita ada pora gaape-para epa aaya-ga nimi rekalepa sa.

15 Go nogome nimu gupa lakesa rabu nimumi lalo: Nere maeyata pae simi. Pare nogome lalo: Ora lawade sa. Goa pua onaanumi lalo: Gore Pita-daa dia yapare nipuna ensel yaade simi.

16 Go agaa simi rabu Pita-me awoa kimi pora gaape tua ado adobasa. Goa pua ru-nane piri onaa ipua pora gaape loboa Pita-na ini agaa adesimi-pulu paalame omesimi.

17 Go raburi Pita-me nipuna ki musaawa wa wa

loa agaa maloraasa. Goa pua mo kalabus ada-para Aa Mudumi nipu mea repaaria remaa lakesa. Goa pua Pita-me lalo: Nimi Jems-para nipuna amenu-para go remaa laketapape sa. Goa loa ada gimoa wala su rado-para pisa.

18 Gore naare rapaasa raburi Pita napirisa-pulu mo soldia aanumi pogolasaawa agaa adaapu simi.

19 Gore aa mudu Herot-me puri pane agaa lakenaloa asapisimi pare na-adasasimi. Goa pua aa mudumi mo surube aanu agaa mulalo ipulupa sa. Nimuna agaa pagoare apo surube aanu pua tu maomatepa lo lakesa. Go rabu Herot Judia su gimoa mo Sisaria su-para pua pirisa.

Herot nipu ini adupisa

20 Gore Herot-me Tair Saidon su lapona piri onaanu-para ratu yawesa. Goa pisa rabu go su lapo piri onaanu nimumi Herot adola pisimi. Nimumi kiritaawa aa Blastus-me nimu raba minalo yaasimi. Go aare nipumi Herot-na adana surube aa pirisa. Goa pisimi rabu Herot piri-para pua niaa epe-rupa piramina pua simi. Herot-na Surube Su rayo madaa nimuna eta misa-pulu go agaa lakesimi.

21 Onaanumi gupa lakesimi-pulu Herot-me agaa pagape di raburi nipuna epe pepena pawa nipuna epe pirape siaa madaa pirua onaanu-para remaa lakesa.

22 Go agaa sa rabu onaanumi lalaawa gupa yaasimi: Go agaare ora Gote-na agaa nona piane ta-ga ora pa aa medana agaa-daa dia simi.

23 Goa simi rabu Herot-me Gote-na bi naminasa-pulu ensel medame Herot tu maomasa. Goa pua ora ini omenalo mena kolaimi nipuna yogane waru nisimi.

24 Goa pisa pare Gote-na epe agaa puri paboa su rayona pisa.

25 Barnabas Sol laapome kogono pu kiritua Jerusalem gimoa go aa Jon Mak mea pua Antiok su-para pisimi.

13

Barnabas Sol laapona kogono

1 Antiok su-para piri onaanuna lotu ada-parare Gotena agaa lakene aanu-para tisaanu page pirisimi. Nimuna biri gupa: Barnabas-para Simeon nipuna bi medare Niger-para Sairini su-para piri aa Lusius-para gavman adaa aa Herot-na ame Manain-para Sol-para nimu rayo lotu ada padane-para pirisimi.

2 Go aanuri oro meda lotu ada-para kiritaawa Gote-para beten loa eta adoaawa pirisimi. Go rabu Holi Spirit-mi nimu-para lalo: Go aa Barnabas Sol laapore neme kogono madaa mapirayo-pulu go aa laapome kogono palipinalo laketapape sa.

3 Goa sa rabu kiritae aanumi eta wala gimo beten medaloma loa nimuna kimi

aaluna sua nipu laapo mea penaasimi.

Aposel aanumi Saiprus supara epe agaa lapedesimi

4 Holi Spirit-mi Barnabas-para Sol laapo mea penaaloa aa lapo no Selusia su pua Saiprus su polalo ipa sip kaboa pisipi. Go Saiprus suri ipa solwara rikiraana aasa.

5 Go Saiprus su opapasipi rabu Salamis adaare-para pirisipi. Go rabu nipu Juda aanuna lotu ada-para pua odobaa-mama pua Gote-na epe agaa lapedepesipi. Mogeasipi rabu Jon Mak-me mo aa laapona kogono raba misa.

6 Nimu go ipa solwara rikiraana i su Saiprus pamua lakesimi rabu Pafos su adaare-para pisimi. Go su-para pisimi rabu nimumi yaina pape aa meda adesimi. Go Juda aanuna biri Bar Jisasre nipumi ni agaa lakene aa pi loa onaanu makirasa.

7 Go yaina pape aare nipu mo ipa solwara rikiraana i su-para gavman-na mudu aa raapu pirisa. Aa muduri nipuna bi Sergius Paulus loa kone makuaae aa simide. Apo aa mudumi Gote-na epe agaa pagenalo Barnabas-para Sol laapo ipulupape lo lakesa.

8 Goa pisa pare yaina pape aame aposel kogono aa laapona kogono maoy-aatalo pisa. Go yaina aaraana biri Bar Jisas yapare adaa agaamere Elimas simide. Nipumi gavman-na aa mudumi Aa Muduna epe agaa robaa-para maodobalialo agaa mabebolaasa.

9 Goa pisa pare Sol-re nipuna bi meda Pol Holi Spirit-na puri nipu waru rulatabesa-pulu nipumi Elimas-na ini agaa waru adabaawa lalo:

10 Nere ora Satan-na si yaade. Nere epe kone rayona iaa. Nere makirae aa pirua neme Gote-na ora redepo ne pora maoyaatalo paena.

11 Neme gupa pe-pulu Gote-na kimi ne abia tina. Abia ne ini rubu pi aa pirua naare mada na-adape. Gupa sa rabu Elimas-na ini-para kobere moae nona piane yaeme ini epa rigitisa. Goa pisa-pulu nipumi onaana ki ripinaatalo asapisa.

12 Gore gavman-na aa mudumi go yae adesa rabu nipumi epe agaa madaa kone rulasa. Nipumi Aa Mudu-na epe agaa pago pirisa-pulu nipu ora paala omesa.

Pol Barnabas laapo Pisidia Antiok su lapo-para pisipi

13 Pol nipuna ame raapu ipa sip madaa pua pirua Pafos su gimoa Perga adaare su-para pisimi. Perga adaare-re Pamfilia su robo ru-nane aasa. Goa pisimi pare Jon Mak-me nimu gimoa Jerusalem su-para wala pisa.

14 Nimumi su Pega gimoa puare Antiok suri Pisidia su robo ru-nane pua opapasimi. Goa pua oge oro rabu Juda

aanuna lotu ada-para pua pirisimi.

15 Go Juda aanuna lotu ada-para piri aa mudunumi Moses-na rekena agaa dipiaawa Gote-na agaa lakene aana agaa dipiare nimumi Pol-na amenu piri-para agaa meda gupa penaasimi: Amenu, nimimi onaanuna robaa-para puri mapalaape agaa saliare meda lagialepape simi.

16 Goa sa-pulu Pol rekoa ki wakiaawa pagalepa loa sana lalo: Israel onaanu nimimi pagalepape. Gote-na bi minasaaeme ruru rado onaanu nimimi page pagalepape.

17 Gore Israel su-para piri onaanuna Gote-me niaana akuanu mapiraawa nimu Isip su-para yadata pe aanu pirisimi rabu nipumi puri kasa.

18 Goa pua nimu maali 40-pela onaa napiri su-para pamua kedaa mu pirisimi. Go rabu Gote-me nimu pa adabasa.

19 Goa pua Kenan su-para pirisimi rabu Gote-me onaa ruru 7-pela tu bebolasa. Goa pua nipumi nimu go su kanaloa maali adaapu gupa 450 go su-para pirisimi.

20 Goa pua oropere nipumi koso pagape aanu mapiraawa piraama puare agaa lakene aa Samuel pirisa rabu diasa.

21 Goa pua Israel onaanumi aa mudu meda mulalo pisimi rabu Gote-me Sol mapiraasa. Solo-re nipu Kisna si ora Benjamin-na ruru ru-para pirisa. Nimuna aa mudu maali 40 pirisa.

22 Goa pua Gote-me nipu ratua Devit aa mudu mapiraasa. Go aa madaare Gote-me nipu remaa gupa lakesa: Go aa Jesi-na si Devit-ri nina kone mogeatalo pia-ga nipumi nina kone rayo adoa palia.

23 Gote-me aana oraawa lakesa-pulu aa Devit-na madini sinu Israel onaanu raba minalo lakesa. Goa lakesa-pulu Yesu Devit-na ruru raapu pirisa.

24 Gore Yesu naipisa rabu Jon aba ipua Yesuna pora amege pisa. Goa pua nipumi Israel su-para piri onaanu-para pupitagi ne kone perekea baptais mealepape lo lakesa sa.

25 Jon-na kogono dia talo pisa rabu nipumi onaanu-para lalo: Nimimiri ni aapi kone imi? Niri mo nimina ada paba pimi aa-daa dia-ga pagalepape. Go aare nina masaa-nane epalia pare ni raba mi aa ya-pulu nipuna aariti esepea kege radepetalo palua.

26 Goa loa Sol-me wala lalo: Amenu page Abraham-na madini sinu page ruru rado Gote-na bi minasaaeme onaanu page pagalepape. Gote-na agaa niaa raba minalo nipuna epe agaa niaa re-para epenasa.

27 Go Jerusalem su-para piri onaanumi page nimina aa mudunumi page Yesu ora raba mi aa lo na-adesimi. Go page oro yaalo Kitu Pirape Yapi rabu Gote-na agaa lak-

ene aanuna buk dipinaloa gimoa napagesimi. Goa peme pare Yesu madaa koso lape agaa simi rabu nimumi Gotena agaa lakene aa-na agaa ora yaana lo adesimi.

28 Gore nimumi Yesuna wae yaenu page meda naadesimi pare Pailat-para Yesu tinalo agaa mulalo pisimi.

29 Gore nimumi Yesu madaa buk-para isade agaa rayo kuru kiritisimi. Goa pua nipuna ro repena polopea madaa kilipia aana apedaapara rogaasimi.

30 Goa pisimi pare ora omape su-para pirisa rabu Gote-me nipu wala marekaasa.

31 Goa pua aba Galili su gimoa Jerusalem su-para nipu raapu pora pamisimide aanumi nipu rana adaapu adesimi. Go adesimide aanumi abia pa pimi Juda onaanupara agaa laketeme.

32 Niaa go-para epa pimare Gote-na Epe Agaa nimi lagula epa amaa. Go Epe Agaare Gote-me aba niaana akuanu lakesa.

33 Go lakesade agaare niaana akuanumi Si Yesu matmat-para marekaasadaa madaa pisa. Go madaare Buk Sam madaa agaa gupa isa:

Nere nina si.

Abiare neme kogono gialo sa.

34 Gote-me Yesu nipu matmat-para marekainaloa nipuna yogane mada naramualia. Go madaare Gote-me buk-para gupa sa: Neme Devit-na epe raba meape puri ora gialua sa.

35 Goa pua Buk Sam-na agaa meda gupa tu isa: Nena oro yaalo epe-rupa pirape aa-na yogane mada naramualia sa.

36 Go Devit pirua Gote-na kogono pua nipu padaneme onaa raba mulalo pisa. Go pua omesa rabu nipuna ro akuanuna matmat amaa rogaawa yogane ramisa.

37 Goa pisa pare Gote-me marekaasade aare nipuna yogane naramisaaya.

38 Goa pea-ga amenu pagalepape. Neme go aa Yesuna bi madaa lagialo. Nipumi onaanuna pupitagi nape kone rakepea rubalia.

39 Goa pua onaa rayome nipu madaa kone rulaawa pupitagi ne kone madaa gimalimi. Moses-na rekena agaame go pupitagi ne kone mada namarakepeaasa pare Yesumi ora pisa.

40 Gore waru pagalepape. Abade Gote-na agaa lakene aanumi lakesimi-daa nimi piri-para epalialo sa. Nimumi gupa simi:

41 Nimi ero ne aanuri paalame omoa waru adalepape. Gore nimi abia pimi rabu neme epe kogono pe. Neme go kogono pe pare aa medame go yaena re mea waateare kone mada narulalimi.

42 Barnabas Pol lapome go remaa lakeloa Juda aanuna lotu ada amaa pisipi. Goa pua onaa medalomame lalo: Wala Kitu Pirape Yapi rabu niaa kiritamonaloa go agaa

medaloma epa lagialepape simi.
43 Go lotu ada gimoa pisimi Juda onaanu page ruru rado kone rulae onaanu page Barnabas Pol lapo rata mea pisimi. Go rabu aa laapome lalo: Gote-na raba meape kone waru saapirua nipu madaa kone rulaatepape sipi.
44 Goa pua wala Kitu Pirape Yapi di rabu adaare-para piri onaa rayo epa kiritaawa Gote-na epe agaa pagolalo ipisimi.
45 Goa pisimi pare Juda onaanumi go onaa adaapu epa kiritaawa adesimi rabu nimuna robaa-para udipa kone isimi. Goa pua nimumi Pol-na agaa rabuaniaatalo ero agaa lala pirisimi.
46 Goa pisimi pare Pol Barnabas nipu lapomere Gote-na agaa puri paloa gupa lakesipi: Saame nimi Gote-na agaa aba lagiapade pare gimamede. Goa gimamede pare nimimi go agaa gimoa niaa oro yaalo kagaa piraama laama pope kone mada napalima temega adalepa. Abia saa ruru rado meda-para palipa.
47 Aa Mudumi saa agaa mana gupa lagia: Neme nere aa ruru rado madaa ewape paa nona piane mea salua. Goa pea-ga su rayona piri onaanumi epe agaa pagoa kagaa piraama laama palimi-nalo nina paa nona pi piramina sa.
48 Gore ruru rado piri onaanumi go remaa pagesimi rabu nimu raaname omoa Gote-para epe agaa madaa ora pi simi. Gote-me aba oro yaalo mapiraatalo mada misade onaanumi epe agaa madaa kone rulasimi.
49 Goa pua go su-parare onaa rayome Aa Mudu-na agaa pago kiritisimi.
50 Goa pisa rabu Juda aanumi go adaare-para piri lotu teme aanu-para epe onaanu-para mudu onaa medaloma page wae-rupa marekasimi. Goa pua go onaanumi Pol Barnabas laapo kedaa kaloa pa su meda-nane ratisimi.
51 Goa pisimi pare aposel kogono aa lapome onaanu nimuna wae-rupa peme-daa kone inalo aa kege radepisipi. Goa pua nipu wala Aikoniam su-para pisipi.
52 Goa pua aposel kogono aanuri Holi Spirit-na puriri nimuna robaa-para rulatabesa rabu raaname omesimi.

14

Pol Barnabas lapome epe agaa Aikoniam su-para mogeasipi

1 Goa pua aba mogeasipi-rupa Pol Barnabas lapo Aikoniam su-para Juda aanuna lotu ada-para pua mogesipi. Goa pisa rabu Juda onaa adaapu page ruru rado onaa adaapu page epe agaa madaa kone rulasimi.
2 Goa pisa pare kone narulae Juda onaanumi ruru rado onaanuna kone maoyaasimi rabu ame baaninu madaa wae kone isimi.

3 Goa pisa-pulu Pol Barnabas nipu lapo go su-para yapi adaapu pirisipi. Pirisipi rabu Aa Mudu madaa agaa puri paloa sipi. Go rabu Gote-me ora nipuna raba meape kone madaa agaa lakenalo waasa. Goa pua go aa laapome napiaa kogono page epe rado kogononu page pinalo puri kasa.

4 Goa pisa pare go adaare-para piri onaanuri kone laapo sua rugulalapa pirisimi. Onaa medalomame Juda aanuna pora kuritalo pirisimi pare onaa medalomame aposel kogono aa-na pora kuritalo pirisimi.

5 Go rabu ruru rado onaanu-para Juda aanu-para surube aanu page nimumi aposel kogono aanu madaa wae kone sua aana-me tulalo pisimi.

6 Goa pisa pare aposel kogono aanumi go remaa pagesimi rabu nimu Listra Derbe su lapo adaare-para pogola pisimi. Go adaare lapore Likonia su robo runane aasa. Go su rayona page pogola pisimi.

7 Go su-paranu nimumi Epe Agaa mogeasimi.

Pol adaare Listra pirisa rabu aana-me tisimi

8 Go adaare Listra-parare pora napami aa meda pirua nipuna aa laapo omapasa. Agimi madisa rabu aa o ya palae madu isa-pulu pora mada napamisa.

9 Gore Pol-me agaa lakesa rabu go aame waru pagesa. Pol-me nipu waru adabaawa nipuna robaa-para yaina perekene kone adesa.

10 Goa pisa-pulu nipumi puri paloa lalo: Waru rekape sa. Goa sa rabu mo aa aipapulu rekoa pora pamisa.

11 Gore go-para piri onaa adaapumi Pol-na kogono adoa nimumi adaa agaa Likioniame gupa simi: Sogo yaa-para piri remonu yaa gimoa none ipua aa nona piane epeme simi.

12 Goa loa nimumi Banabas-na bi Remo Sus* bi maasimi. Goa puare Pol-na bi Remo Hermes maasimi. Gore Pol agaa adaapu ne aa pirisa-pulu nimuna Hermes remo nona piane kone isimi.

13 Goa pua Remo Sus-na adaarena pora gaape-nane aasa. Go remo Aa Mudu yapatumi mena gawana maa madaa repena kaladina ini sua kolo ria ipisimi. Nimumi kolo ria ipisimi rabu onaa adaapuna konemere mena gawa tua aposel kogono aanu katema kone isimi.

14 Goa pisa pare Barnabas Pol lapo go remaa pagesipi rabu nipuna yagaa iri pudia onaanu piri rikiraana aipapulu pua yaasipi:

15 Go konere akolo imi pae? Saa ora nimi nona piane pa aa laapo pipa. Saame Epe

* **14:12:** Grik onaame gote adaapu pia kone isimi. Goa pua Pol-para Barnabas laapona agaa waru namua nimumi Pol-re gote Hermes simi. Barnabas-re gote Sus simi. Go remo rayona re go aa lapo-rupa simi.

Agaa lagula epapa. Nimimi omape remonu gimoa oro yaalo piri Gote madaa kone rulalimina. Gote-mere su yaa ipa page nipuna piri oyae page warisa.

16 Abasadere go pirisimide akuanu nimuna kone oyaeyae rado isimi rabu Gote-me nimuna goa ora pa pina kone isa.

17 Goa pisa pare nimimi kone adaliminalo epe kogono pu pirisa. Goa pua nipumi epe maapu oyae waru openalo yai maepasa. Goa pisa-pulu nimimi eta mada noa robaa-para epe kone su pirisimi.

18 Go agaa sipi pare onaanumi mena gawa aposel kogono aa laapo katalo pode pisimi. Goa pisimi pare nipumi rutu sipi.

19 Goa pisa rabu Antiok Aikoniam su lapo-para piri Juda onaa medaloma Pol piri-para ipisimi. Goa pua go Juda aanumi onaanu-para aana-me Pol tulalo kone kasimi. Nimumi Pol tua adaare su amaa mea yolo rubisimi. Nimumi Pol ora ini adupiana kone isimi.

20 Goa pisimi pare disaipel onaanumi Pol piri-para kiritainaloa Pol ora rekoa adaare-para wala pamisa.

21 Goa pua ekeraa-nanere Pol Barnabas lapo Derbe su-para pisipi. Pol Barnabas lapome Derbe su-para Epe Agaa mogesipi rabu onaa adaapumi Gote-na pora ratisimi. Goa pua nipu Listra su-para wala puare wala Aikoniam su-para puare wala Antiok su-para pisipi.

22 Nipumi kone rulae onaana robaa-para puri mapalasipi. Agaa mana gupa lakesipi: Nimiri epe agaa waru suruboa mealepape. Gote-na Surube Su pope pora madaare kalai pua kedaa pi yae ria pua adalimina.

23 Goa pua nipumi lotu ada padane padane laata surube aanu mada mulalore beten lo eta nano pirisimi. Goa pua nipuna Gote-na purimi go aanu surubenalo beten sipi.

Pol Barnabas lapo Antiok Siria su-para wala pisipi

24 Orope nipu laapo Pisidia su robo ru-nane pua gimoare Pamfilia su-para opapasipi.

25 Goa pua nipumi epe agaa Pega su-para piri onaanu Gote-na agaa mogeawa no Atalia su-para pisipi.

26 Sipi muare wala Antiok su-para pisipi. Go su-parare lotu surube aanumi nipu lapo Gote-me surubenalo beten laawa penaasimi. Go pula penaasimide kogonore abi dia sa.

27 Gore Antiok su-para opapasipi rabu Gote-na ruru onaanu kiritainalo yaasipi. Goa pua Gote-na kogono madaa agaa lakesipi. Gote-me ruru rado piri onaanu-para epe agaa kone rulainalo pora mea waaloa remaa lakesipi.

28 Goa pua yapi adaapu mo kone rulae onaa raapu pirisipi.

15

Onaanu Jerusalem supara kiritasimi

1 Aa medalomare Judia su gimoa Antiok su-para ipua Krais-na onaanu-para gupa mogeasimi: Moses-na rekena agaa madaare nimimi yogane rugi nakepealimi-daare Gote raapu ora mada napitimi.

2 Goa simi rabu Pol Barnabas lapo nimu raapu ape loa arere pisimi. Goa pisimi-pulu Pol Barnabas lapo page Antiok su piri aa medaloma page Jerusalem su-para polalo pisimi. Goa pua nimumi aposel kogono aanu-para lotu surube aanu-para yogane kepene kone madaa agaa mulalo pisimi.

3 Goa pua Yesuna pora rati onaanumi nipu mea penaasimi. Goa pua Fonisia supara Samaria su-para puare agaa gupa simi: Adaa ruru rado onaanumi wae kone perekea Gote-na epe agaa robaa-para maodasimi. Goa simi rabu Krais-na onaanumi raana omesimi.

4 Goa pua Jerusalem supara opapasimi rabu Gote-na ruru-para aposel kogono aanu-para lotu surube aanu-para nimu rayome nimu ki mua ora raana omesimi. Go rabu nimumi nimu-para Gote-na pisade kogono madaa remaa lakesimi.

5 Go rabu Farisi kone rulae aa medalomame rekoa lalo: Gore apo ruru rado aanumi page yogane rugi kado tapape teme. Nimumi Moses-na rekena agaa gorupa pagaliminalo laketapape simi.

6 Goa simi-pulu aposel kogono aanu-para lotu ada surube aanu raapu kiritaawa apo agaa madaa kone padane sulalo pirisimi.

7 Go agaa loa yolo kiritinaloa Pita-me rekoa lalo: Ame baaninu, Gote-me ni aba mada misa-daa adesimide. Goa pea-ga neme Gote-na epe agaa ruru radonu-para mogeasu. Nimimi pagoa kone rulaliminalo mogeaayo.

8 Gore Gote-me onaa rayona robaa-para adeaga nipumi ruru rado onaa nagimi yapare Holi Spirit misima-rupa ada ruru rado onaanumi page misimi.

9 Gote-me niaa Juda ruru onaanu mo ruru rado onaanu kone padane sua Holi Spirit gisa. Nimumi kone rulasimi-pulu Gote-me nimuna pupitagi ne kone rakepea rubaasa.

10 Goa pisa-pulu akeane niaame ruru rado-para Moses-na kedaa pi kone mogealima ya? Abare niaapara akuanu-para go kedaa pi kone mada nariaalima.

11 Dia, niaame Aa Mudu Yesu madaa kone rulaema rabu nipumi nipuna epe raba mi koneme niaana robaa-para paa ginaloa oro yaalo kagaa piraama laama palima. Ada ruru rado nimumi page go kone padane salima.

12 Go agaa lakenaloa onaanumi agaa na-abusimi.

Dia, pare Barnabas Pol lapome Gote-na puri pane kogono-para kogono radonu-para lakesipi rabu waru pagesimi. Go remaare ruru rado piri onaana su-para pisipi rabu lakesipi.

13 Gore agaa lakenaloa Jems-me lalo: Amenu, nina agaa pagalepape.

14 Gore Gote-me ruru rado onaame nipuna bi pagenalo mapiraasa. Go madaare Simiono-me niaa-para go aba pisade aanuna remaa lagisa.

15 Go madaare Gote-na agaa ne aanumi go pora adoa nimumi buk madaa gupa tu isimi:

16 Aa Mudumi lalo: Oropere ni wala epalua. Goa pua neme Devit-na sinumi kilipini ada-rupa marekalua. Wala marekalua rabu puri katoa sa.

17 Ruru rado rayona on-aanumi ni Aa Mudu asapal-imi. Go ruru rayore ora nina kone rulae onaanu mapi-raalua sa.

18 Aa Mudumi gupa sade agaare ora abade nipuna ko-gono waatalo go agaa lakesa.

19 Jems-me wala lalo: Nina konere ruru rado piri onaan-umi Gote-na agaa robaa-para maodabalimiri nimu kone kedaa nakatema.

20 Dia, pare niaame nimu-para agaa meda gupa tua repaaeme. Nimumi remo yawoa kane eta nanalepape tema. Go page ona paake yolape kone gimoa mena yapa maa moropene ariri nanalepape teme. Go page yaapi nanalepape tema.

21 Gore ora abade abia page tisaanumi Moses-na rekena agaa madaa adaare rayo-para pirua oro yaalo Kitu Pirape Yapi rabu rekena agaa dipitimi.

Jerusalem su-para kone rulae onaanumi ruru rado onaanu-para pepa tua o taasimi

22 Go rabu aposel kogono aanu-para lotu ada surube aanu-para piri onaa-para go nimu rayome kone padane sua aa medaloma mada mua Antiok su-para penaasimi. Goa pua nimumi Pol Barn-abas lapore aa medaloma raapu penaasimi. Goa pua epe aa mudu lapo Judas Sailas lapo page mada mua penaasimi. Judas-na bi medare Barsabas.

23 Mea pisimi rabu pepa tua kasimi:

Niaa aposel kogono aanu page lotu surube aanu page niaame nipi Antiok su-para Syria su-para Silisia su-para ruru rado amenu epe-rupa piralepape lo o taatema. Ni-aame go agaa lo o taatema.

24 Gore niaame remaa meda gupa pagesima. Ni-aana ruru piri aa medalo-mame agaa mana loa nimi mareko oyaarimi. Goa pagesimi pare niaame go agaa mana nalakesima.

25 Pare goa simi-pulu niaa kiritaawa agaa laketema aa medaloma mua mea penaatema. Go niaana epe adami aanu Barnabas Pol lapo nimu raapu epalimi.

26 Go aa lapore niaana Aa Mudu Yesuna kogono pisipi rabu iaanumi nimu ora tu maomasimi.
27 Goa pua mea o taarimade aare Juda Sailas lapo penaatema. Go aa lapore niaana agaa mua nimina ini agaa-para pirua go agaa wala lagialimi.
28 Gore Holi Spirit-mi niaa agaa lagisa-pulu niaame kedaa pi pora medaloma nalagialima. Dia, pare go rekena agaa agu lagialima:
29 Gore remo yawoa kane eta nanalepape. Gore yaapi page nanalepape. Go page mena yaa yapa maa moropene page nanalepape. Go page ona paake yolape kone nasalepape. Apo rekena agaa maala mogeaatepape. Go wae yaenu-daa gimalimiri ora epe-rupa mada piralimi. Abi patalepape.

30 Go rabu agaa lakene aanu mea penaaloa Antiok su-para pisimi. Go su-para opapasimi rabu kone rulae onaanu makiritawa pepa kasimi.
31 Goa pua mo onaanumi go pepa dipia go remaa madaa raaname omesimi.
32 Juda Sailas lapore ora Gote-na agaa lakene aa yapulu Krais-na onaanu-para agaa lala pirisipi. Goa pua nimuna robaa puri mapalainalo agaa lala pirisimi.
33 Goa pua oro meda nimu raapu pirua wala o taasimide onaanu piri wala pulupape simi. Nipu polalo pisipi rabu nimi epe-rupa piru patalepape sipi.
34 Pisipi rabu Sailas nipuna konere pa piralua kone isa.
35 Gore Pol Barnabas lapo Antiok su-para page pirua onaa adaapu raapu Gote-na epe agaa mogeasipi.

Pol Barnabas laapo rugulala pasipi

36 Wala oropere Pol-me Barnabas-para lalo: Gore aba Aa Mudu-na epe agaa lakesipa su rayona wala bana. Goa pua nimu eperupa pimi pae adola bana sipi.
37 Goa sa pare Barnabasmere Jon Mak raapu mea palipa kone isa.
38 Goa sa pare Mak-me Pol Barnabas lapo aba gimoa Pamfilia su-para kogono napula pisa. Goa pisa-pulu Polme dia sa.
39 Go rabu ape loa agaame arere pua rugulala pasipi. Goa pua Barnabas-me Mak mua wala Saiprus su-para sipi madaa pirua pisipi.
40 Go rabu Pol-re Sailas raapu pisipi. Go rabu Krais-na onaanumi Gote-me nipu raba minalo lakesimi.
41 Goa pua Pol-me Siria Silisia su lapo pamua kone rulae onaanuna robaa-para puri mapalaasa.

16

Timoti page Pol Sailas lapo raapu pora pamisimi

1 Pol nipu Derbe su-para adola pua sana wala Listra su-para pamisa. Go suparare nipumi disaipel aa

Timoti adesa. Go Timoti-na kone rulae agiri Juda ona ya-pare nipuna aaraare Grik su-para pirisa.

2 Go Listra Aikoniam su lapone piri Krais-na onaanumi Timoti-ri epe agaa simi.

3 Goa pua Pol-re Timoti nipu raapu palipa kone sua Pol-me Timoti-na yogane rugi kado sa. Go konere nipu laapo pora pamualipide su-parare mo Juda aanumi Timoti-na aaraare Grik aa remaa pagalimilo yogane kado sa.

4 Go adaarenu-para pamisipi rabu abade so Jerusalem su-para piri aposel kogono aanu lotu ada surube aanu nimumi aba simide remaa lakesipi. Nipumi kone rulae onaanu-para go rekena agaana pora ratalepape lo lakesipi.

5 Goa sipi raburi Gote-na ruru onaanumi Gote-na agaa robaa-para waru mapira-mama pisimi. Go rabu nimu raapu onaa adaapu ralaa-mama pisimi.

Troas su pirisa rabu Pol-me upaa-rupa pua aa meda adesa

6 Gore nimu Frigia Galesia su lapo-para pamua Gote-na epe agaa mogeasimi. Go-para sone Esia su-para epe agaa laketa pisipi rabu Holi Spirit-mi go su-para napulu-pape loa dia sa.

7 Goa pua nipu Misia su robo ru-nane pisipi rabu nipuna konere Bitinia su-para polalo pisipi. Goa pisa pare Yesuna Holi Spirit-mi wala rekena isa.

8 Goa pisa rabu nipu Misia su gimoa Troas adaare-para pua pirisipi.

9 Go su-parare ribaa Pol-me Masedonia su-para piri aa upaame adesa. Go aame rekoa Pol-para puri paloa gupa sa: Niaana Masedonia su-para ipua neme niaa raba mea sa.

10 Gore Pol-me go upaa pinaloa niaa aipapulu Mase-donia su polalo pisima. Niri Luk page pisu. Niaana konere Gote-me niaa mo Masedonia su-para piri onaanu epe agaa laketa pomonalo lakesa.

Ona Lidia-me kone perekesa

11 Goa pea-ga niaa ipa sip madaa pirua mo Troas su gi-moa pua Samotres su redepo ne pora madaa pua opa-pasima. Gore ekeraa-nane Neapolis su-para pisima.

12 Go ipa repaa-para isa su gimoare go suna ru-nane puare Filipai su-para pua opapasima. Go Filipai suri Masedonia suna ru-para aasa. Go Filipai su-parare abade Rom su onaa epa pirisimi. Gore niaa yapi medaloma go su-para pirisima.

13 Goa pua niaame Juda aa-nuna beten lape su meda apo popea ipa repaa-para aaya kone isima. Goa pisa-pulu Kitu Pirape Yapi diri go su adaarena popea ipa repaa-para pua pirisima. Go rabu

niaame kiritasimide onaanu epe agaa lakesima.
14 Go kiritasimi ona medana biri Lidia nipu pirisa. Go onare Taiataira su-para pirua nipumi dolo ini nona piane mamina-nu sua bisnis kogono pisa. Go onare aba nipumi Gote madaa kone rulasa. Goa pua Pol-me agaa sa rabu agaa pagenalo Aa Mudumi nipuna kone malobasa.
15 Go rabu nipu-para nipuna ada-para piri onaanu page baptais misimi. Goa pua nipumi niaa-para lalo: Nimi ake kone imi pae? Neme Gote madaa kone rulaayo kone salimiri nina ada-para epa piralepa. Nipumi go agaa puri pane sa-pulu nipuna agaa pagesima.

Pol-para Sailas lapo Filipai su-para kalabus ada mapataasimi

16 Oro meda niaa beten lape su-para pisima rabu kogono madaa adini nogo pora-nia madaasima. Go nogore nipuna masaana wae remo pirisa-pulu go nogome orope epaliade kone agaame pa lakesa. Go orope epaliade agaa lakesa rabu nipuna kogonona aaraanumi ode mone yoto adaapu misimi.
17 Go nogome Pol niaa raapu rata mea ipua gupa yaasa: Go aanuri so yaa madaa Gote-na kogono pi aanu. Nimumi oro yaalo kagaa pirape pora mea waateme.
18 Go nogome oro yaalo nimu yasaa-daa niaa gupa rata mea pua yaasa rabu Pol-na pumi adaniaasa rabu nipu pereke tua nogona remo-para goa lakesa: Neme Yesu Krais-na bi madaa lalo: Go nogona masaana abia rakepeape. Goa sa rabu remome go nogo gimoa aipapulu rakepea pogola pisa.
19 Gore nogona aaraanumi nimuna mone yoto mi yaade kone sua Pol Sailas lapo opeme adibasimi. Nimumi adibasimi rabu maket amaa ae aa mudunu piri-para mea pisimi.
20 Go-parare Rom su gavman-na aa mudunu piri mea pua lalo: Go aanuri Juda yaade. Nimuri niaana adaare mabebolaaeme.
21 Nipumi niaa Rom su-para piri aanu-para pora rado mogetepe pare go agaa madaa rekena suaaya-pulu mada namogealima.
22 Goa simi rabu onaa adaapumi page Pol Sailas laapo-para wae agaa simi. Goa pua aa mudunumi Pol Sailas lapona mamina kola mua repena unimi kudu tamina simi.
23 Gore aipuyame kudu tabebe pua kalabus ada-para mea mapataasimi. Go rabu karapusa ada surube aa-para waru surubape simi.
24 Go kalabus ada surube aa go agaa mana pagoare mo aare kedaa pi repename aa rikiraana mea rogaasa.
25 Goa pisa pare ribaa ruma rumanere Pol Sailas lapome Gote-para beten loa yaasa lala pirisipi. Go

raburi nimuna mo kalabus yagonumi pago pirisimi.

26 Goa pisa pare ora puri pane sumininimi kalabus adana daa rayo rasa pabebe pisa. Goa pua pora gaape aipapulu lobapaawa mo aanu adini ope sen page esepe pasa.

27 Gore mo kalabus ada surube aa rekoa mo kalabus ada pora gaape rayo lobapa isare adesa. Nipumi kalabus aanu amaa pogola pu paayabeme kone sua rai napi mua nipuna maa kepetalo pisa.

28 Goa pisa pare Pol-me yaaloa gupa lakesa: Nena bipa ne natape. Niaa rayo pa pima.

29 Go rabu mo surube aame lam mea ipulupa sa. Nipumi muare Pol Sailas piri-para aipapulu puare paalame omoa nipuna kibu re-para lopesa.

30 Goa pua nipumi nimu amaa-nane mea pua lalo: Adaa aa laapoya, Gote-me ni raba minalo neme ake palua ya?

31 Nipumi goa sipi: Neme Aa Mudu Yesu madaa kone rulape. Goa paliri Gote-me ne raba mua ne-para nena nogo naakinu page oro yaalo piralimi sipi.

32 Go rabu nipu laapome Gote-na epe agaa mo aa-para nipuna ada piri onaanu-para page mogeasipi.

33 Go rabu ora go ribaa agu mo aa lapo mua nipuna rere radepeasa. Goa puare nimu-repaa baptais misimi.

34 Goa pua kalabus ada surube aame Pol Sailas laapo nipuna ada-para mea pua eta kasa. Go rabu go aa-para nimu-repaapara Gote-na agaa robaa-para mea misimi-pulu raaname omesimi.

35 Gore yapi lapaasa rabu Rom aa mudunumi plisman-na aa mudunu-para agaa gupa o taasimi: Apo aa lapo mea repaape lo lakesimi.

36 Go agaa pagesa rabu kalabus ada surube aame Pol-para lalo: Bosboi aanumi ne Sailas lapo abia pulupape lo lagiame-pulu pawa pulupa sa.

37 Goa sa pare Pol-me plisman-na aa mudunu-para lalo: Nimimi sa waea meda papa-daa adame pae? Nimimi onaanuna ini agaana aipuyame saa tamede. Goa puare saa kalabus ada-para mapatarimi. Abiare go kone madaa wala kudiri pi kone sua saa repaalimi ya? Dia, saana adaare Rom su ya-pulu mo surube aa nimuna go-para ipua saa repaalimina sa.

38 Gore plisman-numi Pol-na agaa Rom su gavman aanu lakesimi. Gore gavman aanumi Pol Sailas nipuna adaare Rom su pagesimi rabu paalame omesimi.

39 Nimu paalame omoa pua lalo: Niaa odome omalema. Go rabu nimu amaa lamua ipua lalo: Abia go adaare gimalepape simi.

40 Go rabu Pol Sailas lapo kalabus ada gimoa mo Litiana ada adola pisipi. Goa

pua nipumi Krais-na onaanu adoa epe agaame nimuna pu robaa puri mapalaatalo agaa lakeloa pisipi.

17

Tesalonaika su-para pirisimi rabu

1 Pol Sailas laapo Amfipolis su-para pamua puare wala Apolonia su-para pua gimoare Tesalonaika su-para pisipi. Go su-parare Juda onaanuna lotu ada meda aasa.
2 Gore Pol-me nipuna pirupa mo lotu ada-para pisa. Goa pua Kitu Pirape Yapi repome nipumi Juda aanu raapu Gote-na buk madaa i agaa lala pirisimi. Go rabu Pol-me Juda aanu raapu agaame arere pisimi.
3 Goa pua agaa lakesa rabu Gote-na buk madaa dipia lakesa. Pol-me gupa sa: Go Yesu nipu ora Gote-na Mea Repae Aa Krais yaade. Nipumi onaanuna kedaa rua matmat-para nipu wala rekesa-daa go agaa lagialo sa.
4 Goa pua onaanu medaloma kone rulaawa Pol Sailas raapu pirisimi. Goa pua kone rulae Grik onaa adaapu page ona mudu medaloma page Pol-para Sailas laapo rata mea pisimi.
5 Goa pisa pare Juda aanumi wae udipa kone sua pa piri riabo aanu medaloma yaaloa onaa adaapu makiritisimi. Goa pua adaare-para piri onaa rayome mapogolasaawa Jeson-na ada kutapu mawabaasimi. Gore nimumi Pol Sailas lapo asapua mo kiritae onaanu lamu katalo pisimi.
6 Gore asapua napirisipi rabu Jeson-para kone rulae amenu medaloma-para adia gavman-na surube aa piri mea pisimi. Nimumi goa puare puri paloa gupa yaasimi: Go aanuri mo su rayona waeanu adaapu pamu peme rabu onaanu wae-rupa mapogolasata pepe. Abiare niaana adaare-para page epa pepe simi.
7 Go Jeson-me nimu eta kalo wamo puaaya. Nimumi nabawan gavman aa muduna rekena agaa rasitimi. Nimuna aa mudu rado meda pia nipuna biri Yesu teme.
8 Go agaa loare onaa rayome page gavman aa mudunu page go agaa pagoare nimu ora pogolasaasimi.
9 Go rabu surube aanumi Jeson-para go aa lapo-para koso kabalepa simi. Goa pua nimumi mea repaasimi.

Beria su-para pirisimi rabu

10 Gore ribaa sade raburi amenumi Pol Sailas lapo aipapulu mo Beria su-para penaasimi. Nipu go su-para opapaaware Juda aanuna lotu ada-para pisipi.
11 Mo Beria su-para piri Juda onaanumi nimuna robaa-para epe kone sua mo Tesalonaika su-para piri onaanu-rupa naparisimi. Go Beria su-para piri Juda onaanumi epe agaa pagesimi

rabu raana waru omoa pago pirisimi. Goa pua oro yaalo Gote-na buk-para onaanumi waru dipia lakelo pirisimi. Gore mo aa lapona agaa ora yaana pae dia yana pame adolalo kone sua buk dipisimi.

12 Goa pisimi-pulu onaa adaapumi epe agaa madaa kone rulasimi. Goa pua Grik mudu onanu page Grik aanu page epe agaa madaa kone rulasimi.

13 Goa pisa pare Tesalonaika su-para piri Juda aanumi Pol epe agaa Beria su-para mogeaata epealo pagesimi. Pagesimi rabu nimu Beria su-para piri onaa maoyaatalo ipisimi.

14 Go raburi Krais-na amenumi Pol aipapulu no nabisi su-para mea penaasimi. Goa pisa pare Sailas Timoti lapo mo Beria su-para pa pirisipi.

15 Go rabu Pol lamua pisimide aanu Pol raapu pua Atens su-para pua opapasimi. Goa pua mo aanu Beria su-para wala pua Pol-me Sailas Timoti lapo ni piri aipapulu ipulupape lo o taasa.

Pol Atens su-para pirisa rabu

16 Pol-me Sailas Timoti lapo Atens su-para pa ado pirisa. Go raburi Pol-me go adaare-para piri onaanuna ribu robake wae remona aapa adesa-pulu nipuna pu robaa o sa.

17 Goa puare nipumi Juda aanuna lotu ada-para piri onaanu-para ruru rado Gotena bi minasaaeme onaanu raapu yada loro pirisimi. Goa pua nipumi maket supara pirua pora pamualae onaanu page agaa lakesa.

18 Gore Pol-me Yesu-para nipuna wala marekaape di madaa agaa lakesa. Goa lakesa-pulu mo Epikurius aanu-para Stoik agaa maalape aanu page Pol-para ero agaa gupa simi: Go aare nipu agaa loboa agaa ne aa ya-pulu ake tea ya? Medalomame gupa simi: Go aa-na agaare pa su rado-para piri onaanuna yaa-para piri yakinu madaa tapaaya simi. Gore Pol-me Yesu matmatpara rekesa-para pa yakinupara agaa lala-daa kone gupa misimi.

19 Goa pisa-pulu nimumi Pol kaunsil piri mea pua rudu Areopagus madaa kiritasimi. Nimumi mea pua gupa simi: Neme aba pamu laede kagaa agaa pagamona ia simi.

20 Nena agaa medalomare ora rado piane agaa ya-pulu go agaana re-re ora waru pagamona simi.

21 Go Atens su-para piri onaanumi page go su adolalo pora kimisu onaanumi page oro yaalo pirua kagaa agaa madaa yada robesimi-pulu Pol-para mo remaa laasimi.

22 Go rabu Pol nipu mo rudu Areopagus madaa pirua kaunsil aanuna rikiraana rekoa gupa lakesa: Atens aanu, nimiri neme adawade rabu nimimi lotu

lape-rupana kone waru ratalepape.

23 Ni go nimina adaare pora-nia pamua nimina bi minasaame yaenu waru ade. Goa pua neme aana reke meda ade. Go reke madaa agaa gupa tu isa: Go aana rekere pa na-ade yaa-para piri yakina yaade. Abiare neme go na-ademe yaki madaa agaa lagiano pagalepape sa.

24 Gore Gote-me su amaa i yaenu-para su raapu warisa. Go Gote-re su yaa lapona Aa Mudu ya-pulu onaanumi warini adanu-para napia.

25 Goa pua go yaki goe-me aanu warini yae madaa kone naia. Gore nipumi onaanu rayo kone wasupa gu komo page oyaeyae rayo gupa guaaya.

26 Gote-me niaana akua padane waria rayo go akuame madiasa. Nipumi onaa su rayo-para mapi-raawa nimuna pirape su robo kalo nimuna omape di kalo pisa.

27 Go onaanumi Gote asapua nipu adaliminalo goa pisa. Goa pisa pare Gote niaa raapu re-para pia.

28 Gore nimina pepa tape aame gupa tisa: Niaa Gote raapu pima. Nipuna purina piruaema. Go nimina kone makuaae aanumi page pepa madaa gupa tisimi: Niaa page ora nipuna si yaade simi.

29 Niaa Gote-na si pima-pulu nipuna kone wasupare epe abu pi aana-me page epe aana silva-para pa aana-me warini yae-para go piane napia-daa kone samina.

30 Abadere onaa nimu kone waru nasu ribaa-para pirisimi rabu Gote-me waru na-adabasa. Goa pisa pare abiare nipumi su rayona piri onaanumi wae kone perekeaminalo agaa mana laguaaya.

31 Go madaare nipumi su rayona onaanuna koso lape agaa pagolalo di meda aba mada misa. Go epaliade yapi di rabu nipuna mapiraae aame redepo ne kone sua yoto rumaalia. Nipumi go aa marekaasa-ga apo epaliade yapi di madaa agaa pagoa kone rula piramina.

32 Gore Pol-me go onaa piri-para wala marekaasade remaa lakesa rabu onaa medalomame ero agaa-daa loa giri laasimi. Pare medalomame gupa lakesimi: Gore nena go remaa wala pagamona simi.

33 Go raburi Pol-me nimu kiritae-para gimoa pisa.

34 Goa pua onaa medalo-mame Pol raapu pirua epe agaa pago kone rulasimi. Nimuna rikiraanare rudu Areopagus madaa kaunsil piri aa Dionisius-mi kone rulasa. Go ona Damaris-para medalomanu nimumi page kone rulasimi.

18

Pol Korin su-para pirisa

1 Goa pisa raburi orope Pol-me Atens su gimoa Korin su-para pisa.

2 Go su-parare nipumi Juda medana biri Akwila adesa. Nipuna agi madini suri Pontus yapare ogedaa abade Itali su gimoa nipuna ore Prisila raapu Rom su-para ipisa. Gore gavman aa mudu Klodiusmi Juda onaanu rayo Rom su gimalepape lo lakesa-pulu Akwila Prisila lapo Rom su gimoa ipisipi. Go rabu Polme nipu adola pisa.

3 Pol nimuna kogono pisimi-pulu nimu raapu pirua mamina rabulape kogono pu kiritua mone yoto misimi.

4 Goa pua oro yaalo Kitu Pirape Yapi rabu Pol nipu Juda onaanuna lotu ada-para pirua nimu raapu agaa lala pirisimi. Nipumi mo Juda onaanu-para Grik onaa nupara nimumi Gote-na bi minasaa minalo agaa lakesa.

5 Go Sailas Timoti lapo Masedonia su gimoa ipisipi rabu Pol-me onaanu-para epe agaa oro yaalo lakelo pirisa. Nipumi Juda onaanupara Yesuri ora Gote-na Mea Repae Aa yaade lo lakesa.

6 Goa pisa pare Juda aanumi mo agaa rasua nipu-para ero agaa simi. Go raburi Pol-me nipuna mamina-na amulu radepea lalo: Nimina amulu go adalepa. Gore abia neme nimi gimoa ruru radonu laketa palua pare aba lagiaade lo nimi kone masaalua sa.

7 Goa loa Pol-me gimoa aa Titius Jastus-na ada-para pua pirisa. Go aare ruru rado piri aa yapare Gote-na bi minasaae aa yaade. Nipuna adaare Juda aanuna lotu ada resi-para aasa.

8 Go rabu go Juda aanuna lotu adana aa mudu Krispuspara nipuri paa nimumi Aa Mudu Yesu madaa kone rulasimi. Goa pua Korin supara piri onaa adaapumi epe agaa pagoa kone rulaawa baptais misimi.

9 Goa pua oro meda ribaare Pol-me upaa palaina Aa Mudumi nipu-para lalo: Neme paala naomape pare agaa waru lakelape.

10 Niri ne raapu padanepara pipa. Goa pea-pulu pa aa medame ne mada natalia. Dia-ga go adaare-parare nina onaa adaapu pimi.

11 Goa pisa-pulu Pol nipu Korin su-para pirinare maali padane patua akua oraapu popesa. Go raburi nipumi nimu Gote-na epe agaa moge riasa.

12 Gore orope Galio nipu Akaia suna namba wan gavman surubalalo pirisa. Go rabu Juda aanu kiritaawa Pol adia koso laata mea polalo gupa simi:

13 Go aamere onaanuna kone mabebolaawa Gotena bi minasaa agaa lo mogeaaya. Go rabu niaana rekena agaa rasisimi.

14 Gore Pol-me agaa laketalo pisa pare Galio-me Juda onaanu-para lalo: Go aa pupitagi noa wae yae piare neme pawa pirua pagaluame pi.

15 Pare nimina yadanuna binu rekena agaanu teme-ga nimina koso tapape. Neme koso go-rupa napagalua.
16 Goa sa rabu nipumi nimu amaa mea ratu tisa.
17 Goa pisa rabu onaa medalomame lotu adana aa mudu Sosoteni mea ripinua koso pagape ada re-para mea pua tisimi. Go tisimi pare Galio-me tinawa kone isa.

Pol Antiok su-para wala pisa

18 Goa pua Pol Krais-na onaanu raapu yapi medaloma go Korin su-para pirisa. Goa pua walare nipumi Prisila Akwila laapo mua go su gimoa ipa sip madaa pirua Siria su-para pisimi. Gore Pol mo Senkria su-para pirisa rabu Gote-para kepele napi agaa sa-pulu aalu iri napudisa. Orope nipuna kogono dia sa rabu aalu iri wala pudisa.
19 Gore nimu Efesus su-para opapasimi raburi Pol Juda aanuna lotu ada-para pua nimu raapu agaame arere pisa.
20 Goa pua Juda aanumi Pol-para niaa raapu yapi medaloma piramina simi pare Pol-me mada dia sa.
21 Goa pua nimu-para abi patalepape lakeloa lalo: Gote-me e tea-daare wala epalua. Goa pua nipumi ipa sip madaa pirua Efesus su gimoa pisa.
22 Pol sipi madaa pirua Sisaria su-para pua sana wala Jerusalem su-para piri kone rulae onaanu epe-rupa piralepa lo lakesa. Goa loa ogesi pirua Antiok su-para pisa.
23 Antiok su-para ogesi piruare gimoa Galesia Frigia su lapona oge adaarenu-para pua kone rulae onaanuna robaa-para puri mapalaawa pamisa.

Apolos nipumi Efesus Korin su laapo-para epe agaa mogeasa

24 Go Juda aa meda nipuna bi Apolos-re nipu madini su Aleksandria-para pirisa. Go aa Efesus su-para epa pirisa. Nipu agaa waru ne aa pirua Gote-na buk i agaa rayo dipia niminaasa.
25 Onaanumi nipu abade Aa Mudu-na pora madaa mogeasimi. Nipumi Yesuna agaa lakesa rabu puri paboa ora waru epe-rupa lakesa. Goa pisa pare nipuri Jonna baptais misa padane aba makuaasa.
26 Gore nipumi Juda aanuna lotu ada-para pua puri paloa lakesa. Go rabu Prisila Akwila laapome nipuna agaa pagoare nipuna ada mea pua Gote-na disaipel agaa maredepo yasipi.
27 Goa pua oropere Apolos nipu Grik su Akaia-para polalo pisa. Go rabu Efesus su-para piri Krais-na onaanumi Grik su-para piri Kristen onaa-para pepa tua o taasimi. Go pepa madaare go aa Apolos raba mu ki waru mealepa lo o taasimi. Apolos Grik su-para ipisa rabu Gote-na epe

raba meape kone niminaawa kone rulae onaanu-para puri waru kasa.
28 Go Juda aanu maket-para ipisimi rabu Apolos-me onaanuna ini agaana arere waru pisa. Goa pisa rabu nipumi Yesu ora Gote-na Mea Repae Aa waatalo Gote-na buk dipisa. Go rabu Juda aanumi agaa waru na-abusimi.

19

Pol-me Efesus su-para epe agaa lapedepesa

1 Apolos Korin su-para pirisa rabu Pol nipu mo adaa su robo ru-nane pua pamuare Efesus su-para opapasa. Go su-parare nipumi kone rulae onaa medaloma adesa.
2 Adesa rabu agaa gupa misa: Abadere epe agaa madaa kone rulasimi rabu Holi Spirit page misimi ya? Nimumi agaa gupa abusimi: Dia, Holi Spirit piare niaa napagema.
3 Go rabu Pol-me lalo: Gore nimina baptais-ri ake piane misimi ya? Nimumi lalo: Jon-na baptais misima simi.
4 Gore Pol-me lalo: Jon-na baptais-ri onaanumi pupitagi ne kone pereketalo misimi. Goa pea pare Jon-me Israel onaanu baptais kalalaina agaa gupa lakesa: Nina masaa-nane epaliade aa Yesu madaa kone ru-laatepape lo lakesa.
5 Mo Efesus piri aanumi Pol-na agaa pagoare nimumi Aa Mudu Yesuna bi madaa baptais measimi.
6 Goa pua Pol-me nimuna aalu madaa ki inaloa Holi Spirit nimuna robaa-para ipisa. Go rabu nimumi adaa agaa rado rado loa simina Gote-na agaa ne aa-rupa pisimi.
7 Go-rupa simide aanuri 12-pela pirisimi.
8 Gore Pol nipumi Juda aa-nuna lotu ada-para Gote-na epe agaa mogeala pirinare akua repo popesa. Nipumi Juda raapu agaa puri pane lo pirua Gote-na Surube Su madaa laketalo pirisa.
9 Goa pisa pare onaa medaloma nimuna pu-para rero pisa-daa kone narulasimi. Go rabu nimumi onaa rayona ini agaana Aa Mudu-na agaa madaa wae ero agaa simi. Goa simi-pulu Pol-me aposel kogono aanu mua nimu gimoa pisimi. Goa pua oro yaalo nipu Krais-na onaa raapu pirua Tiranus-na skul ada-para agaa lo pirisimi.
10 Gore nipumi maali laapome epe agaa lakelala pirina Esia su-para piri onaa rayome Aa Mudu-na epe agaa pagesimi. Goa pua Juda onaanu page ruru rado piri Grik onaanu page epe agaa pagesimi.

Sipana sinuna remaa

11 Go rabu Gote-me Pol napiaa kogono pinalo raba misa.
12 Goa pisa rabu onaa-numi Pol-na hankisip-para kogono pi mamina-nu yaina ome onaanu mea kasimi-daare nimuna yaina pereke

nimuna remonu rakepea pisimi.

13 Goa pisa pare kimisu su-para piri Juda aanu medaloma mone yoto pe yaenu mulalo onaanuna wae remo raakepesimi. Gupa raakepetalore Aa Mudu Yesuna bimi pisimi. Nimumi gupa lakesimi: Go aa Pol-me Yesuna bimi rakepeade-rupa go bina lamina simi.

14 Gore Gote-na miru irae aa mudu Skeva-na si 7-pela nimumi remo raakepetalo gupa pisimi.

15 Go aa-na sinumi apo agaa teme rabu wae remome nimu-para lalo: Yesuri niaa adema Pol page niaa adema pare nimiri aapi ya?

16 Go rabu mo wae remo pabo piri aame mo si 7-pelana rikiraana epa pogosa. Goa pua mo aa tulalo pua ora waru tisa-pulu nimuna yogane maoyasa. Go rabu nimuna mamina page rayo riripinaaloa amaa pogola pisimi.

17 Goa pisa rabu Efesus su-para piri Juda onaa page ruru rado onaa page nimumi go remaa pagesimi. Goa pua nimumi paalame omoa Aa Mudu Yesuna bi waru minasaasimi.

18 Go rabu kone rulae onaa adaapu ipua nimuna abade kudiri pi waeanu lapedepesimi.

19 Goa pua medalomare Rom maalu pi onaanu epa pirisimi. Go rabu nimuna waea pi buk mea kiritaawa onaanuna ini agaana repena sulaa-para irisimi. Go bukna yoto mone dipiare gupa 600,000 kina-me kabesimi.

20 Go-rupare Aa Mudu-na epe agaa puri paloa pisapulu onaa adaapumi page pagoa adesimi.

Efesus su-para piri onaanumi yada marekaasimi

21 Goa pua orope Pol Jerusalem su-para polalore nipumi mo Masedonia Akaia su lapo aba adola pisa. Nipumi kone gupa isa: Gopara aba adola puare orope Rom su page adola palua kone isa.

22 Go rabu nipu Esia supara pirua nipuna kogono aa laapo Timoti Erastus lapo Masedonia su-para mea repaasa.

23 Gore Pol-me Yesuna pora madaa agaa mogeasapulu onaa adaapumi rui loa wae-rupa pogolasaasimi.

24 Go remaana re gupa isa. Go epe aana silva warini aa meda Dimitirius pirua mo onaanu wae-rupa marekaasa. Go aamere epe aana meda silva-me remo ona Artemis-na oge remo Aapa nona piane yae wari bisnis kogono pisa. Goa pua nipumi go yae wariape aa adaapu yoto mone minalo kogono kasa.

25 Gore Pol pirisa rabu apo surube aame aana-me oyae silva warini kogono aanu yago page makiritasa. Go rabu nipumi lalo: Pagalepa. Niaana aana silva kogono go bisnis epe yoto memade simi.

26 Goa pea pare nimimi Pol-na agaa pagoa nimi-naaeme pae? Go aa Pol-me onaa remo mada mawar-itimi loa niaana warini gote-daa dia tea. Go tea-pulu go Efesus su-para piri onaa adaapumi page Esia su robo ru-nane piri onaa adaapumi page Pol-na agaa pagoa niaana oyae nakabalimi simi.

27 Go kone agaa lapo o ta-ga niaana bisnis kogono maoy-aalia. Go page ona remo Atemis-na ada mabebolaawa go remona puri madia yalia. Go remore Esia su-para piri onaanumi page su rayona piri onaanumi page Artemis-na bi minasaaeme-ga ake palima ya?

28 Nimumi go agaa pagoare nimuna robaa-para ora wae kone sua wae-rupa pogo-lasaawa gupa simi: Niaana remo Artemis-ri nipu Efesus su-parare ora mudu yaade.

29 Goa simi rabu go su-para piri onaa rayome rui loasimi. Go rui agaa ne onaanumi Pol Masedonia su pirua raba mi aa laapo Gaius Aristarkus lapo adia ria pua mo kiritae ada-para aipapulu pisimi.

30 Go rabu Pol-na konere onaa rikiraana polalo pisa pare Krais-na onaanumi nipu ripinaasimi.

31 Go page Esia gavman-na aa mudu medaloma Pol-na adami aanu nimumi pepa tua Pol piri-para repaawa gupa simi: Ne talimi-ga no kirita ada-para napope lo o taasimi.

32 Go rabu kiritae ada-para piri onaanumi ora rui loasimi. Goa pua nimuna kone agaa lapore rado rado pupa yabesimi. Goa pisa pare onaa adaapumi epa kiritasimi pare akea pulalo epa kiritasimi palo naniminaasimi.

33 Go rabu Juda aanumi aa meda Aleksandria onaanuna rikiraana maasimi. Go rabu Aleksandria-me ki musaawa mo onaanuna agaa gimenalo pisa.

34 Goa pisa pare mo onaanumi nipu Juda aa-rupa adoare rayome agaa padaneme yaaloa gupa simi: Remo Artemis-ri niaa Efesus su-para piri onaanuna remo mudu yaade. Goa lalaina naare ini laapo popesa.

35 Orope mo Efesus su adaarena kuskus-mi onaanu epe-rupa mapiraasa. Go rabu nipumi lalo: Efesus onaa pagalepa. Su rayona piri onaanumi go Efesus su adaare-para niaa remo Artemis-na ada surubema lo namakuaaeme. Go page nipuna piksa nona piane aana yaa-para i epa lope-naloa surubema-daa onaa rayome pageme sa.

36 Go agaa madaare pa aa medame mada narasalimi-ga nimi rayo pawa piralepa. Gore orope odo omape pora gimalepape sa.

37 Go nimimi abade go aanu mea epame pare niaana remo ada-para i yaenu meda napaake nemede. Go page niaana remo ona Artemis-para ero

agaa natemede.
38 Go Demitrius-para nipuna yago kogono aanu-para nimumi go aanu aditalo agaa teme-daare go koso lape di lamina. Gore koso pagape aa page pia.
39 Goa pea pare nimimi pa yae medaloma madaa teme-daare nimina kiritae di rabu tapape.
40 Go abiare yada pode marekaarimide-ga niaa mapataatalo koso lape agaa mada teme yapae? Gore niaa wae-rupa pogolasae kone madaa ora agaa mada natema. Goa pea-ga koso lape agaa temere ake lano ya?
41 Gore kuskus-mi goa loa go kiritae onaanu-para pulupa.

20

Pol-me Masedonia Grik su lapona wala pamisa

1 Mo nimuna agaa lo-raasimi rabu Pol-me disaipel onaa makiritasa. Go rabu nimina robaa-para puri mapalainalo agaa lakeloa patalepape sa. Go rabu Masedonia su-para polalo pisa.
2 Gore nipu oge su-para epe agaa lakela-mama pisa rabu onaanuna robaa-para puri mapabasa. Goa pua walare Grik su-para pisa.
3 Go su-parare akua re-pome pirisa. Goa pua orope nipu Siria su-para polalore sipi mula pisa. Goa pisa pare Juda aanumi nipu tu-lalo yada robesimi-pulu Pol-me Masedonia su-para wala pono kone isa.
4 Go raburi Beria piri aa meda Sopata nipu Pirus-na si pirua nipu Pol raapu pisa. Aa medaloma Pol raapu pisimi aanu go rupa: Tesalonaika su-para piri aa Aristarkus Sekundus lapo page Derbe su-para piri aa Gaius page Timoti page Esia su-para piri aa Tikikus Trofimas lapo page nimu rayo Pol raapu pisimi.
5 Go aanu aba puare niaa Troas su-para pua ado pirisimi.
6 Gore olode medana biri Bret Nama-adaa Yape go yapi dia naloa niaa Filipai su gi-moa sipi madaa pirua yapi supu pisima. Goa puare Troas su-para niaame apo aanu nimu madaasima. Go rabu sarara padane pirisima.

Pol Troas su-para wala pisa

7 Gore wala oge oro rabu ribaa niaame eta nola kiri-tasima. Go raburi Pol ekeraa palia-ga onaanu agaa lake-laama pua ora ribaa page agaa adaalu yolo lakesa.
8 Goa pisa rabu niaa so kiritae ada ru-nanere lam adaapu mudiasimi.
9 Go rabu Pol-me agaa lakelalaina ogege aa meda Yutikus nipu widoa re-para pirisa. Pirisa rabu nipuna ini-para u ipisa-daa u patisa. U patisa rabu ada ora sone robene ae repona pirua lopesa. Go rabu nimu pua

puaa misimi pare nipu aba ini adupisa.
10 Goa pisa pare Pol-me nipu pua mo aa madaa pua kubuniaawa onaanu-para lalo: Nimimi ora paalame naomalepape. Nipuna pu imu naudunae pa ia.
11 Go rabu Pol wala so ada rum ae repo madaa pua bret piribia nimu raapu nisa. Goa pua Pol nipumi nimu-para agaa adaapu lakelala pirina yapi lapaasa. Go raburi Pol pisa.
12 Go rabu nimumi go Yutikus nipu pa pirisa-daa mea lamua pua raaname omesimi.

Pol Troas su gimoa Miletus su-para pamisa

13 Pare niaa Asos su polalo aba pua sipi madaa pirisima. Niaame Pol go Asos su-para madaatalo pisima. Pol-me niaa di lagua nipu pora-nia epalua sa-pulu goa pisimi.
14 Go-rupa Pol-me niaa Asos su-para ada mua nipu niaa raapu sipi madaa pamisima. Go puare niaa Mitilini su-para pua pisima.
15 Niaa Mitilini su gimoa sipi madaa pirua yapi padaneme Kios su mone pane pua opapasima. Goa pua ekeraare Samos su puare wala ekeraanane Miletus su-para pua pirisima.
16 Gore Pol-me Esia su-para yapi adaapu napiralua kone isa-pulu Efesus su gimisa. Nipuna konere Jerusalem su-para aipapulu adola pisa. Go rabu nipu Juda aanuna Pentikos yapi di olode adolalo pisa.

Pol-me Efesus su-para pua lotu surube aa agaa lakesa

17 Niaa Miletus su-para pirisima raburi Pol-me Efesus su-para agaa aba gupa rapaasa: Lotu ada surube aanu ni piri-para ipulupape.
18 Nimu ipisimi rabu nipumi nimu-para lalo:

Nimimi nina kone ademe. Aba ripia ni mo esia su-para ipisu yaade rabu oro yaalo nimi raapu pirisimade.
19 Neme Aa Mudu-na kogono pisudere nina bi minasaaminalo nape. Dia, pare apo Juda aanumi agaa rasu kogono mabebolaaeme rabu neme kedaa rua re page to.
20 Goa pisa pare neme nimi raba meape agaa nagimi lagisude. Goa pua neme agaa mogesude rabu pa onaanuna ini agaana page nimina adapara page mogeasude.
21 Goa pua nina puri pane agaamere Juda onaanu-para Grik onaanu-para agaa gupa lagisude sa: Nimina pupitagi ne kone gimoa Gote-na kone mua Aa Mudu Yesu madaa kone rulaatepape sude.
22 Goa pua Holi Spirit-mi ni lagia-pulu abia Jerusalem su-para paluame pi. Go suparare nimumi ni-para ake palimi palo maarea.
23 Goa pea pare Holi Spirit-mi ni agaa lagia: Pa adaare rayo adola pali raburi neme kalabus ada patu kedaa adaapu page meainalo lagia.

24 Goa pea pare Aa Mudu Yesumi Gote-na raba meape kone ni gua Epe Agaa lakelape lo kogono gisa. Goa pisa rabu go kogono paamama pua lakelo kiritaluare nimimi ni talimi page kone adaapu nasalo sa.

25 Goa pea pare neme nimina rikiraana ipua Gote-na Surube Sina agaa epa lagisude. Gore nimimi nina ini agaa wala na-adalimina kone salo.

26 Goa pea-pulu abia neme lagiano pagalepape. Abiare pa onaa meda alupaliare ni madaa agaa naepalia.

27 Dia-ga neme Gote-na kone agaa rayo lagiape nimi pala pururu napea.

28 Nimi waru piralepape. Gore onaanu medaloma surubaliminalo Holi Spirit nimi madaa mapiraasa. Go onaanuri Aa Mudu nipuna yaapimi kabesa-pulu nimimi nipuna sipsip waru suruboa nape yae waru kalatepape.

29 Gore ni palua rabu aa medalomanu nimina rikiraana epa piralimi. Go aanumiri wae yana-rupa ipua Gote-na sipsip maoyaalimi.

30 Goa pua nimi Krais-na onaanuri orope nimina rikiraanare aa medalomame yaa agaa loa makiralimi. Goa pua Krais-na onaa medaloma nimuna agaa rataliminalo makiralimi.

31 Goa pea-ga waru surubalepape. Nimimi go madaa kone waru salepape. Gore maali repome neme ribaa page yapipu page nimina kone padane padane marekaliminalo pawade. Goa pua kedaa rua neme agaa mogeaayo.

32 Abiare Gote-na surube kone meamina. Nipuna epe agaame nimi raba mu nimi puri ginalo. Goa pua nimi page Gote-na epe kone rulae onaa raapu piramina.

33 Go neme pa onaanuna mone sekere mamina-nu epaame ome kone naisu.

34 Gore aba ademe nina pora pami aanu raapuri nina kimi kogono pua niaana oyae kabesu.

35 Goa pua niaame kogono waru pua naraa onaanu raba mulalo pema-daa go pora rataliminalo mogesude. Niaame gupa palima rabu Aa Mudu Yesuna agaa niminaamina. Nipumi gupa sa: Oyae mealima rabu raana omalima pare oyae katema-rupa meape kone madaa raana palia.

36 Pol-me go agaa aba loare nipumi nimu raapu rumu koba pua beten sa.

37 Go rabu nimumi Pol upia re loa ki mua abi pope simi.

38 Nimuna pu robaaparare kedaa waru pisa. Gore Pol-me orope nimina ini agaa mada na-adalua sapulu odome omesimi. Goa pua nimumi Pol sipi adibaepara mea pisimi.

21

Pol Jerusalem su-para pisa

1 Go rabu niaame onaanu patalepape loa sipi madaa pirua pisima. Niaa sipi

madaa pirisima rabu redepo yabo pua mo Kos su-para opapasima. Goa pua ekeraa-nane go Kos su gimoa Rodes su-para pua piruare wala Patara su-para pua opapasima.

2 Go su Patara-parare Fonisia su pisa sipi meda mua nipu madaa pirua pisima.

3 Goa pua niaame Saiprus su adoare go su-para none puare Siria su-para opapasima. Go suna adaare Tair-re sipimi madini kakonu go adaa mea sulalo pisima.

4 Go su-parare niaame Gote-na disaipel onaanu medaloma adola pisima. Goa pua nimuna adaa sarara padane pirisima. Gore Holi Spirit-mi mo Krais-na onaanu kone kasa-pulu nimumi Pol-para Jerusalem su-para napope lo lakesimi.

5 Goa pisa pare niaana pora pamuape di madaare Tair adaare gimoa polalo pisima. Pisima rabu apo su-para piri Krais-na aanu nogo naakinu-para niaa raapu pamua adaare-para su ogege pora-para lamua pisimi. Goa pua niaa sipi i-para pua ipa repaa-nane rumu koba pua beten sima.

6 Gore nimumi niaa-para abi patalepape loa nimuna ada wala pisimi. Go niaame page patalepape loare sipi madaa pirisima.

7 Niaa sipi madaa piruamama pua Tair su gimoa Tolemes su-para opapasima. Go rabu niaame kone rulae onaa adoa ki mua yapi padaneme nimu raapu pirisima.

8 Ekeraa-nanere go su gimoa Sisaria su-para pua opapasima. Go rabu niaame epe agaa lakene aa Filip-na ada-para pua pirisima. Go aare mo Jerusalem su-para kogono aa 7-pela pirisimi-na padanere nipu pirisa.

9 Go aana inumakua nogo maalame Gote-na epe agaa pagoa ratisimi.

10 Gore niaa mo aa-na ada-para oro medaloma piramonaloa Gote-na agaa lakene aa meda Agabus ipisa. Nipu Judia su gimoa Sisaria su-para ipisa.

11 Nipu niaa piri ipuare Pol-na aako let mua nipuna ki aa lapo rogaasa. Goa pua nipumi lalo: Holi Spirit-mi gupa lagia sa: Neme pawade-rupare Jerusalem su-para pimi Juda aanumiri go aako let-na aaraa rogaalima. Nimumi gupa rogaawa ruru rado aa medaloma mea kateme.

12 Niaame go remaa pagesima-pulu go onaanu-para niaame Pol madaa re loa puri paloa lalo: Ne Jerusalem su-para napope.

13 Go rabu Pol-me lalo: Nimimi akolo nina robaa-para kedaa mapatalo goa tame pae? Gore nimumi Jerusalem su-para nina ki aa lapo rogaalimiri pinawa. Gore Yesu Krais-na kogono madaa talimi-daare mada pa omalua.

14 Gore Pol-na koneme nipu ora palua kone isa-

pulu niaame agaa loraawa gupa sima: Aa Mudu-na kone nipuna palia-ga pinawa sima.
15 Go yapi medaloma dia naloa niaana oyaenu man-agola sua Jerusalem su-para pisima.
16 Go pua Sisaria su-para piri Krais-na onaa medaloma niaa raapu pisima. Nimumi niaa Neson-na ada-para pua piramonalo lamua pisimi. Go aare Saiprus su pirua nipu ora abade Gote-na pora ratisa.

Pol-me Jems adola pisa

17 Niaa Jerusalem su-para pisima rabu Krais-na onaanumi niaa raaname omoa lamu misimi.
18 Goa pua ekeraa-nane Pol nipu niaa raapu Jems adola pisima. Go rabu lotu ada surube aanu page epa kiri-tasimi.
19 Pol-me nimu-para abia epa amaa loare nipuna pisade kogono rayo madaa agaa lakesa. Gore ruru rado onaa piri-parare Gote-me Pol raba misa-daa remaa padane padane laatapu lakesa.
20 Go aanumi remaa pagoare Gote-na bi mi-nasaasimi. Go rabu nimumi Pol-para lalo: Ame, ne ade. Juda onaanuri ora adaapumi Gote madaa kone rulaarimi. Go onaa rayome Moses-na rekena agaa waru pago ratua mogeteme.
21 Go Juda onaanumi nena agaa madaa pageme. Nimuna konere neme Juda aanu ruru radonu raapu pimiri Moses-na rekena agaa gimalepape lo kone imi. Juda aanuna kone naratalepape kone imi.
22 Go kone imi-pulu ne abia epaede remaa pagalimi. Gore abia niaame ake palima ya?
23 Go abia neme niaana agaa pagape. Abiare aa maala pirua imaa niti ko-gono peme.
24 Gore ne go aanu lamu mua mea pu. Nimu raapu pua Juda aanuna kone mogeawa imaa niti pua epe-rupa piramina. Goa pua Juda aanuna kone mogeawa nimuna sipsip kabenalo mone kalape. Goa pua Juda agaa mogeainalo nimuna iri pudiape. Go rabu neme Juda aanuna rekena agaa mogeali-daare aba pagesimide remaa madaa kone nasalimi.
25 Goa pua mogo ruru rado kone rulae onaanumi adenalo nimu pepa tu o taasima. Go pepa madaare agaa gupa lakesima: Nimimi remo yawe eta nanalepape lo gupa tisima. Nimumi mena yaapi-para mena yapa maa kepene yae-para nanalepape lo gupa tisima. Nimumi onaa rayome kone nasalepape lo gupa tama.
26 Go rabu Pol-me mo aa 4-pela lamua pua ekeraare Juda aanuna epe lotu ada-para pisa. Goa puare Pol-me onaanu-para go imaa niti dia yalia di oro kerepo lakesa. Go diri dia naloare mena tua onaanu maepeaainalo Gote-para kateme. Goa pua Juda aanuna kone mogeasa.

Pol lotu ada-para pirina Juda aanumi aditalo ipisimi

27 Gore yapi 7-pela pode dia talo pisa rabu Esia supara pipi Juda onaa medalomame Pol nipu lotu ada-para adesimi. Go raburi nimumi onaa rayo pogolasaawa Pol ripinaa palae aditalo pisimi.

28 Nimumi ripinaawa gupa yaasimi: Israel onaa, niaa raba mealepa. Go aare nipu su rayona pamua onaa agaa gupa pamu laketa simi: Israel ruru-para Moses-na rekena i agaa-para lotu ada-para nimu rayo gimalepa gupa laketa. Goa pea-pulu abia nipumi ruru rado Grik onaa go epe lotu ada-para mea ipisa. Goa pua go epe ada maoyaaya.

29 Go Efesus su-para piri ruru rado aa Trofimus Pol raapu pirina adesimi-pulu goa simi. Gore Pol-me go aa lotu ada-para mea pula kone isimi.

30 Go rabu Jerusalem supara piri onaanu nimuri ora wae-rupa pogolasaasimi. Goa pua onaanumi aloma epa kiritaawa Pol ripinaa palae sua lotu ada amaanane kola pisimi. Goa pua lotu adana pora gaape rayo poasimi.

31 Go onaanumi Pol tulalo pisimi rabu Rom soldia aanuna surube aame Jerusalem su-para piri onaanu pogolasae remaa pagesimi.

32 Go rabu surube aame nipuna soldia aanu-para nipuna yada aa mudunupara yaaloa onaanu piripara aipapulu pisimi. Gore Pol tisimi onaanumi mudu surube aa soldia aanu adesimi rabu Pol gimoa natisimi.

33 Go raburi mudu surube aame Pol aditalo soldia aanu gupa lakesa: Nimiri nipu ope sen laapome adialepape. Go rabu nipumi onaanu agaa gupa misa: Go aare aapi ya? Nipumi ake pea pae?

34 Go raburi onaa adaapu pirua agaa rado rado loa yaasimi. Agaa adaapu simipulu mudu surube aame go yadana re waru na-adesapulu nipuna soldia aanumi Pol ada mea penaalo lakesa.

35-36 Gore soldia aanumi Pol mo ada reke madaa mea penaasimi rabu onaanumi Pol ratu tulalo pisimi. Go onaanumi nipu rata mea ipua goa laari ipisimi rabu gupa yaasimi: Go aa tu maomamina. Go rabu soldia aanumi Pol ria pisimi.

Pol-me agaa lakesa

37 Nimumi Pol soldia ada ru-nane lamua pisimi rabu Pol-me mudu surube aa-para lalo: Nina agaa mada pagali ya? Goa sa rabu Pol-me Grik agaa sa-pulu surube aame agaa misa: Nere Grik agaa ne aa ya sa.

38 Gore nere Isip su-para madini aa kone sawade. Abade neme 4,000 soldia etaa rini aanu mea ipua yada marekaside kone sawade. Goa pua neme nimu onaa napiri su-para mea pisi kone

sawade. Pare ne mo aa dia ya-daa adalo.

39 Pol-me surube aa-para lalo: E, ni go adaa dia. Niri Juda. Nina amame ni madini suri Tasare Silisia su ru-nane aasa. Niri mudu adaare-para piri aa yaade. Gore neme onaa-para lakelanowa.

40 Gore Bosboi-mi lakelasapulu Pol nipu mo reke madaa opasaasa. Gore Pol-me ki wage pua wawa sa rabu onaa rayome agaa loraasimi. Go rabu Pol Juda agaame onaanu-para agaa lakesa. Nipumi goa sa:

22

1 Aapanu amenu, nimina
agaa abulano pagalepape.
2 Pol Juda agaame sa rabu
nimumi agaa ora
loraabaawa pagesimi.

Go rabu Pol-me lalo:

3 Niri ora Juda yaade. Nina amame ni madini suri Tasas adaare-para madisa. Go suri Silisia ru-nane aaya pare ni Gameliel-na skul ta pisu rabu Jerusalem su-para adaa yabesu. Nimumi niaana akuana rekena i agaa waru mogeasimi. Niri nimi abia Gote-na kone waru ratu pimi-rupa ni go-rupa pisude.

4 Onaa medaloma Gote-na disaipel onaanu neme medaloma maoyaawa tu maomasude. Neme onaanu adi ria pua kalabus ada-para mapatasude.

5 Goa pisuri mo Gote-na miru irae aa mudu page kaunsil page ademedaa neme ora lalo. Gore go aa mudunumi pepa ginaloa neme Damaskus su-para piri Juda kata pisu. Goa pua neme kone rulae onaa aditalo pua sen-me Jerusalem su-para mapatata pisu.

Pol-me Gote-na agaa pagoa kone perekene remaa lakesa
(Kog 9.3-19; 26.12-18)

6 Go naare paalu bero rabu ni Damaskus adaare re-para ipisu. Go rabu ni piri-para epe paa meda ipua nina ini-para epa royo pisa.

7 Go rabu ni su amaa lopoa agaa meda gupa pagesu: Soloya, Neme niri akeane maoyari ya?

8 Go rabu neme lalo: Aa Mudu, nere aapi ya su. Niri adaare Nasaret-para piri Yesu yaade sa. Neme ni kedaa gua maoyaaride sa.

9 Go rabu onaa ni raapu pirisimiri nimumi yaa-para i paa royo pisa pare so agaa napagesimi.

10 Go rabu ni Pol-me gupa agaa misu: Aa Mudu, neme ake paluaaya su. Go rabu Aa Mudumi ni-para lalo: Ne rekoa Damaskus su-para pu. Go adaare-para aa medame Gote-na gialiade kogono rayo lagialia sa.

11 Go rabu neme so adaa paa adesu rabu ini rubu pi aa-rupa aasu. Goa pisa rabu nina adami aanumi naa ki ripinaawa Damaskus su-para mea lamua pisimi.

12 Go su-parare aa meda Ananaias pirisa. Go aare niaana rekena agaa waru

pagesa-pulu Damaskus supara piri Juda onaanumi nipu ora epe aa simi.

13 Go aare ni piri-para ipua lalo: Nina ame Sol, inimi oyae wala adaina. Ora go rabu nina ini rupainaloa neme nipu adesu.

14 Goa pua nipumi lalo: Niaana akuana Gote-me nipuna kone niminaatalore ne nipuna aa mapiraasa. Goa pua neme nipuna Epe Redepo Ne Si adoa nipuna agaa pagainalo mapiraasa.

15 Gore neme onaa rayo-para nipuna agaa pua lakeloa aba pago ade yae rayo lakelape lo lakesa.

16 Gore akeane ne ado pabae pae? Ne rekoa nipuna bi madaa beten loa baptais meali-daare nena pupitagi raakepe rubalia.

Gote-me Pol ruru rado onaa piri-para penaasa

17 Gore neme Jerusalem supara wala pua lotu ada-para beten lala pirua upaa pi nona pua yada adesu.

18 Go rabu Aa Mudu adesu pare nipumi ni-para lalo: Jerusalem su-para aipapulu gimoa pope. Neme go supara nina agaa lakete rabu napagalimi.

19 Go rabu neme goa lakesu: Aa Mudu, abade neme lotu ada rayona pamua ne madaa kone rulae onaanu adia tisude. Go remaa aba pagesimide su.

20 Gore abade nena agaa disaipel aa Stiven tu maomasimi rabu neme adabaawa nina robaa-para epe ta kone isude. Go raburi neme nipuna maomae aanuna mamina oyaeyaenu wamo pisude. Go remaa page pagesimide su.

21 Gore Aa Mudumi ni-para lalo: Nere su adaalu-para ruru radonu onaanu raba meainalo repaalua sa.

22 Gore mo onaanumi Polna agaa pena pagalaina mo ruru rado raba meanolo agaa sa rabu nimumi puri paloa gupa yaasimi: Nipu tu maomamin aapa simi. Go aare su amaa epe-rupa mada napiralia-ga tu maomamina simi.

23 Goa simi rabu nimumi ratu yawesimi-pulu yagaa iri pudi rubua gaapinu wage wage pisimi.

24 Go rabu Rom-na soldia surube aame soldia ada-para mea puare nipu aipuyame talepa sa. Gore mo Juda onaanumi Pol madaa pogolasaa simi-daa surube aame go yadana re asapisa.

25 Go pua soldia aanumi Pol opeme rogaawa aipuyame tulalo pisimi. Go rabu Pol-me Rom surube aa agaa gupa misa: Nimimiri Rom aa madaa koso nalaaware mada talimi ya?

26 Go surube aame go agaa pagesa rabu ora surube aa mudu piri pua agaa gupa mulalo pisa: Neme ake pali ya? Go aare nina su Rom yaade laa.

27 Goa sa-pulu mudu surube aame Pol piri pua agaa gupa pua misa: Abi la. Nere Rom aa yapae ni lagi. Pol-me lalo: E, niri Rom aa yaade sa.

28 Go rabu mudu surube aame lalo: Neme mone adaapu kaloare ni Rom su-para piritalo rubisu. Gore Pol-me lalo: Ora lae pare niri amame Rom su robo adaare Tasas-para madisaaya.

29 Go pagesimi rabu Pol-na agaa mulalo ipisimide aanumi Pol aipapulu gimisimi. Gore mudu surube aame paala omoa pirisa. Gore Pol-re ora Rom su-para piri aaga nipu sen-me adisa rabu rekena agaa rasisa.

Juda kaunsil aanu Pol-me agaa lakesa

30 Gore mudu surube aa mudumi Juda aanumi Pol koso madaa aditalo pisimi agaana re asapisa. Go kone sua ekeraa-nane Pol-na sen wala kolapasa. Go rabu surube aame Gote-na miru irae aanu-para kaunsil aanu-para epa kiritatepape lo lakesa. Go rabu nipumi Pol kaunsil-na ini agaana mea pisa.

23

1 Go rabu Pol-me mo kaunsil aanu waru adaba sua nipumi lalo: Naa Aapa amenu, ni oro yaalo Gote-na ini agaana epe-rupa pirua abia page. Nina pu robaa-para epe kone i.

2 Goa sa rabu Gote-na miru irae aa Ananaias-me Pol re-para aasimi aanu-para lalo: Go aa-na agaa-para talepa sa.

3 Gore tisimi rabu Pol-me nipu-para lalo: Gote-me ne page talia. Nena robaa-parare epe agaa naia pare tona pepena paena yaeme epe ta sa. Ne Moses-na rekena agaame ni-para koso agaa laina. Gore neme ni talepa agaa lakelae-pulu nemere rekena agaa rasade.

4 Pol-me goa sa rabu re-para pirisimi onaanumi Pol-para lalo: Gore neme Gote-na miru irae aa mudu-para ero agaa te ya simi.

5 Go rabu Pol-me lalo: Amenu, go Gote-na miru irae aa mudu kone nasawade. Go Gote-na buk madaa gupa tu isa: Nimina aa mudu-para ero agaa natapape sa.

6 Goa pua Pol nipumi kaunsil aa medalomare Sadyusi aanu-para medalomare Farisi ruru aanu pirisimidaa adesa. Goa adesa-pulu kaunsil-nupara gupa lakesa: Nina amenu, niri Farisi rurumi madini ya-pulu ni Farisi ruru aa pi sa. Neme aba ome onaa rekalimilo go madaa kone rulaayo. Goa kone suayo-pulu nimimi abia ni madaa koso lape agaa tame.

7 Goa agaa sa raburi Sadyusi Farisi ruru laapo aanumi ape loa rugula lapa pirisimi.

8 Gore Sadyusi aanumi aba ome onaanu matmat-para narekalimi loa ensel-nu page remonu page napimi loa kone rulaeme. Goa peme pare mo Farisi aanumi ome onaanu rekalimi loa ensel-nu remonu page pimi loa kone rulasimi.

9 Gore Pol-me go yaa madaa makuaae agaa sa raburi onaanumi rui loasimi.

Go rabu rekena agaana tisaa medaloma nimu Farisi aanuna ruru raapu pirisimi. Go aanumi rekoa agaa puri pane simi: Niaame go aa adema pare wae yaenu meda naia. Niaana konere ensel medanumi yapae remo medanumi yapae nipu-para agaa laketeme kone ima.

10 Goa simi rabu ora pogolasaasimi-pulu soldia aanuna surube aa mudumi kone gupa isa: Aya, go aare nimumi nipu yolala pawa nipuna yogane rugula tabalia. Nipumi kone gupa isa-pulu surube aame soldia aanu lakesa rabu mo ruru lapona rikiraana Pol mua soldia ada-para mea pisimi.

11 Gore wala ekeraa-nane ribaare Aa Mudumi Pol piri-para ipua gupa lalo: Pol, kone robaa-para kedaa nameape. Neme aba nina agaa mo Jerusalem su-para lakesi-rupa go Rom su-para page wala lakelaina sa.

Juda aanumi Pol tulalo yada robesimi

12 Gore yapi lapaasa raburi Juda aanumi epa kiritaawa agaa roboa gupa simi: Niaame ora yaa madaa makuaa loa Pol ora tamina simi. Etanu ipanu oyaeyae abi naneawa Pol aba tamina simi.

13 Go agaare aa 40-pela aanumi tulalo simi.

14 Goa pua nimumi Gotena miru irae aanu-para kone makuaae aanu-para pua lalo: Niaame niti pua ora eta ipa naneawa Pol nipu aba tamina simi.

15 Gore nimi aa mudunupara kaunsil aanu-para nimimi mo Rom surube aame Pol mea epena tapape. Go kudiri pi konere nimimi Pol-na agaa wala epe-rupa pagola puluma loa kaleda pirua nipu pena epalia raburi tu maomalimina.

16 Go yada robesimi pare Pol-na awame mo Juda aanuna remaa pagesa. Goa pisa rabu nipu soldia adapara Pol asapua pua lakesa.

17 Pol-me remaa pagesa rabu surube aa yaaloa nipupara lalo: Go naakiri surube aa mudu piri neme lamua pu. Nipu madaa agaa ia-ga nipumi lagialia.

18 Go rabu nipumi naaki mua surube aa mudu nipuna ada-para lamua pisa. Goa pua nipumi lalo: Mo kalabus ada piri aa Pol-me ni yaaloa go naaki lamua pu laa-daa mea epawa. Nipu agaa meda ia-ga ne lagialia.

19 Gore surube aa mudumi go naaki nipuna ki mina mua nipu lapo agu raapo puare agaa gupa misa: Niri ake agaa lagiali ya sa.

20 Go naakimi lalo: Juda aanumi gupa lame. Ekeraare Juda aanumi Pol kaunsil piri mea painalo lagialimi. Nimuna yaa agaare Pol madaa koso lape agaa medaloma pa maarimi.

21 Goa lagiame pare nimuna agaa napagape. Nimuna aa 40-pela Pol tu maomaatalo gupa kaleda piralimi. Abade nimumi ora yaa madaa makuaa loa eta

ipa niti pua Pol tuare namina simi. Abiare pa kaleda pirua nena puri pane agaa madaa ado pimi.

22 Go raburi surube aa mudumi mo ogege aa mea penaaloa agaa puri palo gupa lakesa: Neme go lagiae agaare aa meda nalakelape.

Pol mabawane gavman Feliks piri penaasa

23 Go raburi surube aa mudumi soldia surube aa meda laapo ipulupa sa. Nipumi nipu lapo-para lalo: Nipimi soldia 200-pela rumaawa mea pulupape. Go page aa 70-pela hos masaana pirina tapape. Go page rai kutu rama lapo ripini aa 200 rumaawa mea katapape. Nimi rayo Sisaria su-para polalore abia go ribaa nain klok-na gimoa pulupape.

24 Gore Pol nipu pirape hos page meatepape. Pol-re nipu namba wan gavman Feliks piri-para epe-rupa mea pulupape.

25 Go raburi surube aa mudumi loa o taape pepa meda gupa tua kasa:

26 Yesa, Feliks nere namba wan gavman epe-rupa pirape Niri Klodius Lisias-me go pepa apo tu repaato.

27 Juda aanumi go aa ripinaawa nipu tu maomaatalo pisimi. Goa pisimi pare neme nipu Rom su-para madini aa ya-pulu nina soldia aanumi nipu esepea apo mea ipulumi-daa.

28 Neme Juda aanumi nipu koso laawa aditalo pisimi remaa pagesu. Goa pua neme nipu kaunsil piri-para mea pisu.

29 Gore nimuna koso lape agaare nimuna rekena agaa madaa Pol-para agaame arere pisimi. Goa pisimi pare nimumi go aa kalabus ada mapatape page tu maomape kone page neme dia su.

30 Go Juda aanumi nipu tulalo pimi remaa pagawa rabu neme ne piri-para aipapulu mea repaaru. Go rabu nipu koso lape aanumi ne-para remaa mada lagialimi. Mo pepa madaa agaa gupa loa tisa.

31 Gupa tisa rabu mo soldia aanumi mo surube aa muduna agaa ratisimi. Nimumi Pol lamua puare ribaa Antipatris su-para pisimi.

32 Goa pua yapi lapaasa rabu soldia aanumiri nimuna ada wala pisimi. Go rabu hos masaana pirua soldia aanuri Pol raapu pisimi.

33 Gore Sisaria su-para pua opapasimi rabu nimumi namba wan gavman piri-para puare apo pepa Pol lapo mea kasimi.

34 Go rabu gavman-na aa mudu aame mo pepa mua adoare Pol-para agaa gupa misa: Nena adaare aa-para aaya ya? Pol-me Silisia su lakesa.

35 Go rabu go aame Pol-para lalo: Ne koso lape aanu epalimi rabu nena remaa pagalua. Goa pua nipumi lalo: Go aare gavman aa Herotna adaa ada-para waru adabaawa mapatape sa.

24

Juda aanumi Pol koso laasimi

1 Gore orope yapi supu dia naloa Gote-na Miru Irae Aa mudu Ananaias Sisaria su-para pisa. Nipu pisa rabu kone makuaae aa medaloma page aa meda nipuna bi Tertulus page nimu raapu pisimi. Go Tertulus aare nipu yada loaaya-rupa pirisa. Goa pua nimu rayo namba wan gavman Feliks piri-para pua Pol aditalo koso lape agaana re lakesimi.

2 Go rabu Tertulus nipu koso page loaayae aa ya-pulu nipumi agaa aba sa. Go aame Pol aditalo koso lape agaa gupa lakesa: Epe aa mudu Feliks, neme epe aa mudu kogono pua yada makuma pasi-pulu adaalupu epe-rupa pima. Goa pua niaana su rayona epe poranu pamu bisnis marekasi-pulu go su robo runanere ora epe aaya.

3 Goa pea-pulu niaana robaa-parare oro yaalo niaame ne madaa ora pi tema.

4 Gore ne aa mudu ya-pulu neme agaa adaapu nayolo pirapana. Neme oge remaa lagialo-ga neme epe-rupa mada pagaina.

5 Gore niaame go aa nipu wae kone adaapu ina adama. Nipumi Juda aanu piri-para su rayona yada marekaaria. Nipu Nasaret onaanuna aa mudu pia-daa adema.

6 Nipumi adaa lotu ada maoyatalo pisa rabu niaame nipu aditalo pisima. Gore niaame rekena agaa madaa koso lape agaa talo pisimi.

7 Go rabu mo soldia aanu surube aa mudu Lisias-mere nipu ipua mo aa puri paloa mea rapaasa.

8 Go raburi Lisias-me Pol adiape onaanu piri-para mea pulupa sa. Gore neme go aana agaa meali-daare nipuna kone madaa ora agaa nata-pulu adali. Apo agaare Tertulus-mi sa.

9 Go agaa lakenaloa Juda aanumi ora ta lo pirisimi.

Pol-me Feliks-na agaa abusa

10 Go rabu namba wan gavman aame Pol-para ini pobolo ridipiasa-pulu Pol-me lalo: Nere ni ade. Neme go su-para maali adaapumi koso page aa pirisi. Goa pea-pulu nina konemere nena agaa pagapere ni ora raana pia.

11 Gore aba yapi di 12-pela popesa raburi ni Jerusalem su-para puare lotu ada-para beten ta pisu. Ora lalo-ga nimu-para agaa meape.

12 Go rabu nimumi ni onaa raapu agaame arere pua wae-rupa mapogolasu-daa na-adesimi. Dia, neme onaa raapu lotu ada-para page epe lotu ada-para page su adaare-para page wae-rupa napirisima. Juda aanumi gupa na-adesimi.

13 Goa pea pare abia ni koso la talo pimi pare go madaare ora agaa mada nalagialimi.

14 Pare go koso lape agaa madaare neme ora agaa

lagianolore niaana akuanuna Gote-na bi minasaawa nipuna pora kuramina. Neme Juda aanuna kone mogea Moses-na rekena agaapara Gote-na agaa lakene aanuna buk-para go yae madaa kone rulaayo. Pare nimumi go kagaa porare ora pora-daa dia teme.

15 Gore go aanuri niaame Gote-para kone padane rulaema. Go konere aba ome onaa rayo Gote-me marekalia. Goa pua epe onaanu-para wae onaanu-para rayo Gote-me marekaawa koso lape agaa tea.

16 Goa pea-pulu nena robaa-para wae kone nasua Gote-na ini agaa-para onaanuna ini agaa lapo madaa epe-rupa piralua.

17 Gore neme maali adaapu Jerusalem su-para gimoa su rado-para pirisude. Jerusalem su-para wala ipisu rabu nina ruru raba mulalo mone oyae mea pisu. Go rabu page Gote madaa ora pi lo yawape oyae irita pisu.

18 Gore neme go kogono pulalore lotu ada-para pirano nimumi ni adasaasimi. Go lotu ada-para pirisu rabu neme Juda aanuna rekena agaa ratua amulu radepea epe-rupa pirisu. Go rabu onaa adaapu napirua waerupa namapogolasaasima.

19 Yapare go rabu Esia supara piri Juda medaloma mo lotu ada-para epa pirisimi. Go aanuri nimumi ni madaa wae yae adoare nimumi ni koso laata peme.

20 Gore ni kaunsil raapu piri aanu nimumi naa waea pawade kone ake pua ademe pae?

21 Yapare neme wae kone padane sua nimuna rikiraana rekoa agaa padaneme gupa yaasude sa: Neme Gote madaa kone rulayore ome onaa rayo wala rekalimi sude. Go kone rulayo-pulu ni abia koso madaa ipuluri goane pimi.

22 Pol-me go remaa sa rabu Feliks-mi koso lapere gimisa. Feliks-ri Gote-na pora waru adesa-pulu Feliks-mi nimupara lalo: Gore nena koso madaare agaa lagialua pare soldia surube aa Lisias aba epenalo lamina.

23 Go rabu Feliks-mi Pol-na yada surube aa-para gupa lalo: Go aare waru suruboa nipu raba mulalo palimiri gimalepape. Nipuna adami aanumi eta oyaeyae kabenaloa nipu kana lo tapape sa.

Pol kalabus ada-para pa pirisa

24 Gore yapi medaloma dia naloa Feliks nipuna ore Drusila raapu ipisipi. Drusila nipu Juda ona pirisa. Go rabu Feliks-mi Pol lamua ipua Pol-me Yesu Krais madaa kone rulae agaa lakenaloa pagesa.

25 Go rabu Pol-me eperupa piruape kone-para robaa-para surubape kone-para orope epaliade koso dipara agaa lakenaloa Feliksmi paala omesa. Paala omoare gupa sa: Abi pope

sa. Ni kogono meda nasalia rabu neme ne yaaloa wala pagalua.

26 Yapare Filiks-na kone rado isa. Kone medare Pol-me ni maesepeape kone gialia kone isa. Goa pea-pulu oro yaalo nipumi ipu loa agaa lala pisipi.

27 Goa pua Feliks-mi Juda aanu madaa pedo pisa-pulu Pol kalabus ada-para pa patina sa. Oropere maali lapo patuare Porsius Festus-mi Filiks-na kogono misa.

25

Pol-me Sisar-para nina koso pagaina sa

1 Go raburi Festus nipu Sisaria su robo-para namba wan gavman pirita ipisa. Gore yapi repome piruare Jerusalem su-para pisa.

2 Go su-parare Gote-na Miru Irae Aa mudunu-para Juda aanuna aa mudunu-para nimumi Pol aditalo koso lape agaa laketa ipisimi. Go raburi nimumi Festus-para agaa gupa lakesimi.

3 Gore rome agaa-rupa loa Pol Jerusalem su-para mea pena agaa lakesimi. Gore nimuna kudiri pi konere nimumi kaledoa Pol pora-nia tu maomalima kone isimi.

4 Go rabu Festus-mi agaa gupa lakesa: Pol-re Sisaria su-para kalabus ada-para surubeme-pulu ni orope ogesi Sisaria su-para adola palua sa.

5 Go rabu nimina aa mudunu ni raapu Sisaria su-para palima. Go-parare go aa mudunumi Pol madaa koso lape agaa teme. Goa pua nipumi wae yae pea pae adainalo sa.

6 Festus nimu raapu Jerusalem su-para pirina yapi 8-pela yapalo 10-pela yapi popenaloa Sisaria su-para pisimi. Ekeraa-nane Festus aa mudu kogono pulalore koso pagape ada-para pua reke madaa pirisa rabu Pol mea ipu sa.

7 Gore Pol mea ipisa raburi Jerusalem su-para piri Juda aanu Pol re-para epa rekoa nimumi Pol-me rekena agaa rasaa lo agaa simi. Goa simi pare nimuna agaare Festus-mi yaa agaa tame kone isa.

8 Go raburi Pol-me nipuna agaa gupa sa: Gore neme Juda aanuna rekena agaa narasisude. Neme lotu ada nabebolaawa Rom su-para piri namba wan aa mudu Sisar madaa page waea napawade.

9 Pare Festus-mi Juda aanu-para omeme pulalo pisa. Go raburi nipumi Pol-para lalo: Gore nena kone akepu sae? Jerusalem su-parare nena koso pagenalo pali ya?

10 Pol-me nipu-para lalo: Niri namba wan gavman aa Sisar-na koso agaa lape ada-para piranoloa go ada-para koso pagalimina sa. Ne nim-inaate. Neme Judanu-para waea meda napawa.

11 Go page neme ora waea pula pe yaalore ni mada tu maomata peme. Goa pula pe yaalore ni napogola palua.

Yapare nimumi ni madaa pa yaa agaa teme-pulu ni nimumi mada namea palimi. Abiare namba wan gavman aa Sisar-me nina agaa pagenalo lalo.
12 Go rabu Festus-mi nipuna kaunsil aanu raapu aba agaa lala piruare Pol-para gupa sa: Namba wan Sisar-me nena koso pagena laede-ga mo Sisar piri-para mea palimi sa.

Festus nipumi King Agripa-para Pol agaa misa

13 Yapi medaloma dia naloa ora Juda aanuna su rayona aa mudu King Agripa-me Festus adola ipisa. King Agripa-na ore Banis page ipisipi.
14 Nipu Sisaria su-para yapi medaloma pirisipi rabu Festus-mi mo aa mudu King Agripa-para Pol-na remaa rayo lakesa. Nipumi lalo: Karapusa ada-parare aa meda pirina Feliks-mi mapatasa.
15 Ni Jerusalem su-para pisude rabu Gote-na miru irini aa mudunu-para Juda aanuna makuaae aanu-para nimumi Pol madaa koso laawa aditalo pisimi. Goa pua neme Pol mapatanolo agaa lagisimi.
16 Pare nipumi agaa gupa lalo: Rom su-para piri aanumi koso teme-rupare pa aama napema sude. Dia, pare koso lape nipumi aba nipuna koso lape aa raapu rekoa nimuna agaa rabuaniaatalo pea su.
17 Gore nimu kiritainaloa neme aipapulu koso marekaawa ekeraanane koso pagape ada-para pisu. Go rabu mo aa mea ipulupape su.
18 Gore mo koso madaa adisimide aanumi rekoa remaa lagisimi. Goa pua mo aame ora wae yae pina kone sua lagismi. Pare gupa nalagisimi.
19 Nimuna ape ero agaare rekena agaa-para ome aa Yesu-para arere pisimi. Go aba ome aare Pol-me pa kagaa pia ta simi.
20 Gore ni go piane agaa pagoare ora kekapu pi kogono kone isu. Goa peapulu neme Pol-para agaa mulalo pisu. Nena koso-re Jerusalem su-para pagena pali yapalo agaa misu.
21 Pare Pol-me go agaa pupara yolo mua nipumi gupa sa: soldia aanumi ni Rom supara lamua palimiri namba wan Sisar-me nina koso agaa waru pagalia. Goa sa-daa neme nipu pa surubalepa loa orope Sisar-na ada-para mea palua su.
22 Go raburi King Agripame Festus-para lalo: Neme go aa-na agaa paganowa sa. Gore Festus-mi lalo: Ekeraa pagaina.
23 Go ekeraa-nane King Agripa Banis lapo nipuna pepena waru pua onaanu pirina ipisipi. Go ipisipi rabu nipu lapo soldia aa mudunupara adaare aa mudunupara nimu raapu kiritae ada-para pedo pua ipisimi. Goa pua Festus-me Pol mea

ipulupa lo agaa lakesa rabu Pol ru-nane mea ipisimi.

24 Go rabu Festus-mi lalo: Aa mudu King Agripa page onaanu niaa raapu pimame page go aa adalepape sa. Go su-para piri Juda aanu page Jerusalem su-para piri Juda aanu page nimumi ni-para go aa-na wae yae madaa agaa talo ipisimi. Nimumi puri paloa agaa loa gupa yaasimi: Go aa tu maomalima simi.

25 Goa simi pare neme tu maomape konena re naade. Gore go aame aa mudu Sisar-na pu robaa yola misapulu neme Rom su-para mea repaalua kone isu.

26 Goa palua pare Rom su aa mudu Sisar-parare neme ake loa pepe tano ya? Agaa naia-daa ne aa mudu King Agripa-para page nimi piri-para page mea epawade. Goa pua nimimi nipuna koso agaa lagialimiri neme Sisar-para pepa mada repaalua.

27 Gore neme adini aa meda Sisar piri-para pa repaalua-rupa mada dia. Nipuna wae yaenu pepa madaa tua nipu raapu repaalua.

26

Pol-me King Agripa agaa aba lakesa

1 Go raburi King Agripa-me Pol-para lalo: Nena agaa pagano la. Go rabu Pol nipuna ki minasaawa sana nipumi lalo:

2 Mudu King Agripa, nina koso madaa abune agaare ne piri-para ipua lalore ora epe ta kone salo. Go Juda aanu nimuna koso laarimide agaa madaa lalo.

3 Go neme Juda onaanuna kone poranu niminaawa nimuna apelape agaa page pagesi. Goa pea-daa neme agaa lano pawa pagaina kone salo.

4 Gore Juda aa rayome ni naaki pira-mama pua abia page naa ruru raapu Jerusalem su-para pi-daa ademe.

5 Neme ora aba ripia rekena agaa mogea ni Farisi ruruna kone rate. Go Farisi ruru niaame Mosesna rekena agaa waru mogeaema. Juda aanumi goa ademe pare agaa mada lagialimi palo maarea.

6 Gore Gote-me akuanupara wala mare kape agaa lakesa-daa neme go agaa madaa kone rulaayo. Goa pea-daa abia nimumi ni madaa koso lape agaa temenalo piralo.

7 Oropere niaana ruru 12-pela go ome onaanu marekaape agaana re adawe kone sua Gote-na bi minasaaeme. Aa mudu, paga. Neme go agaa madaa kone rulayo-pulu Juda onaanumi ni koso talo pemere go agaa madaa yaade.

8 Goa pea pare Juda aanuri akeane kone gupa imi pae? Gore Gote-me aba ome onaa wala marekalia-daare go madaa akeane kone narulalimi yapae?

9 Abade neme gupa kone isu. Neme Nasaret su-para

piri aa Yesuna bi rabuani-aalua kone sua nipuna disaipel onaa page kedaa mea kasu.
10 E, neme Jerusalem supara goa pisude. Mo Gote-na miru irini aa mudunumi ni puri gisimi-pulu neme Gote-na ruru onaa medaloma kalabus ada-para mapatasu. Goa pua Juda aanu nimu tu maomatepa simi rabu neme page go kone isude.
11 Gore rana adaapu nimu Juda aanuna lotu ada-para pirua nimumi Gote-para ero temenalo wae kedaa kasu. Goa pua neme ora ratu yawoa pa adaare-para kimisu pora pua rata mea pisude.

Pol-me nipu kone perekea Krais-na pisade remaa lakesa (Kog 9.3-19; 22.6-16)

12 Pol-me wala goa sa: Goa pua neme mo miru irini aanuna bi madaa Damaskus su-para pisu. Go pisu rabu Gote-na Miru Irae Aa mudunumi ni pepa ginaloa go agaa rata mea ipisude.
13 Gore naare paalu porania pisu rabu so yaa-para i paa meda ipisa-daa adesu. Aa mudu waru pagape. Go paare ora paa adaape ipua naare maogeasa. Go paa royo palaina ni raapu pisima aanumi page adesimi.
14 Go raburi niaa rayo su amaa lopalamona Hibru agaame gupa sa: Sol, Sol-ya, neme niri akolo maoyaaye pae sa. Neme eke ae yae meda one mu lopa mone mu lopa apo pi-ga nere waru adape sa.
15 Goa sa rabu neme lalo: Aa Mudu, nere aapi ya su. Gore Aa Mudumi lalo. Niri Yesu yaade. Neme ni radaa guaaye-daa lawade sa.
16 Pare abia ne reka. Neme ne kogono pape aa mapiraato. Neme ni go abia adaede-ga onaa pua lakelape. Goa pua orope nina agaa ne waatoa rabu go page onaanu lakelaina.
17 Neme ne Israel supara piri onaanu-para ruru radonu-para mea repaalua pare neme ne raba mealuapulu nimumi ne madaa natalimi.
18 Abiare nimuna robaapara ribaa pa yabaaya pare neme nimuna ini malobawa robaa-para paa epenalape. Go rabu nimumi Satanna puri gimoa Gote-na kone mua ni Yesu madaa kone rulalimi. Go raburi neme nimuna pupitagi ne kone raakepe rubanoloa nimu Gote-na epe epenalape onaanu raapu piralimi sa.

Pol-me nipuna kogono madaa remaa lakesa

19 Gore mudu King Agripa neme yaa-para go pisa yae adoare neme go agaa narasawade.
20 Neme agaa mogeasude rabu nimuna kone perekea Gote madaa kone rulaawa epe agaa ratalepape lo mogesude. Goa pua pa onaanumi nimi kagaa kone ratalimi rabu adalimi sude. Go agaare neme Damaskus su-para Jerusalem-para pua lakeloare Judia su rayona pua lakeloare ruru radonupara page lakesude.

21 Go epe agaa laatalo ni lotu ada-para pirisu rabu Juda aanumi ni ripinaa palae mea pua ni tu maomatalo pisimi.

22 Yapare nina raba mi aa Gote-me ni raba misa-pulu abia go-pare aawa nimi go agaa lagialo. Gore neme agaa lalo rabu aa mudunu-para riabo aanu-para lagialo. Nina agaare Moses-para Gote-na agaa lakene aanumi orope epaliade yae madaa lakesimi-rupa go padane-rupa lagialo.

23 Go agaare Gote-na Mea Repae Aare radaa adaape noa omoare nipumi ora aba matmat-para wala rekesa. Goa pua nipumi niaa Juda aanu-para page ruru radonu-para page epe paana re laketa palia. Go agaare lagisimide.

24 Pol-me agaa apo-rupa sa rabu Festus-mi Pol-para puri pane agaame lakesa: Pol, nere maeyae aa pi. Nere skul adaapu loaye-pulu ne maeyae aa pi kone salo.

25 Gore Pol-me lalo: aa mudu, ni namaeyaayo. Neme ora kone sua waru lalo.

26 Gore ne King-mi neme pi remaa rayo pagoa apo yae rayo remaa pagesa-pulu neme page pala naome la-pedepealua.

27 King Agripa nemere Gote-na agaa lakene aa-na agaa madaa kone rulaaye ya? Nina konere go agaa madaa kone rulaate kone salo.

28 Go raburi King Agripa-me Pol-para lalo: Ne ake kone sae pae? Go oge di rabu ni Krais-na onaa piralua ya?

29 Goa sa rabu Pol-me lalo: Ora oge di rabu yapalo ora oropenu yapalo maarea. Pare neme Gote-para agaa gupa lalo: Ne King Agripa page pa pageme onaanu page ni raapu mada piramina kone salo. Yapare go sen-me nimi adina kone nasalo.

30 Go raburi aa mudu King Agripa page mo namba wan gavman aa Banis page medalomanu raapu rekoa pisimi.

31 Pisimi rabu amaa pua agaa lala pirua gupa simi: Go aare mapatape pora naia tu maomape pora page naia simi.

32 Go rabu King Agripa-me Festus-para lalo: Go aa nipu mada esepealua pare nipu aa mudu Sisar-me nipuna koso aba pagena sa.

27

Pol sip madaa pirua Rom su-para pisa

1 Gore niaa Rom su-para sipi madaa bainalo di isimi rabu Pol-para kalabus ada piri aa medaloma-para mea ipisimi. Go rabu soldia aa Julius-mi mo aanu surubesa. Julius-ri nipu Rom su soldia aa meda lomana surube aa pirisa. Nipuna soldia aanuna biri Sisar-na kiritae yada robe aanu simi.

2 Go rabu ipa sipi medame Adramitium su-para gimoa

ipisa-pulu niaame mulalo pirisima. Go sip-ri Esia su robona ipa solwara repaa-nane adaare rayo-para polalo pisa. Go rabu aa meda nipuna bi Aristarkus niaa raapu pirisima. Go aa-na adaare Masedonia adaa su robo Tesalonaika su robona ru-para aasa.

3 Ekeraa-nane niaa Saidon su-para pua pirisima. Go raburi Julius-mi Pol madaa epe kone isa-pulu Pol-me nipuna adaami onaanu adola pisa. Goa pua nimumi eta oyaenu kalo surubisimi.

4 Gore go su Saidon gimoa wala puare po ripumi mea perekeyoa ora lopesa-pulu niaa wala pereke tua Saiprus su-para po ripu naepea-nane popesima.

5 Gore niaa pua pa ipa solwarana pora meda kenaawa Silisia Pamfilia su lapo repara pisima. Goa pua wala Lisia suna adaare Mariapara pua opapasima.

6 Go su-parare soldia surube aame ipa sip meda Aleksandria su-para gimoa Rom su-para polalo pi sipi adesa. Nipumi adesa-pulu niaa go sipi madaa mapiraasa.

7 Gore po ripumi iru malasa-pulu niaa pawasi pula piramona yapi medaloma dia sa. Goa pua ora kalai pua mo Nidus su-para pua opapasima. Gore po ripumi niaana pora rabusa rabu niaa popapepara maaresa. Goa pisa rabu niaa po ripu naepeanane pua Krit su-para puare Salmone su-para opapasima.

8 Go raburi niaa solwara madaa pirua su repaa-nane pamua ora kalai pua su meda adesima. Go suna biri Ipana Epe Poranu teme. Go Poranu adaare Lasea re-para aasa.

9 Gore kalai pu pua ora yapi adaapu lo rumaata pisa-pulu go akuame sipi madaa piramona po ripu waru rekataboa niaa tulalo pisa kone isima. Go rabu page Juda aanumi eta niti pisimi-ga olode aba dia sa. Go rabu Pol-me sipi surube aanu agaa gupa lakesa:

10 Aanu, niaa mo wae po ripu aaya-nane palima rabu niaa kedaa waru mealima. Go page niaana kako-para sip-para maoyawa niaa page omalima kone salo.

11 Pol-me gupa sa pare soldia aanuna surube aa Juliusmi nipuna agaa napagesa. Nipumi sipina aaraa-para sipina surube aa-para go aa laapona agaa pagesa.

12 Go page mo ipa solwarana ipa pora isa pare wae po ripu ipisa rabu go supara mada napirisima. Goa pisima-pulu sipi surube aa adaapumi solwara rikiraana wala pua Finiks su-para palima kone isimi. Go Finiks suri adaa su robo Krit suna ipa pora adaare su aasa. Go suri naare pabala-nane kepo pi nona piane aasapulu orope po ripu rabu piralima kone isimi.

Ipa sipi madaa pirisimi rabu po ripu adaa ipisa

13 Gore oropere epe po ripu oma pae ipisa-pulu mo Finiks suna ipa porana baina kone isimi. Go rabu nimumi mo sipi adini aene ope yoloa pisimi. Goa pua niaa Krit su repaa-nane pisima.

14 Goa pisa pare ogepusi pirua puri pane po ripu meda rekesa. Go po ripu yai laapo ora adaape ipisa rabu mo ipa rikiraana aasade su Krit kanapu-nane ipisa.

15 Go po ripumi sipi tisa-pulu sipi po ripu epe-nane mada napisa pare pa po ripuna kone ratua pa pamisimi.

16 Goa pua niaame ipa solwara rikiraana aasa oge su meda none pisima. Go rabu po ripumi sipi waru natisa. Go ipa solwara rikiraana aasade suna biri Kauda teme. Goa pisima rabu niaame sipina oge ipunu kalai pua mea rogaasima.

17 Goa pua adaa ipunu madaa yolasaawa opeme rogaasimi. Go rabu nimuna konere Libia su repaananere ipa mu aana lapo aasa-pulu talia kone isimi. Go raburi nimumi ipunu mapopae sel mamina yolaniaasimi. Go yolaniaasimi rabu po ripumi sipi pa mea popesa.

18 Go po ripumi malakepe pirasa-pulu wala yapi lapaasa rabu niaame ipunu yapa pinalo mo kako ipa solwara-para mea rubisima.

19 Goa pua wala yapi laapo dia naloa nimuna kimi sipina raba mi ope yaenu page mea rubisimi.

20 Goa pua yapi adaapu niaame akua-para naare-para ubanu na-adesima. Go rabu po ripu ora puri ipisa-pulu ora omalima kone isima.

21 Gore yapi adaapumi aanu eta nanisimi-pulu Polme nimu adola pua gupa lakesa: Go aanu nimumi abade nina agaa rasua Krit su-para napirisima. Goa pisimide pare nina agaa pagola pisimi-daare mo kako rubape kone-para sipi mabebolape kone-para rayo madaa napula peme.

22 Goa pea pare abiare paala naomalepape. Nimina aa meda naomalia pare sipi padane maoyaalia.

23 Gore niri Gote raapu pirua nipuna bi minasaayo. Goa pua neme nipuna kogono ora pe. Go ribaa ensel medame ni piri-para ipisa.

24 Goa pua nipumi lalo: Pol-ya, Paala naomape lagia. Ne aa mudu Sisar piri-para madaa pua adali. Gote-me epe kone ia-ga ne raapu pimi aanu page naomalimi.

25 Ensel-me goa sa-pulu paala naomalepape. Gore apo lagia-rupa palia-daa kone rulaayo.

26 Goa pea pare po ripumi niaa ipa rikiraana ae su meda-para mea pena.

27 Gore wala sarara laapona ribaare yai po ripu laapome riaare niaana sipi mo adaa solwara Mediterenian ipana masaa-nane mea popesa. Gore ribaa ruma rumanere sipina kogono

pi aame su meda re-para opapamona kone isimi.

28 Go rabu nimumi ope mua kedaa pi yae rogaawa ipa ru-nane lopaniaasimi. Goa pua nimumi mo ipa naaku-para maaka misimi rabu ogesi-daa adaalu (40 mita) yolo risimi. Nimu wala oge si-daa pua ipa naaku-para maaka wala mua wala rudupu (30 mita) yolo risimi.

29 Gore niaana sipimi aana talia kone sua paalame omesima. Goa pua nimumi mo sipina masaa-nane pua sipi adini ope maala mea lopaniaasimi. Go rabu naare epenalo adaba piralima kone isimi.

30 Go rabu sipina kogono pi aanu medaloma sipi gimolalo kudiri pu kogono pisimi. Nimumi oge ipunu mea no ipa madaa lopaniaatalo pisimi. Go rabu aa medalomame nimu sipina rugi-nane kogono rado meda peme kone isimi. Gore nimumi sipi adini aene ope lopaniaalima kone isimi.

31 Goa pisa pare Pol-me kudiri pi kone adoa soldia surube aa-para nipuna soldia aanu-para lalo: Go sipina kogono pi aanu pogola palimiri nimi page omalimi.

32 Goa sa rabu soldia aanuri mo oge ipunu-na ope kadola repaasimi.

33 Gore naare openaloa Pol-me go aanu agaa gupa lakesa: Nimi sarara laapo ru-nane eta nanemade.

34 Abia eta nalepape. Nalimiri puri mua mada piralimi. Gore niaa ora padanedaa page naomo ora oge radaa page nanama.

35 Go agaa loare Pol-me bret mua sipi kogono pi aanumi adena nipumi Gote-para ora pi loa sana bret nisa.

36 Go rabu nimuna pu robaa-pare epe sa-daa nimumi page eta nisimi.

37 Gore niaa sipi madaa pirisima aanuri adaapu (gupa 276) pirisima.

38 Gore eta mada noa nimumi sipi yapa pinalo wit-na ini no ipa solwara-para mea rubisimi.

Sipi o sa rabu

39 Gore naare rapasa rabu su adesimi pare sipina kogono pi aanumi go su adoare pare bi namakuaasimi. Go rabu nimumi sipina oge pora meda ina adesimi. Go-parare ora epe ipa mu isa-pare nimumi sipi mo ipa mu madaa makusatalo pisimi.

40 Goa pulalo ope aene rayo ponatua mo ipa solwara ru-nane pa isimi. Go rabu page nimumi mo ipa apeape repenanu esepea isimi. Mo repenanuri mo sipina maredepo yape isa. Goa pisa rabu nimumi ipunu-na rugi-nane sel mamina maridulasimi. Goa pua po ripumi ipunu ipa repaa-nane mea palia kone isimi.

41 Goa pisimi pare ipunumi adaa ipa mu tua su madaa popesa. Goa pua ipunu-na rugi-nane kusabasa rabu napopesa. Go rabu ipunu-na

masaa-nanere ipa kaimi tua ipunu marugula tabesa.
42 Go soldia aanumi kalabus ada piri aanu palimilo ora talima kone isimi. Nimumi ipa ki mogea pogola palimi-daare ora talima kone isimi.
43 Yapare soldia aanuna surube aame Pol raba mulalo mo aanu-para natalepape lakesa. Goa pua surube aame lalo: Ipa kimi mogealimi-daare nimi aba ipa-para pogoloa ipa repaa-nane pulupape sa.
44 Aa medalomare nimi ipunu-na robene repena ripinaawa pa su madaa pulupape. Gore goa pisima rabu niaa rayo ipa repaa-nane epe-rupa pua pirisima.

28

Pol Malta su-para pisa

1 Niaa solwara repaa-nane waru pogola pisima go suna biri Malta simi.
2 Go su-para piri onaanumi niaa ora waru raba misimi. Gore yai ipua upaa pisa-pulu nimumi repena irua niaa repara mea ipisimi.
3 Goa pua Pol-me repena uninu yarepea repena sulaa-para mea irinaloa repena kekapumi omoa waiba meda maopatabasa. Go rabu amaa-nane ipua Pol-na ki madaa noa pa saabaasa.
4 Gore onaa rayome mo Pol-na ki apura palae isa adesimi rabu nimumi lalo: Go aare abade onaa tu maomae aa yana simi. Gore ipa solwarame nipu natisa pare wae yae pi aa ya-pulu mada omalia kone isimi.
5 Goa pisa pare Pol-me ki mea rupitua waiba repena sulaa-para mea rubisa. Goa pisa pare Pol nipu epe-rupa pa pirisa.
6 Go onaanumi Pol-na yogane pabolalo pia pae aipapulu ini adupitalo pia kone sua adapaba pirisimi. Pare nimumi adaalupu ado pirisimi rabu Pol pa epe-rupa pirisa-pulu nimumi kone perekea lalo: Go aare pa yaki remo meda yaana simi.
7 Gore go ipa rikiraana ae adaare su-para piri onaanuna aa mudu Publius pirisa. Gore go aame e maapu adaapu surubesa pare nipuna su medane pirisima. Goa pua nipumi niaa adola ipua niaa nipuna ada-para yapi repo me surubisa.
8 Go raburi Publius-na aaraa yaina omoa pirisa. Nipuna yainare kekapu yaina-para robaa kululu ne lapo omesa. Go rabu Pol-me nipu piri pua beten loare nipuna aalu madaa ki sua sana maepeaasa.
9 Goa pisa rabu go su-para piri yaina ome onaanumi Pol piri-para ipisimi. Go rabu nimuna yaina maepeaasa.
10 Goa pisimi-pulu nimumi niaa pa ode oyae adaapu gua niaana pope di ipisa rabu nimumi niaana yaenu mea pua sipi madaa pua isimi.

Pol Rom su-para pisa

11 Gore niaa go su-para
akua repo pirua ipa sip
madaa piruare pisima. Go
ipunuri aba Aleksandria su
gimoa po ripu yainu ipisa
rabu niaa piri-para epa aasa.
Go sipina biri Uba Kedo
Laapo simi.
12 Niaa go sipi madaa pirua
Sirakyus adaare-para yapi
repome pua pirisima.
13 Go su gimoare sipi
madaa pirua adaare mo
Regium su-para pua opa-
pasima. Go suri ekeraa-nane
po ripu no-nane waru ipisa-
pulu go po ripumi yapi laapo
ipunu raba mua aipapulu
mapopaasa rabu Puteoli
adaare-para pua opapasima.
14 Go su-parare niaame
Krais-na onaa medaloma
adesima. Nimumi niaa waru
raba misimi-pulu sarara
padane nimuna ada-para
pirisima. Goa puare niaa
Rom su-para pua pirisima.
15 Gore mo Rom su piri
kone rulae onaa medalo-
mame niaa epeme lo pa-
gesimi ya-pulu niaa madata
ipisimi. Nimumi Apius
maket-na madasima. Go-
pare page pasidia ada ipa
repo aasa. Pol nipumi nimu
aba adoa nipuna pu robaa-
para raana pisa-pulu Gote-
para ora pi loa puri misa.
16 Gore niaa Rom adaare-
para pua pirisima rabu Pol
kalabus ada napirisa pare
nipuna ada rado-para pirina
soldia aa padaneme nipu su-
rubesa.

Pol-me epe agaa Rom su-
para lapedepesa

17 Gore yapi repo dia sa
rabu Pol-me mo su-para
piri Juda aa mudunu nina
ada-para kiritata ipulupa
sa. Nimu epa kiritasimi
rabu nipumi nimu goa
lakesa: Amenu, neme niaana
ruru-para akuanuna rekena
agaa-para namaoyaaru pare
nimumi Jerusalem su-para
Rom aanumi ni mapatainalo
mea kasimi.
18 Gore mo Rom aanumi
nina koso pagoare ni mea
esepe pasimi. Nimumi ni
tu maomape kone-daa na-
adesimi.
19 Goa pisa pare Juda
aanumi nina bi ora
rabuaniaasimi-pulu Sisar-
me nina koso pagenalo
lakesude. Goa pisimi pare
neme nina ruru madaa agaa
medame koso-daa nasude.
20 Gore Juda aanumi ni
madaa koso gupa simi-pulu
neme nimi adoa agaa lano
kone isu. Gore neme Israel
su-para piri onaanuna Mea
Rapae Aa madaa adoa kone
rulaayo. Goa pea-pulu ni-
mumi ni ope sen-me adisimi.
21 Go rabu nimumi nipu-
para lalo: Judia su-para piri
aanumi pepa nao taarimi
simi. Go page mo su-para
piri Juda amenumi agaa ne
madaa remaa page wae agaa
page nalagiame.
22 Gore niaame nena agaa
pagamona abia lagiape. Pare
su rayona piri onaanumi apo
kagaa agaa pagoa ape teme.
23 Go rabu nimumi Pol-na
agaa pagoa yapi di sua sana
oropere onaa adaapu Pol-na
ada-para pagola kiritasimi.

Go rabu naare opaa-mama pua pabisa rabu page Pol-me Gote-na Surube Su madaa agaa lakesa. Goa pua Pol-me nipuna kone perekea kone rulasa-daa remaa lakesa. Goa pua nimumi Yesu madaa kone rulaliminalo Moses-na rekena agaa-para Gote-na agaa lakene aa-na buk-para dipisa.

24 Pol-me goa pisa raburi onaa medalomame nipuna agaa kone rulasimi pare medalomame kone narulasimi.

25 Gore nimumi agaa rado rado loa polalo pisimi rabu Pol-me agaa padane-ma gupa lakesa: Go Gote-na agaa lakene aa Aisaia-me agaa waru sa. Holi Spirit-mi nimina akuanu agaa lakesapulu Aisaia-me buk madaa gupa tu isa:

26 Go onaanu-para pua lakelape: Nimina aaneme agaa pago piralimi pare ora koneme naniminaalimi. Niminaawa ado piralimi pare ora na-adalimi.

27 Go onaanuna pu robaa-para ora wae kone simi. Nimuna aane poasa. Nimuna ini rubu pisa. Go-rupa na pitimiri nimuna inimi mada adalimi. Goa peme-pulu go-rupa pimi. Nimuna aaneme mada pagalimi. Nimuna pu robaapara kone mada salimi. Goa pua nimuna kone mada perekealimi. Goa palimi-daare Gote-me nimu maepealia.

28 Pol-me apo Aisaiana agaa dipia wala lalo: Pagalepape. Gore ruru rado onaanumi Gote-na epe-rupa pirape agaa mada pagalimipulu nimu piri-para mea rapaasa.

29 Pol go agaa sa rabu Juda aanu ada gimoa agaa laari pisimi.

30 Gore maali laapome Pol nipuna kabesade ada-para pirua onaanumi nipu adola ipisimi rabu Pol-me epe kone kasa.

31 Go rabu Pol-me Gote-na Surube Su madaa agaa rayo lakesa. Go page Aa Mudu Yesu Krais-na madaa agaa waru lapedepesa. Nipumi agaa sa rabu kudiri pi kone nasua mogeasa. Dia, pare nimumi nipu kedaa nakasimipulu nipumi agaa puri lapedepesa.

Rom
Ripia Agaa

Pol-me go pepa tisare nipu mo Rom su-para piri Kristen onaanu adola pope raaname omoa tisa. Nimu raapu pa rudupu yapi dina pirua mo Spen su-para Epe Agaa mo-geaata polalo pisa. Go pepa madaare Pol-me lapaawa la-giala. Gore Krais-na Epe Agaa-para Yesu rateme on-aana piaenu madaa pagiala.

Riri-nanere Pol Rom adaare-para piri Kristen onaanu-para epe yapi di lo o taata. Goa pua nimu madaa neme Gote-me nimi raba minalo beten to sa. Oropere go pepana agaare goa tisa: Kone rulae yaena pora madaare niaa Gote-na ini-agaane redepone onaanu opalima. (1.17) Pol-me gupa sa: Onaa rayo, Juda ruru page pa ruru medanu page, waea pi onaanu yaade. Goa pea-ga Gote-me nimi odome omoa nimu wala mina sa. Aa meda Yesu Krais kone rulalia-daare Gote-me nipu wala mealia. Goa pua nipu Gote-na adami aa-rupa pirua ora Yesu Krais-na ame piralia.

Gore Gote-me aa meda wala mealia-daare nipuna pu robaa kagaa opea. Gote nipu raapu pirua nipuna Spirit page nipu madaa rubitabea. Goa pea-pulu waea-para omape kone lapome nipu suruboa nipu rabuaape puri meda naipi. Go sapta 5 madaa pua sapta 8 madaa madia yare Pol-me Gote-na rekena agaana re-para Holi Spirit-na puri Yesu Krais kone rulae onaanu mea waata-rupana agaa sa.

Go sapta 9 madaa pua sapta 11 madaa madia yaare Pol-me nipuna kedaa adaa medana remaa sa. Pol-re Juda ruru yaade. Go onaa rururi abade Gote-me nipuna onaa-rupa mapi-raasa. Yapare adaapumi Yesu masaa rilasimi. Pa ruru meda-nane epe onaanuri Yesuna disaipel pirisimi pare Juda rururi ora dia. Pol-me gupa sa: Juda aanu nimuna bipa waea peme sa. Go yapare Pol-me gupa kone isa: Oropere Juda onaa page Yesuna ruru pitimi kone isa.

Pol-me agaa madia yaat-alore Kristen onaana papeae madaa remaa sa. Yago raaname omapena agaa adaapu sa. Gote-na kogono papena page agaa adaapu sa. Goa pua gavman-na rolo-para pirua yago raba meapena page agaa sa.

Robonu gupa adamina:

- Go buk-na re madaa agaa (1.1-17)
- Onaa rayome pupitagi neme (1.18–3.20)
- Gote-na kagaa piraama lama pope pora (3.21–4.25)
- Gote-me niaa maredepo-yaasa (5.1–8.39)
- Gote-me Israel onaa nipuna loa mada misa (9.1–11.36)
- Kristen onaanuna epe pora (12.1–15.13)

Pol-me go agaa mana madia yaare onaanu-para abi patalepape sa (15.14–16.27)

Pol-me Rom su-para piri onaanu-para pepa rapaasa

1 Ni Pol-re Yesu Krais-na aposel kogono aa pirua go pepa tua repaato. Gote-me nipuna Epe Agaa mogeanolo yaaloa ni mapiraasa.

2 Go Epe Agaare abasade Gote-me ora gialua sa-pulu nipuna agaa lakene aanumi Epe Buk madaa tisimi.

3 Go Epe Agaare Gote-na Si madaa buk tu isimi. Go Si Yesu Krais-re niaana ora Aa Mudu pia. Yesu su amaa madisa rabu aa mudu Devitna ruru-para pirisa.

4 Nipu Gote-na epe kone su pirisa-pulu Gote-na adaa purimi matmat-para marekaasa. Goa pea-pulu niaame nipu ora Gote-na Si ora pia-daa adema.

5 Yesumi ni raba minalo Gote-me ni aposel kogono aa mapiraasa. Goa pua neme su rayona piri onaanu-para Gote-na agaa waru pagoa Yesu madaa kone rulaliminalo mogeaato.

6 Goa pea-ga nimi Rom su-para piri onaanu page Gote-me nimi Yesu Krais raapu padane-para piraliminalo ni yaaloa mapiraasa.

7 Goa pea-ga neme nimi Rom su-para piri onaanu-para pepa tu repaato. Gote-me nimi madaa pedo pu raaname omoa nimi Yesu Krais raapu mapiraatalo yalaasa. Goa pua niaana Aapa-para niaana Aa Mudu Yesu Krais laapome nimi epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora piloa beten sa

8 Gore su rayona piri onaa rayome nimi Yesu madaa kone rulaeme-daa pageme. Goa pea-ga neme nimi madaa Yesu Krais-na bimi Gote-para beten loa ora pi to.

9 Neme Gote-na Si madaa Epe Agaa mogeaato rabu neme kone waru sua nipuna kogono mogeaayo. Goa pua Gote-me ni adea-pulu neme ora agaa lagianolo adea. Neme beten to rabu oro yaalo nimi niminaawa beten to.

10 Goa pua Gote-me nipuna epe kone sua pora mea waatea-daa neme nimi adolalo epalua. Goa pea-pulu neme Gote-para beten to.

11 Gore neme Gote-na agaame puri nimina robaa-para mapalaalua-me neme nimi ora adola epalua.

12 Nina-daa dia, yapare niaame epe raba meape kone ropo pamina. Goa pua ni kone rulaeme nimi raba mua puri gialua rabu nimimi go kone padane-rupa salimina.

13 Naa ame baaninu pagalepape. Rana adaapu nimi adolalo pe pare oyae medalomame ni pa saapia. Neme nimu ruru rado raba misu rabu nimumi Gote madaa kone rulasimi-rupare nimi page go-rupa raba mulalo pi.

14 Gore neme onaa rayo odome omoa onaa rayo raba

mulalo pi. Goa pua ora epe-rupa piri onaanu page raa-para piri onaanu page kone makuaae onaanu page kone naimi onaanu page raba mulalo pi.

15 Goa pea-ga neme nimi Rom su-para piri onaanu page Epe Agaa mogealuame pi.

Epe Agaare Gote-na puri ia

16 Neme Gote-na Epe Agaa madaa kone padane i-pulu yala napea. Go Epe Agaa Gote-na puri ia-pulu aba Juda onaanumi page wala pa ruru radonu page go agaa madaa kone rulaeme rabu nimu oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

17 Go Epe Agaamere Gote-me onaanu maredepo yainalo go pora mea waatea. Gore ripima pu piralimi-daare Gote-na agaa robaa-para mea saabaawa redepo ne onaa piralimi. Gote-na buk-mi gupa ta: Gote-me onaanu maredepo yaliade onaa rayomere Gote-na agaa robaa-para mea saabaawa oro yaalo pa kagaa piraama laama palimi.

Su amaa piri onaa rayome pupitagi ne kone pa saapi-raama laama peme

18 Gore yaa-para piri Gote-mere nipuna ratu yawape kone pupitagi ne onaanu madaa mea waatea. Go on-aanumi wae kone saabaawa ora agaa rabuaniaaeme-pulu Gote-me ora ratu waru yawea.

19 Gote-me nipuna kone epe-rupa mea wasa-pulu onaanumi Gote epe-rupa mada adesimi. Gore Gote nipuna go kone penaame mea waata.

20 Gote-me aba su yaa wariaa-mama pua abia page onaanumi Gote-na kudiri pi kone-para nipuna puri-para nipuna pa rado epe kone-para waru ademe. Onaanumi Gote-na warini yae ademe rabu Gote nipuna puri page ademe. Goa ademe-pulu niaame Gote-na kone-daa na-adaawa agaa gupa mada natema.

21 Nimumi Gote-na kone ademe pare nimumi Gote nipuna bi naminasaawa go page nimumi nipu-para ora pi-daa nasimi. Dia, gupa nasimi pare nimuna maeyae kone sua nimuna pu robaa-para page ribaa pa yabaasa.

22 Nimuna konere niaa ora makuaae onaanu pima simi pare nimu ora maeyae onaa-rupa pirisimi.

23 Nimumi oro yaalo kagaa pirapede Gote-na bi nami-nasaaeme pare nimumi pa onaa-para yaa-para paaka-para mena-para yapa-para go yae nona piane warini yaena bi minasaaeme.

24 Gore maeyae onaa-rupa pimi-pulu Gote-me nimu giminaloa nimuna pu robaa-para i wae yae madaa peme. Nimuna yogane madaa wae yala polape kone sua peme.

25 Nimumi Gote-na ora agaa gimoa yaa agaa madaa pageme. Gote-re oyae rayo warisa pare nipuna

bi naminasaaeme pare nimuna pa warini yaena binu minasaaeme.

26 Gote-na bi padane niaame oro yaalo minasaamina. Onaanumi goa peme-pulu Gote-me nimuna wae yala polapeaanu pina gimisa. Goa pua onanuri aanu raapu eperupa napitimi pare ona yagonu raapu u patape kone sua peme.

27 Go page aanu medaloma page nimuna onanu gimoa pa aa yagonu raapu yala pi kone sua peme. Aanumiri yala pia peme-pulu nimuna go wae yaenu madaa yoto mealimi.

28 Onaanumi Gote niminaape kone gimeme-pulu Gote-me nimuna wae pugu pianu pinalo gimisa. Gote-me nimu gimisa-pulu nimumi pupitagi pa no pirua nagimisimi.

29 Goa pua nimumi ora wae yaenu rayo gupa peme: Nimuna wae yaenu pua wae konenu sua epaame omape kone page sua waea peme. Nimumi udipa kone page onaa tu maomape kone page yada pape kone page makirae agaa lape kone page onaa medaloma mabebolape kone page nimumi waea abulape kone page imi.

30 Goa pua nimumi onaa medalomana bi rabuaniaawa Gote madaa ora wae kone imi. Nimuri pugu pi kone sua rope pi kone sua nimuna agaa adaapu teme. Nimuna konere niaa akea pua wae kone rado meda salima pae kone sua nimuna agi aaraana agaa page rasitimi.

31 Goa pua nimumi ona paake pua nimuna agaa namogeteme. Goa pua nimumi onaa medaloma odome naomeme pare pu robaa-para rerome teme.

32 Gore Gote-na rekena agaa madaare onaanu gorupa piralimi-daare mada omalimi. Goa pea pare onaanu waea pa pala pimi. Go page mada dia, pare nimumi waea peme onaa medalomapara page raaname omeme.

2

Gote-na koso epe-rupa loa rumaalia

1 Goa pea-ga Juda onaa nimumi pa onaa medalomapara koso lape agaa mada nalaketeme ya? Nimimi onaa medaloma-para koso lape agaa teme rabu nimimi page nimuna wae yae mogea peme. Goa pea-pulu nimuna madaa koso lala palimi.

2 Gore niaa Juda aanumi gupa niminaaema: Go onaame goa peme-ga Gote-me nimu koso lape agaa teadaare ora epe aalia.

3 Pare nimi Juda aanumi gupa kone imi? Nimi onaana piae madaa koso lape agaa temere Gote-me nimi madaa koso lape agaa natea ya? Dia, nipumi nimi madaa page koso lape agaa mada tea.

4 Gote-me epe kone sua pawa pirua aipapulu ratu nayawea. Go konere nimimi

namakuaaeme? Gote-me epe kone su pia rabu nipuna konemere nimina wae kone perekealiminalo epe pora mea waatalo pia.

5 Goa pea pare nimina lo robaa o ta-pulu wae yoto mealimina. Gote-me nimi madaa ora ratu yawoa nipuna orope epaliade yapi di rabu wae yoto epa rumaalia. Go raburi Gote-me nipuna redepo ne koso lape agaa penaame waatea.

6 Go rabu Gote-me on-aanuna kogono peme-rupa adoa nipumi yoto gupa rumaalia.

7 Onaa medalomame epe kogono paa-mama pu piralimiri nimumi Gote-na epe paa-para adaa bi-para oro yaalo kagaa pirape kone mealimi.

8 Pare onaa medalomame ni agu raapo ora piralua kone sua epe pora gimoa wae pora pameme. Goa peme-pulu Gote-me nimu ratu waru yawoa ronome omalia.

9 Onaa rayome wae pupitagi nalimiri nimumi kedaa pi yae mua radaa mealimi. Go yaere Juda aanuri aba minaloare wala ruru radonu page mealimi.

10 Goa pea pare epe kogono pemede onaa rayo-parare Gote-me epe paana puri-para adaa bi-para kuma pi kone-para katea. Go konere Juda aanuri aba minaloa wala ruru radonumi page mealimi.

11 Go madaare Gote-me onaa rayo-para kone padane sua koso lape agaa epe-rupa laketea.

12 Gore ruru radonumi Moses-na rekena agaa na-pagesimi. Goa pea-pulu nimumi pupitagi noa oma-limi rabu rekena agaana kepo rarane omalimi. Goa pea pare Juda aanu ni-mumi Moses-na rekena agaa pagesimi-pulu wae yae palimi rabu go rekena agaame nimu madaa koso loa yoto rumaalia.

13 Juda onaanumi rekena agaa pa pageme rabu Gote-me nimu redepo ne onaa kone naisa. Dia, pare rekena agaa ora pagoa rateme rabu redepo ne onaa pimi.

14 Ruru radonu rekena agaa namisimi pare nimuna koneme rekena agaa ia-rupa kuritimi-daare go onaanumi nimuna kone sua rekena agaa pageme kone isimi. Pare nimumi Gote-na rekena agaa nameme.

15 Namisimi pare nimuna kone mogea pora pameme rabu Gote-me nimuna pu robaa-para rekena agaa mada adea. Goa puare nimuna robaa-para i koneme goa-daa napipape tea. Goa pea pare robaa meda-para i koneme mada pipape tea. Goa pea-ga robaa-para i koneme rekena agaana pora mea waatea.

16 Goa pea-daa orope epali-ade yapi di madaare Gote-me Yesu Krais-para laketea rabu nipumi onaana kudiri pi kone madaa adokaru mua koso lape agaa tea. Go madaare neme Epe Agaa mo-geaayo.

Rekena agaa madaare Juda aanumi kone gupa isimi

17 Goa pea-ga nimiri akea palimi ya? Niaa Juda loa rekena agaa pagoa Gote madaa agaa adaapu teme.

18 Goa pua nimimiri Gote-na porare niminaaeme. Nimimi rekena agaa pagoa epe kogono pulalo nimi-naaeme.

19 Goa pua nimina kone-mere niaame ini rubu pi on-aanuna pora mada waatema. Goa pua niaame ribaane on-aana robaa-para paa mea katema kone imi.

20 Goa pua niaame maeyae onaanu epeae mogea nogo naakinu-para page kone katema kone imi. Nimuna konemere niaame rekena agaa madaare ora agaa rayo-para makuaae kone rayo-para muaema kone imi.

21 Nimimiri onaa radon-umi pagenalo agaa mo-geaaeme pare nimina bipa go agaa mogeteme? Onaanu-para nimimi paake nanalepape loa laketeme pare-ga nimimi paake neme ya?

22 Nimimi onaa radonu-para paake yone kone nasalepape lo laketeme pare nimimi goa peme ya? Nimimiri remonu-para ero agaa teme pare nimimi nimuna ada-para pua pa paake neme.

23 Nimimi niaa agu raapo Gote-na rekena i agaa mu saapima teme pare nimimi Gote-na rekena agaa rasitimi rabu nipuna bi rabuaniaalia.

24 Nimina kone madaare Gote-na buk madaa agaa gupa ia: Nimi Juda aanuna kone madaare ruru rado onaanumi go kone adoa Gote-na bi madaa ero agaa teme.

25 Gore nimimi rekena agaa mogealimiri yogane rugi kepeape* konere epe ta. Goa pea pare nimimi rekena agaa rasalimiri yogane aba akolo kepesimi?

26 Apo ruru rado aanuri yogane nakepeteme pare nimumi rekena agaa mogeal-imiri Gote-na kone-parare nimu ora yogane kepene onaa-rupa pitimi.

27 Goa pua ruru rado onaanumi nimi Juda onaa-nuri koso lape agaa mada lagialimi. Nimimiri rekena agaa i buk dipia yogane kepeteme pare rekena agaa pa rasitimi. Goa pea pare ruru rado onaanumi rekena agaa pageme pare yogane ora nakepeteme.

28 Gore ora yogane kepeteme onaanuri ora Juda aanu ya? Gore ini-agaa adoa ora Juda pima teme pare nimu ora Juda aanu-daa dia. Nipuna yogane kepene yaere resa-me kepeteme.

29 Goa pea pare ora Juda-re nipuna pu robaa-para yogane kepene kone salia-daare go aare ora Juda-rupa pia. Go aa-na robaa-

* **2:25:** Yogane kepenena re-re Juda onaa nimuna rekena agaa ratua pisimi nimu epe aa aatalo. Gotena ini agaana page yogane kepea waea pa pala pirisimi-nuri pa nakepene-rupa wala aasimi.

para yogane kepene kone iapulu resa-me napisa. Dia, Gote-na Holi Spirit-mi pisa. Goa pisa-ga rekena agaame nimuna kone naperekesa. Go-rupa piri onaanuri onaa medalomame nimuna bi naminasaaeme pare Gote-me go kone adoa nimuna bi minasaaya.

3

Abana koneme epe kagaa kone mada narabuaniaalia

1 Goa pea-ga Juda aanu pirapere ake ora epe ta pae? Go page yogane rugi kepene konere Juda onaa madaa akea pua epe ta pae?

2 Gore abare Gote-me Juda aanu nipuna epe agaa surubenalo kasa. Goa pea-pulu kone rayo madaa Juda aanumi epe yae misimi.

3 Gore Juda medalomame kone rulae gimeme pare Gote-me go kone namogea nipuna agaa narasalia.

4 Dia-ga onaa rayore yaa agaa lala peme pare Gote-me oro yaalo ora agaa ta. Gote-na buk madaa agaa gupa ia:

Neme agaa te rabu nimuna agaa loraalimi.

Onaanumi koso lape agaa teme rabu neme nimuna agaa rabuanaalia.

5 Goa pea pare niaame wae yae pema rabu onaanumi Gote-na redepo ne kone adola peme yaalore gore ora epe ta pea. Goa pua Gote-me niaa madaa kedaa gialia rabu ora waea pi tema ya? Neme go agaa tore su amaa piri aanuna kone maredepo yainalo to.

6 Dia, gupa natema. Gote-re nipu redepo ne kone su piruaaya. Goa pea-ga nipumi su amaa piri onaa rayo koso lape agaa mea katea.

7 Goa pea pare neme yaa agaa lagula pe yaalore onaanumi Gote-na ora agaa ria epe-rupa pagaliminalo lagula pe. Go pula pe yaalore akeane Gote-me ni pupitagi ne aa tea ya?

8 Goa tea-ga lamina: Niaame wae yae pemare epe yae alo patalo pema. Onaa medalomame neme apo agaa loaayo teme pare makiraeme. Goa teme-ga nimu madaa koso lape agaa tea rabu nimuna wae yoto mealimi.

Onaa rayore redepo nerupa napimi

9 Goa pea-ga niaa Juda aanuri ruru radona mudu pirua epe-rupa pima tema? Dia-ga Juda page su ruru rado page wae yaeme rigitea.

10 Gote-na agaa pa ti buk madaa agaa gupa ia:

Su amaa piri onaa rayore redepo ne onaa padanedaa napimi.

11 Goa pua kone makuaae onaa rayo ora padane-daa napimi.

Onaa meda Gote aasa pulalo napimi.

12 Onaa rayome Gote masaa rilaawa ora pa-rupa piruaeme.

Onaa rayome ora wae yae pu pimi.

Ora padaneme page epe kogono napea.
13 Nimumi agaa teme rabu
matmat-para rogaaemede
aa rona pugu pi-rupa
agaa teme.
Nimumi wae kone sua ora
wae makirae agaa
teme.
Nimumi wae agaa teme rabu
mugununa eke mua
teme.
14 Nimuna agaame ne wae
rero pi agaare
robaa-para rulatabea.
15 Nimumi aloma puare on-
aanu radaa mapaawa
tu maomaatalo peme.
16 Oro yaalo pora-nia
pameme rabu
nimumi oyae maoyaawa
wae kedaa kateme.
17 Nimumi epe-rupa pi-
rape pora na-ademe.
18 Go pua nimumi
Gote madaa paalame
naomeme.
19 Gore Gote-me onaanu-
para nipuna rekena isade
pepa kasa-pulu go onaanumi
rekena agaa mogealiminalo
gisa. Goa pea-ga su amaa
piri onaa rayome Gote-na ini
agaa madaa pa agaa mada
na-abuteme. Dia go rekena
agaame onaa rayo Gote-na
koso lape agaa pagaliminalo
mea gisa.
20 Gote-na rekena agaa
mogealia-pulu go aare Gote-
na ini agaa madaa redepo
ne aa-rupa napia. Dia,
rekena agaana kogonore
aa medame pupitagi nalia-
daare mea waatea.

*Gote-me onaanu mare-
depo yalia*

21 Pare Gote-me onaanu
maredepo yaalia rabu go
porare ora rekena agaana
kogono-daa dia. Moses-me
rekena agaa tisa rabu page
Gote-na agaa lakene aanumi
agaa lakesimi rabu page
nimumi Gote-na maredepo
ne kone madaa tisimi.
22 Onaanumi Yesu madaa
kone rulaeme-pulu Gote-me
nimu maredepo yaaya.
23 Onaa rayome pupitagi
neme-pulu nimumi Gote-na
oro yaalo mapiraape kone
na-ademe.
24 Pare Gote-me epe raba
meape kone sua onaanu
esepe maredepo yaasa-pulu
nimu Yesu Krais raapu epe-
rupa mapiraasa. Goa pea-
pulu nipumi nimu madaa
natalia.
25 Gote-me Yesu mea
rapaasa rabu niaana kone
kedaa omenalo gisa. Go rabu
niaame Yesu madaa kone ru-
lalima rabu niaana wae yae
mea rubalia. Onaanumiri
Gote-me Yesu mea gisare
onaanu nipu raapu epe-rupa
pirinalo pisa. Abadere Gote-
me pawa pirua onaanuna
wae yaenu pa adaba pirisa.
26 Pare abia Gote-me
onaanu nipu raapu epe-rupa
mapiraainalo niminaaeme-
pulu Gote-me onaana wae
yaenu waru adea. Goa
pea-ga Gote-me nipuna
epe redepo ne kone mea
waatea. Goa pua onaa
rayome Yesu madaa kone
rulalimiri nipumi go onaanu
maredepo yalia.

27 Goa pea-daa niaa Juda
aanu akeane agaa adaapu

tema ya? Niaa rekena agaa mogealima rabu niaame agaa adaapu mada tema ya? Dia, pare niaame Gote madaa kone rulaema rabu agaa adaapu mada tema.

28 Gore gupa pagamina: Onaanumi Gote madaa kone rulalimi-daare Gote-me go onaanu maredepo yalia. Onaanumi rekena agaa mogeaaeme-daare nipumi nimu namaredepo yalia.

29 Go Gote-re niaa Juda onanuna Gote agu pia? Onaa ruru radonuna Gote page napia? E, nipu ruru radona Gote page pia.

30 Gote-na kone ora padane ia. Juda aanumi nipu madaa kone rulalimi rabu Gote-me nimu maredepo yalia. Goa page ruru radonumi kone rulalimi rabu Gote-me nimu page maredepo yalia.

31 Goa pea-ga niaame kone rulalima rabu rekena agaa rasalima ya? Dia, niaame kone rulalima rabu rekena agaa puri waru mapalaalima.

4

Abraham epe aa pirisa

1 Goa pea-ga niaana akua Abraham madaa ake teme ya? Nipuri ake ado kiritisa ya?

2 Abraham-me kogono pua Gote-na ini agaa madaa redepo ne aa-rupa pirita pisa yaalore nipumi agaa adaapu madata pisa. Goa pea pare gupa napisa-pulu Gote-na ini agaa madaa agaa adaapu nasa.

3 Gote-na buk madaa agaa gupa ia: Abraham-me Gote madaa kone rulaawa sana go kone nipuna robaa-para isapulu Gote-me nipu kone redepo ne aa mapiraasa.

4 Aa medana kogono pua mone yoto mealia. Goa peadaa nipuna yotore pame kane yae-daa dia yapare nipuna kogono pua muaaya.

5 Pare pa aa medame rekena agaana kogono napea pare nipumi Gote madaa kone rulaaya. Gote-me wae kone saapiri onaanu maepeaayare Gote-me mo aa-na kone rulae adoa go onaa maredepo yalia.

6 Devit-miri Gote-me aa medana kogono na-adesa pare maredepo yainalo lapedepesa. Gote-me goa pisa-pulu go aa raaname omalia.

7 Go madaare Devit-mi agaa aba loa mapataasa:

Gote-me onaanu medalomana wae yae raakepe ruboa nimuna pupitagi ne kone marabuaniaaya.

Goa pea-pulu go onaanuri ora raaname waru omeme.

8 Onaanuri Gote-me nimuna wae yaenu madaa kone naliadaare go onaanu raaname waru omalia.

9 Gore Devit-mi raaname ome agaa tisadere mo abade nimuna yogane kepene Juda aanu agu madaa tisa ya? Dia, go konere yogane nakepene ruru radonumi page meme.

Goa pea-ga niaa me Gote-na buk-para gupa adoa teme: Abraham-me Gote madaa kone rulaawa go kone mapiraasa-pulu Gote-me nipu redepo ne aa kone isa.

10 Abraham-re aa-rabu Gote-me nipu epe aa kone isa ya? Nipuna yogane kepesimi rabu pae nakepesimi rabu pae go kone aa-rabu isa: Gore nipuna yogane nakepesimi rabu Gote-me nipu redepo ne aa kone aba isa.

11 Abraham-na yogane orope kepisimi-pulu Gote-me nipu aba redepo na aa kone isa-daa onaanumi go kone adesimi. Goa pisa-pulu Abraham-re yogane nakepene kone rulae aa rayona akua pia. Nimuna yogane nakepisimi pare Gote-me nimu redepo ne onaa mapiraasa. Gore nimumi Gote madaa kone rulaawa go kone robaa-para maodasimi-pulu nipumi nimu redepo ne onaanu mapiraasa.

12 Goa pea pare Abraham-re yogane kepene aanuna akua page pirisa. Gore nimuna yogane nakepesimi rabu nimumi Gote madaa kone rulaawa Abraham-na kone mua pirisimi. Abraham-na yogane nakepesimi rabu nipu Gote madaa kone rulaawa pora pamisa. Goa pua yogane kepene onaanuri Gote-me nimuna pora pami kone adesa.

Onaanumi kone rulaeme rabu Gote raapu pogatu pirape agaa meme

13 Gote-me Abraham-para nipuna si wane-para nimuna su rayo mealim-inaloa aana oraawa agaa lakesa. Abraham-me rekena agaa pagesa-daa ora pogatu pirape agaa nalakesa. Dia, pare nipumi Gote madaa kone rulasa-pulu Gote-me nipu redepo ne aa mapiraawa epe su gialua lakesa.

14 Gore Gote-me nipuna ora agaa-para rekena agaa page Juda onaanu agu nakata. Dia, onaanu medalomame Gote madaa kone rulaawa mealimi. Goa puare Gote raapu ora pogatu pirape agaame onaanuna kone rulae puri mapalaaya.

15 Rekena agaana kogonore Gote-na ratu yawape kone mea epea. Goa pea pare rekena agaa nai yalore go onaanumi rekena agaa narasita peme.

16 Goa pea-ga niaame kone rulalima rabu go pogatu pirape agaa mealima. Gote-me niaa kone rulae onaa raba mua nipumi niaa rayore Abraham-na si wane mapirinalo pogatu pirape agaa pa guaaya. Gore Gote-na rekena agaa pa pageme onaanu agu nakatea pare onaanumi Abraham-na kone mogea kone rulaemere go onaanu page katea. Gore Abraham-re niaa kone rulae onaa rayona akua pirisa.

17 Goa puare Gote-na agaa pa ti buk-mi gupa ta: Ni Gote-mere Abraham su adaapuna aaraa mapiraato sa. Goa

pea-ga niaa kone rulae onaanuri Gote-na ini agaana Abraham-na si wane pima. Gote-mere ome onaanu wala marekaawa puri pane agaa katea rabu aba nimu kagaa piralimi.

18 Abraham-me kone rulaawa ado pirisa-pulu Gote-me ake gialia pae kone isa. Goa pisa nagimisa-pulu nipuri su robo radona aaraa pirisa. Goa pea-daa Gote-na buk madaa ta: Abraham nena si wane ora adaapu piralimi sa.

19 Go rabu Abraham-na maali 100 pirisa pare nipumi nipuna yogane madaa kedaa isa pare nipumi kone rulaayae nagimisa. Nipuna yoganere igipi sa rabu nipuna ore page abe onaa pirisa. Goa pisa pare Gote-na agaa madaa kone mapiraasa.

20 Gore pogatu pirape agaa madaa nipu kone laapo nasua kone rulaayae nagimisa. Dia-ga nipuna kone rulaeme nipuna robaa-para puri mapalaawa Gote-na bi minasaasa.

21 Goa pisa-pulu Gote nipumi mo abade aana oraawa lakesade agaare Abraham-me ora agaa-daa yaade kone isa.

22 Go kone sua agaa robaa-para odesa-pulu Gote-na buk madaa gupa tisa: Gote-me nipu redepo ne aa mapiraasa.

23 Apo agaa nipu redepo ne aa mapiraasade agaare nipu madaa agu-daa natisimi.

24 Dia, pare niaa kone rulaawa redepo ne onaa piramonalo go agaa tisa. Gote-mere niaana Aa Mudu Yesu matmat-para marekaasa-daa niaame nipu madaa kone rulaema.

25 Go Yesuri nimumi iaanumi mea kanaloa niaana wae yaenu madaa tu maomasimi. Goa pisa pare Gote-me niaa maredepo yainalo nipuna Si marekaawa oro yaalo pa pia.

5

Gote-me niaa maredepo yaasa

1 Gore niaame Gote-na agaa robaa-para mea imapulu nipumi niaa maredepo yaasa. Goa pea-pulu niaana Aa Mudu Yesu Krais-me niaa kuma pi kone gisa-daa Gote raapu epe-rupa pima.

2 Yesuna agaa madaa niaame kone rulaemare Yesumi Gote-na epe raba meape kone niaa piri-para mea ipisa. Goa pea-pulu Gote-na epe paana puri medaloma ginalo niaa raaname omoa ado piramina.

3 Goa pua kedaa epalia rabu go kedaame niaana kone rulae yae puri mapalaainalo raaname omamina.

4 Go puri paloa rekape konere Gote-me niaa madaa epe kone suaaya. Go epe kone suaaya-pulu niaame epe-rupa ado piramina.

5 Go ado piralima raburi Gote-me niaa epe kone gialia-pulu yala napotema. Gote-na pa oyae gisare Holi Spirit niaana robaa-para

rulatabea. Goa pea-ga yala napone piramina.

6 Niaa puri napane pirisima rabu Gote-me nipuna bipa Yesumi pupitagi ne onaanu raba minalo omena gimisa.

7 Gore aa meda epe aa raba mulalo omalia-daare mada yaade. Goa pea pare pa aa medamere goa mada palia ya? Nipu ora epe aa raba minalo mada omalia pae, maarea.

8 Pare niaa pupitagi ne onaa pirisima raburi page Gote-me niaa madaa pedo pua raaname omesa-pulu Yesumi niaa wae onaanu madaa omenawa sa.

9 Nipu omesa-pulu nipumi Gote-na ini agaa madaare niaa epe redepo ne onaarupa ma-aulaaya. Goa peapulu orope Gote-me ratu yawape agaa loa koso lape agaa tea raburi Yesumi niaa waru raba mealia.

10 Gore abare niaa Gote-na iaanu pirisima pare nipuna Si omesa-pulu nipumi niaa Gote-na adami onaanu mapiraaya. Gore abia Gote-na adami onaanu pima Yesumi niaa oro yaalo makagaa piraama laama palia.

11 Goa pea pare gupa agudaa dia. Niaana Aa Mudu Yesu Krais-mi niaa Gote-na adami onaanu mapiraasapulu niaame Gote madaa ora raaname omamina.

Adam-me omape yae mea ipisa pare Yesumi kagaa pirape yae mea epea

12 Aa padane Adam-me pupitagi nisa-pulu su amaa piri onaa madaa omape yae mea ipisa. Goa peapulu onaa rayome pupitagi nisimi-pulu su amaa piri onaa rayome omape porapara pirisimi.

13 Gore Moses-na rekena agaa naisa rabu go su amaa pirisimide onaanumi wae yae pisimi. Goa pisa pare rekena agaa naisa-pulu Gote-me onaanuna wae yaenu nadipiasade.

14 Pare Adam pirisa rabu page omaama ipua Moses pirisa rabu page omape konemere onaa rayo rabuaniaasa. Adam-me Gote-na agaa mana rasua omesa pare omape koneme pupitagi gorupa nanisimide onaanu page rabuaniaasa.

Adam aba epenaloa Yesu nipu orope su amaa ipisa.

15 Nipu laapo kone rado rado Isip pare Adam-re nipu orope epaliade Yesuna piksa wasupa nona pirisa. Goa pea pare apo aa laapo padane piane napirisipi. Dia-ga Gote-na pa gi yaere Adamna wae yae madaa ora rayo mea kasa. Go aa padaneme pupitagi nisa-pulu onaa adaapu pa omape kone misimi. Yapare Gote-me odo pi kone ora adaape isa-pulu go aa Yesu Krais niaa raba minalo mea rapaasa. Gote-me go pa ode gi yaere onaa rayo mea kasa.

16 Goa pea-ga Gote-na pa gi yaere mo aa padanena pupitagi nape konerupadaa dia. Goa pea-ga mo aa padaneme pupitagi

nenaloa Gote-me onaanu-para wae yoto mealimi lo lakesa. Goa pisa pare onaa rayome pupitagi adaapu no pirualimiri Gote-me mada talia pare nimi maredepo yaata pea.

17 Gore mo Adam-me pupitagi nisa-pulu omape koneme niaa rabuaniaasa. Goa pisa pare go aa meda Yesu Krais-me kogono ora adaape pisa rabu Gote-me niaa waru raba misa. Onaa rayome Krais-na raba meape kone mua nipuna maredepo yape kone page pa mealimiri nimu oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

18 Goa pea-ga pupitagi nape kone padaneme onaa rayo Gote-me omape yoto mea kasa. Go-rupare Krais-na epe kogono padaneme onaa rayo mea esepenaloa oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

19 Goa page aa padaneme Gote-na agaa rasisa-pulu onaa adaapumi pupitagi nisimi. Go-rupare aa padane Yesumi Gote agaa pagesa-pulu Gote-me onaanu maredepo yaasa.

20 Gore onaanumi wae yae waru pisimi-daa Gote-me Moses-na rekena agaa lakesa. Goa pua onaanumi pupitagi waru nisimi rabu Gote-me raba meape kone page waru gisa.

21 Goa pea-ga aba onaanumi pupitagi noa omape kone saapiraama pisimiri abia Gote-me niaa raba mua maredepo yalia-pulu Aa Mudu Yesu Krais-me niaa oro yaalo kagaa piraama laama pope kone gialia.

6

Niaa wae yae madaa ome onaanu-rupa pima pare Yesu raapu oro yaalo kagaa pirape onaanu pima

1 Go sa-pulu niaame gupa lamina ya? Gote-me nipuna epe raba meape kone niaa waru gialia-pulu niaame pupitagi pa no piralima ya?

2 Dia, gupa napamina. Niaa pupitagi nape kone madaa ome onaa-rupa pimaga akolo pupitagi no piralima ya?

3 Go agaa waru pagamina. Niaa Yesu madaa kone rulaawa baptais mua Yesu raapu pirisima rabu nipuna omape kone page mu pima.

4 Goa pea-ga niaa baptais mua niaa Yesu raapu omesimade. Goa pua nimumi niaare nipu raapu rogaasimi. Goa pua Aapana epe paana purimi Yesu ome onaa piripara mea rekaasa-daa niaame page baptais mua kagaa kone sua oro yaalo kagaa piraama laama palima.

Niaa Yesu raapu kagaa kone meamina

5 Gore niaa nipu raapu omoa padane-rupa pirisimaga nipu wala rekoa pirisarupa niaa page wala rekoa nipu raapu kagaa piraama laama palima.

6 Goa pea-pulu niaame gupa niminaamina: Krais repena polopea madaa omesa rabu niaana abana

wae yaenu nipu raapu omesa. Goa pisa-pulu go abana pupitagi nape konena puriri nipumi rabuaniaasa-pulu pupitagi nape konena puri rolo-para ina lamina.

7 Goa pea-pulu onaa meda omalia rabu pupitagi nape kone nipu mada nasalia.

8 Gore niaame aba pupitagi nape kone Yesu raapu omesa-pulu nipu raapu kagaa piraama laama palima-pulu nipu madaa kone rulaema.

9 Gore Gote-me Yesu ome onaa piri-para marekaasa-pulu nipu wala naomalia-daa niminaaema. Go omape yaeme Yesu mada nari-pinaalia.

10 Nipuna omesa konena re-re nipumi rana padane-ma pupitagi ne onaanu madaa omesa. Goa pisa-pulu nipu abia pirape konere Gote raapu pa pia.

11 Go agaana re-re nimimi pupitagi nape kone madaa niaa omalima kone saaba pi-ralimi. Goa pua nimi Yesu Krais raapu pirua Gote raapu niaa pa piralima kone sam-ina.

12 Goa pea-pulu nimina pupitagi nape konemere nimina yogane narabuni-aalia. Goa pua nimimi pupitagi nape kone namo-gealimi.

13 Goa pea-ga nimina ki aanu-para nimina yogane rayome wae yae napipape. Dia, nimi aba ome onaa-rupa pirisimi-daa Gote-me nimi marekaawa oro yaalo kagaa pirape kone gisa. Goa pea-ga nimimi ki aa yogane rayo Gote kaloa kogono pamina.

14 Gore pupitagi ne koneme nimi mada nasu-rubena. Dia, nimi rekena agaa rolo-para napirua nipuna koso lape agaa mada napagalimi. Dia-ga Gote-na epe raba meape koneme nimi surubena.

Niaa redepo ne konena ko-gonome adini aa piramina

15 Goa pea-ga naamere ake palima ya? Rekena agaame niaa-para koso lape agaa nalagialia-pulu Gote-me niaa-para epe raba meape kone gialia. Goa pea-ga pupitagi namina ya? Dia, gupa napamina.

16 Go agaa niminaatepape. Nimimi aa medana agaa pagalimiri nipuna kogono adini aa-rupa piramina. Goa puare niaame pupitagi nape kone mogealima-daare niaa ora omalima. Goa pea pare niaame Gote-na agaa pagalima-daare Gote-me niaa redepo ne onaa mapiraalia

17 Pare Gote-para ora pi lamina. Abare nimi pupitagi me adini onaa-rupa pirisimi pare abia epe agaa rayo robaa-para odenaloa waru pageme.

18 Gote-me nimina pupitagi ne kone maesepeasa-pulu abia redepo ne kone madaa adini onaa-rupa pimi.

19 Ni go adini agaa-para pa agaa gupa lalore nimina koneme abi na-adoa meme-daa lalo. Abadere nimina

yogane-para nimina kone-para pupitagi nape koneme rabuaniaasa. Goa pua nimi wae yae pape onaa pirua pupitagi nisimi. Go adini kogono madaa kone sua abia gupa pipape. Abia nimimi epe kogono palimi-pulu epe redepo ne koneme nimina wae kone rabuaniaalia.

20 Gore nimi pupitagi noa nipuna adini onaa-rupa pirisimi raburi redepo ne kone namisimi.

21 Goa pua nimina abana pisimi-ae madaare yala poteme-ga go yaeme nimi raba misa ya? Dia-ga go aba waea pisimide yaeme omape yae gisade.

22 Pare abiare Gote-me pupitagi ne kone madaa mea esepesa-pulu nimi Gote-na kogonome adini onaa-rupa pimi. Goa pea-pulu nimi epe-rupa pirua nimimi kogono rayo Gote madaa pamina. Goa pua oropere nimi oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

23 Pupitagi ne konemere onaanu yoto katea rabu omape yae mealimi. Goa pea pare Gote-me ode pa gi yaemere niaana Aa Mudu Yesu Krais raapu oro yaalo kagaa pirape kone mealima.

7

Lo robaa kagaa mulalo kogono pamina

1 Nina aame baaninu, Nimi neme lagialua agaare aba niminaaeme. Gore rekena agaa aba niminaaemede lagialua. Onaanu pa pimi rabu rekena agaa mada makuaalimi.

2 Goa pea-daa lalo: Gore ona medare nipuna aani pa piralia rabu rekena agaame ta-rupa aani raapu pa piralipi. Pare aani omalia rabu nipuna aani raapu napia-pulu rekena agaa mada gimalia.

3 Gore aani pa pirina aa rado paliare go onare paake lami ona teme. Pare aani aba omaliare mo rekena agaa rolo-para napiralia. Go rabu nipu pa ona wasaa-ga aa rado rumaaliare aame rube ona napiralia.

4 Goa pea-ga nina ame baaninu, go rekena agaa madaare nimi Yesuna ruru pimi-pulu go rekena agaame nimi mada namaomalia. Gore ona nipuna aani raapu pia-rupa Yesu raapu go-rupa piralepape. Yesu matmat-para marekaasa-ga niaame Gote-na pora pamua kogono epe-rupa pua piramina.

5 Abadere niaana koneme wae-rupa mapiraawa rekena agaame wae kone marekaasa. Go wae kone-mere niaana pu robaa-para wae kone sua pa omape kone gisa.

6 Pare abiare niaa Gote-na rekena agaana rolo-para napiraaminalo nipumi niaa mea esepeasa. Go rekena agaame niaa adini onaa-rupa saapirisa pare abia go agaa madaa niaa ome onaa-rupa gimoa kagaa pima. Abiare niaame aba rekena isade agaana pora namogeatema pare Holi

Spirit-na kagaa pora moge riaaya.

Rekena agaa rasima rabu wae yaeme yoto gisa

7 Goa pisa-ga abia niaame ake lamina ya? Rekena agaare wae yae lamina ya? Ora mada dia. Rekena agaame abade ni wae yae namea waata pisa-daare ni wae yae-daa naniminaata pisu. Gore rekena agaame gupa ta: Neme pa aa medana oyae madaa epaame omape kone nasape ta. Goa ta rabu neme oyae madaa epaame omape kone aba niminaayo.

8 Gore rekena agaame ni oyae epaame omape kone gisa-pulu ni pa epa pi kone adaapu sua pisu. Goa pea-ga rekena agaa nateme-daare wae yae pape konere ora puri napatea.

9 Abade neme rekena agaa napagesu-pulu ni pa pisu. Goa pisu pare rekena agaa paganoloa pupitagi nape kone ora rekesa rabu ni pa omesu.

10 Goa pea-ga apo rekena agaa epe-rupa mapiraape kone namea ipisa pare nina omape kone gisa.

11 Gore pupitagi nape koneme ni makiraasa-pulu rekena agaame mea gisa. Goa pua go rekena agaame ni tu maomasa.

12 Goa pea pare Gote-na rekena agaare ora epe-rupa pirape yae yaade. Goa pua go rekena agaa rayore ora epe yae-rupa redepo ne-para epe aaya.

13 Goa pea-ga epe rekena agaame nina omape yae mea ipisa ya? Ora Dia, pare pupitagi nape koneme omape yae mea ipisa. Wae konemere epe rekena agaa pereke tua naa robaa-para omape kone gisa. Goa pua go pupitagi nape koneme epe yae rigitua omape kone mea gisa. Goa pisa-pulu pupitagi nape konena re mada adamina. Goa pea-ga pupitagi nape konere rekena agaa-para kaledesa-pulu ora wae yae-daa niminaamina.

Onaanuna kone wasupa omape yaeme surubea

14 Niaame Gote-na rekena agaa-para Holi Spirit pia-daa niminaaema. Goa pea pare ni su amaa piri aa ya-pulu ni ora pupitagi mi adini aa-rupa pa pi.

15 Gore neme waea palua rabu neme go kone naniminaayo. Go rabu neme nina pulalo pi kone nape pare nina pape kone mogeto.

16 Gore neme gimape kogono palua rabu go konemere rekena agaa epe ta kone sua pe.

17 Goa pea-pulu neme agu raapo go kone namogeto pare neme nina robaa-para wae pupitagi nape kone epea.

18 Gore neme nina abana kone-para epe kone naia-daa niminaato. Gore neme epe kogono palua kone i rabu ni puri napabe-pulu epe kogono mada napalua.

19 Neme epe kogono
namogeto pare gimape
kogono mogeto.
20 Goa pua neme gimape
yae mogeto pare neme
agu raapo go kogono nape.
Dia, pare nina robaa-para
pupitagi nape koneme go
gimape kogono yotea.
21 Goa pua neme go pora
ade: Neme epe kogono
pulalo pe rabu neme wae ko-
gono agu pe.
22 Nina robaa-para i kone-
mere Gote-na rekena agaa
madaa raaname omea.
23 Goa pea pare nina
yogane-para pora rado ia-
daa ade. Go yogane-para
i poramere nina koneme
pulalo pe pora madaa yada
pea. Goa pua nina to
yoganena wae yae pape kone
mogeaato rabu wae koneme
ni pa saapiruaaya.
24 Gome nina kone o ta. Go
to yogane-para i koneme ni
tu maomaaya-pulu aapimi ni
go wae kone madaa maese-
peaalia ya?
25 Gore niaana Aa
Mudu Yesu Krais-me ni
maesepeaalia-pulu Gote-
para ora pi to. Goa pea-ga
ni go-rupa pirano. Neme
Gote-na rekena agaa nina
koneme mogealua. Goa pea
pare nina abana koneme
waea pape konena pora
mogeaatalo pea.

8

*Yesumi niaa Holi Spirit
gua wae yaenu mea rubea*

1 Goa puare niaa Yesu
Krais raapu pima-pulu wae
yoto namealima.
2 Gore Holi Spirit-na ka-
gaa porame niaa Yesu Krais
raapu mapiraaya. Goa pisa-
ga pupitagi nape pora-para
omape pora-para Holi Spirit-
mi niaa esepea wae yae mea
rubisa.
3 Gore niaana abana kone
ora o sa-pulu rekena agaame
niaa mada naraba misa. Dia,
pare Gote-me pisa. Gore
Gote-me nipuna Si mea epe-
nasa rabu niaa wae onaa
raapu epa pirisa. Niaa su
amaa piri onaanuna kone
nona piane mua ipisa-pulu
nipumi pupitagi nape kone
madaa rubu aasa.
4 Goa pua niaame Holi
Spirit raapu pirua abana
kone namogeamina. Goa
pea-ga niaame rekena
agaana epe pora mada
mogealiminalo Gote-me
pupitagi nape kone madaa
rubu aasa.
5 Goa lalo: onaanuri
nimuna abana kone imiri
go abana kone ru-para
pa pitimi. Goa pea pare
onaanu nimuna robaa-para
Holi Spirit mua pirinalo
Holi Spirit-na agaa mulalo
mogeteme.
6 Gore abana koneme nena
robaa-para sua moge riaa-
yare ne pa omali. Goa pea
pare nena robaa-para Holi
Spirit pirina nipuna agaa
mogealiri ne oro yaalo ka-
gaa pirape kone-para kuma
pi kone-para meali.
7 Goa pea-ga onaa medame
abana kone pa saapitiare

nipu Gote-na iaa-rupa piralia. Gupa piralia rabu nipumi Gote-na rekena agaa mada napage-rupa piralia.

8 Gore abana kone raapu pameme onaanuri Gote-me nimu madaa pedo mada napalia.

9 Yapare nimiri abana kone raapu pami onaanurupa napimi. Gote-na Holi Spirit nimina robaa-para piare nimi Holi Spirit-mi kone mogea pia. Gore Yesuna Holi Spirit nimina robaa-para napiare nimi Yesuna ruru napimi.

10 Gore Yesuri nimina robaa-para pia pare nimina yoganeme pupitagi noa oma paaya. Goa pea pare Gote-me nimi maredepo yaasapulu Holi Spirit-mi kagaa oro yaalo kagaa pirape kone guaaya.

11 Gore Gote-na Holi Spirit-mi Yesu matmatpara marekaasa-pulu nipu nimina robaa-para pirina lamina. Goa pua Gote-me Krais marekaasa-pulu nimina omape yogane-para kagaa pirape kone gialia-ga Holi Spirit ora ria pia.

12 Ame baaninu, goa peapulu niaame goa waru pamina: Holi Spirit-na pora mogealima pare niaana abana kone wala namogeamina.

13 Gore nimina abana kone moge piralimiri nimina wasupanu pa omalimi. Goa pea pare nimimi Holi Spirit-na puri mua nimina waea pape kone tu maomalimiri nimi ora kagaa oro yaalo pirape kone wasupa mada mealimi.

14 Gore Gote-na Holi Spirit-mi pora walaade onaanuri nimu ora Gote-na si wane pimi.

15 Gore Gote-na gisade Holi Spirit-mi nimi paala omape kogono adini onaa-rupadaa namapiraaya. Dia, pare Holi Spirit-mi nimi Gote-na si wane mapiraasa-pulu niaame Gote-para niaana Aapa mada tema.

16 Goa pua Gote-na Holi Spirit-ri niaana kone raapu makibumalia-pulu niaa ora Gote-na si wane pima lo mada laketema.

17 Gore niaa Gote-na si wane pima-pulu Gote-me epe puri nipuna ruru ginaloa mema. Goa pua Gote-me Krais-na epe oyae saapiraayare mealima. Gore kedaa nipu raapu rialimare nipu raapu epe paana puri page mealima.

Orope epe pirape yae yaapara mealima

18 Gore Gote-me epe paana puri niaa-para mea waatea rabu ora epe aalia. Goa peaga abia niaame kedaa pi yae ogesi-daa rialima rabu kone adaapu nasamina.

19 Gote-me warisade oyaenuri rayo Gote-me nipuna si wanenu epa teade adolalo pimi.

20 Gore Gote-me warini oyae rayore wae yoto katoa lo lakesa-pulu go wari isade yaenuri o yoaaya. Go yaenuri nimuna bipa-daa nao teme pare Gote-me kone

sua pisa. Goa pisa pare go wari isade yaenuri go epe yae orope openalo pea.

21 Go warini yaenuri abia pa rabuaaya pare orope Gote-me esepeaalia. Go rabu go oyaenuri Gote-na si wanenu raapu epe paana puri mu piramina.

22 Gore oyae warisaa-mama ipua abia page warini oyae rayo kedaame omoa piruaeme. Go kedaa pi konere oname naaki nogo madita rabu masaa nalade-rupa radaa noaeme.

23 Goa pea pare Gote-me warisade yaenu agu raapo radaa nano piruaaya. Dia, niaame Gote-me aba ripia gisade Holi Spirit misimade-pulu nipumi niaa raba minalo ado pima. Goa pea-ga Gote-me niaa nipuna si wanenu mapiraalia rabu nipumi niaana oma pae yogane madaa esepenaloa oro yaalo kagaa pirape kone mealima.

24 Gore niaa gupa ado pirisima rabu Gote-me niaa oro yaalo kagaa pirape kone gisa. Goa pea pare niaame ado pirape yae aba adalimare gore akolo pa ado piralima ya? Dia aa medame aba ade yae madaa na-ado piruaaya.

25 Goa pea pare abade na-ade yae madaa ado piralima-daare epe kone sua pawa pi-ralima.

26 Goa pua niaa omapaina pima rabu Gote-na Holi Spirit-mi niaa raba mulalo epea. Niaame beten tema rabu niaame epe beten waru naniminaaema. Dia, pare Holi Spirit-mi niaa raba mulalore Gote-para beten ta. Nipumi beten loa re adaapu laaya pare pa agaamere niaame gupa mada natema.

27 Goa palia rabu Gote-me niaana robaa-para kone adoa Holi Spirit-na kone page mada niminaaya. Gore Holi Spirit-mi Gote-para oyae oge yaaya rabu Gote-na kone adea-pulu niaa Gote-na ruru mada mapiraalia.

28 Go pora rayo madaare Gote-me go onaanu nipu madaa pedo pu raana ome onaanu raba mulalo pea. Gote-me nipuna epe kone sua go onaanumi nipuna kogono pinalo mapiraasa.

29 Gore Gote-me nipuna aba mapiraasade onaanuri nipuna si wane-rupa piram-inalo misa. Goa pua Sina kone mogeteme-daa nipuna Si Yesu ora mupaa naaki-rupa pirisa.

30 Goa pea-pulu Gote-me kone sua mada mi onaanu yaaloa mapiraasa. Goa page nipumi go onaanu maredepo yaawa sana nipuna epe paana puri go onaanu rumaa kasa.

Gote-me niaa madaa pedo pu raaname omoa Yesu mea rapaasa

31 Gore apo epe yae adema-ga gupa lamina: Gote-me niaa raapu pirua raba mealiare onaa medame niaa mada narabuaniaalimi.

32 Gore nipumi nipuna naaki nasaapirisa. Dia, pare

Gote-me niaa raba misa-pulu pa onanumi nipuna naaki nimuna kedaa madaa tinalo pisa. Goa pisa-pulu nipumi niaa page oyae rayo pa gialia.

33 Goa pea-ga niaare Gote-me onaa madaa misa-pulu pa onaanumi niaa madaa wae koso lape agaa mada teme ya?

34 Dia, onaa medame niaa wae yoto mada nagialimi. Yesu Krais-me niaa madaa omesa pare ora naomesa. Dia, nipu wala rekoa Gote-na popo ki-nane pua pia. Goa pea-ga nipumi niaa raba mi-nalo beten tea.

35 Goa pea-ga Krais-me niaa madaa pedo pua raaname omea pare pa onaa medame go epe kone niaa mada naepenalo rutu teme ya? Dia-ga niaa madaa wae po ripu epalia rabu page kedaa rialima rabu page radaa nalima rabu page reaeme omalima rabu page oyae dia yalia rabu page oyaeme niaa maoyaalia rabu page niaa tu maomalimi rabu page go yaenu rayome niaa Yesu raapu pirape mada narugulalia.

36 Gote-na buk madaa gupa ta:

Niaare nena onaanu pima-ga
yapi padane padane
laatpu niaa tu mao-
mata palimi.

Niaare sipsip tu maomaatalo
peme-rupa pima.

37 Goa pea pare go oyaenumi niaa mada narigitabalia. Dia-ga nipu Yesumi niaa madaa pedo pu raana omesa-pulu niaame go kedaa pi yae mada rabuaniaalima.

38 Gote-me niaa madaa pedo pu raaname omea-pulu oyaenumi niaa mada namarugulalia rabu ora mada niminaato. Gore omape yaeme page pa pirape yaeme page ensel-numi page yaa-para piri aa mudunu page su surube yaenu page abia piri yaenumi page orope epaliade yaenu page niaa mada narugula-daa niminaato.

39 Go yaa-para piri yaenumi page no su-para piri oyaenumi page niaa Gote-na pedo pu raana omape kone mada narugulala palia. Gore Gote-me warini yae rayome page mada naminabalia-daa nim-inaato. Go konere niaana Aa Mudu Yesu Krais-me niaa gisa.

9

Gote-me Israel onaa nipuna loa mada misa

1 Neme ora agaa lagialo. Niri Krais-na aa ya-pulu neme yaa agaa mada nalalo. Holi Spirit-mi naa pu robaa-para i kone suruboa nipumi ni-para ora agaa lalo mo-geaaya.

2 Neme goa lalo-ga ora nina Juda ruru madaare ora nina yogane yaapi padane pima-ga nina robaa-para kedaa waru pua naa pu robaa-para oro yaalo radaa pea.

3 Gore neme naa ruru raba mulalore Gote-na wae yoto mada mua Yesu raapu rugula lapa piralua pare mada dia.

4 Juda onaanu Gote-me
nimu ora mada misa. Goa
pea-pulu Gote-me nimu
nipuna nogo naaki-rupa
mapiraawa nipuna epe
paana puri kasa. Gote-me
nimu madaa pogatu pirape
agaa* lakeloa rekena agaa
kasa. Nimumi Gote-na bi
minasaape kone waru mua
Gote-na pogatu pirape agaa
pagoa misimi.
5 Juda aanuri abade
akuanumi nimu madu isimi.
Nimuna ruru ru-nanere
nimumi Krais-na to-rupa
pirua madisimi. Goa pea-ga
Gote-me onaa surubea-pulu
niaame oro yaalo nipuna bi
minasaamina. Go ora.
6 Neme Gote-me palua ne
agaa napisa-daa nalalo. Dia-
ga Israel onaa rayore Gote-
me ora nipuna onaa loa
namapiraasa.
7 Go page Abraham-na si
wane rayore Gote-na si wane
rayo-daa napimi. Dia-ga
Gote-me Abraham-para gupa
lakesa: Aisak-na madu sali-
ade nogo naaki rayore nena
nogo naaki pirina toa sa.
8 Goa pea-ga pa aaraa
radome madini nogo naakiri
Gote-na si wanenu-daa dia.
Dia, pare go onaanu-parare
Gote-me aana oraawa agaa
lakesa-daa nimu ora nipuna
nogo naaki pimi.
9 Gote-me Abraham raapu
pogatu pirape agaa gupa
lakesa: Gore nina epe di
epalia rabu ni wala epalua-
ga nena ore Sara-me naaki
Aisak madialia sa.
10 Go padane agaa agu-daa
dia. Dia-ga go ona Rebeka-
na naaki laapona aaraare ni-
aana akua Aisak-me madisa.
11-12 Goa pisa pare Gote-me
nipuna kone isa-pulu nipumi
naaki padane mada mua
agi-para agaa gupa lakesa:
Mupaa naakimiri masaa-
nane piri naakina kogono
palia sa. Gote-me goa sa rabu
agimi go laapo pa madisa
naaki laapome epe yae-para
wae yae-para na-adisipi. Goa
pisa-ga Gote-me go naaki
laapona kogono adoa nipuna
koneme mapiraasa.
13 Nimumi Gote-na agaa
i buk madaa gupa tisimi:
Neme Jekop madaa pedo
pu raaname omesu pare Iso
madaa wae kone isu.
14 Goa pisa pare niaame
Gote-me wae kogono pisana
lamina pae? Ora dia.
15 Nipumi Moses-para
gupa lakesa: Neme nina
kone sua onaa meda madaa
odome omoa raba mealua sa.
16 Goa pea-pulu pa onaa
medame mulalo pea kone-
para nipuna pulalo pea
kogono-para page Gote-me
na-adea. Dia, pare nipumi
odome omape kone mea
salia.
17 Gote-na buk madaa
King Fero-para agaa gupa
lakesa: Neme nina puri mea
waaloa nina bi su amaa piri
onaa rayo-para mea pali-
pulu neme ne onaa rayona
aa mudu mapiraasu sa.

* **9:4:** Israel onaare Goteme nipuna paa-para puri page mea waloa nina nogo naakinu sa. Goa pua nipumi goa ora pamina madaa agaa rogaasa. Go page pogatu pirape agaa teme.

18 Goa pea-ga Gote-me
onaa madaa odo omape
kone salia-daa go palia pare
nipumi onaa medana kone
mea oropetalo palia-daare
goa page nipuna palia.

Gote-me wae yoto kalape kone-para odome omape kone-para go laapo isa

19 Goa pea pare nim-
ina aa padaneme ni gupa
pa lagialia: Gote-me goa
palia-pulu akeane Gote-me
onaanu-para wae yae peme
tea ya?

20 Yapare nina adami aa,
akolo neme Gote-para agaa
gupa meali ya? Gore sumi
warini oyae pabe pe-mere
nipu warini aa-para gupa tea
ya? Neme niri akeane gupa
warisi tea ya?

21 Dia-ga sospen sumi
warini aamere nipuna kone
sua su mua warita. Nipumi
su padane mada mua pe
laapo mada warialia. Goa
pua sospen padanere epe
oyae pabape waria yapare
sospen medare wae yae
pabape mada warialia.

22 Gore Gote-me onaanu
sumi warini pe-rupa warita.
Nipumi nipuna ratu yawe
kone page puri page mea
wanalo warita. Goa pua
nipumi ratu yawoa mea
rubape onaanu-para ora
pawa pirua adesa. Go
onaanuri wae yae pabe pe
nona piane pimi.

23 Goa pea pare niaa onaa
medalomare epe yae pabe
pe nona piane pima. Goa
pua Gote-me niaame nipuna
epe paana puri mea walam-
inalo pisa. Goa pua nipumi
niaa madaa odome omoa
niaa waru raba misa. Goa
pea-ga nipumi niaa nipuna
epe paana puri meamanalo
mapiraaya.

24 Niaa Juda aanu piri-para
page ruru radonu piri-para
page niaare nipumi yaaloa
mapiraasa.

25 Gore go madaare pro-
fet Hosea-me Gote-na buk
madaa gupa tisa: Go onaanu
aba nina dia sade onaanuri
ora nina toa. Go su rado
madaa aba pedo pu raaname
naomere gonuri ora nina
pedo pu raana omape on-
aanu toa.

26 Goa pua aba su meda-
para piri onaame gupa simi:
Nimi ora nina onaanu-daa
dia. Go su-parare oro yaalo
pa pia Gote-na si wanenu
teme sa.

27 Go page Aisaia-me Is-
rael onaa gupa lakesa: Go
Israel onaanu nimiri ora ipa
solwara mu ia-rupa piralimi
rabu mada nadipialimi. Goa
pea pare pa medaloma oro
yaalo kagaa piraama laama
palimi pare rayo-daa dia sa.

28 Goa pea-ga Aa mudumi
agaa aipapulu loa su amaa
piri onaanu madaa yago
rayo mea katea sa.

29 Aisaia-me abade page
gupa sa: So yaa-para piri
Mudu Gote-me niaana madu
isade si wanenu namapiraa
pisare niaa go wae su Sodom
Gomora laapo onaa-rupa
pirita pema.

Israel onaame epe agaa namua redepone onaanu

napirisimi

30 Goa pea-ga niaame gupa
lamina. Gore ruru rado on-
aanumi Gote-na redepo ne
kone-daa na-asapisimi. Dia,
pare nimumi Gote-na agaa
robaa-para mea isimi-pulu
nipumi nimu redepo ne on-
aanu mapiraasa.
31 Goa pisa pare Israel su-
para piri Juda onaanumiri
rekena agaa meda asapisimi.
Nimu Gote-na ini agaana
redepo ma-yaatalo pirisimi
pare gupa na-adesaasimi.
32 Akeane go maredepo
yaape rekena agaa na-
adesaasimi ya? Gore
nimumi asapisimi raburi
Gote-na agaa robaa-para
namea isimi pare nimuna
pa kogono pisimi. Goa pua
Yesu nipu koyati i aana
areke nona piane pirisa-pulu
Juda aanumi nipu madaa
makataaboa lopesimi.
33 Apo makataabape aana
Yesu madaare Gote-na agaa i
buk madaa gupa ia: Adalepa,
neme Saion su-para aana
medame koya ti sua mapi-
raasu. Nimumi go aana
rabuaawa lopalimi. Goa pea
pare onaa medame go aana
mada kone rulaliare nipu
yala mada napotea.

10

Israel onaanumi Gote-na Epe Agaa namisimi

1 Nina ame baaninu, Gote-
me nina Juda onaanu raba
minalo nina robaa-para
kedaa pi kone waru i. Goa
pua nimi oro yaalo kagaa
piraama laama paliminalo
Gote yaaloa beten laayo.
2 Neme nimuna kone waru
ade. Nimumi Gote madaa
lotu kogono waru peme pare
wala waru naniminaaeme.
3 Gore nimumi Gote-me
onaa maredepo yape kone-
daa naniminaaeme. Goa pua
nimuna pora kuritalo peme.
Goa peme-pulu nimumi
Gote-me onaa maredepo
yape pora gimoa pirisimi.
4 Gore onaa rayome Yesu
madaa kone rulaeme-ga
Gote-me go onaanu mare-
depo yaaya. Goa pua Krais-
me rekena agaa madia
yaasa.

Gote-me onaa rayo-para oro yaalo kagaa pirape kone mada katea

5 Gore Gote-me onaa mare-
depo yape kogono madaare
Moses-me gupa tisa: Aa
medame rekena agaa rayo
waru pago kiritaliare nipu
oro yaalo kagaa piraama
laama palia.
6 Goa pea pare Gote-
na agaa robaa-para mea
sua redepo ne onaa pirape
agaa madaare gupa tu isa:
Nena robaa-para kone gupa
nasape: So yaa-parare aapi
mada palia ya?
7 Goa temere Yesu su amaa
none mea paliminalo. Goa
page robaa-para gupa kone
nasape: No omape su-parare
aapi mada palia ya? Goa
temere Yesu matmat-para
wala mada marekalimi ya?
8 Gote-na buk-para gupa
suaaya: Gote-na Epe Agaare
nimi raapu ia-ga go agaare
nimina robaa-para ina

nimina agaame teme. Go Epe Agaare niaame nimimi robaa-para saliminalo mogeaemade.

9 Niaame gupa mogetema: Nimimi nimina agaame Yesu ora niaana Aa Mudu loa nimina robaa-para Gote-me Yesu matmat-para marekaasa-ga kone rulalimiri oro yaalo kagaa piraama laama palima.

10 Gore niaana robaa-parare kone rulaema-pulu Gote raapu niaa redepo ne onaanu pima. Goa pua niaana agaame Yesu ora Aa Mudu tema-pulu oro yaalo kagaa piraama laama palima.

11 Gore Gote-na buk madaa gupa ia: Kone rulae onaanuri nimu yala mada napoteme.

12 Goa pua Judanu-para Grik ruru radonu-para padane-rupa pirua yala napoteme. Gote-re ora onaa rayona Aa Mudu padane yapulu onaanumi nipu-para yaateme rabu nipumi nimu ora waru epe-rupa raba mua puri katea.

13 Gote-na buk-mi gupa ta: Onaa rayome Gote-na bi madaa yaateme-daare nimu oro yaalo kagaa piraama laama palimi.

14 Goa pea pare nipu madaa kone narulalimiri akeane nipumi niaa yaatea ya? Goa pua nimumi Epe Agaa napagemere akeane kone rulalimi ya? Goa pua onaa medalomame nimu-para Epe Agaa nalaketemere akeane Epe Agaa mada pagalimi ya?

15 Goa pua agaa lakene aa namea penaatemere akea pua Epe Agaa mada mogealimi ya? Go madaare Gote-na buk-mi gupa ta: Pora pamua-ae Epe Profet onaanuna konere ora epe ta isa.

16 Goa pea pare onaa rayome Epe Agaa madaa raaname naomeme. Aisaia-me agaa gupa sa: Aa Mudu-ya, Onaanumi saana agaa madaa kone narulaeme.

17 Goa pea-ga onaanumi Epe Agaa pagoa agaa robaa-para mada mea salimi. Goa pua Krais madaa Epe Agaa mogealimi-daare go agaa mada pagalimi.

18 Goa pea pare neme agaa gupa mealua: Nimumi Epe Agaa aba pagesimi ya? E, ora aba pagesimi-ga Gote-na buk madaa agaa gupa isa: Nimuna lakene agaare su rayo-para piri onaanumi pagesimide. Agaa laa-mama pua lakesimi rabu su rayona piri onaanumi pagesimi.

19 Neme agaa wala mealo: Israel onaanuri go agaa naniminaaeme ya? E, nimu aba niminaaeme page Moses-me agaa aba gupa sa: Neme nimimiri oge ruru rado madaa udipa kone masaalua. Neme nimimiri su rado-para piri kone namakuaae onaanu madaa ratu mayawalua sa. Gore Epe Agaa pagesimi-pulu Juda aanumi goa madaa kone isimi.

20 Go page Aisaia-me Gote-na agaa tisa rabu puri pane agaa gupa sa: Abade onaan-

umi ni na-asapisimide pare go onaanumi ni adasaasimi. Onaanumi ni-para ipu lo nasimide pare ni nimuna rikiraana pua opapasu sa.

21 Pare Aisaia-me Israel onaanu madaa pepa gupa tisa:
Oro yaalo nina ki ridulaawa
nimu raba mulalo pisu pare
go onaanumi nina agaa rasua ni ora gimisimide.

11

Gote-me Israel onaanu odome omesa

1 Goa pea, neme agaa gupa mealo: Gote-me nipuna Juda onaanu gimisa ya? Dia, ni page Israel aa piga nimina akua Abraham-me ni madisa. Goa pua Benjamin-na ruru-para pirua ni madisa.

2 Gote-mere nipuna ripima mapiraasade onanu nagimisa. Gote-na buk madaa i agaare nipuna agaa lakene aa Elija-me Israel onaanu madaa odome omoa Gote-para agaa gupa lakesa:

3 Aa Mudu, nimumi nena agaa lakene aanu tu maomaawa nena miru irae aana reke page lakepe rubisimi. Goa pua ni agu raapo go pi pare ni tu maomaatalo asapeme sa.

4 Goa sa rabu Gote-me nipu-para agaa gupa lakesa: Neme nina onaanu ora adaapupe gupa 7,000 surube. Go onaanumi wae remo Bal-na bi naminasaasimi sa.

5 Goa pisa pare abia page Gote-me onaa medaloma madaa odome omoa yaaloa mapiraasa.

6 Gote-me mapiraasare nipumi nimuna kogono adoa napisa. Dia, pare nipumi odome omoa raba misa. Gore Gote-me onaanuna kogono adoa mapiraata pea yaalore nipuna odo omape kone-daa ora nasalia pare onaanuna kogono abuta.

7 Goa pea-ga mo Israel onaanumi Gote-na redepo ne kone asapisimi pare na-adesimi. Na-adesimi pare Gote-me mapiraasade onaanumi adesimi. Goa pua onaa medalomanumi Gote-na yaane agaa gimoa pa pirisimi.

8 Go madaare Gote-na buk-para agaa gupa tisimi:
Gote-me nimuna aane pora poaawa nimuna ini page rigitisa.
Abia page nimuna inimi na-adoa aaneme page napageme pare pa pimi.

9 Nimuna kone madaare Devit-mi gupa sa:

Nimumi eta yawalimi rabu
waasa kona madaa
roalade-rupa nimu
page go-rupa rip-
inaawa tamina.
10 Go rabu nimuna ini-
para ribaa yoa oyae
na-ademe.
Goa puare nimumi oro
yaalo kedaa rialimi-
ga Gote-me nimuna
masaa ma oyaalia.

11 Goa pea-ga Juda Gote-na pora gimoa lopesimi raburi oro yaalo wae-rupa piralimi ya? Dia-ga nimumi pupitagi nisimi-pulu Gote-me pa ruru radonu-para oro yaalo mapiraape kone mea kasa. Goa pua Juda aanumi go kone

adoa ruru radonu madaa wae udipa kone isimi.

12 Juda aanumi pupitagi nisimi rabu go konemere su amaa piri onaanu ora epe pora mea waasa. Goa pua Juda aanumi Gote-na pora gimoa epe kone naisimi rabu go konemere ruru radonupara epe raba mi kone ipisa. Goa pea-ga Gote-me Juda aanu rayo kepo ru-nane mea epalia rabu su amaa piri onaanu waru raba mealia.

Gote-me ruru radonu raba misa-pulu nimu oro yaalo kagaa piraama laama palimi

13 Abiare ni Pol nimi ruru radonu-para agaa lagialua. Ni nimina aposel kogono aa pirua neme nimina kogono paayo rabu go madaa ni pedo pu pi.

14 Ni go palua rabu nina Juda ruru onaa medalomame nimi madaa udipa kone salimi. Goa pua neme nimu raba mua nimu oro yaalo epe-rupa piramina kone sua kogono pe.

15 Gore aba Gote-me Juda aanu gimisa rabu su amaa piri onaa medaloma Gotena adami onanu pirisimi. Goa pea-ga Gote-me Juda onaanu wala mea kepo ru-nane mapiraalia-pulu nimu ome onaa pirisimi pare wala oro yaalo epe-rupa piralimi.

16 Gore aba bret Gote-na miru irae aame piribia Gote katea-daare bret rayo page Gote-me nipu mada mealia. Go page repena pitaa lusu kateare mo repena palaanu to rayo page nipuna mada mealia.

17 Gore Juda aanuri nimu epe repena oliv-rupa pirisimi. Goa pea pare ruru radonu nimu pa raapara aayae repena oliv-rupa pirisimi. Goa pua Gote-me apo epe repena oliv-na palaa medaloma yado ruboa nipumi raa-para aatade repena oliv palaa medaloma mua mea rogaabasa. Goa pea-ga nimi ruru radonuri nimi raa-para repena palaarupa pirisimi pare abia nimi Juda aanuna epe kone-para puri-para mua nimi raapu epe-rupa piruaeme.

18 Goa pea-ga nimimi ruru radonuri apo repena palaa yado rube madaa wae kone nasalepape. Gore akea pua nimina pedo pu piralimi? Nimi ora pa repena palaarupa pimi-ga nimimi repena pitaa irude namalaeme. Diaga repena pitaa-mere nimi puri mapalaaya.

19 Goa pea pare nimimi gupa teme ya? Gote-me mo repena palaa Juda aanu yado ruboa niaa ruru radonu gona pada-para malopaasa.

20 Ora lae pare nimumi Gote madaa kone narulaeme-pulu Gote-me nimu tulalo yado rubisa. Nimi kone rulaemepulu go kone padanemere nimi epe-rupa mapiraasa. Go madaare aakone nasalepape. Dia, pare nimimi Gote madaa paala omalepape.

21 Gore mo Juda aanu

nimu ora repena palaa-rupa pirisimi pare Gote-me nimu ora yadoa rubisa. Goa pisa-pulu nipumi nimi page waru adalia.
22 Go madaare Gote-na epe kone-para nipuna ratu yawape kone laapo waru adalepa. Gore pupitagi noa lopeme onanu madaare Gote-me nimu-para ratu yawea. Goa pea pare nimi-parare nipumi epe kone ia-ga go epe kone mu piralimi. Goa pea pare gupa napiralimiri nipumi nimi page repena palaa-rupa yado rubalia.
23 Goa pua mo Juda aanumi kone rulae pora gimalimiri Gote-me nimu aba pirisimi-rupa wala mapiraalia-ga nimu repena oliv-na ora palaa-rupa wala piralimi. Gore Gote-me nimu wala mo repena palaa-para mada marogaabalia.
24 Gore nimi ruru rado onaanuri nimi raa-para aatade repena oliv-na palaa-rupa pirisimi. Goa pua Gote-me nimi yadoa epe maapu aatade repena oliv-para rogaabaaya. Goa pea-pulu Gote-me niaana repena oliv palaa Juda aanu raapu mea rogaapere ora kalai pi kogono-daa dia.

Gote-me niaa rayo odome omea

25 Nina ame baaninu, nimiri go ora agaana re waru pagaliminalo lalo. Go kone salimiri niaa ora kone makuaae onaa pima pi mada nateme. Go agaana re-re gupa: Go Israel onaanumi yola mi kone imi pare oro yaalo gupa nasalimi. Gote-me ruru rado onaanu nipu raapu epa kiritainaloa Juda aanumi apo yola mi kone gimalimi.
26 Go raburi Gote-me Israel onaa rayo oro yaalo kagaa pi-raama laama pope yae katea. Go madaare nimumi Gote-na agaa i buk madaa agaa gupa tisimi: Saion su-parare aa meda nimi raba mulalo epalia. Nipumi Jekop-na ruruna pupitagi nape kone rayo mea rubolalo epalia.
27 Gote-me sa: Nimuna wae yaenu mea rubaawa palua ne aanu pu kiritalua sa.
28 Juda aanumi Gote-na Epe Agaa gimisimi-pulu nimu abia Gote-na iaanu piruaeme. Goa pua Gote-me nimi ruru radonu raba minalo pimi. Goa pea pare Gote-me Juda akuanu mapiraasa-pulu Gote-me Juda aanu medaloma page nipuna adami onaa kone isa.
29 Goa pea-ga Gote-me go Juda medaloma mapiraawa raba misa-pulu nipumi kone maperekeaalia.

30 Goa pea pare nimi ruru radonuri abade nimimi Gote-na agaa rasisimi. Goa pisimi pare Juda aanumi Gote-na agaa rasisimi-pulu Gote-me nimu odome omesa.
31 Goa pua Gote-me nimi madaa odome omesa-rupare nipumi Juda aanu madaa page odo omape kone isa. Goa pea-ga Juda aanu madaa page Gote-me odome omea.

32 Gore Gote-me onaa rayo agaa rasini onaa mapiraasa. Goa pisa-pulu Gote-me onaa rayo madaa odome omape kone mea waatea.

Niaame Gote-na bi minasaamina

33 Gote-na epe raba meape kone ora adaape sua ora epe ta-pulu ipa solwara ini-rupa ia. Goa pea-ga aa medame nipuna kone namakuaaya. Go page nipuna agaa mana naniminaawa nipuna pora mada na-adea.

34 Go madaare Gote-na buk madaa gupa ia: Gore aa medame Gote-na kone na-adea. Aa medamere nipu-para agaa mana mada nalaketea.

35 Onaanumi Gote oyae nakatemere nipumi nimu yago natalia.

36 Dia-ga oyae rayo nipumi waria mo oyae rayo page nipumi surubenalo ia. Goa pea-ga niaame oro yaalo nipuna bi minasaa piramina. Go ora.

12

Niaame Gote-na kogono madaare miru-rupa kalamina

1 Gore nina ame baaninu, Gote-me niaa madaa odome waru omea-pulu gupa paminalo puri paloa lagialo: Nimina to-para kone-parare miru irae yae-rupa Gote-para kalamina. Goa pua nipuna kogono pinalo katapape. Goa palimiri Gote-me raaname omalia. Nimimi nimina yogane-para kone-para gupa kateme-daare Gote-na bi waru minasaalimi.

2 Goa pua go su amaa piri onaanuna poranu naratalepape. Dia, pare Gote-me nimina robaa-para i kone perekea kagaa kone masaainalo nimimi nipuna kagaa kone sua kogono palepape. Go kone sua kogono palimi rabu nimimi Gote-na kone mada niminaalimina. Goa pua nimimi nipuna epe pora mada adoa nipumi pedo pu oyae mada niminaawa ora waru epe yae page mada adalimi.

3 Gote-me ni Pol madaa odome omea-pulu ni aposel kogono aa mapiraasa. Goa pisa-pulu nimi rayo lagialo: Nimi nimina yogane madaa kone adaapu nasalepape. Dia, pare nimina yogane mada kone epe-rupa sua Gote-me gisade kone waru adamina. Goa pua nimi rayo padane padane laatapu nimina robaa-para i epe agaa adoa kone rumaa salepape.

4 Gore niaana to yogane padane madaare kinu aanu oyaenu rado rado aaya-ga rugi meda medame kogono rado rado ia.

5 Go page niaa onaa adaapu piru su rado radonu page pima. Goa pea pare niaa rayo Yesu raapu yogane padane nona piane piriamina. Goa pea-ga apo yoganena rugi-rupa niaa makibumabaawa pima.

6 Goa pua Gote-me niaa madaa raba meape kone gisa-pulu niaa rayo go gisade

kone rado rado sua kogono pamina. Goa pua Gote-me niaa-para nipuna ora agaa lakene kone gisa-daare niaame kone rulaawa lakelamina.

7 Gore Gote-me onaanu raba meape kone gisa-pulu go kogono waru pamina. Gore tisaa kogono gisa-daare go kogono page pamina.

8 Goa pua aa medame onaanu oyae pa katoa kone salia-daare nipumi oyae rumaalia rabu yago mealua-daa natea. Goa pua aa medame kone rulae onaa surubalia-daare go kogono waru pea. Goa pua aa medame onaa meda odome omoa raba mealia-daare nipumi raana waru omoa go kogono pina.

9 Gore nimimi pedo pu raaname omalimi rabu makirae kone nasalepape. Goa pua wae kone ora waru gimoa epe kone sua piralepape.

10 Gore nimimi Krais raapu ame baani madaa pedo pu raaname waru omalepape. Goa pua nimina ame baani raapu agaa waru loa epe kone salepape.

11 Goa pua kogono kalai pua kogono gimi naoma-lepape. Gore nimimi Gote-na kogono palimi rabu kogono waru pipape.

12 Gore nimimi Gote ado piralimi-ga go kone madaa raana omoa piralepape. Goa pua wae kedaa epalia rabu pawasi pirua oro yaalo beten lo piralepape.

13 Goa pua nimina ame baaninu nimuna oyae dia yalia rabu nimu raba mua oyae katapape. Go page pora kimisu onaa epalimi rabu nimimi nimu eta kaloa waru surubalepape.

14 Gore aa medalomame nimi kedaa gialimi rabu epe kone sua Gote-me nimu raba mina beten tapape. Goa pua Gote-me go onaanu tina nat-apape pare raba mea pena beten latepape.

15 Gore onaanumi odome omoa re teme-daare nimi page nimu raapu go-rupa pi-ralepape.

16 Gore nimimi onaa rayo madaare epe kone padane sua piralepape. Goa pua aakone nasalepape pare pa bi nami kogono rayo page pipape. Goa pua niaa ora makuaae onaanu-daa kone nasalepape.

17 Gore aa medame nimi madaa waea palia-daare nimimi nipu waea yago natalepape. Dia, pare onaanumi epe kone salimi-daare go-rupa pipape.

18 Gore nimina epe kone sua onaa raapu epe-rupa pi-ramina.

19 Nimina ame baaninuri iaanumi nimi madaa waea palimiri nimimi go kone na-abutapape. Dia, pare Gote nipuna ratu yawe kone mea abutea.

20 Gote-na buk madaa agaa meda gupa ia: Nena yada lore aa reame omaliare eta kalape. Goa pua nipu ipa nalame omalia page ipa page kalape. Goa paliri nipu ora yala potea rabu nipuna lo radaa palia.

21 Gore wae yaeme nimi rigitulalo palia rabu nimimi epe kone sua epe kogonome waea rabuniaawa piralepape.

13

Niaame gavman kogono page pa wae yae kone nasamina

1 Onaa rayome gavmanna kogono waru aina madu pamina. Gore Gote-me surube aa rayo mapiraasa-pulu go abia pimi surube aanu page Gote-me mapiraaya.

2 Goa pisa-pulu aa medame gavman-na agaa rasaliare Gote-na agaa page rasalia. Onaa rayome goa palimiri nipuna koso lape agaa mea epalia.

3 Gore epe kogono peme onaanumi surube aa mudu madaa paalame naomeme. Dia, pare wae kogono peme onaanumi surube aa mudu madaa paalame omeme. Goa pea-ga neme surube aa mudu madaa paalame naomalua kone saliri epe kogono agu pape. Goa paliri nipumi nena bi minasaalia.

4 Gore surube aanuri Gote-na kogono pua ne raba mealimi. Goa pea pare neme waea pali-daare ne paala omaina. Goa pali rabu nipumi rai kutu saaya-pulu Gote-na ratu yawape kone sua abutea.

5 Goa pea-ga nimimi surube aanuna agaa pago piralepape. Goa palimi rabu Gote-me niaa madaa ratu yawalia kone nasalepape. Dia, pare nimina robaapara i kone adoa epe kogono pipape.

6 Go madaare mone takis kalamina. Go surube aanumi kogono peme rabu Goteme ni page raba minalo kogono peme.

7 Goa pea-ga nimuna mone rayo katapape. Goa pua mone takis-ri nimimi kalo nimina su oyaenu madaa page katapape. Goa pua nimimi aa mudu madaa epe kone sua nimuna bi minasaatepape.

Niaa rayome yagonu raaname omamina

8 Gore nimimi onaanuna yano namealepape. Nimina yano-rupa padanere nimimi ame baaninu madaa pedo pu raaname omalepape. Gore onaa medame onaanu madaa pedo pu raaname omalia-daare go onaame Gote-na rekena agaa pago kiritalia.

9 Gote-na rekena agaame aba gupa lagisade: Neme ona meda nayolape. Neme aa meda natu maomape. Neme oyae paake nanape. Neme aa medana oyaenu madaa epame naomape. Go rekena agaa-para medalomanu page nimuna re-re go agaa padaneme ta: Nena ne pedo pu raaname omerupare nena ada yagonu raapu onaanu madaa kone padane-rupa sape.

10 Aa medame nipuna adaa lapa piri aa madaa epe kone salia-daare nipumi go aa madaa wae yae-daa mada namapalia. Goa pua pedo

pu raaname omaliri neme rekena agaa rayo pago waru raate.
11 Gore abia go yapi diri kogono pape di ya-pulu nimimi go kone mogealepape. Abiare u pati onaa-rupa napiralepape pare rekoa epe-rupa piramina. Gore niaame Gote madaa kone rulalimare nipu raapu oro yaalo kagaa pirape di epalia rabu piramina. Goa pisa pare abia niaana oro yaalo kagaa piraama laama pope diri re-para epalia.
12 Gore ribaa ora pode dia yalia rabu yapi ora pode lapaalia. Goa pea-pulu niaame ribaana wae yae gimoa Gotena paa-para pima-ga yada pape etaa mu saapiramina.
13 Niaa pora pamualima rabu niaame ora paa-para pima onaa-rupa epe kone samina. Goa pua niaame wae pupitagi nape yae napua ipa bia nanoa maeyamina. Goa pea-ga niaame paake nayoloa wae oto pi kone nasamina. Go page niaame yada napu onaanu madaa udipa kone nasamina.
14 Dia, pare niaana Aa Mudu Yesu Krais-na etaa ralubi-rupa mea ripinaamina. Goa puare nimina wae kone nasua gimalepape.

14

Nimimi ame baaninuna pia narumamina

1 Gore aa medame kone waru narulaaya. Goa pea pare nimina rikiraana mea epalimi rabu nimimi nipuna kone rulae yae madaa ina laatepape.
2 Gore onaa medalomamere puri paloa kone rulaawa oyae rayo pa neme. Goa peme pare kone waru narulaeme onaanumi midi naneme.
3 Goa pea-ga eta rayo ne onaanumi mo mena ari oyaenu-nane onaanu madaa wae kone nasalepape. Go page padi raani nona piane eta ne onaanumi eta rayo ne onaanu madaa koso lape agaa natepape. Dia-ga Goteme mo eta rayo ne onaanu page wala misade.
4 Gore neme pa onaa medana kogono naaki madaa koso lape agaa mada nalape. Dia-ga go aa nipu kogono surube aa adaame nipuna kogono adoa teana epe kogono paenalo wae kogono paenalo page nipuna tea. Goa pea pare Aa Mudu nipuna naaki raba mealiapulu nipumi kogono eperupa mada palia.
5 Gore onaa medalomame yapi di meda ora adaa yapi di kone sua pa pimi. Pare onaa medalomame yapi di rayo madaa kone padane sua pimi. Goa pea-ga onaa rayome go yapi diri padane padane laatapu waru yarera pamina.
6 Onaa medalomame yapi bi medare ora epe di kone sua go rabu Gote-na bi minasaaeme. Oyae eta rayo ne onaa page nimumi Gote-para ora pi loa neme rabu Gotena bi minasaape. Goa page

eta rayo-nane onaame page Gote-para ora pi loa neme rabu Gote-na bi makuaaeme.
7 Go madaare niaa rayo omalima page Gote nipuna yaade. Pa piralima page Aa Mudu raapu piralima.
8 Goa pua niaa omalima rabu page ora Aa Mudu madaa kone sua palima. Goa pea-ga pa piralima page omalima page ora niaa Aa Mudu raapu piramina.
9 Gore Yesu omoa wala rekesa-pulu nipumiri pa piri onaanu-para aba ome onaanu nimuna Aa Mudu pia.
10 Goa pea-ga nimimi nimina ame baaninu-parare ake koso lape agaa teme ya? Go page nimimi nimina ame baani-para akeane gimoa pimi ya? Niaa rayo Gote-na ini agaa madaa piramona nipumi niaa-para koso lape agaa lagialia.
11 Goa palia-ga Gote-na buk madaa agaa gupa ia: Aa Mudu nipumi gupa sa: Ni ora pa pi-ga onaa rayome ni madaa rumu pege palimi. Goa pua rayome Gote ora pia teme.
12 Goa pea-ga niaa padane padane laatapuri niaana pemade kogonore Gote lakelamina.

Nimina ame baaninu waea mapape kone nasamina

13 Goa pea-pulu niaame ame baaninu-para koso lape agaa naloamina. Dia, pare niaame gupa pamina: Niaame oyae palima rabu ame baaninumi wae kone masaatalo napipape.
14 Ni Yesu raapu pi-pulu neme oyae rayo ora wae yae-rupa adawade. Goa pea pare aa medame wae yae kone rulaliare go yae wae-rupa aaya.
15 Goa pua nimimi ame wae kone masaatalo eta nalimiri nimimi nipu madaa pedo pu raaname naomalepape. Gore eta nalimi rabu Yesumi raba mulalo omesade onaa go etame namaoyaalia.
16 Gore nimimi epe kone sua eta neme-ga onaa medalomame go madaa wae bi kateme yaalore gupa napitapape.
17 Gote-na Surube Suparare ipa noa eta napedaa dia. Nipuna Surube Su redepo ne kone-para eperupa pirape kone-para raana omape kone-para salimina. Go kone rayore Holi Spiritmi gialia.
18 Goa pua onaanumiri Yesuna kogono go-rupa palimiri Gote-me nimu madaa pedo palia. Goa pua pa onaanumi page nimu madaa epe kone salimi.
19 Goa pea-ga niaame epe kone sua onaanu epe-rupa piru pu robaa-para puri mapalaina kogono pamina.
20 Gore nimimi eta nape yaenumi Gote-na kogono nama-oyaatapape. Gore epa nape yae rayore mada nalimi pare etame ame baani meda wae kone masaaliare gore go eta nape konere ora o ta.
21 Gore nimina ame baaninu madaa kone waru salepape. Goa pua nimimi mena ari no ipa wain no

oyae meda kone salimi rabu mo ame baani wae kone masaalimi-ga go napipape.

22 Goa pea pare go eta nape kone madaare nimimi Gote madaa kone sua pipape. Gore aa medame kone laapo nasua eta noa robaapara kedaa nasaliare nipu raaname omalia.

23 Goa pea pare go aame kone laapo sua eta naliadaare nipumi kone narulaawa nalia. Goa pea-pulu go eta nalia rabu Gote-me nipu wae yoto katea. Gore aa medana robaa-para Gote madaa kone narulaawa oyae palia-daare nipumi pupitagi nea.

15

Niaame Yesuna kone ratua nipuna pianu ratamina

1 Niaa kone rulaawa puri paloa pima onaanu niaame puri napabe onaanu raba mua nimuna kedaa ria mina. Goa pua niaana yogane madaa pedo napamina.

2 Dia, pare niaame kogono pua ame baaninu madaa pedo pua raba meamina. Goa palima rabu nimuna robaa-para puri mapalalima.

3 Yesumi nipuna to yogane madaa pedo napisa. Dia, pare Gote-na buk-para Yesu madaa agaa gupa ia: Go onaanumi ne-para ero agaa temere nimuna ero agaare ni madaa teme sa.

4 Gore Gote-na buk madaa tisade agaare niaa mogeaatalo tisimi. Niaame go agaa pagemare niaa pawa piramonalo go epe agaame niaana robaa-para puri mapalaalia.

5 Goa pea-ga Gote-me nipu go pawa pirape konena re pia-ga nipumi nimina robaapara go kone gua puri mapalaalia. Goa pea-ga nimi rayo Yesu Krais-na epe agaa mogea ame baaninu raapu epe-rupa piramina.

6 Goa puare nimi rayo agaa padane loa niaana Aa Mudu Yesu Krais-na Aapa Gote-na bi padane minasaamina.

Gote-na Epe Agaare ruru radonu page raba minalo lakesa

7 Goa pea-ga Yesumi nimi misa-rupa nimimi ame baaninu-para kone padane sua nimu raapu epe-rupa piralepape. Goa pua nimimi Gote-na epe paana puri waalamina.

8 Gore neme go agaa lagialo. Gote-me Juda akuanupara ora agaa ria sa-pulu Yesumi go agaa ora agaa lakenalo Juda aanuna raba mi aa-rupa epa pirisa.

9 Goa pua Yesuri ruru radonumi Gote-na odo omape kone mua nipuna bi minasaatalo paawa epa pirisa. Gote-na buk madaare agaa gupa ia:

Ni ruru radona rikiraana
pirua nena bi minasalua.
Nena bi madaa yaasa
toa.

10 Gote-na buk madaare agaa meda gupa ia:

Nimi ruru radonuri Juda
aanu raapu raana
omoa pedo pu pi-
ralepape.
11 Gore mo buk meda
madaare gupa ia:
Ruru radonu page ray-
ome Gote-na bi mi-
nasaatepape.
Onaa rayome nipuna
adaa bi waru mi-
nasaatepape.
12 Gore Aisaia-me page gupa
sa:
Akua Jesi-na si Devit-mi
naaki meda orope ma-
aalia.
Go rabu nipu ruru rado-
nuna aa mudu piralia.
Goa pua nimumi Yesu
madaa kone rulamina
sa.
13 Gore Gote-re kone
rulape konena re piralia.
Goa pea-ga nimimi nipu
madaa kone rulaeme-pulu
nipumi raana omape kone-
para kuma pi kone-para
nimina robaa-para mea
rulatabena gialia. Goa pea-
pulu Holi Spirit-na purimi
nimina kone rulape kone ora
madaa marula kiritalia.

Pol-me nipuna kogono madaa rana waru omesa

14 Naa ame baaninu-ya,
neme nimimi epe kogono
paminalo kone i. Nimina pu
robaa-para makuaae kone
rulatabea-ga nimimi Gote-na
agaa mogeala piralimina.
15 Goa pimi pare go pepa
madaare aba lagisude agaa
madaa kone narugulal-
iminalo puri pane agaa
medaloma repaato. Gote-
me ni go epe kogono gisa-
pulu neme go puri pane agaa
lagialo.
16 Nipumi go kogono gua
ni ruru radonuna raba mi aa
mapiraasa. Goa pua neme
Gote-na Epe Agaa mogeto
rabu ni Gote-na miru irae
aa-rupa pi. Goa pua Gote-
me ruru radonu madaa epe
miru-rupa minalo kogono
pe. Goa pua Holi Spirit-mi
niaa maepeaaya-pulu Gote
raapu mada piramina.
17 Goa pua ni Yesu Krais
raapu pipa-pulu neme Gote-
na kogono pedo pu raaname
omalua.
18 Gore neme pisude
kogono madaa agaa lagialo
rabu Krais-me ni raba misa-
daa ruru radonumi Gote-na
agaa pagesimi. Nimu raba
mulalore agaa loa kogono
pua go madaa puri pane
agaa lagialo.
19 Goa pua Holi Spirit-
na purimi na-ade kogono-
para puri pane kogono-para
neme kogono pisu. Goa
pua neme Jerusalem su-
para mo Ilirikum su-para pa
amaa puare Yesuna Epe Agaa
lakela-mama pua lo kiritisu.
20 Goa pua neme onaanu
Yesuna bi napagesimide su-
para Epe Agaa laketalo pisu.
Gore aa medame Epe Agaa
lakesare neme nipuna ko-
gono wala mada napalua.
21 Go madaare Gote-na buk
madaa agaa gupa ia: Nipuna
agaa nalakesimide onaanu-
miri nipu adalimi. Nipuna
agaa madaa napage onaanu-
miri ora niminaalimi sa.

Pol nipu Rom su-para piri onaa adolalo pisa

22 Goa pea-ga mo kogonome ni oro yaalo pamuape awi naia-pulu nimi na-adola ipisu.

23 Pare abia go su-para kogono dia yaade. Goa pua neme maali adaapumi nimi ora adola epolalo pisu.

24 Goa pea-pulu oropere ni Spen su paluade rabu nimi epa adalua. Goa pua nimi raapu ogesi-daa pirano nimimi ni raba mealimina.

25 Goa pea pare ni abia Jerusalem su-para pua Gote-na ruru onaanu raba mula palua.

26 Gupa palua-daa Masedonia su-para Akaia su-para go su lapona lotu ada-para piri onaanumi kone sua onaa medaloma raba mealimi. Goa pua Jerusalem-para piri onaa medalomare Gote-na ruru onaanu pirua naraanu pimi-daa apo onaanumi mone oyae gua Jerusalem su-para onaanu raba mulalo kata pu lame.

27 Gote nipu madaa kone sua raba mealimi. Goa pea pare nimumi go onaanu madaa yago isimi. Gore Juda aanumi ruru rado raapu Gote-na kagaa pirape kone mea gialia. Goa pea-pulu ruru radonumi mo Juda aanu-para pa oyae yago mada abulamina.

28 Gore Jerusalem su-para kogono pu kiritua nimuna mea kalape mone rayo kaloare Spen su polalore nimi aba adalua.

29 Goa pua nimi piri epalua rabu Yesuna epe puri rayo mea epalua.

30 Gore ame baaninu-ya, neme puri pane agaa lagialo. Niaana Aa Mudu Yesu Kraisna bi madaa loa go page Holi Spirit-na pedo pu raana omape kone page lagialo. Goa pea-ga nimimi ni raapu kone padane sua Gote-me ni raba minalo beten waru latepape.

31 Goa pua Judia su-para pimi kone narulae onaanumi ni natina beten tapape. Go page neme Jerusalem su-para mone mea palua rabu Gote-na onaanumi raana omena beten tapape.

32 Goa pua Gote-me e teadaa neme nimi adola epalua. Go rabu nina robaa-para raaname omoa epe kitu mapiraalua.

33 Gore Gote-re ora kuma pi konena re ya-pulu nipu nimi raapu pirina go ora yaade.

16

Pol-me onaa adaapu-para abi patalepape lo lakesa

1 Gore niaana baani Fibi-ri waru surubalepa lo agaa lagialo. Nipuri Senkria su lotu ada-para piri onaanu raba muaaya.

2 Nimiri Gote-na ruru piri onaanu ya-pulu Aa Mudu-na bimi nipuna ki mealepape. Goa pua nipuna oyaenu dia yaliare raba mealepape. Go onamere onaa adaapu ni page raba

misa-pulu nimina rikiraana mea mapiraatepape.

3 Gore neme Prisila Akwila repaaya-para epe-rupa piralepa lo agaa repaato. Nipu laapore ni raapu Yesu Krais-na kogono padane pema.

4 Go lapomere ni Pol madaa kone sua kogono pisipi rabu nimumi nipu tulalo pisimi. Goa pea-ga neme page ruru radonuna lotu ada-para piri onaanu page nipu-para ora pi tapape.

5 Gore nipuna ada-para kiritaawa kone rulae onaanu-para page epe-rupa piralepape agaa lo repaato.

Nina epe adami aa Epinitas-para page epe-rupa pirape wai lo repaato. Go aare Esia rayo robo runanere nipumi aba Yesu madaa kone rulasa.

6 Go ona Maria-re nimi raba mulalo kogono adaape epe-rupa pisa-ga epe-rupa pirape lo laketapape.

7 Go page ni kalabus ada-para pirisu rabu naa Juda yago laapo Andronikus-para Junias-para ni raapu pirisima. Gore nipu laapo-para epe-rupa piralepape wai lo repaato. Gote-na aposel kogono aanumi go aa lapona bi waru pagesimi. Gote neme kone aba narulasu rabu nipumi aba kone rulasipi.

8 Nimimi Ampliatus-para waru pirape lo laketapape. Go aare saa ora Aa Mudu naa adami aa pirisipa.

9 Goa page niaa raapu Krais-na kogono pape aa Eban-para naa epe adami aa Stekis-para epe-rupa piralepape lo laketapape.

10 Gore Apeles page epe-rupa pirape lo laketapape. Nipumi Krais-na agaa waru pagoa nipuna pora kurisadaa adesima.

Go page Aristobulus-na ada-para piri onaanu epe-rupa piralepape lo laketapape.

11 Go page naa Juda adami aa Herodian-para epe-rupa pirape lo laketapape. Goa pua Narsisus-na ada-para piri Krais-na amenu-para page epe-rupa piralepape lo laketapape.

12 Gore aa laapore Trifina-para Trifosa laapo epe-rupa piralepape lo laketapape. Nipu laapome Aa Mudu-na kogono waru pepe.

Nina adami Persis-mi Aa Mudu-na kogono waru pisaga epe-rupa pirape lo laketapape.

13 Neme Rufus-para page waru pirape wai lo repaato. Nipumi Aa Mudu-na kogono ora waru pea. Goa pua nipuna agi page laketapape nina ama-rupa pirina.

14 Go page Asinkritus-para Flegon-para Hermes-para Patrobas-para Hermas-para mo Krais-na amenu nimu padane-para pimiga epe-rupa piralepape lo laketapape.

15 Medare Filologus-para nipuna ore Julia-para Nereus nipuna baani-para Olimpas-para Gote-na ruru nimu

raapu piri onaanu-para page laketapape.

16 Niaa Gote-na ruru onaamere ame baaninu raapu ki mua epe-rupa piralepape.

Gore Krais-na lotu ada-para piri onaanumi nimi-para epe-rupa piralepape wai lo repaatema.

Onaa medalomame ne ruru ni ruru lo pimi

17 Ame baaninu-ya, gore wae onaa medaloma waru adoa masaa rilaatepape. Go wae onaanumi niaame mogeaarima agaa rasua onaanuna kone rulae mabebolaaeme. Goa pua nimimi onaanu marugulata palimi-ga nimimi nimu waru omeme napipape.

18 Go piane onaanumi niaana Aa Mudu Krais-na kogono napeme pare nimuna wae kone pa mogeatalo peme. Goa puare nimumi omeme agaa page pa epe makirae agaa teme rabu epe kone saapimi onaana robaa mealepape.

19 Nimimiri Epe Agaa pagoa mogeteme-pulu onaa rayo go remaa pageme. Goa pea-ga neme nimi madaa raana waru pea. Goa pua neme gupa kone salo. Nimimi poranu waru adoa epe pora pamualepape gore wae pora ora gimalepape.

20 Goa palimiri Gote ora kuma pi konena re ya-pulu nipumi Satan nimina aa rolo-para rabuaawa mapiraalia.

Niaana Aa Mudu Yesuna raba meape konere nimuna robaa-para epea-ga meamina.

21 Timoti saare kogono padane pua ameaya pipapulu nipumi epe-rupa pirape nimi-para o taata. Gore yagonuri Lusius-para Jason-para Sosipater-para nimi epe-rupa piralepape.

22 Niri Tertius neme Polna agaa pepa ru-para pirina loa Yesu raapu epe-rupa piralepape agaa lo repaato.

23 Gaius-ri nipumi ni nipuna ada-pare lamua pea. Nipumi nimi epe-rupa piralepape lo o taata. Go aana ada-parare Krais-na onaa medaloma kiritaeme.

Go page Erastus-ri go adaarena mone surube aare niaana ame Kwartus page epe-rupa piralepe agaa lo o taatepe.

24 Niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe raba meape agaa waru mealepape. Go ora yaade.

Niaame Gote-na bi kone mapiraawa minasaamina

25 Niaame Gote-na bi minasaamina. Nipumi nimina robaa-para puri mapalaliaga nimi puri paloa kone rulatepape. Go madaare neme Epe Agaa mogetore Yesu Krais bi mada mogeto. Abade onaanumi go kudiri pi agaa dia yaalore na-adola pisimi.

26 Dia, pare Gote-na agaa ne aanumi pepa madaa moge riaaeme. Goa pisimipulu nipuna ora agaa penaame mea isa. Goa pea-ga oro yaalo kagaa pirape Goteme agaa lakesa-pulu gavman rado rado surube sunu-para

piri onaanumi nipuna ora agaa madaa kone rulaawa mogeteme.

27 Gore Gote ora padane pirua oyae rayo niminaaya. Goa pua Yesu Krais-na epe paana purimi Gote-na bi oro yaalo minasaamina. Go ora yaade.

Korin Egataa Ripia Agaa

Pol pirisa raburi Korin-ri ora adaa adaare meda aasa. Gore mo Grik su-parare Korin adaare robo Akaia su robo re-para aasa. Pol nipuri ora riri-nane mo Korin su-para Yesuna agaa lakene aa pirisa. Goa pua go su-para lotu ada marekaasa. Pol-me nimu gimoa su meda-nane kogono pisa raburi Korin onaa-repaana lotu ada-para kedaa adaapu rekesa. Goa pea-daa go kedaanu waria nimu epe kone kanalo go pepa Polo-me tu repaasa.

Pol-me kone kedaa waru misa. Ake pea-daa? Mo Korin su-para pirisimi Kristen ruru onaana kone rulae yae o yaatalo pirisimi. Goa pua Pol-me nimuna epe kone o tea lo kone-daa waru isa. Repaayame epe redepone ae ratapena agaa sa. Onaame Gote-na Spirit-mi nimuna pora pami-rupa namaredepo yaaina teme rabu epea kedaa madaa page agaa sa. Lotu-na epe ae-para Holi Spirit-mi Kristen-nu kata oyae-anu madaa page agaa sa. Ome onaanu wala rekalimi-na page agaa sa.

Go yae rayome Korin onaa kedaa kasa. Pol-me nimu Gote-na raana makuaainalo nimu epe agaa lakesa. Kristen adaapumi raana omeme agaare sapta 13 madaa ia. Go robo madaare yago raana omape aere Gote-me ora ririnane nipuna onaanu kata sa.

Robonu gupa adamina:

- Pol-me Korin onaa-para epe-rupa piralepape sa (1.1-9)
- Korin lotu ada-para onaa epe-rupa napirisimi (1.10–4.21)
- Onaanu paake rumape kone lotu ada-para pisimi (5.1–7.40)
- Kristen kone ratua remo gimoa lotu teme (8.1–11.1)
- Yesu-na pora mogetema (11.2–14.40)
- Yesu wala rekesa-pulu kone rulae onaa page rekalimi (15.1-58)
- Kristen onaanumi epe yae Judea onaa kasimi (16.1-4)
- Pol nipuna bipa madaa yaade loa agaa garulasa (16.5-24)

Pol-me Korin su-para pepa egataa tua rapaasa

1 Ni Pol-re Gote-me abade Yesu Krais-na aposel kogono aa mapiraatalo yaasa. Ni go pepa talo raburi niaana ame Sostenes-re saa laapo pipa.

2 Saa piruare Korin su aaya lotu ada-para kirita pimi onaa nimi-para go pepa tua o taatepa. Go onaanuri Yesu Krais raapu piraminalo Gote-me nipuna ruru mapiraatalo yaasa. Gore nimi-para su rayona page niaana Aa Mudu Yesu Krais-na bi minasaaema rabu gore nimimi Aa Mudu-na bi page minasaaeme. Goa peme-ga nimu rayo-para go pepa tu repaato.

3 Niaana Aapa Gote-para
niaana Aa Mudu Yesu Krais-
parame nimi epe raba
meape kone-para epe kuma
pi kone-para nimina robaa-
para masaaina.

Pol-me Gote-para ora pi sa

4 Gote-me Yesu Krais mea
repaawa nimi epe raba
meape kone raapu gisa. Go
pisa-pulu go madaare neme
oro yaalo Gote-para ora pi to.
5 Nimi Krais raapu pirua
nipuna kone adaapu mis-
imi. Goa pua nimimi Gote-na
agaa-para kone lapo nimina
lo robaa-para mea imi.
6 Gore neme Krais-na agaa
lagisude rabu nimina robaa-
para puri paloa mea isimi.
7 Goa pea-ga nimimi ni-
aana Aa Mudu Yesu Krais
epaliade yapi di adolalo ado
pimi. Ado piralimi rabu nim-
imi Gote-na puri ora rayo
muaeme.
8 Goa puare Yesu Krais-
me nimi puri mapala-mama
puare orope Aa Mudu Yesu
Krais epaliade yapi di raburi
nimimi wae yae meda
nasaapiralimi.
9 Gote-me abade nimi
nipuna Si Yesu Krais niaana
Aa Mudu nimi raapu epe-
rupa padane-para mapi-
raasa. Goa pisa-pulu niaame
Gote nipuna ki madaa epe-
rupa piraminalo nipumi
niaa puri mapalaalia.

Lotu ada-para kiritae
onaa rado rado rugula pua
pirisimi

10 Nina ame baaninu,
neme niaana Aa Mudu Yesu
Krais-na bina nimi agaa gupa
lagialo-ga nimi rayome agaa
padane-rupa tapape. Goa
puare nimi rado rado rugula
lapa lapapu napiralepape.
Nimiri agaa lo kone sua
robaa-para kone padane sua
piralepape.
11 E, gore nina ame baan-
inu, mo Kloe ada-para piri
onaanumi abade nimi ratu
yawo pimilo aba lagiame.
12 Gore nimi padane
laatapumi agaa rado rado
lo pimi-daa go madaa lalo.
Medaloma niaare ni Pol-
na mogea onaanu teme.
Medaloma niaare Apolos-
na mogea onaanu teme.
Medaloma niaare Pita-na
teme. Medaloma niaare
Krais-na mogea onaanu
teme.
13 Gore ake tema pae?
Krais mada mea rugula
rugula palima-daa go epali
yapae? Gore abade ni Polo-
me nimi madaa repena polo-
peane omesu ya? Nimimi
ni Pol-na bimi mua baptais
misimi yapae? Ora dia
yaade.
14 Nimina ruruna riki-
raana Krispus-para Gaius
lapore neme baptais kasude
pare pa medalomare neme
Gote-para pa ora pi sude.
15 Goa pea-ga nimina onaa
medame abade ni Pol-na bi
madaa baptais mua nina
mogea onaa pi-daa mada
nateme.
16 Gore ora neme Stefanas-
na ada-para piri onaa
padanere baptais kasu pare
pa onaa medalomare kasu
palo gore ni maarea.
17 Krais-me niri onaa bap-
tais kalanolo namea rapaasa.

Dia, nipumi nipuna Epe Agaa onaa rayo-para lakelanolo mea rapaasa. Gore Epe Agaa mogeaayo rabu pa su amaa pirua kone makuaae aanumi temede-rupa nato. Neme go-rupa lape yalore Krais repena polopea madaa omesade pare gona puri rabuaniaatape. Goa paluadaare onaanumi nipuna puri na-adalimi.

Yesuri Gote-na puri

18 Gore onaa medalomame nimu alupatalo pimi-pulu repena polopeana ome agaare pa maeyae agaa teme. Pare niaa Gote-na wala misade onaanumi repena polopeana agaare ora Gote-na puri tema.

19 Gore Gote-na agaa i bukmi gupa ta: Gore neme kone makuaae onaanuna kone maoyalua. Neme buk adoa kone adaapu i onaanuna kone page ma-oyaalua.

20 Goa pea-ga kone makuaae onaanumiri ake palimi ya? Aa medalomame kone makuaae aanumiri ake palimi ya? Go su amaa pa amaa agaame yada yaba aanumiri ake palimi ya? Gote-me go su amaa onaanuna kone rayore ora maeyae kone-rupa mea waata.

21 Goa pea-ga Gote nipuna kone sua oyae rayo waru niminaawa kone gupa masaalua: Pa su amaa onaanumiri nimuna koneme Gote mada na-adola pisimi. Go onaanumi niaame laketema agaare pa makirae agaa kone imi pare go agaare onaa medalomame kone rulaminaloa Gote-me nimu kagaa piraama laama mapiraalia.

22 Gore mo Juda onaanumi lalo: Niaame so yaa-para i puri pane kogono adalimidaare nena agaa mada kone rulalimi. Pare Grik onaanumi puri waru paloa kone waru i agaana re asapeme.

23 Pare niaame nimu Yesu aba repena polopea madaa tisimide remaa puri paloa laketema. Go agaamere mo Juda aanu maoyaaya. Go page mo ruru rado onaanumi nimina pa maeyae agaa teme.

24 Pare abade Gote-me yaaloa mapiraasade onaanumiri mo agaana re Krais piadaa waru ademe. Goa pua Judanu-para apo ruru rado Grik-nupara niaame Krais adema. Krais-re Gote nipuna puri-para nipuna makuaae kone page yaade.

25 Go su amaa onaame goa kone imi: Gote-na kone medalomare o ta kone imi. Go konemere kone makuaae onaa medalomana kone rabuaaniaaya. Go page Gote nipu puri ora napabea teme pare nipuna purimiri su amaa onaanuna puri maoge yaaya.

26 Gore ame baaninu-ya, Gote-me nimi aba yaaloa ipulupa sade madaare kone waru salepape. Goa pisa rabu nimina rikiraanare su amaa onaanumi nimi kone makuaae onaa kone naisimi. Go page puri pane onaa adaapu napirisimide. Go page Gote-me nimina

rikiraana onaa yaaloa mapiraasa rabu mudu onaa adaapu napirua pa onaanu pirisimide.

27 Gore su amaa onaanumi kone sua pa naraa onaanu teme. Goa pea pare Gote-me abade mo makuaae aanu yala mapolatalo pisapulu go naraa onaanu yaaloa mapiraasa. Gore su amaa onaanumi puri napabe onaa teme. Goa pea pare Gote-me abade puri pane onaanu yala mapolatalo pisa-pulu go pa-rupa temede puri napabe onaa yaaloa mapiraasa.

28 Goa puare go su amaa onaanumi naraa onaa loa gimoa bi nai onaa temede pare Gote-me yaaloa mapiraasa. Goa pua pa onaanumi epe onaanu temedere Gote-me nimu rabuaniaaya.

29 Nipumi goa pisa pare pa onaa medame nipuna bi Gote-na ini agaa madaa naminaslimi.

30 Gote-me abade nimiri Yesu Krais raapu mapiraainaloa Krais-me ora niaa kone guaaya. Goa pua nipuna ini agaana niaa redepo ne onaanu mapiraainaloa niaa mea esepea Gote-na ruru onaa epe-rupa piruaema.

31 Go madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Aa medame pedo pedo paliare go aa nipumi Aa Mudu padane pia-pulu go madaa pedo palia.

2

Abade Pol-me repena polopea madaa onaa agaa lakesa

1 Nina ame baaninu-ya, abadere ni nimina adaarepara ipua ora Gote-na kudiri pi agaa nimi lagisude. Go rabu neme pa agaa yoloa kone makuaae aanumi temerupa nalagisude.

2 Dia, ni nimi raapu pirisu rabu neme Yesu Krais padane madaa kone sua agaa lagisu. Nipu repena polopea madaa omesa-daa go agaa lagisude. Go rabu neme pa yae meda madaa kone naisude.

3 Abade nimi raapu pirisude di rabu ni puri napasu. Dia, pare ni paala pururu omoa pisude.

4 Goa pua neme su amaa pirua kone makuaae aa-rupa pirua epe agaa nalagisude. Dia, pare Gote-na Holi Spirit-mi puri gisa-daa nimimi kone perekealiminalo ora agaa ria lagisude.

5 Neme goa pedere nimimi pa onaana makuaae kone rulae yae madaa kone narulasimide. Dia, pare Gote-na puri madaa kone rulaeme.

Gote-na Holi Spirit-mi niaa epe kone gea

6 Ora Gote-na kone mua aba puri pateme aanuri gore nimumi kone waru mua agaa ria pagema. Goa pua nina lakene agaana re go su amaa naia. Dia, go page go su amaa aa muduna makuaae puri madaa dia. Go aa mudu nimuna puri ora alupalia.

7 Dia, neme Gote-na kone laketo raburi abade go kudiri pu i konere Gote-me su amaa piri onaanu penaame

nawasade. Gote-me su yaa nawarisa rabu nipumi niaa go epe paana puri gulalo managola isa-pulu nipuna makuaae konena re managola adema.

8 Gore abade su amaa aa mudunumi go konena re naniminaasimide. Dia-ga nimumi pagola pisimi yaalore niaana epe Aa Mudu repena polopea madaa nil-mi mada natula pisimi.

9 Go madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Onaa rayome Gote madaa pedo pu raana omeme-daare Gote-me nimuna epe kone managola sasa. Go konere ora onaa rayome nameme pare onaa rayome Gote madaa kone sua raana omeme go onaanu mealimi.

10 Go konere nipumi abade kudiri pu isa pare Gote-na Holi Spirit-mi niaa mea waasa. Ora go Holi Spirit-mi oyae rayo adoa Gote-na kone kudiri pu i yaenu page rayo adea.

11 Aa medame pa onaa medana kone na-ademe. Dia, mo aa nipuna konenuri nipuna kone-para niminaaya.

12 Go-rupare onaa medame Gote-na kone na-ademe. Dia, Gote nipuna konenuri Holi Spirit-mi nipuna kone-para adea. Niaame abade go su amaa piri onaanuna kone namisima. Dia, Gote-na Holi Spirit niaa madaa ipisa rabu misima. Goa pua niaame Gote nipuna mea gi kone rayona re mada niminaaema.

13 Goa pea-ga Gote-na pa ode gi konena re-re niaame pa su amaa onaanumi nalamina. Dia, Holi Spirit-mi abade niaa mogeasa-pulu onaanu Gote-na Holi Spirit nimuna lo robaa-para piame nimu-para epe agaana re mogeaaya.

14 Pare onaa medaloma Holi Spirit napiralia-daare nimumi Gote-na Holi Spirit-na kone ia-rupa na-ademe. Nimumi go agaa teme rabu ora maeyae agaa teme. Pare onaanu Holi Spirit raapu piralimi-daare go onaanumi agu raapo go agaana re pago niminaaeme.

15 Holi Spirit onaa raapu pimiri nimumi oyae rayona re mada adoa rumaalimi. Goa peme pare pa su amaa onaanumi Holi Spirit saapiri onaana koso lape agaa mada narumaalimi.

16 E, gore Gote-na kone naniminaaeme madaare agaa i buk-mi gupa ta: Gore pa onaa medame Aa Mudu-na kone rayo na-ado kiritea. Pa aa medame nipu agaa mana mada nalaketea yapare niaa Holi Spirit muaema onaanuri Krais-na kone meme.

3

Lotu kogono peme onaanuri Gote-na kogono paeme

1 Gore ame baaninu-ya, abade neme nimi agaa lagisude rabu nimi Holi Spirit raapu napirisimide. Goa pisimide neme nimi su amaa kone sua piri onaanu lagisude. Nimiri Krais madaa

kone rulaawa nogo naaki-rupa pimi.

2 Neme abade agaa mana lagisude rabu puri pane eta meda nagisu pare pa adu-rupa gisude. Go raburi nimimi puri pane eta meda nanala pimi. Goa pea pare abia page mada nanalimi.

3 Dia, nimimi su amaa kone saapimi-pulu puri pane eta mada nanalimi. Gore abia page nimimi ame baaninu-para udipa kone sua arere peme. Goa peme rabu go saapimi konere ora su amaa piri onaanuna kone sua abana kone pa saapimi.

4 Gore ni kone sua aa medame lalo: Niri Pol raapu pi tua pare wala aa radome lalo: Niri Apolos raapu pi tea. Go konenuri nimimi su amaa piri onaanuna kone rateme.

5 Go aa Apolo-para Pol laapore ake palipa ya? Saame nimi kone rulape pora mea waaloa Gote-na raba meape aa lapo pipa. Aa mudumi saa laapo kogono rado gisa-pulu go kogono pulalo pepa.

6 Neme abade eta ini wai poasu pare Apolos-me ipa kasa. Goa pisipa pare Gote nipumi go ini maopaasa.

7 Gore ini wai poape onaanu page ipa kateme onaanu page nimuna bi naminasaaema. Dia, Gote nipu padaneme eta maopaaya-pulu go nipu padane ora mudu piruaaya.

8 Eta ini wai poaaya onaanu-para ipa kata onaanu-para nimu bi padane-rupa meme. Gote-me onaanuna kogono aba adoa go madaa yoto rado rado gialia.

9 Goa pea-ga saare padane-rupa kogono pepa pare nimiri Gote-na maapu-rupa pimi. Go page nimiri Gote-na ada-rupa pimi.

Lotu ada-para kogono peme onaanuri nimu ada warini aa-rupa pimi

10 Gote-na odo ni madaa gisa-pulu ni ora epe ada warini aa-rupa pi. Goa puare nemere ada daa aba su aawaama pe. Aa medamere go madaa epa kibu maawa go ada epa pea. Gore go ada epa palimi aanumiri waru adalepape.

11 Gore abade neme nimi-para Krais madaa mogeasude rabu Yesu Krais-re nimina ada daa-rupa mapiraasu. Gore ada daa rado wariape aare meda napia.

12 Gore onaanumi go ada daa madaa Gote-na kogono pulalo palimiri medalomame puri pane golme warini nona pi palimi. Medaloma epe aana silvame waritimi. Medalomare ora yoto adaape pea aaname waritimi. Goa pea pare onaa medalomame ada daa madaa Gote-na kogono waritimi rabu pa repena-para yagi-para pa kaapu ne ripu palaame page waritimi.

13 Go page orope Krais-me onaanuna kogono penaame mea waatea yapi di raburi go kogonona re waru adalia. Go rabu page repena sulaa opalia-ga onaa rayo padane

padane laatapu nimuna kogono repena sulaa mada adalimi. Go raburi kogono epe ta palo o ta pae onaanuna kogonona re adolalo palia.

14 Go page aa medame nipuna ada go ada daa madaa peare repena sulaa mada naralia-daare go madaa epe yoto mealia.

15 Goa palia pare aa medana kogono wae adarupa paliare go aana yoto alupalia. Go kogono aa nipu epe-rupa piralia pare repena sulaame rapula diaari pi aarupa piralia.

Nimiri Gote-na epe ada ria yaade

16 Gore niaare Gote-na epe lotu ada-rupa pimapulu Holi Spirit-ri niaana lo robaa-para epa pia.

17 Gore niaa Gote-na epe lotu ada nona piane piramina Gote nipuna lotu adaare ora epe-rupa aaya. Goa peaga pa onaa medame Gotena lotu ada maoyaalia-daare Gote nipumi page go aa tu maomalia.

Niaame pa su amaa onaanuna bi naminasaamina

18 Nimina bipa nimi makiraalimi waru adalepape. Pa aa medame go su amaa yaenu madaa ni waru makuaayo tea-daare go-rupa aba maeyae pia. Goa pua wala kone makuaae mada piralia.

19 Gote-me go su amaa makuaae kone i onaa rayona makuaae kone rayo tea. Goa pea-pulu Gote-me nimuna kone rabuaaya. Go madaare Gote-na agaa i buk-mi gorupa ta: Nipumi pa nimuna makuaae koneme nimu malopaalia.

20 Gote-na agaa i buk-mi page goa ta:

Aa Mudumi makuaae aanuna kone aba adea:
Nipumi aba makuaaya.
Oyae rayo aba palua
kone imi pare mada
napalia.

21 Goa pea-ga nimimi pa su amaa piri onaanuna kogono madaa agaa adaapu nalo piralepape. Dia-ga go su amaa i oyae rayore ora nimina mealimina:

22 Ni Pol-para Apolospara Pita-para go su amaa oyaenu-para epe-rupa pirape yapi di page omape yapi di page abia i yaenu page orope adalimi yaenu page go rayo nimina mealimina.

23 Nimi Krais-na onaanu pimi. Goa pua Krais nipuri Gote-na mea rapaasade aa pia.

4

Aa mudumi nipuna aposel kogono aanu mapiraasa

1 Nimimi niaa ademe rabu niaare Krais-na kogono raba meape aanu kone salepape. Niaare Gote-na kudiri pu i agaa suruboa laguaema. Goa pea-ga niaa madaa kone padane salepape.

2 Gore kogono surube aa adaame niaa surubape kogono gialiare niaame go kogono pu kiritalima.

3 Gore nimimi page pa on-
aanumi page su amaa kone
sua koso lape agaame nina
kogono mea adolalo ko tal-
imiri ora pinawa. Gore
neme nina kogono madaa
koso lape agaa na-aato.
4 Gore neme nina kogono
madaa epe kone i pare go
kone madaare onaanumi ni
epe aa pi-daa mada tea. Dia-
ga Aa Mudumi nina kogono
adoa ni madaa koso lape
agaa tea.
5 Goa pea-ga Aa Mudu-
na wala epape yapi di aba
epaliare nimimi su amaa
onaa madaa koso lape agaa
aipapulu natapape. Dia,
Aa Mudu epalia rabu onaa
rayona robaa-para i konere
nipumi mua penaame mea
waatea. Goa pua Aa mudumi
onaa rayona kudiri pi kone
adoa penaame mea waatea.
Go rabu Gote-me onaa ray-
ona kone waru adoare epe
bi rumaape kone salia-daare
gore mada gialia.

Korin onaanumi nimuna bi minasaasimi

6 Ame baaninu-ya, Go
agaare Apolos saa madaa
pa lagiawade pare go agaare
nimimi kone sua go agaana
re waru niminaatepape. Go
agaare gupa teme: Pora
epe-rupa kuralepape lo
teme. Goa pua nimimi onaa
medana bi narabuaniaata
pua medana bi naminasata
pipape.
7 Gore nimiri aa mudu-
rupare aapimi mapiraasa
pae? Gore nimina imi oyae
rayore Gote-me guaaya.
Gore ora pa gisa-ga go agaa-
rupare natapape: Niaana
go yaenu pa muaema lo
natapape.
8 E, gore nimiri epe oy-
aeme ora apo rulatabeade.
Go page nimiri oyae rayo
sua epe-rupa pimi. Niaa
page rabuaniaawa ora adaa
amo-rupa aba pimi. Gore
odo pia, nina raaname page
amope-rupa piralimina kone
salo. Goa pua niaa page nimi
raapu amo piramina.
9 Nemere gupa kone salo:
Gote-me abade niaa aposel
kogono aanu-para kogono
mea gisa rabu niaa ora aapu-
nane mea mapiraasa. Goa
pua niaare pa onaanuna ini
agaana tu maomape onanu
pirua su amaa onaa rayo-
para ensel-nupara nimumi
adabaina tu maomaatalo
peme.
10 Gore niaame Krais
madaa agaa mogetema-pulu
onaanumi niaare maeyae
ne onaanu teme. Goa
pea pare nimiri Krais-na
kone makuaae onaa-rupa
pimi teme. Niaare puri
napatema pare nimimi niaa
ora puri pane onaanu teme.
Pa onaanumi niaana bi
rabuaniaaeme pare nimina
bi pa minasaaeme.
11 Abade page abia page ni-
aame Krais-na kogono pema
rabu ora reame omoa ipa
nalame page omo piruaema.
Niaana mamina oyaenu
page dia yaade. Nimumi
niaa repena unimi taleme.
Go page niaa kimisu rado
rado-para pamuaema.
12 Niaana oyae kabape

mone mealima-ga niaame kimi kalai pu kogono pu pima. Nimumi niaa-para wae agaa teme rabu niaame wae agaa na-abuloa wala nimu raba mulalo beten lamina. Nimumi niaa-para wae kedaa geme raburi niaame pa ado piruaema.

13 Nimumi niaa-para wae ero agaa teme rabu niaame nimu-para pawa epe agaa tema. Niaare ora wae-rupa pima. Niaare aa rayona amulu-rupa piraama ipua abia page go-rupa pa pima.

Korin su-para piri onaanumi Pol-na agaa pagesimi

14 Go agaare neme nimi yala mapolape agaa agu-daa nalalo. Dia, yapare nimi nina nogo naakinu pimi-daa neme odome omoa nimina kone maredepo yaatalo lagialo.

15 Gore nimumi nimi Kraisna kone mogeteme tisaanuri gupa 10,000 mada pitimi. Goa pea pare nimina Aapa padane-ma pia. Gore neme Epe Agaa nimi piri-para mea ipisu rabu go agaa madaa kone rulasimi-pulu ni padane-ma nimina Aaparupa pi ta.

16 Goa pea-daa ni pora pamualo-rupa nimimi page pamualepape.

17 Go pora pamualiminalo neme Timoti nimi piri-para mea rapaalua. Gore Timotiri ora nina si-rupaga neme raaname omalo. Nipumi Aa Mudu-na kogono waru surubea. Neme Yesu Krais-na kone madaa mogeatalo perupa nipumi nimi go agaa mana wala lagialia. Go agaa manare neme su rayona Yesuna ruru onaanu gorupa mogeaayo.

18 Gore nimina rika-nane piri onaa medalomamere agaa rasua ni nimi piri-para naepalua kone imi.

19 Pare dia-ga Aa mudumi ni nimi piri epono kone saliadaare gore neme aipapulu epalua. Go rabu mo onaanumi agaa mana rasua pa agaa adaapu temere nimununa puri adalua.

20 Gore Gote-me nipuna Surube Suna remaa pa aama agaa lape yae-daa nawarisa. Dia, pare nipuna Surube Suri onaanu nipumi ora puri paloa surubea-ga mo onaana kone adalua.

21 Nimimiri ake kone madaa raaname omalimi ya? Nimi piri-para epalua rabu neme agaa rasini onaa aipuyame kudu tulalo epalua palo epe kone adoa pedo pu raana omape kone sua pawa epalua palo nimimi tapape.

5

Ona paake yolala aa paake rumaala pi kone lotu ada-para sapirisimi

1 Pagalepa. Nimina rikiraanare wae kone sua ona paake rume kone imi-daa neme remaa page. Nimimi ora kone rado meda sua peme-ga ribaane-para piritalo onaanumi goa napipape. Gore nimina aa medame nipuna Aapana ore raapu

pirua mulalo pea remaa pagawa.

2 Goa pea-ga abiare nimimi kone pogati akolo pa saapimi pae? Dia-ga nimimi go wae kone madaa kedaa waru omalepape. Go waea pi aare nimi raapu napirina nipuna rado-nane penaatapape.

3 Gore niri mo pane rado pi pare nina konere nimi piri-para epenato. Goa pea-ga ni page nimi raapu pima-daa niaana Aa Mudu Yesuna bimi abade go waea pisaaya madaa koso lape agaa lawade.

4 Neme aba gupa lawade: Nimimi Gote-na bi minasaatalo kiritalimi rabu niri nimi raapu pi-rupa Aa Mudu Yesuna purimi gupa pipape:

5 Go aare nimimi rasua ora Satan kalamina. Goa puare Satan-me go aana yogane mada talia. Goa palia pare Aa Mudu epalia rabu go aa-na kone wasupare Gote raapu kagaa piraama laama palia.

Korin su-para piri onaame waea pi aa ratu rubisimi

6 Gore nimimi waea pa adoa pogati kone saapimi-ga gore epea-daa napeme. Go saa agaa aba pageme kone salo: Gore yis ogepusimi bret-re ma-adaa yaalia.

7 Goa pea-ga nimimi abana yis-ri gimalepape. Goa pua nimiri kagaa bret yis nai nona pi piralepape. Ni makuaato. Nimiri aba bret yis nai-rupa pimi. Ake peadaa. Gore Yesu Krais aba ofa-rupa tua kasimi. Nipu sipsip-rupa Gote re-para miru irape ofa-rupa kasimi. Gore Goteme mo Israel onaanu esepe rapasa-pulu niaa ora eperupa mapiraasa.

8 Goa pea-ga abia eta nalema rabu abana bret maadaa yaape yis nanamina. Dia, go abana yaemere pupitagi nape kone-para ona paake rume kone-para mea isa. Niaame eta nalema rabu pa epe bret namina. Go bret-mere ora agaa-para epe pirape kone-para mea isa.

9 Pepa rado medare nimipara abade mea o taasude madaare gupa sude: Nimiri wae paake rume onaanu raapu napiralepape sude.

10 Gore neme go agaa lagisu rabu go ribaane-para piri onaa rayo gimaliminalo nalagiawade. Dia-ga apo ona yone aanu aa meda epame omeme onaanu agaa rasimi onaanu pa remonuna bi minasaape onaanu go rayo gimoa palimiri nimimi go pa su amaa page gimoa or asone palimina.

11 Pare go agaana re-re abade neme tisudere gupa: Aa medame ni Krais-na ame baani teme pare nimumi paake aa rumi kone pa sua onaa medana oyaenu adoa epaame omoa pa remonuna bi minasaaeme. Go page nimumi ero agaa loa ipa bia noa maeyaawa oyae paake neme-pulu gonuri nimu raapu eta padane-para

nanalepape.

12-13 Gore neme pa amaanane aeme onaanu madaa koso teme agaa na-aato. Pare rarane piri onaare Gote nipumi wae yoto katea. Dia, onaa nimina rikiraana pirua Gote-na onaanu koso lape agaa mada tapape. Goa pea-ga Gote-na buk i agaa nagimalepape. Go agaana re-re gupa: Nimina rikiraana pirua waea pi aare mea ratu rubape ta.

6

Krais-na onaanumi nimina ame baani-para koso lape agaa natapape

1 Gore nimina rikiraana onaa medame ame baani-para arere pua koso lape agaa talo pea-daare Gote-na ruru onaanumi go agaa mada pagalimi. Gore pa su amaa pirua koso pagape aame apo agaa rumaaliare ora yala poteme.

2 Gore niaa Gote-na ruru onaa niaame su amaa piri onaa rayo madaa koso lape agaa pago rumaalima-pulu nimimi nanimimaateme pae? E, gore mo su amaa piri onaanuna agaa pago rumaalima-pulu akeane nimimi mo oge agaa mada napagoa rumaalimi yapae?

3 Gore niaame ensel-nuna agaa page pagoa rumaalima-ga go page niminaaeme pae? E, gore nimuna agaa pagoa yoto rumaalima-pulu go niaana su amaa agaa oyaeyaenu page rayo ora mada pago surubalimina.

4 Goa pea-ga nimi apo agaa madaa agaa loa rumaalimi-daare akeane Gote-na ruru napiri onaanu surubena teme?

5 Neme nimi yala potemenalo go agaa lagialo. Gore nimina rikiraanare mo niaana ame baaninuna agaa pago rumaape makuaae aa meda dia ta pae?

6 Gore nimina ame medame ame rado-para koso lape agaa tea-ga makuaae aanu napimi kone salo. Go rabu kone narulae aanumi apo koso lape agaa pagoa rumaalimi.

7 E, gore nimina amenu-para koso lape agaa temepulu nimimi maoyaaeme. Goa pea-ga nimi madaa wae kedaa epalia pawa adoa piralimina. Go rabu nimumi nimina bi rabuaniaalimi rabu akeane koso lape agaa teme pae?

8 Yapare nimimi goa peme rabu nimina waea pua ame baaninuna bi rabuaniaaeme.

9 Niminaaeme-ga pagalepa. Waea peme onaanuri Gote-na Surube Su mada na-adalimi. Nimuri maeyae onaanu agu pimi: Paake yone onaanu-para pa remonuna bi minasaae onaanu-para ona rasini mi aanu-para ona ma-aulaawa aa yago raapu paake ne aanu page Gote-na Surube Su-para na-adalimi.

10 Go page onaa tua paake ne onaanu-para onaa medana oyaenu epaame omeme onaanu-para ipa bia adaapu noa maeyae onaanu-para ero agaa agaa

ne onaanu-para epe agaa rasini onaanu-para go rayore Gote-na Surube Su mada na-adalimi.
11 Nimi onaa medaloma page go piane pirisimi pare Gote-me nimi epe-rupa pi-raminalo waea mea rubisa. Goa pua nimi Gote raapu ora epe-rupa mea mapiraasa. Gore Aa Mudu-na bi Yesu Krais madaa kone rulasimi-pulu Gote nipuna Holi Spirit-mi nimi maredepo yaawa mapiraasa.

Niaana tore Gote-na Holi Spirit-na ada yaade

12 Gore onaa medalomame gupa teme: Ora oyae rayore neme mada pe. Gore ora yapare oyae rayome nimi naraba mea. Oyae rayore neme page mada palua pare go yaena mogeape kone rolo-para mada napitua.
13 Onaa medalomame gupa teme: Eta robaa-para pitia. Go etare robaa-para kirita piralia. Ora teme pare Gote-me lapo rata madia yalia. Gore onaana yoganere paake no mapabaape to yaana kone imi, pare dia. Onaana tore Aa mudumi surubape to yaade. Goa pua Aa Mudu-ri nipuna epe kone robaa-para rulatabenalo pea.
14 Gote nipuna purimi Aa Mudu matmat-para marekaasa-pulu niaa page go-rupa marekaalia.
15 Nimina yoganere Krais-na yoganena rugini yaade lore namakuaaeme pae? Gore nimimi goa makuaaeme-ga Krais-na yoganere mua mo paake aa rumi onaana yogane mada nasalepape. Gore ora mada dia yaade.
16 Pagalepa. Aa medame paake pora pami ona raapu piraliare gore nipuna yogane padane makibumalipi. Go ona aa laapo madaare Gote-me gupa sa: Nipuna yo-gane lapore padane makibu-maepe.
17 Pare aa medame Aa Mudu mada makibumaliare gore nipuna kone wasupa-para kone padane sua yo-gane padane-rupa piralia.
18 Goa pea-ga nimimi waipi ti kone gimalepape. Wae pupitagi rayore tona amaa-nane ia pare waipi ti pupitage padanere nimuna to ria maoyaaeme.
19 Go niminaaeme pare pa-galepa. Nimina yoganere Holi Spirit pirape epe ada-rupa pia. Goa pua Gote-me Holi Spirit nimi aba gisa-ga nimina yogane-para pia. Goa pea-pulu nimiri nipuna on-aanu pimi.
20 Gore abade Gote-me nimi raba mulalore adaa yotome nimi kabesa. Goa pea-ga nimina yoganeme kogono pua Gote-na bi minasaatepape.

7

Pol-me repaaya aulua pi-rapena agaa sa

1 Gore nimimi abade pepa madaa agaa misimide agaare aba lagiano: Aa medame ona narumaaliare gore epeaaliaya pa simide.

2 Goa pea pare nimimi ona
mu aa pu palimiri gore waipi
tape kone nasalimi. Dia, ya-
pare goa peme rabu nimina
ona page aa page padane
padane laatapu raapu piral-
imina.
3 Goa puare aa-na tore
nipuna onana ya-pulu aame
nagimalia. Go page oname
nipuna tore aanina ya-pulu
oname aani nagimalia.
4 Onamere nimuna tore
nipuna nasurubea. Dia,
nipuna aanimi surubea. Goa
pea-ga aame page nipuna to
nasurubalia. Dia, nipuna
oname nipuna aanina to
surubalia.
5 Nipi aba repaaya pipiri
aani ore u patalipi kone
salimiri medame dia pi-daa
natea. Dia, pare nipimi
beten loa kone padane sua
ogesi-daa mada pa piralepa
tepere mada pa piralepape.
Goa pua oropere nipi wala
padane-para u patalepape.
Gore nipimi goa napalipiri
Satan-me nipi waea map-
ataalo palia rabu paake nape
kone rado rado sua piralipi.
6 Gore nimi-para abia go la-
gialo remaare ora nimi raba
mulalo lagialo. Goa pea pare
neme agaa mana loa nimimi
rumaatepape pi-daa nalalo.
7 Gore nimi onaa rayore
ni ona napia-rupa piramina
kone i. Yapare abade Gote-
me onaa padane padane
laatapu epe puri pa kasa.
Goa pea-ga aa medamere
puri rado meala medamere
rado meala pimi-ga aa
medalomame ona naru-
maatalo peme.
8 Yapare aanu ona abi
narumaae-para onanu aa
abi nape-para ona wasaanu-
para gonu madaare neme
gupa lagialo: Gore ni agu
raapo pi-rupa piralimiri gore
epeaalia.
9 Yapare nimina kone
waru nasurubalimiri gore
mada rumaalimina. Gore
nimina robaa-para ona
meaayo kone sua repena
sulaa-rupa iraliare ora o ta-
pulu mada rumaalimi.
10 Gore abade aa pua piri
onaanuri go agaa mana apo
lagialo-daa. Go agaare Aa
mudumi ni lagisa-daa lalo:
Onanuri nimina aani nagi-
malepape.
11 Yapare nimina aani
gimalimiri pa pirua aa rado
meda napulupape. Gore
pawasi wala puare nimina
aani raapu kone padane-
para sua wala piralepape.
Goa pua yapare aanumi
page nimina ona wala
nagimalepape.
12 Gore onaa medaloma-
para neme agaa gupa lagialo.
Go agaare Aa Mudu-na agaa
mana dia yapare neme agaa
meda lagialo. Gore Krais-na
aa meda pirua nipuna ona
Gote madaa kone narulalia-
daare go ona nipu raapu pir-
italo paliare go aame nipu
nagimape.
13 Go page Krais-na ona
medame nipuna aani Gote
madaa kone narulalia-daare
mo aa nipu raapu piritalore
gore mo ona neme nena aani
nagimape.

14 Gore kone narulae aa
medare nipuna oreme ora
kone rulaaya-pulu oreme
go aa Gote raapu epe-rupa
mapiraaya. Go page ona
meda nipu kone narulaaya
pare nipuna aanimi kone
rulaaya-pulu go ona Gote
raapu epe-rupa mapiru-
aaya. Gupa-daa dia yaliare
gore nimina nogo nakinu
ribaane-para piralimi pare
abiare epe-rupa pimi.
15 Yapare aa medame Krais
madaa kone narulaawa
nipuna ore gimolalo paliare
mada gimalia. Goa palia-
daare mo kone rulae onaame
nipuna rado mada palia. Goa
pea-ga Gote-me abade nimi
yaasadere rabu nimi epe-
rupa mapiraatalo yaasa.
16 Ne Krais-na onamere
nena aani raapu piraliri nipu
mada oro yaalo kagaa pi-
raama laama palia palo dia
yapae gore ne naniminaaye.
Go page ne Krais-na aame
ona raapu piraliri oro yaalo
kagaa piraama laama palia
palo dia yapae ne nanimi-
naaye.

Gote-me niaa go-rupa pi-
ralimina kone ia-rupa pira-
mina

17 Gore lotu-na kirataae
piri ona nimi-para lalo. Nimi
Aa Mudumi yaasade aa-rupa
aeme. Gore nimiri Gote-na
onaa pitimi. Neme page agaa
mana go-rupa mogeaayo.
18 Goa pisade-ga abade aa
meda nipuna yogane kepene
kodo wala napagaa salia. Go
page aa meda abade nipuna
yogane nakepesa rabu Gote-
me nipu yaanaloare gore
rekena agaa mogeatalo
nipuna yogane mada nake-
peaalia.
19 Yogane nakepene-para
yogane kepene laapore pa
yae meda nona pea. Goa
pea pare Gote-na agaa mana
waru pagoa mogealimiri
gore ora epeaalia.
20 Gore onaa rayome abade
kogono rado pu pirisimi rabu
Gote-me niaa yaloare abana
kogono pa pu piralimina sa.
21 Gore abade ne pa adini
kogono-para pirua Gote-
me ne yaasare go kogono
papena kedaame naomape.
Dia, pare go nena adini ko-
gono gimape pora penaame
waatea-daare neme go pora
rata mea pua esepene aa-
rupa mada piraina.
22 Gore aa meda abade
pa adini kogono pu pirisa
raburi Aa mudumi nipu
yaanaloa nipuna pupitagi
gimoa Aa Mudu-na esepene
aa-rupa piruaaya. Goa pea
pare Aa Mudumi aa meda
yaanaloare nipu ode aa-
rupa laariare nipu Krais-na
kogono madaa adini aa-rupa
piruaaya.
23 Gote-me abade nimi
madaa adaa yoto gua
kabesa-ga nimi pa aa
medalomana kogono madaa
adini aanu-rupa napi-
ralepape.
24 Amenu, niaame kogono
rado rado pisima rabu Gote-
me yaanaloa go kogono pa
pua Gote nipu raapu pa pi-
ramina.

Pol-me ogege aanu-para
ona inumakuanu agaa lakesa

25 Gore abia neme ona inumakuanu nimi agaa lagialo. Go agaare Aa mudumi agaa mana nalagisa pare nina kone-para ia agaa lagialo. Abade Aa mudumi ni madaa ora odome omoa ni raba misa-ga nimimi nina ki madaa pirua agaa pagalepape.

26 Nemere go kone madaare epe ta kone i. Abia go raburi kedaa adaapu epea-ga nimina abade pirisimi-rupa wala go-rupa piralepape.

27 Gore abade nimina ona raapu pirisipi-rupa abia page ore gimape kone nasalepape. Go page nimimi ona aba namisimi-daare ona meda mealua kone nasalepape.

28 Yapare nimimi ona aba rumaalimi-daare pupitagi nanalimi. Go page oname aa peare go page waea-daa dia. Yapare aba rumaasimide onaanuri go su amaa kedaa adaape muaeme-ga go madaa kone mua agaa lagialo.

29 Amenu go agaana re pagalepa: Gote-me madia yaalia yapi diri abia rudu yaade. Goa pea-ga ona piri aanuri ona napiri aanu-rupa kone sua Gote-na kogono pipape.

30 Abiare Gote-na kogono go-rupa pipape: Aanu re lo pimi aanuri wala re nalape kogono aanu-rupa piralimi. Aa medaloma pedo waru pi aanu page pedo pu kogono pape aanu-rupa piralimi. Oyae kabe aanumi page oye kaboa nasurube aanu-rupa piralepape.

31 Gore aa medalomame go su amaa kogono peme-ga go kogono padane madaa kone nasalepape. Gore go suri perekea ora rado nona piane salia-pulu epe kone sua epe kogono pipape.

32 Nemere oyae adaapumi nimina kone namabebo-laaina kone i. Aa medame ona narumaayaga gore nipumi Aa Mudu-na kogono madaa kone waru ia. Gore nipumi Aa Mudumi raaname omenalo kone adenalo pea.

33 Goa pea pare aame onaa rumaaware go su amaa i yae madaa kone waru ia. Gore nipumi nipuna oname raaname omenalo pea.

34 Goa pua apo aa-rupare nipuna Aa Mudu madaa kone sua kogono pina. Goa pea pare mo inumakua oname Aa Mudu-na kogono madaa kone waru ia. Goa pua nipu Aa Mudu raapu pirua robaa-para i kone-para nipuna yogane lapo rata eperupa surubalua kone ia. Pare mo ona nipu aa pea raburi go su amaa yaenu madaa kone adaapu ia. Gore nipuna aanimi raaname omenalo mo ia kone maopaawa pea.

35 Neme go agaa lalore nimi waru raba minalo lalo. Neme nimi madaa pa rekenanu nasalo. Dia, pare neme nimi oro yaalo eperupa pirua Aa Mudu-na kogono paliminalo lagialo.

36 Gore aa meda nipuna remaani nogo abia

narumaalia-daare go aare go nogo madaa kone gupa salia: Neme go nogo namealo kone sua robaa-para ora tepe-rupa mo ona rumaatalo palia-daare mada rumaalia. Goa pua rumaalia-daare waea napea nipu pa ru-maaina.
37 Goa pea pare aa medame nipuna koneme puri paloa kone sua ona narumaalia-daare go konere epe ta. Goa pea pare nipumi nipuna kone suruboa ona ora narumaalua kone saliare go kone ora epe aalia.
38 Goa pua mo inumakua ona rumaaware go aare epe kone ia. Yapare mo aa medame nipuna ona naru-maatalo palia-daare nipumi ora epea palia.
39 Gore ona medana aani pa pirinare go ona nipuna aani mada nagimalia. Goa pea pare nipuna aani ome-naloare go ona nipu aa rado polalo palia-daare go nipu mada palia. Goa palia pare nipu Krais-na ruru aa piralia.
40 Pare go ona nipu pa pi-raliare gore nipu raaname waru omalia kone salo. Go madaa kone mealo pare Holi Spirit-mi mogeaata-rupa la-gialo.

8

Pol-me remo rado rado madaa eta iraeme-daa agaa lakesa

1 Abiare remo ada-para i aana madaa oyae yawoa iritimi-daa go madaa agaa lagialo. Gore niaa rayome kone adaapu ima temere ora lame. Goa pea pare go kone adaapu pa suare rope ipula kone suaeme. Goa pea pare aa medame onaanu madaa pedo pu raana omape kone page salia-daare nipumi on-aanu puri mapabaalia.
2 Gore aa medame neme oyae rayo aba ade kone salia-daare nipumi go yae rayona re abi na-ado kiritea.
3 Goa pea pare aa medame Gote madaa pedo pu raaname omalia-daare Gote-me go aa-na kone waru adoaalia.
4 Goa pea-ga nimumi eta yawoa remo ada-para i aana madaa miru iritimide madaa pagalepa. Mo aananu ora pa amaa warisimi-ga niminaatepape. Gore Gote padanere ora pia-ga niaame go eta pa namina.
5 Gore pa ribaane-para piri onaanumi su amaa-para yaa-para page remo adaapu pia teme. Gore ora pa gotenu asubaanu go-rupa ora adaapu aeme.
6 Goa pea pare niaana Aapa Gote padane-ma pia-daa adoa niminaaema. Nipu oyae rayona re-ga gore niaare ora nipuna onaanu pima. Go page Aa Mudu padane-ma piare gore ora Yesu Krais pia. Nipumi abade oyae rayo waria nipu raapu meda napia.
7 Goa pisa pare niaame niminaawa remo ada-para irisimide eta pa no pima. Goa pea pare onaa medalo-mame abade remona ada-para aana madaa eta yawes-

imide. Goa pisa madaa abia page eta go-rupa noare go etare ora remonu madaa miru irinalo kone sua neme. Nimuna robaa-para i kone ora oma pea-pulu eta go-rupa neme rabu nimuna kone maoyaaya.

8 Goa pea pare eta nape yaeme niaa Gote raapu namea palia-daa nimi-naaema. Dia-ga niaame go eta nanalimadaare epe-rupa napiralima. Goa pea-ga niaame nalimadaare wae-rupa napiralima.

9 Goa pea pare nim-imiri waru adalepape. Go etare nimimi pa nalimi rabu onaanu medalomame naniminaawa kone waru narulaeme. Goa pea-pulu nimina kone adoa rumaawa nimimi pupitagi nema kone salimi.

10 Gore nipu kone waru adaapu i aamere remo ada-para pua eta nalia-daare pa aa medame mada adalia. Goa pua go aana pu robaa-para kone waru narulaawa ne nainalo adalia rabu gore nipumi page remo ada-para irini eta nolalo palia.

11 Gore kone waru naru-lae aame ne remo ada-para yawe eta nainalo adola pua yaalore ake palia ya? Gore ne kone makuaae aa ya-pulu neme nipu mabebolali-daare omalia. Go aare nena ame Krais-me ne raba mu-lalo repena polopea madaa omesa.

12 Gore neme apo eta pa nalidaare nena ame baanin-una robaa-para puri napane kone maoyali. Goa pua neme Krais madaa page waea pali.

13 Goa pea-pulu eta nape yaemere nena ame pupitagi manaaliare neme go eta wala meda oro yaalo nanalua. Dia-ga nina ame nalopoa nipuna kone mabebolaalua-ga go eta ora gimoaayo.

9

Pol-me aposel kogono aa-nuna kogono madaa agaa mana lakesa

1 Gore niri moge riaae aa yaalo esepene aa pi. Neme Aa Mudu adesu-pulu nimimi Yesu rataliminalo pe. Goa pua nipu madaa kone rulal-iminalo pe.

2 Gore onaa medalo-mamere niri moge riaae aa-daa dia kone sua agaa adaapu teme. Goa peme pare nimimi ni mogea aana kogono ademe. Ni ora aposel kogono aa pi-pulu nimi Aa Mudu raapu piruaeme.

3 Gore onaa medalomame ni rabuaniaatalo agaa teme rabu neme gupa laketo:

4 Gore neme aposel kogono pe rabu onaanumi nape eta mada yoto gialimi pae?

5 Go page neme Krais-na kogono painalo onanu-rupa mua pora-nini pamualima ya? Gore moge riaae aa medaloma-para Aa Mudu-na amenu-para Pita page ni-mumi pisimi-rupa mada na-palima pae?

6 Gore Barnabas saa agu raapomere epe agaa mogetepa rabu eta kogono-rupa palipa yapae?

7 Dia-ga gore aanu soldia
kogono pua nimuna eta
mada nakabalimi. Go page
aanumi nimuna eta wai
poaeme-ga go eta nape yae
mada nalimi. Go page aan-
umi mena gawa surubeme
rabu go gawana adu mada
neme.
8 Neme pa oyae madaa saa
pi agaa padane nalagialo-ga
Moses-na rekena agaa pa-
galepa:
9 Gawa mename konape
wit rabuaa taliara medalo-
mare nipuna agaa naro-
gaape teme. Go agaare Gote-
me mena gawanu padane
madaa nata.
10 Dia, pare apo agaana
re niaa madaa page Iag-
isa. E, gore Moses-me
go pepamere niaa madaa
page tisa. Go agaana re-re
gupa: Aa laapome nipuna
kogono rado pua maapu-
para medame su awea pare
medame eta rata. Goa pua
yapare kogono pisipi rabu
go aa lapome eta medaloma
mea nolalo kone sua pisipi.
11 Goa pea-ga niaame Holi
Spirit-na kone nimina robaa-
para wai-rupa poaema-pulu
nimina raba meape oyae
mema.
12 Gore aa medalo-
mame nimina oyae go-rupa
mealimi-daare niaame ora
mada mealima. Ora mada
mealima pare niaame oyae
gialepa natema.

Dia, pare Krais madaa
Holi Spirit meme rabu nimi
lopalimi lo kedaa nagisima.
Niaame niaana kedaa risi-
made.

13 Niminaaeme-ga pa-
galepa. Aa medalomame epe
lotu ada-para kogono peme
pare nimumi eta go epe lotu
ada-para meme. Go page
aa medalomame mo aana
reke madaa eta sua epe kaa
pi miru iritimi pare go eta
medaloma mada neme.
14 Goa peme pare Aa
Muduna agaa mana gupa ta:
Aanu medalomame epe agaa
laketemere gore onaanumi
raba meape yaenu mada
abutimi sa.
15 Pare neme abade apo
pora nakurua oyae meda go-
rupa namisu. Abia page
neme oyae meape go rupa-
daa kone nasua pepa taato.
Dia-ga ni aba pa omoa pi-ga
pa aa medame nina kogono
madaa pedo pi agaa mada
narabuaniaalia.
16 Pare neme epe agaa
mogetore gore go madaa
nina pedo pape yae-daa
pare Aa mudumi ni kogono
painalo agaa mana lagisa.
Goa pea-ga neme epe agaa
namogeata pe yaalore gore
ni ora kedaame omape kone
sula pawa.
17 Gore nina pa koneme
sua go kogono pula pe
yaalore gore neme yoto oyae
mada mulape. Pare nina
koneme page ginalo palua?
Dia, Gote-me ni go kogono
gisa-pulu ora pa palua.
18 Goa pea-ga neme ake pi-
ane yae mealua ya? Gore
neme Epe Agaa mogeto rabu
onaanumi ni oyae gialepa
na-aato. Mada toa pare
Epe Agaa disaipel kogono
pere neme raaname omoa

go kone ora nina epe yoto yaade.

Pol-re onaa rayona kogono aa-rupa pirisa

19 Gore niri pa aa medana kogono madaa adini naaki napi. Dia, pare neme onaa Krais madaa kone rulainalo onaa rayona kogono adini naaki-rupa paayo.

20 Goa pea-ga mo Juda aanu raapu kogono pe rabu ni ora Juda aa-rupa piruaayo. Goa pua neme Juda aanu Krais madaa kone rulaminalo pe. Go rabu neme Moses-na rekena agaana rolo-para napi pare go onaa rayomere rekena agaa waru kurua peme. Nimi rekena agaana rolo-para pimi-daa neme mo onaanu kone rulaliminalo rekena agaa kuritu.

21 Go page ruru rado onaanu raapu pi rabu neme nimu-rupa pirua Juda aanuna rekena agaana rolo-para napisu. Neme goa pe rabu go onaanu kone rulaliminalo pe. Go rabu neme Gote-na rekena agaa nagimi. Dia, neme Krais-na rekena agaana rolo-para pirua mogeaayo.

22 Gore onaa medalomame kone rulae yae robaa-para waru namea imi. Goa pea-ga nimu raapu pirua kone padane sua go onaanu raba mulalo pe. Goa pua neme onaa rayona kone mua neme nimu kagaa piraama laama penaalo kogono rado pua kone rado sua pe.

23 Go kogono rayo neme pere gore Epe Agaa minasaatalo pe. Go rabu go onaanumi page Epe Agaana puri mada mealimina.

Niaame aipapulu aloma puare epe yoto pua meama

24 Go agaa aba pageme kone salo: Aa rayome aloma pua agiralina peme pare aa padane-mame epe yoto pu mealia. Goa pea-ga nimimi page puri paloa aloma pua kogono waru pua Gotena epe yoto pua mealimina.

25 Gore mo aa medare aloma polalore aba ripiare nipuna yogane puri mapalaatalo pea. Goa pea rabu nipumi pa ramuape yoto mulalo pea. Goa pea pare niaame Gote-na kogono pemare oro yaalo kagaa pirape epe yoto mulalo pema.

26 Goa pea-ga ni agirali talo pe rabu aipapulu redepo ne pora madaa polalore inimini nape. Ni yada pape aa-rupa pi. Goa pua ki doleme tulalore neme ki wage wage nape.

27 Neme naa yogane puri paboa kone surubepulu neme nina yogane ki mogome tuaayo. Gore neme onaa medaloma go agirali lape pora kurinalo agaa laketo. Goa pea-ga pa onaa medame ne puri napabe temere naa yogane kone laapo puri mapalaayo.

10

Niaa pupitagi noa lopalima waru adamina

1 Ame baaninu-ya, pagalepa. Gore niaana akuanuri Moses rata mea pisimide remaa madaa niminaatepape. Goa pisimi rabu nimu rayo moaena rolo-para pirisimi-pulu nimu rayo pa pora pua orope ipa Retsi pua kenaasimi yaade.

2 Goa pua nimu rayome yaako pi moae rolo-para pirua ipa ini-para kenaama pisimi rabu baptais nona piane misimi. Goa pua Moses raapu pirua baptais nona piane misimi.

3-4 Goa pua nimu rayo abade Gote-na Holi Spirit-mi kasade eta-para aana madaa epe i ipa nisimi. Go rabu nimumi aana-para epe i ipa nisimidere ora Krais nimu raapu pamisade.

5 Yapare nimuna rikiraana piri onaa adaapuri Gote-me nimu madaa pedo waru napisa-pulu onaa napiri su-para nimuna ronu pa ramuaaina gimisa.

6 Go oyae rayore niaa moge riape nona piane adema. Niaame nimuna wae kone adoa niaame wae yae madaa epame naomamina.

7 Nimumi remo ada-para aana waria gona bi minasaasimi-rupa abia goa napami. Gore remonuna bi minasaasimide madaare Gote-na agaa i buk-mi nimu madaa gupa ta: Onaa rayomere ipa eta nolalo pirua wala rekoa mat pabesimi.

8 Goa pea-ga niaame onaa paake yolade kone nasamina. Abade nimuna rikiraana onaanumi paake no pisimi rabu yapi padane madaare Gote-me onaa 23,000 tisade.

9 Gore niaame Aa Mudu page nako tamina. Abade akuanu medalomame Gote gimisimi rabu paaka waeme nimu nisa rabu omabesimi.

10 Go page nimimi Gote-para rono omape kone nasalepape. Abade nimuna rikiraana ae onaanumi gupa simi ya-pulu onaa tu maomae ensel-me nimu rayo tu maomasaaya.

11 Gore oyae rayo abade akuanumi pisimide yaenuri onaanu piksa-rupa adenalo pisa. Gore Gote-na agaa i buk-miri niaa agaa mana ginalo tisimi. Abia niaa pima rabu Gote-me go su yaa madia yape diri rudu ta-ga go yae madaa kone samina.

12 Gore aa medame puri pane kone salia-daare nipu mada lopoa o yalia-ga nipu waru adena.

13 Nimi ko tulalo pi konere epalia. Go kone epalia rabu Gote-me nipuna ora agaa nagimalia. Dia, pare go koneme nimi ko tulalo epalia rabu Gote-me nimi raba mealia-pulu go koneme nimi mada narabuaniaalia. Diaga Gote-me nimi puri gialiadaa epe-rupa mada rekalimi. Goa palia-pulu nimi apo ko tape kone mada gimalimi.

Gote-para wae remo lapo rata madaa lotu nalamina

14 Goa pea-ga nina adami
aanu-ya, nimimi remonuna
bi naminasaatepape.
15 Nimi kone waru imi-daa
neme go agaa lagialo: Goa
pea pare go agaa pagoa nim-
ina kone sua rumaatepa.
16 Gore niaame puri mu-
lalo kap mua Gote-para ora
pi teme. Go raburi Krais-
na yaapimi niaa puri gua
raba minalo nema. Go bret
page niaame piribitima noa
nema raburi Krais-na yo-
gane raapu pirua niaa raba
minalo nema.
17 Gore go bret ipa padane
ya-pulu niaa onaa rayome go
bret ipa padane noa yogane
padane ma-aulaaya.
18 Gore nimimi Juda
aanuna kone madaa kone
mealepape. Gote-na miru
irae aanumi mo aana reke
madaa i eta nisimi rabu
nimumi Gote raapu pirua
nipuna kogono pisimi.
19 Go agaana re pagalepa.
Remo page miru irape yae
page ora puri napata.
20 Goa pea-ga mo ribaane-
para piri onaanumi eta irua
remonu kateme rabu Gote-
para napeme. Goa peme-
pulu nemere nimi wae re-
monu raapu padane-para ki-
ratamina kone nai.
21 Dia-ga nimiri Aa Mudu-
na kap-para wae remona kap
lapo rata mudataawa mada
nanalimi. Go page Aa Mudu-
na reke-para mo wae re-
monuna reke-para lapo rata
pirua eta padane-para mada
nanalimi.
22 Gore Aa Mudu niaa
madaa udipa kone inalo
peme pae? Niaana purimiri
nipuna puri mada maoge
yaalia pae? Ora mada dia.

Niaa rayome Gote-na bi minasaamina

23 Gore oyae rayore ni-
aame mada pulalo pima
tema. Ora teme pare go oyae
rayore epe yae-daa dia. Oyae
rayore niaame mada palima
teme pare go oyae rayore
niaa raba meape yae-daa dia.
24 Onaa rayome neme
pi kogono epeaalia kone
nasalepape. Dia, pare pa
onaanu raba mulalo pema
kone sua piralepape.
25 Mo maket-na kabape*
oyae rayore mada kaboa
pa nalimina. Goa palimi
pare nimimi nolalore robaa-
para i kone aba na-agaa
mealepape.
26 Gore Gote-na buk madaa
i agaame gupa ta:

Go su yaa rulatabea ray-
ore ora Aa Mudu-na
yaade.

27 Pare kone narulae aa
medame ne yaatea-daare
gore nipu raapu eta nalua
kone saliri nipumi ne eta
ginaloa rayo pa nape. Goa

* **10:25:** Juda aanumi raa-para piri arinu pamu asapu tua makirae gote madaa epe kaa pi miru iraasimi. Goa puare maket pulalo page mea pisimi. Go agaa madaa Pol-me goa lakesa: Go suna piri yaenumi miru irateme-pulu niaa Yesuna ruru aanumi page pa nalima sa. Goa pea-ga Gote-re ora pia-ga go yaenumiri Gotena miru iratepape sa. Pol-me 1 Korin 8.1-13-para gupa sa: Go arinu waru adoa nalepape lo lakesa. Goa pua Krais padane kone rulalimiri ora epealia lo lakesa.

pea pare go eta nalimi madaa kone namealepape.

28 Goa pea pare pa aa medame ne-para go etare remona yaade tea-daare go eta gimape. Gimali rabu go aana robaa-para i kone madaa gimalia.

29 Gore nena robaa-para i kone madaa nalalo pare mo aa-na kone madaa lalo. Gore nimimi gupa teme kone salo:

Ni eta rayo mada nalua-ga akolo pa onaa radona robaapara i koneme ni pora mea waatea pae?

30 Gore neme Gote-para ora pi loa eta mea naluare ora epe ta. Goa pea-ga pa onaa radome akea pua rono agaa lagialimi pae?

31 Gore nimimi oyae nalimi rabu page kogono rado rado pu piralimi rabu page Gotena bi minasaatepape.

32 Gore nimimi pora ora epe-rupa ratalepape. Goa palimi rabu mo Juda onaanu-para mo ruru rado onaanu-para mo Gote-na ruru piri onaanu page nimimi nimuna kone namaoyaalimi.

33 Gore nina kone mogeaatepape: Neme page onaa rayome nina kogono adoa raaname omenalo pe. Neme raba meape kogono nape pare onaa adaapu raba minalo kogono pe. Goa pe rabu Gote-me nimu medaloma oro yaalo kagaa mapiraama laama penaalo kogono pe.

11

1 Gore ni Krais raapu pirua kogono mogeaayo-rupa nimimi page go kone sua mogealepape.

Pol-me aalu rigitua beten lape kone madaa agaa lakesa

2 Gore nimimi oro yaalo ni madaa kone saabaawa mo neme mogeaayode agaa rayo waru pagoa ratalepape. Goa pua nimina bi page minasaayo.

3 Pare neme nimi pagaliminalo agaa mana gupa lagialo: Ona rayona muduri nimuna aani yaade. Goa puare aa rayona aa mudure gore Krais yaade. Goa puare Krais-na muduri Gote yaade.

4 Goa pea-ga aa medame beten loa Gote-na agaa mogealia rabu nipumi aalu rigitula pea yaalore go aame nipuna Aa Mudu madaa yala mapalia.

5 Go page ona medame beten loa Gote-na agaa mogealia rabu aalu narigitula pea yaalore oname nipuna aani yala mapalia. Ona medame goa palia-daare nipuna aalu iri pudiape kone-rupa sua piralia.

6 Gore oname nipuna aalu narigitaliare gore nipuna aalu iri rudupu pa pudinawa. Pare oname iri rudupu pudia page rayo pudia rubea page go madaa yala mada potea-ga gore nipuna aalu mada rigitina.

7 Aamere Gote-na epe puri pane nona piane aaya-ga go aalu narigitina. Goa pea pare onamere aa ma-adaa yaalia.

8 E, gore Gote-me abade
ona namua aa warisa. Dia,
onare Gote-me aa-na unimi
warisa.
9 Goa pua Gote-me aa mua
ona raba minalo nawarisa.
Dia-ga Gote-me aa raba mi-
nalo ona warisa.
10 Goa pea-ga ensel-numi
ona ademe-ga oname Gote-
na bi minasaalia rabu go
onana aanimi nipu surube-
nalo waata-pulu aalu rig-
itina.
11 Goa pea pare niaa Aa
Mudu raapu piralima rabu
ona aa lapo agu raapo mada
napiralipina. Dia, pare nipu
laapo raba mulalo pirina.
12 Gore Gote-me aa-na
uni mua ona warisa. Goa
pisa pare abiare onana
yoganeme aa madita. Goa
pea pare Gote-re oyae rayo
warisa.
13 Go agaare nimina pagoa
rumaalimina: Onaanumi
kiritalimi rabu oname
nipuna aalu narigiti Gote-
para beten teme-daare gore
epe kone meme?
14 Dia-ga onaanumi
nimuna kone gupa imi:
Aame aalu iri adaalupe
aayare gore yala palia.
15 Goa pea pare oname
aalu iri adaalupe aayare gore
nipuna epe pepena pe kone
sua pedo pea. Gore abade
Gote-me aalu iri adaalupe
mapataawa nimuna aalu iri
rigitinalo kone raapu mapi-
raasa.
16 Pare aa medame go agaa
pagoa kone-para arere pali-
daare pagalepa: Niaa aposel
kogono aanu-para Gote-na
lotu ada-pare kiritae onaa
medalomame page onana iri
rigitape kone madaare agaa
rado meda natema.

*Korin onaame Aa Mudu-
na eta maoyasimi*

17 Gore neme abia nimi
agaa mana medaloma la-
gialua pare nimina bi nam-
inasaato. Gore nimina kir-
itaeme lotu ada-parare epe
kone-daa nasala peme. Dia
nimimi wae kone medaloma
sala peme.
18 Go madaare pagalepa:
Lotu ada-para kirita pirala
peme raburi nimi rumaa
pala pua pirueme. Gore
neme remaa go pagoa ogesi-
daa kone rulaayo.
19 Gore lotu ada-para
piri onaanu rumaa pala
pua pimi. Goa peme pare
nimina rikiraana epe-rupa
piri onaanu mada adalimina.
20 Goa peme-pulu nimi
rayo go-rupa kiritalimi
raburi nimina Aa Mudu-
na eta epe-rupa nanola
kiritalimi.
21 Gore dia, nimi rayore
padane padane laatapumi
nimina eta aipapulu neme.
Goa peme-pulu medalo-
mare pa reame oma pirina
medalomamere ipa bia
adaapu noa maeya onaa
pimi.
22 Gore ake peme pae?
Nimina eta nape ada meda
na-aaya? Goa peme rabu
nimimi Gote-na ruru pirape
masaa rilaawa naraa onaa
pimi-daa yala mapolaalia.
Gore neme nimi-parare ake
laguaayo ya? Gore palaina
nimina bi minasalua ya?

Dia-ga go yae madaare akeane nimina bi mada minaasalua yapae?

Aa Mudu Yesumi nipuna aposel kogono aanu eta ini kasa
(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

23 Go agaa mana abade nimi lagisudere gore Aa mudumi ni gisa. Go agaa mana pagalepa: Juda aanumi Yesu iaanu-para mea kasa rabu Aa mudumi bret misa.
24 Mua sana Gote-para ora pi loa piribia gupa sa: Go bret-re nina to yogane lapo nimi raba minalo gialo. Nimimi ni madaa kone sua piralepape.
25 Goa pua nimumi go eta nala pirina Yesumi kap ipa wain pirapalae mua padane-rupa goa pisa. Goa pua nipumi lalo: Go kap-para nina yaapi pia-pulu Gote-na kagaa pogatu pirape agaa madaa nina yaapimi nimi mapogataato. Oro yaalo nimimi nalimi rabu ni madaa kone saabaawa nalepape sa.
26 Gore oro yaalo nimimi go bret noare go ipa kap-para pirapalae nalimi rabu Aa mudumi niaa madaa omesade kone mea waateme. Goa paa-mama puare orope Aa Mudu wala epaliade yapi di rabu kiritalimina.

Aa medame Aa Mudu-na eta maoyaaliare nipu wae yae pa saapiralia

27 Goa pea-ga abia aa medame wae-rupa pirua go Aa Mudu-na bret mua ipa kap-para pirapalae pa nalia-daare gore Aa Mudu-na to yaapi laapo madaa mao yaawa pupitagi pa saapitia.
28 Goa pea-ga onaa rayo nimina pu robaa waru adoa rumaawa go Krais raapu epe-rupa piramina. Goa pua epe-rupa piruare nimimi go bret-para ipa mada nalimi.
29 Gore onaa rayome Aa Mudu-na yoganena re naniminaawa pa amaa eta-rupa nalimi-daare nimuna wae yoto pua mealimi.
30 Gore nimimi eta ini wae-rupa neme-pulu nimina rikiraana onaa adaapu puri mada napaloa yaina omoa medaloma ora omalimi.
31 Gore niaame go eta nolalore niaana kone pu robaa waru adoa wae yaenu waru adokaru mua rumaamina. Go rabu Gote-me niaa wae yoto nagialia.
32 Pare niaame goa napalimare Aa Mudu-ri niaana kone adoa nipumi wae yoto go madaa rumaalia. Nipumi go kedaa gialia-ga nipumi su amaa piri onaanu wae yoto rumaalia rabu niaame nameamina.
33 Goa pea-ga nina ame baaninu-ya, nimi Aa Mudu-na eta nolalo epa kiritalimiri gore nimimi onaa medaloma waru surubalepape.
34 Gore aa padane nipu reame omoa aipapulu nalia-daare nena ada-para nola pope. Goa pu palimi-daare Gote-me nimi wae yoto nagialia.

Agaa ruguni meda iare orope nimi piri epaluade raburi maredepo yaalua.

12

Pol-me Holi Spirit-na puri madaa agaa lakesa

1 Ame baaninu-ya, nimiri Holi Spirit-na puri adaliminalo lagialo. Go madaare agaa pagalepa.
2 Abade nimi Gote-na kepo rarane pirisimide raburi wae omape remonumi nimi makiraawa wae pora-para lamua pisimi.
3 Goa pea-ga waru pagalepa: Gote-na Holi Spirit-mi aa meda pora mea waatea-daare go aame Yesu-para goa napape mada natea. Go page Holi Spirit piri aa medame Yesuri ora Aa Mudu pia mada tea.
4 Holi Spirit-na puriri rado rado ia pare Holi Spirit nipumi rayo guaaya.
5 Niaame Aa Mudu-na kogono pua onaa raba mulalo pemare pora rado rado iadaa Aa Mudu padane raba mealima.
6 Go page kogono pape kone rado rado ia pare gore padane-ma mere onaa rayo kone guaaya. Goa pea-ga onaanumi nipuna kogono rayo mada palimi.
7 Holi Spirit-miri nipuna puri onaa rayo padane padane laatapu mea kateapulu onaanu medaloma raba minalo pea.
8 E, gore Holi Spirit-mi aa padane puri mapalainaloa go aame onaanu Gote madaa makuaae kone laketa. Aa medame page go Holi Spirit-mi puri kanaloa oyaenuna re adoa onaanu laketea.
9 Go Holi Spirit padanemame aa meda puri pane kone rulape kone kata. Goa pua go Holi Spirit-mi aa meda puri kanaloa yaina ome onaanu mada marekaalia.
10 Holi Spirit-mi puri gupa guaaya: Aa medamere puri pane kogono pape puri meme. Medamere Gote-na epe agaa lakelape puri meme. Medamere puri adoa gupa mada laketea: Go puriri ora Holi Spirit-na puri yapalo mo puri wae remonuna puri yapalo mada laketea. Aa medamere puri mua nipumi abade napage adaa agaa rado mada pagalia. Aa medamere puri mua aba napage adaa agaa radona re mada laketea.
11 Go-rupa puri muare Holi Spirit padaneme-ga go kogono rayo mea rumaaya. Nipuna kone sua onaanu puri rado rado kalaama pea.

Niaa rayore yogane padane yapare rado rado maaulaawa pima

12 Krais-na tore yogane rado rado-rupa aaya. Gorupare niaa to yogane padane pirua yapare rugi rado ia. Goa pua Krais-ri ora niaana to yogane padanerupa pia.
13 Goa pea-ga niaa rayome Holi Spirit padane misima rabu baptais mua padane

ma-aulaaya-daa pima. Niaa Juda aanu-para Grik aanu-para esepene aanu-para kogonome adini aanu-para go Holi Spirit padane mua padane-rupa pima.

14 Gore niaana to yogane madaa aaya rugiri ora rado rado aaya.

15 Goa pua nipumi gupa pa tea: Niri ki-daa dia-ga niri to yoganena rugini-daa dia. Go aa-na aare nipu ni tona mada napi teare pinawa-ga nipu yoganena rugi pa aalia.

16 Go page aaneme gupa lalo: Niri ini-daa dia ya-pulu niri to yoganena rugini-daa dia. Goa tea pare aanere nipu yoganena rugini pa aalia.

17 Gore yogane rayore ini yaalare akeane agaa mada pagalima ya? Go page yogane rayore ini padane yaalore akea pua mada kaa mealima ya?

18 Yapare yoganere go-rupadaa dia. Abade Gote-me nipuna raana koneme yoganena rugini padane padane laatapu maasa.

19 Gore yogane to rayona rugini padane-rupa agu yaalore gore ora to yogane-rupa na-aalia.

20 Pare go-rupadaa dia. Yoganena rugini rado rado aaya pare ora yogane padane-rupa agu aaya. Go piane Gote-me kone rado rado gisa pare niaa rayo nipuna yogane padane-rupa piruaema.

21 Goa pea pare inimi ki-para gupa mada nalaketea: Neme ni mada naraba muaye-ga rubalua tea. Go page aalumi aa-para gupa mada nalaketea: Neme ni naraba muaye-ga rubalua.

22 Go rupa-daa dia, yapare niaame niaana yogane rugini meda puri napata kone ima pare go dia yaliare ora omalima.

23 Gore niaame niaana to yoganena rugini medaloma madaa yala potema pare medaloma waru suruboa medaloma nasurubema.

24 Goa pema pare mo epe yoganena rugini medalo-mare go-rupa nasurubema. Goa pea pare Gote-me yogane rugininu rayo mak-ibumaawa warisa. Go rabu ora epe rugini-daa dia kone ima pare nipumi go ruginu epe kogono kasa.

25 Nipumi goa pea-pulu yogane madaare ruginina robo-rupa na-aaya. Dia-ga padaneme meda narabuni-aaya pare padane-rupa surubolalo aaya.

26 Goa pea-pulu yoganena rugini padane kedaa pea raburi gore yogane rayo page kedaa pea. Gore yogane rugini medame pedo mealiare yogane rayo page pedo mealimi.

27 Goa pea-ga nimiri Krais-na yogane padane-rupa aeme pare rugini rado rado pimi-ga Gote-me kogono rado kalo kiritea.

28 Goa pua lotu ada-para Gote-me onaa medaloma gu-piane mapiraasa: Aba ripia aposel onaanu wala laapore Gote-na agaa lakene aa

onaanu wala repore tisaanu mapiraasa. Walare nipumi yaina maperekeape onaanu raba meape onaanu nipuna kogono surubape onaanu adaa agaa rado lakene lape onaanu mapiraaya.

29 Gore nipumi aposel kogono aanu padane agaa lakene aanu padane tisaanu padane-rupa mapiraaya? Go page nipumi onaa rayo napiaa kogono pinalo puri nakata?

30 Go page nipumi onaa rayore yaina ome onaa maperekeape puri nakata? Go page nipumi onaa rayo adaa agaa rado laminalo puri nakata. Go page nipumi onaa rayo agaa radonuna re mada perekenalo puri nakata.

31 Goa pisa-ga nimimi kone waru sua ora aa muduna agaa puri mulalo pipape. Goa pea pare abiare go kone madaare neme nimi ora epe pora meda abia mea waatoa.

13

Pedo pu raana omema kone

1 Gore neme onaanuna adaa agaanu-para so enselnuna agaa page laketo-pulu go puri mada dia. Dia-ga neme onaa medaloma madaa pedo pu raana naomaluare neme apo lage agaare pa beronu-rupa tape. Goa pua ru-para yadaa napiri repena lai-rupa tape.

2 Gore neme puri mua Gote-na agaa epe-rupa mogealua page makuaae kone lapedepealua. Go page Gote-na kudiri pi kone rayo niminaalua page gore go rayo ado kiritalua. Gore neme apo puri mua mo kone rayo palua pare neme onaanu madaa pedo pu raaname naomaluare mo pe kogono pa amaa palua. Gore neme kone waru rulata pe yaalore neme apo rudunu rekoa pogola pu mada toa. Goa pea pare neme onaanu madaa pedo pu raaname naomaluare niri pa wae aa-rupa piralua.

3 Gore neme oyae onaa naraanu rumaawa kaato-pulu nina yogane repena sulaa-para renalo pula pe yaalore go koneme ni naraba mealia. Dia-ga neme onaanu-para pedo pu raaname naomaluare go kone ora omapaaya.

4 Niaame pedo pu raana omape kone salima-daare niaa pawa pirua onaanu raba mualima. Go kone suare niaame onaanu rayo-para udipa kone nasu rope pape kone nasu niaana bi naminasaamina.

5 Gore pedo pu raana omape kone salima-daare onaanuna kone nabebo-laawa oyaenu madaa epame omape kone nasamina. Goa pua ratu nayawo onaanu raapu waea pemede kone nasaba piramina.

6 Pedo pu raana omape kone salima-daare wae kone madaare pedo napema pare ora agaa madaare raaname omema.

7 Niaame go epe kone

salima-daare oro yaalo kedaa rayo pa ru piralima. Goa puare oro yaalo niaame kone rulaawa Gote madaa ado pirua epe kone sua pawa piramina.

8 Gore Gote-me niaa pedo pu raana omea kone ora na-dia yaalia. Goa pea pare Gote-na ora agaa lakene aa riare mada dia yalia. Goa pea-ga adaa agaa rado rado temede page dia yalia. Go page niaame makuaae kone adaape mada mealima pare go page dia yalia.

9 Gore abiare niaame puri mua makuaae kone-para Holi Spirit-na agaa lakene aa-na kogono page ora mada pamina.

10 Gore orope go puri rayona re epaliade yapi di raburi go abia ogesi pema kogono page alupalia.

11 Apo agaa madaare abade ni oge naaki-rupa pirisu raburi gore oge naakinuna agaa-rupa sude. Go rabu neme nogo naaki kone sua go-rupa niminaawa pisu. Abia ni ora aa ya-pulu neme wala nogo naakinuna kone nasalua.

12 Gore abia niaame Gote-na puri adema rabu wasupame niaana ini agaa ademade-rupa go-rupa adamina. Goa pea pare orope niaame Gote-na ini agaa-para adalima rabu waru adola palima. Abiare neme oyaena re ora ogesi ade pare orope nipu adalua rabu oyae rayona re adalua. Gote-me nina robaa-para rayo adea-rupa kone rayo adalua.

13 Gore Gote madaa niaana kone repo ima. Abiare ni-aame oro yaalo kone rulape kone-para Gote madaa ado surubape kone-para yago lo robaa kalape kone-para go yae repore ora niaa madaa oro yaalo niaa mada salia. Go yapare yaago lo robaa kalape konere ora riri-nane ina lamina.

14

Holi Spirit-na pa gi yae medana agaa medaloma

1 Goa pea-ga nimimi pedo pu raaname omape kone waru mua piralepape. Nimimi kone waru sua Holi Spirit-na puri mulalo piralepape. Goa palimi rabu aba ripia Gote-na ora agaa lakene aa pirape puri aba mealepa.

2 Gore aa medame aba napage adaa agaa rado teare gore nipumi onaanu-para agaa nalaketea. Dia-ga onaanumi nipuna agaa napageme-pulu nipumi Gote padane laketa. Goa puare nimumi Holi Spirit-na puri mua kudiri pu i agaana re lapedepe ta.

3 Pare aa medame Gote-na epe agaa laketeare nipumi onaanu raba mua nimu puri mapalaawa epe kuma pi kone mea katea.

4 Goa pea pare aa meda napage adaa agaa rado tea rabu nipuna pu robaa puri mapalaalia. Goa pea pare aa meda nipumi Gote-na agaa laketa rabu nipumi mo

Yesuna ruru onaa rayona robaa-para puri mapalaalia.

5 Gore nimi rayome adaa agaa rado naniminaawa teme-daare ora epe ta kone salo. Goa pea pare nimi rayome Gote-na agaa laketemere go puri ora epe ta kone salo. Gore aa medame adaa agaa rado naniminaawa tea rabu aa radome go agaa naperekealia-daare go konemere mo Yesuna ruru onaanu naraba meme. Goa puare aa medame adaa agaa rado naniminaawa tea-daare epe ta pare aa medame Gote-na agaa laketea-daare nipumi epe puri mapalape kogono pea.

6 Gore ame baaninu, nimi napagape adaa agaa rado epa tea pare naperekeaayo lagialua-daare gore nimimi akepu pagalimi yapae? Go agaamere nimi akepu mada raba mealua ya? Nimi raba mulalore Gote-me ni waalape agaa-para Gote-na agaa lapedepeape agaa-para nimi mogeape agaanu-para lariaalua.

Niaame adaa agaame Gote-na agaa lakelamina

7 Gore onaanumi pa kudupara gita-para go yaenu page padane go-rupa aguga nipuna agaa madaa malaalimi. Gore onaa medalomame go yaenuna agaa waru napagalimiri yaasanu waru natéme.

8 Go page soldia aa medame berome agaa waru nalalia-daare gore aapimi yada oyaenu managola pirita pea pae?

9 Nimi page go-rupa nimimi pa adaa agaa meda naniminaawa ta peme yaalore onaanumiri akea pua go agaana re mada pagalimi ya? Dia, nimimi agaa gorupa teme-daare po ripumi go agaa ria palia.

10 Gore ora go su amaa madaare onaanumi adaa agaa rado rado teme. Goa pea pare go adaa agaa rayona re ia.

11 Goa pea pare aa medame adaa agaa tea pare neme go agaana re naniminaaliri go aa saa lapo ora kimisu aa laapo-rupa piralipa.

12 Goa pea pare Holi Spiritna puri mulalo pimi-pulu Yesuna ruru onaanu raba minalo puri mealepape.

13 Gore aa meda adaa agaa rado naniminaawa teadaare gore nipumi puri mua go agaana re mulalo Gotepara beten tea.

14 Gore neme adaa agaa radome beten toa-daare gore naa kone wasupa page pira palae beten toa. Goa pea pare nina koneme pa nimiminaalua.

15 Goa pea-ga neme akea palua ya? Gore naa kone wasupame beten toa pare naa koneme page pa beten toa. Goa puare yaasa toa rabu kone wasupame page koneme page go laapo ratame toa.

16 Gore nimina kone wasupame agu Gote-para ora pi teme-daare akeane pa kiri-

tae aa medalomame go agaa makuaawa ora agaa ta tea ya? Gore nena rado agaa napagalia-pulu go ora agaa mada natea.
17 Gore nimimi Gote-para ora pi lape beten loa epe-rupa mada teme-daare nim-imi mo aa naraba mealimi.
18 Gore neme adaa agaa rado loaayore neme nimi maoge yaayo. Go madaare neme Gote-para ora pi to.
19 Goa pea pare onaanumi mo lotu ada-para kiritaawa Gote-na bi minasaaeme rabu neme onaanu mogeatalo adaa agaa waru pagenalo laketoa. Gore ora agaa ria ya-pulu neme pa bi 5-pela onaanu mada mogealua-daare ora epe ta. Goa pea-pulu akeane pa napage agaa rado loa bi 10,000 onaanu laketoa ya?
20 Ame baaninu-ya, nimina konere oge nogo naakinuna kone-rupa nasu piralepape. Gore wae yae pape madaare oge nogo naaki-rupa mada piralepape. Goa pea pare nimina konemere ora onaa-rupa kone su piralepape.
21 Gote-na buk madaare kone narulae Juda aanumi Gote-na puri adenalo agaa go-rupa tu isimi: Aa mudumi lalo: Go onaanu-para agaa laketoa. Go rabu neme kimisu aanuna agaa radon-umi laketoa. Go page apo kimisu onaanumi nina agaa laketeme. Goa palua pare go rabu page nina agaa na-pagoa gimalimi sa.
22 Goa peade-pulu go agaa rado lakene onaanumi Gote madaa kone rulainalo pea. Go kone rulae onaanumi Gote adenalo napea. Dia, pare Gote-na agaa lakene onaanumi Gote adenalo pea. Goa pea-ga kone narulae onaanumi Gote-na adenalo nateme.
23 Gore kone rulae onaa rayome padane-para kiri-taawa adaa agaa rado rado teme-daare go kone ake yapae? Gore kone narulae onaanumi page pa onaan-umi page lotu ada ru-nane ora epa odobaawa Gote-na puri na-adenalo gupa teme: Nimuri maeyaenu yana teme.
24 Goa pea pare kiritae onaa rayome Gote-na agaa teme-daare pa onaa meda page kone narulae onaa page epa odobaawa nimina agaa pagalimiri gupa palia. Gore go agaa nipuna robaa-para mea odobaawa nipuna waea mea waatea. Goa puare go pagaliade agaame nipuna wae yae mea rumaalia.
25 Goa puare nipuna robaa-para adokaru mua wala penaame mea salia. Go rabu nipumi Gote-na bi minasaatalo rumu koba palia. Go rabu nipumi gupa lapaalia: Gote-re nimina rikiraana ora epa pia tea.

Lotu kogonore rayo epe-rupa pipape

26 Goa pea-ga ame baaninu-ya, nimimiri akea palimi ya? Nimi kiri-taawa pimi raburi nimi rayo kogono peme. Aa medamere yaasa temena

medamere agaa mogealimina medamere Gote-na agaa penaame mea temena medamere adaa agaa rado temena medame go agaana re mea lagialia. Goa peme rabu go kogono rayome Yesuna ruru onaa raba mulalo peme.

27 Gore aa medaloma kiritaawa adaa agaa rado talo palia-daare onaa laapo repome agaa rado mada teme. Goa teme rabu nimu raapu agaa padane-para natapape. Dia, pare padane padane laatapu temenalo onaa rado medamere go agaana re laketea.

28 Goa pea pare go agaana re lakene aa meda napiraliadaare onaa kiritalimi raburi apo agaa rado lape aame pa piralia. Go rabu nipuna Gote raapu agaa padane mada tea.

29 Gore Gote-na agaa lakene aanuri laapo repome teme. Goa teme rabu onaa medalomare agaa pagoa koneme rumaalimi.

30 Goa pea pare aa medame agaa lalaina Gote-me aa meda-para agaa laketea-daare go agaa aba pena lalae aare nipuna agaa loraainaloa tea.

31 Go kone madaare nimi rayome padane padane laatapu agaa mada teme. Go rabu onaa rayome kone waru makuaawa puri mapalalimi.

32 Gote-na agaa lakene aanumiri nipuna agaa suruboa laketea.

33 Go kiritalimi rabu Gote-na konere onaanumiri eperupa pina kone ia. Goa peapulu Gote-na ruru Yesuna ruru onaa rayo gupa pipape:

34 Gore lotu ada-para kiritalimi raburi onanumi agaa loraawa pawa piralepape. Goa pua Juda aanuna rekena agaame tarupa onanumi lotu ada-para kogono napina.

35 Gore ona medame agaana re pagolalo palimiri nimuna ada-para pirua aani agaa mealepape. Gore oname lotu ada-para kiritae onaanu raapu agaa mana tea-daare ora yalame omalimi.

36 Go agaa madaa kone adaapu saleme-pulu nimiri Gote-na agaana re nimimi mea ipisimi pae? Goa peaga nimi abade Gote-me agaa aba lagisa ya?

37 Gore pa aa medame niri Gote-na agaa lakene aa pi kone sua ni Holi Spirit-na puri i kone saliadaare nipumi aba waru niminaalia: Go agaa nimipara pepa madaa talore gore Aa Mudu-na agaa mana lagialo.

38 Goa pea-ga aa medame go agaa napagaliare nipumi nimi agaa lagialia rabu napagalepape.

39 Ame baaninu, nimimi Gote-na epe agaa lakene aamere nipuna agaa waru suruboa onaanumi adaa agaa rado rado teme rabu Gote-me puri guaaya-pulu nagimalepape.

40 Gore nimimi Gote-na bi minasaatalo page lotu lape kogono pulalo peme rabu

page epe redepo ne kone sua pipape.

15

Yesuri aba omoa matmat-para wala rekesa

1 Gore amenu, neme abade nimi-para lagisude Epe Agaare kone perekea pagalepa. Gore nimi abade go agaa madaa kone rulaawa puri paloa pagaba pimi.

2 Go Gote-na epe agaa neme nimi aba mogeasude. Gore pa aama kone narulasimide-ga go epe agaa pago piralepape. Goa pua go agaame nimi oro yaalo kagaa pirape puri gialia.

3 E, gore ora aba go remaa pagoare neme nimi epe agaa gupa lagisude: Krais omesare niaana wae yaenu rayo mea rubatalo omesa. Goa pisa aa-na remaare abade Gote-na buk madaa tisimide.

4 Krais omenaloa matmat-para rogaasimi. Abade Gote-na agaa i buk madaa tisimi-rupa yapi repome matmat-para pirua wala rekesa.

5 Goa pua Pita-me nipu adenaloa orope aposel 12 page nipu adesimi.

6 Goa pua wala orope nipuna disaipel onaa 500 kiritaawa pirisimi rabu page adesimi. Go onaa adaapupere pimi pare medaloma aba omesimi.

7 Goa puare wala orope Jems-me nipu Krais adesa. Goa pua wala orope aposel kogono aa rayome page nipu adesimi.

8 Go nimumi aba ado kiritinaloa neme page nipu adesu. Neme adesu pare oge naakirupa maditimi pare neme nipu orope adesu.

9 E, gore apo aposel kogono aanuna rikiraanare nimumi ni maoge yasimi. Gore abade neme Gote-na ruru onaanu kedaa kalala pisude-pulu neme go epe agaa kurini aposel kogono aa mabebola tisu.

10 Pare Gote-me ni raba meape kone gisa-pulu ni aposel kogono aa pi. Gore nipumi nipuna raba meape kone pa amaa-daa nagisa. Dia-ga aposel kogono aa medaloma abade kogono puri pane pisimide pare neme kogono kalai pua nimuna kogono maoge yaayo. Yapare nina agu raapo-daa kogono nape. Dia, pare Gote-na raba meape kone nina robaa-para saabaawa kogono puaayo.

11 Goa pea pare neme kogono pe rabu page nimumi peme rabu page go epe agaa mogetema. Goa pua nimimi go agaa madaa kone rulaeme.

Gote-me ome onaa rayo wala marekaalia

12 Gore niaame Krais omoa wala matmat-para rekesadaa go remaa oro yaalo lagema. Goa pea-ga nimina rikiraana piri onaanumi aba ini adupini onaanuri wala narekalimi temere akeane teme pae?

13 Gore ome onaa wala narekalimi yaalore abade

Gote-me Krais page mada namarekata pisa.

14 Gore Krais matmat-para aba narekola pisa yaalore abade Gote-me Krais page mada namarekata pisa. Gore Krais matmat-para aba namarekata pisa yaalore gore niaame epe agaa mada napagola pema. Goa pula pea yaalore nimimi ake madaa kone rulata peme yapae?

15 Gore niaame Gote-me Krais matmat-para marekaasa-daa laketema. Gore gupa napula pisa yaalore niaame Gote madaa yaa agaa temalo pisa. Goa pua Gote-me abade Krais namarekaata pisa yaalore Gote-me ome onaanu page namarekaala pisa.

16 Gore Gote-me ora ome onaa matmat-para namarekaae yaalore gore Gote-me abade Krais page namarekaasade lamina.

17 Goa puare Gote-me Krais matmat-para namarekata pisa yaalore gore Gote-me nimina wae yae-daa namea rubisa pare nimi pa aama kone ruleme.

18 Go page Krais namarekata pisa yaalore abade onaa medalomame Krais madaa kone rulaawa omesimi-daare go nimu page ora omoa pa alupalima tapema.

19 Gore niaame su amaa pirua Krais madaa kone rulaawa orope oro yaalo napirita pema yaalore niaame yalame omoa odo omape kone waru meamina. Gore su amaa piri onaa medaloma odome omalimina pare niaame pa amaa kone rulata pema yaalore niaa-para odome waru omalimina.

20 Yapare go agaa ora ria-daa dia-ga Krais aba omesa-daa Gote-me nipu wala marekaasa. Goa pisapulu ome onaa rayona ririnane nipumi marekeaalia. Goa pea-ga Gote-me mo ome onaanu rayo wala orope marekaalia.

21 Gore omape konere aa padane Adam-me abade go kone mua sana su amaa mea ipisa. Goa pisa-ga aa meda Krais-me abade ome onaa wala marekaape kone su amaa mea wasade.

22 Go agaana re gupa: Niaa rayo Adam-na si wanenu-ga niaa pa omalima. Go page niaa Krais raapu abia pimapulu Gote-me niaa rayo wala marekaalia.

23 Goa pea pare onaanuna marekaape yapi diri niaa padane padane laatapu rekoare oro yaalo piralima. Aba ripia mupaare Yesu Krais rekoa pisa-ga wala oropere nipu wala su amaa epaliade yapi di rabu niaa nipuna ruru rayo wala rekalima.

24 Nipu epalia rabu oyae rayo dia yalia. Go rabu aa mudunu-para surube aanupara go su amaa i puri rayo page ora Gote-na iaanu piralimi-pulu Krais-me mea rubalia. Goa pua nipumi Gote-na surube puri wala nipuna Aapa katea.

25 Gore Krais mudu mapiraawa pirinare Gote-me iaanu rayo marabuaniaawa Krais-na aa rolo-para mapiraalia
26 Go kogono dia naloa Krais-me omape konena puri page iaa-rupa rabuaniaawa madia yalia.
27 Go agaa madaare Gotena buk-mi gupa ta: Gote-me oyae rayo nipuna aa rolo-para mea salia. Go pepamere oyae rayo ta-daa niaame aba pagemade: Gote-me oyae rayo Krais-mi surubenalo tapulu Gote nipuna rolo-para napiralia.
28 Gore Gote-me oyae rayo Krais-mi surubenalo mea kanaloare mo Siri nipuna Aapana surube yae rolo-para mapiraalia. Go raburi Gote-me oyae rayo nipu padanemame surubalia.

29 Pare go wala marekaape agaa ora dia yalore onaa medalomame aba ome onaa raba mulalo baptais muaeme-ga akeane peme pae? Gore ora ome aa meda wala narekola peme yaalore gore mo ome onaa raba mulalo baptais akolo muaeme pae?
30 Go page wala marekaape agaa dia yaliare gore akeane niaame radaa nape kogono oro yaalo palima ya?
31 Amenu, neme ora ria lalo. Gore oro yaalo ni tulalo pi kogono pe. Goa pea pare niaana Aa Mudu Yesu Krais raapu pima-pulu neme nimi madaa pedo pua apo agaa lagiawade.

32 Neme abade Efesus su raa-para piri maeyae yana nona piane aanu raapu yada pisu. Goa pisu pare ora ome onaanuri Gote-me wala namarekata pisa yaalore neme akeane go yada pisu ya? Gore aa medalomame gupa ta: Ekeraare niaa omalimapulu palaina eta no ipanu page namina. Gore Gote-me ome onaanu namarekaata pea yaalore apo agaa ora ta pema.
33 Goa teme pare pa onaanumi niaa gupa makiralimi: Niaa wae aanu raapu pora pamualimade raburi niaana epe kone maoyaalimi.
34 Goa pea-ga nimina wae kone gimoa epe redepo ne kone salepape. Nimimi waea wala napipape. Onaa medalomame nimi raapu pirua Gote na-ademe-ga nimu yala mapolatalo lalo.

Onaanu wala rekalimi rabu yogane ora rado nona piane mealima

35 Pare aa medame agaa gupa mealia: Aba ome onaare akea pua wala rekalimi ya? Nimuri yogane ake piane mua wala piralimi yapae?
36 Nimiri maeyae onaanuga pagalepa. Repena ininuri su-para poalimi. Goa pea pare aba kaapu-daa naayaalia-daare gore nipu rado epe-rupa mada naopalia.
37 Go ininuri nimimi poalimi rabu ora opaliade yaerupadaa dia. Dia, go poape iniri pa wit-na ini-para pa ini radonu page pa suaaya.

38 Gore Gote-me go ini
madaa nipuna kone sua
pepena kata. Goa pua Gote-
me repena ini rado radore
nimuna yogane-rupa pepena
rado rado kata.
39 Yoganere oyae rayo
padane piane agu-daa na-
aeme. Dia-ga onaanuna
yogane padane-rupa aeme
pare yaa yapana yogane
rado aaya. Go enana yogane
page rado aaya.
40 Gore so yaa-para oyae
page su amaa oyae page rado
aaya. Goa pua so yaa-para
ia yaenuna pepenare rado
paaya pare go su amaa yae-
nuna pepena page rado pi-
ane aaya.
41 So naare nipuna pepena
rado-rupa pea pare akua
page nipuna pepena rado
pea. Sogo ubanuna riki-
raanare nipuna pepenanu
page rado rado pea.
42 Go pepena madaare mo
ome onaanu wala rekalimi
rabu nimuna yogane rado
mua piralimi. Goa pua to
yogane rogaaeme rabu ora
aba ramea. Goa pea pare
wala marekaalia yoganere
ora naramualia.
43 Yogane niaame ro-
gaaema rabu go nipu oma-
paawa ramea. Goa pea pare
yogane wala marekaalia
raburi ora epe rado-rupa
aawa puri patea.
44 Yogane mo rogaaemare
pa su amaa yogane yapare
yogane wala marekaliare
ora epe rado-rupa mua
piralima.

Gore go su amaa yogane
aema-ga epe rado yogane
mua rado-rupa piralima.
45 Gote-na agaa ria i buk-
mi gupa ta: Ora aba mupaa
pirisade aa Adam-re kone
wasupa mua epe-rupa pirisa.
Goa pisa pare orope pirisade
Adam-re nipuna bi Krais
tema. Go aare nipuna Holi
Spirit-mi onaanu puri gua
oro yaalo kagaa piraama
laama palia.
46 Goa palia pare Gote-na
Holi Spirit-mi oro yaalo ka-
gaa pirape kone aba nae-
pea. Dia-ga go su amaa
kone dia naloa Holi Spirit-na
oro yaalo pirape kone mada
epalia.
47 Gore mo mupaa pirisade
aa Adam-re Gote-me go aa
sumi warisa. Goa pisa pare
wala laapo pa Adam nona pi-
ane aa Krais-re nipu so yaa-
para pirua ipisa.
48 Gore niaa su amaa
pima onaanuri niaa sumi
warisade aa-rupa pima. Goa
pea pare so yaa-para pua
piri onaa rayore so yaa-para
pirua ipisade aa pimi.
49 Gore abiare niaa go sumi
warini onaa pima-ga niaare
yogane aema. Goa pea pare
orope page so yaa-para pia
aa nona piane mada piral-
ima.

50 Ame baaninu-ya, neme
apo agaana re waru lagialo:
Niaame su amaa yogane
aema rabu Gote-na Surube
Su mada na-adalima. Gore
abia ramuape yoganere ora
epe naramuape su-daa mada
nadia yalia.
51 Neme epe kudiri pi agaa
lagialua-ga waru pagalepa.

Niaa rayore ora naomalima pare Gote-me niaa perekea kagaa onaa-rupa mapiraalia
52 Orope bero talia rabu aipapulu ari yapa pea-rupa aba ome onaanu rayo wala rekalimi. Goa pua nimu oro yaalo piralimi. Go rabu Gote-me niaa pa piralimade onaanu oro yaalo mapiraaliapulu niaana yogane rado-rupa ma-aulaalia.
53 Go rabu niaa naramuape yoganere wala pereke yoa epe-rupa oro yaalo naramuape-rupa aalia.
54 E, gore mo aba ramisade yogane rekoa oro yaalo naramuape yogane ma-aulalia. Goa paliade raburi mo Gote-na buk madaa tisimide agaana re adalima. Go rabu onaanu maomape kone dia yalia-pulu onaanu oro yaalo epe-rupa mada piralimi. Go madaare gupa teme:
55 Omape yae nena puri aa-para ia pae? Go omape yaere onaa mabebola tulalo puriri aa-para ia yapae?
56 Gore onaanumi pupitagi neme-ga go omape yapi di madaa radaa nape puri ia. Goa pua mo pupitagi na puriri rekena agaame kaloaaya.
57 Goa pea pare niaana Aa Mudu Yesu Krais-me niaa puri mapalaaya-pulu niaame apo pupitagina puri mada rabuaniaaema. Go madaare Gote-para ora pi lamina.
58 Goa pea-ga ora nina epe ame baaninu-ya, nimimi puri waru paloa rekoa paalame naomalepape. Goa pua Aa Mudu-na kogono adaapu waru pipape. Nimimi Aa Mudu-na kogono meda palimiri go kogono na-alupalia.

16

Gote-na ruru onaana kirita sae mone

1 Abiare Gote-na onaa pa kirita kalape mone madaare agaa mana lagialo. Neme abade go kogono pinalore Galesia su lotu adanu-para kiritae onaanu remaa lakesu-ga nimimi page goa pipape.
2 Adaa oro raburi onaa rayome oyae mua nimina mone dipialepape. Go sarara madaa kogono pua muaeme mone-re medaloma waru pagaa salepape. Goa pua orope ni nimi piri-para epaluade rabu mone wala meda nakiritalimina.
3 Orope ni epaluade raburi nimina aa medaloma mapiraatepape. Goa pua neme nimuna pepa kaloa go nimina pa kiritae mone so Jerusalem su-para mea penaatoa.
4 Goa palua pare ni page pope yaliare gore nimu raapu palua.

Pol nipu Korin onaa adola pisa

5 Gore ni Masedonia su-para aba puare nimi piri wala orope epalua.
6 Goa palua pare nimi raapu ogesi-daa pirua ni wala orope su rado-para pora pamualuare nimimi ni

raba mealimina. Goa pea pare wae po ripu ipua ipa morope morope lo rekaliapulu nimi raapu pa adaalupu page piralua palo ni maarea.

7 Gore ni Korin su epalua rabu nimi aipapulu naadalua. Dia, Aa mudumi goa ta pea yaalore nimi raapu adaalupu page piralua.

8 Yapare ni Efesus su-para piruare Juda aanuna eta yawe ne Pentikos yapi di ado piralua.

9 Go su-parare neme kogono adaapu epe-rupa mada palua pare iaanu adaapu page pa pimi.

10 Oropere Timoti nimi piri-para epalia-ga nimimi nipu waru surubalepape. Neme Aa Mudu-na kogono pe-rupa nipumi page pea-ga raba mealepape.

11 Gore aa medalomame Timoti pa aakone sua masaa narilatepape. Dia, nimimi nipu raba mua orope nipu pora-nia epe-rupa lamua pulupape. Goa pua nipuri niaana ame medaloma raapu ni piri-para epaliapulu neme ado piralua.

12 Abiare niaana ame Apolos madaa agaa remaare gupa lagialo. Neme abade rana adaapu nipu nimi raapu paliminalo lakesu. Goa pisu pare nipu abia popere go kone naia-pulu orope epe yapi teade rabu nipu mada epalia.

Agaa remaa medaloma

13 Nimimi oyae waru adoa kone waru salepape. Goa pua puri pabo aawa paala naomalepape.

14 Nimimi kogono rayo palimi rabu pedo pu raaname omalepape.

15 Gore neme naa adami aa Stefanas page nipuna ona nogo naakinu nimu madaa remaa aba lagisude. Nimumiri mo Akaia su-para Gote madaa kone aba rulasimide. Goa pua nimumi Gote-na ruru onaa raba mulalo kogono waru pisimi.

16 Gore nimimi go piane aa-na kone mogeawa pawa piralimina. Goa puare onaa rayome nimu raapu pirua nimuna kogono epe-rupa pina mogeaatepape.

17 Gore Stefanas-para Fortunatus-para Akaikus nimu abade ni piri ipisimi rabu neme raaname waru omoa piruaayo. Gore nimu ni raapu mada naipisimipulu nimumi ni raba mu piruaeme.

18 Gore abade nimumi nimina robaa kuma pinalo nimumi page abia goa peme. Goa pea-ga nimimi nimu go piane aanu madaa epe kone salepape.

19 Gore Esia su robopara aaya lotu-para kiritae onaanumi nimi-para epe-rupa piralepape agaa lo o taatema. Go page Akwila-para Prisila repaayana ada-para epa kiritaeme onaa rayome Aa Mudu-na bimi madaa epe-rupa piralepape lo o taatema.

20 Gore go-para piri Kraisna onaanu rayo-para abi patalepape lo o taatema.

Nimi padane padane laata-
pumi nimina ame baaninu-
para ki mealepape.
21 Niri Pol epe-rupa abi pi-
ralepape loa apo agaa tua
repaato.
22 Pare aa medame Aa
Mudu madaa pedo pu
raaname naomalia-daare
Gote-me nipu wae su-para
mea lo palia. Gore Aa Mudu
ne ora abia ipu kone salo.
23 Aa Mudu Yesu nipuna
epe raba meape kone
mealepa.
24 Nimi rayo Yesu Krais-
na ruru pimi-daa ni pedo pu
raana omaluame lalo. Go
mada. Ni Pol yaade.

Korin Laapo Ripia Agaa

Korin su-para piri onaa medalomame Pol wae agaa lo tisimi rabu Pol nipu lo robaa kedaa misa. Go lo robaa perekeare Pol-me raana raapu pirua go pepa tua wala adenalo penasa. Nipumi Korin onaa raapu agaa maredepo yaatalo pisa. Go pepa tisare nimu wala pedo pu raaname omolalo tisa.

Aba ripia ia agaare Pol nipumi aba lakesa-rupa puri pane agaa pepa mada tua wala lakesa. Go agaare Pol nipu wae aa-rupa maaluaawa wae agaa simi-daa waatalo tisa. Go pepa wala adoare nimuna lo robaa wala perekesimi. Go rabu Pol nipu pedo pisa.

Go su-para piri Kristennu wae-rupa pirisimi. Goa pua Pol-me mone kiritaawa nimu piri mea polalo pisa. Goa pua sapta 8-para 9 laapo madaare Pol-me Korin onaana lo robaa marekaawa mogo kogonona mone kalape agaa sa. Agaa medare Pol-me yaa agaa Aposel-nu medaloma Korin su-para epa aawa Pol nipuna bi rabuaawa nipuna Aposel kogono mabebolae agaa simi-daa go madaa agaa page tisa.

Robonu gupa adamina:

Pol-me Gote-para ora pi sa (1.1-11)
Onaanuna rikirana epe agaa kogono pisa-rupa (1.12–2.17)
Yesu-na titame omeame onaa surubisa (3.1–7.16)
Naraa onaa ode yaenu pa kasimi (8.1–9.15)
Pol-re kogono aa ora epe ria (10.1-13.10)
Ma-diaya abi piralepape agaa (13.11-13)

Pol-me Korin su-para pepa laapopa penaasa

1 Niri Pol abade Gote-me madamua Yesu Krais-na aposel kogono aa mapiraasa. Niaana ame Timoti saa laapo abia pipa rabu neme Korin su lotu adanu-para kirita pimi onaa nimina agaa tua repaato. Mo Grik su-para pimi Yesuna ruru onaanu piri-para go pepa tua repaato.

2 Niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais lapome nipuna epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gialia rabu epe-rupa piralimina.

Pol-me ora pi sa

3 Niaame Gote-na bi minasaamina. Gore nipuri ora Gote niaana Aa Mudu Yesu Krais-na Aapa pirua niaa waru odome omea-pulu nipumi niaa rayo epe-rupa raba muaaya.

4 Goa pua niaa madaa kedaa epea rabu nipumi raba mua riaaya. Goa pea-pulu niaame page nipuna kone mua kedaa rini onaa page raba meamina.

5 Gore niaame Krais madaa kone sua kedaa pi

kone nipu raapu mea ritima. Goa pua niaame Krais-na adaa raba meape kone mea sua piramina.

6 Gore niaame kedaa meda mealima rabu nimi raba mua oro yaalo epe-rupa piraliminalo pema. Goa pua niaame raba meape kone mealima rabu nimi page raba mealiminalo pema. Goa pua niaa pawa pirua kedaa ritima-rupa nimimi page go puri mapalaliminalo pema.

7 Goa pea-ga nimimi niaa raapu kedaa ritimi-pulu Gote-na puri mealimi. Gore niaame go raba meape puri mema-pulu nimi page mealimina pitapape.

8 Gore amenu pagalepa. Niaame Esia su rayo-para kedaa pi yae risima. Go rabu ora adaa kedaapeme niaa rabuaniaasa-pulu niaana puri page maomapasa. Goa pisa-pulu niaare omalema kone isima.

9 Gore niaana robaa-para gupa kone isima: Mo koso page aame onaa tu mao-maatalo palia-daare niaa madaa opalia kone isima. Goa pisa pare niaana puri madaa kone narulasima-daa go kedaa ipisa ya? Dia, pare Gote-me ome onaanu rayo wala marekaaya-pulu niaame nipuna puri madaa kone sua ora mada adalimi.

10 Gore Esia su-parare oyae medame niaa tu maomaat-alo pisa pare Gote-me niaa raba misa. Goa pisa-ga orope page niaa wala nipumi raba mealia. Gore nipumi niaa waru raba muaaya-daa ni nipu madaa puri paloa kone rulaema.

11 Nimimi page niaa raba meape beten laatepape. Goa pua Gote-me nimi onaa adaapuna beten pagoa niaa raba mealia. Go madaare onaa medalomame niaa madaa kone sua Gote-para ora pi teme.

Pol-me Korin onaanu yaa agaa nalakesa

12 Niaame nimina robaa-para adokaru mua epea pema. Go madaare niaame go su amaa pora epe-rupa pamua nimi raapu page epe-rupa piramina. Goa pua niaame go su amaa i kone nasua kudiri pi kone naisima. Dia, Gote-na epe raba meape kone sua nipuna puri mua epe-rupa pirua kone padane su piramina.

13 Goa pea-ga niaame agaa pepa madaa tu o taatemare nimimi dipiare adaliminalo pema. Gore nimi rayome ado kiritaliminalo kogono pe.

14 Gore Aa Mudu Yesu epaliade yapi di raburi niaame nimi madaa pedo pu piralima-rupa nimimi niaa madaa page pedo pu piralimina. Go madaa abia ogesi-daa niminaaeme.

15 Gore niaame epe kone sua nimi rana lapo epe kone mealiminalo nimi piri-para epolalo pima. Goa pua neme nimi piri rana lapo aba epalua kone salo.

16 Rana padanere Mesopotemia su-para palua kone salo pare wala Mesopotemia su gimoa wala

nimi piri-para epalua kone salo. Go kone isima-rupare nimimi niaa raba mua wala mo Judia su-para wala lamua palimina kone salo.

17 Gore go madaare neme kone laapo sua epolalo pisu ya? Gore neme epolalo pisu rabu naa bi minasaatalo pisu ya? Gore neme agaa laapo loa e loa wala dia lo pisu ya? Nimi go agaame makiraato kone isimi ya?

18 Gore Gote ora kone padane ia-ga neme agaa rayo e loa dia lapo rata nimi-para nasude.

19 Gore ni-para Sailas-para Timoti-para niaame nimina rikiraana pirua nimi agaa lagisima-dere gore Gote-na Si ora rialo Yesu Krais madaa agaa lagisimade. Gore Krais-re nipumi agaa laapo e loa dia lo natea. Dia, Yesu Krais-re ora Gote madaa e agu sa aa yaade.

20 Gore Gote-me onaanu-para ora goa palua ne agaa laketa-pulu Yesu Krais-me goa madaa e loa agaa pagoa ratisa. Goa pisa-ga niaame Yesu Krais-na bi padanere ora e loa simana Gote-na bi minasaatalo pema.

21 Gore Gote nipu padaneme niaa-para nimi-para Krais raapu puri mapalaaya. Goa pua abade Gote padaneme niaa epe rado-rupa meda mapiraasa.

22 Goa pua nipumi nipuna yope niaa madaa pua Holi Spirit niaana pu robaa-para mapiraasa. Goa pua nipuna orope giape konere Holi Spirit-mi gua epe koneme palua nea pisade. Goa pua niaame agaa laapo mada natema.

Pol Korin su-para abi napisa

23 Gore Gote-me ni adeapulu neme yaa agaa natoa. Neme nimi kedaa pi agaadaa nalagialua pare Korin su-para aipapulu naipisude.

24 Niaamere nimina kone rulae yae madaa agaa natema. Dia, nimimi puri paloa kone rulasimide. Goa pea-pulu niaame nimi raapu raaname omoa nimi eperupa piraliminalo kogono pema.

2

1 Gore ni nimi piri-para wala ipua kedaa gulalore ora naepalua kone isu.

2 Dia, neme nimina kone-para kedaa mapaluadaare nimimi nina robaa-para namaepeaalimi. Gore nimimi ni-para gupa pemedega akeane neme nimi-para kedaa mea gialua ya?

3 Gore nimimi nina robaa-para raana masaape kone mulalo palimi-daare ni wala nimi piri-para ipua kedaa pi kone namealua kone isu. Go kone kedaa nagulalore neme pepa tua o taato. Gore neme raaname ome raburi nimimi page go madaa raaname omeme-daa ade.

4 Gore abade neme nimi piri-para pepa tua o taarude. Go rabu naa robaa-para kedaa mua neme nimi madaa re page sude. Neme abade go pepa tisuri gore nimina pu robaa-para kedaa

masaatalo agu napisu. Dia, pare neme nimi madaa pedo pu raaname omape koneme nimi raba minalo pisude.

Nimi waea palimiri epeame abulalepape

5 Aa medame onaa medana robaa kedaa pi kone mea kateare gore nipumi nina pu robaa page padane ya-pulu kedaa namasaaya. Dia, pare nipumi nimi rayo kedaa pi kone medaloma masaaya. Pare neme agaa ora puri palo lapedepe nalano-ga pa onaanu medalomana robaa-para meme kone namea imi-daa lagialo.

6 Gore go aare nipuna pupitagi nisade rabu nimi adaapumi kedaa kasimi-pulu gore abia go mada kone salo.

7 Goa pea-ga abiare nim-ina kone pereke sua nipuna pupitagi kone gimoa nipuna pu robaa-para maepealim-ina. Goa napalimi-daare nipuna robaa-para i kone kedaame nipu rabuaniaalia.

8 Goa pea-daa nimimi odo pi kone sua raaname omape kone nipu mea waatemena.

9 Gore abade neme mo pepa tisuri neme nimi ko tu-lalo pisude. Go rabu nimimi nina agaa mana ratemena pae dia yapame adaluame tisude.

10 Yapare nimimi onaa medana wae yaenu mea rubua raakepe palimiri neme page mea rubaayo. Gore go wae yae neme mea rubalua-daare neme Yesu Krais-na ini agaa madaa mea ruboa nimi raba minalo pisu.

11 Goa pua Satan-me niaa makiraawa rabuaaniaalo neme wae kone mea raakepe rubaayo. Gore nipuna kone aba adema.

Troas su-para Pol palua kone isa

12 Abade Troas su-para pua Krais-na Epe Agaa laketalo pisu rabu Aa Mudumi nipuna kogonona pora gaape lobo isa.

13 Goa pisa pare niaana ame Taitus na-adasasu-pulu ni kone adaapu misu. Goa pua ni mo Troas su-para piri onaanu-para patalepape loa ni Masedonia su-para nipu asapulalo pisu.

Gote-na puri mua yada pamina

14 Gote-me oro yaalo ni raba mea-pulu neme nipu-para ora pi to. Niaa Krais raapu piramina Gote-me Krais-na purimi niaana wae yaenu iaanu-rupa rabuani-aaya. Goa pea-ga niaana kogono Gote-me onaa rayo-para Krais madaa remaa lakelaama puaaya. Go rabu ora epe kaa pi agaare su rayo-para pea.

15 Gore niaame kogono pema rabu Krais ora epe kaa pi miru-rupa Gote piri-para pisa. Goa kaare oro yaalo kagaa pirape kone mi onaa-para page wae su naaku-para palimi onaa madaa page pua odobalia.

16 Gore wae naaku-para pope onaanumi go kaa

meme raburi nimu tu maomaaya. Goa pea pare onaa medaloma oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama pope kaa meme rabu nimu epe-rupa mapiraaya. Goa pea-ga go epe kaa kalape kogonore niaa rayomere niaana bipa napema.

17 Gore aa adaapumi Gotena agaa madaa mone meape kogono pemede. Niaame goa napema pare Gote-me niaa mea rapaasa-pulu nipuna ini agaa madaa agaa padane waru loa Krais raapu pirua kogono pamina.

3

Kagaa agaana kogono ora pipape

1 Pare abia go pageme agaa madaa nina bi minasaatalo lagialo ya? Gore aa medalomame peme-rupa pepa kogono madaa bi waru meaminalo pi ya?

2 Dia-ga niaana bi meape pepa nona piane onaare nimi pimi. Go pepare niaana robaa-para ia-ga onaa rayome nimi pepa nona piane adoa dipitimi.

3 Go pepare Krais nipuna tinaloa niaame nimi piri-para mea ipisima. Apo pepa madaa nipumi pepa tape natua pepa-rupa aana madaa natisa. Dia, pare oro yaalo kagaa pirape Gotena Holi Spirit-mi onaanuna robaa-para pipaa-rupa tisa.

4 Gore Krais-me niaa raba misa-pulu niaame Gote madaa kone rulaawa go agaa adaliminalo adaapu tu ima.

5 Ora niaana bipa go kogono mada napula pisima. Dia, Gote padaneme puri gea rabu niaame go kogono mada pema.

6 Gore Gote nipumi niaa kone gua niaare nipu raapu pogatu pirape kogono mea gisa-pulu mada palima. Go pogatu pirape agaare pa rekena agaa-daa Dia, pare Holi Spirit-miri nipuna pea. Gore rekena agaame onaa omape kone kata pare Holi Spirit-miri onaanu epe-rupa mapiraape kone kata.

7 Gote-me rekena agaare aana madaa tua gisa rabu Gote-na epe paana puri raapu ipisa. Goa pisa-ga Moses-na ini-parare paa waru roaaya-pulu mo Israel onaanumi nipuna ini agaapara na-adesimi. Goa pisa pare oropere go epe paana puriri nadia sa. Gore rekena agaana kogonore omape dina puri mea ipisa.

8 Goa pisa pare Holi Spirit-mi onaanu oro yaloa kagaa pirape puri guaaya-pulu go rekena agaana puri maoge yaaya.

9 Gore go rekena agaa simide raburi wae yoto mea ipisa pare go kogono madaa epe paana puri adesima. Goa pua onaanu ora epe-rupa mapiraape kogonore rekena agaana puri rabuaaniaaya.

10 Goa pea-ga go kagaa agaana konena puriri abia ora waru epe ta-pulu abana lo robaana puriri madia yaasa.

11 Gore go epe kogono

madaa epe paana puri raapu wae kone ogepu aasa. Goa pisa-pulu go oro yaalo kagaa pirape kone madaa nipuna epe paana puri ora adaalupe su yamea.

12 Niaame go oro yaalo kagaa pirape agaa mua piruaema-pulu niaame agaa puri paloa waru laketema.

13 Niaame Moses-me pisa napima. Gore mo Israel onaanumi Moses-na ini agaana i paa apetua dia nalo nipu adesalimi-daa nipumi ini agaana mamina ruginimi kunisa.

14 Gore nimuna pu robaa-para rero pisa rabu pa naip-isa pare abia page nimumi abade rekena agaa pa dipi pirala peme. Goa peme-ga mamina rugini nona piane yaeme nimuna kone rigitisa. Gore pa onaame raa namea rubalimi pare Krais raapu pitia rabu Gote-me go yae mea rubalia.

15 Gore abia page nimumi Moses-na agaa dipia pago pimi rabu mo mamina rugini nona piane yaeme nimuna kone rigitabaaya.

16 Gore onaanu kone napereketeme rabu Gote-na buk-mi agaa gupa ta: Moses Aa Mudu raapu pirisa onaana mamina ruginimi ini agaa pa rigitisa.

17 Go agaa madaare aa mudumi Holi Spirit madaa agaa ta. Goa pea-pulu Aa Mudu-na Holi Spirit aa meda madaa pitiare go aa-na wae yae madaa esepeaalia rabu nipu epe-rupa pa piralia.

18 Goa pea-ga niaa rayo yae medame niaana ini agaa rigitape yae naia. Goa pea-ga ipa-para oyae lewa lewa pala aatade-rupa onaanumi Aa Mudu-na epe puri niaana ini agaa-para mada adalimi. Oro yaalo niaame go epe paana puri mua piruaema rabu Aa Mudu-na kagaa kone wasupa adape nona pima. Go madaare Aa Mudu-ri Holi Spirit ya-pulu nipumi go kagaa konena puri page niaa guaaya.

4

Kogono aanuri sumi warini pe nona pea

1 Gote-me abade niaa odome omoa nipuna epe kogono pamonalo puri gisa. Goa pea-pulu niaame go kogono madaa nagimalima.

2 Dia, pare niaame kudiri pi konena wae yala polape konenu page aba gimisi-made. Abiare niaame yaa agaa meda naloa Gote-na agaa page niaame nabebo-lamina. Dia, niaame ora agaa rayo loa Gote-na ini agaa madaa pirua onaa rayona robaa-para i agaa kuraliminalo kogono pema.

3 Gore niaame epe agaa go lagialema rabu namealiri gore ne repena ralae-para mea lopalimi.

4 Go su amaa makirae Satan-me mo onaanuna kone mea rogaa ia-pulu nimuna ini page rigitea. Goa pisa rabu Krais-na epe paana puri-para Epe Agaame nimuna robaa-para mada

naepea rabu nimumi nipu na-ademe. Goa peme pare Krais-re ora Gote-na piksa pia.

5 Gore niaame niaana pa amaa agaa-daa nalagialema. Dia, niaame Yesu Krais-re ora Aa Mudu pia lo lagua niaare nipuna kogono aa pima lo lagema.

6 Gore abade Gote-me go ribaane su-para paa opena sa-pulu nipumi nipuna paare niaana robaa-para page mea ipisa. Goa pea-ga abia niaame Gote-na epe paana puriri Krais-na ini agaa-para adema-pulu onaanu go agaa laketema.

7 Pare niaame go epe paa madaa kone mealima rabu niaa sumi warini pe nona piane pirua go purina paa saapitima. Goa pea-pulu onaa rayome Gote-na puri ado kiritinaloa niaana puri madaa dia kone salima.

8 Gore kedaamere su ray-ona agaa epea pare niaa mada narabuaniaaya. Oro yaalore niaana robaa-para kone adaapu epea pare ni-aana kone ora namabebo-laaya.

9 Go page iaa adaapumi rekoa niaa waea pulalo peme pare Gote-me niaa naminaa repaaya. Gore aanumi niaana yogane radaa waru manaawa waea peme pare niaa ora natu maomalimi.

10 Goa pua oro yaalo niaana yogane madaa epape yaere niaana kone-para Yesu omesa-daa niminaaema. Goa pea-pulu onaanumi nipuna kagaa kone wasupa niaana kone-para mua adaliminalo kogono pema.

11 Gore niaa oro yaalo Yesuna kogono pema rabu aa medalomame niaa tu maomaatalo peme. Goa pea-daa onaanumi Yesuna oro yaalo kagaa pirape kone wasupa adalimina niaame kogono pamina.

12 Go agaana re-re omape koneme niaana kone tu mao-maatalo pamina. Goa pea pare oro yaalo kagaa pirape koneme nimi raba minalo kogono pema.

13 Niaame Yesu madaa kone rulaemare abade Gote-na agaa i buk madaa gupa sa-rupa pema: Neme Gote madaa kone rulayo-pulu neme aba lapasu. Gore niaame page kone rulaema-rupa niaame page agaame lapaema.

14 Gote-me Aa Mudu Yesu wala marekaasa-daa niaame aba makuaaema. Goa pua Gote-me niaa-para nimi-para marekaawa Yesu raapu mea mapiraalia

15 Go lagialema agaa rayore nimi raba minalo lagialema. Gore Gote-na epe raba meape konere adaapu ora mu kiritalimina. Goa puare go madaa nimimi beten adaapumi ora pi loa Gote-na bi minasaalimina.

Yesu madaa kone rulaasimi

16 Goa pea-ga niaame kogono nagimamina. Gore ora niaana yoganere o ta pare pinawa loa padane padane laatapu Holi Spirit-mi niaana

pu robaa-para kagaa puri guaaya.

17 Gore go kedaa niaa madaa epeare ora adaapedaa dia mada rialima. Goa pea pare go kedaamere niaa epe kone gua oro yaalo kagaa pirape yoto adaape mea gialia. Goa pea-ga mogo oge kedaasimiri niaa narabuaniaaina lamina.

18 Gore niaana inimi ademade yae madaa na-adaba pima. Dia, niaame na-ade kagaa yaere waru adaba pima. Gore niaame go inimi ademare gore rudupu yapina salia. Goa pea pare oyae niaame inimi na-adema yaere oro sama lama pualia.

5

1 Gore niaana yoganere niaame su amaa ae kabe ada nona piane pima. Go ada kilipialia rabu niaana ada meda Gote-me wariasa-daa niminaaema. Goa pisa-daa go adaare aa medame abade kimi napisa pare so yaa-para aayare niaana oro yaalo pirape yogane gialia.

2 Gore abia niaa su amaa pima rabu niaame so yaa-para aaya ada ora mulalo pu rekena pima. Sogo yaa madaa yogane niaana pumi raana pina pima.

3 Sogo yogane mua mamina-rupa yamalima rabu niaana yogane naramualia.

4 Abia niaana yogane kabe ada-rupa aaya-daa kedaa muaema. Gore niaame go su amaa yogane kilipiape kone naima. Dia, pare niaame kagaa yogane mulalo pima. Go rabu niaana omape yoganere niaa oro yaalo pirape yoganeme alopaawa niaa rigitalia.

5 Gote-me niaare so kagaa yogane meamonalo managolaaya. Goa pua nipumi niaa orope gialiade yaenuri Holi Spirit gea-rupa ora gulalo agaa lo mapataaya.

6 Goa pea-ga niaame oro yaalo robaa-para puri waru mua piramina. Abiare niaana su amaa yoganere niaana ada nona piane pimapulu niaa go yogane-para mada pima. Goa pea pare niaare Aa Mudu raapu nipuna ada-para mada napiralimadaa niminaaeme.

7 Goa pua abiare niaame nipu madaa kone rulaawa pirua niaame go oyae abi naadema.

8 Goa pea-ga niaana robaapara puri meamina. Niaamere go su amaa yoganere gimoa so yaa-para pua Aa Mudu raapu pirua kagaa yogane mulalo pema.

9 Goa pea pare niaana konere nipuna ada-para pua nipu raapu piralima palo go su amaa ada-para piralima palo niaame oro yaalo Aa Mudu raana omenalo kogono pema.

10 Gore orope Krais-me niaana koso pagaliade di raburi niaa rayo epa kiritalima. Gore niaame wae kogono-para epe kogono-para palima-daare onaa rayo padane padane laatapu nimuna yoto go kogono

madaa mealimi.

Gote-na adami onaa piramina

11 Gore niaame Aa Mudu madaa paalame omoa kone niminaaema-pulu onaame nipu madaa kone narulaawa agaa laketema. Gore Gote-me niaa adokaru mina-ga nimimi page nimina pu robaa-para i koneme niaa ademe kone salo.

12 Go agaa madaare nimimi niaana bi minasaaminalo natema. Dia, pare nimimi niaa madaa kone mealiminalo teme. Goa pua nimimi onaa medalomana ini agaa madaa niaa pedo paliminalo agaa teme. Gore onaa medalomame nimuna kogono madaa pedo pua robaa-para i kone na-ademe. Nimumi nimi-para agaa teme rabu nimina robaa-para i kone madaa agaa laketeme.

13 Gore go onaanumi niaa maeyae onaa pima temere niaame Gote-na kogono waru pamina. Go page nimimi niaa epe kone pema temere gore nimi raba meape kogono pipape.

14 Gore Krais-me niaa madaa pedo pu odome omesa-ga niaa kone waru sua nimi raba minalo kogono pema. Go aa padaneme onaa rayo madaa omesa-daa onaa rayo nipu raapu omesimi.

15 Gore nipu onaa rayo madaa omesa-pulu onaa abia pa pimi nimimi kone waru sua nimina pora pamua kone waru mealepape. Dia, pare nipumi niaa raba mulalo omoa wala rekesadaa niaame nipu madaa kone rulaawa kagaa pora pamuamina.

16 Goa pea-ga abia niaame onaanuna kone adema rabu su amaa i koneme narumaa samina. Gore ora abade niaame Krais nipu pa yogane pirina kone sua go-rupa mea rumaasima. Goa pisima pare abiare niaame go kone gimoa go-rupa namea rumaaema.

17 Gore aa medame Krais raapu pirua kagaa kone mealiare nipu ora kagaa aa piralia. Goa pua abana wae kone rayore gimoa kagaa kone mu saapiramina.

18 Apo kagaa konere Gote-me gua abana kone mea rubisa. Abadere nipuna iaarupa pirisima pare Krais-na kagaa kone gua Gote raapu padane-para adami onaanu mapiraasa. Goa pua nipumi niaa onaa medaloma raba meamonalo kogono gisa. Goa pua niaame nipuna iaanu medaloma Gote-na adami onaanu ma-aulatalo pema.

19 Gore Gote-me onaa rayo Krais-na adami onaanu mapiraasa-daa agaa lagema. Goa pua Gote-me nimuna waea pisimi madaa kone nasua wae yoto nasaapiruaaya. Gore onaa iaa-rupa pirisima rabu Gote-me niaa adami onaa mapiraasa. Go kone madaare niaa kogono pua onaa laketema.

20 Goa pea-pulu niaame Krais-na agaa mua nipuna agaa laketema. Goa teme rabu Gote nipuna agaa

niaame lagialema. Goa pua naamere Krais-na agaa mua nimu-para puri paloa gupa teme: Gote-me nimi iaa aulaawa adami onaanu wala mapira ya-pulu agaa ria waru mema.
21 Krais-me waea meda page ora napisa yapare Gote-me niaa Krais raapu wae onaa-ga epeloa rayo epe-rupa mapiaaya. Go rabu nipu waea pi aa-rupa maaulaasa. Goa pua Krais-me pisare niaa rayo nipu raapu padane-para pirua Gote-na redepo ne kone mua epe-rupa piraminalo pisa.

6

Aposel kogono madaa kedaa risimi
1 Niaare Gote-na kogono paema-pulu nimi-para agaa puri palo gupa teme: Nimimi Gote-na epe raba meape kone aba meme-pulu waru surubalepape.
2 Go madaare pagalepape. Gote-me gupa tea: Aba nimi epe raba meape yapi di raburi nena agaa pagesude.
3 Gore niaame kogono epe-rupa pua onaanu wala lopalimilo-daa napema. Goa pua nimumi niaana kogono madaa ero agaa mada nateme.
4 Dia, yapare onaanumi niaa Gote-na kogono aa adaliminalo kogono pema. Goa pua niaame radaa no kogono pala piramonare kedaa riape kogono pu waea rado radome page rabualia-ga kogono pawa pamina.
5 Goa pala piramonare nimumi niaa tisimi page kalabus ada-para map-ataasimi rabu page niaa wae-rupa piruaarimana loa pogolasaasima rabu page kogono pisima. Niaare kogono madaa pu imu-para yaapi pu radaa waru noa u waru napatua reame waru omesima.
6 Goa pisa pare niaa abia epe-rupa pima-ga kone waru niminaawa pawa pirua onaanu epe-rupa raba mema-pulu niaare oro Gote-na kogono aanu-rupa ademe. Niaamere Holi Spirit-mi kone ginaloa puri mua niaame onaanu madaa pedo pu raaname waru omoa Gote-na kogono pa amaa pema.
7 Niaame ora agaa laketema rabu Gote-na puri mada kogono pema. Goa pua niaame epe redepo ne kone ima-ga niaame Gote-na iaanu tulalo pema rabu page nimumi niaa tulalo peme rabu page ora agaana redepo ne kone sua kogono pema.
8 Onaa medalomame niaana bi minasaaeme pare medalomamere waea pimi teme. Medalomame niaapara ero agaa loa masaa rilaeme pare medalomame niaa epea aa-rupa adoa remaa laketeme. Nimumi niaare yaa agaa ne aanu kone imi pare niaamere ora agaa mea laketema.
9 Gore onaa medalomame niaana bi napagesimi pare onaa adaapumi niaana bi waru pageme. Medalomame

niaa omape-rupa pirisima pare abia nimimi niaa kagaa pa pimi-daa ademe. Gore niaa epe-rupa piraminalo Gote-me niaa kedaa pi kogono mea gea. Goa pea pare go oyaeme niaa-daa natu maomaaya.

10 Niaare niaana pu robaa-para kedaa mema pare Gote-me niaa raba muaaya-pulu oro yaalo niaame raaname omamina. Niaare naraa onaa-rupa pirita pisima pare niaame Gote-na epe kone adaapu mua onaa adaapu page rumaa katema. Gore niaare oyaenu meda naima teme pare niaame oyae rayo ora saapiruaema.

11 Gore Korin onaa nimi-para epe agaa-rupa apo lagialema pare nimina robaa-para i kone rayo penaame waatema.

12 Niaame niaana lo robaa-para i konere narogaa saapima. Dia, pare nimina pu robaa-para epe kone waru naimi-pulu nimimi niaa madaa pu robaa-para i kone penaame nawateme.

13 Gore abiare neme nimi lagialo aaraame nipuna si agaa mana laketeme-rupa lalo: Niaame nimina robaa-para i kone rayo penaame waatema-daa go nimimi epe kone mua go-rupa pipape.

Niaare Gote-na ada-rupa pima

14 Gote madaa kone narulae onaanuri kone rado-rupa imi-ga nimu raapu pora napamualepape. Dia-ga epe kone i onaanu-para agaa rasini onaanu raapu pora meda-para napamualepape. Go page niaame abana kone-para kagaa kone lapo padane-para mada nakibumalima.

15 Go page Krais-para Satan lapona kone padane-para mada nasalipi. Gore mo kone rulae onaanu-para kone narulae onaanu raapu kone padane-para mada nasalima.

16 Go page Holi Spirit niaa madaa pia-ga niaare Gote-na epe ada nona piane pima. Goa pea-ga niaame remo yawe i aana madaa kone mada nasalima. Gore niaare ora pia Gote nipuna epe ada nona piane pima. Goa pea-pulu abade Gote-me gupa sa:

Niri nimina robaa-para pirua nimi raapu padane-para pamuamina.

Goa pua niri nimina Gote piralua-pulu nimiri nina ruru onaanu piralimi sa.

17 Goa pisa-pulu Aa Mudumi gupa sa:

Nimiri nimuna rikiraana gimoa ipulupape.

Goa puare nimimi remonuna wae kone naratalepape.

Goa palimi-daare neme nimi raapu piralua.

18 Goa pua niri nimina Aapa ora ria piralua.

Nimiri nina nogo naakinu piralimina.

Aa Mudu-ri oyae rayona puri yaalo agaa gupa lo mapataasa.

7

1 Gore nina ame baaninuya, Gote raapu pogatu pirape agaare niaa lagea. Goa pea-ga oyae rayomere niaana kone-para robaa-para maoyaalia-daare mea ruboa epe-rupa piramina. Goa puare niaame Gote madaa paalame waru omoa epe kagaa kone padane sua piralimina.

Korin onaame Pol madaa pedo pisimi

2 Niaame abade aa meda-para waea napua aa meda namaoyaawa page niaame abade aa meda namakirasima. Goa pea-ga nimimi niaa madaare pu robaa-para kone epenaatapape.

3 Neme nimi-para mariae agaa-daa nalalo. Dia, neme aba apo lawade. Niaame nimi-para kone waru imadaa nimi omalimi palo pa piralimi palo ni page nimi raapu piruaayo.

4 Neme nimi madaa kone mapiraawa nimi madaa pedo waru pe. Gore kedaa pi kone rayo niaa madaa epeare gore nina pu robaa-para puri waru mapalaaya. Goa pua naa raana ome konere robaa-para rulatabea.

5 Gore abade niaa Masedonia su-para epa opapasima rabu niaa ogesi-daa kitu napirisima. Dia, wae kedaanu ipisa-daa onaanumi arere pua niaana robaa-parare paalame omesima.

6 Pare aa meda nipuna pu robaa-para kedaa pea raburi Gote-me nimuna pu robaa-para epe kuma pi kone kata. Goa pea-ga Gote-me Taitus niaa piri-para mea rapaasa-daa niaana pu robaa-para puri mapalaaya.

7 Taitus niaa piri-para ipisa rabu gome agu niaana pu robaa-para puri namapalaasa. Dia, pare nimimi Taitus nipuna pu robaa-para epe kone kasimi-pulu nipumi go agaa lagisa rabu niaana pu robaa-para puri page mapalaasa. Taitusmi nimimi ni ora adolalo pamede-daa lagilo sa. Go page nimimi odome omoa ni raba mulalo peme-daa lagialo sa. Goa pea-pulu neme ora raaname waru omesa.

8 Gore neme pepa tua o taasude rabu nimina robaa-para kedaa mea gisa-daare ni abia odo napea. Yapare go pepa-me abade nimina pu robaa-para oge rudupu kedaa mapasa-daa odome omesu.

9 Goa pea pore abiare neme raaname waru omalo. Gore mo nimina robaa-para kedaa pi kone masaasude madaare raaname naome. Dia, pare go kedaa pi kone sua wala nimi go kone madaa lo robaa perekesimi-pulu go madaa raaname waru ome. Go kedaa pi kone madaare Gote-me nimina lo robaa maepeaasa-pulu niaana agaame nimina pu robaa-para namaoyasa.

10 Dia-ga kedaa rialima-para lo robaa wae raapu ritima rabu Gote-me kogono pea-pulu gome onaanuna

kone maepeaawa oro yaalo mapiraape kone gulalo pea. Goa pea-ga kone perekealima lo robaa-parare ora epe ta-ga odome naomamina. Goa pea pare go su amaa piri onaanuna kedaa-para lo robaa wae mema konemere nimu maoyainaloa nimu ini adupialimi.

11 Gore lo robaa kedaa pi kone gisa-mere Gote-me nimi raba misa-daa waru ado pimi. Go kedaa pi kone misimi-pulu nimimi aipapulu rekoa kone maredepo yatepape. Goa pua aa medame waea pea rabu go madaare nimimi ratu yawoa Gote madaa paalame omoa niaa waru adolalo peme. Goa puare waea peme onaare nimimi lo robaa marekaawa nipuna kone maredepo yatepape. Goa rayo madaare nimimi nimina konere penaame epe-rupa meme.

12 Gore neme go pepa nimi pimi-para tua o taasude rabu neme go pupitagi nisade aa raba minalo agu-daa natisude. Go page go aame onaa madaa waea pisa-daare go agu raapo madaa kone sua pepa natisude. Dia, pare Gote-na ini agaa madaare nimimi niaa agu raaname omoa niminaaliminalo go pepa tua o taasude.

13 Go nimina kone agaa pagema raburi niaame epe kone sua epe-rupa piraema.

14 Gore neme abade nimi piri-para Taitus-me agaa adaapu pua lakelasude. Goa pisu pare nimimi go agaa madaare ni yala nama-pasimi. Dia, agaa rayo niaame nimi-para simare gore ora agaa sima. Goa pea-ga niaame nimi madaa Taitus-para agaa adaapu loa epena sima. Go raburi niaame ora agaa lagisima kone sua makuaaema.

15 Gore Taitus nipu nimi piri ipisa raburi nimimi nipu mulalore paala omeme kone adaapu sima. Go rabu nimi rayome nipuna agaa pagoa mogeasimi-daa nipumi kone niminaabaaya. Goa pisimide rabu nipuna pu robaa-para nimi odome omoa raaname waru omo pia.

16 Goa pea-ga abia nimina kone-para epea palimi kone sua neme padane ora waru pedo pe.

8

Raba meape kogono

1 Gore niaame nimi lagulalo pima yaere Gote-me Masedonia lotu ada-para kirita piri onaanu epe-rupa raba mina mua titame omenalo niminaalima.

2 Go onaa nimumi kedaa adaape mea riasimi-pulu gomere nimuna kone rulae ko tulalo pisa. Goa pua nimu naraa onaa-rupa pimi rabu nimi robaa-para raaname waru omalimi. Go onaanumi mone ora adaapu kiritaawa kateme.

3 Neme adoa nimi lagialo. Gore pa nimuna oyae adoa go mone kirita sua medaloma rumaape-rupa isare waru rumaasimi. Goa pisa pare nimumi go kone

page rabuaniaawa adaapu wala mea kateme.
4 Go rabu nimumi agaa puri palo loa mo Judia lotu ada-para page Gote-na ruru raba mina isimi-pulu go kogono pisima.
5 Nimuna konere niaame ora epe ta kone isima pare nimumi mone kogono agudaa nakasimi. Dia, abade nimuna kone rayo Aa Mudupara kasimi. Goa pua nimumi Gote-na kone mua nimumi niaa-para page kone kaloa raba misimi.
6 Goa pea-ga Taitus-mi go kogono abade ripimaawa mone oyae kiritainalo lakesima. Nipumiri nimina epe raana omape kogono raba minalo lakesima.
7 Gore oyae rayo madaare nimimi epe kone waru imiga Gote-para puri paloa kogono pua nimina raana omeme konena iniri mone katapape. Nimimi Gote madaa kone waru rulaawa agaa epe-rupa lakeloa makuaae kone waru sua raba mulalo kone page waru imi. Goa pua nimimi niaa madaa page kone waru imi. Goa pea-ga abiare nimimi raana omape kogono meme rabu kone waru ratua pipape.
8 Neme nimi pa pora medaloma nalagialo pare onaa medalomame epe kogono pulalo peme raburi kone mea waatea-ga adalepape. Go kogono madaare neme nimu odo omoa lo robaa waalape kone waru adaliminalo lagialo.
9 Gore nimimi niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe titame omoa raba meape kone madaa remaa pagesimide. Nipuri yaa-para aa mudu pirisa pare niaa raba mulalore nipu waea naraa nona piane epa pirisa. Nipumi aa naraa piritalo pisare nimi nipuna loa epe kone madaa rabu mulalo pisa.
10 Abia nina konere oyae kirita sape kogono madaare nimi gupa lagialo: Go kogono aba maali padane dia naloa ripimasimi-pulu abia pu kiritatepape. Go kogono madaare nimimi aba raana waru omoa pulalo pisimi.
11 Goa pea-ga go kogono ora pu kiritalepape. Abade nimimi aipapulu kogono raaname omoa marekasimi go kogono abia page aipapulu pubalepape. Gore nimina kiritape mone adoa pipape.
12 Goa pea-daa nimimi oyae katalo raaname omalimiri Gote-me go kone adoa raaname omea. Nipumi nimi gulalo pi oyae madaa adoa raaname omalia. Nimimi kane oyae saapimiri nipumi go madaa adoa rumaalia.
13 Neme oyae adaapu mua onaa medaloma epe-rupa pirinalo oyae nakaato. Goa pula pe yaalore nimina oyae dia yalia. Neme nimi rayo padane-rupa piralimina kone i.
14 Abiare nimimi oyae adaapu imi-ga oyae dia ta onaanu medaloma katapape.

Goa pea pare nimi oyae dia yalia rabu nimumi oyae adaapu salimi-daare gore nimi page raba mealimi. Go madaare nimi-para nimu raapu padane-rupa piralimina.

15 Gore Gote-na agaa i bukmi gupa ta: Aa medame eta adaapupe mea kiritaaya pare rumaatalo pea rabu nipuna ora adaapu naia. Gore aa medame ogepusi mea kiritali-daare rumaame rabu gore nipuna eta ogepusi nadia yaalia sa.

Pol-me Taitus Korin supara mea rapaasa

16 Taitus-na konere niaana kone raapu padane-rupa inalo nimi raba mulalo pea. Goa pua nipuna kone madaa Gote-para ora pi tema.

17 Gore nipumi niaana agaa pagoa ratea pare nipuna go kogono pulalo kone mua nimi piri-para epalia.

18 Niaana ame meda nipu raapu penaatema. Go amere Yesuna ruru onaa rayome Gote-na agaa lakelape kogono madaare nipuna bi minasaaeme.

19 Goa pea pare go-rupa agu-daa dia. Gore mo Yesuna ruru onaanumi nipuri niaa raapu penaalame. Nimumi nipu Gote-na agaa kogono-para go mone surube kogono mea kasimi. Go madaare niaame raaname omape kogono pua niaa Krais-na onaanu raba muaema. Onaanumi go epe pora adalimi rabu Aa Mudu-na bi mada minasaamina.

20 Go mone adaape madaare pa aa medalomame ape yaenu mada natemedaare niaame go yae eperupa surubema.

21 Niaana konere Aa Mudu-na ini agaa madaa kogono waru pamina. Yapare nipu madaa agu-daa napema. Dia, pare pa onaanuna ini agaa madaa page kogono waru pamina.

22 Goa pua mone epe-rupa surubalima-pulu niaame niaana ame meda page nimu raapu penaatema. Nipuri oro yaalo niaame kogono rado rado katema rabu nipumi puri paloa niaa raba mulalo pea. Gore abia nimi madaa kone waru ia-pulu nipumi puri waru paloa go kogono mada palia.

23 Gore Taitus-ri nipu niaa kogono meda pi yago pirina saame nimi raba mulalo kogono pepa. Taitus raapu palimide amenuri nimu Gote-na ruru lotu adanu-para piri onaanurepaa kogono pape aanu ya-pulu onaanumi nimuna kogono madaa Krais-na bi minasaalimi.

24 Goa pea-ga nimimi nimuna kogono madaa raaname omalepape. Goa palimi rabu mo Gote-na ruru piri onaanumi nimi madaa pedo pua madaa paliminalo teme.

9

Pol-me Gote-na ruru raba mealepape lo agaa lakesa

1 Gore Judia su-para
pirua Gote-na ruru onaanu
nimumi raba mulalo oyae pa
kateme. Goa remaa pageme-
ga neme nimi agaa wala
adaalupu natua repalua.
2 Nimina konere niaame
go kogono palima kone imi-
pulu neme mo Masedonia
onaanu nimi pedo pi agaa
gupa pua lakesu: Aba patisa
maali rabu Grik su-para pimi
ame baaninumi nimi raba
mulalo piruaeme lo lakesu.
Gore Masedonia su-para piri
onaa adaapumi nimina kone
adoa nimumi pora waru mea
waasimi.
3 Goa pua niaame nimi
madaa pedo pua simade
agaare pa agaa nasima pare
go amenu penaatema. Goa
pea-ga neme abade nimi
lagesude agaa madaare nim-
imi oyae aba managolaba
piralepape.
4 Niaame abade nimi
madaa kone waru sua agaa
adaapu sima. Goa pea
pare mo Masedonia su-
para piri onaanu ni raapu
nimi kiritaawa epola peme-
pulu oyae nakiritalimi-daare
nimi yala potema. Goa
pua nimimi page yala waru
poteme.
5 Goa pea-daa neme go
amenu nimi piri-para aba
mea epenaaloare nimina
pa kaloa rumaape yae
managola salepape. Goa
pua pa mea rumaae yae
managola salimiri niaa epal-
ima rabu ora nimina kone
sua katemenalo adalima.
Niaame go mone oyae yoloa
mulalo-daa napema.
6 Go madaare nimi kone
gupa pagamede nimi-
naatepape: aa medame
nipuna eta wai ogepusi
poaliare gore nipuna eta
page ogepusi no patalia.
Pare aa medame e adaapu
poaliare gore nipumi eta
adaapu no patalia.
7 Goa pea-ga nimi padane
padane laatapumi nimina
kone waru suare oyae rumaa
katapape. Goa pua nimi oyae
katalo peme rabu kone laapo
nasu nakalapape dia, ora
mea ipu neme pi natapape.
Dia, aa medame oyae kaloa
waru raaname omeare Gote-
me go aa madaa pedo pu
raaname omalia.
8 Gore Gote-me nimi
nipuna oyae waru guaaya-ga
nimimi mealimi rabu nimina
ki-para rulatabalia. Goa
pea-pulu oro yaalo nimimi
mealimi rabu oyae rayore
mada saapiru kiritalimi. Goa
puare nimimi epe kogono
rayo madaa pu kiritalimi.
9 Go-rupare Gote-na buk-
para agaa gupa ta:

Go aa nipumi abade naraa
piri onaanu-para
oyaenu waru rumaa
kasa.
Nipuna epe konere oro yaalo
pa saapiraama laama
palia.

10 Goa pua Gote-me eta wai
aanu mea kata rabu napenu
page poaeme. Goa pea-ga
eta ini go piane yaere nimi
adaapu ma-adaa gu kiritalia.
Goa puare nipumi nimi
epe kone su waru kalape
yaenu mealminalo epe oyae
adaapu maopalia.

11 Goa pua nipumi nimi oyae
adaapupe mea gialia rabu
oro yaalo nimimi page oyae
adaapu mada kateme. Goa
pua niaame nimina pa gi
yaenu mea katema rabu
onaa adaapumi Gote-para
go oyae madaa ora pi mada
teme.
12 Gore nimimi go epe ko-
gono palimi rabu Gote-na
ruru onaa raba mua nimu
oyae rudu teme onaa rayo
kalo kiritalimi. Goa pea pare
go-rupa padane dia. Goa
palimi rabu go madaare ni-
mumi Gote-para raana waru
omoa ora pi tema.
13 Goa pua nimimi go ko-
gono pua onaa adaapu raba
mulalo oyae rumaa kateme-
pulu nimimi Krais-na epe
agaana pora ratalimi-daare
adalimina. Goa pua nimimi
pa onaa radonu rayo page
kateme-pulu onaa adaapumi
Gote-na bi minasaalimi.
14 Goa pua Gote-me nimi
ora waru epe-rupa raba
meape kone gua surubaaya.
Goa pea-pulu nimumi nimi
adaape raaname waru omoa
Gote-para beten teme.
15 Gore Gote-me niaa pa
amaa guaaya yaere gore
niaame ora nakabalima
pare niaame Gote-para go
madaare ora pi lo piruam-
ina.

10

Pol-na kogono madaa marakepeaa agaa laasimi

1 Niri Pol neme nimina
kone maredepo yatalo Krais-
na agaa kone nimi lagialua.
Nimina rikiraana pimi onaa
medalomame niri nimi
raapu oge naaki-rupa pawa
epa piruaayo teme. Goa
teme pare wala ni pisude
raburi nimi madaa puri pane
agaa pamu laayo teme.
2 Gore neme nimi agaa
gupa mealo: Wala orope
ni nimi piri-para epaluade
raburi puri pane agaa lagula
epea teme ya? Go onaanumi
niri abana kone sua kogono
pamu pealo teme-ga nimu
padane pirinaloa puri pane
agaa mada laketoa.
3 Ora niaare su amaa pima
pare niaame go su amaa on-
aanuna kone-rupa nasu pi-
ramina.
4 Gore niaame yada pape
yaenu aba saapimare pa
go su amaa yaenu saapima
kone nasamina. Dia, yapare
niaame yada pema rabu
Gote-na puri pane yada
pape kone samina. Goa
pua niaame iaanu raapu
yada paape abuloa piri nona
piane kepo mea rasitima.
5 Naamere nimuna yada
paape makirae agaana re
nagimema. Goa pua kone
rayore onaanumi Gote-na
epe kone gimolalo pemere go
page niaame rugulala paina
teme. Niaame onaa rayona
kone marabuaniaawa niaa
rayome Krais-na epe kone
mua nipuna agaa pago ratu
piramina.
6 Goa pua nimimi niaana
agaa rayo pagoa rataliminalo
lagema. Goa pea pare
onaa medalomame go agaa
rasatalimiri niaame puri
pane agaa loa nimumi

makuaainalo yaenu palima.

7 Gore nimimi go madaa kone waru salepape. Gore aa medame nipu Krais-na aa piritalo palia-daare nipuna robaa-para i kone aba niminaawa kone wala melia. Gore nipu agu raapo Dia, pare niaa page Krais-na ruru onaanu pima.

8 Gore Aa Mudumi niaa-para puri gisa-pulu neme go kogono madaa pedo pu piru-aayo. Pare neme pa bi mulalo pa amaa agaa na-sude. Pagalepa. Nipumi puri gisare nimina robaa-para puri mapalainalo gisa. Gore neme go purimi nimi namaoyalua pare go pe ko-gono madaare neme yala napotoa.

9 Pare nimina koneme neme go agaa nimi paala masaatalo o taariana kone nasalepape.

10 Gore nimi medalomame go piane agaa pa teme: E, gore Pol-na pepare agaa puri pane kedaa pi agaa ia teme. Yapare nipu niaa raapu pa epa pia pa epa omapaaya pare nipuna agaare pa agaa ia teme.

11 Gore go agaa teme on-aanu nimimiri kone gupa niminaatepape: Niaare su adaalu-para pirua page nimi raapu pima rabu page pepao taape kone-para page kone salima page ora padane kone sua pema.

12 Gore onaa medalomame niaana bi minasaaeme teme-daare nimu raapu napiral-ima pare paalame omema. Pa onaanuri nimi kone waru naimi. Nimuna pa piruaeme onaanuri nimuna bi minasaape kone sua medaloma rabuaniaawa ko tape agaa kone epea rabu rumaawa waru ademe.

13 Pare niaame niaana bi mada naminasalima. Dia, abade Gote-me niaa mea wasade kogono madaa niaame niminaawa pedo pua kogono pema. Go gisade kogonore nimimi page go pema-daa.

14 Gore go kogono madaare niaame nimi piri-para ipua Krais madaa Epe Agaa lag-isima rabu go gisade kogono pa pisima. Pa aa medana kogono rado meda yaalore mada napula pisima.

15 Goa pea pare aa medalo-mamere nimuna kogono rado peme rabu niaame go aanuna kogono madaa nimuna bi minasaatalo napema. Dia, Gote-me niaa kogono gisa-daa niaame nimina kone rulae yae puri waru palainalo ado pima. Goa pua nimina rikiraanare niaame Gote-na gisade ko-gono ora adaminalo kogono pamina.

16 Goa puare niaame nimina masaa-nane* piri onaanu medanu-para Epe Agaa laketa palima. Goa pua niaame aa medaloma nimuna peme kogono madaa bi namulalo pema.

17 Go madaare agaa gupa

* **10:16:** Pol-me nimina masaa-nane aaya adaare naare pabala-nane aaya adaare Korin-para Rom-para Spen-parana agaa lakesa. Gore pa i su meda-para Pol-me polalo pisa.

ia: Aa medame pedo pedo palia-daare gore nipuna Aa Mudu ora pia-daa go madaa pedo palia.

18 Gore aa medame nipumi nipuna bi minasaaliare go konere epe kone-daa dia. Dia, yapare Gote-me aa meda madaa pedo paliare go aa padanere ora nipuna bi ia.

11

Pol-me makirae aanuna kogono gupa napipape sa

1 Gore neme pa maeyae agaa lalo-ga agaa loraawa pa pagalepape. Gore pa ogesi pirua pagamina.

2 Gote-me nimi madaa udipa kone ia-rupare neme page nimi madaa go kone i. Gore nimiri epe inumakua ona-rupa pirua epe aa meda ora palima kone imi. Go epe wariae aare nipu Krais yaade.

3 Pare neme nimi paalame waru ome. Aba mo makirae kone Satan paaka nona piane pirua waea pua go onana kone maoyaasade. Gore go-rupa nimina kone-para oyolalo nimimi Krais gimolalo peme rabu neme go madaa paalame ome.

4 Gore pa aa medaloma nimi piri ipua makirae Yesu radona agaa epa lageme rabu nimimi raaname waru omoa kone rulaeme. Gore niaame abade go rado makirae Yesuna agaa-daa nagisimade. Goa pea pare nimimi makirae epe remo madaa page epe agaa rado madaa page pa pageme. Goa peme pare abade niaame agaa mogeasima rabu Holi Spirit-na epe agaa lagisi-made pare rado agaa-rupa ma-aulasimide.

5 Pagalepa. Gore mo nimina epe aposel kogono aanuna rola-para ni pa pide. Go kone imi ya?

6 Gore nina lagede agaare goa lape yaata kone sua pa amaa-daa natema. Dia, pare neme makuaaliminalo kone waru sua to. Gore oro yaalo nimi raapu pima rabu niaame go kone rayo nimi mea waasimade.

7 Neme abade Gote-na Epe Agaa lagisude madaare neme mone yoto namisude. Go kone madaare neme nimi epe onaanu mapiraatalo nimina kone marekaasude. Gore neme go pisunare akeane go waea pisuna?

8 Neme nimi raapu pirua kogono pisu rabu Yesuna ruru onaa medalomame oyae gisimi. Gore nimi raba mulalore apo nimi surubeme onaanuna oyae paake nolalo-rupa mada pisude.

9 Abade ni nimi raapu pirisima raburi naa mone dia sade pare ni raba mealepalo kedaa nagisude. Dia, mo niaana amenu Masedonia su gimoa mo Korin su-para ipisimi rabu ni madaa dia sa yaenu rayo mea epasimi. Gore abadere nimimi ni raba minalo kedaa ogesi-daa page meda nagisude. Goa pua orope page oro yaalo ni go kogono palua.

10 Gore neme Krais-na ora
agaa ria ya-pulu neme mone
yolape kogono-daa ora na-
palua. Goa pea-pulu gore ora
mo Grik su robo rayo-para
pia aa medame page nina
kone mada narabuaniaalia.
11 Gore neme goa palua
ya? Neme nimi madaa pedo
pu raaname naome-pulu goa
palua ya? Dia, Gote-me nimi
raaname omanolo go kogono
pe.
12 Gore pa aposel kogono
aa medalomamere nimuna
bi minasaatalo kone sua
niaame pema-rupa kogono
pinalo epa teme. Goa pea-
daa neme nimuna puri
rugulape kogono agu pala
piralua.
13 Gore mo aanuri yaa
agaa aposel kogono aanu-
ga nimumi nimuna kogono
madaa yaa agaa medaloma
page teme. Nimuna wae
kone sua pa yoganemere
Krais-na ora aposel kogono
aa-rupa ma-aulaawa piru-
aeme.
14 Gore niaame go madaa
niminaamina. Satan-me
page nipuna yogane pepena
waru ma-aulaawa ensel-
rupa to aaloa niaa makirat-
alo pea.
15 Goa pea-pulu nipuna ko-
gono aanumi nimuna kone
mea perekenaloa pa onaan-
umi nimu nipu ora epe ko-
gono pape aanu kone salimi.
Goa palimi raburi niaame go
kogono madaare niminaam-
ina. Gore orope nimuna ko-
gono madaa wae yoto ora
pua mealimi.

Pol-me aposel kogono pua kedaa adaapu misa

16 Aba lawade pare wala
apo lalo: Aa medamere
niri pa bi minasaape agaa
loa maeyae ne aa kone
nasalepape. Pare nimimi
niri maeyae ne aa kone
salimiri gore palainawa. Goa
pea-ga oyae ogesi madaa
page pedo palua.
17 Abia pedo palua pare
neme Aa Muduna go pe agaa
ratua nalagiade. Dia, neme
pedo pi agaa lagialo rabu ni
maeyae aa nona piane agaa
lagiale teme.
18 Gore ora aa adaapumi go
su amaa onaanuna kone sua
nimuna pedo pi agaa teme-
pulu neme page go kone sua
ogesi lagialua.
19 Nimimi ora epe kone
imi-ga nimimi akeane pa
maeyae ne aanu raapu pirua
raana omeme?
20 Gore pa aa medame nimi
puri pane agaa lagu nim-
ina mone mea rubo nimina
oyaenu muboa nipumi nimi
aakone sua nimina ini agaa
ki paarame tua nimimi pirua
agaa nateme.
21 Gore go pemea pape
puriri napasima-pulu neme
mada yala pote.
22 Gore nimi Juda aanu
pimi-rupa ni page go-rupa pi.
Gore nimu Israel aanu pimiri
ni page go-rupa pi. Gore ni-
mumi Abraham-na akuanu
pimi-rupare ni page go-rupa
pi.
23 Gore nimu Krais-na ko-
gono aanu pimi ya? Abiare
neme nina bi minasaatalo
maeyae ne aa teme-rupa
lagialo. Goa pea pare neme

Krais-na kogono madaare neme nimi re-para aba ripia lage. Nina kogono kalai pua neme nimu gupa maorope aayo: Karapusa ada-para rana adaapu mapatisimi rabu aa medalomame rana adaapu repena unimi ni kudu tua yala mapolaasimi. Go madaare rana adaapu ni ora pode ini adupisu.

24 Rana supu mo Juda aanumi ope oteme ni tisimiri rana adaapu gupa 39-rupa tisimi.

25 Rana repore Rom su-para piri aanumi ni aipuyame tisimi. Rana medare aaname tisimi. Rana repore ni ipunu madaa pirua mo ipa solwarame morope morope lo paboa ipunumi tisa. Yapi medamere ribaa rana lapo solwara madaa oyae ripinua ipa masaana ria mawataina pirisu.

26 Ora rana adaapu ni su adaalu meda-para pora kimisu pamisu rabu ipame ru paboa pode omesu. Goa pua pora pami onaa tumaomae paake mi aanumi ni tulalo pisimi. Goa pua nina yago Juda aanumi page nimu ruru radonumi page ni tulalo pisimi. Goa pua adaare-para piri aanumi ni kedaa gua onaa napiri pa i su-para piri onaame page kedaa gisimi. Ipa solwara madaa pamisu rabu page ora waru moropisa rabu ora pode omesu. Goa pua nina makirae amenumi page ni kedaa agu gulalo pisimi.

27 Neme abade kogono radaa pi rado rado pisu. Oro medaloma ni ribaane-para pamua ni u waru napatisu. Ni ora eta ipa page reame omesu. Ora rana adaapu nina eta no pirape ada-para mamina maraape page dia sa.

28 Go yae agu-daa dia. Ora yapi tade yaalore neme Yesuna ruru onaa raba mulalo kone adaapu i-pulu ni kedaa go-rupa ruayode.

29 Goa pua kone rulae onaa padanere puri waru napata rabu ni page nina puri waru napaato. Goa pua aa meda wae pupitagi naliadaare neme go aa-na kone mabebolalua.

30 Gore neme pape kogono madaa nina bi minasaatalo nina konere puri napalape yapare mea waatade yae madaa neme agaa lagialua.

31 Gore Gote-re Aa Mudu Yesuna Aapa pia-ga nipuna biri oro yaalo minasaamina. Nipumi neme yaa agaa nalalo-daa niminaaya.

32 Gore Damaskus adaare-para pirisu rabu aa mudu Aretas-na gavman pirisa. Go aamere nipuna oda plismannu adaare-na kepona pora gaape-nane epalia rabu Pol adialepape loa mapiraasa.

33 Goa pisa pare nina adami aanu medalomame nimuna adaa basket nupara ni mea madua pagaa isimi. Goa pua mo adaare-na kepo loba pa i oge pora gaape meda pawa malopaniaasimi rabu neme gavman makiraawa pogola pisu.

12

Gote-me Pol oyae adaapu mea waasa

1 Gore nina bi minasaape konemere onaa naraba muaaya pare nina palua. Goa pea pare nina upaa medalomame aba ripia agaa medaloma Aa Mudumi upaa madaa mea waasa yaede madaa neme remaa lagialua.

2 Gore neme Gote madaa kone rulae aa meda* ade. Nipuna maali 14 patisa pare Gote-me go aa ora so yaa-para i su-para mea pisa. Gore yogane apalae mea pisa pae waasa mea pisa pae gore ni maarea. Gote nipuna padane niminaaya.

3 Gore wala apo lalo-daa: Neme Gote-na so yaa-para i su-para mea pisa aare neme ade. Gore nipu yogane apalae pisa palo pa nipuna kone wasupa agu raapo mea pisa pae ni maarea pare Gote-me adea.

4 Pare so yaa-para i su-parare gore nipuna agaa rado rado pagesa. Go agaare su amaa piri onaanumi go-rupa mada nateme. Gore ora rekena ia pae onaanumi so yaa-para ia oyae madaa nateme.

5 Neme go yaa-para adaape yae madaa pedo palua rabu nina bi naminasatalo palua. Gore nina pedo palua rabu nimimi ni puri namapalano niminaaemede yae madaa pedo palua.

6 Gore ora nina upaa madaa pedo pi agaa lagialu-are gore niri maeyae ne aa-rupa mada napiralua. Ora dia, neme ora agaa agu toa. Goa palua pare neme pedo pa amaa napalua. Dia, aa medame nina kogono adoa nina agaa pagalia. Goa pua nipumi niri ora epe aa tea-daare nina pi kogono madaa tea. Go rabu neme nina bi minasaape kone madaa nata.

Radaa pi yaeme Pol-na to madaa kedaa-rupa awesa

7 Gote-me ni upaa madaa mea wasade ora adaa puri pane yae meda adesu. Gore nina bi naminasalua pare radaa pi yae meda mea gisa. Goa pua ni rope pape kone naisu rabu Satan-na ensel medame naa yogane madaa yaina mea gisa.

8 Go wae yainare mea raake painalo Aa Mudu-para rana repo beten sude.

9 Goa pisu pare nipumi ni gupa lagisa: Gore nina epe raba meape yae-para titame ome konere ora ne madaa page pia sa. Nena to yogane oma paaya raburi nina puri waru minalo gialua sa. Gore Krais-na purimi ni surubea-pulu neme nina oma pae yogane madaa ora raaname waru ome.

10 Goa pea-ga go Krais-na kogono madaare kedaa rado radonu ni madaa epea. Goa pua ni puri napaato rabu page wae ero agaa teme rabu

* **12:2:** Pol-me Krais-na aa meda go aaya-daa sare api-para sa pae? Nipuna bipa nipu-para sa. Padane agaa madaa so lain 7 madaa adape.

page radaa ne rabu page kedaanu gialeme rabu page wae po ripunu epea rabu page ora palainawa. Goa pea pare ni puri napaato rabu Krais-mi ni puri waru guaaya.

Pol-me Korin su-para piri onaana kone rulae yae puri mapalasa

11 Neme apo bi minasaape agaare pa maeyae ne aarupa pirua lalo. Goa pea pare nimimi ni marekaemepulu neme gupa apo lalodaa. Gore nimimi nina bi minasaaliminalo ora epe ta pare abade aposel kogono aanuna bi minasaasimi. Gore niri ora aa-daa pirita pe yaalore nimina pa epe aposel kogono aanumi ni mada narabuaniaaeme.

12 Neme abade nimi raapu pawa pirua kalai pu kogono pisu. Goa pua neme ora aposel kogono aa adaliminalo kogono pisude. Gore neme napiaanu page kogono rado pisude rabu na-ademe kogono pisu pare Gote-na puri mea waatalo pisude.

13 Gore Yesuna ruru onaa medalomame ni raba misimi. Goa pua neme oyae madaa agaa namisudere nimi maoge yatalo pisu ya? Gore odo pia pare nimi naraba misimi-daa pisu ya?

14 Abiare nimi adolalo rana repopa e paluame pi. Goa pea pare neme nimina oyae gialepa-daa natoa. Dia, neme nimina mone mada namealua. Dia, pare neme ora niaa onaanu padane epe-rupa piraliminalo kone i. Gore nogo naakinumi nimuna agi aaraanu raba meape oyae namea kiritaeme. Dia, mo agi aaraanumi padane nimuna nogo naakinuna yaenu mea sua rana masaatalo katemede.

15 Gore neme raaname omoa nimi raba mulalore nina oyaenu mada mea rubalua. Go page nimi raba mulalore nina yogane page mada mea tu rubalua. Goa pua neme nimi madaa pedo pu raana omape kone waru salua-daare nimimi ni madaa go kone oge-daa abuteme ya?

16 Goa pea pare onaa medalomame ni-para apo piane aa pa teme: Ora nipumi niaana oyae namisa pare nipumiri kudiri pi kone sua makirae agaame niaana kone mabebolaaya.

17 Gore akea pua neme goa pisu ya? Neme aa medaloma abade nimi piri-para mea epenasu rabu nimina oyaenu yosimi ya?

18 Neme abade Taitus nimi piri-para pu lo lakesu rabu go aame mea epenasude. Gore Taitus-mi yaa agaa loa nimina oyae meda paake misa ya? Gore saana robaa-para kone padane sua kogono padane-rupa waru napisipa ya?

19 Gore nimimi kone gupa imi ya? Go pepa temare nimimi dipia niaa maredepo yanalo tama pae? Dia, niaame Krais-na kone mua agaa loa Gote-na ini agaa madaa teme. Gore ora nina adami aanu go agaare nimi

raba minalo kogono rayo gorupa pema.
20 Gore wala ni nimi piripara epaluade raburi nimi epe-rupa padane-rupa piraliminaloa adalua. Goa pua nimi epe-rupa napiralimiri nimimi ni adalimi rabu nimi page raaname waru naomalima. Gore neme nimi adalua rabu nimimi ratu yawo udipa kone su robaapara wae kone su wae kone laapo su ero agaa-para po ripu agaa lo rope pape kone su mabebolape kone su go wae yae rayo adalua-pulu paalame ome.
21 Gore ni wala nimi piri epaluade raburi waerupa piralimiri Gote-me ni yala mapolalia lo paalame ome. Goa pua neme onaa adaapu abade waea pisimide madaa re loaayo. Gore nimu wae pupitagi noa kone naperekesimi. Nimuna paake nape konepara nimuna robaa-para wae kone naperekesimipulu neme go kone madaare paalame omoa yala pi lo robaa page mealua.

13

Nimina kone rulae yae waru surubalepape

1 Abiare nimi piri-para rana repopa apo epalua. Go palua pare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: wae yae madaare aa laapo page aa repome go agaa pagalimi rabu go madaa puri palo loa maredepo yatepape ta.
2 Abade nimi waea pisimi aanu page nimi aa rayopara page wala lagialo. Goa pea pare aba rana laapo nimi raapu pirisude rabu neme page lagisude. Goa pea pare abia page su adaalupara pirua neme nimi gupa lagialo: Ni wala nimi piripara epaluare neme aanu medaloma abade waea pisimidere neme pa pina nagimalua.
3 Gore Krais-na agaare nina agaa-para tea-ga mada pagalimina. Goa pea-ga nipumi nimi raapu puri paloa kogono mea waatoa pare nipuna puri dia yaade pi ora mada nateme.
4 Gore abade nipu puri nasabaina nipu repena polopea madaa nil-mi tisimide. Goa pisa pare Gote-na purimi nipu wala marekaasa-pulu puri paloa pa pia. Goa pua niaa page nipu-rupa pirua puri patema pare Gote-na purimiri niaa mua kogono mapaaya rabu Krais raapu pima.
5 Nimimi nimina kone rulae agaa waru adoa kone rumaatepape. Goa palimi rabu nimimi Yesu Krais nimina robaa-para piralia-daa nimi mada adalimina. Goa pua nipu nimina robaa-para napitiare akeane kone rulalimi pae?
6 Gore nimimi nimina kone adoa rumaalimi rabu niaa epe-rupa pima rabu nimimi adalimina kone salo.
7 Goa pua niaame nimi waea napaminalo beten laema. Goa pua nimimi

niaana bi minasaaminalo nato. Dia, pare nimimi epe pora adaliminalo redepo ne kone sua kogono pipape. Goa pea pare nimimi epeadaa napema kone ima.

8 Gore niaame ora Gotena epe agaa rabuaniaatalo kogono napalima. Dia, pare niaame ora agaa madaa kogono pamina.

9 Gore niaa puri napatema pare nimi puri waru imi rabu niaame raaname waru omema. Goa pua nimi oro yaalo waru epe-rupa piraliminalo beten laema.

10 Goa pea-ga abiare niaa su adaalu-para pirua niaame nimi pimi-para pepa apo tua o taatema. Goa pua niri nimi raapu piralua rabu Aa Mudu-na purimi kedaa nagialua. Nipumi go puri ni madaa gisare gore nimina robaa-para puri mapalanolo gisa. Gore nimi maoyaape yae meda nagisa.

Pol-na madiaaya patalepape ne agaa

11 Gore ame baaninu-ya, neme agaa loraawa nimipara abi patalepape lalo. Nimimi kone perekea kogono epe-rupa pipape. Nimimi nina agaa pagalepape. Nimimi kone padane sua epe-rupa padane-rupa piralepape. Goa pua Gote nipumi pedo pu raana omape kone-para kuma pi kone-para nimi raapu pirina.

12 Niaa Gote-na ruru pimi onaa rayo padane padane laatapumi nimina yagonu raaname omoa nunu pipape.

13 Aa Mudu Yesu Kraisre nipuna epe raba meape kone nimi ginaloa Goteme nimi pa amaa pedo pu raaname omalia rabu Holi Spirit nimina pu robaa-para rulatabenaloa piralepape.

Go yaade. Ni Pol-me lalo.

Galesia
Ripia Agaa

Aba ripia Yesuna agaa ratisimi onaare Juda onaa yaade. Yapare oropere Yesumi Aposel Pol-me pa ruru onaanu agaa lakenalo mea rapaasa. Go pa onaa page Yesuna ruru onaa pirisimi raburi kedaa adaa meda opisa. Abare go rurumiri Moses-na rekena agaa mo Juda aanumi pisimi-rupa naratisimi. Gore nimu Kristen pirisimi raburi Moses-na rekena agaa ratalimi yapae dia yapae loa Pol-me go bukpara agaa tu repaasa.

Aa medalomame go onaanuri Juda aanumi pisimi-rupa nimuna yogane kepenalo lakesimi. Goa pua Moses-na Rekena Agaa medaloma page ratinalo pisimi. Yapare Pol-me dia sa. Nipumi goa sa: Niaame Yesu Krais madaa kone rulaema rabu niaa Gote-na ini-agaane epe redepone onaa pima. Goa pua niaa epe kagaa pirape yae mema sa.

Juda onaa medaloma mo Galesia su-para pua Kristen onaa Moses-na rekena agaa ratinalo mogeasimina paaya. Pol-me go remaa pagoa go pepa Galesia onaa re-para tu rapaasa. Gore nimuna kone rulae yae-para nimuna pianu wala maredepo yatalo tu rapaasa.

Riri-nanere Pol-me gupa sa: Gote-me ni Aposel kogono panolo madaa mea sa. Nipu aa medana raana narate sa. Gote-me nipu epe agaa namakuaae onaa epe agaa lakenalo mada misa. Oropere Pol-me gupa sa: Onaanu Yesu Krais madaa kone rulaemere nimu Gotena ini-agaane redepone onaa pimi. Go pepana pora po agaa re gupa: Yesu Krais-me niaa esepeaasa raburi Holi Spirit-mi niaana pora maredepo yaaya. Goa pua niaame yagonu-para epe ae pema.

Robonu gupa adamina:

Ora kogono aa-na ora agaa ria (1.1-10)
Pol-me kogono pinalo Gote-me nipu mada misa (1.11-24)
Kogono aa medalomame Pol lo roba kasimi (2.1-10)
Pol-me Pita agaa mana lakesa (2.11-14)
Onaa Yesu madaa kone rulaasimi rabu kagaa kone misimi (2.15-21)
Rekena agaa madaa agaa lakesa (3.1–4.20)
Ona Sara-para Hagar laapo saa agaa lakesa (4.21-31)
Holi Spirit-mi niaa marekaaya (5.1–6.10)
Yesu-na repena polopea madaa omesa-na remaa lakesa (6.11-18)

Pol-me Galesia su-para o taape pepa tisa

1 Ni Pol-re onaa medame kone sua ni aposel kogono aa-rupa namadamisimi. Dia, pare Aapa Gote-me Yesu Krais matmat-para marekaasa-daa nipu lapome

ni aposel kogono aa mapiraasipi.

2 Nina amenu niaame go Galesia su-para kirita piri onaanu-para epe-rupa piralepa lo o taatema.

3 Niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais-para go lapome nimina pu robaa-para epe kone page kuma pi kone page gua nimi raba mealipi.

4 Krais-me niaana Aapa Gote-na agaa waru pagoa Aaaraana bina kone kogono pisa. Niaare abia go su amaa pirua waea pi onaa raapu pima. Goa pea pare nipumi niaa go su-para wala mulalo nipuna rana madaa epa omesa.

5 Goa pisa-ga niaame Gote-na bi oro yaalo minasaamina. Go ora.

Gote-na epe agaa padane ia

6 Go nimimi peme kogono madaare ni pururumi omoa pogolasaasu. Gote-me epe kone sua nimi odo omoa Krais mea rapasare nimi nipuna si wanenu-rupa mapiraatalo pisa. Goa pisa pare nimimi aipapulu nipu gimoa nimimi pa epe agaa rado meda rateme.

7 Goa peme pare Gote-na epe agaa rado meda naia. Dia, pare onaa medalomame nimina kone yolo mabebolatalo ini ritimi. Go rabu Krais-na epe agaa mea pereketalo ini ritimi.

8 Goa peme pare nimu-para niaa-para yaa-para piri ensel meda-para nimi epe agaa rado meda-rupa mogealimi-daare niaa rayo ora wae repena sulaa-para piralima.

9 Abade nimi lagiawade pare abia wala apo lagialo-daa: Gore pa onaa medame niaana aba lagisimade epe agaa go-rupa napagalimiri gore mo onaa nimu wae repena sulaa-para palimi.

10 Abia neme go lagialo agaare pa onaanumi ni madaa epe kone inalo nalagialo. Dia, pare Gote-me ni madaa epe kone inalo lagialo. Gore neme onaa omeme paluame nato. Dia, neme onaa pa omeme paluare gore ni Krais-na kogono aa-daa napi.

Pol nipu aposel kogono aa-rupa mapirisana remaa

11 Gore naa ame baaninu-ya, nimi-para lagialo. Neme go epe mogeasude agaare pa aanumi natemede-rupa sude.

12 Go page pa onaa medame ni nalagisa. Go page pa onaa medame ni namogeaasa. Ora dia yapare Yesu Krais nipumi ni penaame paa mea waasa.

13 Abade neme Juda aanu madaa pisude remaa nimimi aba pagemede. Go rabu nemere odome naome su pare Gote-na disaipel onaa wae kedaanu mea kaloa nimu rayo mabebolaasude.

14 Gore neme Juda aanuna lotu mogeaawa niaana Juda akuanuna kone puri waru paloa mogeasude. Go rabu Juda aa yagonuna konere neme ora rabuaasude.

15 Goa pisu pare abade nina amame ni namadisa raburi Gote-me ni nipuna kogono panolo epe kone sua ni mada misa yaa. Goa pua nipumi nipuna kogono panolo yaasa.

16 Goa pua nipuna Si ni mea waasa. Goa pua nipuna Epe Agaana pa su rayona pimi onaa rado rado rayo-para lakelanolo mea waasa. Gote-me nipuna Si ni mea waasa raburi neme aa medaloma agaa namisu.

17 Go page aba aposel pirisimi aanu Jerusalem su-para na-adola pisu. Dia, pare ni Arebia su-para pua piruare oropere Damaskus su-para wala pisu.

18 Orope maali repo patinaloa ni so Jerusalem su-para pua Pita agaa laketa pisu. Nipu raapuri yapi laapo pirisipa.

19 Go raburi neme aposel kogono aa rado meda na-adesu pare Aa Mudu-na ame Jems go aa padane-ma adesu.

20 Go agaa abia nimi pepa madaa tua epenalore Gote-me ni adea-ga gore neme nimi namakiraayo.

21 Oropere ni Siria Silisia su lapo-para pisu.

22 Goa pisu pare Judia su robo ru-nane lotu ada-para kiritae Krais-na onaanumi naa bi pagesimi pare nina ini agaa-para waru na-adesimi.

23 Goa pua nimumi pa onaanuna remaa padane gupa pagesimi: Abade nimu tulalo asapisade aare aba apo mabebolatalo pisade epe agaa mogeaaya page simi.

24 Gote-me ni madaa goa pianu remaa pagesimi-pulu nimumi Gote-na bi minasaasimi.

2

Aposel aanu medalomame Pol raapu kone padane-para isimi

1 Abade maali 14 popenaloa ni Barnabas raapu Jerusalem su-para wala pisipa. Neme Taitus page niaa repo pisima.

2 Gore Gote-me ni agaa mea lagisa-pulu ni pagoa pisu. Ni aa mudu agu raapo ado kiritisu-pulu neme ruru rado piri onaanu-para epe agaa mogetode remaa lakesu. Goa pua nina mogeasu agaa abade pisude page abia page kogono namaoyaalialo nimu agaa lakesude.

3 Taitus ni raapu pirisipa pare nipuna adaarere Grik aa pirisipa. Nipu kimisu aa yapare kiritae aanumi nipuna yogane kepeape agaa mana nalagisimi.

4 Goa pisa pare ora makirae ame niaana amenu medaloma kudiri pua padane-para epa odobasimi. Nimu kudiri pi kone sua niaa piri-para epa odobasimi. Nimuna konemere niaa Yesu Krais raapu epe-rupa piruaema-daa go kone adolalo ipisimi. Nimumi niaa Juda aanuna rekena agaa ratamonalo adolalo ipisimi. Go rekena agaa

nakuralima-daare nimumi niaa rekena agaana rolo-para mapiraalimi kone isimi.

5 Goa pisimi pare niaame Taitus-na yogane kepena pidaa ora nasima. Dia, niaame nimuna agaa ogesi-daa pagola pisimare nimimi page yogane kepene kone sua ora epe agaa mada napagalimi.

6 Goa pisimi pare nimuna aa mudu medalomame kagaa agaa mana meda nalagisimi. Gore nimuna bi rado radore nemere pa yada kone nai pare Gote-mere aa mudununa bi madaa pedo raana naomea.

7 Ora dia, Gote-me ni ruru rado-para epe agaa lakelanolo mea rapasa-daa adesimi. Abade Gote-me Pita Juda ruru piri-para mea rapaasa-rupa ni ruru rado onaa piri-para mea rapaasa.

8 Gore abade Gote-me Pita Juda aanuna rikiraana kogono pinalo puri kasa-rupa ni page Gote-me ruru radona rikiraana kogono panolo puri gisa.

9 Gore Jems-para Pita-para Jon-para nimuri lotu surubape aanu ya-pulu nimumi abade Gote-me ni kogono mea gisa-daa adesimi. Gupa adesimi-pulu nimumi Barnabas saana ki misimi. Niaare ora padane ame baaninu piramona simi. Barnabas saa lapo pa ruru radona rikiraana pua kogono pisipa. Goa palipa pare nimuri Juda aanuna rikiraana kogono pamina sima.

10 Nimumi go agaa padane-rupa agu lagisimi: Niaamere naraame ome onaanu-para kone adaapu waru samina simi. Go konere neme ora raaname omoa oro yaalo go madaa kogono puri paloa pe.

Pol-me Pita-na wae yae penaame maopapaasa

11 Gore Pita Antiok su-para ipisa raburi onaanuna ini agaana agaa mana lakesu. Nipu wae kone isa rabu goa pisu.

12 Abade Jems-na ruru medaloma naipisimi rabu Pita-me ruru radonu raapu eta aba nisa. Goa pisa pare niaana rikiraanare Juda medalomame ruru rado aana yogane kepetalo kone waru isimi-pulu Pita-me nipuna yagonu madaa paalame omesa. Go rabu nipumi wala ruru rado raapu gimoa eta nanoa pa pirisa.

13 Goa pisa rabu Juda aanu medalomame page paala omoa Pita makirae kone isimi. Goa puare nimuna makirae konemere Barnabas-na kone page yola pisimi.

14 Gore nimumi epe agaana pora epe-rupa nakurisimi-daa nimu rayona ini agaana Pita-para gupa lakesu: Nere Juda yapare nena konere su rado-para onaanuna kone madaa aposel su. Goa pea-pulu akeane neme ruru rado-para Juda aanu-na pora kuralepape lo lakelae pae su.

Onaa rayome Yesu kone rulalimi-daare go onaanumi oro yaalo epe-rupa piralimi

15 Ora abade niaa Juda ruru madisimi rabu ora pa pupitagi nape ruru rado-rupadaa namadisimi.
16 Goa pea-ga onaa medame rekena agaa rataliadaare go madaa Gote-na ini agaana redepo ne onaadaa napitia. Dia, pare onaa medame Yesu Krais madaa kone rulalia-daare go onaa padanere Gote-na ora redepo ne onaa tea. Goa pea-ga niaame Yesu Krais madaa kone aba rulaema. Go Krais madaa kone rulalima raburi Gote-na ini agaana redepo ne onaa piruaema. Goa pua rekena agaa kurape kogonodaa dia. Onaa medame rekena agaa kuritalo paliadaare go madaare Gote-me nipu redepo ne onaa-daa natea.
17 Pare pa agaa meda lagialo: Niaame Krais madaa kone rulaawa redepo ne onaa piralima rabu niaame Moses-na rekena agaa napagalima-daare ake palia ya? Go rabu Krais-me niaa pupitagi manainalo lamina ya? Ora dia niaame goa mada natema.
18 Dia, pare neme Juda aanuna rekena agaame niaa oro yaalo mapiraaina agaa gimisude pare go agaa wala makibumaalua go kone ora o ta.
19-20 Juda aanuna rekena agaamere ni oro yaalo kagaa pirape kone nagisadaa naratisima. Dia, Gotme ni lagialia-rupa paluame pi. Nina abana kone Kraisme repena polopea madaa rua omesa-pulu nina bipadaa kone nai. Dia, pare abia Krais nipu nina pu robaa-para pirina abia su amaa pima rabu Gote-na Si madaa kone rulaawa piramina. Gote-na Simi ni odome omesa-pulu nipu ni madaa omesa.
21 Goa pisa-ga neme Gotena epe raba meape kone mada namea rubalua. Dia, pare rekena agaame onaanu mada maredepo yaata peare gore Yesu nipuri pa amaa omesa.

3

Pol-me rekena agaa-para kone rulae yae laapo madaa agaa lakesa

1 Galesia onaanuri nimi maeyae onaa-rupa pimi. Yesu Krais aba nipu repena polopea madaa tu mudiasimi remaa nimimi waru pagesimide. Abiare nimiri ake koneme mabebolaaya?
2 Neme nimi-para agaa mealo: Nimimi Gote-na Holi Spirit misimi raburi gore akepu misimi ya? Nimimi rekena agaa pagoa misimi pare epe agaa pagoa kone rulae yae misimi ya?
3 Ora nimi maeyae-rupa pimi kone salo. Nimimi abade ripimasimi rabu Holi Spirit-mi nimi puri gisa. Gore abiare nimina rekena agaame kogono pubalimi ya?
4 Abade nimi epe agaa madaa kedaa pi yae misimi rabu gore nimimi go kedaa

raapu kone pa misimi ya? Ora dia kone salo.
5 Gore agaa wala meanowa: Gote-me nimi Holi Spirit-na puri gua napiaa kogono nimina rikiraana pisa. Gore nimimi abade epe agaa pagoa kone rulasimi-pulu goa pisa. Nimimi rekena agaa pagoa peme-daa Gote-me go madaa kone naisa.
6 Abraham-na remaare Gote-na buk-mi gupa ta: Abraham-mere Gote kone rulasa-pulu Gote-me go kone adoa ne ora epe redepo ne aa sa.
7 Pagalepa. Goa pisa-pulu onaa medalomame Gote-na epe agaa pagoa kone rulaeme onaanuri gore nimu Abraham-na si wanenu piralimi.
8 Abade Gote-me ruru rado medanu page go agaa adalimi kone isa. Oropere ruru rado piri onaanumi Epe Agaa madaa kone rulaawa epe redepo ne onaa piralimi-daa aba adesa. Gupa adesa-pulu abade Gote-na Epe Agaame Abraham-para lakesa-rupa Gote-na agaa i buk-mi gupa tu isa: Abraham, ne madaare Gote-me su rayona piri onaa epe puri mea mapiraalua sa.
9 Goa lakesa-pulu onaanumi Abraham-rupa kone rulaemere nimumi epe puri padane-rupa mealimi.
10 Yapare onaa rayome rekena agaa ratulalo piri onaanuri wae kedaa mealimi. Gore Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Gote-na rekena agaa i buk madaare onaa rayome go rekena agaa rayo napago kiriteme-pulu nimu ora wae kedaa mealimi ta.
11 Gote-na agaa i buk medame gupa ta: Onaa rayome kone rulalimiri Gote-me go onaare epe redepo ne onaa loa oro yaalo mapiraalia. Goa palia-pulu onaa medame rekena agaa pagoa kuralia-daare Gote-me go onaare epe onaa pi-daa ora natea.
12 Rekena agaare kone rulae yae-daa dia yapare kogono pape kone yaade. Gote-na agaa i buk madaa wala gupa ta: Onaa medame rekena agaa ora rayo pagoa ratalimi-daare gore nipu gorupa oro yaalo mada piralia ta.
13-14 Gote-na epe puriri nipumi Abraham kasare Yesu Krais-me ruru radonu page mea kasa. Krais-me niaa madaa omesa-pulu nipumi rekena agaana kedaa rua niaa mea esepeasa. Go kedaa madaare Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Onaa meda repena polopea madaa tu mudialimiri gore nipu wae kedaa mealia ta. Goa peaga niaame Yesu Krais madaa kone rulaawa abade Gote-me lakesa-rupa Holi Spirit meamina.

Rekena agaame Gote-na pogatu pirape agaa mada namea rubalia

15 Gore nina ame baaninu, neme pa kone meda madaa remaa lagiano. Aa lapome nipu oyae meda madaa agaa padane loa goa papana tepe-daare kone mada naperekealipi. Go

page aa medame apo piane agaa madaa rado meda makibumaawa agaa mada narasalia.

16 Gore Gote-na pogatu pirape agaame Abraham-para nipuna orope sinu-para lakesa. Go agaare Gote-me Juda rayo madaa nalakesa pare aa padane madaa lakesa. Gore nena naaki padane sade-pulu go naaki-rupare ora Krais yaade.

17 Nina agaana re-re gupa: Abade Gote-re ora agaa loa kogono palua-daa ora palua sa. Gore wala orope maali 430 patinaloa rekena agaa mea ipisa. Gore orope ipisade rekena agaamere Gote-na pogatu pirape agaa mada narasalia. Go rekena agaamere Gote-na paliade yaenu mada nabebola talia.

18 Gore Gote-na giape konere rekena agaame mea gialia yalore niaame pogatu pirape agaa mada namealima. Pare Gote-me ora agaa lakesa-pulu nipumi Abraham-para apo pogatu pirape agaa mea kasa.

19 Gore Gote-na pogatu pirape agaamere Abraham aba misa-pulu akeane nimu rekena agaa wala mealimi ya? Gore Gote nipumi onaanu wae yaenu penaame inalo mea waatalo pisa. Goa pua nipumi rekena agaa makibuma Krais mea epena kasa. Go rekena agaare Abraham-me naaki Yesu madialiade di dia naloa gimisa. Go naaki madaare abade Gote-me agaa loa palua mea pisa. Go rekena agaare ensel-numi mea ipua lakesimi. Goa puare nimumi rikiraana ae aa Moses kanaloa Moses-me onaanu mea kasa.

20 Pare Gote-me pogatu pirape agaa Abraham kasa rabu rikiraana ae onaa-para ensel-para meda-parame namea rubisimi. Dia Gote nipuna padanere ora pia.

Rekena agaamere niaa Gote piri-para mea polalo pora waata

21 Gore rekena agaame Gote-na ora pogatu pirape agaa meda rabuniaalia ya? Ora mada dia. Yapare rekena agaa medame niaa oro yaalo epe-rupa mada mapiraalia-daare Gote-me go rekena agaa padane mada gisa.

22 Goa pea pare abia Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Wae koneme onaa rayo rigi-tisade ta. Goa pea-ga niaa rayome Krais madaa kone rulamina. Niaame goa pa-lima rabu Gote-na ora pogatu pirape agaa mada mealima.

23 Abade kone rulape di naopapasa raburi rekena agaame niaa kalabus ada piri onaa-rupa mea adisa. Niaa mea adisa pare niaame orope Krais madaa kone rulatabenalo pirisimi rabu rekena agaame raba misa.

24 Go rekena agaamere niaana tisaa-rupa surubisa. Niaa gupa raba mua Krais epenaloa nipu madaa kone rulatalo pirisima. Kone rulaema rabu Gote-me niaa epe onaa tea.

25 Yapare abiare Kraisme kone rulae kone mea ipisana-daa rekena agaare niaana tisaa-rupa go agaana rolo-para mada napiralima.

Kone rulae yaeme niaa Gote-na si wanenu-rupa mapiraalia

26 Nimi rayome Yesu Krais madaa kone rulaeme rabu Yesu raapu nimi rayo Gote-na si wanenu mada piralimi.
27 Nimi onaanuri abade baptais misimi rabu nimimi Yesuna mamina-rupa maraaeme.
28 Abiare Juda onaanu-para Grik onaanu-para ora rado dia yaade. Goa pua niaa rado kone nasalepape. Go page kogono madaa adini aanu-para pa esepene aanu page niaa rado kone nasalepape. Go page aanu-para onanu-para kone rado rado nasalepape. Dia, pare abia niaa Yesu Krais raapu pima-ga niaa rayo page ora padane-rupa pima.
29 Goa pea-ga nimi Yesuna ruru onaa-rupa pimiri gore nimi Abraham-na madini si wane-rupa page pimi. Goa pea-ga abade Gote-me Abraham madaa agaa goa palua sadeae pisa-pulu nimimi page mealimi.

4

Yesuna kogono mada Gote-na si wane pima

1 Nina agaa medare gupa: Naaki medame nipuna Aapana moae yaenu rayo mealia pare nipu pena naaki ogege aa raburi nipu pa aaraana kogono naaki aba piralia. Goa palia pare orope nipuna aapana moae yae rayo surubalia.
2 Gore nipu ogege aa pirina nipuna oyae surubape aanumi nipu waru surubalimi. Gore nimumi surubama puare Aapame abade mea robo isa yapi di madaa pua gimalimi.
3 Go-rupa page go naaki-rupare Yesu abi naipisa rabu pirua niaa go su yaa lapo surube remonuna kogono pa pirisima.
4 Pare Gote-me nipuna kone sua rabu nipuna naaki su amaa mea epenasa. Oname nipu madinaloa Juda aanuna rekena agaana rolo-para pirisa.
5 Gore niaame Juda aanuna rekena agaa pago pirisima-daa nipumi niaa raba mulalo ipisa. Goa pua nipumi niaa esepenaloare Gote-na si wane-rupa mapiraasa.
6 Goa pua nipuna si wane-rupa piruaema-pulu Gote-me nipuna sina Holi Spirit niaana robaa-para mea gisa. Nipu epa pirua go-rupa Aapa* Gote tea.
7 Goa pea-pulu abia nimiri pa kogono madaa adini aa-rupa napimi pare nipuna si

* **4:6:** Pol-me gupa lakesa: Holi spirit nimi madaa piame Aapa yata rabu nimimi Gote makuaaeme sa. Hibru agaana ame-rupare Arameik agaa simi. Go agaa madaare page AAPA-ya simi. Go agaare Yesu-na adaa agaa padane agaa.

wanenu pimi. Nimi ora Gote-na si wanenu ya-pulu ora Gote-me si wanenu kalape yaenu gialia.

Pol-me Galesia onaanu titame omesa

8 Ora abade nimimi Gote pia kone naisimi pare nimimi pa remonuna kogono adini aanu-rupa pirisimi.

9 Aba gupa pirisimi pare abiare nimimi Gote ora ademe. Yapare Gote-me nimiri aba adea-ga akeane wala su amaa wae kone sua apo puri napane remome surubenalo piralimi ya? Ora nimuna kogono adini aarupare akeane wala pirua pagalimi ya?

10 Oro yaalo nimimi Juda aanuna kagaa yapi di adolalore pa di meda-para maali rabu adolalo peme.

11 Goa peme-daa neme nimi-para kone adaapu sua ni paalame ome. Go nimi madaa neme pe kogonore pa pua etapalia kone i.

12 Gore ame baaninu-ya, nimimi niaa kone padanerupa samina. Gore niri aba nimina kone mua nimirupa abia go pi-daa. Nimimi abade ni-para waea meda napisimide.

13 Nimimi adesimide. Abade ni yaina omesu rabu neme epe agaa meda nimina rikiraana epa lapedepesude.

14 Abade nina yoganere puri napabisa pare nimimi go adaa kogono madaa ni masaa narilasimide. Dia, pare nimimi ni misimide raburi gupa Gote-na enselrupa page Krais Yesu meaperupa ni misimide.

15 Go raburi nimi raaname omesimide pare abiare nimi ake peme? Neme nimina aba pisimide epe kone-rupa madaa lagialo. Abadere nimina ini rasita pisimi yaalore gore ni gula pisimi.

16 Ake ya? Abia ora agaa lagialo-daare nimina iaarupa piralua ya?

17 Ora aa medalomamere nimi omeme peme pare nimuna wae kepo runane mapiraatalo peme. Goa puare nimimi nimuna agaa pago piraliminalo makuaawa peme.

18 Gore pa onaanumi-para epe kone sua omeme palimidaare gore epe ta. Goa pea pare nimimi oro yaalo omeme palimi palo ni nimi raapu piralua rabu nimumi go konere mada gimalimi kone salo.

19 Gore nina nogo naakinu ni nimi madaa radaa gupa pia. Onanumi naaki maditalo masaa naladerupa radaa pia. Go radaa no piralo-ga Yesu Krais-na konere nimina robaa-para waru rulatabaliade rabu go kone pu dia yalia.

20 Abia nimi raapu meda napiralo-pulu ni odo waru pia. Nimi raapu piraluare neme nimi agaa rado meda lagialua. Abia nimina konenu madaa neme kone adaapu salo pare neme akepu raba mealua palo ni maarea.

Hagar-para Sera lapona saa agaa

21 Nimi onaanuri rekena
agaa pagoa go agaana rolo-
para piritalo peme-daa
abia ni agaa gupa mealua:
Nimimiri Moses-na rekena
agaa madaa tisa aanuna
agaa waru pageme ya?
22 Go madaare Gote-na
agaa i buk-mi gupa ta:
Abraham-re naaki lapo
madisa. Goa pisa rabu
pa kogonome adini oname
naaki padane madinaloa
nipuna oreme meda madisa.
23 Goa pisa pare pa
kogonome adini onana
naakiri gore niaa nona
piane madisa. Goa pisa
pare nipuna mupaa oreme
madisa naaki gore Gote-
raapu pogatu pirape agaa
lakesa-pulu go naaki madi-
asa.
24 Go remaa madaare
re gupa niminaatepape:
Apo ona Hagar-re nipu
kogonome adisa-pulu Moses-
na pogatu pirape agaame
onaanu mea pogatua adisa.
Goa pisa pare ore meda
esepene pirisa-rupa Gote-
me pogatu pirape agaame
onaanu ode mapiraaya. Go
aba ripia pogatu pirape
agaare Gote-me Sainai Rudu
madaa mea kasa rabu Moses
rekena agaa waria kasa.
25 Go Sainai Ruduri Arebia
su-para aasa. Go Ruduri ora
Juda onaanuna adaa adaare
Jerusalem su-para nona pi-
ane. Go Juda onaanu pa ko-
gonome adini onaanu-rupa
pirua si wanenu page gupa
pimi.
26 Goa peme pare so
Jerusalem su rado meda
yaa-para aayare Moses-na
rekena agaana rolo-para
napua ia pare niaana loa sae
su aaya.
27 Gote-na agaa i buk-
miri saa agaa meda gupa
ta: Go oname nipuna robaa-
para kaapu sa-daa nogo
naaki namadisa. Pare abia
raana omape. Go ona aba
nogo naaki radaa napina
namadisi pare abia raaname
omea-ga epe-rupa yalape.
Go ona aani gimena pa
pimiri nogo naaki adaapu
madialia. Aani piri onaan-
umi nogo naaki go-rupa
mada namadialimi ta.
28 Amenu, nimiri Gote-
me nipuna pogatu pirape
agaana rolo-para madisa
Aisak nona piane padane-
rupa nipuna si piramonalo
pea.
29 Hagar-na siri niaa-rupa
madisade naakimiri Aisak
kedaa kasa. Go nona pianere
Holi Spirit-na purimiri Aisak
madisa-rupa abia page pa
madini onaanumi niaa
kedaa gialimi.
30 Pare Gote-na agaa i buk-
miri ake ta ya? Gupa ta:
Go pa kogono madaa adini
ona-para nipuna si page nipu
ratu rubamina ta. Gore go pa
kogonome adini onana naaki
pa akepaloa piri naakimi
aaraana moae yaenu mada
namealia ta.
31 Gore goa ta-ga niaare pa
kogono madaa adini onana
sinu-daa dia pare niaare es-
pene onana sinu-rupa pima.

5

Niaare ode akepaloa pimi onaa-rupa piramina

1 Gore Krais-me niaa akepaloa ode mapiraaya. Goa pisa-pulu niaa akepaloa ode onaa-rupa piramina. Goa pea-ga nimiri puri waru paboa pirua adalepape. Gore onaa medalomame rekena agaame nimi wala aditalo palimi-ga waru adalepape.

2 Pagalepa. Niri Pol-me lagialo. Nimina yogane kepetalo palimiri gore Krais-me nimi mada naraba mealia. Ora dia.

3 Wala apo lagialo. Nimiri nimina yogane kepetalo palimi-daare gore nimumi rekena agaa rayo page pagalepape.

4 Pare nimimi rekena agaa pagolalo palimi raburi Gote-me nimiri ora epe redepo ne onaa natea. Dia-ga nimimi goa palimi-daare nimimi Krais gimolalo agu peme. Gote-na epe raba meape kuma pi kone page go rabu gimeme.

5 Pare Holi Spirit-na purimiri niaa raba minalo Gote madaa kone rulamina. Goa pua niaa Gote-me epe redepo ne onaa mapiraalia

6 Gore niaa Yesu Krais raapu pirua nipuna agaa pagoare go yogane kepeape palo nakepeape agaare ora pinawa. Goa pea pare niaamere pedo pua raaname omape kone salima rabu niaana kone rulape kone puri mapalaalia.

7 Abadere nimi epe-rupa Gote-na raana ome pora pamisimide. Gore aapimi pora rado mea waasa-daa epe agaa wala gimisimi ya?

8 Gote-me nimi yaasare nipumi pora rado meda mea waatalo nayaasade.

9 Aanumi saa agaa meda gupa teme: Bret ma-adaa yaape yis ogepusi suare bret rayo ma-adaa yaalia teme.

10 Niaame Aa Mudu raapu piruaema-pulu neme nimi epe-rupa piramina kone rulaayo. Nimimi page go nina kone mealepape. Goa pua nimimi kone rado rado nasalepape. Mo nimina kone mea mabebolaaya aare neme nipu madaa kone narulaato pare mo nipuna waeanu madaare gore nipu kedaa ora mealia.

11 Gore nina ame baaninu-ya, nimi agaa mealo. Pa ona medalomame neme yogane kepeape agaa pa mogeaaya teme. Gore goa to-daare akeane ni kedaa geme pae? Gore neme agaa gorupa to-daare gore repena polopeana agaame onaana kone nabebolalia.

12 Gore mo nimina kone mabebolape aanuri nimumi go nimuna yogane ora kepe rubalepape. Goa pua surake page mu pae aanu pirina kone salo.

13 Amenu, nimiri abade Gote-me nimi pa ode piramina kone sua nimi mapiraasa. Yapare nimimi esepene kone salimi rabu abana konemere nimi surubalia-ga waru

adalepape. Gore nimimi epe pedo pi kone sua nimina amenu raba mu surubalepape.

14 Gore rekena agaa rayona re-re agaa padane-para ia-daa lagialo: Neme nena yogane pedo pe-rupare onaa medanu raapu raana omoa pirape.

15 Yapare nimimi nimina rikiraana ratu yawaama pua yana-rupa pirua yada pu piralimiri nimi waru adalepape. Nimi rayo mao yaawa bebola piralimi.

Holi Spirit-na kone-para abana lo robaa lapona pea

16 Nina agaare go-rupa: Nimiri Holi Spirit-na kone ratua pamualepape. Nimimi goa palimiri abana kone mada gimalimi.

17 Gore niaana abana konemere Holi Spirit rabuaniaatalo pea pare Holi Spirit nipumi page abana wae kone rabuaniaatalo pea. Goa pua nipu lapore iaa-rupa pipi. Goa pea-pulu nimimi pa kone sua pulalo pemeare mada napalimi.

18 Holi Spirit-mi nimi pora mea waatea-daare nimi Moses-na rekena agaana rolo-para napiralimi.

19 Yapare nimimi abana koneme pora mea waatea-daare ona paake rume wae pugu pi kone su pu robaa-para wae kone rekoa gupa palimi.

20 Go rabu makirae wae remonuna bi minasaawa romo malu pu peme. Go page iaa aula pirua yada marekaawa udipa kone su ratu yawo oyae meda adoa epame omo peme. Go abana konemere amealu aaraalu page ruguta. Go page onaanu-para rurunu-para laapo wae kone sua rugulala pu gupa piruaeme.

21 Go rabu nimumi onaa medana oyae pa mu ipa bia no wae yaasa lo maeyae kone page kone rado rado sua go-rupa peme. Abade neme nimi lagisude pare abia page wala go lalo: Onaa rayome go-rupa waea palimiri Gote-na Surube Su-para mada na-adalimi.

22 Yapare Holi Spirit-mi kone guaaya-ga goa pipape. Onaanumi nipuna kone muare pedo pi kone su raana omoa pirua kuma pi kone su pawa epe-rupa piralimi. Go page epe kogono padane pu piralepape.

23 Go rabu nimimi pawasi kone epe-rupa sua piralimi rabu abana kone rabuaniaal-imina. Go epe konenu imiri rekena agaa mabebolaatea pi-daa natema.

24 Yesuna onaa ruru rayome nipu raapu nimuna abana konenuri repena polopea madaa tisimide. Goa pisimi rabu oyae epaame ome kone-para oyae meape kone-para go rayo repena polopea madaa mea tisimide.

25 Holi Spirit-mi niaa epe puri guaaya-pulu nipumi niaana kone rayo page waru surubolalo pea.

26 Goa pea-ga niaame rope ne kone nasamina. Goa pua

niaame amenuna pu robaa-para wae kone namaawa udipa kone page nasamina.

6

Niaana amenu raba mua nimuna kedaa riamina

1 Gore nina ame baaninu, nimimi aa medana waea pina adalimiri gore nimi Holi Spirit mua pimi aanumiri nipuna kone pawasi wala maredepo yaatapape. Goa palimi rabu Satan-me nimi page ko talia-ga nimina kone waru surubalepape.

2 Nimina ame baaninu raba mua nimuna kedaa nimimi mea riaalepape. Goa puare nimimi Krais-na agaa mana pago kiritalimi.

3 Yapare pa aa medame ni Aa mudu kone salia-daare nipumi maeyae kone ia.

4 Onaa rayome nimina kone adoa epe ta palo o ta palo rumaatepape. Gore nipumi epea palia-daare nipumi raaname omalia. Goa pua epea palia-daare nipumi pa onaa meda raapu kogono pua adena kone nasalia.

5 Onaa rayome nimuna peme kogono mada kedaa rialimi.

6 Aa medame Gote-na agaa madaa tisaa pi tea-daare pa piri onaanu page nipu tisaa-rupa wala pirua nimu moge riaalia.

7 Yapare nimimi makirae kone nasalepape. Pa onaa medame Gote mada namaki-ralimi. Aa medame eta nape yae wai poaliare eta ope-naloa nipuna ini wala madaa mea nalia.

8 Aa medame nipuna abana kone saapirua kogono palia-daare go abana wae konemere nipu wae omape etana ini-rupa mea katea. Yapare aa medame Holi Spirit-mi raana ratua go madaa kogono palia-daare go Holi Spirit-mi nipu raba mealia rabu nipu epe eta mua teana oro yaalo epe-rupa piralia.

9 Goa palia-ga niaame epe kone su kogono palima-daare onaa raba mua nag-imalimina. Dia, niaame go kogono nagimaliare epe nape eta wai openaloa no piralima.

10 Goa palima-pulu niaame epe raba meape pora meda adalimare gore niaame onaa rayo-para epe kone kalam-ina. Goa palima-daare ni-aame ora epe kone sua Gote madaa kone rulaawa onaa waru raba meape kone sam-ina.

Pol-me Yesu Krais-na repena polopea raaname omesa

11 Nimimi go pepa adalepa. Neme adaa kobere pensol-me pepa madaa tua nimi piri apo repaato-daa.

12 Mo aa medalomamere nimina yogane kepeatalore nimumi agaa adaapu teme. Gore nimumi gupa teme rabu nimumi aa medalo-mana ini agaa madaa adaa bi mulalo agaa adaapu teme. Go-rupa pemere onaa medalomamere nimu

Yesuna repena polopea madaa kedaa namea kanalo peme.

13 Pare mo aanumi nimuna Juda aanuna rekena agaa waru napageme. Dia, pare nimumi nimina yogane kepeatalo palimi-daare nimina yogane kepeape kone madaa agaa adaapu teme.

14 Goa peme pare Yesu Krais-me nipu aba repena polopea madaa omesa-pulu neme go Aa Mudu Yesu Krais-na kogono madaa agaa adaapu paliminalo toa. Yesu repena polopea madaa omesa. Goa pisa-pulu nipumi su amaa kone waeanu mea rubisa. Goa pisa-pulu neme go yaenu madaa kone rulaawa wae kone nasaniaalua

15 Yogane kepeape yapalo nakepeape yapalo gore ora pinawa. Gote-me niaare kagaa onaa-rupa mapiraaya-pulu go padane madaa kone rulaawa pedo pamina.

16 Gore onaa rayomere go kagaa kone mea pago kural-imiri nimumi epe kuma pi kone-para odo omape kone-para mealimi. Gore Gote-na ruru onaa rayome page go epe kone page mealimi.

17 Abia oge agaa meda la-gialo: Oropere aa medame ni kedaa mada nagialia. Ni Yesuna kogonome adini aa-rupa pi-pulu nina yogane mada kodo suaaya.

18 Amenu, niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe raba meape kone-para epe kuma pi kone raapu mealepa.

Go ora. Apo mada lawade. Ni Pol.

Efesus Ripia Agaa

Efesus agaana re-re gorupa: Gote-me oyae rayosi yaa-para ia yae page supara ia yae page Yesu mada makiritaawa nipuna bina rolo-para ina ta. Goa pua nipuri yae rayona aalu piralia. (1.10) Onaa rayo page Yesu mada epe-rupa pirinaloa lo robaa kumapu sua Yesu mada kone rulaasimi onaanu nimu lo roba padane-para sua pirisimi. Yesuna pisa kogono madare Gote-me onaa rayo wala misa. Goa pua nimu Holi Spirit pa gisa. Go pisamere abade oyae ora gialua lo isa agaa makuainalo pisa. (1.14)

Laapopare Pol-me Kristennuri Krais raapu rabuloa piralepape sa. Goa pua nimu kone padane sua Gote-na pianu ratalimina sa.

Go pepa madaare Pol-me saa agaa adaapu sa. Gore onaa rayo Yesu Krais raapu rabulu pirua ora ruru padane-rupa pimi lo mea waatalo pisa. Gote-na onaare yogane padane-rupa pima. Yesu Krais-re go to yoganena aalu-rupa pia (4.1-16).

Goa pua Yesu Krais-re go ada pigi-rupa aawobaaya (2.19-22). Gote-na onaare ada padane-rupa pimi sa. Yesuri go onana aani-rupa pia sa (5.22-32). Gote-me nipuna onaa madaa pulalo pea epea-nu waru adema sa.

Robonu gupa adamina:

Epe-rupa piralepape agaa (1.1-2)
Krais-na agaa mana epe (1.3–3.21)
Kagaa piruape kone wasupare Yesu madaa opea (4.1–6.20)
Epe-rupa piralepape agaa (6.21-24)

Gote-me Yesu madaare niaa epe onaa ma-aulaaya

1 Ni Pol-re Gote-me nipuna epe kone ni gua ni Yesu Krais-na agaa mogeape aa mapiraasa. Neme go pepa tua nimi Gote-na onaa pimipara repaato. Nimi Efesus su-para piri onaanumiri Yesu Krais madaa epe-rupa kone rula piralepa.

2 Niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais lapona epe raba meape kone-para kuma pi kone nimina robaa-para ina.

Yesu madaa niaa yaa-para i yaenu gialia

3 Gore niaame niaana Aa Mudu Yesu Krais nipuna Aapa Gote-na bi minasaamina. Niaa Krais raapu piruaema rabu Gote-me yaapara piri Holi Spirit-na epe oyae rayo niaa guaaya.

4 Abade Gote-me go su yaa laapo abi nawarisa rabu nipumi niaa raba mealua loa nipuna nogo naaki Krais raapu mapiraasa. Goa pisare nipuna ini agaa madaa niaame waea nasaapirua epe onaanu piraminalo pisa.

5 Abade nipumi niaa raana waru omoa kone sua Yesu

Krais-mi niaa raba mina kone isa. Niaa nipu raapu piramona kone sua Krais su amaa mea rapaasa.

6 Gore Gote-me ora epe raba meape kone sua nipuna epe naaki pa mea rapasa-pulu niaame Gote nipuna bi minasaamina.

7 Gore Krais-me nipuna yaapi mea koyasa-pulu niaana waeanu raakepe rubaawa niaa epe-rupa mapiraasa. Goa pua Gote-me niaa ora yaalo pirapena waru raba misa.

8 Nipumi niaa raba misa rabu epe kone niaana robaa-para rulaatebea. Goa pua nipumi epe kone sua niaa go epe kone rayo gisa.

9 Go konere abade nipumi kudiri pi isa pare abia go kone niaa mea waata.

10 Gote-me abade go isa konena re-re go-rupa: Orope nipuna yapi di epenaloa nipumi su yaa lapo-para warini oyae rayo mea kiri-talia. Goa puare Yesu nipuri ora mudu padane piralia.

11 Gote-me oro yaalo pulalo palia yaere nipuna raaname pea-pulu ora aba ripia nipuna kone ratua niaa nipuna ruru-rupa Yesu raapu mapiraasa.

12 Gore niaare aba Yesu Krais madaa kone rulaema-pulu niaame Gote-na epe paana purina bi minasaam-ina.

13 Nimimi page aba gupa pisimi. Nimimi ora agaa aba pagoare Yesu Krais madaa kone rulasimi. Go Epe Agaa pagesimi-pulu oro yaalo kagaa pirape kone misimi. Goa pua Gote-me Holi Spirit gialua sa-rupa nipumi gua sana nimi nipuna onaa mapiraawa gialua ta yae ora gu madia yalia.

14 Go Holi Spirit-ri niaana lo robaa-para rulaatebea-pulu Gote-me pogatu pirape agaa niaa nipuna onaa mada ora palia. Goa pua Gote-me niaa raba mua esepesa-daa nipuna bi minasaamina.

Pol-me Efesus onaa raba minalo beten laasa

15 Goa pua nimimi Aa Mudu Yesu madaa kone rulaeme remaa pagawa. Go page nimimi Gote-na ruru onaanu raapu epe raana omape kone aba imi remaa pagawa.

16 Nimimi goa peme-pulu oro yaalo neme Gote-para ora pi to. Neme oro yaalo nimi madaa kone mapiraawa beten laayo.

17 Neme niaana Aa Mudu Yesu Krais epe Aapa Gote-para beten oro yaalo laawa aayo. Gore Gote-me nimi Holi Spirit ginalo beten laayo. Holi Spirit-miri Gote-na agaare nimina kone-para inalo beten laayo. Goa pua nimimi Gote-na kone waru mua kone mealiminalo beten laayo.

18 Neme nimina robaa-para paa epenalo beten to. Goa pua nipumi nimi raba misa-ga nipu ado pirape konena re waru adalimina. Goa pua nipuna ora epe puri nimi gialia rabu adalimina. Go yaenuri nipuna onaa niaa

ginalo agaa sa-daa nimimi adaliminalo beten to.
19 Gore niaame kone rulaema rabu oro yaalo nipumi puri guaaya-daa go kone adaliminalo beten to. Go adaa puriri niaana robaa-para rulatabea.
20 Go purimi page abade Krais matmat-para ro-gaasimi pare Gote-me nipu wala marekaasa. Nipu so yaa-para Gote-na popo ki-nane mea mapiraasa.
21 Abiare Krais-me so yaa-para pirua surube ensel-nu page ensel mudu aanu page remona asubaanu page go rayo madaare Yesu ora aa mudu padane piruaaya. Goa pua nipu abia go su yaa-para piri onaanu page wala orope warialiade su yaa laapona piralimi onaanu page nipumi adaa bi mua nimuna Aa Mudu padane piralia.
22 Yesu ora mudu ya-pulu Gote-me oyae rayo Krais-na aa rolo-para mea kirita isa. Goa pua Gote-me Krais ora kone rulae onaanuna Aa Mudu mapiraasa.
23 Goa pea-ga Krais-na onaa rayore ora Krais-na yogane nona piane piramina. Krais-me oyae rayo rulatabea-pulu nipuna yogane-rupa pimi.

2

Gote-me niaa aba ome onaare Yesu raapu kagaa mapiraaya

1 Abade nimimiri Gote-na agaa gimoa pupitagi nisimi-pulu nimina wasupanu ora omesimi.
2 Go raburi abade nimi go su amaa pirua wae on-aanu raapu pirisimide. Goa pua nimimi wae ensel-nuna surube aanuna kone ratu pirisimi. Go wae remomere Gote-na agaa rasini onaa-nuna aaraa aawa surubesa.
3 Abade niaa rayore go wae onaanu raapu pirua niaana abana koneme waeanu rayo pa pu pirisima. Niaame go abana kone pa saapirua niaana tona raana ratu pirisima. Niaa rayo wae onaa-rupa pirisima-pulu Gote-na ratu yawape kone niaa madaa page isa.
4 Gupa pirisima pare Gote-me niaa madaa odo adaape omoa pedo pu raaname ora omesa.
5 Goa pua niaame nipuna agaa napagoa niaana wasupa ome onaa-rupa pirisima rabu Gote-me niaa ora odome waru omoa raba misa. Goa pisa-pulu nipumi niaare Krais raapu oro yaalo padane-para mapiraasa.
6 Goa pua nipumi niaa marekaawa Yesu Krais raapu mapiraasa. Goa pisa rabu niaame so yaa-para pia Krais raapu piruaema.
7 Nipumi goa pisare nipuna epe kone rayo oro yaalo orope pirape onaanumi adena kone sua pisa. Goa pua Gote-me niaa pedo pu raana ome Yesu Krais niaa raba minalo mea rapaasa.
8 Gote-me nimi epe raba

meape kone gisa-pulu nimimi Krais madaa kone rulaawa oro yaalo kagaa piraama laama palima. Go konere niaame pula pisima-rupadaa dia pare Gote-me niaa pa ode gisa.

9 Goa pua niaame yae meda mada napalima-pulu niaana bi naminasaamina.

10 Gote-me niaa warisa-pulu Yesu Krais raapu niaa onaa kagaa-rupa mapiraasa. Goa pua niaame nipuna epe kogono pamina. Abade Gote-me niaa go epe kogono pam-inalo nipumi go kogono aba managola sasa.

Krais-me ruru lapo padane ma-aulaaya

11 Mo Juda ruru nimumi nimuna yogane kepeteme. Goa pua nimumi ruru rado onaanuri yogane nakepene aanu teme. Goa teme-pulu nimi kone waru sua nimina aba pisimide yae madaa kone niminaatepape.

12 Go raburi nimi abade Krais raapu re-para napirisimide. Nimi ruru ora rado pirisimi-pulu Gote-na Israel onaanu raapu napirisimide. Gote-me pogatu pirape agaa nipuna Juda ruru lakesa-pulu nimi ruru radonumi go palua ne kogono waru na-adesimi. Goa pua nimi go su amaa pa piraama pisimi rabunimi Gote madaa kone narulaawa pirisimi.

13 Abadere nimi rarane pirisimi pare abia Krais-na yaapimi nimi makiritaaya rabu Yesu Krais nipu raapu re-para pimi.

14 Abadere Juda aanumi nimi ruru radonu raapu yada pisimi. Go yadamere nimuna rikiraana kepo-rupa aasa. Goa pisa pare Krais nipu omesa rabu go kepo lakepe rubaawa nipi lapo wala ruru padane-rupa mea kiritasa.

15 Goa pua Krais-me Juda aanuna rekena agaa rayo mea rubisa. Go rekena agaana pora-para agaa mana lapo rata mea rubisa. Nipumi goa pisa rabu Juda ruru radonu ora padane-para mea kiritaawa wala kagaa ruru padane mapiraasa. Go kagaa ruru padane ora nipu raapu ora epe-rupa mapiraasa.

16 Nipu repena polopea madaa omesa rabu go ruru lapo makibumaawa yogane padane-rupa mapiraasa. Go repena polopea madaare iaa ausimide kone rayo mea rubisa.

17 Krais ipisa rabu nipumi Gote-na epe-rupa pirape agaa mogeasa. Goa pisa rabu nipumi Gote adaalu-para pirisimi ruru rado page lakesa. Niaa Gote re-para pirisimade Juda aanu ruru page lagisa.

18 Niaa Juda aanu-para ruru rado onaanu-para Krais madaa kone padane sua niaana Aapa Gote piri-para mada palima. Niaa Holi Spirit padane muaema-pulu Krais-me Aapana pora niaa mea waatea.

19 Goa pea-pulu abiare nimi ruru rado onaanu page yada taepe onaa-rupa napima. Dia, abia nimiri Gote-na onaanu pirua ruru padane-rupa pimi.

20 Goa pua nimimiri Gote-na ada-rupa pisa. Nipumi niaa aposel kogono aanu-para Gote-na agaa lakene aanu-para go aanuri ada daa-rupa awesa. Gote-me go ada pulalo pisa-are Yesu Krais-re ora niaana ada pigi-rupa mapiraasa.

21 Go adana puri rayore Yesu madaa makibumaawa puri mapalaasa. Goa pua nipumi Aa Mudu-na epe lotu ada-rupa wariaa ma-adaa yaaya.

22 Goa pea-ga Holi Spirit ada waria robaa-para pirua Gote page go ada-para pia. Goa pua nimi Krais raapu pirua nipumi nimi ora kone rulae onaa rayo makibumaawa nipuna ada-rupa pimi.

3

Pa onaanu Epe Agaa lakelape kogono paaya

1 Goa pea-ga ni Pol-re neme nimi ruru rado piri onaanu raba mulalo ni Yesu Krais-na kogono madaa kalabus ada-para pi.

2 Gote-me ni epe raba meape kone gua nimi raba meape kogono gisadere pagesimide kone salo.

3 Go konere Gote-me abade kudiri pu isade pare nipumi ni lagisa. Go madaare aba neme agaa rudusi pepa madaa tua nimi piri-parao taasude.

4 Nimimi go agaa dipial-imiri neme Krais-na kudiri pi agaa makuaaliminalo tu o taasude.

5 Oro yaalo abade Gote-me go kudiri pi agaare epe-rupa penaame namea waasa. Goa pisa pare abia Gote-na Holi Spirit-miri nipuna epe aposel kogono aanu-para Gote-na agaa lakene aanu-para penaame lapaeme.

6 Go agaana kudiri remaare go-rupa: Epe agaamere nimi ruru rado onaanuri niaa Juda onnanu raapu meda-para pirua Gote-na epe raba meape kone meamina. Go nimi ruru rado onaanuri Juda aanu raapu yogane padane makibumaawa ruru padane pimi. Goa puare Gote-me Yesu Krais madaa pogatu pirape agaa gisa-pulu nimi page epe-rupa mada pitimi.

7 Gote-me niri go epe agaana kogono raba mi aa mapiraasa. Nipumi ni go kogono panolo epe puri mapalaawa kone epe-raapu gisa.

8 Niri Gote-na ruruna aa ya-pulu rolo-para pawa pirisu. Go pirisu pare nipumi ni madaa epe kone sua onaa ruru rado meda nipuna Epe Agaa lakelanolo kogono gisa. Goa pea-daa neme Krais-na raana omape Epe Agaa lakelaluame pi.

9 Goa pua onaa rayo Gote-na kudiri pu pagaa i kone minalo mea waato. Gote-re nipu su yaa rayo wariaa

nipumi onaana kone rayore oro yaalo pa kudiri pu paga isa.
10 Gore abade nipumi page pagaa isa pare abiare nipuna ruru padanere go epe kudiri pi agaa penaame pageme. Go raburi so ensel-na mudunu-para so yaa-para piri remonu page Gote-na rado rado makuaae kone adenalo abia nipumi penaame mea waata.
11 Goa pua Gote-me abade kone sua niaana Aa Mudu Yesu Krais-me mo kogono mea walapa pisa.
12 Goa pea-daa abiare niaame nipu madaa kone rulaawa Yesu raapu piramina. Goa pea-ga niaame paalame naomamina. Gote-na ini agaana epe onaa-rupa rekamina.
13 Goa pea-pulu abia neme nimi-para agaa gupa lalo: Nimi madaa kedaa rua nimi raba mulalo pi. Goa pea-ga nimina robaa-para kedaa namealepape.

Efesus onaanu Yesu raaname omalepape

14 Gote-me goa pisa-pulu neme Aapana ini agaana rumu koba pua beten lo aayo.
15 Go Aapamere onaa rayo so yaa-para pimi page niaa go su amaa aema page nipuna epe bi niaa madaa masaaya.
16 Neme beten gupa to: Nipuna epe kone rayo gua nimina pu robaa-para Holi Spirit mapiraawa puri waru ginalo beten laayo.
17 Nimimi kone rulaemedaa Krais nipu nimina pu robaa-para pirinalo beten to. Goa pua Gote-me nipuna raana omape kone masalia rabu nimi puri paboa aalimi. Gupa repena pitaa no su-para odobaawa puri mapalaaya-rupa nimi puri paboa rekaliminalo beten laayo.
18 Goa pua nimi Gote-na ruru onaa rayo raapu pirua puri mealepape. Goa puare Yesuna odome ome konere ora adaa yaa-mama pua waru adaape palia-ga nimimi adalimina.
19 Gore nimi Yesuna raana ome konere waru adalimina. Goa pea pare nipuna epe kone ora rulatabea-pulu rayo ora mada na-adalimi. Gupa mu piralimiri Gote-na epe kone i yae rayore nimi madaa ora waru rulatabena.
20 Gore nipuna puri adaape niaame makuaawa adapere kone-para beten teme rabu nipuna purina agaa pa ogesi adema. Go purimiri niaana robaa-para kogono pea-pulu nipuna bi ora minasaamina.
21 Goa pea-pulu Gote-na ruru onaanu Yesu Krais-na bimi puri mapalaaya. Goa pua orope page abia page Gote-na bi minasaama pua oro yaalo minasaamina. Gore ora yaade.

4

Niaa Krais-na onaare Krais-na yogane-rupa pima

1 Niri Aa Mudu-na kogono madaa ni kalabus ada-para

piruaayo. Gore abade Gote-me nimi yaaloa epe pora kuraminalo mapiraasa. Nimi go kone mogea piraliminalo lagialo.

2 Nimi rayo onaanuna rikiraana pawa pirua nimina bi naminasaatepape. Pa pawa aawae onaanu-rupa piralepape. Nimimi nimina ame baaninu epe raana pi kone sua nimu raba mealepape.

3 Holi Spirit-mi niaa rayo padane piraminalo kone guaaya. Goa pea-ga nimimi puri paloa go konere waru irulu saapiralepape.

4 Niaa rayo ora to yogane padane-rupa gea-pulu Holi Spirit padane muaema. Go-rupa page Gote-me niaa yae padane-rupa ginalo surubema.

5 Go page ora Aa Mudu padane-ma pia-pulu niaame nipu padane kone rulaawa baptais padane meamina.

6 Go page Gote ora padane pirua nipu onaa rayona Aapa pia. Nipuri ora niaa rayona Aa Mudu pirua niaana rikiraana kogono pua onaa rayona robaa-para pia.

7 Krais-me niaa padane padane laatapu epe raana pi yaenu pa gisa.

8 Go pa giape yaere Gote-na buk madaa gupa tu ia:

Nipumi so yaa madaa pisa
rabu kalabus piri on-
aanu mea pisa.
Nipumi pa kane yaenu on-
aanu rumaa kasa.

9 Go agaa so yaa madaa pisana re-re akepu ya? Go agaare aba ripia nipu su rolo-nane* aba ipisa. Goa pua so yaa madaa wala pisa.

10 Goa pea-ga mo aa aba no su rolo-nane ipisa aare nipu wala so yaa madaanane page wala pisa. Nipu ora so yaa ru-nanena madaanane page pisa. Goa pua nipumi su yaa rayo marulaatabasa.

11 Go nipu padane-ma mere onaanu-para puri go-rupa pa kasa: Nipumi onaa medalomare aposel kogono aanu mapiraasa. Medalomare Gote-na agaa lakene aa mapiraasa. Medalomare epe agaa mogeape aanu mapiraasa. Onaa medalomare kone rulae onaanuna surube aanu mapiraasa. Medalomare tisa onaanu mapiraasa.

12 Nipumi go-rupa pua Gote-na onaa raba minalo puri gisa. Goa pea-pulu niaame nipuna epe kogono palimadaare Yesu Krais-na yogane ora waru adaa yalia.

13 Goa pua niaa rayome kone padane sua Gote-na Simi palimina kone ia ratua pamina. Go rabu niaa ora onaa piralima. Go rabu Krais-na puri page nipuna kone page niaana robaa-para ora waru marulaatabaina.

14 Go rabu page niaa wala

* **4:9:** Pol-me goa sa: Krais ipuare wae su ru-para aba popa piruare wala oropere yaa madaa ora sone pisa. Goa sa pare makuaae aa medalomame Krais aba su amaa ipisa pare go-rupa ora sone wala pisa teme.

oge nogo naaki-rupa napiramina. Nogo naaki pima rabu pa po ripu agaa pagoa kone laapo sua pima. Makirae agaa-para yaa agaa ne aanu-para pa kone rulaema. Goa pua niaa pupitagi noa pima.
15 Abiare niaame onaa raapu epe raana omape kone sua ora agaa padane lamina. Goa puare ora onaa pirua niaana Aa Mudu Krais-ri nipu padane raapu piramina.
16 Go aa mudumi niaa nipuna yogane-rupa makibumaalia. Goa pua niaa nipuna yoganeme raba mua niaa rayo medaa-para pogatea. Goa puare yogane padane pirua onaa padane padane laatapumi epe raana omape kone sua yogane puri minalo kogono pamina.

Krais-na onaare pora kagaa madaa pamuamina

17 Goa pea-pulu neme nimi-para agaa meda Aa Mudu-na bimi madaa puri paloa lagialo: Nimi ribaane-para piri wae onaa-rupa wala napiralepape. Gore nimuna kone rayo ora o ta.
18 Nimuna konere ribaa ta. Goa pea-ga nimuna lo robaa rogaa imi-pulu epe kone nasua pimi-pulu Gote-na kagaa epe kone gimeme.
19 Nimu waea pua yala napoteme-pulu nimu ora wae-rupa pirua nimuna konere ora pugu pi yaenu papena rekea.
20 Pare nimimi abade Yesu Krais madaa kone wae namisimi.
21 Nimimi Krais-na agaare aba pagesimi kone salo. Goa pua nimi Krais-na disaipel onaa pimi-pulu ora agaa aba mogeasimi.
22 Goa pea-ga abana kone gimalepape. Go abana kone su pirisimi rabu nimi abana koneme nimi mea surubua rogaa isa.
23 Abiare nimina kone-para lo robaanu kagaa rado epe mealepape.
24 Goa pua nimi kagaa kone su piralepape. Gote-me go kone kagaare ora nipuna-ga niaa gisa. Go kagaa konere mua temana ora epe-rupa mada pago piramina.
25 Goa pea-ga nimimi yaa agaa lape konere gimalepape. Nimimi ame baaninu-parare ora agaa ria tapape. Niaa rayore yogane padane-rupa pima-ga goa pipape.
26 Nimimi ratu yawal-imiri go konemere pupitagi manalia-ga gimalepape. Go ratu yawe konere naare pabola palia rabu ora gimalepape.
27 Gore nimina kone-parare Satan odobatalo piaga waru surubalepape.
28 Gore aa meda ne paake noaayere go kone gimoa kogono pape. Goa pua nena kimiri nimu raba mua naraa onaa medaloma page raba mealepape.
29 Nimina agaame waea meda natapape. Dia, nimiri epe raba meape agaa agu tapape. Gore aa medana robaa-para kedaa

palia-daare go aa-na kone puri mapalaatalo epe agaa tapape. Goa pua nimina agaa pagalimide onaanu-para epe agaa laketapape.

30 Nimimi Gote-na Holi Spirit-ri niaana robaa-para pia-ga kedaa nakatapape. Gote-me nimi nipuna ruru mapiraatalo nipuna Holi Spirit mea gisa. Gupa gisa-pulu orope yapi di epalia rabu niaa maesepeaawa waea ora napamina.

31 Nimimi nimina robaa-para ia wae konenu rayo mea rubalepape. Go ratu yawape kone-para pu oyape kone-para wae-rupa rekape kone-para ero agaa-para wae agaa yala polape kone-para go rayo gimalepape.

32 Go wae kone rasua nimina ame baaninu-para epe kone sua pawa pi-ralepape. Gore Krais-me nimi madaa omesa-pulu Gote-me nimina wae yaenu mea rubisa. Goa pea-ga nimimi ame baaninuna wae yaenu rakepeatepape.

5

Niaare epe paana piram-ina

1 Nimi Gote-na epe nogo naaki piralimina nipuna agaa ratalepape.

2 Nimimi pa onaa medaloma raana omoa pedo pu piralepape. Gore Yesumi page niaa madaa raaname omoa pedo pua su amaa ipua sana niaa madaa omesa. Yesumi goa pisare Gote-para miru irua epe rede pi kaa opoa mea kasa.

3 Gore nimi Gote-na ruru pimi-ga aa paake rumi kone-para wae yala polape kone-para epame omape kone page gimalepape. Gore wala nimina rikiraana go yaenuna pi page naopenaat-apape.

4 Nimimi agaa waenu nalo rapa agaa ratu yawe nalo agaa waenu nalo wae ero ne agaanu natapape. Gonu napipape pare nimimi Gote-para ora pi tapape.

5 Nimimi waru pagalepa. Aa meda nipu paake onaa yone aa page yala polape kone i aa page epame omape kone i aa page go piane aanu-miri Krais-para Gote laapona Surube Su mada napalimi. Go kone rayore ora pa re-mona bi minasaape kone yaade.

6 Nimimi waru adalepape. Aa medalomame nimi omeme pua go wae pora-para nimi lamua palimi. Apo yae madaare Gote-na agaa rasua waea peme-pulu nipu ratu yawea.

7 Goa pea-ga nimimi nimu raapu padane-para napiralepape.

8 Abade nimi su ribaane-para pirisimide pare abia Aa Mudumi nimiri epe paa pi-para mea mapiraaya. Goa pea-ga nimiri paa pi onaa-rupa pora pamualepape.

9 Go epe paa-para piru-aema rabu epe kone marekaawa epe redepo ne

kone rayo-para ora agaa rayome puri mapalaaya.
10 Nimiri Aa Mudu-na raaname mealimina kone ia yae mealimina.
11 Nimi abana kone pa saapimi aanu raapu napiralepape. Go onaare pa ribaane-para piritalo waea peme. Nimimi gupa napipape. Onaa rayo raana omoa goa pemere epe paa mea waatapape.
12 Nimuna kudiri pi yaenu pa agaame lapere ni yala pea.
13 Gore nimimi apo waea peme onaanu epe paa-para penaame mea salimiri go kone waena re mada adalimi. Goa pua onaa medaloma epe paa-para mea mapiraalia.
14 Go madaare Gote-na agaame gupa ta:

U patea aare aipapulu rekape.
Ne tapa-para wala gimoa rekaina.
Go rabu Krais-na epe paa ne madaa epenaloa marekaaina.

15 Goa pea-ga nimimi pora pamu pimi-rupa waru adalepape. Nimi kone nai aa-rupa napiralepape pare kone makuaae aa-rupa piralipape.
16 Abiare niaa go pima raburi ora wae yapina pima. Goa pea-pulu epe kogono asapu pamina.
17 Goa pua nimi maeyae onaa-rupa napiralepape pare Aa Mudu-na kone mu piralepape.
18 Nimimi ipa bia nanalepape. Dia, go ipa-mere nimi maeyawa maoyaalia. Goa palia-ga nimina robaa-para Gote-na Holi Spirit mua rulatabena tapape.
19 Nimimi ame baaninu raapu epe buk yaasa lo epe mat yaasa lo epe lotu yaasa page lo puri ginalo piralepape. Nimina robaa-para epe kone rulatabalia rabu Aa Mudu-para page epe agaa-para epe yaasa madaa loa pipape.
20 Oro yaalo nimimi Aapa Gote-para oyaenu rayo madaa ora pi tapape. Goa puare niaana Aa Mudu Yesu Krais-na bi loa mealepape.

Repaayana agaa

21 Nimimi Krais-na bi minasaawa nimina ame baaninu raapu epe kone su pawa piralepape.
22 Nimi onanumiri nimina aanininuna agaa pago piralepape. Goa palimi rabu Aa Mudu-na agaa pago piralimi.
23 Gore aame ona surubea-rupa go-rupa madaa Krais-me Gote-na ruru surubea. Gote-na rururi Krais-na to yogane pima. Nipumi niaa kabisa-pulu nipuna onaa pima.
24 Gore Gote-na rurumi Krais-na kone rolo-para pimi-rupa nimi onanu page nimina aanininuna epe agaa rolo-para piralepape.
25 Nimi aanumi page nimina ore madaa raaname omoa pedo pu piralepape. Krais-me Gote-na ruru madaa raaname omoa pedo

pua omesa-pulu go-rupa pipape.
26 Krais-me mo ruru Gote katalo pisa-pulu goa palia. Go ruru kasa rabu abare ipa-para epe agaa raapu radepea kasa.
27 Nipumi mo ruru ora nipuna ini agaana epe-rupa aina kone isa. Goa pua nipuna ruru ora pupitagi nano waea napu piramina. Nipuna konere niaa nipuna ruru mapiraatalo pisa-pulu niaa ora epe-rupa piramina. Niaa wae yae meda naina kone isa.
28 Goa pea-ga nimi aanumi nimina yogane madaa pedo pu piralemede-rupare nimina orenu madaa pedo pipape.
29-30 Aa medame nipuna yogane ronome naomea. Dia, pare nipumi eta kaloa waru surubea. Niaare Krais-na yogane-rupa pima-ga nipuna ruru surubea-rupa surubamina.
31 Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Ona nena agi aaraa lapo gimoa aani raapu ora padane-rupa piralipina. Go page aa nipuna agi aaraa gimoa ona raapu pandane-rupa pirina.
32 Go agaare ora agaa adaapu ia-ga pagalepa. Go agaare Krais-para nipuna onaa-para epe-rupa piram-inalo lagiala kone salo.
33 Goa pea pare go agaare nimimi page pagalimina. Aa rayome nimuna bipa nimu raaname omoa pedo pu piraemede-rupare ore madaa go kone padane-rupa salepape. Ona rayome page nimina aa nina agaa pagalepape.

6

Nogo naaki agi aaraa ray-ona agaa

1 Nimi nogo naakinumiri nimina ama aapana agaa waru pagalepape. Goa palimi-daare ora epe agaa mana waru mealimi.
2 Gore Gote-na agaa i buk madaa gupa ia: Nena ama aapa lapona agaa waru pa-galepape. Go agaa mana madaare Gote-me ora pogatu pirape agaa epe-rupa gupa sa:
3 Nimimi goa palimiri epe-rupa pirua go su amaa adaalupu mada piralimi sa.
4 Nimi agi aaraanu nimiri nimina nogo naakina kone namao yaawa ratu naayawena tapape. Dia, nimimi nimu waru Aa Mudu-na bimi suruboa Gote-na agaa waru lakeloa nimu waru mapiraatepape.

Kogono naaki-para su-rubea aa lapona agaa

5 Nimi pa kogono madaa adini naakinuri nimina kogonona aaraa madaa paalame omoa nipuna agaa pagalepape. Goa puare makirae kone nasua nimimi Krais-na kogono peme-rupa pipape.
6 Gore nimumi ne ora epe naaki kone inalo nimuna ini agaa madaa pa kogono agu napipape. Dia, pare nimi Krais-na kogonome adini naaki-rupa pirua Gote-na

kone nimina robaa-para mea sua kogono pipape.

7 Gore nimimi kone waru epe-rupa sua kogono pipape. Nimi goa palimiri pa onaanuna kogono paema kone nasalepape. Dia, pare ora Aa Mudu-na kogono-rupa pipape.

8 Gore nimimi go agaa waru pagalepa. Aa medame kogono epe-rupa palia raburi gore Aa Mudumi epe yoto katea. Gore nipu kogono adini aa yalia page kogono esepene aa yalia page yoto katea.

9 Nimi kogono surube aanumiri nimu kogono aanupara page epeaanu agu pipape. Paala masaape kone page gimalepape. Pagalepa. Nimi kogono surube aanu page kogono madaa adini aanu page gore ora yaa-para pia Adaa Aa padane pirua onaa rayo kone padane samonalo pea.

Kone rulae onaare yada pape onaanu-rupa piralepa

10 Gore neme go agaare gupa lo kiritalua: Nimimi Aa Mudu raapu pirua puri paloa kone rulaawa nimina robaa-para nipuna epe puri mealepape.

11 Gote-me nimi soldia-na yada pape yaenu guaaya-ga mea salepape. Goa palimiri epe-rupa oro yaalo pirua Satan-na makirae kone page mada gimalimi.

12 Gore niaame onaanu raapu yada napema pare so yaa-para piri wae remonuna puri raapu yada pema. Niaame go wae ribaa surube puri pane remonu raapu yada pema. Go page niaame wae ensel mudunu surube ensel-nu raapu yada pema.

13 Goa pea-ga nimimi Gotena yada pape oyaenu mea salepape. Goa palimiri wae yapi di raburi iaame nimi tulalo palimi rabu puri paloa mada rekalimi. Goa pua nimimi Satan raapu yada paa-mama pua yada pu kirituare nimina su-para puri paboa piralimi.

14 Gore nimiri go-rupa puri waru paloa piritalore gupa pipape: Epe agaare puri pane aako lete-rupa yamalepape. Epe redepo ne konere kapa yome warini yae-rupame nimina aako madaa maraatepape.

15 Gore nimi managola palae piruare Gote-na Epe Agaame epe-rupa pirape madaa laketapape. Nimimi go konere aariti-rupa maraatepape.

16 Gore nimimi oro yaalo nimina puri pane kone rulaere gore nimina ralubirupa mea madialepape. Go ralubi madaare Satan-me etaane repena sulaa ralade nona piane pialia rabu madaa agalu palia.

17 Nimi oro yaalo kagaa piraama laama pope konere nimina kapa yome warini raguna-rupa adipape. Nimi Holi Spirit-na rai kutu gina loare gore Gote-na epe agaarupa ripinaalepape.

18 Nimimi oro yaalo Gote-me raba minalo beten

tapape. Holi Spirit-mi kone gialiade-rupare nimimi beten rado rado madaa teme. Goa pea-ga waru ado pirua beten nagimalepape. Goa puare oro yaalo nimimi Gote-na onaa medaloma raba minalo beten tapape.

19 Gore nimimi ni raba minalore beten gupa laketapape: Neme agaa laketoa rabu Gote-me paala ome kone mea rubinalo beten tapape. Go raburi neme epe agaa madaare ruru radopara Gote-na kudiri pi kone mada laketoa.

20 Niri go epe agaa lakene aana kogono pawa. Go madaare ni kalabus adapara pate. Gore epe agaa laketoa rabu neme puri waru paloa Gote-na agaa lakelanolo Gote yaaloa beten tapape.

Agaa medaloma

21 Gore neme pisude kogono rayo-para nina piruaayo-rupa Tikikus-mi nimi lagialia. Tikikus-ri ora niaana epe raba mi aa pirua kone padane sua Aa Mudu-na kogono waru pea.

22 Niaame ake pisima go remaa pagaliminalo neme Tikikus mea rapaato. Go remaa pagalimi agaamere nimina pu robaa puri mapalaalia.

23 Niaana Aapa Gote-para Aa Mudu Yesu Krais laapome ame baaninu nimi rayo-para kuma pi kone-para raana omape kone-para kone rulape kone raapu waru mealimina.

24 Goa puare onaa rayore nimimi niaana Aa Mudu Yesu Krais madaa oro yaalo raana omape kone sua pedo pu kone salimiri gore Gote-na epe raba meape kone mealimina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Filipai
Ripia Agaa

Pol-me ipa solwara kenaawa mo Yurop su-para puare mo Mesadonia su-para ia-daare Filipai su-para epe agaa moge riaasa (Aposol 16.6-15). Oropere adaare meda-para pisa rabu nipu kalabus ada-para adisimi. Nipu pirua pagesa pare aa medalomame Filipai su-para piri Kristen onaana kone rulae yae mabebolaaeme simi. Pol-me Filipai su-para rapaasa pepa dipialema raburi Pol kone kedaa mi agaa meda na-adalema. Dia, pare nipu Yesu madaa kone rulaawa pedo pu pirisa.

Aba ripiare Pol ora mone oyae dia sa. Go rabu Filipai onaame nipu raba mulalo mone repaasimi. Go pepa madaare Pol-me Filipai ona-para go pisimi-a madaa ora pi lo agaa repaasa. Go page nimumi Pol kalabus ada-para pia loa kone adaapu sua kedaa mealimilo nimuna kone rulae mapuri palaatalo tisa.

Pol-me Gote-me nimu pa ode kasa yae madaa agaa lo repaasa. Go yaere go kagaa pirape yae Yesu Krais madaa misimi yae-para sa. Nimi Juda aanuna rekena agaa naratua go yae misimide sa. Dia, nimumi Yesu madaa kone rulasimi. Pol-me Filipai onaa Yesu Krais-na kone mina kone isa. Krais-mi nipu Aa Mudu kone naisa. Goa pua nipuna raana-daa naratisa. Dia, nipuna bipa nipu rabuaawa Gote-me kasa kogono pisa. Pol-me gupa sa: Onaanu Yesu raapu rabuloa pimi onaare Gote-na lo robaa kuma meme sa. Nimu raana page waru omeme sa.

Go pepa dipialema raburi Pol-me Filipai lotu ada-para piri onaanu raaname waru omesa-daa makuaatema.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-11)
Pol-na pisa remaa (1.12-26)
Yesuna kagaa pirape kone (1.27–2.18)
Timoti Epafroditis lapona kogono (2.19-30)
Kedaanu waru adamina (3.1–4.9)
Pol Filipai su-para piri onaa raapu pisa (4.10-20)
Pol-me abi patalepape agaa lakesa (4.21-23)

Pol-me pepa tua Filipai su-para rapaasa

1 Pol Timoti saa laapore gore Yesu Krais-na kogono naaki laapo pipa. Saame go pepare Filipai su-para piri Yesu Krais madaa kone rulae onaa rayome adaliminalo tu o taatepa. Nimi Gote-na ruru onaanu-para go lotu ada-para surube aanu-para kogono raba mi aanu-para page nimimi go agaa pagaliminalo o taatepa.

2 Niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais laapomere nipuna epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora pi sa

3 Oro yaalo nimi madaa kone epenaloare neme Gote-para ora pi to.

4 Oro yaalo neme nimi madaa beten tore neme raaname waru omoa to.

5 Aba ripia agaa pagesimi rabu page abia page neme epe agaa madaa kogono pere nimimi ni raba muaeme-daa pe. Go pea rayore neme raaname omoa beten to.

6 Go madaare neme go-rupa waru niminaato: Goteme go epe kogono nimina robaa-para marekaa-mama puare orope Yesu Krais-na epaliade yapi di rabu nipumi go kogono mada pu kiritalia.

7 Gore nimi rayo madaare neme oro yaalo nina pu robaa-para epe kone suaayo. Nimi rayome ni epe agaa kogono panolo raba muaeme. Gore ni abia kalabus ada-para pi rabu page ni esepene aa pirisu rabu page nimimi ni raba muaeme. Go-rupa pirisu rabu neme iaanu-para epe agaa puri mapalaasude. Goa pua neme nimi rayo madaa nina robaa-para epe kone suaayo.

8 Gore neme Gote-na ini agaana Yesu Krais nipuna odome omape konere neme padane-rupa nimi madaa page robaa-para kone suaayo.

9 Oro yaalo nimi madaa neme beten go-rupa to: Nimina pedo pu raana omape kone ora adaa yaa-mama palia rabu nimina makuaae kone-para oyae maredepo yape kone page ora adaa yalia.

10 Goa pua nimimi oyae adalimi rabu ora epe-rupa mada rumaatalo palimi. Goa pua Krais wala orope epaliade yapi di raburi nimimi waea rayo raakepe ruboa waenu wala nasaapiralimi.

11 Goa pua Yesu Krais nipuna ora epe kone rayo nimina robaa-para marulatabaalia. Go madaare Gote adaa bi kaloa nipuna bi minasaalimina.

Pol-me epe agaa raba mulalo nipu kalabus ada-para pisa

12 Nina amenu, nimimi pagaliminalo lalo: Neme kedaa ruaayo rabu epe agaa narabuaaya pare mo kedaame epe agaa puri mapabaaya.

13 Goa pea-pulu go aa mudu Sisar-na ada surube soldia aa rayo-para onaa medalomame page ni Krais-na kogono pua kalabus ada pate lo remaa pageme.

14 Go page ni kalabus ada-para pate raburi niaame ame adaapumi go madaa kone sua robaa-para puri mapalaawa Aa Mudu madaa kone rulaeme. Go raburi nimumi paala naomoa go epe agaa ora puri palaa-mama pua laketeme.

15 Goa pemede aa medalo-mamere ni madaa udipa pua nina bi rabuaniaatalo pua Krais-na agaa mogeteme. Goa peme pare onaa medalo-mare ora epe kone sua Krais-na epe agaa laketeme.

16 Go onaanumiri Gote-na
epe agaa puri mapalaatalo
kalapus ada-para pia kone
imi. Goa pua nimumi ni
madaa epe pedo raana
omape kone sua epe agaa
laketeme.
17 Goa peme pare medalo-
mamere nimuna bipa
nimuna bi minasaatalo
Krais pa makiraawa agaa
laketeme. Goa temere ni
kalabus ada-para pirua
kedaa waru meanolo agaa
laketeme.
18 Goa peme pare go kone
rayore palainawa. Gore
yaa agaa ne kone-para ora
agaa ne kone-para nimumi
Yesu Krais madaa epe agaa
laketeme-pulu neme go
madaa raaname ome. Go
madaare neme ora raaname
waru omoa piralua.

*Ni oro yaalo kagaa pi-
raama laama palua-daa Yesu
raapu piralua*

19 Gore neme raaname
omoa gupa niminaato:
Nimimi ni madaa beten
temenare Yesu Krais-na Holi
Spirit-mi ni raba mealia rabu
nimimi ni mea repaalimi.
20 Gore nina pu robaa-
parare kone padane gupa
suaayo: Nina kogono
madaare neme ora ogesi-
daa nagimalua. Dia, pare
oro yaalo page ora abia
page neme puri paloa pu
robaa koneme Krais-na bi
minasaaluame pi. Gore ni
piralua page omalua page
neme Krais-na bi minasaat-
alo pe.
21 Gore ni su amaa epe-
rupa pa piraluare gore ake
ya? Gupa-daa ora Krais
raapu piralua. Go piralua
pare ni omalua raburi neme
ora nipuna epe yae rado
meda mada mealua.
22 Yapare ni su amaa pa
piraluare napiaa kogono
mada palua-ga neme ake
lano ya? Goa pua neme pa
pirape pora-para palua palo
omape pora-para palua palo
neme aa-pora kuralua palo
ni maarea.
23 Neme go madaare kone
laapo i. Kone padanemere
ni go su amaa gimoa Krais
raapu pua piralua kone i.
Goa palua-daa ora epeaalia.
24 Pare kone medare ni go
su amaa pa pirua nimi raba
meapere gore ora epe ta-daa
go madaa kogono pano kone
i.
25 Neme nimi madaa puri
paloa kone suayo-pulu ni
pa pirua nimi raba mealua
kone salo. Go rabu nim-
ina kone rulaaye puri ma-
palaawa raaname omalimi-
nalo pora waatoa.
26 Goa pua ni wala nimi
piri epalua rabu nimimi Yesu
Krais raapu pirua ni madaa
pedo pu piralimina.

*Filipai onaanu epea pua
Gote-me radaa nena gimisa*

27 Yapare aalu agaare nimi
pora epe-rupa pamu pirua
Krais-na epe agaame lagea-
rupa pipape. Goa palimi
raburi nimi adola epalua
palo na-adola epalua palo
nimi madaa epe remaa pa-
galua. Go remaare nim-
imi kone padane sua epe

agaa puri mapalaatalo kogono pamina. Goa pula peme yaalore nimi madaa ora epe remaa mada pagalua.

28 Gore nimina iaanu-para paala naomalepape. Nimina robaa-para puri mapalalimi rabu iaanumi nimu lopalima kone salimi. Gore Gote-me nimi raba mealia-pulu iaanu ratu tua epe-rupa mada piralimi.

29 Gore nimimi Krais madaa kone rulasimi rabu ora epe kogono pisimi. Goa pea pare nipuna kogono madaa radaa page mealimi.

30 Abiare nimimi ni raapu pirua yada pamina. Go yadare abade neme kedaa risude-rupa ni raapu padane-para pirua pamina. Goa palima pare abia page neme go kedaa ruaayo-daa remaa apo pageme.

2

Niaana bi rabuaniaatepape

1 Gore nimimi Yesu madaa kone rulaawa nipu raapu pirua puri muaeme kone salo. Gore Yesumi nimi pedo pua raaname omea-pulu nimi epe-rupa pimi kone salo. Gore nimi Holi Spirit raapu epe-rupa pirua kone padane sua pimi kone salo. Nimimiri onaanu medaloma madaa epe kone sua odome omeme kone salo.

2 Goa peme-daare nimi rayome ora kone padane sua pedo pu raana omape kone rumaatepape. Goa pua nimina pu robaa-para kone padane su piralepape. Goa palimiri ni ora raaname waru omalua.

3 Nimina bipa nimina bi minasaape kogono napipape. Go page nimimi ni ora adaa aa pi kone sua kogono napipape. Dia nimimi onaanuna ini agaana pawa epe-rupa pua piralepape. Gore onaa medalomame pa onaa rabuaniaawa ni ora epe aa pi kone nasalepape.

4 Nimina koneme oyae rayo nasurubalepape. Dia, pare nimimi onaa radonu madaa kone sua nimuna oyaenu page surubatepape.

Krais nipuna bi rabuaniaasa rabu Gote-me nipuna bi minasaasa

5 Nimimiri Yesu Krais-na kone padane mua go-rupa moge ratalepape:

6 Nipu ora Gote ria pirisa. Go pirisa pare nipumi ora Gote-rupa piruaayo kone puri palo naisa.

7 Dia nipuna bipa nipumi go kone gimoare Nipumi pa kogono naaki-rupa pirisa. Goa pua nipu aa nona piane pirua niaana yogane nona piane aawa pirisa.

8 Nipuna raaname nipu rabuaniaawa nipu Gote-na agaa pagoa go pora ratisa. Goa pua nipu repena polopea madaa omesa.

9 Goa pisa-pulu Gote-me nipuna bi minasaawa sana ora so madaa-nane surubape go-rupa mapiraaya. Goa pua Gote-me nipu surube aa mapiraasa-daa nipuna

bimiri ora bi rayo rabuaniaaya.
10 Nipumi go bi Yesu
minasaa-pulu yaa-para piri
onaanu page su amaa piri
onaanu page no-nane piri
onaanu page onaa rayomere
rumu koba pua Yesuna bi
minasaalimi.
11 Goa puare onaa ray-
ome Yesu Krais ora Aa Mudu
teme. Goa puare niaana
Aapa Gote-na biri ora so
madaa-nane minasaalimina.

Niaare onaanuna rikiraana paa-rupa piramina

12 Goa pea-ga nina epe
adami onaanu pagalepa.
Nimiri oro yaalo abade
niaa raapu pirua nina agaa
pagesimide-rupa abia page
pagalepape. Abia ni go su
adaalu-para pi rabu page
waru pagalepape. Gote-
me nimi oro yaalo kagaa
piraama laama pope kone
guaaya. Goa pea-ga abia
pa aloma pua kogono waru
pipape. Goa puare nimi oro
yaalo epe-rupa pirape kone
mealimi.
13 Gote-mere oro yaalo
nimina robaa-para nipuna
kone inalo kogono pea. Goa
pea-ga nimimi nipuna pora
waru kuralepape.
14 Kogono rayo nimimi pu-
lalo palimiri ratu yawe kone
raapu napipape.
15-16 Goa palimiri nimi
epe-rupa pirua ora Gote-
na si wane-rupa piralimi.
Go rabu nimimi wae yaenu
madaa kone nasalepape.
Dia, pare ora epe kone
samina. Nimiri go su amaa
wae-rupa pirua pupitagi
nape onaana rikiraana pirua
Gote-na oro yaalo epe-rupa
mapiraape agaa laketapape.
Goa laketeme rabu nimi ora
so yaa-para uba kedo nona
piane piralimi rabu nimumi
nimina epe paa adalimi.
Goa pua Yesu nipu wala
epaliade yapi di raburi neme
nimi madaa pedo palua. Go
raburi neme nimi madaa
kogono abade pisudere ora
pa amaa napisude-pulu
adalua.
17 Nimimi Gote madaa
kone rulatalo palimi-daare
ni mada omaluame pi
tapape. Nimimi kone rulae
onaare Gote piri-para epe
miru irua ora pi temede-
rupa mada peme. Gore gupa
omaluare neme nimi madaa
yaapi koyaata pe yaalore
nena yaapimi raaname
omoa nimi raapu page go
raaname omape kone gulalo
rumaayo.
18 Goa pua nimimi
raaname omalimi rabu
neme page kone epe mealua.

Pol-me Timoti penaalo agaa lakesa

19 Gore neme Aa Mudu
Yesu madaa kone rulaawa
nimi piri-para Timoti mea ra-
palua. Nipu ipuare gore nim-
ina remaa lagialia rabu nina
robaa-para puri mapalaalia.
20 Timoti padane-mare
saana pu robaa kone
padane-rupa sua nimi raba
mulalo pipa.
21 Go-para piri onaa
medalomamere nimuna
oyae rado rado pa amaa

peme. Go peme-pulu ni-mumi Yesu Krais-na kogono napeme.
22 Goa peme pare nim-imi Timoti-ri ora epe ko-gono pisa-daa ademe. Saa aaraala-rupa pirua epe agaa madaa kogono pepa.
23 Gore oyae rayo akea pua palima ya? Neme aba waru ado kiritalua. Goa pua neme nipu nimi piri-para aipapulu mea rapalua.
24 Goa puare Aa Mudumi ni pora mea waatea rabu ogesi-daa pirua ni page nimi piri-para epalua.

Pol-me Epafroditus agaa lakesa

25 Nina konere niaana ame Epafroditus nimi piri-para page mea rapalua kone salo. Gore nimimi nipu penaasimi rabu ora kone padane sua kogono pua iaanu-para ora puri paloa raba muaaya.
26 Nipuna konere nimi adawe kone sua pu o ta. Gore nimimi nipu yaina omea remaa aba pagamede-pulu nipuna kone-para kedaa pea.
27 Ora abade nipu yaina omesa rabu pode ini adupisa pare Gote-me nipu madaa odo omesa. Goa pisa pare Gote-me nipu padane madaa naodo omesa. Dia, pare ni page odo omesa. Gore nipu omola pisa yaalore ni kedaa waru rita pisu.
28 Goa pea-ga nimimi nipu wala adaliminalo mea ra-palua kone salo. Go rabu nimimi raaname omalima rabu nina kedaa page dia yalia.
29 Goa pea-ga nimimi nipu adalimi rabu raaname waru omalepape. Nipuri ora Aa Mudu-na ame-rupa pia-ga ki waru katapape. Nimimi go piane aana biri minasaatepape.
30 Nipumi Krais-na kogono pua ni madaa ora pode ini adupisa. Nimi raba mu-lalo niaana kogono madaa pu kiritalo.

3

Krais madaa kone rulalia aare ora redepo ne aa piralia

1 Nina ame baaninu-ya, neme waru agaa lo kiritua lagulalo pi: Nimiri Aa Mudumi raana omape kone waru ginalo lalo. Neme agaa meda nimi piri-para wala o taapere nimi raba meapena ya-pulu ni kedaame naomalo.
2 Nimimiri waea pape aanu waru adalepape. Nimu ora wae yana-rupa pirua nimina yogane kepetalo peme-ga waru adalepape.
3 Niaame padanere ora yogane kadolape kone rado meda waru ima. Goa pua niaame Gote-na Holi Spirit-miri Gote-na bi minasaawa Yesu Krais raapu pirua raaname omoaema. Goa pua niaame yogane madaa kone naima. Go yaemere niaa mada naraba mealia.
4 Gore neme go yogane madaa i konenu waru ade-pulu agaa adaapu mada lalo. Gore aa medaloma nimu raba minalo yogane madaa kone sua kepetalo pemere

neme nimuna kone page mada maoge yalua.

5 Pagalepa. Oro meda pa popenaloa nina yogane kepeasimi. Niri Israel aa pirua amame Benjamin-na ruru madisa. Niri akuanuna Hibru agaa to. Nemere Juda onaanuna rekena agaa waru pagoa Farisi aa page pirisu.

6 Goa pisu rabu neme pu maoyaawa Gote-na onaanu kedaa waru mea kasude. Gore neme rekena agaa pagoa go pora kurua go agaa ogesi-daa nagimoa pisu.

7 Yapare abia neme Krais madaa kone rulaawa apo pisude yae rayore ora epe yoto meape yae-daa nato. Dia, go yae rayore ora eta-pape yaenu lalo.

8 Neme apo abana kone agu-para nalalo. Dia, pare nina Aa Mudu Yesu Krais nipuna kone niminaaluame pi. Goa pea-ga niminaae kone madaare apo abana kone-para oyae rayo eta-painawa. Neme Yesuna kone mua neme kone rado meda rayore aba gimoa rubisu. Neme Krais padane raapu polalo pi-pulu oyae medalomare ora wae eta ebo-rupa naaku-para mea rubalua.

9 Goa palua rabu ni nipu raapu ora padane piralua. Goa pea-ga niri nina bipa rekena agaa kuralua-daare epe redepo ne kone mada namealua. Dia, pare neme Yesu Krais madaa kone rulayo-pulu nina redepo ne kone muaayo. Go redepo ne konere Gote-me gea-pulu go koneme puri mapalaaya.

10 Abiare neme Krais nipu wala rekesa-daa makualam-inalo pe. Go page nipumi pisa-rupa kedaa rua nipuna omesade kone mogeatalo pi.

11 Neme goa paluare ni page matmat-para wala rekalua kone sua ado pi-ralua.

Pol nipu robo-para aloma pisa

12 Neme Yesuna kone rayo aba meawade kone sua nalalo. Dia, neme kone rayo namuaayo pare neme mulalo pi. Goa pe rabu Yesu Krais-me abade ni misa-rupare neme nipuna kone mulalo pi.

13 Nina ame baaninu-ya, neme go konere abi namu kirite. Dia, pare abiare neme ora kone padane gupa suaayo: Neme abade yaenuri kone rugulaawa orope epe yaenu mulalo kogono puri paloa pe.

14 Goa pua Gote-na kone ni aipapulu aloma epe-rupa puare epe yoto mulalo pi. Go yotore Gote-me Yesu Krais lakenaloa nipumi ni so yaa-para piranolo mayaatea.

15 Gore niaa Krais-na kone ora mema-ga kone rayo mogeamina. Yapare nimi medaloma kone rado saapimiri Gote-me go kone page mada maredepo yaalia.

16 Goa pea-ga niaame Krais raapu kone aba meamade-rupare gore waru rip-inaabawa pora pamuamina.

17 Amenu, nimimiri nina kone ratalimina. Niaame

pora epe-rupa ratalima-daare onaa medaloma go pora ratalimi page waru adalepape.

18 Oro yaalo rana adaapu nimi laguaayo pare abia page wala apo lagialo rabu re lalo: Gore onaa adaapumi Gote-na pora madaa kone narulaawa Krais-na repena polopea madaa iaa aulaeme.

19 Go onaanuri nimumi Gote madaa kone narulaeme pare yogane mada meape yae kone rulaeme. Nimumi kone rado suare yala pi yae madaare raaname omeme. Nimuna su amaa yaenu padane madaa puri pabea kone suaeme. Goa pea-pulu nimu ora wae naaku-para polalo pimi.

20 Goa peme pare niaare yaa-para pirape onaanu yaade. Niaamere Aa Mudu Yesu Krais nipumi so yaa-para gimoa epaliade yapi di waru ado piramina.

21 Go rabu nipumi go niaana omape yoganere wala nipuna epe yogane-rupa maawa puri gialia. Go puri nipu padaneme oyae rayo surubalia.

4

Agaa mana medaloma

1 Goa pea-ga nina epe ame baaninu-ya, neme nimi madaa raaname omoa nimi adawe kone sua piruaayo. Neme nimi madaa ora pedo pe. Nimimi go agaa pagalimi-daare Aa Mudu raapu waru epe-rupa piramina.

2 Gore Yuodia Sintike lapo nipiri Aa Mudu raapu akiala-rupa pirua kone padane salepape.

3 Gore saana kogono padane pepa-ga nemere go ona laapo raba meape. Nipu laapome abade ni raapu padane-para epe agaa kogono pisima. Nipu lapo-para Klemen-para kogono padane pi onaa medaloma page niaa kogono padane pisima. Mo onaa rayo oro yaalo piralimi-pulu nimuna binu Gote-na buk madaa ia.

4 Oro yaalo nimimi Aa Mudu raaname omalepape. Neme wala lagialo: Nimimi raaname waru omalepape.

5 Nimimi onaa rayo madaa kone pawa su piralepape. Gore Aa Mudu epape diri abia re-para epalia.

6 Nimimi oyae madaa kone adaapu nasalepape. Dia, pare oyae rayo dia yaliare beten loa Gote agaa mealepape. Goa puare nimina robaa-para ora pi tapape.

7 Goa palimi rabu nimi Yesu Krais raapu piralimi-ga Gote-na kuma pi konemere nimina kone pu robaa-para waru surubalia. Go kuma pi konere ora epe ta pare su amaa onaanumi mada nan-iminaalima.

8 Ame baaninu-ya, neme agaa waru wala lagialo-ga go kone rayore ora epe kone salepape. Epe koneme gupa lagialo: Ora agaa-para epe yae-para redepo ne kone-para epe pope poranu-para epe raana omape kone-para

epe bi minasae yae-para go rayo madaa oro yaalo kone penaatapape.

9 Nimimi nina agaa pago misimide-ga go kone ratalepape. Gore nina mogeasude agaa-para nina pisude kogono lapo madaa kone sua go pora ratalepape. Goa pua Gote-me niaa-para epe kuma pi kone guaaya-ga nimi raapu piruaaya.

Filipai onaanumi Pol ode yae pa kasimi

10 Gore nimimi abade ni madaa kone sua raba misimi. Goa pua abia page ni raba mulalo pimi. Goa peaga ni Aa Mudu raapu pirua neme raaname waru omalo. Ora abade nimimi ni kone isimi pare nimimi ni raba meape pora na-adesimi.

11 Niri oyae dia ta-daa agaa nalagialo. Dia neme go madaa kone adaapu nai. Oyae nipuna ni madaa pa epalia-rupare ora epe ta kone suaayo.

12 Niri ora aa naraape aa-rupa pirua oyae adaapu meape aa-rupa page piruasu. Gore eta adaapu nape rabu page reae pi rabu page gona re-re neme ade. Go page oyae adaapu saapiri rabu page oyae dia ne rabu page gona re rayo adoa pawa pi. Oro yaalo page su rado rado-para page neme goanu rayo adoa pawa piruaayo.

13 Gore Krais-me ni puri guaaya-pulu go purimi neme oro yaalo oyae rayo mada pu kiritalua.

14 Pare nimimi nina kedaa abade rua raba misimide.

15 Go Filipai su-para piri onaanuri nimimi aba adesimi. Neme Masedonia su gimoa Gote-na epe agaa lakelaama pisu rabu nimina lotu lo piri onaanumi ni raba misimi. Nimi padanemere niaa raapu epe oyae ropo pisimi.

16 Gore aba ni Tesalonaika su-para pirua oyae naisude rabu nimimi rana adaapu ni raba misimide.

17 Neme oyae medaloma pa giape kone nasalo. Dia, pare nemere nimi go epe kone madaa epe ode yoto adaa mealimi rabu adaluame pi sude.

18 Abiare oyae rayore neme aba waru mu kiritisupulu ora rulatabea. Nimina pa gi yaenuri Epafroditus nipumi mea ipisa. Go yaenuri Gote-na ini agaana ora epe kaa pide miru-rupa irua o taasimide. Goa pisimipulu Gote-me go miru adoa sana raaname omesa. Goa pua neme page raaname omalo.

19 Goa pua nina Gote-mere nipuna ora epe yae nimipara Yesu Krais mada gialia. Goa pea-pulu nimi oyae medaloma dia yaliadaare mada gu kiritalia.

20 Gore niaana Aapa Gote nipuna biri oro yaalo minasaamina. Go ora.

Agaa rugi medaloma

21 Nimi Gote-na onaanuri Yesu Krais raapu pimi-ga abi epe-rupa piralepape lo repaato. Nina amenu ni raapu pimamere nimumi

page epe-rupa piralepape lo o taateme.
22 Go Gote-na ruru piri onaa rayome page nimi-para abi epe-rupa piralepape lo o taateme. Medaloma Sisar-na ada kogono paeme aanu nimumi puri paloa epe-rupa piralepape lo o taateme.
23 Aa Mudu Yesu Krais-na epe raba meape kone nimi madaa masaaina.
Apo mada. Ni yaade Pol.

Kolosi
Ripia Agaa

Kolosi-ri Esia su ru-para aasa. Efesus-re Kolosi adaare raapu re-para aasa. Pol nipu pa pirua aa medaloma pa onaa piri-para kogono pula penaasa pare nipu Kolosi su-para lotu ada meda namarekaasa. Pol-me aa medaloma Kolosi onaanuna kone rulae yae mabebolaaeme remaa pagesa. Goane go pepa tua kone perekenalo repaasa. Agaa puri panere goa sa: Yesu Krais-me niaa wala mealia sa. Goa pua niaa raba meape pora meda naia. Krais madare Gote-me oyae rayo maopaasa.

Pol-me go buk tua aa laapo piri-para mo Kolosi su-para mea pulupa loa repaasa. Mo aa laapona biri Tikikus-para Onesimus lapo.

Robonu gupa adamina:

Epe-rupa pulupape agaa (1.1-2)
Beten loa ora pi agaa (1.3-8)
Krais-re go piane aa (1.9–2.19)
Krais mada kagaa pirape kone wasupa mealima (2.20–4.6)
Abi piralepape agaa (4.7-18)

Pol-me Kolosi su-para pepa tua rapaasa

1 Ni Pol-re Gote-me ni epe kone sua ni Yesu Krais-na aposel kogono aa mapiraasa. Nina ame Timoti raapu pirua go pepa tu repaato.

2 Nimi Gote-na ruru onaanu nimi Kolosi su piri onaanu-para go pepa apo tu repaato-daa. Nimimi Krais madaa kone rulaawa ame baaninu-rupa piralepape. Niaana Aapa Gote-me nimina robaa-para epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Kolosi onaanumi Yesuna agaa madaa kone rulasimi

3 Oro yaalo niaame nimi madaa Gote-para beten teme raburi ora pi teme. Nipuri niaana Aa Mudu Yesu Krais-na Aapa ora ria pia.

4 Gore nimimi Yesu Krais madaa kone rulaawa Gote-na ruru onaa rayo-para epe pedo pu raana omeme remaa aba pagema.

5 Aba ripiare ora Epe Agaa nimi mea lagisimi rabu nimimi go agaana re robaa-para mea sua pimi. Goa puare nimimi so yaa-para iaa yae adoa mulalo piralimi-daare nimimi kone rulaawa Gote-na ruru-para pedo pu raaname omo pimi.

6 Su rayo-parare go epe agaa pago kiriteme. Goa pua onaa rayome epe kone sua epe-rupa pimi. Goa pea pare nimimi aba ripia Gote-na epe raba meape kone misimi rabu nimimi go kone waru adesimi. Go-rupare su rayo-para Gote-na agaa pago kiriteme.

7 Niaana epe kogono aa Epafras-me abade nimi go epe agaa moge riaasa. Go aare oro yaalo Yesu Krais-na

kogono waru surubua niaa raapu kogono padane-rupa pea.
8 Gore Holi Spirit-mi nimi aba pedo pu raana omape kone gisa-pulu go aa nipumi niaa lagisa.

Pol-me beten loa Kolosi onaa puri mapalaasa

9 Niaame nimi madaa remaa laema rabu page abia page nimi madaa beten laema. Gote-me nimina robaa-para kone gua raba minalo niaame beten laema. Goa pua nimimi Holi Spirit-na kone waru niminaaware kone adaapu mealiminalo beten teme.
10 Go rabu nimimi Aa Mudu-na pora pamua nipuna kone mealimi rabu Aa Mudu nipumi raaname omalia. Go pora kurua epe kogononu palimi-daare Gote-na epe kone nimina robaa-para ora adaa yalia.
11 Goa puare Gote-na puri rayome nimi puri mapalainalo niaame beten gupa laema. Nipuna epe puri madaare nimimi epe-rupa pawa pirua kedaa rayo mada rialimi.
12 Nimimi Aapa nipu-para ora pi loa raana omalimina. Gore nipumi nimi mapiraasa-pulu nipuna saapirae yae mea rumaa gialia. Go yaere niaa epe paa-para pima onaanumiri Gote nipuna ruru pima-ga go epe yae rayo mealima.
13 Abade su ribaane-para pirisimi rabu wae yaena purimi niaa rabuaniaasa. Goa pisare Gote-me niaa raba mulalo nipuna epe Sina Surube Su-para mea mapiraasa.
14 Go Simiri niaana waea mea rubaawa niaana pupitaginu ora pane misa.

Krais nipuna kone-para nipuna kogono laapo madaa agaa lakesa

15 Yesu Krais-re niaame nipu adema rabu nipu Gote nona piane yapare onaanumi Gote na-ademe. Krais-re ora Gote-me warisade oyae rayo surubea.
16 Gote-na Simiri so yaa-para i yae page su amaa i yaenu page rayo warisa. Nipumiri niaame adema yaenu page na-adema yaenu rayo warisa. Go yaa-para pimi remonu page asubaanu page surube ensel-nu page ensel mudunu page rayo warisa. Goa pua Gote-me su yaa oyaeyae rayo warisadere nipuna Naakina rolo-para ia.
17 Go oyaenu rayo nawarisa rabu nipu aba ripia pirisa. Goa pua nipu raapu epe-rupa ainalo warisa.
18 Gore kone rulae onaa rayore nipuna yoganena ru-para piramina nipu niaana Aa Mudu pia. Nipuri niaana yoganena re aa piruaaya. Nipuri go ome onaanu pimi-para pua pirisa pare Gote-me nipu wala marekaasa rabu nipu oyae rayona mudu piru-aaya.
19 Gote-me nipuna puri kone lapo rata rayore go naaki padane madaa kata.
20 Gote nipuna koneme su yaa laapo rayo nipuna ini

agaana wala mea kiritatalo
pisa-pulu su amaa mea
rapaasa. Nipuna Si Yesu
repena polopea madaa omoa
yaapi koyasa-pulu Gote-me
su yaa-para piri oyae page su
amaa i yae page nipu raapu
epe-rupa mapiraatalo pisa.
21 Abadere nimi Gote
raapu re-para napirisimi
pare nimi wae kone sua wae
yae pua iaa-rupa pirisimi.
22 Goa pisimi pare nipuna
naakina to yogane repena
polopea madaa tu mao-
masimi rabu Gote-me abia
nimi rayo nipuna adami
onaanu-rupa mapiraaya.
Goa pea-ga nipumi nimiri
nipuna onaanu mapiraat-
alore ora pupitagi nane wae
yaenu nasaapiruae onaanu
nipuna ini agaana pirinalo
mea kirita mapiraasa.
23 Goa pisa-ga nimimi
Aa Mudu madaa kone
waru rulaawa nipuna agaa
ratalepape. Goa pua wae
yae medame nimi nayolo
rialiadaare nimimi aba
pagesimide epe agaana oyae
ado pirua nagimalimina.
Niri Pol aba ripia neme go
epe agaa lagua nimi raba
meape aa pirisude. Go epe
agaare go su amaa piri onaa
rayome aba pageme.

Pol-me Kolosi onaanu raba misa

24 Abia neme rialo kedaare
nimi raba mealuame
raaname oma pi. Kedaa
medalomare Yesumi nipuna
ruru onaanu raba mulalo
risa. Gupa risa pare abia
page go kedaa medaloma
pa ia. Nina yoganeme nape
radaare Yesu nipuna nisade
kone makibumaawa raba
muaayo.
25 Gote nipumi abade ni
mapiraasa rabu ni lotu ada-
para kiritae piri onaanu raba
mi aa mapiraasa. Goa pua
neme nimi epe-rupa pirami-
nalo raba muaayo. Goa pua
neme Gote nipuna agaa nimi
waru lage.
26 Oro yaalo abade go
kudiri pua i agaare onaanu
rayome napagesimi pare
abiare Gote-na ruru onaa
rayo madaa penaame mea
waata.
27 Abiare Gote-me kone
sua gupa pea: Nipuna kudiri
pu i agaana re-re nipuna
onaa rayo-para mea waata.
Go ora epe agaare onaa
rayona rikiraana penaame
waatea. Go kudiri pu i
agaana re-re gupa: Krais-
re nimina robaa-para pia-
pulu nimi Gote raapu pirua
nipuna epe paana puri kuma
mealepape.
28 Goa pea-ga niaame
Krais-na epe agaa onaa
rayo-para mogeaema. Goa
pua niaame makuaae kone
mua agaa mogeaatalore
agaa mana puri paboa
laketema. Goa pua niaame
onaa padane padane laatapu
lakeloa Krais raapu puri
pane onaanu piraminalo
mogeaema.
29 Go kogono pulalo pe
rabu nina purimiri oro yaalo
neme kalai pua kogono
paayo madaa radaa pea. Go
puriri Krais-mi nina robaa-
para guaaya rabu neme
kogono mada pe.

2

Nimimi kone rulaawa mua yaa agaa gimalepape

1 Gore neme nimi madaa kogono pulalore ni radaa pisa. Go page mo Laodisia su-para piri onaanu-para onaanu medalomame ni waru na-ademe pare raba mulalo kogono pe.

2 Neme kogono go-rupa pere nimuna pu robaa-para puri mapalaawa pirua raana omape kone sua piraliminalo kogono pe. Go rabu nimumi makuaae kone mua pu robaa-para rulatabenalo waru mealiminalo. Goa pua nimimi Krais nipu Gote-na pagaa i agaana re adaliminalo kogono peme.

3 Gote-na pagae agaa rayo-para nipuna makuaae kone-para gonuri Krais-me niaana robaa-para epenalo mea waatea.

4 Goa pea-daa nimi lagialo: Aa medame nimi arere pua makiralia-daare nipuna agaa napagalepa. Nipuna agaare ora epe puri pane agaa kone salimi pare nimi makiralia.

5 Gore ni nimi raapu meda-para napima pare nina koneme nimi madaa epenaato. Nimimi Krais madaa puri paloa kone rulaawa padane-rupa pimipulu ni ora raaname omalo.

Yesu madaa kagaa pirape kone wasupa meamina

6 Nimimi Yesu Krais ora nimina Aa Mudu madaa kone ruleme-ga nipu madaa epe-rupa piruatepape.

7 Gore repena Pita no su-para puri paloa aaya-rupa nimi page nipu raapu piralepape. Goa pua nimimi nipuna puri meaa-mama pua kone waru rulaawa go-rupa piralepape. Epe agaa mogeasa-rupare epe-rupa piralepape. Goa pua oro yaalo nimimi Gote-para ora pi tapape.

8 Nimimi waru adalepape. Aa medalomame su amaa kone sua nimi makiraawa nipuna wae pora pamuape epaame omalimi. Go su amaa konere nimumi Aapa akuanuna agaa mana yapulu su yaa surube ensel waenuna agaa pagoa mogeaeme. Go rabu nimumi Krais-na agaa namogeteme.

9 Krais-na to yogane-parare Gote-na puri kone rayo rulatabea.

10 Goa pea-ga nimimi Krais raapu piramina Gote-na kone rayo nimina robaa-para rulatabena. Nipuri ora surube ensel-nu page ensel mudunu page go rayona mudu piruaaya.

11 Gore nimi nipu raapu padane-para pirua nimina yogane kepesimi. Goa peme pare yogane kepeape konere aanumi pemede-rupadaa namisimi. Dia, Krais-me nimina wae pupitagi ne kone mea rubua nipuna kagaa kone gisa. Go rabu Krais-me yogane kepeteme-rupa wae yae mea rubisa.

12 Gore nimimi baptais misimi raburi nimumi Krais matmat-para rogaasimi-

rupa nimi page nipu raapu rogaabaema. Goa pua Gotena purimi Krais matmatpara marekaasa-rupa nimimi baptais mua Krais raapu ome onaanu piri-para gimoa rekaeme.
13 Abadere nimimi pupitagi noa nimina kone wasupa omape-rupa pirisa. Go raburi nimi ruru rado onaa pirua rekena agaana pora naratisimi. Goa pisa pare Gote-me Krais tapapara marekaasa rabu nimi nipu raapu mapiraasa. Goa pua Gote-me niaana wae rayo mea rubisa.
14 Gore aa medame yago mulalo go aa-na bi pepa mada tu ia. Go-rupare niaame rekena agaa-para agaa mana-para napagesima rabu niaa raba minalo pisa. Goa pisa pare Yesu repena polopea madaa omesa rabu niaana rekena agaa page rigitaniaasa.
15 Goa pua nipumi go repena polopea madaa omesa rabu wae ensel-nu mudu ensel-nu iaanu ipulupa loa yaasa. Goa puare onaana ini agaana nipumi go iaanu adaniaawa yala mapolasa.

Niaare Krais raapu aba omesima

16 Gore nimumi nimipara pa makirae agaa meda nateme. Nimimi eta no ipa nape rabu rekena agaa page natemena. Gore adaa di rabu page kagaa akua opaliade rabu page Kitu Pirape yapi di rabu page go madaa makirae agaa mada natemena.
17 Go agaare go-rupa lapere Krais epape di rabu lapena managola pa ia. Goa palia pare go yaenuna re-re Krais yaade.
18 Gore pa aa medame upaa pua epe oyae adoa koso lape agaa-rupa lagialiare nipuna agaa napagalepape. Nimimi ensel-nuna bi minasaalimi-daare nimina bi rabuaniaalimilo lagialia pare yaa agaa tea. Go piane aare nipu abade piri aa-rupa pirua nipumi abana kone sua laguaaya.
19 Gore Krais ora Aa Mudu piruaaya pare mo aa-rupare Krais raapu napiruaaya. Krais-miri niaa nipuna yogane piraminalo puri gua surubea. Goa pua nipuna uni-para kogaapupara puri gua niaa irulu saapiruaaya. Goa pua Goteme niaa Krais-na rururi nipu raapu piramonalo puri gea.
20 Nimiri aba Krais raapu omesimi rabu su yaa laapona wae remo rayona puri rabuniaasa. Goa peaga nimiri akeane wala go su amaa onaa-rupa piralimi? Goa pua nimi go rekena agaa medaloma akeane pago pimi?
21 Go rekena agaare go yae kimi nameape loa naoraape loa nena to madaa narogaape agaa laguaaya?
22 Go piane rekena agaare ora pa ia-daa pa onaanumi go agaa mana lagialeme. Goa yapare go eta-para oyaenupara niaame pu kiritalima-

daare ora dia yalia.
23 Gore ensel-nuna bi minasaape agaa mana-para nimina bi rabuaniaape agaa mana-para to yogane maoyaina teme agaare ora epe ta kone imi? Gore nimumi makuaae kone mua teme pare mo agaa mananu pageme rabu Gotena bi naminasaaeme. Dia, nimina bi meape madaa kone mapiraawa pageme.

3

Gote-me niaare Krais raapu aba marekaasa

1 Gote-me nimi Krais raapu aba marekaasa. Goa pisaga nimimi so yaa madaa i yaenuri nimina mealimina kone mapiraatepape. Sogoparare Krais ora mudu pirua Gote-na popo ki-nane pia.
2 Oro yaalo nimi rayome so yaa madaa i yae madaa kone penaloa surubalepape. Nimimi go su amaa i yaenu madaa kone namapiraatepape.
3 Gore go su amaa nimiri aba ome onaa-rupa pirisimipulu nimimi go su amaa i yaenu madaa kone namapiraatepape. Dia, pare nimina oro yaalo kagaa pirape kone wasaanu-para Krais Gote raapu mea saaba pirina ta.
4 Goa pua Krais-re niaana oro yaalo kagaa pirape kone wasupana re yaade. Gore orope nipu su amaa wala epalia raburi nimi page nipuna epe paana ru-para padane-para rekalimi.

Niaare kagaa onaa piramina

5 Goa pea-pulu nimimi go su amaa agaa madaa ia kone rayore tu maomatepape. Su amaa i kone nimina robaapara ia-ga gimalepape. Ona paake yone kone-para yala polape kone-para paonaanu yone kone-para pupitagi nolalo pi kone-para oyae inimi adoa epaame ome kone-para go rayore gimalepape. Oyae meda adoa epame omape konere ora pa remona bi minasae kone.
6 Gore onaa rayome Gotena agaa napagoa mo wae yaenu palimi-daare Gote-me wae ratu yawape yoto mada gialia.
7 Abade nimimi page go aanu raapu pirua nimina robaa-para i kone wae rayo mua nimimi wae poranu kuritalo pisimide.
8 Yapare abia nimiri wae kone go-rupa rayore gimalepape: Ratu yawe kone-para wae pape kone rayo gimalepape. Go page ero agaa-para wae pugu pi agaa page rayo gimalepape.
9 Nimina ame baaninuri namakiratepape. Dia-ga nimimi abana kone-para wae rayore aba gimisimide.
10 Goa pua nimiri kagaa kone rayo meamede. Gote-me nimi ora kagaa onaanurupa warisa-pulu nipumi oro yaalo nipuna epe kone nona piane guaaya. Goa pua nimimi kone meaa-mama puare nipuna kone rayo mu kiritamina.

11 Niaa kagaa onaanu
pima-ga ruru rado onaa-
para Juda onaanu-para rado-
rupa napiramina. Goa pua
yogane kepeape aanu-para
yogane nakepeape aanu-
para rado napiramina. Goa
pua kimisu onaanu-para
raa-para piri onaanu-para
rado-rupa napiramina. Goa
pua pa kogonome adini
onaanu-para pa esepene
onaanu-para go rayo-rupa
rado rado abia napiramina.
Dia-ga Krais-me niaa rayore
padane-rupa makibumaawa
onaa rayona robaa-para
rulatabenalo niaa kagaa
onaanu mapiraasa.

Niaana yagonu raana waru omamina

12 Gote-me nimi madaa
pedo pu raaname omesa-
pulu nimiri ora nipuna ruru
onaanu-rupa mapiraaya.
Goa pea-pulu nimimi kagaa
kone go-rupa sua piralepape:
Waru odome omape kone-
para raba meape kone-para
pawa pirape kone-para go
kone rayo sua ora pawa
aawae onaanu piralepape.

13 Goa puare nimina
rikiraana piri onaa medalo-
mame nimuna bipa arere
pape agaa loa ne pae ni pae
agaa teme-daare gore go wae
kone mea rubalepape. Gore
Aa Mudumi nimina wae
yaenu aba mea rubisa-ga go-
rupa nimimi nimuna wae
yaenu page mea rubatepape.

14 Goa puare pedo pu
raaname omape kone
salepape. Go konemere ora
epe kone rayo padane-para
mea makibumaawa puri
mapalaaya. Go rabu niaa
kone padane mada salima.

15 Krais-me nipuna kuma
pi kone guaaya-pulu go kone-
mere nimina pu robaa ru-
maalia. Gote-me abade nimi
yogane padane-rupa mapi-
raawa yaasa rabu nipumi go
epe kone su padane-rupa pi-
raminalo pisa. Goa pea-ga
nimimi oro yaalo Gote-para
ora pi tapape.

16 Krais-na ora epe agaare
nimina pu robaa-para waru
rubina madialepape. Nim-
ina ame baaninu epe agaa
rado rado mada maredepo
yaina laketapape. Goa pua
nimimi epe rupale yaasa-
para epe mata-para epe lotu
yaasa-para loa nimina pu
robaa-para i koneme Gote-
para ora pi waru tapape.

17 Nimimi oyae rayo
kogono pua agaa madaa
teme-daare gore Aa Mudu
Yesuna bi madaa pipape.
Goa pua nipuna bi madaare
nimimi Aapa Gote-para ora
pi tapape.

Kristen onaa-repaa madaa agaa

18 Nimi onanuri nimina aa-
na ada saru saru pua pi-
ralepape. Goa palimi-daare
Aa Muduna pora epe-rupa
kuralimi.

19 Nimi aanumi page nim-
ina orenu pedo pu raaname
omalepape. Goa puare nim-
imi wae kone nasua nimina
orenu-para puri pane agaa
natapape.

20 Nimi nogo naakinumiri
oro yaalo nimina ama

Aapana agaa rayo waru pagalepape. Goa palimi-daare Gote-me go piane kone raaname omalia.
21 Nimi aaraa aginumiri nimina nogo naakinu-para ratu nayawalepape. Goa palimi-daare nimuna pu robaa maoyaalimi.

Kogonome adini aanu-para surube aa lapona agaa

22 Nimi kogonome adini aa rayore mo nimina surube aa-na agaa rayo waru pagalepape. Gore nimumi ademe-ga pa amaa kogono pua nimu omeme pulalo napipape. Dia, pare nimimi Aa Mudu madaa kone waru saabaawa ora kone padane sua kogono pipape.
23 Gore kogono rayo nimimi pemere Aa Muduna kogono-rupa kone sua puri paloa kogono pipape. Nimimi pa aa madaa kogono pape yaade kone nasalepape.
24 Goa palimi-daare Aa Mudumi nimina epe yoto gialia. Aba nipumi nipuna onaanuna oyae makiritasa. Goa pua nimi rayo kogono peme rabu Adaa Aa Krais nipu padanena kogono peme-ga pagalepape.
25 Gore pa aa medame wae yae palia-daare gore go paliade waea madaa wae yoto mealia. Gote-me onaa rayo epe kone padane sua go wae yae madaa abutea.

4

1 Nimi kogono surube aanu nimimi mo nimina naakinu-para ora redepo ne kone sua suruba piralepe. Nimina Adaa Aa page so yaa-para pirua adea-ga pagalepape.

Agaa mana medaloma

2 Nimimi oro yaalo beten teme rabu waru ado piralimi. Goa pua nimimi Gote-para ora pi laatepape.
3 Niaa page raba minalo Gote-para nimimi beten laatepape. Gote-me niaa pora mea wanaloa niaame nipuna epe agaame Krais kudiri pi agaa madaa puri paboa lamona beten tapape. Go agaa madaare nimumi ni aba kalabus ada mapataasimi.
4 Nimi neme go epe agaana re waru maredepo yawa lakelano beten tapape.
5 Gore oro yaalo Gote madaa kone narulaeme onaanu adalimi rabu nimumi epe pora adenalo kone waru sua agaa laketapape.
6 Nimina agaare oro yaalo epe-rupa loa rede waru pina laketapape. Goa pua nimimi onaanuna agaa page eperupa oro yaalo abutapape.

Pol-me Tikikus-para Onesimus lapo mea rapaasa

7 Niaana epe ame Tikikus nipumi epe remaa rayo laguaaya. Tikikis-ri nipu ni raapu pirua Aa Mudu-na kogono ora waru puaaya.
8 Goa pea-ga neme go aa nimi piri-para mea rapalua. Nipumi niaa madaa remaa lagialia rabu nimina pu robaa-para epe kone mada salimi.

9 Nipu epalia rabu neme
Onesimus-ri* ora niaana
epe kogono pape ame awaa
ora nimina adami aa page
yaade. Oyaeyae rayo go-para
pea-daa nipumi nimi lagula
epalipa.

Pol-me abi piralepape agaa Kolosi onaanu re-para rapaasa

10 Aristarkus-ri kalabus
ada padane-para patepa
pare go aamere nimi abi
piralepape lo o taata. Mak
nipu Barnabas-na aai go
ameayame page abi pi-
ralepape lo o taata. Gore
nipu nimi piri-para epalia
raburi gore nimimi nipu
mealepape. Go madaare
abade neme nimi-para agaa
mana la moyaasude.

11 Jisas nipuna bi meda Jus-
tus temede aa nipumi page
abi piralepape lo o taata. Go
aa repore Juda aanu pirua
Yesu madaa kone rulasimi.
Go aa repore Gote-na Surube
Suna agaa madaa ni raapu
padane-para kogono pema.
Goa pua nimumi ni waru
raba muaeme.

12 Epafras-me page nimi-
para abi piralepape lo o
taata. Go aa page nimina
adami aa pirua Yesu Krais-
na kogono pea. Oro yaalo
nimi raba minalo beten puri
paloa loaaya. Goa pua Gote-
me nimi puri mapalaawa
ora onaa mapiraawa nipuna
agaa waru pagoa puri
mealiminalo oro yaalo beten
loaaya.

13 Neme nipumi kogono
waru pea-daa neme nimi go-
rupa lagialo: Nipumi nimi-
para Laodisia su-para piri
onaanu page Hierapolis su-
para pimi onaaanu page
raba muaaya.

14 Demas page niaana epe
dokta Luk go lapome page
nimi abi piralepape agaa lo o
taatepe.

15 Nimi page neme abi pi-
ralepape lo agaare Laodisia
su-para piri onaanu lake-
tapape. Goa pua nimimi
abi piralepape agaare Nimfa-
na ada-para kiritaawa pimi.
Krais-na onaanu page laketa-
pape.

16 Nimimi go pepa aba dipi
kirituare wala mo Laodisia
su-para lotu kiritae lo pimi
onaanumi dipina penaata-
pape. Go rabu page Laodisia
su-para pimi onaa nimumi
pepa meda o taanaloa nim-
imi go page dipialepape.

17 Gore nimimi Arkipus-
ri gupa pua laketapape: Aa
Mudumi abade mea gisae ko-
gonore neme waru pu kiri-
tape lo pua laketapape.

18 Niri nina go pepa kimi
patalepape agaa la o taato:
Abi patalepape. Ni Pol
yaade. Niri kalabus ada-para
pa pi-ga nimimi ni madaa
kone narugulaatepape.
Gote-na epe raba meape
konere nimi padane padane
lo gina.

* **4:9:** Onesimus-re Filemon-na kogonome adini aa. Epe Agaana re adede kogonome adini aame page Tikikus raapu laama epalipi loa lakesa. Filimo-na agaa madaa page apo ia-daa.

Go mada.

Tesalonaika Egataa Ripia Agaa

Tesalonaika-re Mesadonia-na su robo ru-para aaya. Pol-me Pilipai gimoare Tesalonaika su-para pua lotu ada marekaasa (Aposel 17.1-9). Pare Juda aanumi ades-imi rabu onaa adaapumi Pol-na agaa ratua Kristen opesimi rabu nimumi Pol wae kone sua Tesalonaika magimaasimi. Orope Pol mo Korini su-para pua pirisa rabu nipuna kogono yago Timoti ipua mo Tesalonaika su-para piri Kristen onaa-nuna remaa lakesa.

Pol-me Timoti-na agaa pagoa go pepare Tesalonaika onaana kone rulae yae puri mapalaatalo Pol-para Silas-para Timoti-repaame tisimi. Makuae aa adaapumiri go pepare Pol-na riri-nane ti pepa kone imi. Go pepa-parare Pol-me Tesalonaika su-para pimi onaana kone rulae yae-para epe-ae lapo madaa raaname omesa.

Go Kristen-repaamere Krais wala ake pua epalia pae lo namakuaasimi. Yesu abi naepena loa omesimide onaanu page epe piraama laama pope su mealimi palo makuaatalo pisimi. Yesu aa-rabu epalia palo page makuaatalo pisimi. Pol-me nimuna agaa abuloa gupa sa: Nimi epe ae ratalepape sa. Goa pua nimi managolaawa Yesu epalia yapi surubalepaape sa.

Robonu gupa adamina:

Epe-rupa pitapape agaa (1.1-3)
Kone rulae yae gupa ina agaa (1.4–3.13)
Goa napipape agaa (4.1-12)
Krais wala epalia rabu kone rulae onaanu epa mealia (4.13–5.11)
Gote-me nimi raba mealia-ga epe-rupa pitapape (5.12-28)

Pol-me Tesalonaika pepa egataa tua rapaasa

1 Ni Pol-para Sailas-para Timoti-para niaame go pe-pare mo Tesalonaika Yesuna ruru onaa nimimi adalimi-nalo tu o taatema. Nimi Aapa Gote-para Aa Mudu Yesu Krais laapo raapu piri onaanuri Gote-na epe raba meape kone-para kuma pi kone laapo mealimina.

Tesalonaika onaaanumi kone rulaawa pirisimi

2 Oro yaalore niaame beten tema rabu nimina bi loa nimi madaa tema.

3 Gore niaame niaana Aapa Gote-para beten tema rabu nimimi kone rulaawa pora kuritimi-daa nimi-naaema. Goa pua nimimi onaanu madaa pedo pu raaname omoa niaana Aa Mudu Yesu Krais puri paloa ado pimi.

4 Gore ame baaninu-ya, nimiri Gote-me pedo pu raaname omoa nimi Yesu raapu mapiraasa-daa niaame aba makuaaema.

5 Niaame go Epe Agaa nimi piri mea ipisimare go

Epe Agaa madaa kone waru rulaawa mea ipisima. Goa pua niaame lagisima rabu pa agaame nasima pare puri-para Holi Spirit laapo raapu mea lagiamade. Go rabu nimi piri-para ipua nimi raba mula ipisima. Go kone rayore nimimi aba makuaaeme.

6 Go rabu nimimi niaana pora-para Aa Mudu-na pora laapo-para kuritimi. Goa pua nimimi Gote-na agaa pagoa kedaa adaapu risimi. Goa pisimi pare Holi Spirit-mi nimi raana maomasa-pulu nimimi Epe Agaa madaa wala pedo peme.

7 Goa pisimi rabu Masedonia su-para piri kone rulae onaa-para Akaia su-para piri kone rulae onaa rayome nimina epe pora adesimi.

8 Goa adesimi rabu nimimi Aa Mudu-na Epe Agaa waru pagoa onaanumi su meda-para lamoneala Griki su-para lamoneala pua su rayo-para pago kiritisimi. Goa pua Masedonia Akaia su lapo-para piri onaanumi pagenaloa su rayo-parare nimi Gote-na agaa madaa kone rulaawa pagesimi. Goa pea-ga niaame wala nimi lagiape agaare meda pa naima.

9 Apo onaanumi nimina kone madaa agaa gupa teme. Abade niaame nimi piri-para ipisima raburi niaa epe-rupa suruboa makirae remonu gimisimi-daa remaa teme. Goa pua nimi kone pereke sua Gote madaa kone rulaawa oro yaalo pirape Gote nipuna kogono pisimina teme.

10 Go page nimimi Gote-na Simi so yaa gimoa wala go su amaa epaliade yapi di madaa ado pimilo go remaa teme. Go Naakiri nipu abade omesa pare Gote-me nipu wala marekaasa. Goa pisa-pulu orope Gote-me wae ratu yawape kone mea katea di rabu Yesumi niaa epe-rupa surubea-pulu Gote-me niaa wae-rupa na-abutea.

2

Tesalonaika su-para Pol-na pisa kogono

1 Gore nina ame baaninu-ya, abade niaa nimi piri-para ipisima rabu niaana kogono epe-rupa pisima-pulu onaa adaapu kone rulasimi. Go remaare nimi makuaaeme.

2 Abade niaa Tesalonaika su naipisima rabu mo Fil-ipai su-parare kedaa waru risima. Go page niaa-para ero simi-daa nimimi aba pa-gesimi. Goa pisimi pare Gote-me niaana robaa-para nipuna puri mapalasa-pulu Epe Agaa lagisimade. Goa pisima rabu iaa adaapumi kedaa gisimi.

3 Niaame agaa nimi lagemare gore niaame wae kone nasu robaa-para wae koneme makirae agaa natema.

4 Dia, pare Gote-me niaa laguaaya-rupare lageme. Gore nipumi niaa nipuna Epe Agaa onaanu-para lakelamonalo kogono gisa.

Goa pisa-pulu niaame puri paloa laketema. Goa pemare aanumi niaana kogono epame omape kone inalo napema. Dia, pare Gote-me go kogono raana omenalo pema. Goa pemare Gote nipumi niaana pu robaa-para adokaru mua rumaaya.

5 Gore niaame agaa la moy-aasima rabu niaame nimi omeme pi agaa nalagisimi-daa adesimi. Niaame go ko-gono pisimare gore niaame epame omape kone sua ko-gono napisima. Oro dia yapare gore Gote-me page adea.

6 Niaame go kogonore nim-imi page pa onaa radonu page niaana bi minasaalimi-nalo napisima.

7 Go kogono pisima rabu niaare Krais-na aposel ko-gono aanu pirua niaa adaa bi mulalo napisima. Dia, yapare nimi padane-para pirisima raburi niaame ora epe kone sua nimi raba mulalo pirisima. Go-rupare onanumi nimuna nogo naak-inu pawa surubalemede-rupa kogono pisima.

8 Niaame nimi madaa pedo pu ora raaname omema-pulu niaame nimi raapu pirua Gote-na Epe Agaa talo pisima. Go pua nimi raba mulalore nimumi niaa tu maomata pisimi yaalore niaame kone adaapu nasula pisima. Nimiri ora niaana epe adami onaanu ya-pulu go kone sua kogono pisima.

9 Gore niaana radaa pi kogonore ame baaninu-ya, nimimi aba ademe. Niaame Gote-na Epe Agaa mogeasima rabu nimi lag-ulalore puri waru paloa pisima. Gore niaame nimina eta oyaenu gialiminalo napisima pare oro yaalo niaame kimi kogono pisima.

10 Gore nimimi page Gote-me page niaana pora waru adesimi. Nimi kone ru-lae onaanumiri niaame kone ora epe sua redepo ne-rupa pirisimi-pulu nimimi waea na-adesimi.

11 Gore aaraa medame nipuna nogo naakinu-para epe aanu peade-rupare gore niaame page nimi-para pisima. Goa pua padane padane laatapu epea pema-daa ademe.

12 Niaame nimina robaa-para puri page kuma pi kone page gialema. Niaamere ora Gote-na kone mua pora go-rupa pamuaminalo pisima. Goa pua Gote-me nimi madaa pedo pinalo pora pa-mualepape lo lagesima. Gore Gote-me nimi nipuna epe puri mua nipuna Surube Su-para paliminalo mapiraaya.

Juda amenumi kedaa risimi-rupa nimimi page riaalepape

13 Go oyae madaare ni-aame Gote-para ora pi tema. Abade niaame Gote-na agaa nimi lagisima rabu nimimi pa onaanuna agaa-rupa na-pagesimide. Dia, pare nim-imi ora Gote-na agaa pages-imide. Gore nimimi Gote madaa kone rulaeme rabu go

agaame nimina robaa-para puri mapalaaya.
14 Nina amenu, nimiri Gote-na lotu adanu-para kiritae onaa so Judia adaa su-para pirisimi piane pimi. Nimu Yesu Krais madaa kone rulasimi-pulu gore nimu Gote-na ruru onaa piruaeme. Gore mo Judia su-para pirua Yesu Krais madaa kone rulaeme onaanumi kedaa go-rupa risimi.
15 Juda aanumi Aa Mudu Yesu-para Gote-na agaa lakene aanu-para tu mao-masimi rabu niaa page kedaa gisimi. Go aanuri Gote gimoa ora onaa rayo-para iaa aulaeme.
16 Gore niaame pa ruru radonu-para epe agaa laketa pisima. Goa pisa pare nimumi epe agaa pagoa kone rulata pisimi pare Juda aanumi epe agaa mogeape pora rugusimi. Goa pisimi-pulu nimuna wae yoto meape yaere mea rulataboa pupitagi pa neme. Goa peme pare Gote nipuna ratu yawape agaare nimu madaa aba epa ia.

Pol-me Tesalonaika on-aanu adape raana omesa

17 Gore ame baaninu-ya, niaa aba nimi raapu pirisi-made pare Juda aanumi niaa ratisimi. Go rabu niaa ogesi nimi raapu rugula lapaawa pima. Gore ora niaana inimi nimi na-adema pare niaana konere ora nimi raapu in-aloa pima. Go rabu niaame nimi adola epape pora as-apu pima. Nimi ora adawe kone sua niaana pu robaa-para ora o sa.
18 Goa pea-daa niaame nimi adola epalima kone isima. Niri Pol oro adola epaayo kone sua pora as-apisu pare Satan-me niaana pora rabusa.
19 Oropere niaana Aa Mudu Yesu wala epaliade yapi di raburi niaa nipuna ini agaa madaa rekoa te-mana niaa ake mealima ya? Go rabu niaame ake madaa raaname omalima ya? Goa pua niaame pa giape yaere ake agaa adaapu loa mealima ya? Gore nimi madaa tema.
20 Gore nimi madaare niaa pedo pu pima.

3

Pol-me Timoti-ri nimu puri mapalainalo penaasa

1 Niaame nimi adolalo pirisimade rabu Sailas saa lapo Atens su-para pa pi-ralipa kone sua Timoti mea rapasipa.
2 Go-para pirisipa rabu saame Timoti nimina kone rulae yae puri mapalainalo mea rapasipa. Gore nipuri niaana ame pirua Gote-na kogono saa raapu pua Krais-na Epe Agaa lakene aa yaade.
3 Gore nimi medaloma go kedaa riama puare masaa narilaliminalo Timoti mea rapasima. Gore Gote-me niaa go kedaa riamonalo aba mapiraasa-daa makuaaema.
4 Gore abade niaa nimi raapu pirisima rabu ni-aame radaa nalima lo lagisima. Gore padane

lagisimade-rupare abia nimimi adaleme.
5 Goa pea-pulu neme nimi pa ado pirano kone naisu. Dia, neme Timoti nimina kone rulae yae adenalo mea o taasu. Gore Satan-me nimi malopaawa niaana kogono maoyatalo pisa-daa Timoti mea rapasu.

Timoti-mi epe agaa lakesa rabu Pol-me raana omesa

6 Goa pisu pare abia Timoti-mi nimi gimoa epaade. Goa puare nipumi niaa-para epe remaa epa lagiade. Nipumi nimina pedo pu raana omape kone-para kone rulae-para lagiade. Gore nipumi gupa lagia: Oro yaalo nimimi niaa madaa kone sua niaa adolalo peme lagia. Gore niaame nimi adolalo pemarupa peme.
7 Gore nina ame baaninuya, niaame go remaa rapaema rabu nimimi kone waru rulaeme-pulu nimimi niaana robaa go pemeame puri mapalaeme. Goa peaga nimi re-para wae kedaa epalia rabu page radaa nape rabu page puri mu piruatepape.
8 Gore nimimi Aa Mudu raapu puri waru paloa piruaeme-rupa niaa raapu page ora epe-rupa piruatepape.
9 Gore abia niaame nimi madaa Gote-para ora pi tama. Gore niaame nimi madaa Gote-na ini agaana raana omema rabu oro yaalo ora pi tema.
10 Gore naare paalu page ribaa page nimina ini agaa ora adalima kone sua Gote-para oro yaalo agaa muaema. Gore nimina kone rulae ogesi-daa dia yaliare niaame nimi raba mulalo epalima.

Pol-me Gote-para nimu piri-para mea penaalo beten sa

11 Niaana konere niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu-para nipumi niaare nimi piri-para epamonalo pora mea waatea.
12 Niaana konere Asubame nimina pedo pua raana omape yae ma-adaa yaalia. Goa pua nimimi mo ame baaninu-para onaa rayopara page go kone ma-adaa yaa-mama palimina. Goa paa-mama puare niaame nimi madaa pedo pu raana omema-rupa piralepape.
13 Niaana konere Goteme nimina pu robaa-para puri gialia. Goa pua oropere niaana Aa Mudu Yesu wala epalia raburi kone rulae onaanu page nipu raapu pirua nipumi nimi maepeaalia. Goa pua niaana Aapa Gotena ini agaana nimi yala napoteme.

4

Epe pora pamuaema rabu Gote-me raana omea

1 Gore nina ame baaninuya, abiare niaame nimi mogeasima-rupare Gote-na pora ratalepape. Niaame puri paloa Aa Mudu Yesuna bi madaa waru lagialema.

Abiare nimimi go pora epe-rupa pamuaeme-rupare orope page go-rupa agu pamualepape.

2 Gore niaame agaa rayo Aa Mudu Yesuna bi-para agaa mana lagemade rabu aba pago kiriteme.

3 Gote-na konere gupa: Nimimi ona paake yolape kone rayo gimoa nimi ora epe-rupa piralepape.

4 Gore aa rayome ona rumaape kone salimi-daare epe-rupa piralipa kone sua ona ora epe-rupa rumaatepape.

5 Rumaalimi rabu nimina kone-para wae-rupa epame naomalepape. Goa palimi-daare Gote-na agaa napage pa piri aanumi peme.

6 Go kone madaare nimina ame baaninu-para waea napua nimu namakiratepape. Gore aanumi kone rado rado go-rupa sua waeanu palimiri gore Aa Mudumi go kone madaa wae yoto katea. Abade niaame go agaare ora puri palo lagisimade.

7 Gote-me niaa paake aa rumi kone saminalo namapiraasa. Dia, nipumi niaa epe-rupa piraminalo yaaloa mapiraasa.

8 Goa pea-pulu aa medame mogeape agaa gimalia-daare nipumi pa aa meda masaa narialaaya. Dia, pare nipumi Gote masaa rilaaya. Go masaa rilaeme Gote nipumi nipuna Holi Spirit guaaya.

9 Nimimi ame baaninu madaa pedo pu raaname omape konere pepa-para mada natu repaalua. Dia, Gote-me ame baaninu-para pedo pu raana omalepape lo aba moge riaasade.

10 Goa pisa-pulu nimimi nimina ame baaninu Masedonia su-para pirinu-para pedo pu raaname omesimi. Goa pisimi pare ame baaninuri niaame nimi puri mapalaawa gupa pipape lo lagialema.

11 Gore kone gupa mogeatepape: Nimi pawa pirape kone waru sua maa adaalu-ae onaa-rupa napiralepape. Go page nimina kimi kogono pipape. Gore abade niaame nimi-para agaa lagisimade-rupa pipape.

12 Goa palimiri Gote madaa kone narulae onaanumi nimi epe bi gialimi. Go raburi nimina oyae page narudu yaalia-pulu onaa medalomana oyae meape kone nasalimi.

Orope Aa Mudu ipua niaa marekaawa kiritalia

13 Gore nina ame baaninu, pagalepape. Niaame aba ome onaanu madaa paliadea lagulalo pima. Goa pua onaa medalomame ome onaanu wala narekalimi kone suaeme rabu nimuna pu o ta. Goa peme-ga nimimi go madaa ora agaa pagalepa.

14 Gore Yesu omoa wala rekesa-daa go madaa niaame kone rulaema. Goa pua Yesuna puri madaare Gote-me Krais-na onaa aba omenu page marekaawa Yesu raapu padane-para mea epenateadaa niaame go madaa kone rulaema.

15 Niaame Aa Mudu-na agaa nimi gupa lagema: Wala oropere Aa Mudu wala epaliade yapi di raburi papiri onaanu orope epenalo aba ome onaa riri-nane aba palimi.

16 Dia, Gote-na mudu ensel-me agaa puri palo yaatea raburi Gote-na berome page e tea. Go raburi Aa Mudu nipu so yaa gimoa epalia. Goa palia pare aba ripia onaa medaloma Yesu madaa kone rulaawa omesimi onaanuri nimu aba ripia rekaa epalimi.

17 Goa puare niaa pa pitimade onaanuri Gote-me niaa go marekaalia onaa raapu pitima. Goa pua nipumi niaa rayo so yaa-para moae raapu mea pua Aa Mudu madaata palima. Goa puare niaame Aa Mudu raapu oro yaalo nipu raapu kagaa piraama laama palima.

18 Nipumi goa palia-ga nimimi niaana go agaa remaa pagoa ame baaninuna lo robaa-para puri mapalaainalo pua laketapape.

5

Aa Mudu epalia di managolaawa piramina

1 Nina ame baaninu-ya, niaame Aa Mudu epape diri go rabu epalialo pepa madaa akolo tua lagiamona ya?

2 Gore nimina bipa Aa Mudu epape diri ribaa paake ne aa-rupa epalia-daa aba pageme.

3 Gore onaanumi abiare nimu ora epe-rupa pima teme-daare nimu maoyaape diri aipapulu nimu madaa epalia. Goa paliade raburi onanumi naaki nogo maditimi-rupa di epaliapulu nimimi go radaa mada napakealimi.

4 Yapare nina ame baaninu, nimiri ribaane-para napimi-ga go yapi di epaliade raburi paake ne aa-rupa epalia.

5 Dia-ga nimi rayore paapara piralepape. Niaare ribaane-para wae-rupa napiramina.

6 Goa pea-ga niaare mo wae onaa radonu u patu pimi-rupa napiramina. Dia, pare niaana ini waru rupaawa niaana kone waru redepo naloa piramina.

7 Gore u pateme onaanuri ribaa ora patemede. Go page ribaare onaanumi ipa bia noa maeyaemede.

8 Goa peme pare niaa paapara pima-ga niamere waru adoa surubamina. Niaame kone rulae yae-para raana omape kone-para sua go konere kapaa yome warini mamina-rupa maraamina. Goa puare Gote-me niaa oro yaalo epe-rupa mapiraape konere niaame kaapa yome warini raguna-rupa adi pamina.

9 Gote-me niaare nipuna ratu yawe kone meamonalodaa namapiraasa. Dia, niaana Aa Mudu Yesu Krais omesa rabu nipumi niaa oro yaalo piraminalo kone gisa.

10 Krais nipu abade niaa madaa omesa. Goa pua

nipuna di rabu niaa pa piralima page ora omalima page gore nipu raapu padanepara piralima.

11 Goa pea-ga nimimi ame baaninu raba mua epe agaa lakeloa pu robaa-para puri mapalatepape. Gore abia go peme-rupare gupa pipape.

Gote-na ruru onaame epeaanu pina

12 Nina ame baaninu, nimi niaame gupa lagialema: Aanu medaloma nimina rikiraana epe kogono peme-ga go lotu surube aanuna agaa mana epe-rupa pagalepape. Go aanuri Aa Mudumi nimi aa mudu-rupa mapiraayapulu nimumi nimina kone maredepo yaanalo agaa lageme.

13 Gore nimumi epe kogono peme-ga nimimi nimu-para ora epe kone sua pedo pu raana omape kone salepape. Nimiri nimina ame baaninu raapu epe kone padane sua pawa piralepape.

14 Gore ame baaninuya, niaame nimi-para puri pane agaa gupa lagialema: Aa medaloma kogono gimi omeme aanuri nimimi puri mapalaawa epe-rupa pirina tapape. Go page aa medaloma nimuna pu robaa-para paalame ome aanuri puri mapalatepape. Onaa medaloma puri naimi onaa raba mealepape. Goa pua aa rayo nimimi pawasi raba meaa-mama pipape.

15 Gore onaa medalomame nimi-para waea palimidaare wala nimu-para waea na-abutepape. Dia, pare oro yaalo nimina ame baaninupara onaa rayo-para page epe kone sua epe-rupa raba mealepape.

16 Nimimi oro yaalo raaname omo piralepape.

17 Nimimi oro yaalo beten tapape.

18 Gore nimimi Gote-para oyae rayo madaa ora pi tapape. Yesu Krais raapu pimi-pulu Gote-me nimi raaname omalia.

19 Nimimi Holi Spirit-na puri narogaatepape.

20 Onaa medalomame nimi-para Gote-na agaa lagialimi-daare nimimi nimu masaa narilatepape.

21 Gore nimimi oyae rayore waru niminaawa nimina kone-para epeaaliade yae waru saapiralepape.

22 Goa puare wae yaenu rayo ora gimalepape.

23 Gote-me niaa epe kuma pi kone guaaya. Goa pua nipumi nimi rayo ora nipuna onaanu mapiraatalo pea. Goa pua nipumi nimina kone-para wasupa-para to yogane rayo page suruboa ora nipuna onaanu piramonalo pea. Goa pea-ga niaana Aa Mudu Yesu Krais epaliade yapi di raburi nimi wae-rupa mada napiralimi.

24 Gote-me nimi yaaloa mua epe kone oro yaalo nimi madaa ia-pulu nipumi raba muaaya.

25 Gore ame baaninu, nimimi Gote-me niaa raba minalo beten tapape.
26 Gote-na ruru pimi ame baaninu rayo abi piralepape lo laketapape.
27 Aa Mudu-na bimiri nimipara agaa puri paloa lagialo: Go pepare nimimi ame baaninu pimi-para rayo dipialepape.
28 Niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe raba meape kone abi mealimina.
Ni Pol go yaade.

Tesalonaika Laapo Ripia Agaa

Tesalonaika su-para piri onaame Krais wala epalia raburi ake ora palia pae kone isimi. Medalomamere Aa Muduna yapi diri aba epaade simi. Go madaare Pol-para Silas-para Timoti nimumi onaana kone maredepo yatalo go pepa tisimi.

Pol-me talo: Go yapi diri abi naepaade sa. Riri-nanere onaame kalai waru pua wae aanumi puri waru pabalimi sa. Rekena agaa rasini aa meda ipua Yesu Krais-na iaa aba adalimi sa.

Pol-me mo onaa-para lalo: Nimina kone rulae yaena puri ma-adaa yaaina kedaa riaalepape sa. Nimuna bipa puri paboa kogono pu nimu surubenalo sa. Nipu-para nipuna kogono aa yagonumi peme-rupa kogono pape ki aa narabinalo sa. Yago raba meape page ki aa narakepealepape sa.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-2)
Pol-me ora pi loa yapare waru adalepape sa (1.3-12)
Yesu wala epalia agaa (2.1-17)
Kristen-na pora epe-rupa pamualepape agaa (3.1-15)
Pora poae agaa (3.16-18)

Pol-me Tesalonaika su-para pepa rana laapo rapaasa

1 Sailas-para Timoti-para ni Pol page niaamere nimi Tesalonaika su-para pimi Yesuna ruru onaanu madaa kone ima. Goa pea-daa neme pepa tu repaato. Nimiri niaana Aapa Gote-para Aa Mudu Yesu Krais raapu piramina.

2 Goa pua Aapa Gote-para Aa Mudu Yesu Krais-parame nimi-para epe raba meape kone page kuma pi kone page guaina.

Pol-me Gote-para ora pi sa

3 Gore niaana ame baaninu, niaame nimi madaare Gote-para oro yaalo ora pi tema. Go konere ora epe ta gore nimina kone rulaere ora adaa yaa-mama pea. Goa pua nimimi ame baaninu-para pedo pu raana omape kone adaapu mone mone sama peme.

4 Goa peme-pulu niaame Gote-na lotu ada-para kiritaaware nimina bi waru minasaaema. Gore nimumi nimi kedaa geme rabu radaa noa page nimi epe-rupa pimi. Goa pua nimimi puri paloa kone waru rulaemedaa niaame nimi madaa agaa adaapu tema.

Gote-me niaa epe redepo ne-rupa rumaalia

5 Gore nimina rigita pimi kedaa madaare niaame Gote-me yoto epe-rupa rumaalia-daa adalima. Goa pua nimimi Gote-na Surube Su ora adolalore kedaa ruaeme.

6 Gore onaa medalomame nimi kedaa mea epeme onaanuri Gote-me nimu madaa page kedaa katea. Gore Gote-me epe-rupa nipumi goa palia.

7 Go pua abia kedaa ritimi onaanuri nipumi raba mealia. Goa pea-ga nipumi niaa-para page goa palia. Oropere Aa Mudu Yesu-para nipuna puri pane ensel-nupara sogo yaa gimoa epape di rabu Gote-me niaana kedaanu madia yalia.

8 Go rabu go su amaa epalimi rabu adaa repena sulaa page mea epalia. Goa pua Gote madaa kone narulae piralimide onaanuri gore wae su naaku-para mea rubalia. Gore Aa Mudu Yesuna Epe Agaa napageme onaanuri mea rubalia.

9 Go onaanumiri ora radaa adaape no pirua Gote raapu padane-para napiralimi. Dia, pare adaalu su rado-para Gote na-ado piralimi. Goa pua nimumi Aa Mudu-na ini agaa-para nipuna epe paana puri-para ora na-adalimi pare wae-rupa pua piralimi. Gore Yesu Krais wala epaliade yapi di raburi abia wae-rupa piri onaanuri go wae su-para palimi.

10 Gore nipu epaliade yapi di raburi nipuna kone rulae onaa rayome nipuna bi minasaawa nipu madaa raaname omo piralimi. Niaame abade nipuna agaa nimi lagisimade rabu nim-imi kone rulasimi. Goa pisimi-pulu nimi page mo onaa medaloma raapu epe-rupa piralimi.

Pol-me Tesalonaika onaa raba minalo beten sa

11 Goa pea-daa niaame go madaa kone sua oro yaalo niaana Gote-me nimi raba minalo beten laema. Gote-me nimi yaaloa epe-rupa mapiraasa-daa niaame go madaa kone sua Gote-me nimi puri ginaloa epe-rupa piraliminalo beten laema. Goa pua nimimi epea pulalo palimiri nipuna puri nimi ginalo beten tema. Goa puare nimimi Yesu madaa kone rulaawa pemede kogonore ora waru pu kiritaliminalo beten laema.

12 Goa palimi-daare niaana Aa Mudu Yesuna bi minasaalimi. Goa pua nipumi nimina bi page minasaalia. Goa madaare niaana Gote-para Aa Mudu Yesu Krais lapona epe raba meape kone gupa gialipi.

2

Krais wala epaliade

1 Gore nina ame baaninu-ya, niaana Aa Mudu Yesu Krais wala epenaloa niaa nipu raapu padane-para kiri-talima. Goa palimi-daa neme agaa puri paloa gupa lagialo:

2 Gore onaa medalomame Aa Mudu epape di meda naia teme-daare go agaa madaa kone adaapu nasu piralepape. Gore pa aa medame Gote-na koneme niminaawa go-rupa lagialia pae pa nipuna niminaae agaa tapae maarea. Gore nimumi niaame pepa madaa

tisimade agaa teme palo ni maarea.
3 Gore aa medame nimi-para agaa rado makirae konenu gupa lagalimi-daare nimuna agaa napagalepape. Go yae epaliade yapi diri ora aba pa naepalia. Dia, yapare aba ripia onaa adaapumi pupitagi noa Gote masaa rilae onaa epa kiritalimi. Goa pua rekena agaa rasini aa page aba epenaloa on-aanumi adalimi. Go wae aare nipu wae su naaku-para pope aa yaade.
4 Go aamere onaanumi oyaenu rayo madaa beten loa Gote-na epe yaenu teme-daa go rekena agaa rasini aame apo yae rayo maoyaatalo palia. Goa pua nipuna bi minasaawa mo oyaenu rayo rabuaniaalia. Goa pua nipu Gote-na epe ada-para pua pirua gupa tea: Niri ora Gote yaade tea.
5 Pagalepa, abade ni nimi raapu pirua go madaare aba remaa laguaarude.
6 Apo waea pi aare abia page kogono pala pia. Goa pea pare abia nipuna pora pamea-rupare nimimi aba adamede. Gore Gote-me nipu laketea di rabu apo rekena agaa rasini aa epalia.
7 Gore go rekena agaa rasape kogonore abia page nipu kaledoa kogono pa pea. Goa pea pare orope epaliade yapi diri wae kogono madaa pora rabuni aa penaaloa apo wae kogononu aipapulu opapalia.
8 Go raburi mo rekena agaa rasini aa nipuri pe-naame epa opapalia. Goa palia pare Aa Mudu Yesu nipuna agaana komome nipu tu maomalia. Gore Aa Mudu-ri nipuna epe paa raapu amaa penaame epalia raburi mo rekena agaa rasini aa ora madia yalia.
9 Go rekena agaa rasini aa epaliadere mo Satan-na purimi mea epalia. Go rabu nipumi yaa agaa loa napiaa kogono rayo-para makirae puri pane kone-para kogono rado rado palia.
10-11 Goa pua go wae aamere ora makirae kogono palia rabu nipumi wae naaku-para polalo pemede onaanu makiralia. Yapare go onaanumi ora agaa madaa kone mada narulalimi-pulu Gote-me nimu madaa maki-rape yaenu epenatea. Goa pua nimumi go makirae agaa madaa kone rulalimi. Goa pua Gote-me nimu oro yaalo epe-rupa mada namapiralia pare wae naaku-para palimi.
12 Go madaare onaa ray-ome abade ora agaa madaa kone narulaawa waea pape madaare raaname omeme. Goa peme-ga Gote-na koso lape di raburi nimumi wae yoto mealimi.

Gote-me niaa wala mealu-alo mada misa

13 Pare ame baaninu, nimiri Aa Mudumi nimi madaa pedo pu raaname omea-pulu oro yaalo niaame nimi madaa Gote-para ora pi tema. Ora abadere Gote-me nimi oro yaalo kagaa piraama laama paliminalo

mada misa. Goa pua nimimi ora agaa madaa kone rulasimi-pulu Holi Spirit-na purimi nimiri Gote-na onaa mapiraasa.

14 Go madaare niaame nimi-para Epe Agaa lagisima rabu Gote-me nimi yaaloa mapiraasa. Nipumi niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe paana puri meaminalo yaaloa mada misa.

15 Goa pea-ga ame baaninu-ya, nimiri waru epe-rupa puri waru paloa piralepape. Gote-na ora agaa niaame abade nimi lagisima page pepa madaa tisimade agaa page nimimi waru niminaawa piralepape.

16 Niaana Aa Mudu Yesu Krais-para niaana Aapa Gote lapo nipumi niaa madaa pedo pu raaname omoaepe. Goa pua nipumi epe kone sua nipuna oro yaalo kagaa pirape puri-para epe kuma pi su gialipina.

17 Goa pea-ga nipumi nimina pu robaa-para puri mapalaina. Goa pua nimimi epe kogono puare kone waru sua agaa epe-rupa temenalo nimi raba mealipina.

3

Gote-me niaa raba mina beten laatepape

1 Gore ame baaninu-ya, agaa abia lo kiritalua. Niaa Gote-me raba mina beten laatepape. Goa puare Aa Muduna agaa su rayo-para pago kiritina go mada nipuna bi minasaamina beten tapape. Gore nimina rikiraana pagesimide-rupa pagenalo beten tapape.

2 Go page nimimi wae pupitagi nape aanumi niaa waea napinalo Gote-para beten tapape. Gore onaa rayo Gote madaa kone narulaeme-ga beten gupa tapape.

3 Yapare aa mudu-miri niaa madaa kone ora waru mapiraawa nipumi nimi puri mapalaawa nimi su-rubalia. Goa palia rabu Satan-me nimi mada namao yaalia.

4 Go page Aa Mudumi nimi madaa niaana kone maredepo yaaya rabu ni-aame agaa lagemade-rupa nimimi page ora goa pemedaa niminaaema.

5 Gore Aa Mudumi nimina kone maredepo yaina. Goa pua nimimi Gote-na pedo pu raana omape kone nim-inaawa Krais-na puri pane marekaape kone mealimina.

Aa rayome kogono waru pipape

6 Gore nina ame baaninu-ya, niaame Aa Mudu Yesu Krais-na bi madaa agaa mana gupa lagialema: Pa aa medalomame kogono gimoa niaana lagisimade agaa napagalimide aanu raapu napiralepape.

7 Gore nimimi niaana kone mealepape. Abadere nimi raapu padane-para pirisima raburi ki aa esepene aanu napirua kogono pisimade.

8 Niaame nimina etanu page pa amaa namea nisi-made pare niaame mone-me kabesimade. Niaame kogono

puri paloa pua kalai pu radaa pi kogono ribaa page naare paalu page pisima. Gore nimimi niaa madaa mone narubaliminalo goa pisima.

9 Gore niaame kogono gupa pisima-pulu nimina eta nape oyaeyaenuri niaa gialepa mada ta pisima. Goa mada ta pisimi pare nimimi niaana pora adoa mogealiminalo kogono pisimade.

10 Abade niaa nimi raapu pirisima rabu niaame nimi agaa mana gupa lagisimade: Aa medame kogono gimaliadaare go aamere eta mada nano patalia simade.

11 Niaame nimina ruru aanu medalomare pa pirua kogono napemelo remaa pagema. Go pagoare go agaa sima. Go aanuri nimuna maa adaalu mapuaawa aa medana oyaenu adoa agaa pa teme.

12 Gore Aa Mudu Yesu Krais-na bi madaare niaame go aanu agaa mana puri paloa gupa teme: Pora waru epe-rupa pamua kogono pua nimina eta mealepape.

13 Goa pea-ga ame baaninu-ya, nimimi epe kogono pape gimi naomalepape.

14 Gore niaame go pepa tua otaamonaloa aa medame napagalia-daare go aa waru adalepape. Goa pua nimu raapu napiralepape. Goa pua nimumi nimuna wae kone madaa nimu yala poteme.

15 Goa pea pare nimimi iaa kone nasalepape. Dia-ga nimimi nipu ame kone sua agaa mana tapape.

Agaa medaloma

16 Aa Mudu nipuri ora kuma pi konena re ya-pulu nipumi oro yaalo oyae rayo madaare kuma pi kone gina. Aa Mudu-ri nimi raapu pirina.

17 Niri Pol nina abi patalepape lo pepa madaa repaato. Gore nina pepa rayo madaa neme go-rupa agu tuaayo.

18 Niaana Aa Mudu Yesu Krais-na epe lo robaa kuma nimi rayo raapu pirina.

Go mada ni Pol yaade.

Timoti Egataa Ripia Agaa

Timoti-ri nipu ogege aa meda pirua nipuna adaare Listra suri Galesia su robo-para pirisa. Nipuna agiri Juda ona pare nipuna aaraare Grik aa pirisa. Pol-me Timoti kogono pamu pinalo mea repaasa (Aposel 16.1-3).

Timoti-ri orope mo Epesas su-para i lotu adana aa mudu pirisa rabu Pol-me go pepa nipu piri tua rapaasa.

Riri-nane go pepamere gupa ta: Onaana kone rulae yae aa medalomame mabebolaalimi-ga Timoti ne waru adoba aape ta. Go aanuna kone rado piane gupa imi: Go su amaa yaenuri epe yaenu-daa dia sa. Aa medame ora epe pirape yae mulalore nipumi eta medaloma niti pua ona namealia.

Laapopa agaana adaa re agaa gupa ia: Epe lotu-para kogono surubape-na agaa sa. Goa pua lotu adana kogono aa-para surube aa ake piane aa piralia pae agaa sa. Agaa medare Timoti-ri Krais-na epe kogono aa pirape sa. Nipumi lotu adana ruru onaa padane padane laatapu-para pape aena page agaa sa.

Robonu gupa adamina:

Epe-rupa piralepape agaa (1.1-2)
Epe agaa ake piane su-para pula (1.3–3.13)
Gote-na agaa-para nipuna piare ora adaape (3.14–4.5)
Pol-me agaa mana Timoti lakesa (4.6–6.21)

Pol-me Timoti piri pepa egataa tua rapaasa

1 Ni Pol-re Yesu Krais nipuna madaa misa-daa nipuna kogono aa pi. Niaana raba mi aa Gote-me niaa Yesu Krais madaa wala mua niaa nipuna loa mapiraaya.

2 Timoti, neme lagisude epe agaa pagoa neme kone rulae. Goa pua nere ora nina si ya-pulu neme go pepare ne piri-para epenalo repaato. Gore Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais lapome nipuna epe raba meape kone-para odo omape kone-para kuma pi lo robaa niaa guaaya.

Niaame yaa agaa ora gimamina

3 Abade ni Masedonia su-para polalo pisu rabu nere Efesus su-para pirape lagisude pare pa pirape lo wala lagialo. Go su-parare aa medalomame yaa agaa gimoa redepo ne agaa mogeaatepape lo lakelape.

4 Gore Juda aanuri mina iti remaa page gimoa nimuna pa Aapa akuanuna binu page nadipialepape lo lakelape. Go piane konemere ape ero agaa marekaatalo teme. Go piane agaamere Gote-na agaa dia yalia kone sua go agaame kone rulaeme onaanu nimu naraba mealia kone imi.

5 Gore abia go agaa mana nimi-para lagialo-ga nimimi go agaa waru pagalimina. Pagalimi rabu nimina robaa-para epe kone padane sua robaa-para i redepo ne konena pamua Gote-na kone robaa-para mea salimina. Go konenumiri onaanu madaa pedo pu raana omape kone marekaalia.
6 Aa medalomame go redepo ne agaa gimisimi-pulu nimu pa agaa lama pua Gotena pora narateme.
7 Nimu Gote-na rekena agaana tisaa piritalo pisimi pare nimuna agaa-para nimuna puri pane agaa rayo page nagimeme.

8 Gore Moses-na rekena agaa pagolapemare epe ta pea. Yapare go rekena agaa epe-rupa pagoa kuramina.
9 Pare rekena agaare epe onaanu madaa naiadaa niminaaeme. Dia, rekena agaa rasini onaanu maredepo yaanalo gisa. Goa pua Gote masaa rilaawa waea peme aanumi pagaliminalo gisa. Goa pua onaa medalomame Gote-na kone madaa ero loa abana kone imi pare Gote-me nimu rekena agaa pagaliminalo gisa. Onaa medalomame agi aaraa tu maomaawa pa onaa radonu page tu maomaemedaa go rekena agaa adoa rataminalo gisa.
10 Goa pua aa paake yone aanumi pagaliminalo mea gisa. Aanu medaloma onanu-para waea pua onaanumi paake noa piru rabuame page rekena agaa pagaliminalo gisa. Gore onaanumiri yaa madaa makuaa agaa lo yaa agaa teme onaanu page ora maredepa yatalo agaa gimoa peme rabu rekena agaame go yaenu penaame mea wanalo tu isa.
11 Go maredepo yape agaare Gote-me Epe Agaa remaa madaa gisa. Goa pua onaanumi go agaana re adaliminalo moge riaayo. Go Epe Agaare neme Gotena epe paana kuma pi puri mada mogeaayo.

Gote-me Pol odome omesa rabu Pol nipumi Gote-para ora pi sa

12 Niaana Aa Mudu Yesu Krais-me ni kogono panolo puri gisa-pulu neme ora pi to. Gore nipumi ni nipuna kogono epe-rupa panolo ni madaa kone gua ni mapiraasa. Goa pisa-pulu neme nipu-para ora pi lalo.
13 Gore ora abade neme Krais wae agaa lo tua neme nipuna ruru piri onaanu-para yada kepea nimu-para ero agaa pamu sude. Goa pisu pare neme nipu madaa aba kone narulasu-pulu neme kone waru nasua gorupa aba pu pirisu. Go kone naisu rabu nipumi ni odome omesa.
14 Goa pua Aa Mudumi ni waru odome omoa nipuna epe raba meape kone gisa. Goa pua nipumi robaa-para kone rulae-para pedo pu raaname omoa kone kuma pi gisa rabu Yesu Krais raapu epe-rupa piruaayo.

15 Yesu Krais su amaa ipisare gore niaa pupitagi ne onaanu oro yaalo epe-rupa mapiraatalo ipisa. Go agaare ora agaa teme-ga onaa rayome pagoa kone waru rulaatepape: Gore ora pupitagi napena aa mudu ni Pol pirisude.

16 Goa pea pare Yesu Krais-me nipu ora pawa pirua ratu nayawape kone penaame waasa. Go rabu Gote-me ni wae aa mudu pirisu pare odome omoa raba misa. Goa pisare nipumi wala orope kone rulaawa piralimide onaanu naa kone adenalo pisa. Go onaanumi ni adoa nipu madaa kone rulalimi-daare nimu oro yaalo kagaa piraama laama palimi. Goa pisa-pulu Gote-me ni odome omoa raba misa.

17 Gore nipuri oro yaalo piruaayaade Aa Mudu Gote yapare onaa nimimi page nipu na-ademe. Goa pea-ga nipuna epe paana puri-para nipuna adaa bi-parare oro yaalo minasaamina. Go ora.

Timoti iaanu raapu yada pinalo puri pasa

18 Nina si Timoti-ri, abade Gote-na agaa lakene aanumi ne madaa agaa laasimide. Neme go agaa niminaawa agaa mana lagialo. Neme go agaa puri paloa pagoa neme yada waru pape.

19 Goa pua puri paloa kone rulaawa robaa-para i epe kone waru sape. Gore aa medalomame nimuna robaa-para i epe kone rubisimi rabu nimuna kone rulae maoyasimi.

20 Aa go-rupa pimiri Himeneus-para Aleksander-para nipu laapome goa pisipi. Goa pisipi-pulu neme nipu laapore Satan-na puri madaa mea kasu. Goa pua nipu laapome Gote-na bi madaa ero agaa wala meda nasipi.

2

Beten lape loa agaa meape

1 Gore nena aba ripia pape kogonore neme gupa lagialo: Onaa rayome Gote-para beten tapape. Goa pua lape agaa-para onaanu raba meape agaa-para oyae meape agaa page beten loa agaa mealepape.

2 Beten temenare aa mudunu madaa page gavman-nu madaa nimimi Gote-para beten tapape. Gore nipumi niaa epe-rupa surubena niaa rayo ora pawa epe-rupa piramina beten go-rupa latepape. Goa puare niaa Gote-na ora epe kone mogea pora epe-rupa pamuamina.

3 Beten go-rupa teme rabu ora epe ta-ga niaana Raba Mi Aa Gote-me niaa raana waru omea.

4 Niaa beten tema rabu Gote-me nipuna konere on-aanu rayo oro yaalo kagaa piraama laama pua nimumi ora agaana re waru adena kone suaaya.

5 Gore Gote padane-ma ora pia. Gore aa padane Yesu

Krais-me Gote-para onaanu-para epe-rupa piraminalo makibumaaya.

6 Gore onaa rayo Yesu Krais nipu omoa wala kaba misa. Goa pua Gote-me ria omena kone isa-daa Yesu omesa. Go kone madaare Gote-me onaa rayo oro yaalo epe-rupa mapiraatalo wala misa-daa makuaaema.

7 Gore nina kogonore nipuna epe agaa onaa lakelanolo Gote-me ni aposel kogono aa mapiraasa. Goa pua nipumi niri onaa meda-para piru epe agaa mogeanolo madaa mua mapiraasa. Gore nimumi go agaare ora agaa loa go madaa kone rulaliminalo pe. Go madaare neme yaa agaa nalalo.

8 Gore nina konere lotu ada rayona kirita piri onaa rayomere beten lamina. Goa pua nimu ora epe-rupa pirua ratu yawape kone-para yada pape kone gimalepa. Go raburi nimuna robaa-para epe kone sua beten teme rabu ora epeaalia.

Onaanuna agaa

9 Gore nina konere onanu nimina uranu epe kone sua pawa epe-rupa yama piralepape. Goa pua nimina aalu iri madaa pepena adaapu napu epe epe yaenumi pepena napu kubulu sekerenumi pepena adaapu napamina. Goa pua yoto adaapeme kabe mamina-nu page namaraalimina.

10 Dia, onaanu nimi Gotena wanenu piritalo temere gore nimimi epe kogononu palimiri gore nimina robaapara ora epe pepena-rupa pipape.

11 Onanumiri nipuna kone rabuaniaawa agaa loraawa agaa pago piralepape.

12 Nemere onanu-para Gote-na agaa aanumi gupa mogetepape lo nato. Diaga onanuri lotu ada-para agaa loraawa pawa pirua pagamina.

13 Gore Gote-me Adam ririnane waria pirinaloa orope warisa-daa onanu madaa go agaa lagialo.

14 Go page Satan-me Adampara yaa agaa aba nalakesa rabu ona-para aba yaa agaa lakenalo go oname Gote-na rekena agaa rasisa.

15 Gore onanumi kone rulaawa epe kone saa-mama pua piralimiri Gote-me nimu raba minalo epe-rupa piralimi. Goa puare onanumi nogo naaki madialimi rabu Gote-me nimu epe-rupa raba mina.

3

Pol-me Yesuna ruru onaanu surube aanu agaa mana lakesa

1 Go agaare waru pagalepa. Aa medame Yesuna ruru onaanu surubanoloa kone mealiare gore nipumi ora epe kogono pulalo pea.

2 Goa pua Yesuna ruru onaa surube aa nipu waru epe-rupa pirua onaa medalomame nipu madaa wae yae meda na-adalimi. Goa pua nipuri ore padane raapu epe-rupa piralia. Goa pua

nipumi oyae nolalo palia rabu adaapu nanena. Goa pua nipumi epe kone sua epea pua pirina. Goa pua nipumi onaanu rayo ada mua page nipu onaa rayo-para page epe agaa mada mogeawa mea waatea.

3 Goa pua nipumi ipa bia naliare maeyae ne aa napiralia. Go page nipu aipapulu ratu yawe kone nasua piralia. Dia-ga nipumi onaanu-para pawa kuma pi kone ina. Goa pua nipumi mone madaa page kone adaapu naina.

4 Nipumi nipuna ona naakinu waru surubalia. Nipuna nogo naakinumi nipuna agaa epe-rupa pagalimi.

5 Gore aa medame nipuna ona naakinu waru nasurubalia-daare gore nipumi Gote-para Yesuna ruru onaanu mada nasurubalia.

6 Gore pena kagaa aalu ipa mi aame nipu surube aa madaa napiralia. Dia-ga nipumi Satan-na kone mogealia-pulu aakone sua Satan wae yoto misade-rupa nipu page mealia.

7 Go lotu onaanu surube aare Gote-na ruru napiri onaanumi nipu epe aa lamina. Gore nipu epea pidaa nateme-daare onaanumi nipu madaa wae kone ina. Go rabu Satan-na makirae koneme nipu mealia rabu yala potea.

Lotu ada-para kiritae onaa raba mi aanuna agaa mana

8 Goa puare mo Yesuna ruru onaa raba mi aanumiri kone padane waru sua epe-rupa pirua kogono pamina. Goa pua nimumi ipa bia waru nanoa maeyane aarupa napirina. Goa pua nimumi aa medalomana mone oyaeyae mada epaame ome kone nasalepape.

9 Niaana kone rulae agaana re-re Gote-me nimu mea waatea-daa nimumi suruboa robaa-para kone waru niminaawa samina.

10 Aba ripiare nimuna kogono ko tulalo peaga adalepape. Goa pua nimumi epe-rupa palimidaare nimumi Yesuna ruru onaanuna kogono pa pina.

11 Goa pea pare nimuna onanu page kone waru su pirua pa po ripu agaa natapape. Gore nimumi nimuna kone suruboa oyae rayo madaa epe kone sua epe-rupa pipape.

12 Yesuna ruru kiritae onaa surube aanumiri gore ona padane raapu piralepape. Goa pua nimumi nimuna ona nogo naaki waru surubalepape.

13 Aa medalomame Yesuna ruru onaanu surubenalo kogono palimiri epe kogono pua nimu epe bi mealimi. Goa puare niaame Yesu Krais madaa kone rulaawa nipu raapu pima-ga go raba mi aanumi agaa puri paloa onaanu mada laketeme.

Pol-me Gote-na piaanu madaa agaa lakesa

14 Gore abia go pepa talore
ni nimi piri-para aipapulu
adolalo epaluame pi.
15 Goa pea pare neme
aipapulu naepaluare nimimi
go agaa dipia mogealiminalo
Gote-na ruru kiritae onaan-
umi epe-rupa pirape kone
niminaalimina. Gote oro
yaalo piruaaya-ga nipuna
ruru pirua nipuna epe lotu
ada-rupa pimi. Goa pua go
onaanuri Gote nipuna ada
pigi nona piane nimumi epe
agaa raapu waru wamo pua
surubeme.
16 Gore Gote-na agaa mea
waasa-daa go agaana re ria
ora adema. Goa pea-pulu aa
medame go epe agaa madaa
narabuaniaalia. Niaame
Krais madaa gupa tema:

Nipu ora aa nona piane
aulua yogane mua su
amaa ipisa.
Nipumi Holi Spirit-
na epe pora rayo
penaame mea waasa.
Go rabu ensel-numi page
adesimi. Onaanumi
nipuna ruru rayo piri-
para mogeasimi.
Su amaa onaanumi rayome
nipu madaa kone ru-
lasimi.
Goa pua Gote-me nipuna
epe paana puri kat-
alore nipu so yaa
madaa mea pisa.

4

Yaa agaa ne aanuna agaa

1 Holi Spirit-mi agaa waru
gupa lapa lagea: Orope yapi
di epalia rabu aa medalo-
mame kone rulae agaa gi-
malimi. Goa pua nimumi aa
makirae wae remona agaa
pagoa Satan-na kogono aa-
nuna makirae agaa page pa-
galimi ta.
2 Go agaa madaare yaa
agaa ne aanumiri nimumi
makirae agaa teme rabu
nimuna robaa-para i kone
palakua yoa garuta-daa
Satan-na kone sua teme.
3 Goa piane aa rurumiri
nimu ona narumaape loa
eta medaloma nanape lo
mogeteme. Go teme pare
abade Gote-me go etanu
warisa-pulu niaa onaanumi
ora agaa niminaawa kone
rulaema-pulu go etanu
madaa Gote-para ora pi loa
mada nalima.
4 Oyae rayore Gote-me
warisanare ora epe ta. Goa
pea-ga wala meda pa nag-
imalimina yapare niaame
mua Gote-para beten ora pi
lamina.
5 Gore Gote-na agaa-para
beten lapomere niaa Gote
nipuna ruru onaa ma-
aulaaya.

*Timoti-ri Krais-na epe ko-
gono aa pirina*

6 Gore neme go agaa mana
niaana amenu lakete-daare
nere Yesu Krais-na kogono
aa epe-rupa pirali. Goare
nipuna agaa mada kone ru-
laawa go pageme agaa mo-
gealiri ne puri pane kone mu
pirali.
7 Goa pea pare onaa
medalomame Gote-na agaa
nalaawa pa remaa pamu
teme-daare go makirae agaa
nimimi masaa rilaatepape.
Gote-na kone muare nimi

puri mapalainalo pa-galepape.

8 Gore niaana yogane puri mapalape kone gome niaa ogesi-daa raba mealia. Goa pea pare Gote-na kone gome niaa oro yaalo raba mealia. Goa pua abia niaa pa pima-rupa page orope epe-rupa pi-ralimi rabu page go koneme niaa raba muali.

9 Go agaare ora agaa teme-ga onaa rayome pagoa kone rulalimina.

10 Go madaare Gote-me onaanu rayo ora yaalo makagaa piraama laama mapiraalia-pulu nipumi kone rulae onaanu-para goa palia. Goa pua niaame oro yaalo kagaa pirape Gote madaa kone rulaawa nipu ado pima. Goa pea-ga niaame Gote-na kone mulalo kalai pu kogono pamina.

11 Gore neme go agaare onaa rayo-para puri paloa agaa mana mogeape.

12 Gore ne pena ogege aa ae-ga nimumi nere pa aa meda kone nasalimi. Dia, pare neme agaa padane lo pora epe-rupa pamu pedo pu raaname omo kone rula epe-rupa piraina. Goa pali rabu onaanumi go epe kone rayo adoa ratulalo palimi.

13 Nina epalua-daare abi page gore Gote-na agaa mana ia-rupa onaanu pa-gena dipia lakelape. Goa pua neme nimu-para Gote-na pora waru kuraliminalo agaa lakelape.

14 Gore abade lotu-na aa mudunumi ne mada ki isimi rabu nimumi Holi Spirit-na puri meainalo Gote-na agaa lagisimi. Goa pisa-ga go agaana puri nagimape.

15 Gore onaa medalomame pora epe-rupa kura-mama palimi rabu adalimi. Goa pea-pulu oro yaalo go ko-gono pulalore nena kone ray-ome go kogono pua waru su-rubape.

16 Goa pua nena kone waru surubape. Go onaanu mo-geali rabu waru piralimi. Oro yaalo neme go kogono puri paloa pape. Go kogono paama pali rabu nena agaa page ratalimide onaanu page ne page oro yaalo kagaa pi-raama laama palimi.

5

Onaa rayo nena agi baani Aapa ame pirina

1 Neme yomagaenu-para ratu nayawape. Dia-ga neme nena Aapa te-rupa nipu-para agaa pawa loa maredepo yape. Goa pua ogegea yagonu nena amenu-rupa nimu raapu pirape.

2 Goa pua onagaenuri ora nena agi-rupa kone sape. Go-rupa page ona inumakuanu page ora nena baaninu kone sape. Goa pua ona rayo madaa epe kone sua pora pa-muatepape.

Ona wasaanuna agaa mana

3 Gore ona meda nipuna aa abana ini adupialiare nipu agu raapo ona wasaa piruaalia-pulu nipu waru raba meape kone samina.

4 Pare ona wasaa medare nipuna si wanenu pirina

nipuna akuanu page pirinaga nimumi aba ripia kogonore gupa palia. Go madu i si wanenumi Gote madaa kone su aba ripia nimuna agi aaraanu-para aaya akuanu page raba mealimina. Goteme go kone madaa raaname ora waru omea.

5 Gore ona wasaare medare nipuna aani aba omesa-pulu nipu ora agu raapo pirina nipuna surubape onaanu napimi. Goa pea-ga nipumi Gote madaa kone waru rulaawa oro yaalo naare paalu page ribaa page nipumi Gote-para beten loa oyae mulalo agaa muaaya.

6 Goa pea pare ona wasaa medare nipuna abana kone wae pa saaba pia-pulu nipu pa piruaaya rabu nipu omape kone muaaya.

7 Gore pa onaanumi mo ona wasaanu-para wae agaa nateme-daare Gote-na agaa mana pagoa ratina laketapape.

8 Goa pea pare aa rayome nimuna rurunu waru nasurubalimi page aa rayome nimuna onanu naraba mealimi page aanumi nimuna kone rulae yae gimeme. Goa pea-daa su ribaane-para piri onaanu wae-rupa pimi pare nimi page ora wae-rupa piralimi.

9 Gore ona wasaa lotu kogono pepa madaare pa ona wasaa rado radona binu madaa natape. Dia, pare ona wasaa medare nipu maali 60 pa pirua aa padaneme rumaasade bi pepa madaa mada tu ina.

10 Goa pua nipu epe kogono rado rado pi ona temenare abade nipumi nipuna si wanenu waru surubalia. Go page pora kimisu-para piri onaanu page eta katea. Go page nipumi Gote-na ruru onaanuna aa radepeaasa.* Go page nipumi abade naraa piri onaanu raba misa. Goa pua nipumi epe kogono rado rado page pea-pulu go ona wasaanu go-rupa lotu kogono pinalo nimuna bi pepa madaa tu sape.

11 Goa pea pare ona wasaa medalomare nimu ogege aa wala polalo peme-ga nimuna biri pepa madaa natape. Diaga nimuna robaa-para aa polalo kone rekea rabu nimumi Krais masaa rilaeme.

12 Goa puare abade nimumi kone rulaawa Krais-na lotu kogono wala gimalimidaare nimumi Krais-para simide agaa rasalimi.

13 Gore nimumi Krais gimoa kone rado page gupa imi: Nimumi kogono gimi omoa adaare rayo-para pa pamuaeme. Goa pua nimumi onaanu medalomana agaa paake mua pamu laketeme. Goa pua nimumi pa kudiri agaa madaa loaeme.

14-15 Goa pea pare ona wasaa medaloma kia abia pa pora pamulalo Satan-na

* **5:10:** Abade go yapi di raburi onaa meda nena adaa-para epealia rabu aa madaa-ae kegere kogonome adini onaame radepeata pisimi. Go piane kogonore nipuna kogono aanu-para pipape lo lakesa.

pora kuritimi. Goa pea-pulu nina konere aani ogege aa ome ona wasaanuri nimu wala rumaawa nogo naaki madua ada surubalimina. Nimumi goa palimiri niaana iaa medalomame niaa-para wae agaa mada nateme.

16 Goa pea pare kone rulae onaa medalomare nipuna ruru-para ona wasaanu pitimi-daare nimuna kone wasupa waru surubalepape. Yesuna ruru onaa nimumi oyae kalape kedaa naomalimi. Dia, pare agu raapo piri ona wasaanu waru surubalepape.

Aa mudununa agaa kogono waru pinalo

17 Gore lotu adaa surube kogono ora epe-rupa pemedaare nimimi pa aa medana meape yotore ora laapo mealimina. Gore mo surube aanu nimumi onaanu Gote-na agaa waru lakeloa mogealimi-daare yoto ora waru mealimina.

18 Gote-na agaa i buk-mi ta-rupara pagema: Mena gawame konape wit rabuaniaalia aburi nipuna yoto-ga nipuna agaa namea rogaape ta. Go pe-ga kogono aanumi nimu yoto mada mealimi.

19 Gore aa medame lotu surube aa madaa waea teadaare nimimi nipuna agaa napagalepape. Goa pea pare aa repo lapome adalepa temere nimuna agaa mada pagape.

20 Gore lotu surube aa medalomame wae pu piralimi-daare gore neme Yesuna ruru onaa rayona ini agaa madaa go aa-para agaa mana waru lape. Goa puare mo onaa medaloma page nimu paalame omalimi-ga lakelape.

21 Gote-na ini agaa-para Yesu Krais-na ini agaa-para Gote nipuna mapiraasade ensel-nuna ini agaa madaa page ne ora agaa lagialimi. Nemere apo agaa mana waru pagape. Goa pua agaa rayona re ora waru nanim-inaawa pa agaa aipapulu gupa nalape. Goa pua neme agaa mana lakete rabu aa yago madaa paala naomape.

22 Neme aa medalomame nimuna aalu madaa ki aipapulu nasape. Dia, nimumi waea pulalo palimiri nimu raapu napirape. Dia, pare oro yaalo ora epe-rupa pirape.

23 Neme pa ipa wain nolalo paliri ipa wain ogesi-daa sua nape. Goa paliri nena robaapara ogesi-daa raba mealia.

24 Aa medalomame waea peme pare waru adema. Goa pea-ga go wae yaenu madaa wae yoto minalo aba mea palia. Yapare aa medalomana wae yaere kaledoa peme pare oropere onaa rayo nimuna kone penaa mea adalimi.

25 Go-rupa epe kogono page penaame epe-rupa adalima. Go-rupare epe yae medalomare abia penaame na-adema. Goa pea-ga epe yaenu oro yaalo kudiri pu mada nasaama lama polalo pia.

6

Kogono naakinuna agaa

1 Kogono madaa adini onaa rayomere go kone niminaatepape: Nimina aa adaapumiri ora epe aa mudu kone sua nimuna bi minasaatepape teme. Goa pua pa onaanumi Gote-na bi madaa ero agaa naloa niaana aposel-me page ero agaa nateme.

2 Pa kogono pape naakinuri nimuna aa mudunumi kone rulaawa ame baani agu pimi-ga nipuna agaa narasalepape. Dia, pare go aa mudunuri nimu Krais-na ruru page pimi-pulu nimuna kogono ora waru epe-rupa pipape. Goa pua nimi kogono naakinuri kogono madaa epe yoto mealimi rabu pedo pu raaname omoa kogono pamina.

Oyae adaapu saayo konere wae kone yaade

3 Oro yaalo neme onaanu kone pa epe go-rupa menalo agaa loa mogeape. Pa aa medamere niaana Aa Mudu Yesu Krais-na ora agaa-para niaana mogeaema kone gimoa pa agaa rado meda mogealia-daare gore nipumi Yesuna agaa-rupadaa natea.

4 Go-rupare nimu pa rope pi kone sua kone waru naimi. Nimuna konere nimumi ape loa agaa madaa yada pulalo peme. Onaanumi go kone salimi rabu nimumi udipa kone sua arere pua ero agaa loa wae yala po tare maraakepea kone page salimi.

5 Goa pua mo onaanumi oro yaalo ratu yawoa wae agaa abuteme. Go piane onaanu nimuna konere pa maeyae kone sua ora agaa nateme. Nimuna konere Gote mada oyae mulalo teme.

6 Gore aa medame Gotena raana kurua pa oyaenu madaa kone narulalia-daare gore nipu raaname waru omalia. Go rabu nipumi pa oyaeyae epaame ome kone nasalia.

7 Gore niaana amame niaa su amaa pena maditimi raburi niaa oyae raapu namadu imi. Go-rupare niaame go su amaa gimalimade raburi niaame oyaenu page mada naria palima.

8 Goa niaame eta mamina oyae suaemare niaame gore ora epe ta lamina.

9 Goa pea pare aa medalomame oyae adaapu sulalo kone salimi-daare gore wae koneme nimu ko tulalo pea. Goa pua nimuna konemere oyae adaapu epame omemepulu nimumi oyae adaapu saayo kone imi-pulu bebolalimi.

10 Gore mo mone oyae meape konere ora wae yaena re ya-pulu go oyae kone madaa opea. Aa medalomame mone madaa epame waru omeme-pulu nimuna kone rulae gimoa nimuna ropaa-para kedaa adaape rua wae-rupa piruasimi.

Aloma pua kagaa pirape kone wasupa meamina

11 Goa pea pare nere Gote raapu pi-ga neme mo wae

kone gimape. Goa puare neme epe redepo ne kone-para epe-rupa pirape kone-para kone rulae-para pedo pu raana omape kone-para waru epe-rupa rekape kone-para pawa epe kuma pi kone apo rayore ora mealepape.

12 Goa pua Krais madaa kone rulaawa kogono kalai puaa-mama puare oro yaalo kagaa pirape kone meamina. Go epe-rupa pirape kone pirinalo Gote ne yaaloa gisade. Goa pua neme onaa adaapuna ini agaa madaa nina epe kone rulae aba lapedepesu.

13 Gote nipumi oyae rayo wariaawa kone kasa. Go page Yesu Krais-me abade Pontius Pailat-na ini agaa madaa ni Gote-na si aayo lo lapedepesa. Go Naakina Aaraana ini agaa madaare neme agaa puri paloa go-rupa lagialo:

14 Gote-me epe kone mua niaa mea waasa-ga neme epe-rupa surubape. Neme go-rupa surubaa-mama puare orope niaana Aa Mudu Yesu Krais wala epaliade yapi di rabu penaame epalia-daa adalimi.

15 Nipuna epaliade yapi di madaare Gote-me nipuna raana ratua mea waatea. Gote-me nipu padane-ma puri paloa onaanu suruboa aa mudu rayona Aa Mudu pia. Goa page nipu ora aa adaana Aa Mudu pia.

16 Nipu padane-ma nipuna puri ora nadia yalia. Gote-na purina paa ora adaape yapulu niaa nipu piri re-para mada napalima. Aa medame abade nipu na-adesa pare onaa rayome abi page nipu madaa na-adalimi. Nipu ora adaa bi page oro yaalo kagaa pirape puri page ora saaba piruaaya. Go ora.

Oyaeyae adaapu i aanuna agaa mana

17 Gore go su amaa pirua oyae adaapu saayo kone suaeme aanu gupa laketapape: Nimi pa aakone gimoa oyae madaa kone ogepu rulaatepape. Oyae rayo dia yalia yaenu madaare nimimi raaname waru naomalepape. Dia, pare Gote-me niaa oyae rayo epe-rupa meaminalo go-rupa waru guaaya. Goa pea-ga nipu madaa raaname omoa kone mapiraawa ado piramina.

18 Go oyaenu adaapu suaemede aanu agaa mana gupa lakelape: Nimimi epe kogono rayo waru pamina. Goa pua nimimi epe kogono rayo mada kone marekaemepulu nimumi go madaa raana waru omalimi. Goa pua nimumi oro yaalo nimuna oyae onaanu kaloa rumaatepape.

19 Gore nimumi go agaa pagalimi-daare orope nimu epe meape yoto mulalore epe kogono pamina. Goa pua nimu puri mua oro yaalo epe-rupa piraama laama palimi.

Timoti nena kogono waru surubape

20 Timoti, abade Gote-me ne epe moge riape kogono

gisade-ga waru surubape. Goa pua pa su amaa i agaa-para pa maeyae ape lape agaa-para gimape. Goa agaare pa onaa medalomana kone waru nasua makuaape agaa teme pare go piane agaa ora o ta.

21 Gore aa medalomame go makuaape agaa epa ia tema pare nimumi epe re-depo ne agaa gimeme. Gote-na epe raba meape konere nimi raapu ina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Timoti Laapo Ripia Agaa

Timoti-ri Pol-na kogono aa pirisa. Pol-me go pepare nipu piri-para tua penaasa. Pol-me nipu epe pora ratinalo mea waatalo tu rapaasa. Timoti nipuna kone rulae yae nayola painalo page Yesu Krais-na epe agaa lakelape lo agaa tua repaasa. Nipumi Gote-na redepo ne pora ratinalo page go pepa tisa. Onaame nipu radaa-para kedaa lapo mea kateme page go yaeme nipu kasa kogono puri paboa pinalo tu rapaasa.

Timoti-ri wae kone i aanuna agaa wae napagape. Go piane agaa pageme onaana pirape yae bebolalia. Timoti-miri Pol-na piaanu niminaawa ratina sa. Gore puri pabo kone rula yae-para robaa kumapu ina pirape-para yago rabame meape-para kedaa rado rado riapena agaa sa.

Robonu gupa adamina:

Abi piralepape agaa-para Timoti madaa beten lae-rupa (1.1-2)
Krais madaa yala napota-papе (1.3-18)
Krais raapu pirua yada pa-pena agaa (2.1-26)
Po rapo yapi di rabu onaanumi waea palimi (3.1-9)
Kone rulaawa piralepape (3.10–4.8)
Timoti-mi Pol wala epe-nalo abi piralepape (4.9-22)

Timoti-ri ora Gote-na kogono aa-rupa pirape

1 Niri Pol Gote-me ni epe kone gua Yesu Krais-na kogono aa mapiraasa. Goa pisa-pulu niaa Yesu Krais raapu oro yaalo pima. Nipumi goa palua lo ia agaamere niaa epe-rupa mada piramina.

2 Timoti, nere ora nina si ya-pulu neme go pepa ne piri-para tu repaato. Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais laapona epe raba meape kone-para odo omape kone-para kuma pi kone page nena pu robaa-para mea repaina.

Gote-na Epe Agaa madaa yalame naomamina

3 Gore nina Aapa akuan-umi i kone sua Gote-na kogono pisimide-rupa neme page nimuna pora kuritu. Goa pua neme nipu-para ora pi to. Gore nina beten-mere ribaa page naare paalu page oro yaalo ne madaa kone sua Gote-para beten to.

4 Wala niminaayo rabu patape loa nena ini-para kilipisade re madaa kone sua ne ora adawe kone i. Goa paluare neme raaname waru omalua.

5 Gore neme ne ora kone padane sua niminaabaayo. Go puri paloa rulape agaare nena aaya Lois-para nena ama Yunis laapome page go-rupa kone rulasipi. Goa

pua go epe kone rulaere ne madaa page ia-daa waru niminaayo.

6 Goa pea-ga neme nena epe kone ora nagimape. Abade neme naa ki nena aalu mada isu rabu neme Gote-na puri miside. Goa pua abiare neme wala go puriri ora waru marekaawa paina.

7 Dia nipuna Holi Spirit-na puri niaana robaa-para rulatabea rabu niaa puri paloa pedo pu raana omape kone sua niaa surubema. Goa pua niaame paala naomoa kogono pamina.

8 Goa pea-ga neme Aa Muduna agaa lakelape rabu yalame naomape. Gore ni kalabus ada-para pi-daa go madaa yalame naomape. Dia-ga Gote-me puri gialia raburi ni raapu kedaa rua Aa Mudu-na Epe Agaa onaanu lakelape.

9 Abade Gote-me niaa oro yaalo kagaa pirape kone gua niaa nipuna ruru onaa rayo piraminalo yaaloa mapiraasa. Gore nipumi niaame epe kogono meda pisima-daa kone napisa pare nipumi epe raba meape koneme pisa. Ora abade Gote-me su yaa nawarisa yapi di rabu Yesu Krais niaa gulalo kone mapiraawa agaa lo mapataasa.

10 Goa pisa pare abia go raburi niaana Raba Mi Aa Yesu Krais-me go epe kone niaa penaame mea waasa. Gore Yesu Krais-me omape puri mea ruboa nipumi niaa oro yaalo epe-rupa mapiraatalo Epe Agaa penaame mea waasa.

11 Nipumi abade ni Epe Agaa lakelape kogono-para Gote-na kogono panolo ni aposel kogono aa mapiraasa.

12 Goa pea-ga neme go kogono pua kedaa ruaayo pare go madaa yala-daa napea. Dia, pare neme nina kone rulae aare koneme aba ade-pulu nipumi nina pawade kogonore waru surubaa-mama puare orope su amaa epaliade yapi di rabu page goa palia. Goa pea-pulu nipuna agaa madaare nina robaa-para kone waru rulaayo.

13 Gore Timoti ora agaa ripiare abade neme ne mogesude waru niminaape. Go agaamere ne ora kagaa mapiraawa epe pora mea waatea. Goa puare niaana Yesu Krais raapu pirua nipu madaa kone rulaawa raana omo pedo pu piruape.

14 Niaana robaa-para pia Holi Spirit-na purimi epe agaa waru mogeawa surubape.

15 Gore nemere Esia supara piri onaa rayome ni gimisimi remaa pagesi. Gore Figelus-para Hermogenes* laapome page ni aba gimisipi.

16 Neme Aa Mudu Onesiforus-repaa odome omenalo beten laayo. Ora

* **1:15:** Pol-me lalo: Esia su-para piri onaame ni aba gimame rabu Figelus-para Hemogenis nipu laapome page ni gimape. Akolo ya? Wae yaeme go su minabalia lo lakesa.

rana adaapu go aame nina robaa-para epe kone masaalua. Go page ni kalabus ada-para pi rabu nipumi ni madaa yalame naomesa.
17 Dia, nipu Rom su-para ipisa rabu ni epa asapu pirua orope ni adesa.
18 Goa pea-ga Aa Mudu epaliade yapi di rabu Aa Mudumi nipu odome omenalo neme beten laayo. Go page ni Efesus su-para pirisu rabu rana adaapu Onesiforus-mi ni raba misadaa pa niminaaba pi.

2

Timoti-ri Yesu Krais-na epe etaa rini aa-rupa aasa

1 Gore naa si Timoti, nere Yesu Krais raapu pirua nipuna epe raba mi kone mua nipuna puri page meape.
2 Go agaa rayo abade pagesidere neme onaa adaapuna ini agaa madaa lagisude. Go agaare epe aa surubena lakelape. Go rabu nimumi onaa radonumi page mada adoa mogealimi.
3 Nere Yesu Krais-na epe etaa rini aa-rupa pirua kedaanu page riaaina.
4 Gore aa meda nipu etaa rini aa piralia-daare nipumi kogono radonu-para bisnisnu page napalia. Dia, nipumi nipuna aa mudumi nipuna kogono madaa raaname omenalo etaa rini kogono agu pea.
5 Gore aa medame agirali lapena aloma pali-daare nipumi aloma pope pora gimoa napopene pora kabulaawa rekena rasaliare epe yoto namealia.
6 Go page aa medame nipuna maapu-para kalai pu kogono pua epe-rupa surubaliare gore nipumi go maapu-para poae etare nipu aba nalia.
7 Gore neme go ne lagialo saa agaa niminaape. Goa pua Aa Mudumi go agaana re rayore mada lagialia.
8 Neme Yesu Krais oro yaalo niminaape. Nipu aba omesa rabu Gote-me nipu wala marekaasa. Nipuri Devit-na rurumi madu i naaki pirisade pare neme Epe Agaa go naaki madaa mogeasude.
9 Neme go Epe Agaa lapedepe to-daa aanumi kedaa mariaawa ni pupitagi ne aa-rupa kalabus ada adi mapataaeme. Goa peme pare Gote-na Epe Agaare kalabus ada-paradaa namapataaeme.
10 Goa pea-pulu nina robaa-para puri mapalaawa neme go wae kedaanu rayo ritu. Goa pua Gote-me nipuna mapiraasade onaanu oro yaalo kagaa piraama laama pope kone mealiminalo kedaa ritu. Gore oro yaalo kagaa pirape kone-para oro yaalo epe paana puri page Yesu Krais raapu pirua mealimina.
11 Niaame go agaa madaa puri paloa kone rulamina:

Gore ora abade niaa nipu
raapu omola pisima-

daare gore niaa nipu raapu piralima.
12 Gore niaame puri paloa kedaa rayo ru piralima-daare gore nipu raapu page pirua oyae surubalima.
Gore niaame nipu masaa rilalima-daare gore nipumi niaa page masaa rilalia.
13 Goa pea pare niaame nipuna agaa gimoa naratalimare gore nipu padanemere nipuna agaa nagimalia.
Gore nipuna konere nipumi wala rado meda nasalia.

Ora epe kogono aare Gotena ini agaa madaa adaa bi ia

14 Gore go agaare nena onaanuna kone-para masaape. Goa pua Gote-na ini agaa madaa neme onaanu-para go puri pane agaa mana waru lakelape: Nimimi agaa madaa yada napipape lape. Go konemere onaanu mada naraba mealia pare onaa medalomame go agaa pageme raburi nimuna kone maoyaalia.

15 Neme ora epe kogono paa-mama paliri gore Gote-me nena kogono raaname omalia. Goa pea-pulu neme Gote-na redepo ne agaa epe-rupa lakete-daa nere go kogono mada yala naomali.

16 Gore pa onaanumi abana kone sua pa remaa lo pitimi-daare go agaa madaare masaa rilape. Go piane agaare onaanumi pageme rabu Gote gimoa nipu raapu napitimi.

17 Onaanumi go agaa teme rabu go agaare wae rere pi nona pirua go wae yae adaa yoa onaa adaapu madialia. Apo agaa ne aa laapo Himeneus-para Filetus laapore nimuna moge riae tisaa pipi.

18 Go aa laapome epe agaana pora gimoa nipumi niaa epe-rupa wala marekaape diri aba popesade lo onaanu laketepe. Go agaamere Krais-na onaa medalomana kone rulae mabebolaawa maoyaaya.

19 Goa pea pare Gote-me niaa epe-rupa mapiraape porare aba makuaasa. Go agaare gupa sa: aa mudumiri nipuna ruru onaanuna ini agaa waru adea. Goa pua pepa meda gupa page tu isa: Onaa rayome niaa Aa Mudu raapu pima teme-daare nimumi wae kone rayore ora gimoa masaa rilalimina sa.

20 Gore adaa ada-para pletnupara dis-nupara rado rado ia. Goa pua medalomare epe silva aaname warini page epe gol aaname warini page ia. Go agu-daa dia pare plet medaloma repename page sumi page waritimi. Goa pua medalomare epe kogono mada waritimi pare medalomare pa amaa kogono mada waritimi.

21 Goa pea pare aa medame go pa kogono pape plet wae-rupa gimoa epe-rupa piraliare nipu epe kogono pape plet nona piane

pirua epe kogono palia. Goa pua nipu epe kogono rayo pulalo kone su pirua nipumi nipuna Aa Mudu mada raba mealia.

22 Gore neme ogegeanuna robaa-para wae kone agu mealimilore masaa rilape. Goa puare epe redepo ne kone-para kone rulape kone-para pedo pu raana omape kone-para kuma pi kone-para go kone rayo mada pirape. Goa pua aa medaloma nimuna robaa-para kone padane sua Gote-me nimu raba minalo beten teme-daare nimu raapu epe-rupa pirape.

23 Goa pea pare maeyae kone-para kone nai lo rubebe pi agaanu page napagape. Go piane agaamere pa yada pape kone marekaayadaa ade.

24 Aa medame Aa Mudu-na kogono palimi-daare nipumi ero agaa mada natea. Dia, nipumi onaanu rayo-para epe kone sua agaa pawa loa ora epe tisaa-rupa piralia.

25 Nipumi pawasi kogono pua agaa rasini onaanu raapu agaa pawa maredepo yalia-daare Gote-me nimu raba mealia. Goa paliadaare nimumi kone pu robaa perekeare ora agaa mada waru adalimi.

26 Goa pua nimuna kone epe-rupa redepo yabo salimiri nimumi Satan-na pora gimoa pogola pamualimi. Goa napalimiri Satan-me nipuna ena agona nona piane-para mapiraalia rabu nipumi nipuna agaa pago pirinalo pea.

3

Po raapo yapi di rabu

1 Gore neme kone waru niminaape. Orope su yaa perekeape yapi di raburi onaa madaa wae yae adaapu opapalia.

2 Go rabu naama naama rubini aanu page piralimi. Goa pua oyae epaame ome onaanu page piralimi. Goa pua pa agaa adaapu lape aanu page piralimi. Goa pua onaanumi wae ero agaa teme. Goa pua nimuna agi aaraanuna agaa rasalimi. Goa pua nimumi ora pi page mada nateme. Goa pua nimumi Gote-na kogono masaa rialimi.

3 Goa pua nimumi onaa rayo-para wae kone salimi. Goa pua nimumi odome omape kone page nasalimi. Goa pua nimumi epe onaanuna bi marabuaniaalimi. Goa pua nimumi ora wae-rupa pogolasaawa nimumi ratu waru yada onaanu tulalo piralimi. Goa pua nimumi epe kone rayore iaa onaa aulalimi.

4 Goa pua nimuna yagonupara kawae madialimi. Goa pua nimuna wae kone aipapulu marekaalimi. Goa pua nimu aakone sua nimuna to yogane madaa pedo pedo puare nimumi Gote madaa pedo pu raaname naomalimi.

5 Goa palimi pare nimuna pa agaame lotu loa Gote-na bi teme pare ora Gote-na

puriri namakuaalimi. Nere go piane onaanu ru-para napope.
6 Aa medaloma go piane aanumiri kudiri pi kone sua pora pamua onanuna ada ru-nane pua odobaeme. Mo onanu nimu epe kone nasu robaa-para wae kedaanu saapirua nimumi pupitagi nolalo peme. Goa peme rabu go wae aanumi mo onanuna kone mabebolaaeme.
7 Go onanuri nimu oro yaalo epe agaa pago pimi pare nimumi ora agaana re mada naniminaaeme.
8 Gore abadere Janes-para Jambres* lapome Moses-na agaa napagoa yada lorape kone isipi. Go-rupa madaare wae aanumiri Gote-na ora agaa ria gimoa iaa aulaeme. Gore nimuna konere aba maoyawa kone rulapere ora naimi.
9 Go-rupa pimi pare nimina konemere waea adaapudaa napalimi. Dia onaa rayome nimuna maeyae kone adalimi. Aba ripiare Janespara Jambres laapona kone adesimi-rupa nimina kone page adalimi.

Gote-na agaare waru mogeape

10 Goa pea pare abade neme pora ratisude-rupa neme page abia go-rupa ratape. Goa pua neme go pora kurua nina mogeape agaa pagemede. Goa pua nina polalo pi porare neme page waru ade. Goa puare nina kone rulae yae-para nina epe-rupa pirape kone-para nina pedo pu raana omape kone-para nina puri paloa ado pirape kone-para go kone rayore neme aba ade.
11 Go page wae aanu medalomame ni-para waeanu pisimi page rana adaapu radaa nisude page neme gonu ade. Gore kedaanu rayo mo Antiok supara page Aikoniam su-para page Listra su-para page kedaa rado radore ni madaa agu ipisa-daa neme risude. Goa pisu pare neme mo wae aanu gimanolo Aa Mudumi go kedaa rayo ni madaa raba misa.
12 Gore onaa rayome Yesu Krais raapu pirua Gote-na kone meme rabu iaanumi go onaa kedaa kateme.
13 Goa pea pare wae aanupara makirae agaa lakene aanumi wae agaa waru laketeme. Goa pua ora wae-rupa makiralimi. Go peme pare nimuna bipa go peme aame nimu wala makiraeme.
14 Goa peme pare nemere abade mo pagoa kone rulaside agaare waru puri paloa kone rulape. Gore neme go ora agaa ria lagisimide onaanuna kone aba waru adesipulu nimi niminaabaawa pe.
15 Gore neme go page niminaaye. Abade ne oge naaki pirua Gote-na Epe Buk madaa i agaa pago pirisi. Go

* **3:8:** Moses-na yapi di rabu Juda onaana remaa gupa ia. Janes-para Jambres lapore Isip supara yaasa rupina aa pirisipi. Go remaare Kisim Bek 7.22, 9.11 go-para page ia.

buk-miri ne ora makuaae kone gisa-pulu go pora kuriti. Goa puare Yesu Krais madaa kone rulaawa ne oro yaalo kagaa piraama laama pali. Goa painalo Gote-me ne wala misa.
16 Gote-na agaa i buk rayore nipuna Holi Spirit-mi go agaa kaloa puri mapalaasa. Gore Epe Agaana kogonore ora agaa mogeawa kone maredepo yawoa niaana wae yaenu page waaloa niaana epe pora pamuape agaa mana page lagialia.
17 Go agaa pageme onaanumiri Gote-na kogono peme rabu pu robaa-para puri mapalaawa nipuna redepo ne koneme epe kogono rado rado mada palimi.

4

Gote-na agaa onaa lakelaina

1 Gore Yesu Krais-me pa piri onaanu-para aba ome onaanu-para rayo yoto epa rumaalia-daa neme Gote-na ini agaa madaa ne agaa puri paloa gupa lagialo: Yesu Krais-re go su amaa ipua niaa oro yaalo surubaliapulu go mada agaa mana lagialo:
2 Neme nipuna agaa onaanu waru lakelape. Goa pua ora yapi di rayo madaare oro yaalo puri paloa waru lakelape. Goa pua pawasi pua agaa waru lakelape. Goa pua nimuna kone maepeaaina ora puri pane agaa lakelape. Goa pua nimuna kone maredepo yaana lakelape. Go page nimuna robaa-para puri mapalainalo lakelape.
3 Goa pea pare oropere epaliade yapi di rabu onaanumi ora agaa ria napagalimi. Go rabu nimuna pu robaa runane i kone madaa raaname omolalo nimuna tisaa rado radonu mea kiritalimi. Goa pua mo tisaanumi nimuna raaname ome agaa lakenalo rado rado mea kiritaa-mama palimi.
4 Goa puare nimumi ora agaa pagapere gimoa nimumi pa remaanu pagolalore nimuna lo robaa marekeaawa piralimi.
5 Goa pea-ga oro yaalo nena kone waru suruboa pora waru kurua pope. Goa pua kedaanu rua neme Epe Agaa lakelape kogono waru pua Gote-na gisade kogonore waru pu kiritape.

Pol-na kogonore go dia yala

6 Gore abia Gote-na miru iritalo repename waini ipa mea koyaaeme-rupa nina yaapi koyalimi rabu repara omalalo pi. Abia nina kogono madaare nina omape di rudu yala.
7 Gore aanu epe agirali aloma pemede-rupare neme pora rayo pamuaware Gotena gisade epe kone rulae agaa riare neme waru surubede.
8 Goa pea-ga epe-rupa aipapulu epeme onaana yotore aba managola saabaaya. Go epe yotore mo epe koso pagape Aa Mudumi

nina aalu madaa epe ragunarupa mea adi palia. Go aa epaliade yapi di raburi nipumi ni go epe yae gialia pare ni padane nagialia. Dia, pare onaa rayome nipuna epape di madaa raaname omoa suruba pimi onaanu page katea.

Agaa lo madiaaya patalepape ne agaa

9 Gore ni piri-para aipapulu epaina kalai pape.

10 Paga, Demas-me niri aba gimoa su amaa yae ratulalo raaname omesa. Gore nipumi ni gimoa Tesalonaika su-para pisa. Kresens nipuri Galesia su-para pisa Taitus-ri Dalmesia su-nane pisa.

11 Goa pua Luk padanere ni raapu pa pipa. Gore neme Mak pua lamu mua mea epape. Nipuri nina kogono madaa ni epe-rupa raba mealia.

12 Neme Tikikus aba Efesus su-para mea rapaasu.

13 Gore ne epolalo palidaare nina saket mo Karpus nipu kasu-ga Troas su-para ia-ga neme ora pua meatepape. Go page buk mea epali rabu mo hos yoganeme warini buk-ri neme tisu-ga ora mea epape.

14 Aleksander nipu oyaenu aana bras-me kunua warini aamere nipumi abade ni-para ora waea pamu pisa. Gore orope nipuna mo waea pisa madaare Aa Mudumi ora wae yoto katea.

15 Neme page go aa waru adape. Nipumi abade niaana agaa rabuaniaatalo agu pisaga.

16 Aba ripiare neme koso lape agaa sude raburi aa meda ni raba mulalo napirisa. Dia go raburi aa rayome ni gimisimi. Yapare neme nimu wae yoto naminalo Gote-para beten laayo.

17 Goa pisimi rabu Aa Mudumi abade ni raapu pirua ni puri gisa. Go rabu neme mo ruru rado piri onaanu rayo epe agaa pagenalo pamu lakesude. Go rabu iaanumi ora wae yanarupa pirua ni nolalo pisimi. Goa pisimi pare Gote-me ni raba misade.

18 Go-rupa madaare aanumi ni waea pulalo peme pare Aa Mudumi ni raba mealia. Goa puare nipumi ni nipuna so yaa-para Surube Su adanolo epe-rupa mea palia. Goa pea-ga oro yaalo Aa Mudu-na bi minasaamina. Go ora.

19 Nemere Prisila-para Akwila repaaya-para epe-rupa piralepa lo wai lo repaato. Go page Onesiforus-repaa page epe-rupa piranalo wai lo repaato.

20 Erastus nipuri Korin su-para pa pirisa. Goa pisa pare Trofimus yaina omesa-pulu mo Miletus su-para aina ipisude.

21 Gore upame omoa po ripu epape dinu epalia-ga neme ni piri-para aipapulu abi epape.

Yubulus-para, Pudens-para, Linus-para, Klodia-para go nena amenu rayo

page epe-rupa piralepape agaa lo o taatema.

22 Aa Muduri nena kone raapu piralia. Goa pua nimi rayome Gote-na epe raba meape kone kuma pi meal-imina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Taitus Ripia Agaa

Taitus-ri Juda aa-daa dia pare nipu Kristen ausa rabu Pol-na Aposel kogono raba misa. Pol-me Taitus-ri mo ipa solwara ini madaa i su Krit su-para mina repaasa. Lotu adana kogono surubenalo mapiraasa.

Riri-nanere pepa-me gupa ta: Krit onaana peme aere ora naepe ta sa. Goa pea-ga lotu adana mudu aa piritalo paliade aare epe pora ora ratalia. Oropere Pol-me Taitus-para onaa padane padane laatapu mogeaape yae lakesa. Gore yomagae page onagae page ogege aa-para inimakua-para pa kogono naakinu page rayo mogeaatepape lo lakesa: Go pepana pora po agaare gupa: Taitus-mi onaanu kone lo robaa padane sua yagonupara epe onaa piralepape lo mogeaina. Goa pua nimu yada agaanu pu ratu nayawena sa.

Robonu gupa adamina:

- Abi piralepape agaa-para Taitus beten lae-rupa agaa (1.1-4)
- Onaanu Krais-na ruru maaulapena agaa ria (1.5-16)
- Onanu nimuri go piane pimi (2.1–3.11)
- Taitus-na agaa mana-para abi patape agaa (3.12-15)

Pol-me Taitus puri mapalape agaa tua pepa rapaasa

1 Ni Pol-re Gote-na kogono pua Yesu Krais-na aposel kogono aa page pi.

2 Go ora agaare niaame oro yaalo kagaa piraama laama polalore ado piruaema. Gote-re nipumi yaa agaa nata pare abade su yaa abi nawarisa di rabu nipumi niaa-para oro yaalo kagaa pirape kone gialua kone isa.

3 Goa puare orope nipuna epe di raburi nipumi nipuna epe agaame go oro yaalo mapiraape kone madaa penaame wasade. Goa puare nipumi go agaa neme surubanolo pisa. Goa pua niaana Raba meape Gote-me ne go epe agaa lakelape sapulu goa mogeaato.

4 Go pepare neme Taituspara tu repaato. Nere ora nina naaki piraina kone i. Goa pua nena kone rulae yaere niaa raapu padanerupa rulaema.

Pol-me lotu ada-para kirita piri onaa surubape aanu agaa mana lakesa

5 Nememe abade Krit su-para piraina gimisude kogono medaloma waru maredepo yaanalo pisude. Goa puare ora adaare rayoparare neme Yesuna ruru onaanuna surube aanu mapiraaina kone isu. Goa pea-ga nina lagisude agaa mana niminaabape:

6 Go lotu surubape aare nipu epe-rupa pirua nipu mada wae yae meda naina. Go page nipu ona padane rumaaina. Goa pua nipuna

si wanenumi Krais madaa kone rulalimina. Go page onaa medalomame nimu pupitagi nape-para agaa rasini si wanenu mada nalamina.
7 Gore go aamere nipu Gote-na lotu kogono surubea-ga onaanumi nipuna wae yae na-adenalo nipu pora epe-rupa pamea. Go page nipumi aakone nasua nipumi aipapulu ratu nayawea. Nipumi ipa bia noa peme-rupa maeya nape kone naia. Nipumi wae-rupa pogolasaawa onaanu natina. Go page nipumi mone oyaeyaenu page epame naomea.
8 Dia, pare pora kimisu onaa epeme raburi nipumi waru raba mina. Nipumi epe redepo yape kone rayo madaa epame naomena. Nipuna robaa-para i kone waru suruboa Gote-na pora epe-rupa pamua redepo ne kone waru ina.
9 Goa pua nipumi abade mogesimide agaa madaa kone rulaawa waru lakena. Go rabu epe agaa laketea rabu nipumi onaanuna kone pu robaa-para puri mapalaina. Go rabu page nipumi agaa rasini onaanuna kone maredepo yaawa epe pora mea waatalo pina.

Krit su-parare yaa agaa ne aanu adaapu pirisimi

10 Gore agaa rasini aanu adaapu pirua pa agaa rado rado pa pamu loare onaanuna kone makiratalo peme. Goa peme rabu Juda aanu adaapu yogane kepene ruru pimi-ga go aanumi apo makirae agaa adaapu teme.
11 Go aanumiri waea pulalore onaanuna oyae yola muaeme. Go yala polape kogono peme rabu ora agaana mogeteme-pulu aaraalu rado radonuna kone mabebolaaeme. Goa pea-ga neme go piane aanuna agaa maloraape.
12 Abade Krit aa medare nipu agaa lakene aa pirua gupa sa: Krit aanuri oro yaalo yaa agaa ne aanu pimi. Goa pua kira menarupa pirua kogono gimoa eta adaapu noa poto labene aanu-rupa pimi ta.
13 Go agaare nipumi ora agaa sa. Gore nimina kone perekea epe-rupa rulaliminalo nimu-para ape loa agaa puri paloa lakelape.
14 Gore nimumi Juda aanuna pa itinu-para pa onaanuna rekena agaa-para giminalo agaa lakelape. Apo rekena agaanuri ora agaa masaa rilaeme aanumi laketeme.
15 Gore aanu medalomare epe kone sua pimiri nimumi oyae rayo ademe rabu epe kone agu suaeme. Goa pea pare aanu medalomare robaa-para wae kone sua kone narulaemere oyae rayo ademe rabu ora wae kone agu suaeme. Gore nimuna kone-para nimuna robaa-para i kone page ora mabebolainalo peme.
16 Gore niaame Gote adema teme pare nimumi Gote-na pora epe-rupa nakuritimi pare yaa agaa

teme. Go aanuri nimumi ratu yawoa agaa rasini onaanu pimi-pulu epea-daa ora napeme.

2

Onagae yomagaenumi epea pipape

1 Goa pea pare nemere epe maredepo yape agaa onaanu-para mogeape. Goa pua neme nimu gupa lakelape.

2 Yomagae aanuri nimi namaeyaatapape. Dia, pare nimi epe kone waru sua nimina kone waru surubalepape lo lakelape. Goa pua kone rulae agaa-para pedo pu raana omape kone-para adoa rekaape kone-para waru niminaatepape lo lakelape.

3 Onagaenu page gupa lakelape: Nimi pora pamualimi rabu Gote-na epe kone sape onaanu-rupa pamualepape lo lakelape. Nimimi onaa medalomana bi narabuaniaawa oro yaalo ipa bia noa meme kone nasalepape lo lakelape. Nimimi epe pora waalape tisaa-rupa piralepape lo lakelape.

4 Goa pua epe agaa mea waateme rabu pena rumaae onaanumi nimuna aaninu-para nogo naakinu-para pedo pu raana omape kone sua piralimi.

5 Goa puare go onanuri nimuna kone suruboa epe-rupa pirua nimuna ada-para kogono page waru surube-nalo pora waateme. Goa pua go onanumiri nimuna aan-ina agaa waru pagaliminalo pora mada waateme. Goa pua nimumi pora epe-rupa kuralimi-daare pa onaanumi Gote-na epe agaa madaa wae agaa mada nateme.

Aa ogegeanu madaa agaa mana lakesa

6 Goa pea pare neme aa ogegeanu nimuna kone waru surubena agaa puri paloa lakelape.

7 Gore ne Taitus-ri neme onaanu epe pora kurinalo epe kogono pape. Goa pua agaa mogete rabu epe kone padane sua lakelape.

8 Goa pua neme epe agaa pamu te-daare onaanumi nena bi mada narabuani-aalimi. Goa puare niaana iaanumi niaa-para wae agaa mada nateme pare nimu yala poteme.

Kogono naakinuna agaa mana

9 Neme mo kogonome adini naakinu gupa lakelape: Gore kogono rayo peme rabu aa adaana agaa pagoa epe kogono pipape lo lakelape. Goa pua mo aa adaame nimu waru raaname omalia. Go page nimuna aa adaa-para wae agaame na-abutapape.

10 Oge oyaesinu page paake namealepape. Dia, pare nimumi agaa waru ratua epe pora padane pamualepape. Goa palimi rabu onaanumi nimuna epe kogono rayo adoa niaana epe Raba mi Gote-na mogeasa agaare ora madaa minasaal-imi.

Epe-rupa pirua Krais-na epape di ado piramina

11 Gore Gote-na epe raba meape konere nipumi onaa rayo raba minalo penaame mea waasa.
12 Go epe raba meape agaa pagema rabu Gote nipu masaa narilaawa su amaa i kone gimoa oyaenu epame naomema. Go agaa pagema rabu niaame niaana kone suruboa Gote raapu epe-rupa piramina.
13 Gore niaame Gote-na raba meape agaa pagoa ratalima rabu niaame puri paloa mo epe raana omape di epalia madaa ado pitima. Go di rabu niaana adaa Gote nipuna epe paana puri mea waatea-daa rayome adalima. Go di rabu page niaana Raba Mi aa Yesu Krais epalia.
14 Nipumiri niaa raba mulalo niaana wae yae rayo mea rubatalo omesa. Goa pisare niaa nipuna ruru piramonalo pisa. Goa pisa-ga niaana pu marekalaina niaame epe kogono waru pamina.
15 Go agaare oro yaalo onaanu pagena mogeape. Neme nimuna robaa-para puri mapalaawa wae yaenu gimalepape. Goa pua puri pane agaa mana waru lakelape. Goa pua pa onaanu medame nere riabo aa kone nasalimi.

3

Niaa epe kone sua piruamina

1 Gore surube onaa rayome gavman-na agaa-para aa muduna agaa-para pagoa pora ratalepape loa nimuna kone maredepo yaina agaa mana lakelape. Goa pua nimumi epe kogono rayo pala pirinalo waru lakelape.
2 Nimumi onaa meda madaa pa wae agaa natapape lo lakelape. Goa pua nimu pawa epe-rupa pirua epe konere oro yaalo onaa rayo-para salepape lo lakelape.
3 Gore abade page niaame maeyae kone sua agaa rasua wae-rupa pirisima. Goa pua niaamere kone wae rado rado isima rabu niaame wae yaenu madaa robaa-para raaname ome kone isimade. Goa pua niaame abade aanu medaloma mada wae kone sua nimuna oyaenu madaa oro yaalo epame omo pirisima. Goa pua aa medalomame niaa-para iaa aulasimi rabu niaame go wae kone abutalore nimupara page iaa aula pirisima.
4 Goa pisima pare niaa Raba meape Gote-me niaapara epe kone su pedo pu raaname omesa.
5 Goa pua nipumi niaa oro yaalo kagaa mapiraape kone gisa. Goa pisare niaame nipuna epe kogono pisimadaa napisa. Dia, pare nipumi niaa odome omoa niaa oro yaalo kagaa piraama laama popena pisa. Goa pisa rabu nipuna Holi Spirit-na purimi niaa kagaa nogo naaki-rupa mapiraasa.
6 Gore niaana Raba Mi Aa Yesu Krais-me kogono pisadaare Gote-me Holi Spirit-na puri rayo niaa madaa mea

epenasa.
7 Nipuna epe raba meape
kone gisa rabu nipumi niaa
epe redepo ne onaanu mapi-
raasa. Goa puare niaame mo
oro yaalo kagaa pirape epe
kone mua abia page niaame
go kone madaa ado piram-
ina.
8 Go agaare ora agaa ria
yaade.

Nina konemere go agaa
neme puri paloa lakelaina
kone salo. Goa pua onaanu
medalomame Gote madaa
puri paloa kone rulalimiri
gore nimi epe kogono pal-
imina.
9 Goa pea pare kuma
napi agaa-para nimi madini
akuana di-para arere pua
ne agaa-para rekena agaa
madaa ape ne agaa-parare
go rayore ora gimape. Gore
niaame adema rabu mo
agaamere niaa epe pora
ratapena-daa naraba mea.
10 Gore aa medame Yesuna
ruru onaanu marugulala
palia-daare neme puri pane
agaa mana rana padane page
rana laapo page lakelape.
Goa pali pare nena agaa
napagalimi-daare gore neme
nimu gimape.
11 Gore neme makuaape
go-rupa aare nipuna wae
yaeme nipuna kone ora
maoyaaya. Goa pua nipumi
wae yae pea rabu go wae
yaeme nipu wae aa penaame
waatea.

Agaa medaloma lakesa

12 Gore orope Artemas-
para Tikikus laapo ne piri-
para epenatoa-daare ne
aipapulu go Nikopolis su-
para epope. Go su-parare
wae upame omape yapi Di-
na go su-para epalia-ga abi
epope.
13 Neme go rekena agaa
tisaa aa Senas raba meape.
Apolos page raba meape.
Neme nipu pora pamina
oyaenu page raba meape.
14 Go page neme niaana
onaa rurunuri oro yaalo epe
kogono paminalo mogeape.
Goa puare onaa medaloma
oyaenu ora dia yaliare
raba minalo lakelape. Goa
pua nimi pa ki aa esepene
onaanu napiraliminalo lake-
lape.
15 Onaa rayo ni raapu
padane-para pima onaamere
epe-rupa piralepe lo agaa
wai lo o taaema. Gore niaana
adami onaanu pirua kone
rulaemede onaanuri epe-
rupa piralepape lo lakelape.

Gote-na epe raba meape
kone nimi rayo raapu ina.

Filimon Ripia Agaa

Filimon-re ora adaa aa pirua mo Kolosi su-para Kristen pirisa. Onesimus-ri nipuna kogono naaki pirisa. Nipuna kogono surube aa gimoa pa su meda-para pogola pisa. Go adaare-para Onesimus nipu Pol ada mua Kristen-rupa pirisa.

Go yapi dinare Pol nipu kalabus ada-para pirisa-pulu Filimon adola pope-rupa marisa. Pare nipumi pepa tua Onesimus kasa. Goa pua Onesimus wala nipuna surube aa piri-para mea rapaasa. Go pepa madaare Pol-me Filimon gupa lakesa: Nena kogono naaki ratu nayawape sa. Abiare go kogono naakiri Kristen piaga Filimon nemere ora nena ame-rupa meape.

Robonu gupa adamina:

Filemon epe-rupa aawape agaa (1-3)
Pol-me Filemon lakeloa Onesimus-re go piane aa sa (4-22)
Abi awape agaa-para beten lae-rupa (23-25)

Pol-me Philemon piri pepa tua rapaasa

1 Ni Pol-re Yesu Krais-na kogono madaa kalabus ada-para pi. Niaana ame Timoti saa laapome go pepa Philemon ne re-para o taatepa. Nere ora ni raapu kogono padane-rupa pepa.

2 Niaana baani Apia su-para niaana kogono yago aa Akipaa-para go pepa o taatepa. Go page nena ada-para lotu kiritalo pimi onaanu-para page go pepa o taatepa.

3 Niaana Aapa Gote-para niaana Aa Mudu Yesu Krais lapome nipuna epe raba meape agaa-para kuma pi kone-para nimina pu robaa-para mea gina.

Philemon-me Aa Mudu kone rulasa

4 Nina ame Philemon nere oro yaalo neme beten to rabu nena bi loa Gote-para ora pi to.

5 Gore nemere Gote-na ruru onaa madaa pedo pu raaname omoa Aa Mudu Yesu madaa kone waru rulaaye-daa remaa pagoaayo.

6 Gore niaa nimi kone rulaeme onaanu raapu kone padane-rupa samina. Goa pua niaa Yesu raapu pirua nipuna puri rayo adaminalo beten to.

7 Gore epe ame aa waru paga. Nena pedo pu raana omape konere ora epe ta konemere naa robaa-para raana omape kone masaawa puri ora mapalaaya. Gore neme kone gupa suaaye rabu Gote-na ruru onaanuna robaa-para epe kone masaaye.

Philemon-me Onesimus-ri nipuna ame-rupa lamu misa

8 Goa pua saa Krais-na ame pipa-pulu neme oyae meda paina kone i. Goa pua neme go konere agaa mana-rupa lagialo.

9 Neme ne madaa pedo pu raana omalo-ga neme agaa pawa meape. Gore ni Yesu Krais-na agaa lakene aa ya-pulu ni kalabus ada-para pi. Goa pea pare puri pane agaa nalagialua.

10 Dia, pare neme Krais-na pora pamuae kone isa-daa Onesimus* madaa agaa tepa kone i. Neme kalabus pirua neme nipu naa si-rupa kone rulape kone mogeaaya-pulu niri Krais-na Aapa pi.

11 Abade nipumiri ne raapu pirua epe kogono napisade. Goa pisade pare abiare nipumi saa laapo rata raba meape kogono pala.

12 Abia nipu wala ne piri mea repaato. Goa pi rabu nina robaa-para kone nipu mada pira palae epalia.

13 Neme epe agaa moge riape kogono madaa kalabus ada piruaayo-pulu neme Onesimus ni raapu pirua ni raba mina kone sawa. Goa pua nena alo-para nipu pirita penalo.

14 Goa pea pare neme go madaa e natedaare gore neme nipu nasaapitua. Dia, pare nena koneme nipu epe-nala kone sali-daare neme nipu mada mea rapalua.

15 Gore nipumi abade ne ogesi gimisade pare abiare wala nipu oro yaalo ne raapu piralipina.

16 Goa puare abia nipuri pa kogonome adini naaki-rupadaa napia. Dia, pare abiare nipu ora niaana Krais-na ame ya-pulu nipu madaa pa kogono adini aa pia-daa natema. Gore neme page nipu ora nina ame ya-pulu raaname omalo. Goa pea-ga neme nipu mealiri nipu kogono adini naaki epe-rupa piralia. Goa pea pare nipu Aa Mudu raapu pirua ora nena ame ya-pulu neme nipu madaa raana ora waru omape.

17 Goa pua neme saa Krais-na kogono padane pepa kone sali-daare gore ni mulalo agaa lage-rupa Onesimus page go-rupa waru mogeawa meape.

18 Goa pea pare nipumi abade ne madaa waea meda palo pisa-daare ni madaa yago ma-ape. Goa pua nipumi rudu meda mealo pisa-daare gore ni madaa yago ma-ape.

19 Niri Pol go agaare ora nina kimi talo: Go yanore nina bipa abutua. Gore ora nena epe-rupa pirape kone madaare nere ni madaa yago ia-ga akeane neme go madaa agaa lano ya?

20 Gore nina ame Aa Mudu-na bi madaare go epe raana pi kogono pape. Ne saa laapore Krais-na ame lapo pipa-ga go kone madaare neme naa robaa-para epe kone masaape.

* **1:10:** Onesimus-ri Filimon-na kogonome adini aa yapare nipu pogola pua Pol raapu pisa. Goa puare nipu Kristen aa-rupa pua pirisa. Juda onaana rekena agaare go-rupa. Kogonome adini aa medaa gupa pogola palia-daare surube aame yada pi aanu lakeloa repena polopea madaa nilimi tala pisimi.

21 Neme go pepa epe-
nalalore go agaa ratua
piraina kone sua pi. Gore
neme mo pape lalo yaenu
rayo-para medaloma page
mada pali kone salo.
22 Goa pea pare ne agaa
meda pa lagialo: Neme nina
ada pada meda managola
sape. Gore neme kone salo
pare Gote-me nimina beten
pagalia rabu niri wala nimi
raapu madaa mapiraalia
kone salo.

Agaa medaloma lakesa

23 Epafras-re ni raapu Yesu
Krais-na kogono madaa kal-
abus ada-para piruaaepa. Go
aamere ne epe-rupa pirapelo
wai lo o taata.
24 Nina kogono padane-
para pi aanu Mak-para
Aristarkus-para Demas-para
Luk-para nimumi page ne-
para epe-rupa pirapelo wai
lo o taateme.
25 Abiare Aa Mudu Yesu
Krais-me nipuna raba meape
kone kuma pi nimina robaa-
para mea repaaina. Goa pua
nimi raapu ina.

Go mada. Ni Pol yaade.

Hibru
Ripia Agaa

Go Hibru agaame Kristen onaa meda nimuna kone rula yae gimisimi-daa go onaanu raba mulalo agaa tisa. Gore nimu rabuani-aawa kedaa kasimi. Go bukmiri nimuna kone rula yae puri mapalaalia. Gote-me Yesu Krais madaa pisa kogonona page agaa sa. Krais padanemere Gote-na epe ae mea waata.

Agaa adaa repo madaa agaa gupa sa: 1) Yesuri ora Gote-na Si pia. Yesu nipu go su amaa pa aasa raburi kedaa adaapu rua radaa adaapu nisa. Goaene Gote-me Yesuri ora onaa rayo raba minalo riri-nane mapiraasa (2.10). Goa pua Yesumi Profet aanu-para ensel-nupara Moses page ora rabuaaya. 2) Gote-me nipu ora eta irini aa-rupa mapiraasa. Juda aanuna eta irini aa page ora rabuaaya. 3) Yesuri ora eta irini Aa Mudu pia-pulu nipu madaa kone rulae onaa rayo mada wala mealia. Moses-na rekena agaame tare Yesumi pisa kogonona ora piksa-rupa ta.

Go pepamere onaa kone rulae yae puri mapalaawa abade Israel onaana puri pane kone rulae yae madaa agaa adaapu ia (sapta 11). Gupa sa: kedaa epalia page pinawa. Nimina kone rulae yae waru ripinua omalepape. Yesu piri pua nipuna piae ratalepape. Radaa-para kedaanu apo ritimiri pakeatepape sa.

Robonu gupa adamina:

Yesuri Gote-na puri (1.1-3)
Yesumiri ensel-nu page maoge yaaya (1.4–2.18)
Yesumi Moses Josua lapo rabuaniaaya (3.1–4.13)
Yesumi ofa miru irape aanu maoge yaaya (4.14–7.28)
Yesumi waru agaa-daa maoge yaaya (8.1–9.28)
Yesumi sipsip-na yaapi maoge yaaya (10.1-39)
Kone rulae yae penaame ina (11.1-12.29)
Gote madaa kone sua pora pamualepape (13.1-19)
Onaanu rabaminalo beten sa (13.20-21)
Pora po agaa (13.22-25)

Gote-na Simi niaa agaa laguaaya

1 Abade rana adaapu kone rado madaare Gote-me niaana aapa akuanu agaa lakesa rabu Gote-na agaa lakene aanumi agaa rado rado adaapu lakesimi.

2 Goa simi pare abia page ora orope di rabu Gote nipuna Simi niaa nipuna agaa laguaaya. Gore Gote-na Si nipumi go su oyae rayo warisa. Goa pua su yaa perekealia rabu Gote-me nipuna Si oyae rayo minalo mapiraasa.

3 Simiri Gote nipuna epe paana puri mea waatea. Nipuri Gote-na kone nona pi pirua nipuna puri pane agaame nipuna warini onaa rayo-para oyaenu rayo-para

puri mapalaaya. Nipumi onaanuna wae yaenu mea rubape kogono dia naloa nipu yaa-para pua Gote-na popo ki-nane pua piruaaya. Gote-re ora oyae rayona re ya-pulu nipu padane go-rupa piruaaya.

Gote-na Simiri ensel-nu maoge yaaya

4 Gote-me nipuna Naaki su amaa mea rapaasa-daa go Naaki nipuna bimiri ensel-nuna bi page maoge yao sa. Go-rupa abade aaraame Si lakeloa nena bimi ensel-nuna bi maoge yoa sa.

5 Siri ora mupaa naaki padane ya-pulu abade Gote-me ensel medaloma gupa nalekesa:

Nere nina Si pi-daa nalakesa.

Abiare niri nena Aapa pitualo enselnu nalakesa.

Niri nipuna Aapa piralua. Nipuri nina Si piralialo ensel-nu nalakesa.

6 Dia, pare abade Gote nipuna mupaa naaki go su amaa rapatalo pisa rabu nipumi goa sa: Nina ensel-numiri go naakina bi minasaalimina sa.

7 Goa sa pare nipumi mo ensel-nu gupa lakesa:

Go ensel-nu aipapulu po ripu nona piane mea repaato.

Goa pua nina kogono pi ensel-nu repena sulaa-rupa mapiraayo.

8 Goa loa Gote-me nipuna Naaki gupa lakesa:

Nena surubape yaenu Gote piri-para oro yaalo pa su aalia.

Nena surube suri onaanumi ora redepo ne kone sua waru surubalimi.

9 Naa redepo ne kone madaa ora waru pedo pu raaname omo aaye.

Goa pea pare wae konere ora gimi ome.

Goa pea-pulu ni ora nena Gote-me neme abade ne mapiraasude.

Goa pua nena epe kogono aa yagonu epe bi kate rabu raaname omeme.

Goa pisi pare nena bi minasaawa raana omape kone gisa rabu nimuna bi maoge yaasa.

10 Goa pua Si madaa Gote-na agaa i buk madaa gupa sa:

Aa Mudu abade neme go su waria sogo yaa page warisu ia.

11 Go su yaa lapore ora nu piri-rupa kalepe pape pua dia yalia.

Yapare nere oro yaalo kagaa piraama laama pali.

12 Goa pua aanumi mamina mea koba pimide-rupa

neme go su yaa lapo kobapu mua madia yaali.

Goa puare aanumi maarae yae koloa alo paeme-rupare go su yaa lapo kagaa perekealia.

Goa pea pare nere oro yaalo pi-rupa agu pa piraama puare ne ogae-rupa napirali.

13 Abade Gote-me ensel-nu page goa nalakesa:

Nimiri nina popo ki-
nane epa piralepa lo
nalakesa.
Goa puare nimina iaanu
kibu rolo-para mapi-
raalua lo nalakesa.
14 Go agaare Si padane
mada lagisa pare go ensel-
nu nimuri pa wasupanu
nona piane mapiraasa.
Nimu Gote-na kogono pinalo
mapiraasa. Gote-me ensel-
nu oro yaalo kagaa piruape
onaanu raba minalo mea
rapaaya.

2

Gote-me niaa wala misare ora adaa pisa

1 Goa pea-ga ora agaa ria
niaame aba pagemadere
niaana kone-para waru mea
sua niminaaba piramina.
Goa pua niaame go pagema
agaa ogesi-daa page nagi-
mamina.
2 Gote-na rekena agaare
aba ripia ensel medalomame
kanaloa mea ipisimi. Goa
pisa pare onaa rayome go
agaa napago kiritisimi rabu
nimuna napagesimi kone
mada wae yoto misimide.
3 Goa pisimi-pulu Gote-me
niaa oro yaalo mapiraape ko-
gonore ora adaape pisa-pulu
niaame go mada masaa rilal-
imare niaame page ora wae
yoto waru mealima.

Aba ripiare Aa Mudu
nipuna oro yaalo mapiraape
agaa lakesa. Goa pua onaa
medalomame nipuna agaa
pagoa simina nimumi go
agaa niaa mea waasimi.

4 Gote-me page nimumi
agaa ado makuaainalore
nipuna purimi kogono rado
rado pu na-ade kogono page
nipumi napiaa kogono rado
rado page pisa. Go page
Gote-me nipuna kone sua
Holi Spirit-na puri onaanu
re-para rumaa kasa.

Yesuri onaanu niaa wala mi aa

5 Abiare niaame makuaaema.
Gote-me go sua yaa waritalo
pisa rabu nipumi ensel-
nu go su yaa surubenalo
namapiraasa.
6 Dia, pare Gote-na agaa
i buk-para aa medame agaa
go-rupa tisa:
O Gote, onaanu niaare ake
ya?
Niaa pa oyaenu-rupaga akea
pua niaa madaa kone
sua niaa surube pae?
7 Oge yapi di-na neme niaa
mo ensel-nuna rolo-
para mapiraasi.
Goa pua neme niaa epe
paana puri-para gisi
rabu ora aa muduna
bi puri lapo misima.
8 Goa pua neme oyae rayo
niaana purimi surubа-
monalo mapiraasi.
Gore go agaamere Gote-
na oyae rayore onaanumi
surubenalo mapiraasa ta.
Goa pua nipumi ora oyae
rayo surubaaya. Goa pea
pare abiare onaanumi oyae
rayo surubema pare waru
na-adema.
9 Dia, pare abia niaame Yesu
adema. Abade rudupu yapi
di raburi nipu ensel-nuna
rolo-para mapiraasa. Goa

pua Gote-na epe raba meape kone madaa onaa rayo raba mulalo Yesu omesa. Gore nipumi go onaa rayona kedaanu rua omesa-pulu Gote-me nipu minasaawa nipuna epe paana puri-para adaa bi lapo kasa.

10 Goa pua Gote nipuri ora oyae rayona re ya-pulu nipumi oyae rayo warisa-pulu nipuna surubea. Goa pea-ga nipumi nipuna epe paana puri si wane adaapu lamua pua katalo pisa-pulu Yesu radaa manaasimi. Go radaa no pirisa rabu Yesumi onaanu oro yaalo epe-rupa mapiraainalo riri-nane pua pirisa. Gote-me oyae wari-aawa surubea-pulu go pisare gore ora epea pisa.

11 Yesumi onaa rayona waea mea ruboa epe-rupa mapiraaya. Goa pua nipu-para nipuna epe-rupa mapi-raae onaanu-para nimuna Aapare ora padane pia. Goa pea-ga Yesumi go onaanu-para ame baani gupa lapere nipumi yala napota.

12 Gore nipumi lalo:

O Gote-ya, nena biri nina amenu laketoa.
Gore neme nena bi mi-nasaaluame mo Yesuna ruru onaana ini agaana madaa ne madaa epe yaasa toa.

13 Gore nipumi agaa wala gupa sa: Neme Gote madaa kone waru mapiraalua. Goa loa nipumi wala goa sa: Gote-me abade nogo naaki medaloma ni gisa-pulu ni go nogo naakinu raapu piruaayo sa.

Yesuri su amaa aa alua niaa raba misa

14 Gore nipumi nimu nogo naaki bi lakesadere nimu yogane yaapi apalae onaanu pirisimi. Goa pisa-pulu Yesu nipu page go onaanu nona piane pirua nimu madaa omape kone sua pisa. Goa pua omesa raburi nipumi onaa maomape puri i aa Satan-na puri maoyaatalo pisa.

15 Nipumi goa pisa rabu onaanuri su amaa pirua omape madaa paalame omesimi. Goa pua nimu go madaa wae kone saapirisimi: Nimu paala omesimi rabu go konemere nimu wae-rupa mapiraasa. Goa pisa-pulu Yesu omesare go omape koneme adini onaanu esepetalo pisa.

16 Go madaare abade nipumi ensel-nu raba mulalo naipisa. Dia, pare nipumi Abraham-me madu i ruru onaanu raba misa.

17 Goa pua nipuna ame-nuna kone padane-rupa mu pirisa. Nipumi goa puare nipu Gote-na miru irae aa piruare nipumi Gote-na kogono puaaya. Gore nipu miru irae aa-rupa pirisa rabu nipumi kone padane sua odome omoa pisa. Goa pisa rabu nipumi onaa rayona wae yaenu mea rakepeatalo pisa.

18 Goa pua nipu mada wae kedaanu ipisare pupitagi ne koneme nipu ko tulalo ipisa. Nipumi go kedaanu risa-pulu wae yaenumi onaanu ko tulalo palia-daare gore

nipumi nimu mada raba mealia.

3

Yesuna adaa bimiri Moses-na bi page rabuniaaya

1 Nina Krais-na ame baaninu-ya, Gote-me nimi page yaaloa epe-rupa mapiraasa. Goa pisa-ga nimimi Yesu madaa kone waru salepape. Gote-me Yesu niaa piri-para mea rapasanare nipumi Gote-na miru irae aa mudu pirua niaame kone rulaminalo kogono pisa.

2 Goa pua Gote-me abade nipu go kogono mapaasa rabu nipumi Gote-na agaa ora waru pagesa. Gote-na ruru onaa medalomare nipuna ada ru-para piri nona piane pirisimi. Goa pua abade Moses-me kogono pisa pare Yesumi go kogono wala ora misa.

3 Goa pea pare Gote-me Yesu nipu adaa bi mina kone isa. Go adaa bimiri Moses-na adaa bi maoge yaina kone isa. Gore ada pi aare nipuna adaa bi muaaya rabu nipumi go adana bi rabuaniaaya. Go-rupare Yesuri nipuna adaa bimi ada pi aa nona piane pia.

4 Go ada rayore kogono pape aame paaya. Goa pua oyae rayo warini aare ora Gote nipu padane pia.

5 Gore Moses-me nipu kogono puare nipumi Gote-na pora waru ratua nipuna ruru raapu pirua agaa waru lakesa. Go rabu nipumi Gote-na orope pape-anuna agaa go rurunu lakesa.

6 Goa pisa pare Krais-re Gote-na Si pirua nipumi Gote-na ruru onaa ada nona piane waria mapiraaya. Gore nipumi Gote-na agaa ratua go kogono pisa. Gore oro yaalo niaana robaa-para puri mapalaawa Aa Mudu epaliade yapi di madaa pedo pu waru suruba pimare niaa page Gote-na ruru mada pima. Goa pua nipuna ada nona piane pima.

Agaa rasini onaanuri Gote-na kitu pirape su namealimi

7 Goa pea-ga niaame Holi Spirit-na agaa pagamina. Gore Gote-na buk madaa i agaame gupa ta:

Abia Holi Spirit-na agaa pagalimi-daare nimina pu robaa-para go agaa mealimina lo robaa narogaatepape.

8 Abade nimina akuanumi nipuna agaa rasua aakone isimiya-rupa napipape.

Go rabu nimimi mo onaa napiri su-para pua pirua
Gote ko tisimi rabu yola mi kone isimi.

9 Go su-parare nimina akuanumi maali 40 rupara pisa.
Kogono pisu rabu ado kiritisimi. Go adisimi rabu ronome omoa ni ko tisimi.

10 Goa pisimi-pulu neme go onaanu nimu ora ronome omoa neme goa lakesu:
Oro yaalo nimimi kone wae sua nina agaa oro

yaalo rasua nina kone namua pora go-rupa pameme.

11 Ni ora rono pisa rabu neme ora yaa madaa makuaa loa goa lakesu:
Nimi nina pirape su-parare ni raapu ora mada naepa piralimi sude.

Israel onaanumi Gote-na agaa rasisimi-rupa niaame goa napamina

12 Gore amenu nimina rikiraana aa meda nipuna pu robaa-para wae kone salia-daare Gote madaa kone narulaaya. Goa pua nipumi oro yaalo piri Gote gimalia-ga nimimi nipu waru suruboa adalepape.

13 Goa pea pare nimina rikiraana piri onaanumi makiraawa pu robaa-para yola mi kone sulalo palimi-daare oro yaalo go ame baaninu waru raba mealepape. Goa pua Gote-na buk madaa i agaamere go rabu ta diri niaame page mada adalima.

14 Goa pua abade ripia niaame kone puri paloa rulasima-rupare abia page go kone puri paloa rulaamama puare omalima rabu page goa palima. Goa pua niaare ora Krais raapu nipuna onaa pitima.

15 Go madaare Gote-na buk madaa i agaame gupa tua suaaya:
Gore abia go rabu nipuna agaa pagalimiri gore nimi pu robaa narogaatepape.

Abade nimimi nipuna agaa rasua wae onaa pirisimide-rupa go kone namogeatepape sa.

16 Gore abade Gote-na agaare aapimi pa pagoa wae kone sua nipuna agaa rasisimi pae? Go onaa rayore Moses-me nimu Isip su gimoa lamua pisa raburi go wae kone simi.

17 Gore maali 40 patinaloare Gote-me aapi ratu yawesa pae? Gore nipumi waea pisimide onaanu ronome omesa. Goa pisa-pulu nimu omenaloa nimuna ronu onaa napiri supara pa suaasa.

18 Gore Gote-me ora yaa madaa makuaa loa gupa lakesa: Nimi epe Kitu Pirape su-para ni raapu napiralimi. Goa saere aapi madaa sa ya? Gore abade mo nipuna agaa rasisimi onaanu lakesa.

19 Gore nimumi kone narulaawa Gote-na epe Kitu Pirape Yapi su-parare mada napua pirisimi-daa pagemade.

4

Gote-na ruru onaanu kitu mealimi

1 Gore abia Gote-na ora lalo loa aana orae agaare niaa nipu raapu ora kitu piramonalo lagisa. Goa pua nimimi nimina rikiraana onaa medaloma paala omoa waru adalepape. Goa pua Kitu Pirape Su mulalo surubalimina.

2 Gore abade Israel onaanumi Epe Agaa pagesimide-rupa niaame page pagema.

Nimumi Epe Agaa go pagesimi pare nimu naraba misa. Gore nimumi pa aaneme pagoa yapare nimumi kone narulasimi.
3 Niaa onaanumi kone rulaemare gore mo epe-rupa pirape kone mua Gote raapu pima. Abade Gote-me go madaa agaa gupa lakesa:

Ni rono waru pea-pulu neme
ora yaa makuaa lalo:
Nimuri oro yaalo nina
pirape su-para ni
raapu ora mada napiralimi sa.

Goa sa pare nipumi su yaa wariboa kogono pisa rabu nipumi go kitu pirape su managolasa.
4 Gore yapi di 7 madaare Gote-na agaa i buk madaa gupa tua isa: Gote-me nipuna kogono rayo aba pu kiritua yapi 7-mere nipu kitu pirisa tu isa.
5 Wala go agaa medame gupa sa: Nimuri epe pirape su-para oro yaalo ni raapu madaa naepalimi sa.
6 Goa pua Epe Agaa aba pagoa kone narulasimi-pulu nimu Gote raapu kitu pirape su-para napirisimi. Goa pea pare onaa medaloma Epe Agaa pagesimi-pulu ru-nane pua Gote raapu mada kitu piralimina.
7 Go-rupa kitu piralimi-daare Gote-me yapi di rado meda page mea isa. Go isa yapi Dina biri ora go rabu-ga go bi abia maasa. Oropere maali adaapu aba patinaloa Gote-me Devit lakenaloa Devit-mi buk-para tu mapataasa. Go agaare niaame go-rupa dipitima:

Go rabu nimimi nipuna agaa
pagalimi rabu nimina
lo robaa-para wae
kone nasa epape sa.

8 Yapare abade Josua-me onaanu epe Kitu Pirape Supara mea pola pisa yaalore gore Gote-me wala Kitu Pirape Su meda madaa agaa nalaketa pisa.
9 Goa pea pare Gote-na rurumi pua meape suri abia page pa ia.
10 Gore Gote-na kitu pirape su-parare onaanu nimuna kogono gimoa kitu piralimi. Gore abade Gote-me nipuna kogono pu kiritua kitu pirisarupa kitu piralimi.
11 Goa pea-ga niaame Gotena agaa waru pagoa niaa oro yaalo epe-rupa pirape supara pua piramina. Niaa rayome go agaa rasalima-daare abade go onaanu nimumi kitu pirape su-para napisimirupa niaa page kitu pirape suna ru-para mada napalima.
12 Gote-na agaare ora naomapaaya pare go agaa ora puri paloa pia. Go agaare nipu rai kutuna eke nona piane ya-pulu eke laapo-ae rai kutu medaloma maoge yaaya. Goa pua onaanumi go agaa pageme rabu nimuna robaa-para rai kutu nona piane yaeme awea. Goa pua go agaana puriri niaana kone wasupa lapo kiritaayapara awea. Goa puare nipuna puriri wala niaana

uni rodai makibumaaya-para page awea. Goa puare go agaana purimimi niaana robaa-para i kone-para niaana raana pi kone-para adokaru mua rumaaya.

13 Gore Gote-me warini yae meda nipuna ini agaana mada nakaledalimi. Dia, pare su yaa rayona oyaere Gote nipuna ini agaa madaa penaame suaaya. Goa pea-pulu Gote padaneme niaana pema-nu adoa mada rumaalia.

Yesuri niaana miru irae aa mudu pia

14 Gore niaana miru iraawa adaa aa mudu pa pia. Nipu Yesu Gote-na Siri so yaa-para pua odobaawa Gote raapu piruaaya. Goa pea-ga niaame go kone rulae kone waru irulu saaba piramina.

15 Niaame niaana wae yae rabuape puri naima. Dia, pare niaana miru irae aa mudumiri wae yaeme niaa ko tulalo pia rabu go aa mudumi niaa ora odome omo aaya. Goa pua nipumi niaa raba mulalo pea. Go oyae rayome nipu abade ko tulalo pisa pare nipumi wae yae meda napisa.

16 Goa pea-ga Gote-me niaana robaa-para puri mapalaalia rabu Gote-na surubape kone waru mula baina. Go-parare nipuna epe raba meape kone meamina. Go pua niaa madaa kedaa saliare nipuna epe koneme niaa raba mealia.

5

Miru irae aa Yesumi niaa wala misa

1 Gore onaanuri Gote-na miru irape aa mudu medare nimuna rikiraana mada mua mapiraaya. Goa pua nimu raba minalo mapiraaya. Goa pua nipumi Gote pa kalape yaenu-para miru irae kogono puaaya. Gore Gote-me nimuna wae yaenu mea rakepeainalo go miru irae kogono pea.

2 Goa pea pare nipumi page pa kone rado rado sua puri napata. Goa pua onaa medalomame waea pua puri napateme rabu nipumi nimu raba mulalore kogono pawa paaya.

3 Gore nipumi page waea pisa-pulu nipumi nipuna wae yae-para niaana wae yae rayo mea rubapena miru iraasa.

4 Go Gote-na miru irae aa mudunumi kogono peme rabu adaa bi kateme. Goa pea pare pa aa meda nipuna kogono napeme. Dia, Gote-me nipu kogono pinalo yaaloa mapiraaya. Go-rupare aba ripia Gote-me Aron yaaloa miru irae aa mada mua mapiraasa.

5 Go page Krais-re nipuna bi nipuna minasaatalo Gote-na miru irae aa mudu napirisa. Dia, pare Gote-me nipu go epe kogono pinalo lakesa:

Nere ora nina Si yaade.

Abia neme ne nina Si penaame mea waalalo lo lakesa.

6 Gore Gote-na agaa buk-para
gupa tu isimi:
Nere Gote-na miru irae ko-
gono oro yaalo paina.
Goa pua ne miru irae
aa Melkisedek-rupa
piraina sa.
7 Abade Yesu nipu su amaa
epa aasa raburi nipumi Gote-
para beten-me* agaa misa.
Goa pua nipu omape paala
omoa gimolalo pisa rabu
Gote-me nipu raba minalo
beten lalaawa puri palo
yaaloa re page waru sa. Goa
pua Yesu nipumi Gote-na
kogono pawa pua nipuna
bi rabuaasa-pulu Gote-me
nipuna beten pagesa.
8 Yesuri nipu ora Gote-na
Si yapare nipumi radaa nisa
rabu nipu Gote-na agaa waru
ratua pora mogeatalo radaa
nisa.
9 Goa pua nipumi Gote-na
agaa waru pagoa ratisa-pulu
nipu oro yaalo kagaa pirape
konena re piruaaya. Goa
pea-pulu onaa rayome nipu
madaa kone rulaawa nipuna
agaa pageme rabu oro yaalo
kagaa piraama laama palimi.
10 Goa pea-ga Gote-me
nipu miru irae aa mudu
mapiraasa. Goa pua go aa
Melkisedek-na rurunu mo
miru ira-mama pua pisimi-
rupa mapiraasa.

*Niaare oge nogo naaki-
rupa napiramina*

11 Go miru irae kogono
madaare niaame agaa
adaapu lagialima pare go
agaana re aba niminaalim-
inalo kalai waru pema. Gore
nimimi aaroma yoa pageme-
daa abia nalagialo.
12 Gore niaame nimi waru
mogeaawa niaa nimina
tisaa-rupa pima. Goa pea
pare nimimi kone waru abi
nasu kiriteme. Goa pua Gote-
na aba pagesimide agaana
re-re pa aa medame wala
nimi lagina. Goa puare
nimimi puri pane agaanuri
eta nona piane nanoaeme.
Dia, yapare abia nimimi adu-
ipaa nona piane pa no aeme.
13 Gore onaa medame adu
ipaa-rupa pa no pimiri nimu
oge nogo naaki-rupa pa pimi.
Goa pua nipumi epe pora
wae pora laapo mada na-ado
rumaaya rabu pa adu ipaa-
rupa no pimi.
14 Goa pea pare puri pane
etare ora onaanumi waru
neme. Go-rupa onaanu-
miri epe pora wae pora lapo
mada adoa rumaalia. Nim-
imiri epe pora na-ado pimi.

6

*Niaame puri waru paloa
kone rulamina*

1 Gore abiare niaame epe
puri pane agaa mogeamina.
Goa puare niaame Yesuna
agaana re agu-daa nalamina.

* **5:7:** Yesu Getsemani maapu beten lo pirua go ipula kedaanu pane mea ruba sa. Go-para page adaa: Mat 26.36-46, Mak 14.32-42, Luk 22.39-46. Gore Gote-me nipuna beten pagesa ora ria. Gote-me Krais omena gimoa tapa-para wala marekaasa. Omape yaeme nipu naripinasa. Goa pisa-daa Krais adaa bi ora madaa i medaa kasa. Goa pua aa mudu rayona adaa aa mudu nipu pia. Padane agaa medaa: Kog 2.24, Hib 2.9, Fil 2.6-11.

Go page niaame aba pagesimade agaana re padane go piane agu nalamina. Niaame abade kone pereke sua pa kogono masaa rilaawa Gote padane madaa kone rulasimade.

2 Goa pua niaame abade baptais meape agaa pagoa aalu madaa ki sape agaa page pagesima. Goa pua go agaa-para ome onaa wala rekape agaa-para orope Gote-me koso pagenalo yoto meape agaa-para go agaa rayo pagesima-pulu gorupa agu nalamina. Dia-ga niaame ora onaanuna kone waru sua agaa lamina.

3 Gore Gote-me niaa puri ginalore ora niaame puri paloa kogono pamina.

4 Onaa medalomame Gote gimalimiri akea pua niaame go onaanuna kone wala maperekealima ya? Gore nimumi Gote-na epe paapara pirua so yaa-para epede puri misimide rabu Holi Spirit-mi nimu piri ipisa.

5 Gore nimumi Gote-na agaa pagoa nimu pora pamua ora epe ta kone isimi. Goa pua nimumi Gote-na orope epape Di-na puri medaloma adesimi.

6 Goa pisimi pare go piane onaanu nimu lopome rabu Gote madaa masaa rilaeme. Goa peme raburi nimumi Gote-na Si wala repena polopea-para rana laapo tua mudiaaeme. Goa peme onaanu Krais adoa nimu yala mapolalia. Goa peme rabu nimu wala kone perekea nipu piri-para epape pora meda naia.

Onaanumi Gote masaa rilaeme rabu ope etelo etelo openaloa mao yaaeme-rupa peme

7 Oro yaalo yai epea rabu sumi yai mea-pulu onaanumi nimuna nape yaere go su sege-para e poaeme. Goa peare Gote-me onaa raba mulalo su madaa goa pisa.

8 Goa pea pare su ope etelo etelo madita suri ora wae su teme. Goa pea-pulu go su wae madaare Gote-me wae ero agaa laketea rabu repena sulaa-para ralia.

9 Gore nina adami aanu abiare niaame go puri pane agaa lagema rabu nimiri gorupa naomalimi-daa waru adema. Gore nimimi oro yaalo epe-rupa kagaa pirape kone muaeme rabu Gote-na epe puri mua epe-rupa piramina.

10 Gote nipuna epe kone sua nimi raba mealia. Goa pea-ga kogono rayo nimimi pisimidere nipumi nimi mada nakone rugulalia. Dia-ga abade nimimi nipu madaa pedo pu raana omesimipulu nimimi Krais-na ame baaninu oyae kaloa raba misimi. Goa pisimi pare abia page gupa peme. Goa pea-ga Gote-me nakone rugulalia.

11 Gore niaame nimi rayona lo robaa rekoa kogono puri palo paa-mama pua omape di epalia rabu pamina kone salema. Goa palimi-daare nimina epe ado piri yaenu waru mealima.

12 Gore nimina kone-para gimi naomalepape. Dia,

pare nimimi kone waru rulaeme onaanuna kone ado mogea epe-rupa ado piramina. Go rabu abade Gote-me nipuna onaanu-para meaminalo kasa yaenu nimimi mealimina.

Niaame Gote-na ora palua ta agaa madaa kone rulamina

13 Abade Gote-me Abraham-para aana oraawa goa palua lo agaa lakesa rabu nipumi yaa makuaa loa ora agaa ria lakesa. Goa puare puri pane aa meda napirisapulu Gote-na puri rabuaniaa nipumi yaa makuaa loa nipuna bimi loa agaa ria lakesa.

14 Neme ne ora ria lagialo sa. Goa loa nipumi lalo: Neme aana orae agaa loa puri adaape gua nena orope madiali sina akuanu ruru adaapupe mapiraalua sa.

15 Goa sa rabu Abraham nipu pa ado pirua gimi aipapulu naomesa pare nipumi Gote-na aana orae agaa suruba pirua misa.

16 Gore aa medame ora yaa madaa makuaa loa agaa tea-daare go aame nipuna bimi natea pare adaa aa medana bi loa ora lalo tea. Goa pua nipuna agaa puri mapalaatalo pea-pulu aa laapome yada palipi rabu apo yaa madaa makuaa loare ora papeanu-para ora meape yaenu mada teme.

17 Gore abade Gote nipumi gupa pisa. Nipuna Simi onaa raba minalo niaa penaame maasa. Goa pua nipuna pulalo pi kogono madaa kone naperekeyo salimi lo nipumi nipuna aana orae agaa puri mapalaatalo yaa madaa makuaa agaa sa.

18 Goa pua abiare go ora lalo agaa-para aana orae agaa laapo ia pare wala rado meda naia. Go laapo madare Gote-me yaa agaa mada natea. Goa peapulu niaare nipu raapu oro yaalo kagaa piraama laama palima. Goa pua mu kiritape diri niaana kone-para waru niminaaba pirua robaa-para puri mapalamina.

19 Gote-me niaa ado piralepape loa aana orae agaa-para pogatu pirape agaa-para robaa-para ora waru samina. Go konemere niaa Gote-na yaa-para i epe lotu ada ru-para epe-rupa mea palia. Sogo yaa-para i epe lotu ada-para palima rabu nimumi epe lotu adana mudiae mamina ru-para odobasimi-rupa ora odobalima.

20 Go rekena i lotu ada-rupare Yesumi niaa raba mulalo nipu aba pua odobaawa pirisa. Nipuri Gote-na miru irae aa mudu Melkisedek-na ruru yaalo pisa.

7

Melkisedek nipu ora Gote-na miru irae aa mudu pirisa

1 Go Melkisedek aare Salem su-para aa mudu pirua nipu ora so yaa madaa pia Gote-na miru irae aa mudu page pirisa. Abade Abraham-me yada pua aa mudu yapatu tua nipu

adaa wala pisa rabu mo Melkisedek-re nipumi Abraham mo pora-nia madaawa nipu agaa mana kasa.

2 Goa pisa rabu Abraham-me yada waipina misa yaenu rayo rikiraana rumaala paawa medalomare Melkisedek kasa. Niaame go Melkisedek-na biri gupa perekeamina: Epe redepo ne kone rayona aa mudu lamina. Nipu Salem su-para piri aa mudu ya-pulu go suna biri gupa perekeamina: Nipu epe-rupa pawa piri aa mudu lamina.

3 Gore Melkisedek-re* aaraa aginu page napiri nipuna akuanu page agimi nipu madini di-para nipu omape di page ora naia. Goa pua oro yaalo piruaaya pare nipu Gote-na Si nona piane ora pia. Nipu Gote-na miru irae aa oro yaalo pa pia.

4 Melkisedek-re ora aa adaa-ga nimimi pagalepape. Niaana ora mupaa akuare Abraham-re nipumi yadana waipi mua mea ipisa yaenu rumaawa medaloma Melkisedek kasa.

5 Gore miru irae Livai-na si rurumiri Gote-na miru irae kogono misimi. Go kogono madaare agaa mana gupa lakesimi: Nimumi Israel onaana oyae rayo rumaa lapaawa ki lapo pegepuri nimi mealepape lo lakesimi. Gore mo Israel onaare ora Livai-repaa pirua ora Abraham-na si wanenu page pirisimi. Gore Abraham-na ruru pirisimi aanuri Livai-mi nipuna amenuna ki lapo pegepu rumaape oyae kasimi.

6 Goa pisa pare Melkisedek nipu Livai ruru namadisimi. Go ruru napirisa pare nipumi Abraham-na oyae rugi 10 rumaawa misa. Goa puare Melkisedek nipumiri Abraham agaa lakeloa puri kasa. Gore Abraham-mere Gote nipuna aana orae agaa mea lakesa-daa ora aa mudu pirisa. Gupa pirisa pare nipumi Melkisedek oyae kasa rabu go aa-na puri misa.

7 Gore niaame gupa makuaamina puri kata aare ora adaa aa pia. Goa pua Melkisedek-mere Abraham maoge yaasa.

8 Gore mo Livai-repaare onaanumi oyae rugi 10 rumaainaloa nimu misimi pare nimu page pa omesimi. Goa pisa pare Melkisedek nipumiri onaanuna oyae 10 rumaae mua pa pirisa. Gore Gote-na agaa i buk madaare nipu abia page pa pia-daa niminaaema.

9 Goa pea-ga abasadere Abraham-me Melkisedek-para oyae 10 kasa rabu Livai-mi page kasa. Gore Livai aanuna si wanenumi apo oyae 10 misimide-pulu Livai-mi page kasa. Goa pisa pare Melkisedek nipuna gupa-daa nakasa.

10 Gore Melkisedek-para Abraham laapo mo

* **7:3:** Melkisedek-re agimi go dina madisa pi page nata. Go dina omesa pi page nata. Nipuri go piane aa lo page buk Baibel-me nata. Goa pea pare go Hibru agaa tea aame Melkisedek-re Krais-rupa aa mudu kogono oro yalo yalo pisa ta.

pora madaasipi rabu akua Abraham-me nipu pirisa. Goa pisa pare Livai-ri nipuna akuana robaa-para wasupa pirisa.

Gote-na miru irae kogonore aa rado abia pa pia

11 Abade Israel su-para piri onaanumi rekena agaa misimi rabu Livai ruru aanu Gote-na miru irae kogono agu pisimi. Goa pua mo Livai ruru aanumi Gote-na miru irae kogono ora epe-rupa pisimi rabu Gote-me miru irae aa rado meda orope namapiraata pisa. Yapare Gote-na miru irae aa rado meda mapiraatalo pisa rabu nipumi Erono-repaa namapiraae Melkisedek-repaa mapiraasa.

12 Goa pisa pare Gote-na miru irae aa ruru-daa alopata pula peme yaalore gore rekena agaame miru irae kogono page mea perekealia.

13 Goa pua niaana Aa Murdu-ri nipu madaa apo agaa tisade aare nipu ruru rado pirisa. Goa pua nipuna rurunumi miru irae aa mudu abade aana reke madaa Gote-na miru go-rupa nairisimi.

14 Dia-ga niaana Aa Mudu Juda aanuna rurunumi madisimi-daa niminaaema. Go madisa pare Moses-me Gote-na miru irae aa-na kogono madaa agaa lakesa rabu Juda ruruna bi nalakesa.

Miru irae aa meda Melkisedek-rupa

15 Gore Gote-na miru irae aa rado meda go piare mo Melkisedek nona piane pia-pulu miru irae kagaa agaana re-re waru niminaamina.

16 Go aare rado ruru meda yapare rekena agaame nipu Gote-na miru irae aa namapiraasa. Dia, pare nipuri oro yaalo kagaa pirape koneme nipu Gote-na miru irae aa mada mua mapiraasa.

17 Gote-na buk madaa i agaame nipu madaa gupa tu isa:

Nere nina miru irae aa oro yaalo piraina tu isa.

Melkisedek nona piane-rupa pirali.

18 Goa sa-pulu abana rekena agaare puri napaboa niaa naraba misa-pulu Gote-me mea rubisa.

19 Gore Moses-na rekena agaame abade onaanu ora epe-rupa namapiraasa. Goa pisa-pulu Gote-me ora epe pora rado meda warisa. Go kagaa miru irae aamere abana rekena agaa rabuani-aawa niaare Gote piri-para mea palia.

20 Gote-me Yesu nipuna kagaa miru irae aa mapi-raasare nipumi yaa madaa makuaa ora lalo loa mapi-raasa. Abade miru irae aanu mapiraasa rabu aa medame go-rupa naloa pirisimi.

21 Pare Yesu nipu miru irae aa pirinalo Gote nipuna yaa madaa makua sa. Gore Gote-me nipu gupa lakesa:

Nere miru irae aa oro yaalo pirape.

Ni Aa Mudumi yaa madaa
makuaae agaa loa
neme wala kone
naperekealua sa.

22 Go agaa lakesa rabu
Yesumi ora epe aana oraala-
pae agaa mea ipisa rabu
nipumi abade miru irisimide
kogono rabuaniaawa nipuna
kagaa kogono puaaya.

23 Abade Gote-na miru
irisimide aanuri nimu
omaama pisimi. Goa pua
nimumi oro yaalo alopata
pua nimumi kogono pala
pisimi.

24 Goa pisimi pare Yesu
nipuri oro yaalo pa pirua
nipumi miru irini kogono
oro yaalo palia. Goa pea-
pulu nimumi alopae aa
medaloma mada namapi-
raalimi.

25 Goa pea-pulu abia page
orope page onaa medalo-
mame nipu madaa kone ru-
lalimiri Gote piri-para po-
lalo palimi rabu go onaanu
oro yaalo pirina lape su-
para mapiraawa rabamealia.
Gore nipu oro yaalo pa pia-
pulu nipumi onaanu madaa
Gote-me nimu raba minalo
beten loaaya.

Gote-na miru irae aa mudu Yesumi niaa raba muaaya

26 Goa pea-ga Yesumiri
niaana miru irae aa mudu
pirua niaa waru raba
muaaya. Gore nipuri ora
epe-rupa pirua nipumi wae
yaenu meda napisa-pulu
ora wae yae pi onaanu
gimea. Nipuri ora epe aa
rado pirisa-pulu Gote-me
waea pi onaanu raapu meda-
para napirina so yaa-para aa
mudu mapiraasa.

27 Abade Gote-na miru irae
aa mudunumi yapi padane
padane laatapu aana reke
mada pua epe yaenu Gote-
para miru irisimi. Goa
pua aba nimuna wae yaenu
mea rubenalo miru iraasimi.
Goa pua oropere onaanuna
wae yaenu mea rubenalo
miru irisimi. Goa pisimi
pare Yesumi nipu omoa
nipuna yogane Gote kasa
rabu nipumi rana padane
kasa. Goa pisare nipuna wae
yae madaa naomesa.

28 Gore Moses-na rekena
agaame pa pupitagi ne aa-
nuri miru irae aa mudunu
mapiraasa. Rekena agaa
maala misa pare orope Gote-
me yaa madaa makuaa loa
pisa rabu nipuna Si mapi-
raasa. Gote nipumi goa pisa-
pulu nipumi Yesu oro yaalo
epe-rupa mapiraasa.

8

Yesuri yaa-para miru irape Aa Mudu pia

1 Gore mo temade agaana
re-re go-rupa: Niaana go-
rupa epe miru irape aa
muduri pa pia. Nipuri so
yaa-para pia Aa Muduna
king siaa popo ki-nane ora
epe-rupa pia.

2 Nipumi Gote-na ora waru
epe ada-para miru irae ko-
gono pea. Go adaare abade
aa medame nawarisimi pare
Aa Mudu nipuna bipa pa
warisa.

3 Gote-na miru irae aa
rayomere Gote-para pa ode
kane oyaenu-para epe sipsip
menanuna miru-para mea
kalainalo mapiraasimi. Goa
pea-pulu niaana miru irae aa
Yesumi page epe oyaenu kat-
alo pea.
4 Yesuri nipu su amaa
pirita pisa yaalore nipu Gote-
na Miru Irae Aa napirita pea.
Akolo ya? Gote-na miru irae
aa medaloma su amaa aba
pirua rekena agaame ta-rupa
nimumi Gote pa kane oyae
kateme.
5 Nimumi Gote-na miru
irae kogono pemere nimumi
so yaa-para epe lotu ada
ru-nane i kogono nona pi-
ane go suna peme. Go-
rupare Moses-me page pisa.
Moses nipumi sel mamina-
me warini lotu ada pulalo
marekaasa raburi Gote-me
gupa lakesa: Gore neme
ada wariali rabu oyae rayore
neme ne so rudu madaa mea
walawade nona piane wari-
ape lo lakesa.
6 Goa pisa pare Gote-
me Yesu nipuna miru irae
kogono mea kasa rabu go
kogonome miru irae aa
medalomana kogono rabua-
niaasa. Gore Yesu nipumi
Gote-re niaa raapu kagaa
pogatu pirua kogono abade
pisimi-rupa rabuaniaaya.
Gore go kagaa pogatu pirape
kogono pisa rabu ora epe
aana orae agaame mea
lagisa-pulu abana aana orae
agaa rabuaniaasa.

Kagaa pogatu pirape agaame abana aana orae agaa rabuaaya

7 Gore aba ripia pogatu
pirisa-rupa ora epe ta pisa
yaalore gore Gote-me wala
rana laapopa pogatu pirape
gimola pisa.
8 Goa pisa pare Gote-me
abana pogatu pirape agaa
madaa pedo napisa. Goa
pua onaanuna wae yae pe-
naame waasa rabu nipumi
adoa lalo: Abade Aa Mudumi
gupa sa: Pagalepa. Ora
orope epaliade yapi di raburi
neme Israel onaanu raapu
kagaa pogatu pirape agaa
laketoa. Goa pua mo Juda
onaa ruru page laketoa.
9 Goa palua pare abade
neme nimuna akuanu raapu
pogatu piru kogono pisu-
rupa napalua. Abade
neme nimu suruboa Isip su
gimenalo mea pisu. Goa pisu
rabu nimumi nina pogatu
pirape agaa madaa kone
narulasimi. Goa pisimi-
pulu neme nimu gimisu.
Aa Mudumi go madaa agaa
gupa sa. Gore Aa Mudumi
wala page gupa sa:
10 Go kagaa pogatu pirape
agaa rado medare Israel
onaanu laketoa. Go raburi
neme nina rekena agaa ray-
ore nimuna robaa-para ina
toa sa. Goa puare nimuna
kone-para masaalua. Goa
puare niri nimuna Gote
piralua-pulu nimuri naa
ruru onaa piralimi.
11 Goa palua rabu nimumi
nimuna ame baaninu-para
Aa Mudu madaa kone ru-
laatepape lo nalaketeme. Go
rabu page nimumi nimuna

su padane-para piri onaanu-para Aa Mudu madaa kone rulaatepape lo nalaketeme. Dia yapare onaa rayome ni madaa kone aba rula kiritua makuaalimi. Goa pua onaa naraanu page aa mudunu page rayome kone rula kiritalimi.

12 Go rabu neme nimu madaa odome omoa nimina wae yaenu mea rubalua. Goa pua neme nimuna wae yaenu minarepaawa neme mea rubalua. Aa Mudumi agaa gupa sa.

13 Gore Gote-me kagaa pogatu pirape agaa madaa agaa lakesa-pulu go agaamere abana mupaa pogatu pirisimi agaa ora rabuaniaasa. Goa pua abade i yaenuri ora aipapulu dia yalia.

9

Abade miru irae aanumi sipsip oyaena yaapimi miru irisimi

1 Aba ripia Gote raapu pogatu pirape agaa lakesa rabu onaanumi Gote-na bi minasaame rabu go agaame pora mea waasa. Go pogatu pirape agaa kasa rabu nimumi epe lotu ada go su amaa warisimi.

2 Gore nimumi lotu ada meda sel mamina-me pisimi. Goa pua nimumi aba ririnane robo sua sel ada padane pisimi. Go ada-parare lam reke madaa Gote-na warini bret raapu mea isimi. Go riri-nane adana ru-parana biri Epe Rekena Robene Rum simi.

3 Gore nimumi mamina-me kepo pua gona masaananere oge sel ada meda pisimi. Goa ada laapona biri Ora Epe Rekena Robene Rum simi.

4 Go ada-parare epe kaa pi miru irae yae isa. Go yaenu mea irisimi aana rekere aana gol-me warisimi. Go ada-parare meda-para pogatu pirape agaa sape bokis mea isimi. Go bokisri nipuna ragala meda aana gol-me warisimi. Go bokisparare eta mana pabe botol-para Aron-na rimaapu-para aana laapo page mea isimi. Mo botol-re aana gol-me warisimi. Mo rimaapuri kagaa repena yonu apalae saapirisimi. Mo aana laapo madaa Gote raapu pogatu pirape agaa tapalaawa isimi.

5 Gore go bokis so madaare ensel nona piane yae laapo marekaasimi. Nipuri epe paana puri mua Gote-na epa pirape robo mea waasipi. Nipu pa awoa popaa ridulasipi robo-parare onaanuna wae yaenu mea rubape robo mea waasa. Goa pisa pare abia go yaenuna re rayo mada nalagialua.

6 Gore nimumi oyaenu gorupa managolaawa pisimi. Goa pua oro yaalore mo Gote-na miru irae aanu nimuri mo mamina-me ririnane warini lotu ada-para puare nimuna pa kogono pu pirisimi.

7 Goa pisimi pare epe mamina ada laapopa rum ru-nanere Gote-na miru irae aa mudu padane odobata

pisa. Ora maali rayo-parare rana padane agu puala pisa. Goa pisa rabu nipumi yaapi mea puala pisa. Go yaapi-miri nipuna wae yae-para onaanuna wae yae mea rubainalo miru irala pisa. Go wae yaenuri onaanumi kone waru naniminaawa pisimi pare nipumi go rayo mea rubainalo pisa.

8 Go abana pora madaare Holi Spirit-mi niaa go-rupa waatea: Gore mo aba warisimide riri-nane sel ada-para kogono pisimi rabu go epe sel lotu ada ru-nane mada na-adesimi.

9 Go mamina-me warini sel adaare abia niaame go rabu makuaamonalo warisimi. Go sel-me warini lotu ada-parare nimumi Gote kane oyaeyaenu-para mena oyaenu mirunu-para kasimi. Goa pisimi pare go onaanuna robaa-para i kone namaeapeaasa.

10 Go miru irae konere etanu-para ipa nape yaenu-para onaa redepo yaape yaenu page go yaenu madaa irisimi. Goa pisimi rabu rekena agaa kurua to yogane madaa kone sua pisimi. Gote-me go rekena agaa rayo kasare gore nimumi kurama pu pimi. Goa peme pare Krais-me oyae rayo maredepo yaanalo kagaa oyae mea ipisimi.

Krais-mere nipuna yaapimi ora pi lo miru irisa

11 Gore apo ipisade epe yaenuna miru irae aa mudu Yesu nipumi kagaa oyae mea ipisa. Nipuna lotu adaare ora epe ta-daa pa su amaa onaana kimi warini-rupa dia. Nipuna pirape adaare pa sua amaa onaana kimi warisimi-rupadaa dia.

12 Gore Krais nipu Epe Rekena Rum-para pisa rabu nipumi meme sipsip-nu yaapi namea pisa. Dia yapare nipuna yaapimi rana padane Gote-para miru irisa-pulu nipu so epe ada-para rana padane pisa. Goa pisare nipumi niaa oro yaalo kagaa mapiraatalo pisa.

13 Gore aba pirisimide onaa medalomana yogane oto madaa niti pisimi. Goa pua mo Gote-na miru irae aanumi meme menanu-para gawa mena yadapununa yaapi muare mo gawa mena wai page repena sulaa-para irisimi. Goa pua go irini yaapi muare mo onaanu mada mea radu pisimi. Goa pisimi raburi nimuna yogane ora maepeaawa epe-rupa pirinalo pisimi.

14 Goa waru pisimi pare Krais-na yaapimi go pisimi-a rayo rabuniaasa. Yesu Krais-re nipumi oyae meda naisa. Dia, pare Holi Spirit-na puri oro yaalo nipu madaa isa-pulu nipuna tore Gote-para ora epe miru-rupa kasa. Goa pisa-pulu nipuna yaapi-miri niaana yogane agu-daa na-maepeaasa. Dia, pare niaana pu robaa-para i kone rayo maepeaasa-pulu niaame oro yaalo pia Gote-na kogono epe-rupa pamina.

Yesuna yaapimi kagaa

pogatu pirape agaa puri mapalaaya

15 Goa pisa-pulu Krais-me niaa raapu kagaa pogatu pirape agaana porare nipuna yaapimi pua puri mapalaasa. Goa pua nipu omesa rabu onaa rayo abana rekena agaa isimi rabu nimuna pisimi wae yaenu madaa nimu maesepeatalo omesa. Goa pisa-pulu Gote-me onaa rayo yaaloa mapiraasadere nimumi Gote-na aana orae epe puri rayo oro yaalo mealimina.

16 Gore aa medame nipu orope omalua kone saliadaare nipuna moae yaenupara nu yapara rumaatalo palia. Goa pua nipuna simi oyae minalo pepa madaa tua mapataasa. Goa pua simi aaraana moae yaenu mulalo palia-daare onaa medalomame apo pepa ademe-pulu si nipuna mealia.

17 Goa pea pare aaraa pa kagaa pirinare simi moae yaenu meape pepa madaa kone nasalia. Dia, pare omenaloare nimumi mulalore aanuna bi dipia rumaalimi.

18 Go kone padane-rupa suare abade nimumi rekena agaa padane isimi rabu yaapimi go agaa puri mapalaasimi.

19 Aba ripiare Moses-me rekena agaa rayo onaa lakelo kiritisa. Goa puare oropere nipumi gawa kebonu meme menananuna yaapi-para ipapara moropisimi. Goa pua nipumi sipsip menana iripara repena hisop-na yo apalae mua yaapi pataasa. Goa puare nipumi mo yaapimi rekena agaa i bukpara onaanu rayo madaa page pasa.

20 Go rabu nipumi lalo: Gote-me nimi rekena agaa pagaliminalo lagisanare go yaapi-miri apo agaa pogatu mapiraaya.

21 Goa puare Moses mo yaapimi sel mamina ada mada page mo lotu ada-para sape yaenu madaa page go yaapinu radu radu pasa.

22 Gore rekena agaa madaare yaapimi oyae rayo pode maepeaaya. Go page yaapi nakoyalimiri Gote-me onaanuna wae yaenu namea rakepeaalia.

Krais nipuna tome miru irisa rabu niaana wae yaenu rayo mea rubaasa

23 Gore go su amaa lotu ada-para Gote miru irata pisimide yaere so yaapara i yae nona piane mea waasimi. Goa pea pare so yaa-para i yaenu rayo madaare epe miru irae yae rado piane medame maepeaatalo pisa.

24 Gore abade Krais pa su amaa aanumi warini adapara naodobasa. Go aanumi pisimide mamina adaare so yaa-para aaya nona piane aasa. Goa puare abiare Krais Gote-na ini agaa madaa pirua nipumi niaa raba minalo pu aaya.

25 Gore maali padane padane laatapu raburi Juda aanuna miru irae aa

mudu Epe Rekena Robene Rum-para odobaawa mena medana yaapi mea isa. Goa pisima pare Krais-mere nipuna bipa yaapi koya sa rabu nimumi miru iritalo peme-rupare oro yaalo rana adaapu nakoyasa.

26 Gore nipumi rana adaapu pula pisa yaalore gore nipumi kedaa rana adaapu rita pisa. Dia goa pula pisa yaalore Gote-me su warisana rabu nipumi kedaa riaa-mama ipua abia page pa kedaa ruata pisa. Ora dia-ga Krais su amaa rana padane ipua kedaa risa-pulu wala laapo pa narita epalia. Goa pua nipu niaa madaa omesa rabu Gote-para miru iritalo puare niaana wae yae rayo mea rubisa.

27 Onaa rayore padane rabu omoa wala orope Gote-me onaa rayo koso madaa epena tea.

28 Goa pea-rupare Yesu Krais-mere nipuna rana padane Gote-para miru iritalo kasa. Goa pisa rabu onaa rayona wae yaenu mea raakepe rubatalo pisa. Goa pisa-ga wala oropere rana laapo epalia rabu wae yaenu mea rubolalo-daa naepalia. Dia, pare onaanuri nipu madaa kone ora waru rulaawa nipu ado piralimi-daare nipumi go onaanu kagaa mapiraama laama palia.

10

Abade irisimide mirumiri wae yaenu narakepesa

1 Gore Juda aanuna rekena agaame orope paliade-anu rayo penaame nawaasa. Goa pua rekena agaare ora yaena re waru namea waasa pare wasupa ademe-rupa mada adesimi. Rekena agaamere maali padane laatapu Gote-para oyaena miru padane-rupa miru ira-mama pu piru-asimi. Goa pua oro yaalo onaanu nimu lotu ada-para pisimi rabu rekena agaame nimu namaepea kiritisa.

2 Dia yapare rekena agaame Gote-na bi minasaat-alo pisimi onaanuri nimu waru maredepo yata pisa yaalore gore nimumi Gote-para epe kaa pi miru wala nairita pisimi. Go page miru irua onaanuna kedaa dia ta pisa yaalore nimumi miru irae kogono gimoa waea nasaapirita pisimi.

3 Goa pisimi pare oro yaalo maali epala pisa rabu mo nimuna miru irisimi rabu nimuna wae yaenu pa nimi-naaba pirua gona irisimi.

4 Goa pea-ga gawa mena yadapuna yaapi-para meme menana yaapipara-mere onaanuna wae yaenu ora namea rubisa.

5 Goa pea-pulu Krais go su amaa epolalo pirisa raburi nipumi Gote-para gupa sa:

Gore nimumi pa gawa mena-
para meme mena-
nuna yaapi koyoa
miru irua katemere
nimu gimi omesi.

Goa pua neme nina miru
iratalo nena yogane
aba managola saaye.

6 Gore nimumi meme gawa-
nuna to yogane rayo
aana reke madaa sua
repena sulaa-para
mea sua miru irua
wae yaenu rayo mea
rubaasimi.
Neme go kone rayo
raaname naomesi.
7 Goa pisi-daa neme goa
sude:
O Gote, neme ni adape.
Abade ni madaa rekena
agaa i buk madaa pepa
tisimi ya-rupare abi-
are nena agaa pagoa
ratulalo aba epawa sa.
8 Go aba ripiare nipu madaa rekena agaame miru irisimina agaa madaa gupa su: Nimumi meme gawa menanu tua miru iritimiri gore neme gime sa. Goa pua oyae ari go yaenu aana reke madaa repena sulaa-para wae yaenu mea rubenalo miru iritimiri neme go kone madaa raaname page naomesi.
9 Goa puare wala oropere nipumi gupa sa: Gore neme ni adape. Niri nena agaa pagoa ratulalo aba epawa sa. Goa sa-pulu nimuna abana miru irisimide kogono rayore nipumi mea ruboare Krais niaa madaa omape kogono mea lopasa.
10 Yesu Krais-mere Gote-
na kone rayo mua pisa-
pulu nipuna yoganere Gote-
na miru irape-rupa rana
padane pisa. Goa pisa-pulu
go madaare nipumi niaana
wae yaenu mea rubainaloa
epe-rupa pima.

Krais nipuna to mea kasa rabu ofa-rupa pua wae yaenu rayo mea rubisa

11 Gote-na miru irae Juda aa rayore reke madaa rekaawa nimuna kogono oro yaalo arinuna miru padane-rupa irisimi. Oro yaalo goa peme pare gomere onaanuna wae yaenu mada namea rubaasa.
12 Goa pea pare Krais-
me niaana wae yaenu mea
rubape miru-rupare ora
rana padane-ma iraasame
epesa. Go madaare oro
yaalo go kogonome niaana
wae yaenu rayo mea ruba
kiritisa. Nipumi goa puare
nipu Gote-na popo ki-nane
pua pia.
13 Nipu goa pu kiritu-
are Gote-me nipuna iaanu
nipuna aa rolo-para mea
mapiraainalo nipu ado pirua
surubesa.
14 Gore nipumi rana
padane miru irisaana ko-
gono pua onaanu mae-
peaawa nimu oro yaalo epe-
rupa mapiraatalo pisa.
15 Go madaare Holi Spirit-
mi page niaa agaa gupa
laguaaya: Gore Aa Mudumi
goa sa:
16 Go kagaa pogatua pirape
yaere go-rupa: Neme nimu
raapu pogatapena agaa
kagaa gupa laketoa: Nina
rekena agaa rayore nimuna
lo robaa-para masaalua.
Goa pua nimuna kone-para
rekena agaa page tu salua
sa.
17 Goa lakeloa sana wala
orope agaa meda gupa
lakesa: Neme nimuna wae
yaenu pisimide kogono

madaa naniminaaba piralua sa.
18 Gore Gote-me wae yaenu aba mea rubaasa-pulu wala niaame wae yae raakepenalo miru wala meda nairalima.

Niaame Gote kone waru rulaawa re-para baina

19 Goa pea-ga nina ame baaninu, Yesu nipuna yaapimi niaa aba kabesa-pulu Gote-na sogo epe rekena rum-para pua odobatalore gore niaame paalame naomamina.
20 Nipumi ora epe kagaa pora warisa-pulu niaa mo Gote-na ada-para baina. Go kagaa oro yaalo pirape porare nipu omesa rabu ni-mumi nipuna yogane mo epe adana mamina pora gaape nona piane maoyaasimi. Goa pisa-daa niaa ora epe ru-nane mada odobamina.
21 Gore niaana Gote-na miru irae aa mudu padane pia-pulu niaa Gote-na ru-runu mapiraaya.
22 Gore nipumi abade nipuna yaapimi niaana robaa-para i wae kone rayo mea ruboa niaa maepeaasa. Goa pua nipumi niaana yogane page epe ipame aba radepeasa. Goa pisa-pulu niaame kone padane sulalore puri waru paloa kone rulaawa Gote re-para baina.
23 Goa pua epe oyae gialua ta-pulu niaame kone waru rulaawa ado piramina. Goa pua Gote-me aana oraawa ora palua ta yaenuri ora mada palia.
24 Goa pua niaame niaana ame baaninu madaa kone waru sua nimu raba meam-ina. Niaame goa palima rabu nimumi raana omape kone-para epe kogono pape pora agu ratinalo raba meamina.
25 Goa pua niaana ame baaninu raapu kirita pirape konere nakone rugulamina. Onaa medalomame kone rugulaawa pirisimi-rupa napiramina. Dia, niaame ame baaninuna robaa-para puri mapalamina. Gore niaame Aa Muduna epape diri abiare aba rudu yala-ga nimu ora waru raba meamina.

Niaame Gote-na Siri masaa narilamina

26 Gore niaame Krais-na agaa aba waru pago kiritua wala orope niaana koneme pupitagi nalima-daare go wae yae mea rubolalore miru irae konemere mada namea rubalia.
27 Dia-ga niaame paalame ora waru omoa koso lape di madaa kone waru sua paalame omoa piramina. Gore onaa medalomare Gote-na iaanu apo piruaeme-pulu koso pagoare wae yoto minaloa oro yaalo raape repena sulaa-mere nimu rayo ralia.
28 Gore aa medaloma Moses-na rekena agaa ra-sisimiri adasae aa repo lapome nipuna pisa waenu lakesimi. Goa pisa rabu koso pagoare nimumi go aa

madaa odome naomoa nipu tu maomasimi.
29 Goa pisa pare aa medame Gote-na Si masaa rilalia-daare Gote-me raaname omalia ya? Dia, go aamere ora wae yoto adaape mulalo pea. Yesuna yaapi-miri abade go aa nipu wala misa. Goa pisa pare mo Yesuna yaapimi Gote-na kagaa pogatu pirape yae nipuna puri mapalaasa. Go pisa-pulu Gote-na Holi Spirit-mi rabameape kone guaayare ora waea pea kone imi.
30 Go agaare Gote-me lagiala-ga pagalepa: Neme waea pi onaanu-para kone sua yago abutua sa. Goa pua nipumi wala agaa gupa sa: Aa Mudumi nipuna ruru onaa koso pago rumaalia sa.
31 Goa pea-ga aa meda apo-rupa waea paliare oro yaalo pa piri Gote-me wae yaena yago tulalo palia-pulu go madaare paalame waru omamina.

Niaame kone rulae yae madaa rekaamina
32 Pare nimimi abade pirisimide-rupa nimi-naatepape. Gore Gote-na epe paa adoa kedaa adaapu risimi rabu go yaenumi nimi narabuaniaasa.
33 Goa pua yapi medalo-mamere nimumi nimi pa on-aana ini agaana marekaawa ero agaa loa waea pisimi. Goa pua oro medamere onaa medaloma kedaa go-rupa risimi rabu nimimi nimu raba mulalore nimu raapu pua pirisimi.
34 Goa pua onaa medaloma kalabus ada-para pirisimi rabu nimimi odome omes-imi. Goa pua aanumi nimina oyae wala perea meala pisimi rabu nimimi raaname omoa ria mina gimisimi. Gore nimina oro yaalo epe pirape oyaenu ia-daa niminaawa go kedaanu riasimi.
35 Goa pisa-ga nimina robaa-para i puri pane kone rulae yae nimimi nagi-malepape. Dia, go koneme nimi epe yoto adaape mea gialia.
36 Nimimi puri paloa rekaape kone salepape. Nim-imi goa palimi rabu nimimi Gote-na agaa mogeawa Gote-me aana oraawa ora palua ta-pulu epe oyaenu pirua mealimina.
37 Gore Gote-na buk madaa gupa tu isa: Orope oge-daa pirua epaliade aare ora epalia. Gore nipuri ado piru-aaya.
38 Goa pea pare nina epe redepo ne onaanumi kone rulaawa nimi oro yaalo epe-rupa piralepape. Goa palimi pare nimu padane-mame ni masaa rilalia-daare neme nipu madaa raaname naomalua.
39 Goa sa pare niaame paalame naomoa pururu piae naloa alupamina. Dia, niaame ora kone waru rulaawa oro yaalo kagaa piraama laama palima.

11

Kone rulae yaena re agaa

1 Niaana kone rulae yaeme
mealua kone sua ado pia
yaere Gote-me ora gialia-daa
makuaaema. Goa pua ni-
aame aba na-adema yaenu
niaana kone wasupame aba
niminaaya. Go konere ora
ria yaade.
2 Abade pirisimi aanumi
kone rulasimi rabu Gote-me
nimu ora epe bi kasa.
3 Niaame page go-rupa
kone rulaema. Goa pua Gote-
me su yaa lapore go agaame
warisaaya-daa makuaaema.
Goa pua oyae rayo niaame
namakuaaema yaenu mua
Gote-me warisa.

Abel-para Enok-para Noa nimuna kone rulae yaena agaa

4 Abel-me Gote madaa
kone waru rulasa. Goa
pua Gote-para miru irisa
rabu nipuna miru ora epea
redepo sa. Goa pua Kein-
na miru maoge yaasa. Goa
pisare Abel-me kone rulasa-
pulu go madaare Gote-me
nipu maredepo yawa epe
bi kasa. Abel-me Gote
oyaenu pa ode kasa-daa
Gote-me ora raana waru
omesa. Gore Abel nipuri aba
omesa pare nipu Gote madaa
kone rulaawa pirisa agaare
niaame pa go pagema-daa.
5 Enok page Gote madaa
kone rulasa-pulu nipu
naomesa. Nipu pa pirapalae
Gote-me yaa-para mea pisa.
Goa pisa rabu onaanumi
nipu asapu pirisimi pare
nipu na-adasasimi. Gore
Gote-na agaa i buk madaare
goa palia lo gupa tu isa:
Abade Gote-me Enok so yaa-
para namea pisa rabu Gote
nipu madaa pedo pisa.
6 Gore aa medame Gote
kone narulalia-daare Gote-
me nipu mada pedo napalia.
Gore aa rayo Gote piri-para
polalo palimi-daare nimumi
Gote ora pa pia-daa kone ru-
lalimi. Go onaaanumi Gote
kone rulalimi-daare nipumi
nimu epe yaenu katea.
7 Noa-me page Gote madaa
kone rulasa-pulu Gote-me
Noa lakeloa wae kedaa
meda orope epalialo remaa
lapalasa. Go yae Noa-me aba
na-makuaasa pare nipumi
Gote-na agaa narasini sana
sipi meda aba warisa. Goa
puare nipuna ona nogo
naakinu nimu ru-nane pua
odobaawa epe-rupa pirisimi.
Go nipuna kone rulae yae-
mere su amaa piri onaa
rayo madaare yada robe
nona piane-rupa rumaasa.
Gore Noa nipu kone waru
rulasa-pulu Gote-me nipu
ora redepo ne aa mapiraasa.

Abraham-para Sara laapo

8 Abraham-me Gote kone
rulasa-pulu Gote-me nipu
yaasa rabu Abraham-
me Gote-na agaa pagoa
ratisa. Goa pua Gote-me
ne adaare meda gialua
loa waatalo pisa. Go suri
Abraham nipumi na-adesa
pare nipumi kone rulaawa
nipumi go su mealua kone
sua pirisa.
9 Nipumi kone rulaaware
abade Gote-me gialua sa su-
para pua pirisa. Nipu go su-
para pua pirisa raburi gore

nipu pora kimisu aa nona piane pua pirisa. Goa pua nipuna mamina-me pi ada mea pua Aisak-para Jekop nipu lapo pirisimi. Go aa lapore Gote-me nipu raapu go su ora minalo lakela palasa.

10 Oro yaalo Gote-me Abraham madaa kone mapiraawa warini adaare yapulu adawe kone sua pirisa. Abraham nipu omoare go ada re-para palua kone sua kone rulaawa pirisa. Gore Gote nipumi go adaare warisare oro yaalo kagaa pirape ada pigi mua warisa.

11 Sara-me page Gote mada kone rulasa-pulu nipuna naaki nogo madiape diri aba dia naloa onagae pirisa pare nipumi Gote madaa kone rulasa. Goa pua Gote-me aana oraawa ora palua lo agaa lakesa-pulu mada palia kone isa.

12 Goa pisa-pulu nipu ogae yoa re-para pode omesa pare nipu ora nogo naaki adaapuna aaraa pirisa. Nipuna madini si wanenuri gore nimu so yaa-para aaya uba kedonu-rupa pimi. Go page ipa solwara mada iade ipa mu-rupa page pirisimi. Go onaanuri niaame mada nadipi kiritalima.

13 Go onaanuri nimu kone rula piruare aba omesimi. Goa pua nimu abade go su amaa pirisimi raburi nimumi Gote-me aana oraawa goa palua lo lakesa yaenu abi namisimi. Dia, pare nimumi go yaenu oro opapaliadaa niminaawa mealima kone madaa raaname omesimi. Goa pisimi-pulu go su amaare nimu yada tae epe onaa pirua ora pa pora kimisu onaanu pimalo penaame lapaasimi.

14 Onaanumi agaa go-rupa temenare nimumi ora epe su rado mealima madaa agaa penaame lapaasimi.

15 Go onaanuri nimumi aba pirua ipisimide su-para ta pisimi yaalore go konemere nimu wala pola pisimi.

16 Yapare nimuna i konere ora epe su rado meda adawe kone isimi. Go suri yaa-para padane ia. Go kone isimipulu nimumi Gote-para nere ora niaana Gote tema simi rabu Gote-me yalame naomesa. Dia, nipumi go onaanuna kone rulae yae madaa oro yaalo kagaa pirape epe adaare so yaapara managola saaya.

17 Abade Gote-me Abraham-na kone adolalo ko tisa rabu Abraham-me Gote madaa kone rulasa. Goa pisa-pulu nipuna si Aisak Gote-para miru irae yae nona piane tulalo pisa. Gore Gote-me aana oraawa goa palua lo agaa lakesa-pulu Abraham-me nipuna si miru irape nagimisa.

18 Gore Gote-me Abrahampara Aisak madaa aana oraawa ora palua lo agaame gupa lakesa: Gore Aisak-na rurumiri nena si wanenu madialia sa.

19 Gore Abraham-me si tulalo pisa rabu nipumi kone gupa isa: Nipu ora omalia-daare pinawa kone

sua Gote-me nipu wala mada marekaalia kone isa. Goa kone isa pare abiare go piane agaa ia: Abraham nipuna konemere naaki tua matmat-para aba rogaabae yapare nipu matmat-para wala misa.

Aisak-para Jekop-para Josep-para

20 Aisak-me Gote madaa kone rulasa-pulu nipumi agaa mana Jekop-para Iso lapo puri minalo agaa mana lakesa. Go agaare nipumi orope papea mada kone lakesa.

21 Jekop-mere Gote madaa kone rulasa-pulu nipuna omape di rudu sa raburi nipumi Josep-na si laapo-para puri minalo agaa mana lakesa. Goa pulalore nipuna rimaapu ripinua rumu pege pua aalu adaniaawa Gote-na bi minasaasa.

22 Josep nipu omolalo pala pirua pa kone rulaawa orope Israel onaanu Isip su gi-moa palimi lo lakesa. Goa pua nipumi kone rulaawa nipuna uni ro rogaabae wala mua mea pulupape lo lakesa.

23 Moses-na agi aaraa lapomere Gote madaa kone rulasipi. Goa pua naaki Moses madisipi rabu nipumi ipa ini repaa-nane aasa aroka re-parare naaki akua repo ru-nane paga isipi. Gore go naakiri ora ini ro epe naaki madu isipi. Goa pua agi aaraa laapome king-na agaa madaa paalame omoa pagaa isipi.

24 Gore Moses nipu Gote madaa kone rulaawa aba adaa yaboa sana ni ora aa mudu Fero-na wanena si-daa dia yaade lo aba makuaasa.

25 Gore nipuna konere Gote-na ruru onaa raapu pirua go kedaa nimu raapu rita palua kone isa. Gore niri go su amaa rudupu pirua pupitagi napere gipia kone sua pisa.

26 Gore nimumi Krais-na* kogono madaa ni ero agaa teme-daare ora epe agaa te kone isa. Go konere Isip su-para i mone oyae rayo rabuniaae kone misa. Gore nipumi mo Gote-na epe yoto meape di rabu raaname omalua kone isa.

27 Gore Moses nipumi Gote madaa kone rulasa-pulu nipumi Isip su-para piri aa mudumi nipu ratu yawalia madaa paalame naomesa-pulu go su gimoa pisa. Gore aa medame Gote ora na-ademe pare Moses-na koneme Gote adesa-pulu nipu ora puri paloa pirisa.

28 Gore Moses nipumi Gote madaa kone rulasa-pulu nipumi eta irape di isa. Goa puare nipumi gawa menana yaapi pora gaape madaa pepe minainalo lakesa. Moses-me naaki mupaa maomape ensel-me Israel onaanuna madini mupaa

* **11:26:** Krais-na bina re-re go-rupa: Gote-me madaa mua nipuna kogono pa inalo mea repae aa. Moses-mi Israel onaanuna rikiraana Isip su-para Gotena kogono pua puaa yaala poteare pinawa kone sua go buk Hibru tea aame makuaawa tisa.

naaki natinalo rekena mada isa.

Israel onaa adaapumi Gote kone rulaawa puri misimi

29 Gore Israel onaanumi Gote madaa kone rulasimi-pulu nimumi Ipa Kaane kenaasimi raburi ora su kaapu ne nona piane kenaasimi. Goa pisimi pare Isip su-para piri aanumi go ipa kaapune pare nimu tulalo rata mea pisimi pare ipame nimu rigitisa rabu nimu omabesimi.

30 Gore Israel onaa nimumi Gote madaa kone rulasimi-pulu nimumi Jeriko adaarena kepo yapi 7-pela pamu ma-aawasimi. Goa pisimi rabu nimu Gote madaa kone rulasimi-pulu go konemere adaare-na aana kepo malopasimi.

31 Go page aa paake yone ona Rahap Gote madaa kone rulaawa nipumi ada kedo aa lapo raba misa. Goa pisapulu nipumi mo agaa napagesimi onaanu raapu medapara natisimi.

32 Pare abiare neme agaa akepu makibuma lano ya? Dia-ga neme Gideonpara Barak-para Samsonpara Jepta-para Devit-para Samuel-para mo Gote-na agaa mea lakene aanu page remaa adaalu ya-pulu mada nalagialo.

33 Go onaa rayomere Gote madaa kone rulasimi-pulu nimumi gavman padanena su-para piri onaa rayo ora puri paloa yada pua rabuaniaasimi. Nimumi ora epe kone sua goa pisimi-pulu nimumi Gote-me aana oraawa goa palua ne yaenu misimi. Go Gote madaa kone rulae onaanumi wae kira menana agaa page rogaae-rupa mada pisimi.

34 Gore nimumi repena sulaa adaape ralae page maudunaasimi. Iaanumi rai kutu nona piane yaeme page kone rulae onaanu awolalo pisimi pare nimu pogola pisimi. Nimi ora omapae onaa pirisimi pare wala orope puri pasimi. Goa puare yada pulalore nimu ora puri paloa yada pua nimumi soldia ruru rado adaapu pamu ratu tisimi.

35 Goa pua onanu medalomame kone rulasimi-pulu aba ini adupini onaanu page wala rekesimi. Aa medalomare kalabus ada-para patinaloa nimuna iaanumi nimu epa tisimi. Nimumi Gotepara masaa rilata pisimi yaalore gore iaanumi nimu esepe repata pisimi. Goa pisa pare nimumi iaanuna agaa napagesimi. Dia, iaanumi niaa talimi rabu matmatpara wala rekoa oro yaalo piraama laama palima kone isimi.

36 Gore kone rulae onaa medalomare iaanumi ero agaa loa aipuyame kudu tisimi. Medalomare iaanumi sen-me adi ruare kalabus ada-para mapataasimi.

37 Gore aa medalomare iaanumi aaname tu repena ebepene yaeme page ebepea rai kutumi page kepe tua maomasimi. Kone rulae onaa medalomamere oyae

dia sa-daa meme sipsip-na irimi warini mamina yamoa pora pamuasimi. Gore nimu naraa onaa piraawa kedaa waru mea kasimi.
38 Goa pua nimu pogola puare nimu onaa napiri su-para pua su rudunu meda meda madaa pua aana apedaa-para page pua kaleda pirala pisimi. Gore nimu ora epe onaa pirismi-pulu nimumi go su amaa wae-rupa pirisimi onaanu raapu napirita pisimi yaalore ora epe ta pisa.
39 Gore go onaa rayo Gote madaa kone rulata pisimi yaalore nimu Gote-na ini agaa ne ora epe onaa pirita pisimi. Goa pisa pare abade Gote-me aana oraawa nimupara ora palua sa yae abi nameme.
40 Gore abade Gote-me niaana ora epe yae rado meda managolaawa sasa. Goa pua abade pirisimi kone rulae onaanuri nimu aba ririnane mada namula palimi. Dia, pare Gote-na konere gorupa isa: Niaa nimu raapu epe-rupa piraminalo managolaawa saaya.

12

Yesu waru ado mea kone rulamina

1 Gore abade epea pisimide onaanuri nimu kone rulasimi-pulu niaa kutapu mawabaawa niaa epe pora mea waasimi. Goa pea-ga niaame niaana wae kedaa pi yaenu rayo gimamina. Goa puare niaana robaa-para epe agaame puri mapalaawa Gote nipu piri-para polalore pora-nia waru aipapulu baina.
2 Goa puare niaana inimiri Yesu piri-para ada palae baina. Gore nipu padanema niaana kone rulapena re page niaana epe yoto meapena re page pia. Gore abade Yesu nipu orope onaanu epe-rupa mapiraape kone madaare raaname omesa. Goa pua nipumi adaa kedaa pi yaenu mea rua repena polopea madaa omesa. Goa pua nipumi repena polopea madaa yala naomesa pare omoa wala rekoa Gote-na popo ki-nane siaa king mua pua pia.

Gote-me niaa kedaa geare maredepo yatalo pea

3 Gore abade waea pisimi aanumi Yesu ratu yawesimi rabu nipu ora puri waru paloa pisade kogono nimi-naatepape. Goa puare nimimi kogono nagimi nimina robaa-para paala naomoa piralepape.
4 Gore nimimi kedaa rabuapena yada peme pare nimina yaapi abi nakoyaeme.
5 Gore Gote-me nipuna agaa puri mapabaliminalo lagisade agaare aba kone rugulabeme. Nipumi gupa lalo: Nere nina si ya-pulu Aa Mudumi nena kone maredepo yatalo yada palia-daare go madaa waru adape. Goa pea-ga ne epe-rupa pirainalo ne maredepo yape kedaa gialia-daare nena robaapara wae kone nasape.

6 Gore akolo ya? Aa Mudumi onaa rayo madaa pedo pu raana omea-pulu nimuna kone maredepo yaanalo kedaa gea. Goa pea-ga onaa rayo nipuna si wanenu pima temare nipumi kone maredepo yaanalo repena palaa kudumi talia.

7 Goa peare Gote-me nimi kedaa gua puri mapalaawa pawa piraliminalo pea. Gote-me nimi-para kedaa geare ora nipuna si wanenu pima lamonalo pea. Gore nogo naaki medaloma nimuna agi aaraanumi maredepo yape-rupa niaana kone maredepo yatalo pea.

8 Goa pea-pulu Gote-me nipuna nogo naaki rayo-para agaa mana loa kedaa katea. Goa pea-ga nimi-daa Aapame namaredepo yaliare gore nimiri ora nipuna nogo naakinu napimi. Goa pua nimiri pa paake mua madini naaki-rupa piralimi.

9 Gore niaana go su amaa aapanumiri niaa agaa mana lo kedaa gisimide rabu ni-aame nimuna agaa kurua bi minasaasima. Goa pea-ga ni-aana kagaa porana aaraare niaame nipuna agaa pagoa nipuna pora kurua ora epe-rupa piramina.

10 Niaa go su amaa piri aa-panumiri nipuna raaname niaa oge nogo naaki raburi niaa agaa mana loa kedaa gisimi. Goa pea pare Gote-me niaa nipu raapu ora epe-rupa piraminalo niaa raba meape agaa mana raapu kedaa gialia. Goa pua niaa nipuna epe paa-para pima.

11 Gore niaana Aapame niaa kedaa guaaya raburi niaana robaa-para wae kone su niaame pedo pedo pua napimade. Goa pea pare oropere go kedaa rua agaa mana pagoa epe-rupa pamualimide onaanuri pu robaa-para epe kuma pi kone sua ora epe-rupa pirualima.

Niaana uni radaa pina kone rulaawa rekaamina

12 Go page nimina ki aa laapo aba omapalia page pina-ga pa rekaatepape.

13 Goa pua apo redepone porana pamuamina. Go-rupa pamualimi-daare gore nimina aare ora nao yaalia pare wala epeaalia.

14 Gore nimimi onaa rayo raapu epe-rupa piramina kone mealepape. Goa palima-daare ora epe-rupa piralima. Gore aa meda nipumi epe-rupa pirape kone nasalia-daare gore nipumi Aa Mudu mada na-adalia.

15 Gore nimimi waru adalepape. Akolo ya? Niaana ame baaninu nimu Gote-na epe raba meape agaa gimoa masaa rilalimi-daare waru adalepape. Goa pea-ga onaa medaloma nim-ina rikiraana pirua nimuna konere wae rero pi ini nona piane salimi. Gore nimiri go etana ini rero pi ini mimi mao yaalia.

16 Goa pea pare aa medame ona paake yolape kone su piralia waru adalepape. Aa medame Gote

masaa rilalia-daare nipumi gimalia-ga waru adalepape. Go konere abade Iso-me page isa. Goa pisa rabu nipumi eta rana padane yawape kabolalore nipu mupaa naaki nipu pirua meape epe yaenu page rayo rubisa.
17 Gore nipumi nipuna Aapana agaa mana yaenu wala mulalo pisa rabu Aapame dia lakesa. Gore Iso-me epe yaenu wala mulalo asapisa pare nipuna kone perekeape pora na-adasaasa. Goa pua re loa pirua asapisa pare na-adasaasa-ga waru nimi-naatepape.

Niaa yaa-para aba pima

18 Abiare nimimi oyae meda kimi oraawa adaperupa abi na-ademe. Gorupare Israel onaanumi so Sainai Rudu madaa adaa repena sulaa adesimi. Go page ora ribaa ruma rumane pirua puri pane po ripu page misimi.
19 Goa pisimi rabu medame bero talaina agaa medamere nimu agaa lakesa rabu Israel onaanumiri go agaa ogesi pagoa simina go agaa paalame omesimi. Goa pua nimumi Moses-para re loa niaare go agaa wala pagapere gipia lo lakesimi.
20 Gore Gote-me nimu lakesa agaa maname lalo: Gore aa medame page gawa meme sipsip-nu page go ruduna epalia-daare gore aana mua nipu ora tu maomatepape sa.
21 Nimumi go adesimi yaenu madaare nimu paalame waru omesimi. Goa pisa-pulu gore Moses-me page lalo: Neme ora paalame waru omoa pogolasaayo sa.

22 Gore nimumi abade oyae go-rupanudaa na-adesimi. Dia, pare abiare nimi Saion rudu mada epamede. Gore abiare oro yaalo pa pia Gote-na adaare-para epamena. Go adaare ora so yaa-para ae Jerusalem su meda-ga go-parare pedo pu pimi ensel paapu paapu adaapu raapu epamena.

23 Abiare nimiri Gote-na mupaa naakina* ruru kiritae-para apo epamena-daa. Go rururi Gote-me nimuna binu pepa madaa aba tua sana pepa tapalaere so yaa-para ina epamede. Nimiri onaa rayo madaa redepo ne koso page Gote piri-para epamede. Go page nimiri abade Gote-me on-aanuna wasupa maredepo yaasade onaanuri oro yaalo ora epe-rupa piralimide onaa epamena.

24 Nimiri Yesu-ya epame. Nipuri niaana rikiraana piri aa pia. Nipuna yaapimi niaa pogatu pirape yae puri mapalaasa. Gore nipumi nipuna yaapimi niaana wae yae mearubisa. Goa puare go

* **12:23:** Krais-ri Gotena Si ora ria. (Hibru 1.6). Go buk Hibru tea aame gupa ta: Gote-me nipuna Sina ki madaa ia. Go suna pima onaanu waru katalo lapedepeta (6.12-para 9.15). Juda onaana rekena agaa madaare mupaa naakimi aaraana yaenu waru mealia. Go kone ratuare Gotena yaenu Si-mi mua niaa mea gea.

kagaa poramere aba pirisade aa Abel nipuna waea abulasade yaapi nona piane-daa dia.

Niaa epe-rupa surubuaaya

25 Goa pea-ga nimimi waru adoa surubalepape. Go agaa lape aa masaa narilamina. Ora abade go su amaa piri onaanuri Gote-me puri pane agaa lakesa pare nimumi nipuna agaa rasisimi. Goa pisimi-pulu nimumi nimuna wae yoto mada napogola pisimi. Goa pea-ga abiare Gote nipu so yapare pirua niaa puri pane agaa laguaaya. Goa pea-ga niaame nipuna agaa mada masaa rilalima-daare gore niaa wae su-para mada pirita palima.

26 Abadere Gote-na agaame sa rabu su eto mapaasa. Goa pisa pare abiare nipumi niaa aana oraawa ora gupa lagea: Neme su wala-daa maetopalua pare go rabu neme su yaa laapo rata mea perekealua ia.

27 Go agaa ta-rupa nipumi su wala maetopalia-pulu niaame go agaana re gupa nim-inaamina: Abade Gote-me warisa yaenuri nipuna maetopaawa wala mealia. Pare oyae medaloma mada na-maetopape yaenuri ora pa salia.

28 Niaame Gote-na Surube Suri etoto napalia madaare Gote-para ora pi lamina. Goa pua nipuna raaname omea kogono pua niaame beten waru loa nipuna kone mu piramina. Goa pua niaame nipuna bi minasaawa nipu madaa paalame omamina.

29 Gore niaana Gote-me oyae rayo repena sulaame ralade-rupa mea iralia-pulu epe-rupa pirua nipu madaa paalame omamina.

13

Niaana ame baaninu raaname omamina

1 Gore Krais-na onaa nimimiri oro yaalo nimina ame baaninu madaa pedo pua raaname omo piralepape.

2 Gore pora kimisu aanu epalimiri gore nimimi nimu lamua pua ada mealepape. Gore abade aa medalomame gupa pisimi rabu ensel medaloma nimuna ada-para mea ipua surubesimi. Gore nimumi ensel kone-daa naisimi pare pa pora kimisu aanu kone isimi.

3 Gore niaana ame baaninu kalabus ada-para pimiri niaame page nimu raba mulalore nimu re-para epea pamina kone mealepape. Go page onaa medaloma kedaa ruaeme gore radaa pinaloa nimu raapu kedaa riamina.

4 Gore repaaya auloa pirape-are ora waru epe ta. Gote-na ini agaa madaa ora epe-rupa piralepape. Gore Gote-me aa paake rumi onanu-para ona paake ne aanu rayo potare peme-pulu wae yoto mealimi sa.

5 Gore nimimi mone madaa epame omape konere ora nasalepape. Go page oyae nimimi aba saapimiri ora go mada kone sua

piralepape. Go madaa Gote-me aba gupa sa: Neme nimi mada nagimalua nimi masaa ora narilalua sa.

6 Goa pea-ga niaame ni-aana pu robaa-para puri ma-palaawa gupa lamina:

Aa Mudumi niaa raba muaaya.
Goa pea-ga neme paalame naomalua.
Gore onaanu medalomame ni madaa pa yada mada napalimi kone i?
Mada dia.

Yesuna agaa madaa yala palamina

7 Gore nimina aa mudun-umi abade Gote-na agaa nimi lagisimide waru nim-inaatepape. Gore nimumi abade pa pirua pora epe-rupa pamisimi-daa go aan-umi kone rulaawa pirisimi-rupa mogeawa piralepape.

8 Yesu Krais ora piri-rupa pa pia. Gore aba page abia page oro yaalo page padane pa pia.

9 Gore agaa rado radome nimina agaa epa mabebo-laawa mogealimiri Gote-na pora nagimalimina. Niaana robaa-parare Gote-na epe raba meape agaame puri mapalaliare ora epeaalia. Gore niaana kone robaa-parare eta nape yaenu rekena salima-daare puri napalalia. Go poranuri onaanumi aba pago pirisimi pare go rekena agaame nimu naraba misa.

Ofa miru irisimina Gote-me raaname omea

10 Niaana miru irini aana rekere Juda aanuna mamina-me pi lotu ada-para isa-pulu go-para miru irisimi. Go aanumiri aana reke madaa irini yae mada nanisimi.

11 Gore Gote-na miru irae Juda aa mudumi sipsip gawanuna yaapi muare ora Epe Rekena Robene Rum-para mea puare Gote-me wae yaenu mea rubenalo miru iruasimi. Goa pisa pare gawa sipsip-nu riare Gote-na epe lotu adana kepo rarare iruasimi.

12 Goa pisimi-rupa Yesu nipu radaa noa repena polopea-para omesa rabu nipu page adaare kepo rarane pua omesa. Goa pua nipumi niaana wae yaenu mea rubolalore nipuna yaapimi niaa maepeaasa.

13 Goa pea-ga niaa page nipu raapu kepo rarane baina. Go kepo raranere nimumi nipu abade yala mapolaasimi. Goa pisa-rupare abia niaame nipuna kogono pema rabu onaan-umi niaa nipu raapu yala polamina.

14 Gore go su amaare adaare oro yaalo kagaa pirape meda ora naia. Dia, niaame oro yaalo kagaa pi-rape adaare ora meaminalo asapamina.

15 Goa pea-ga niaame Yesuna bi madaare Gote-para ora pi loa raaname waru omamina. Niaame go epe raana pi konere gore oro yaalo nipu kalamina. Goa pua miru irape-rupare ni-

aana agaa Gote lakelamina.
16 Gore nimi onaanumi epe kogono papere kone narugulatepape. Goa pua nimimi oyae dia yaliade onaanu rumaawa katapape. Gore go kogonore ora miru iriniirupa mada peme-pulu Gote-me goa peme rabu raaname waru omea.
17 Nimina aa mudunumiri nimi raba mulalo oro yaalo surube-ga nimuna agaa pagalepape. Nimumiri oro yaalo nimina epe kone surubeme rabu nimuna kogono madaare Gote-para agaa laketeme. Gore nimimi nimuna agaa waru ratalimiri gore nimumi raaname waru omoa nimuna kogono eperupa palimi. Goa pea pare nimuna kone pu robaa-para kone kedaa pi salimi-daare nimumi nimi mada naraba mealimi.

Gote-na agaame niaa rabamina

18 Gote-me niaa raba minalo nimimi beten tapape. Gore niaame Gote-na ini agaa madaa niaana robaapara i kone ora redepo yaina kone salema. Goa puare niaare oro yaalo kogono eperupa pulalo pima.
19 Gore Gote-me ni nimi piri aipapulu wala epenateadaare nimimi Gote-para beten waru tapape.

20 Gote-me niaana Aa Mudu Yesu matmat-para wala marekaasa. Yesu omesa rabu oro yaalo kagaa pogatu pirape agaa maepeaasa. Goa pua abiare Yesu nipuri Gote-na sipsip surube aa mudu pia.
21 Gore Gote-me epe kuma pi kone nimi gina. Goa pua nimimi nipuna agaa pagoa rataliminalo go kone rayo gialia. Goa pua nipuna raana omeae niaa madaa sua Kraisna kogono pamina. Goa puare nipuna adaa biri oro yaalo minasaamina. Gore ora yaade.

Go agaana pora poae agaa

22 Ame baaninu-ya, nimipara neme puri paloa agaa apo lagialo-daa. Gore nimimi pawa pirua nimi puri mapalape agaa waru pagalepape. Go pepa nimi piri-para tu repaatore pa rudusi-ga pagalepape.
23 Gore niaana ame Timoti kalabus ada-para patea-pulu esepeame-daa remaa lagialo. Gore nipu ni piri aipapulu epaliade raburi saa laapo ratame nimi mada adola epalipa.
24 Nimimi niaa epe-rupa piramina agaare nimina aa mudunu-para Gote-na ruru onaa rayo page laketapape. Rom su-para piri Krais-na ruru onaanumi nimi eperupa piralepape lo lamoyatema.
25 Gote-na epe raba meape agaare nimi rayo mada ina. Go yaade.

Jems
Ripia Agaa

Jems-na pepa madaare epe agaa adaapu tisa. Gore Gote-na onaanumi epe pora ratinalo mogeasa. Onaanu epe kone mu epe makuaae yae mu nipuna agaa makuaainalo saa agaa adaapu tisa.

Jems-me agaa puri paboa gupa sa: Yesu madaa kone rulae onaare padaa napiralmi sa. Dia, yagonu raapu epea-nu palia sa. Gomere nipu puri paboa kone rulaaya lo mea waatea sa.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1)
Kone rulae yaere waru ina lape agaa (1.2-8)
Naraanu-para oyae adaapu i onaanuna agaa (1.9-11)
Ko tulalo epalia rabu pa pea (1.12-18)
Agaa pagoa ratamina agaa (1.19-27)
Onaame kone padane samina (2.1-13)
Kone rulaawa kogono pamina (2.14-26)
Niaana eke waru surubamina (3.1-18)
Su amaa pirua ratape kone iaa-rupa (4.1–5.6)
Agaa mana medaloma (5.7-20)

1 Niri Jems Gote-para Aa Mudu Yesu Krais laapona kogono aa piruaayo. Neme go pepare Israel ruru onaa 12-pela piri-para tu repaato. Go nimina su gimoa su radopara yada ta pua pirisimide onaanu nimi-parare eperupa piralepape lo repaato.

Ko ti yaemere niaa puri mapalaaya

2 Nina ame baaninu, pagalepa. Nimi madaa ko tape kone rado rado epalia rabu pu robaa-para wae kone nasalepape. Dia, epe pedo pi kone salepape.

3 Gore nimimi Gote madaa puri paloa kone rulaawa apo ko tape kone rabuaniaalimi rabu puri paloa wae kedaanu page mada rialimi. Goa palimi-daare rabu pedo pu piralimi.

4 Goa pea pare nimimi oro yaalo puri paloa rekaape kone waru epe-rupa sua wae kedaanu riamina. Goa pua nimimi epe kone waru sua palimi-daare nimina robaapara Gote-na epe kone nadia yaalia. Dia, nimina robaapara epe kone waru rulatabalia.

Onaa medaloma epe kone rudu tea-daare beten tapape

5 Gore nimi medaloma nimu epe kone rudu teadaare gore nipumi beten loa Gote-me nipu kone kanalo agaa mealia. Gote-me kone adaapu onaa rayo epe-rupa kata-ga onaa medaloma apo kone dia yalia rabu nipumi ratu yawe agaa natea.

6 Goa pea pare Gote-para beten teme rabu kone waru rulaawa nipumi epe kone gina tapape. Goa pea-ga kone laapore nasalepape.

Gore Gote-me ni gialia pae nagialia pae kone salimi-daare go konere ipa raa epala puala pea-rupa kone gupa imi.
7 Aa medame kone gupa salia-daare nipumi gupa Aa Mudumi nipu oyae meda gialia kone naina.
8 Dia-ga go aana konere mao yaalia-pulu kone rayo nipumi iare gore nipumi kone laapo sua pora pamualia. Go palia rabu Gote-me oyae nakatea.

Oyae adaapu i aa-para aa naraa lapo

9 Gore niaana ame baaninu medaloma aa naraa piralimiri pedo pamina. Gore akolo ya? Gote-me nimu adaa bi katea-pulu go-rupa pina.
10 Go yapare oyae adaapu ia aare Gote-me nipuna bi rabuaniaalia rabu page pedo pina. Ake pea-daa ya? Oyae adaapu uburaeme aanuri nimu pakira-rupa omalimi.
11 Nipuna ini ro su amaa lopea rabu inina epe pepena page kilipi tea. Go-rupare amo ne aare mogo yaenu pa saabaina omalia.

Oyaeyaenumi onaanuna kone mabebolaaya

12 Aa medare kedaa pi yaeme nipu ko tinaloa yapare kone waru rulalia-daare nipu raaname waru omalia. Go aame ko tape kone rayo rabuaniaaliare Gote-me nipu epe yoto katea. Go palimiri Gote-me aana oraawa oyae gialua sa. Go pa kalape konere onaa rayome Gote madaa pedo pu raaname omalimi-daare oro yaalo kagaa pirape kone wasupa katea.
13 Goa pea pare oyae medame aa meda ko talia rabu go aa-na kone marekaawa nipumi waea paliare nipumi agaa gupa mada natea: Go page Gote-me ni go kone sanolo mea gia. Dia-ga wae yaeme Gote madaa ko natea. Go yaere Gote-me onaa madaa ko tape kone nasuaaya.
14 Goa pea pare niaa rayona robaa-para i wae koneme aipapulu aba rekataboa niaa ko tulalo pea. Goa pua go koneme niaa omeme pua niaana kone makiraawa niaame waea pema.
15 Goa puare go niaana wae kone aipapulu rekataboa go koneme pupitagi manaape kone madita. Goa pua go pupitagi nape kone adaa yoa onaanu oro yaalo maomape kone masaaya.
16 Nimi nina ame baaninuri go koneme nimi makiraalia-ga waru adalepape.
17 Gore epe pa kane kone rayore go yaenuri epe adaa paa warini aaraame go oyaenumi niaa raba minalo mea epenaata. Niaana go Aapamere so yaa-para rado rado epea-rupa paa ya-pulu Gote-me kone naperekea niaa ribaa mada nama-ayaalia.

18 Dia-ga nipuna kone sua nipuna agaame loa niaa warisa. Goa pisa-pulu nipuna warini oyae rayo madaare niaa ririna mapiraatalo pisa.

Niaame agaa waru pago mea ratamina

19 Nimiri ora nina epe ame baaninu pimi-ga go agaana re waru pagalepape. Nimi rayome aipapulu ora agaa ria pagalepa. Goa pua nimimi aipapulu agaa nalaketapape. Goa pua nimimi page agaa pawa loa ratu nayawalepape.

20 Gore aa medalomame ratu yawape kone salimi-daare Gote-na epe redepo ne kone mada namarekalimi.

21 Goa pea-pulu wae yae pape kone rayo-para pugu pi kone rayo-para page ora gimalepape. Gore nimimi nimina bi rabuaniaawa Gote-me nimina robaa-para i sade agaare nimimi nimi-naaba piralepape. Go agaa pagoa pu robaa-para mea salimi-daare go agaame nimi oro yaalo kagaa piraama laama mapuaalia.

22 Gore nimimi go nipuna agaa aaneme pa amaa na-pagalepape. Dia-ga go agaa pagoa pora pamu kogono pi-pape. Goa napalimiri nimiri makiraeme.

23 Gore aa medame Gote-na agaa pa amaa pagoa namogeta-daare niaame ini agaa-para wasupa madaa ademade-rupa nipumi pa go-rupa pea.

24 Go aame nipuna wasupame ini agaa-para adalia pare nipuna ini agaa aipapulu kone rugulaaya.

25 Goa pea pare aa medame waea pape kone madaa rekena agaa epe-rupa ado niminaabaawa rataliare Gote-me go aare epe kogono pinalo raba mealia. Go aare nipuna aaneme pa page aa-daa dia. Nipumi go agaa pagoa kogono pea-pulu Gote-me puri kata.

26 Gore aa medame kone gupa salia: Niri ora epe aa ya-pulu Gote-para epea puaayo kone suaaya. Aa medame goa kone sua nipuna eke waru nasurubea-pulu nipuna kone maki-raaya. Goa pea-pulu nipuna kone rulae yae-para nipuna beten ta-rupa page pa-rupa ta.

27 Gore Gote raapu epe-rupa pirape kogono pam-ina Gote-na agaa mana waru pagamina. Niaame kalae nogo naakinu-para ona wasaanu-para waru suruboa nimuna kedaa raba meamina. Goa pua pora epe-rupa pamua su amaa piri onaanuna wae kone-rupa nameamina. Goa pemare Aapa Gote-me niaa ora nipu raapu pima tea.

2

Niaame onaa rayo madaare odome padane-rupa omamina

1 Gore nina ame baan-inu, nimimi niaana Aa Mudu Yesu Krais madaa kone ru-laawa nipu raapu pimi. Goa

pua niaana epe paa-para pia Aa Mudu raapu pimi. Goa pea-ga nimimiri onaanu bi ia page bi naia page kone padane sua kogono pipape.

2 Gore aa medame nipuna epe maarae yaenu yamoa nipuna aana gol-me warini kialonu page mapiraawa nimina lotu ada-para epa odobalia. Goa pea pare naraa aa medare nipu wae mamina yamoa nipu nimina lotu ada-para epa odobalia.

3 Goa palia pare nimimi mo mamina epe epe yaenu yame aa-para gupa teme: Ayo, mogo aa nere go epe siaa madaa epa pira teme. Goa pua nipuna bi minasaalimi pare mo aa naraa-parare gupa teme: Nere mogo-nane pua rekaa teme. Yapare piralua kone sali-daare gore su amaa nina kibu rolo-para pira teme.

4 Gore nimimi go kone sua goa palimi-daare nimimi nimina rikiraana amenu mea rumaawa koso lape agaa teme. Go rabu nimina robaa-para wae kone sua onaa wae-rupa rumaawa ademe.

5 Gore nina epe ame baaninu, nimimiri waru pagalepape. Go su amaa onaa rayona ini agaa madaa wae naraa onaa-rupa piralimiri go onaanuri Gote-me epe kone rulaliminalo mapiraasa. Goa pua nimu epe agaa madaa amope-rupa piralimi. Goa pua go onaanuri Gote madaa pedo pu raana omeme-ga nipumi aana oraawa epe Surube Su adenalo mapiraalia.

6 Pare nimimi go naraanu yala mapoaaeme. Nimi makuaalepape. Aapimi nimi rabuaniaawa kedaa mariaaeme? Go page nimiri aapimi koso madaa yola peme pae? Goare mo mone oraae aanumi padane goa pemede.

7 Gote-me abade Krais-na epe bi nimi lagisa pare mo amope aanumi go epe bi rabuaniaaeme. Goa pemega nimimiri akeane amope-nuna bi minasaawa naraanu yala mapolaaeme pae?

8 Gore abade Gote-na mupaa rekena agaa meda Gotena agaa i buk-para gupa tisaaya: Nena pedo pu raana omape kone i-rupare gore neme ada meda-para nena yago madaa kome go-rupa raana omape sa. Goa puare nimimi epe kone sua mo rekena agaa kuralimi-daare ora epe ta.

9 Goa pea pare nimimi onaanu epe yae maraaeme rabu epe-rupa raba muaeme. Yapare medaloma adoa masaa rilaeme rabu nimumi wae kone imi. Goa peme rabu go rekena agaame nimiri ora agaa rasini onaanu tea-daa adalimi.

10 Goa pua aa padane-mame rekena agaa rayo pago kiritala pare nipumi rekena agaa padane rasaliare gore nipumi rekena agaa rayo rasita.

11 Gote-me gupa sade: Neme ona paake nayolape sade. Goa sa pare padane gome page saaya: Neme aa

meda natu maomape. Gore neme ona paake yoloa neme aa meda tua maomaliri gore neme rekena agaa rasini aa piruaaye.

12 Gore Gote-me onaanu rekena agaame mea ese-peaaya. Goa pua nipumi go rekena agaame nimi madaa koso lape agaa tea. Goa pea-ga oro yaalo nimimi go madaa kone sua onaa rayo agaa padane lo pora pamualepape.

13 Gore abade aa medame onaa meda odome naomola pisa-daare gore Gote-me go aa madaa koso-me mea rumaalia rabu nipumi odo ogesi-daa page naomalia. Goa pea pare aa medame onaa yagonu odome omeare gore nipumi koso epe-rupa mada pagalia.

Kone rulae yaeme epe kogono napaliare o ta

14 Gore nina ame baaninuri aa medame neme Krais madaa kone rulaayo tea pare nipumi epe kogono napea. Goa pea-pulu go aana pa kone rulaemere nipu oro yaalo epe-rupa pirape supara mada namea palia.

15 Goa pea pare niaana ame baani medalomare epe maraape mamina-para nimu eta nape yae-para ora naimi.

16 Goa pea-ga nimimi mo nimu-para Gote-me nimi raba mina nimina to kekapu pape mamina-para eta page adaapu nalepa lo agaame teme-daare go agaare ake pu ya? Nimimi goa loa nimu raba meape maminanu-para etanu nakatemere go agaa padanemere nimu waru naraba mealia.

17 Gore aa medame kone rulaayo tea pare pa pirua nipumi epe kogono napaliare nipuna kone rulaere ome mada pa piralia.

18 Goa pea pare aa medame gupa tea: Neme kone waru rulaayo pare neme pa epe kogono pe tea. Goa tea-daare neme gupa lalo: Gore neme kone rulayere akea pua epe kogono mada pali pae? Goa pea pare neme epe kogono pe rabu nina kone rulae mada adaina.

19 Gore neme Gote ora padane agu raapo pia kone go-rupa rulaaye pae? Go kone ora epe ta pare wae remonumi page go-rupa kone rulaeme-pulu nimu waru pagolasaeme.

20 Nena konere maeyae-rupa suaaye. Gore neme pa kone rulaawa epe kogono napaluare go koneme omape onaa mapiraalia.

21 Abade niaana akua Abraham-me nipuna si Aisak-re Gote-para aana reke madaa miru iritalo pisa. Goa pisa-pulu Gote-me Abraham nipuna kone adoa nipuri ora redepo ne aa sa.

22 Nimimi go remaana re naniminaaeme pae? Abraham-na epe kogono-para nipuna kone rulae raapu kogono padane pisa. Nipumi epe kogono pisa rabu nipuna kone rulae puri mapalaasa.

23 Abadere Gote-me gupa
sa: Abraham-me Gote madaa
kone rulasa-pulu Gote-me
go kone rulasa-na madaare
Gote-me nipu ora epe redepo
ne aakone isa. Goa pua Gote-
me Abraham-para gupa sa:
Nere nina adami aa sa. Go
agaana re-re Gote-na agaa i
buk madaa tisimiya.
24 Gore aa medame kone
rulalia-daa Gote-me go aare
ora redepo ta pi-daa natea.
Dia, pare nipumi aa medame
epe redepo ne kone ia-daare
go aame kone rulaawa epe
kogono page palia.
25 Go kone padanere abade
aa paake rume ona Rahap-
me abade Josua aanumi
agaa mea epenaasimide
aanu nipuna ada-para epe-
rupa surubisa. Goa pua
nipumi nimu raba mua wala
nimu pora rado meda-para
rapaasa. Goa pisa-pulu Gote-
me Rahap-re ora epe redepo
ne ona mapiraasa.
26 Gore niaana yogane wa-
supa apalae napirita pema
yaalore niaa omola pema.
Go page niaame pa kone ru-
laawa epe kogonona napula
pema yaalore niaana kone
rulape kone page omola pea.

3

*Niaana ekere waru su-
rubamina*

1 Gore nina ame baaninu-
ya, nimi medalomare ti-
saa piralua kone aipapulu
nasalepape. Dia-ga orope
Gote-na agaa maalae on-
aanuna agaa waru pagoa
rumaatalo palia. Goa pua
niaa tisaanu pitima aanuri
Gote-me niaana kogono adoa
ora puri paloa rumaalia.
2 Gore oro yaalo niaa
rayome rado rado waea
pema. Gore aa medame
nipuna agaa teade rabu
nipumi nipuna eke suruboa
agaa wae nata pea yaalore
go aa nipu padane ora epe-
rupa pirita pea. Goa pula
pea yaalore nipumi nipuna
eke waru suruboa nipuna to
yogane page waru surubola
pea.
3 Gore niaame hos menana
agaa-para ope aeneme aditi-
made rabu niaana koneme
sua go hos niaame pora-nia
lamua penaatema. Goa pea-
ga go oge aeneme hos-na
kone rayo surubea.
4 Go page nimimi ipunu
ipa madaa pameade ipunu
page adoa kone niminaa.
Go ipunu-ri ora puri pane
adaa yae-ga nipu puri pane
adaa po ripu ipulaawa ipa
madaa mapopaaya. Goa
pea pare mo ipunu-na mo-
ropeala piri yaere ora oge
yaesi yapare mo ipunu mea
pami aa nipumi yada-para
polalore gore mo oge moro-
peape yaere mea moropeta
raburi pea.
5 Go page niaana eke
yogane-para page oge rugini
yapare ekeme to yogane rayo
surubea-ga ora to rayona
i ekeme padaneme agaa
adaapu teme.
6 Ekeme page robaa-para i
wae kone mea tea-ga gore
repena sulaa nona piane
ralia. Go ekere niaana

yogane rayona rikiraana aaya-ga nipumi wae agaa kone rayo padane-para epa mea kiritaawa lapaaya. Goa puare nipumi niaana yogane rayo maoyawa raamama pea-ga niaana pora pamemanu page gore ora maoyaaya. Go repena sulaana konere wae naakuna repena sulaame nipuna poloa maraaya.

7 Gore raa-para piri mena yapa yaanu-para paakapara ipa solwara mada pia yaenu page go yaenu rayore aanumi aba makuma pasimi pare agaa pagea. Abia page aanu goa pamina.

8 Goa pea pare aa medame nipuna eke mada namakuma palia. Dia-ga oro yaalo niaana ekeme rekoa wae agaanu talo pea. Goa pea-ga niaame mada nasurubema pare niaana eke madaa ora wae ripana ia.

9 Padane go ekemere niaana Aa Mudu Aapana bi minasaaya pare niaana yagonu-para wae agaa teme. Goa pema pare go onaanuri Gote-me nipuna kone wasupa nona piane warisa.

10 Goa pea pare niaana eke padane-ma mere Gotena bi minasaatalo page wae agaa talo pema. Gore nina ame baaninu niaame gorupa kone mada nasalima.

11 Dia-ga ipa naaku-parare epe ipa-para solwara-para padane rabu napiralia.

12 Gore nina ame baaninuri gore repena fik-miri wala repena kama ini mada naepa etalia. Go page repena wainmiri wala repena fik ini mada naepa etalia. Go page ipa solwarare gore wala epe ipa mada naautea. Go page niaame wae agaa-para epe agaa padane agaa-para mada natema.

Epe konere Gote madaa epea

13 Gore nimina rikiraanare aa medame epe kone sua kone waru salia-daare nipumi epe pora pamualiade page nipuna epe kogono paliade page onaanu-para epe kone mea waatea. Goa palia-daare kone makuaawa aakone nasalia.

14 Goa pea pare nimimi onaa medaloma-para udipa kone nasua ero agaa naloa nimina bi naminasaatepape. Dia-ga goa palimi-daare nimimi aakone sua ora agaa gimoa yaa agaa teme.

15 Apo kone go-rupare onaanumi so Gote piri yaapara namuaeme. Dia-ga ora abana kone sua Satanme ginaloa peme-pulu su amaa onaanuna kone mogea peme.

16 Goa pua aa medalomame onaa radonu udipa kone sua nimuna bi minasaatalo palimi-daare go kone raapu wae yae rado rado pua epe-rupa napimi.

17 Goa pea pare aa medame epe makuaae kone Gote piri-para mealia-daare nipuna konere gupa ia: Ora aba ripa mupaare so yaa-para mi konere ora epeaaya. Goa pua onaanumi go makuaae kone sua onaa

medalomanu raapu waru epe-rupa pawasi piruare pa onaa radonu-para agaa waru pagoa teme. Nimumi epe kone sulalore gore nimumi aba odome waru omoa epe kogonome onaanu raba mulalo peme. Goa pua nimumi onaa rayo madaa kone padane sua namakiralimi.
18 Goa pua niaame epe redepo ne kone padane su piralima-daare niaame onaa medaloma page raba mua epe-rupa mapiralima.

4

Su amaa yaenu madaa raaname omalimiri Gote-na iaa piralimi

1 Gore nimina rikiraana yada pu ratu yawe konere ake pua meme pae? Gore nimimi robaa-para oyae epame omeme-pulu go konemere oro yaalo nimina yogane maoyaatalo pea.
2 Nimimiri oyae rado radonu mulalo peme pare nimimi namuaeme. Goa pea-pulu nimimi oyae mulalore onaa tu maomaatalo peme. Goa pua nimimi page oyaenu epame omeme pare nimimi mada namealimi. Goa peme-pulu gore nimimi ratu waru yawoa yada peme. Gore nimimi Gote-para agaa nalaketeme-ga nipuna giape yae namulalo peme.
3 Goa pea pare nimimi oyae mulalo beten teme-daare nimina robaa-para i kone ora o ta-pulu nimimi mada namealimi. Dia, nimina konemere pa epame omape yae mulalore Gote-para agaa meme.
4 Nimi onaanuri ora agaa rasini onaanu pimi. Gore aa medame go su amaa konenu mada raaname omaliadaare nipumi Gote-para iaa autalo pea. Goa pea-pulu aa medame nipuna go su amaa oyaenu mulalo paliadaare nipu page Gote-na yada kepene aa-rupa piralia.
5 Go kone madaare Gote-na agaa i buk-miri niaa agaa mana nalaguaaya. Dia, yapare Gote-me abade mapiraasade Holi Spiritri ora puri waru paloa nipuna kone nipuna kogono pamonalo mapiraasa.
6 Goa pua Gote-me nipuna raba meape kone niaa ora waru guaaya. Goa pea-pulu nipuna agaa i buk-mi gupa tua isaya: Gote-me kone pogati onaanu ora gimoaaya pare nipumi pawa aawae onaanu nipuna raba meape kone waru kaloaaya.
7 Goa pea-ga nimimi nimina pa kone rabuaniaawa Gote-na agaa pago pirua pawa piralepape. Goa pua niaame Satan amaa mapiraalimare nipumi page nimi aipapulu gimoa pogola palia.
8 Nimiri Gote piri-para repara pulupape. Goa palimiri Gote nipumi nimi piri-para page epalia. Nimi wae-rupa piri onaanuri nimina kimi waea peme-ga ki waru radepealepape. Nimi makirae kone lapo imi onaanuri nim-

ina pu robaa-para i wae kone rayo mea rubalepape.

9 Nimina robaa-para kedaa mulalore nimimi re lo piralepape. Abia nimina pedo pua giri teme-rupare wala perekea re teme. Goa puare nimina raana omape kone gimoa kedaa waru ritalo piralepape.

10 Go kone perekea Gote-na ini agaa madaa nimina kone maoge yawa piralepape. Nimimi goa palimi rabu Gote-me nimi epe-rupa raba mua nimina bi minasaalia.

Niaame pa amaa mariae agaa nalamina

11 Ame baaninu nimimi Gote-na onaanu-para wae agaa natapape. Gore aa medame nipuna ame baani madaa wae agaa loa koso lape agaa tea-daare nipumi rekena i agaa madaa wae agaa loa rasita. Gore neme rekena agaa rasali-daare neme rekena agaa napago pirali. Goa pua go rabu neme rekena i agaa madaa koso pagape aa-rupa pirali. Goa pua Gote-rupa pirali-ga rekena i agaa madaa koso natapape.

12 Goa pea pare Gote padane-ma piare nipumi rekena agaa sua koso pagolalo piruaaye. Gore nipu padane-ma mere onaanu oro yaalo mapiraape kogono pua onaanu maomape page go kogono pea. Goa pea-pulu ne raapu padane-para piri onaanu madaa koso lape agaa te-daare nere ora Aa Mudu nipuna pape kogono puaaye.

Niaame Gote-na agaa narasamina

13 Nimi onaanumi pagalepape. Nimimi lalo: Niaame ekeraa abia go adaarepara palua pare maali padane pirua ode mone kogono pua mone adaapu mealima. Gupa teme-ga nina agaa pagalepape.

14 Nimina ekeraa-nane pirape konere mada makuaaeme pae? Nimina pirape diri pa moae ogesidaa rekasaawa wala dia yalia pea-rupa pimi-ga pagalepape.

15 Goa pua nimimi gupa temenalo: Gore Aa Mudumi kone salia-daare niaa mada pirua kogono rado rado palia.

16 Goa pea pare nimiri nimina aakone sua nimina bi madaa agaa adaapu teme-ga go-rupare ora o yaalia.

17 Goa pea-ga aa medame epe pora pamuape kone niminaawa napalia-daare go aare nipumi oro yaalo wae yae pape kone saapiralia.

5

Amope aanuna agaa

1 Abiare nimi amope aanuri nina agaa pagalepape. Ora wae kedaanu nimi piri epalia-ga nimimi re waru loa nimimi puri paloa piralepape.

2 Gore nimina kako-nu nimina pepenanu page aipapulu ramualia. Goa pua alurai daali oyaeyaeme

nimina mamina-nu aba nabea.
3 Goa pua nimina epe aaname warini gol-para epe aana silva-para aba abu pua ramuaaya. Go abu pua ramuape yaemere onaanuna ini agaa madaa nimina wae yaenu rayo penaame salia. Goa pua go amope yaere repena sulaame nimina yogane ralade-rupa roaaya. Goa pua go raburi nimina kiritae kako mone oyaeyaedaa page dia yalia.
4 Waru pagalepape. Nimina maapu-para eta nape awasimide kogono naakinuri nimimi nimu makiraawa nimuna oge yoto kalape oyaenu medaloma pa saapitimi. Goa pua nimina eta kiritape kogono naakinu page nimumi puri paloa waru yaateme. Goa pea-pulu nimuna agaare so yaa-para piri puri paloa surube Goteme nimuna agaa pagea.
5 Gore oro yaalo nimi amope aanu su amaa piruare gore nimimi epe epe yaenu adaapu mua pedo pedo pua pimi. Goa pua eta waru adaapupe noa menanu nona piane pimi. Goa pea pare abia nimi tape yapi di re-para epalia.
6 Nimimi epe redepo ne aanu koso lape agaa loa aba tu maomasimide. Goa pisimi rabu nipumi nimi nagimisa. Goa pea-ga nimi go pimi amope aanuri waru adalepape.

Niaana pu robaa puri mapalaawa kedaa rua Aa Mudu ado piramina

7 Goa pea-ga nina ame baaninu, nimimiri Aa Mudu epape yapi di pawa ado piralepape. Gore nimimiri maapu sae aaraame maapupara epe nape yae etainalo ado piruaaya-rupa adamina. Nipumi nipuna pu robaapara puri mapalaawa yaipara naare-para ado pirua nipumi eta mulalo pea.
8 Gore nimimi page nimina pu robaa-para puri mapalwa kedaanu pawa riaalepape. Aa Mudu wala epape yapi diri ora aba rudu yala-ga kone waru sua puri paloa kone rulaatepape.
9 Gore nina ame baaninu, nimina onaanu-para ronome naomalepape. Goa palimiri koso pagape Gote-me nimipara wae yoto rumaa gialia. Gore koso pagape aare nipu epolalo pia.
10 Gore ame baaninu-ya, aba gupa pageme. Mo abade piri Gote-na agaa lakene aanumiri Aa Mudu-na bi madaa agaa lakesimi. Gore abade nimumi nimu-para waea pisimide onaanuna kedaa pawa risimi. Goa pisimipulu nimimi go nimuna kone adoa mogealepape.
11 Pagalepa. Abade go aanu nimu kone rulaawa kedaa risimi-pulu niaame nimu pedo pu pirisimide aanu teme. Nimimi Jopna remaare aba pagemede. Abade nipumi nipuna pu robaa puri mapalaawa pawa pirua nipu madaa wae yaenu ipisa rabu nipumi

puri paloa risa. Goa pua oropere Aa Mudumi nipu madaa odome omoa raba misa. Gore Aa Mudumi niaa madaa odome waru omoa oro yaalo niaa raba minalo niaame adema.

Niaame ora yaa madaa makuaa agaa pa nalamina

12 Gore nina ame baaninu, nimimi aana orae agaa teme-daare yaa madaa makuaa loa agaa natapape. Nimimi yaa makuaa su makuaa loa oyae medaloma page makuaa loa agaame natapape. Dia, nimimi agaa meda madaa e teme-daare ora e tapape. Go page dia teme-daare ora go madaa dia tapape. Gore nimimi kone laapo sua yaa madaa makuaa teme-daare oropere nimimi Gote-na wae yoto mealimi.

Redepo ne aame beten tea rabu go beten ora puri waru pabea

13 Gore nimina rikiraana piri ame baani medame kedaa pi yae ruaayare nipumi Gote-para beten talo pea. Goa pua ame baani medana robaa-para raaname omeare nipumi Gote-na bi minasaatalo yaasa talo pea.

14 Pare nimina rikiraanare niaana ame baani meda yaina omeare nipumi lotu ada surube aanu yaatea. Goa pua mo aanumi nipu madaa beten loa Aa Mudu-na bimi nipuna yogane madaa wabola koya salimi.

15 Gore nimumi Gote madaa kone waru rulaawa beten teme-daare Aa Mudumi go yaina ome aa wala marekaalia. Goa puare abade nipumi pisare Aa Mudumi go wae yaenu rayo page mea rubalia.

16 Goa pea-ga nimina wae yaenuri nimina amenu-para lapatepape. Goa pua nimimi nimina ame baaninu perekenalo Gote-para beten tapape. Gore kone rulaawa epe-rupa piri aame beten tea-daare nipuna beten-me puri paloa raba mealia.

17 Abade Elija pirisa rabu niaa nona piane pirisa. Goa pisa pare nipumi puri paloa Gote-para yai naepenalo beten sa. Goa pisapulu maali repo-para akua oraapu madaare yai naipisa.

18 Goa pinalo nipumi beten wala sa raburi yai ipua sana go su amaa eta nape yaenu wala opesa.

Aa meda Gote-na pora gimoa piraliare wala lamu mua walamina

19 Gore nina ame baaninu nimina rikiraana piri aa medame ora epe agaa gimoa nipumi wae yae agu pulalo palia-daare gore nipu epe pora wala mea waalape.

20 Pagalepa. Aa medame pupitagi ne aa epe pora mea waaloa raba meape. Goa pua go raba meae aame waea wala napi epe-rupa mapiraalia rabu mo wae aana kone wasupa kagaa piraama laama palia. Goa puare Gote-me go kone adoa go

pupitagi nape aana wae yae
ora adaapu mea rubalia.

Pita Egataa Ripia Agaa

Pita-me go pepare kedaa adaa ritimi Kristen onaana kone rulae yae mapuri palaatalo agaa adaapu gupa tisa: Kristen-numiri Yesu Krais-na epe agaa madaa kone rulatepape. Yesu nipu omoa wala rekesa. Goa pua nipumi wala epalua lo lagisa. Go agaa makuaawa wala epalia waru surubamina sa. Ora ria Kristen-numiri kedaa ritimi pare go yaere nimuna kone rulae yae ko tulalo pea. Goa pea-ga nimumi kone waru rulaawa Yesu wala epalia surubena. Go yapi di raburi nimu epe yae mealimi.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-2)
Gote-na oro yaalo kagaa pirape (1.3-12)
Gote raapu epe-rupa piramina (1.13–2.10)
Kedaa epalia rabu papeanu (2.11–4.19)
Pawa pirua Gote-na kogono pamina (5.1-11)
Pora po agaa (5.12-14)

Pita-me pepa rana padane tua rapaasa

1 Ni Pita-re Yesu Krais-na kogono aa pirua neme go pepa Gote-na ruru onaanu nimi pimi-para repaato. Nimi abade nimina adaarenu gimoa mo su rado rado-para yada ta onaanu pua pimi. Gore Pontus-para Galesia-para Kapadosia-para Esia-para Bitinia su robonu-para pua pimi-ga go pepa neme nimi piri-para repaato.

2 Ora abadere aapa Gote nipuna kone sua nimi nipuna onaanu mapiraasa. Gore Holi Spirit-mi abade nimi ora epe onaanu mapiraasa rabu Gote-me nimi Yesu Krais-na agaa pagoa rataliminalo pisa. Goa pua Yesu omoa wala rekoa pisa rabu nipuna yaapimi nimina wae yaenu mea radepe rubisa. Gore nipumi nimi epe-rupa mapiraainalo pisa. Nipuna epe kuma pi kone-para nipuna epe raba meape agaa-para nimina robaa-para rulatabenalo repaato.

Kagaa pirape kone wasupare so yaa-para meamina

3 Niaame Gote-na bi minasaawa ora pi lamina. Nipuri niaana Aa Mudu Yesu Krais-na aapa pia. Gore nipumi niaa odome waru omoa Yesu wala marekaasa. Goa pua Gote-me niaa kagaa onaa-rupa mapiraasa. Goa pea-ga niaa ora epe-rupa pirua orope Gote-me niaa minalo ado pima.

4 Goa pua nipumi nipuna onaanuri so yaa-para i epe kone wasupa gialia. Goa pea-ga niaame go yae ora ginalo ado pima. Go epe yaenu nipumi oro yaalo surubea-pulu mada naramualia page nao yaalia page oro yaalo nipumi managola suaaya.

5 Nimimi Gote madaa kone rulalimi rabu nipuna purimiri niaa surubaina. Goa pua nipumi niaa oro

yaalo epe-rupa mapiraapena kone epalia rabu madaa mea waatea. Go rabu niaame nipuna epe surube yae mealima.

6 Go madaa niaame pedo pamina. Goa pea pare abia niaame oge rudupu pirua kedaa rado rado ru piruaeme.

7 Go konemere nimi Gote madaa kone waru rulaeme palo nimina kone-para ko tea. Gore epe abu pi aana gol-re mada o tea paloa nimumi go gol repena sulaapara mea iritimi. Go rabu go gol-na puri ademe. Goa pea pare nimina kone rulape kone ko tulalo pea. Goa peapulu kedaa pi oyae medame nimina kone-para maoyaatalo palia rabu mada nao yaalia. Dia yapare nimina kone puri mapalaatalo pea. Goa pea-ga nimina kone rulae yaere aana gol-na puri page maoge yaaya. Goa pua oropere Yesu Krais su amaa penaame waatea rabu nimina bi minasaainaloa nimimi epe paana puri page ada bi page mealimi.

8 Gore abade nimimi nipuna ini-para na-adesimi pare nimimi nipu madaa pedo pu raaname omeme. Go page abia nimimi nipu na-ademe pare nimimi kone waru rulaeme. Goa pea-ga nimimi raaname waru omalepape. Go omeme raana-mere go su amaa omemede rana rayo maoge yaaya. Goa pea-ga niaame go madaa pa agaame mada nalaketema.

9 Goa pua nimimi kone rulape konena re muaemepulu raaname waru omeme. Go kone rulape konena re-re nimimi Gote nimina kone wasupa oro yaalo mapiraainalo muaeme.

10 Go oro yaalo kagaa pirape kone madaare Gote-na agaa lageme aanumi abade go agaana re lagisimi-pulu go agaa mu pirisimi. Goa pua Gote-me nimu pa gi kone ginalo agaa mea waasimi.

11 Gore Yesu Krais-na Holi Spirit-ri nimuna robaa-para pirua Yesumi kedaa rado rado rua wala orope adaa bi minalo Gote nipuna agaa lakene aanu lakesa. Goa pisimi-pulu nimumi oro yaalo go yaenu aa-rabu epalia yapae? Akeane epalia yapae agaa mu pirisimi.

12 Goa pua Gote-me nimuna kogono napinalo mea waasa. Gore abade Gote-na agaa lakene aanumi go agaa madaa lakesimi rabu nimi raba mulalo kogono pisimi. Goa pisimi-pulu nimimi page aba pageme. Gore abade nimumi Epe Agaa mea lagisimi rabu Gote-me Holi Spirit so yaa-para epenaloa nipuna purimi epe agaa niaa lagisimi. Goa pua ensel-numi page go epe agaana re niminaata peme yaalore nimumi raaname waru omeme.

Gote-me niaa epe-rupa piraminalo mapiraasa

13 Goa pea-ga nimina kone maredepo yawa waru surubalepape. Goa pua nimina

kone rayore Yesu Krais su amaa penaame epalia rabu nipumi epe kone gina loa waru ado piralepape.

14 Nimiri nogo naakinumi agi aaraanuna agaa waru pagemede-rupa Gote-na agaa pagoa piralepape. Gore abadere nimimi kone waru naniminaawa wae konena pora ratu pirisimi. Goa pisimi pare abiare nimimi go pora wala naratalepape.

15 Dia, Gote-me nimi aba yaasadere nipu ora epe-rupa rado pia. Goa pea-ga nimimi pora pamualimi rabu epe redepo ne kone sua pamualepape.

16 Gore Gote-na agaa i bukmi gupa tuaaya: Niri oro yaalo epe-rupa rado piane pi-ga nimi oro yaalo gupa piralepa.

Ora adaa yotome Gote-me niaa raba misa

17 Gore nimimi Gote-para beten teme rabu Aapa-ya teme. Go Aapamere onaa rayo madaa kone padane sua kogono rayo adoa onaanuna kone padane padane laatapu mea rumaaya. Gore go su amaare ora niaana adaaredaa dia yaade. Goa pea-ga su amaa pitimi rabu nipu madaa paala omape kone waru sua pora pamualepape.

18 Gore abade nimina akuanumi wae yae mogeasimi rabu nimimi go kone agu ratisimi. Goa pea pare Gote-me niaa go wae koneme rogaasaba esepenalo raba misa. Niaa raba mua kabesa rabu go su amaa yaeme niaa naraba misa. Dia, go su amaa aana silva-para golparame warini yaere ramua nipuna puri dia yalia.

19 Gote-me nimi wae yae madaa maesepeatalo pisa rabu pa su amaa i epe yaeme napisa. Dia, pare Krais-na yaapimi niaa pane mua maesepeaasa. Goa pisa rabu nimumi ora epe pepesone mena sipsip si tua miru* irsimide-rupa Gote-me Krais su amaa mea rapasa-pulu niaana wae yae madaa mea esepeasa.

20 Gote-me go su yaa abi nawarini awoare Krais nipumi go kogono pinalo mada misa. Goa pua nimi raba mulalo orope go di raburi penaame su amaa mea waasa.

21 Gore Krais su amaa ipua nimi raba misa. Goa pua Gote nipuna Krais abade matmat-para wala marekaawa bi kasa. Goa pisa-pulu nimimi Gote madaa kone rulaawa ado pimi.

Niaana amenu baaninu pedo pu raaname omamina

22 Gore abia nimimi go agaare ora waru pagoa rateme rabu nimina kone maepeaaya. Goa pua nimina kone rulae yaeme ame baaninu-para kone waru sua pedo pu raana omalepape. Goa pua nimimi nimu madaa

* **1:19:** Israel onaame Gote-para ora pi loa miru iritalore epe sipsip mena adoa pua irala pisimi. (Wok Pris 22.17-25) Pita-me go rekena agaa makuaawa goa sa: Krais-ri epe miru irape mena sipsip si yade sa.

puri paloa robaa-para kone padane salepape.

23 Gore Gote-na oro yaalo kagaa pirape agaame nimi kagaa onaa madisa. Gore ama aapame nimi madisipi-rupa dia yapare oro yaalo pirape Aapame nimi kagaa onaa mapiraasa.

24 Gore Gote-na agaa i buk-mi gupa ta: Onaa rayore su amaa aaya ripunu nona piane pimi. Goa pua nimuna to madaa pepena rayore mo ripununa ini nona pea. Gore ripu kaapu yoa nipuna ini radalapa lopea-rupare onaanu adaalupu napirua omalimi.

25 Goa pea pare Aa Mudu-na agaare oro yaalo pa salia. Go agaare nimumi Epe Agaa nimi piri-para mea ipisa rabu pageme.

2

Aa Muduri oro yaalo ka-gaa pirape aana nona piane pia

1 Goa pea-ga nimimi wae kone rayo gimalepape. Goa pua yaa agaa lape kone-para kudiri pi kone-para udiapa kone-para ero agaa-para go rayo gimalepape.

2 Gore nogo naakin-umi adu nala omemede-rupa nimimi Gote-na epe agaa madaa go-rupa waru raaname omoa adu-rupa nalame omalepape. Goa pua oro yaalo nalimi-daare go epe agaame nimi puri waru mapalaaya raburi nimi Gote raapu oro yaalo epe-rupa kagaa piraama laama palimi.

3 Gore nimimi Aa Muduna epe odome ome kone aba misimi-pulu redeme waru omeme.

4 Gore nimiri Aa Muduna piri-para ipulupape. Nipuri oro yaalo kagaa pirape aana nona piane pia pare Gote-me go aana ora epe ta kone sua mapiraasa.

5 Gore nimi pa kagaa pimi onaa page aana-rupa puri paloa rekoa ipulupape. Goa pua Gote-me nimiri Holi Spirit-na ada-rupa waritalo pea. Goa palia-daare nimimi Gote-na epe onaa pirua miru irae kogono pamina. Goa pua nimimi Holi Spirit-na kone mua Gote-para ora epe miru irae yae kalamina. Goa palimi rabu Yesu Krais nipuna pisade kogono madaa kone sua pamina. Goa pua Gote-me go iralimide miru adolalore gore raaname waru omalia.

6 Go madaare Gote-na agaa i buk meda page gupa tu isa: Neme yoto adaa meape aana meda madaa misu. Go aanare ada puri mapalape aana ya-pulu abia neme nipuri Saion su-para mapirayo. Goa pea-pulu onaa rayome nipu madaa kone rulalimi rabu nimu yala mada napoteme.

7 Nimi nipu madaa kone rulaeme onaanuri nimimi go aana ora waru epe ta teme. Goa pea pare onaa medalo-mame kone narulaeme onaa nimi madaare agaa gupa ta:

Go aanare kogono aanumi abade gimisimide.

Goa pisimi pare abia go
aanare nipu ada rayo
puri mapalaaya sa.
8 Go page Gote-na agaa i buk
medame gupa ta: Go aana-
mere onaanu magataboa
lopalimi. Go page go aana-
mere onaanu malopalialo tu
isaya. Imumi Gote-na agaa
madaa kone narulasimi-
pulu go agaa madaa mag-
atabesimi. Abade Gote-me
goa palimilo kone isa-ga goa
pisimi.

*Niaare Gote-na ruru on-
aanu pima*

9 Goa pea pare Gote-me
nimi aba madaa misa-pulu
nimiri nipuna ruru onaanu
piruaeme. Nimiri miru irae
onaa piruaeme. Nimiri ora
epe adaa su robo meda-
para piruaeme. Goa pea-ga
nipumi nimi nipuna epe ko-
gono rayo onaanu-para lake-
laminalo mapiraasa. Abade
Gote-me nimi yaasa raburi
nimimi wae ribaane su gi-
moa nipuna epe paa pi ru-
nane epa odobasimi.

10 Abadere nimiri pa wae
onaa ruru piruasimide pare
abiare nimi Gote-na ruru
onaa piruaeme. Abadere
nimimi Gote-na odo omape
kone naniminaasimi pare
abiare Gote-me nimi nipuna
odo omape koneme raba
misa.

*Niaare Gote-na kogono
onaa piramina*

11 Gore nimina adami on-
aanuri nimi go su amaa oge
rudupusi piralimi. Goa pea-
pulu ora pora kimisu onaanu
page yada ta epe onaanu
page nimi gupa piralimi. Go
madaare neme nimi gupa la-
gialo: Nimimi waea yolape
kone sua palimi-daare nim-
ina wasupanu raapu yada
kepetalo palimi. Goa pea-ga
nimimi go wae kone rabua-
niaawa gimalepape.

12 Gore nimimi ribaane-
para piri onaanu raapu po-
lalore kone waru sua epe-
rupa pamualepape. Goa pua
nimumi nimi waea pape on-
aanu talo peme rabu nimina
epe pora aba adena. Goa
peme-pulu nimumi Gote-na
epape di rabu nipuna bi mi-
nasaalimi.

13 Nimimi Aa Mudu madaa
kone penaloa go su amaa
aa muduna agaa mana rayo
ratalepape. Goa pua go su
robo rayona aa mudu page
nimimi nipuna agaa pagoa
ratalepape.

14 Gore ora aa mudumi
gavman-nu mea epenaloa
nimumi wae yae peme
onaanu-para yago tua wae
yoto mea kanalo mea epe-
nasa. Goa pua epe kone imi
onaanuna bi minasaainalo
mea epenasa. Goa pea-
ga gavman-nuna agaa page
waru pagalepape.

15 Gore Gote-na konere
nimimi ora epea palimina
kone isa. Goa palimiri
nimimi agaa pa-rupa loa
mayae aanuna agaa madaa
loraalimi.

16 Gore nimiri epe ode
pirape-rupa piralepape. Goa
pea pare epe ode pirape
onaa pitimi rabu niaare
oyae rayo mada pua wae
yae mada rigitalimina lo

natapape. Dia, nimiri Gote-na kogonome adini onaanu-rupa piralepape.

17 Goa pua nimimi onaa lubu-para epe bi mina kone salepape. Goa puare Krais-na ame baaninu-para pedo pu raaname omalepape. Goa pua nimimi Gote mada paala omoa nimi ora aa mudu epe bi ina kone salepape.

Niaame Krais-na kone mua waea napamina

18 Nimi kogono naaki nimimiri mo nimi surubeme aanu epe bi mina kone waru sua piralepape. Goa palimi rabu nimimi epe kone sua raba mi aanu padane-para adalepape. Dia, pare nimimi mo wae agaa loa surube aanuna agaa page waru pago piralepape.

19 Gore nimimi Gote madaa kone rulaawa pora pameme rabu nimimi radaa noa kedaa pa riaalepape. Goa palimi-daare Gote-me go kone madaa raaname omoa nimi raba mealia.

20 Goa pua nimimi epe kogono peme rabu nimumi kedaa gialimi-daare Gote-me nimi raba mealia. Goa pea pare nimimi waea teme-pulu nimumi nimi tua kedaa gi-alimi. Goa pua nimimi go wae yae ora mealimi-daare akeane Gote-me nimi epe bi gua raba mealia ya? Mada dia.

21 Goa pea pare Gote-me nimi kedaa riaminalo yaaloa madaa mea. Gore Krais-me waea napua radaa pa amaa nisa. Goa pisare nipumi niaa go pora rataminalo mea waasa.

22 Gore nipumi abade waea meda napisa. Goa pua nipu yaa agaa page ora meda nasa.

23 Gore nimumi nipu-para wae ero agaa simi rabu nipumi nimu-para go wae agaa na-abusa. Goa pua nipumi radaa adaa nisa rabu nipumi yada meda nasa. Dia, pare nipumi epe redepo ne lape agaa Gote madaa ado pirasa.

24 Gore Krais nipuna yoganeme niaana wae yaenu rayo mea ruare nipu so repena polopea madaa omesa. Nipumi goa pisare niaana wae yaenu lubu mea rubatalo pisa. Goa puare niaa su amaa pitima rabu epe redepo ne kone saminalo pisa. Gore nimumi nipu nil-mi tu maomasimi rabu nipumi niaa ora maepeaasa.

25 Abade nimi sip-sip menanu pora gimoa alupatade-rupa pirisimi. Goa pea pare abiare wala mo mena sipsip surubape Aa piri-para wala mea ipisa-pulu nipumi nimina kone wasupa waru surubalia.

3

Repaaya-na agaa

1 Gore Aa Mudumi nim-ina kone wasupa surubea-rupare nimi onanuri nim-ina aaninuna agaa pagoa piralepape. Goa palimi rabu nimina aani medalo-mame nimina pora epe-rupa piralimi-rupa adalimi. Goa

pua nimimi Gote-na agaa madaa kone rulatepape. Goa puare nimimi pa agaa nateme pare aaninumi nimina epe kone adoa wae kone perekealimi.

2 Gore mo orenu nimimi epe kone sua pora epe-rupa pamualimi-daare aanimi goa adoa go madaa page kone rulalimi.

3 Gore nimimi pa amaa yoganena pepena agu peme. Gore niaame aalu irinu madaa pepena waru pawa aana-me warini epe oyae page pepena pua epe mamina rado radonu page maraata palima kone-daa nasalepape.

4 Dia-ga nimina pepenare epe kone nimina robaa-para waru mea salepape. Goa palimiri go epe pepena naramualia-ga go epe kone pu robaa-para saabaawa epe-rupa piralimi. Go konere Gote-na ini agaa madaa ora epe ta.

5 Abadere onanumi Gote madaa kone rulaawa epe-rupa pirisimi. Go onanu nimuna pepenare nimuna aaninuna agaa pagoa pawa pirisimi rabu ora epe pepena nona piane pisimi.

6 Ona Sera-mere kone go-rupa isa. Nipumi nipuna aani Abraham-na agaa pagesa rabu nina aa adaa kone sua nipuna kogono pasa. Goa pua nimimi epe kogono pua oyae meda madaa paalame naomalimi-daare nimi page Sera-na wanenu nona piane pimi.

7 Nimi aaninuri nimina orenu raapu waru piralimi pare onaanu nimuna yo-ganere puri waru napabea-ga nimimi nimu madaa epe kone sua raba mealepape. Nimi onaa raapu epe-rupa piraliminaloa Gote-me nipuna oro yaalo ka-gaa pirape kone pa gi-alia. Gore nimimi go epe pora pamualimi-daare oyae medame nimina beten lape agaa mada narabuaniaalia.

Niaame kone padane sua piramina

8 Gore abia neme go agaare gupa lo kiritaluame pi: Nimi rayome epe kone padane-rupa sulalore onaa rayo odome omalepape. Goa pua nimina ame baaninu-para pedo pu raaname omoa nimu raba mua nimu adaa bi mina kone nasalepape.

9 Goa pua aa medalomame nimi waea palimi rabu nim-imi nimu-para waea napua abutapape. Go page nimi-para wae agaa teme rabu nimu-para wae agaa na-abutapape. Dia-ga nimimi agaa abute rabu Gote-na puri mina agaa laketapape. Gore abade Gote-me nimi yaaloa mapiraasa rabu epe puri gialua loa pisa.

10 Gore Gote-na agaa i buk madaa gupa tu ia:

Aa medame nipu epe-rupa pirua raaname oma-lua kone sali-daare:
Gore nipumi wae agaa-para yaa agaa-para ora natea.

11 Goa puare nipumi wae yae
rayo masaa rilaawa epe ko-
gono agu palia.
Gore nipumi epe kone
sua pawa epe-rupa
pirape pora kuritalo
palia.
12 Go pora madaare Aa
Mudumi epe redepo ne onaa
waru adoaaya.
Goa pua nipumi oro
yaalo nimuna beten
pagoa nimu raba
muaaya.
Goa pea pare Aa Mudu
waea peme onaanu
adoa gimoaaya.

13 Goa pea pare nimimi
puri paloa epe kone sulalo
palimi-daare aapimi nimi
mada mao yaalia ya? Gore
ora mada dia.
14 Goa pea pare nimimi epe
kogono pua go madaa radaa
nalimi-daare gore nimimi
raana omo piralepape. Go
page nimimi pa aanu madaa
paalame naomalepape. Go
page nimina robaa-para
kone adaapu nasalepape.
15 Dia-ga nimina robaa-
parare Krais-na bi mi-
nasaawa ora niaana Aa
Mudu kone sua piralepape.
Gore pa aa medame nimina
epe ado pirape yaere ake
yapae tea-daare oro yaalo
nimimi kone waru sua go
agaa epe-rupa abutimina.
16 Goa pua nimuna agaa
abutalo palimiri pawasi epe
kone sua agaa laketapape.
Nimina pua robaa-para i
konere epe-rupa salepape.
Goa palimiri nimi-para ero
agaa teme rabu nimumi nimi
Krais-na pora ratua piri onaa
adalimi. Goa pua nimuna
teme yaa agaa madaa yala
mada poteme.
17 Gore Gote-me gupa kone
saliare niaame epe kogono
pua go madaa kedaa meali-
mare gore epeaalia tea. Goa
pua niaame wae yae pua
go madaa wae kedaa meali-
mare gore o yalia.

Krais omoa rekesare niaa
kaba mulalo pisa

18 Gore Krais nipu niaa
madaa omesa. Goa pua
nipu rana komeame niaana
wae yae rayo mea rubulalo
omesa. Nipu ora epe redepo
ne aa pirisa. Goa pua nipumi
niaa wae onaanu Gote piri-
para lamua polalo omesa.
Nipu ora aa-rupa pirisa rabu
nimumi nipuna to yogane tu
maomasimi pare nipuna wa-
supare wala rekoa oro yaalo
kagaa pa pia.
19 Gore Krais nipuna
wasupa rekoare wala wae
naaku-para pimi onaana
kone wasupanu epe agaa
laketa pisa.
20 Go onaana kone wasu-
panuri abasade Noa pirisa
raburi nimumi Gote-na agaa
rasisimi. Go rabu Gote-me
nimu aipapulu natisa pare
Noa-me ipunu warisa rabu
Gote-me pa ado pirisa. Go
ipunu-parare onaa 8-pela ru-
nane pirinaloa ipame page
natisa.
21 Gore mo ipare abia go
baptais meape pora mea
waasa. Pare abia baptais
mulalore pa yoganena oto
pi oyae namea rakepeaalia.

Dia, nimina pu robaa-para epe kone sua nimimi Gote-para ora agaa loa baptais mealepape. Go madaare Yesu Krais matmat-para wala rekesa-pulu nimimi go madaa kone rulaawa baptais mua oro yaalo kagaa piraama lama palimi.

22 Gore nipu so yaa-para aba pua Gote-na popo kinane pua pia. Goa pua nipumi ensel-nu rayo-para so yaa-para pimi puri pane mudu-para go rayore Krais-me surubea.

4

Niaame abana lo robaa gimamina

1 Krais-me abade nipuna yogane madaa radaa nisa. Gore nimimi page go kone padane-rupa kone sua robaa-para puri mapalaatepape. Gore aa medame pupitagi nape kone gimolalo palia-daare nipumi radaa nalia.

2 Goa pea-ga nimi su amaa piralimi rabu nimimi pa onaanuna wae yae pape kone gimoa Gote-na kone mua pora pamualepape.

3 Gore nimimi abade Gote-na agaa napagesimi rabu nimimi ribaane-para piri onaa-rupa pirisimide. Goa pua nimimi yala polape kone su ona yolape kone su ipa bia noa maeyawa wae pupitagi no ipa bia nolalo kiritaawa makirae remona binu minasaasimi.

4 Abadere nimimi nimu raapu go wae yae pisimi. Goa pea-ga abia go wae poranu gimoa napameme rabu ribaane-para piri onaanumi naniminaawa nimi-para wae ero agaa teme.

5 Goa orope Gote-na koso pagape Aa Mudu piralia rabu nipumi pa piri onaanu-para aba ome onaanu-para nimuna yoto mea rumaalia. Goa palia rabu mo ribaane-para piri onaanumi nimuna peme kogono madaa lakelalimi.

6 Goa pea-ga Krais-me aba ome onaa piri-para pua Epe Agaa lakesa. Goa pisa rabu nimuna yogane apalae onaa rayo koso agaa pagoa yoto mealimi. Goa pisa pare nimimi kone rulaawa nimuna kone wasupanuri Gote raapu piralimi-daare go Epe Agaa aba lakesa.

Epe kogono naakimi Gote-na oyae rumaalimi

7 Abia oyae rayo dia yape diri apo rudu yala. Goa pea-ga nimimi kone waru sua puri paloa reka aatepape. Goa puare nimimi beten lape kone oro yaalo salepape.

8 Goa puare nimina amenu baaninu-para pedo pu raaname waru omalepape. Go konemere ora waea pape kone adaapu mada rigitabalia.

9 Goa pua nimina ame baaninu epalimi rabu nimina ada lamua pua waru surubalepape. Goa pulalore go madaa nimimi ratu nayawalepape.

10 Nimi rayo padane padane laatapumiri Gote-na puri rado rado misimi-

pulu nimina amenu baaninu raba mua epe-rupa su-rubalepape. Goa palimi rabu nimimi onaa medaloma raba mulalore Gote-na puri rumaamina.

11 Gore aa medame agaa mogetalore nipumi Gote-na epe agaa lagina. Go page aa medame onaa raba mulalore nipumi mo Gote-na kane purimi kogono pina. Goa pua kogono rayo madaare onaanumi Yesu Krais-para Gote-na bi minasaamina. Gore nipu madaare epe paana puri medaloma-para oro yaalo mealimina. Go ora.

Krais-mi kedaa risa nona pi epalia-ga riamina

12 Gore nina epe adami onaanuri go radaa pi oyae medalomame nimi ko tulalo epalia-ga go madaa napogo-lasaatepape. Gore go oyaere ora rado piane yae-daa lo gupa natapape.

13 Dia-ga nimimi Krais raapu radaa no aaeme-ga raaname waru omalepape. Goa pua oropere nipuna epe paana puri penaame waatea rabu nimina robaa-parare raaname ora waru omalimi.

14 Gore nimimi Krais-na agaa pagoa nipuna pora ku-ritimi rabu nimumi nimi-para wae ero agaa teme-daare nimimi raaname oma-lepape. Go rabu Gote-na Holi Spirit-ri ora Epe Paa ya-pulu nipu nimi raapu epa pirua nimi raba mealia.

15 Goa pea pare nimina onaa meda tu maomape aa pirua page wae pape aa pirua page pa pupitagi nape aa pirua page go-rupa piralimi-daare kedaa ora mada mealimi.

16 Goa pea pare nimi Krais-na onaa pirua go madaa kedaa rialimi-daare go madaa yala napotapape. Dia, pare nimi Krais-na bi teme-daare go kedaanu rua Gote-para ora pi tapape.

17 Gore Gote-me nipuna koso lape agaa tea raburi go yapi di aba rudu yalia. Goa pua niaa Gote-na ruru madaa koso aba loa rumaalia. Goa pua go onaanumi Epe Agaa madaa kone narulimiri Gote-me nimu-para ora wae yoto waru abutea.

18 Go madaare Gote-na buk madaa gupa tuaaya: Gore epe onaanumi oro yaalo ka-gaa pirape kone minalo kalai pu kogono waru pea. Goa pea-ga onaa medalomame Gote madaa masaa rilaawa wae yae peme-ga nimuri ake palimi ya?

19 Goa pea-ga onaa medalomame kedaa ritimi rabu Gote-me go pora waaloaaya. Goa pea-pulu nimumi epe kogono pua Gote-me niaa surubena kone samina. Nipumi abade niaa warisa-pulu niaa waru epe-rupa suruboa nipuna bina agaa pagoamina.

5

Nimi aa mudunumi Gote-na sipsip waru surubalepape

1 Gore neme page Gote-na ruru onaanu surube. Goa pea-ga nimimi page Gote-na ruru onaanu surubape

aanu puri pane agaa lagialo. Krais-me radaa no pirisa rabu adesu. Goa pua nipuna epe paana puri penaame waatea rabu ni page mealua. Goa pea-pulu neme nimi lotu surubae aanuri kogono gorupa paliminalo agaa gupa lagialo:

2 Gore nimimi Gote nipuna gisade ruru onaanu waru surubalepape. Nimuri ora sipsip-rupa piruaemega waru surubalepape. Gupa surubalimi rabu Gote-na raana ome pora pamua raaname omena surubalepape. Nimimi go kogono palimi rabu yoto meape kogono-rupa napipape. Dia, pare nimina pu rekatabena go kogono waru pipape.

3 Goa pua nimimi surubape onaanu madaa kogono palimi rabu nimuna agaa narabuaniaalimi. Dia, pare nimimi nimu epe pora mea waatapape. Goa pua nimina epe pora rata mea epalimi.

4 Gore nimimi goa puaamama puare go sipsip surubape aa mudu epalia rabu nipumi nimi ora epe yoto gialia. Go yotore ora naramualia.

Niaame niaana pa kone rabuaniaawa epe kone samina

5 Goa pea-ga nimi ogege aanuri nimimi page surubape aanuna agaa waru pagalepape. Goa puare nimimi pawasi pirua nimina amenu raba mua pawa piralepape. Go raba meape konere kogono mamina-rupa yamalepape. Go madaare Gote-na buk madaa gupa tua ia: Gote-me aakone i onaanu gimea pare nipumi pawa aawae onaanu epe-rupa raba meape kone kaloaaya.

6 Goa pea-ga nimina aakone rabuaniaawa nimiri Gote-na puri pane aa kibu repara pawa piralepape. Goa pua nipuna kone sua yapi di salia raburi nipumi nimi minasaalia.

7 Goa pea-ga nipumi nimi surubea-pulu nimina kone adaapu sape konere nipu piri-para mea rubalepape.

8 Gore nimimi kone waru marekaawa surubalepape. Nimina iaa Satan-re nipu mena kirame e waru puri paloa tade-rupa agaa lo pamuaaya. Goa pua nipumi puri paloa pamuare onaa medaloma asapua nimuna kone mabebolaatalo pea.

9 Goa pea-ga nimimi puri paloa kone rulaawa nipu gimalepape. Gore pagalepa. Nimina go su amaa pimi ame baaninu rayore nimumi wae kedaa nimimi ritimi-rupa ritimi.

10 Goa pua nimimi kedaa riaala palimi-daare Gote nipuna nimi surubalia. Go rabu nipumi nimi epe-rupa mapiraawa ora onaa mapalaalia. Gote-mere epe raba meape kone rayo gua nipumi nimi Krais raapu mapiraasa. Goa pua nipuna epe paana puri oro yaalo mealiminalo pisa.

11 Goa puare nipumi oyae
rayo surubo oro yaalo puri
waru suaaya. Go ora yaade.

Agaa medaloma

12 Neme go rudu pepa tua
repaato rabu Sailas-me ni
raba meala. Go aare ora ni-
aana ora epe ame pia. Neme
go pepa talore nimi puri ma-
palaatalo go agaare ora Gote-
na epe raba meape agaa ya-
pulu go lagialo-daa. Goa pea-
ga nimimi go agaa madaa
puri mu piralepape.

13 Gore Babilon* su-para
piri ame baaninumi nimi
epe-rupa piralepape lo
repaateme. Go Yesuna ruru
onaanuri Gote-me nimu
page yaaloa nipuna ruru
mapiraasa. Goa pua nina si
Mak-me page nimi-para epe-
rupa piralepape lo otaata.

14 Nimi rayome nimina
amenu baaninu-para Krais-
na onaanuna pedo pu
raaname omape kone sua
nimuna ki mealepape. Nimi
Krais raapu piri onaanuri
nimina pu robaa-para epe
kuma pi kone meamina.

* **5:13:** Pita-me Babilon agaana re-re go-rupa: Rom adaare-pare Babilon aasa. Akolo ya? Pita-na yapi dina Gote-na onaanu Babilon su-para piri Rom onaanumi waea adaapu pisimi. Gore Babilon onaame aba pisimi-rupa wala pisimi-daa sa.

Pita Laapo Ripia Agaa

Go pepana re gupa: moge riaae aanu medalomame pora pamua Kristen onaana kone rulae yae mabebolaeme-ga go aanuna agaa napagalepape sa. Aposel aanumi lakesimide agaa waru ripinaatepape lo tisa. Goa palimi raburi Gote waru makuaa Yesu page waru makuaalimi. Aposel aanumiri Yesu ora nimuna inimi adesimi. Yesumi nimu mogeasa agaa page pagesimi.

Aa medalomame Yesu wala naepalia simi. Go pepame gupa ta: Ora wala epalia ta. Nipu abi naepea pare go agaana re-re gupa: Gote-me aa meda pa alupaina kone naisa. Onaa rayo lo robaa perekena kone isa. Gote-re nipumi onaanu odome omoa nipu pawasi pirua raba misa. (3.9)

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-2)
Gote-me niaa yaaloa mada mua mapiraasa (1.3-21)
Makirae tisaa (2.1-22)
Yesu ora wala epalia (3.1-18)

Pita-me pepa rana laapopa tua rapaasa

1 Ni Saimon Pita-re ni Yesu Krais-na aposel kogono aa pirua nipuna kogono aa page piruaayo. Neme go pepare onaa medaloma abade kone rulasimide onaanu repara repaato. Gore kone niaame rulaema-rupa nimimi page rulaeme-ga ora epe ta. Goa pua niaa rayore Gote-na Raba Mi Aa Yesu Krais page nipuna epe redepo ne aa yapare niaa pa amaa gisipi. Go madaare niaame kone rulaema.

2 Abiare nimimi Gote-para niaana Aa Mudu Yesu-para nipuna epe makuaae kone meamina. Goa pua nipuna go epe raba meape konepara epe kuma pi kone-para nimi madaa waru adaapu rulatabena.

Niaare Gote-me yaaloa mapiraasa

3 Gote-mere nipuna epe puri pane oyae rayo-para kone wasupa gulalore nipumi niaa yaaloa nipu si raapu mapiraasa. Goa peaga nipu madaa kone niminaawa pora pamuamina.

4 Goa pua nipumi nipuna epe kagaa pirape kone wasupa Yesu madaa managola saasa. Goa pua niaa gialia. Nimimi go nipuna kone mua nipu raapu piruaeme-ga go su amaa piri onaanu waerupa mapiraape kone mada pogola pua gimeme.

5 Goa pea-pulu nimimi go epe kone madaa nimina kone rulae kone raapu epe kogono kone sua makibumaatepape. Goa puare nimina epea pape kogono raapu nimimi makuaae kone sua mea makibumatepape.

6 Goa puare nimina kone suruboa Gote-na kone mua

nimi epe-rupa pamualepape. Goa pua nimimi nimina kone suruboa go raapu puri paloa pawa pirape kone mua kedaanu page riaalepape. Goa pua kedaa riape kone raapu ora epe-rupa pirape kone sua makibumatepape.

7 Goa puare nimina epe-rupa pirape kone raapuri ame baaninu-para epe kone sua pedo pua pipape. Go raapu onaanu madaa pedo pu raaname omape kone raapu Gote madaa kone sua mapiraatepape.

8 Gore nimimi go kone rayo ora waru saapitimi rabu nimimi niaana Aa Mudu Yesu Krais madaa kone waru niminaama puare niaa madinalo kogono pamina.

9 Goa pea pare onaa medame go kone nasuae-mere nimuna ini o ta-daa oyae mo-pare aaliade yae mada na-adea. Goa pua ini wae aame Gote nipuna wae yae mea raakepe rubisa-daa kone rugula waru na-adea.

10 Goa pea-ga nina ame baaninu Gote-me nimi aba yaaloa nipuna ruru loa mapiraasa. Goa pisa-ga nimimi wala nipuna pisade kogono puri paloa waru irulu saapiralepape. Gore nimimi goa palimi rabu nimi mada nalopalimi.

11 Gore nimimi go agaa pagoa ratalimi-daare nimimi oro yaalo kagaa pirape yapi di odobaawa pirualimi. Go Surube Suri niaana Aa Mudu Raba Mi Aa Yesu Krais-mi surubea-ga ipulupape lo waru lagialia.

12 Goa pea-ga go oyae madaare neme nimi kone narugulaliminalo oro yaalo lagialua. Goa palua pare nimimi go agaa aba waru pagoa simina ora agaa madaa puri paloa ado piruaeme.

13 Goa pea pare neme go su amaa piruare neme nimi wala gupa lagialuare gore nimina kone marekaatalo pe. Goa konere ora epe ta kone salua.

14 Gore neme ogesi-daa pirua nina yogane gimolalo niminaayo. Go madaare Aa Mudu Yesu Krais-me ni penaame lagisa.

15 Goa pea-pulu orope omanoloa go agaa rayo niminaabaawa nimi epe-rupa mada pagalimina.

Krais-na epe paana puri adesima

16 Gote-na agaa niaame nimi-para niaana Aa Mudu Yesu Krais puri paloa epape di lagema. Goa pua niaame pa iti agaa napagoa lagema. Dia-ga ora niaana inimi nipuna adaa puri adesima-pulu niaame go madaa lagema.*

17 Gore Aapa Gote-me nipuna bi minasaa rabu epe paana puri kasa rabu niaa pirua adesima. Go rabu so epe puri pane Gote-na agaa

* **1:16:** Pita-me goa sa: Niaame tema agaare ora ria tema-ga nimina waru su-rubalepape sa. Akolo ya? Yesus Krais-mi pia ora ria adoa go agaa lapedepetema sa. (Mat 17.1-13, Mak 9.2-13, Luk 9.28-36)

medame Yesu-para gupa lakesa: Go Aare ora nina epe Si-ga neme nipu madaa pedo pu piruaayo sa.

18 Nipu raapuri epe rekena i rudu madaa pirisima rabu niaame so yaa-para epaade agaa pagesima.

19 Goa pea-daa niaame Gote-na agaa lakene aanuna agaa madaa puri paloa kone rulaema. Nimimi page go agaa waru pagalepape. Go agaare ribaane-para lam-rupa ralaaya. Goa pea pare Krais ipisa rabu yapi tade-rupa mo paa maoge yaaya. Goa ipisa rabu nipuna paa nimina robaa-para sulalo ipisa.

20 Goa pea pare nimimi go agaana waru nimi-naatepape. Niaana pa koneme Gote-na buk-para i agaana re-daa penaame nalaketema.

21 Dia-ga pa aa meda nipuna koneme Gote-na agaana re-daa namea lagisa. Dia-ga Holi Spirit-mi kone kalaa-mama pisa-ga nimumi Gote-na agaa onaanu lakesimi.

2

Wae aanumi kone rulae onaana kone mabebolaaeme (Jud 4-13)

1 Gore abade Gote makirae aanu Israel su-para rekoasimi. Goa pisimi-rupare nimi piri-para makirae tisaanu page piralimi. Nimumi onaanu wae-rupa mapiraatalo makirae agaa epa lagialimi. Goa pua nimu epe-rupa mapiraasade Adaa Aa masaa rilalimi. Gore nimumi goa palimi lo Gote-me nimu wae-rupa palimiri mao yaalia.

2 Goa pea pare onaa adaa-pumiri makirae tisaanuna wae kone ratua mogeteme. Nimumi goa palimi rabu onaa medalomame Epe Agaana pora madaa wae agaa teme.

3 Go makirae tisaanu nimuri ora onaa medana oyae epame omoa nimina oyae yoloa mulalo palimi. Goa pua nimuna kone sua pa remaa lagialimi. Goa palimi pare nimuna koso pagape Gote-mere nimuna wae yoto managola saaya. Goa pua nimu wae su-para mapiraatalo paliade Gote-re nipu ora u napati pa ado pia.

4 Ensel medalomame abade waea pisimi rabu Gote-me nimuna wae yae nagimisa. Dia, pare nipumi nimu wae su naaku-para adibasa. Ora ribaa yabaaya naaku-parare nimu orope koso lape yapi di rabu yoto minalo sen-me adibaaya.

5 Go page abade pirisimi onaanumiri Gote masaa rilasimi rabu nipumi nimu nagimisa. Dia, nipumi go wae onaanu piri-para go su rayona ipame minabasa. Goa pisa rabu Noa padanere nipumi epe redepo ne agaa lakesa. Goa pua Gote-me nipu raapu onaa 7-pela epe-rupa pirinaloa surubisa.

6 Goa page Gote-me Sodom Gomora su adaare lapo repena sulaame irabisa.

Go adaare lapo-parare nimuna wae yaena yago go-rupa abusa-daa waea pi onaa rayome go pora ademe. Nimi Sodom Gomora adaare pirisimide onaanu-rupa piralimiri nimi page maoyaalia.

7 Gore abade go rabu pirisade aa Lot-re nipumi go paake yolo pirisimi onaanuna wae yae madaa ora kone adaapu isa. Goa pisa-pulu Gote-me go aa Lot natu maomaae raba misa.

8 Gore go epe-rupa pirisade aamere nimuna rikiraana pirua nimuna pisimi wae yaenu ado pirisa. Goa pua oro yaalo nimuna wae agaa pago pirisa rabu nimuna wae yaenumi nipuna robaa-para ia epe kone mabebo-laawa kedaa waru risa.

9 Gote-me mo aanu raba misa. Goa pua wae yaeme nipuna onaanu ko tulalo palia rabu Aa Mudumi nimu page raba mulalo niminaaya. Goa pua Aa Mudumi koso pagolalo ado piri onaanu page surubulalo pea. Goa pua orope koso lape di rabu wae yoto katea.

10 Goa pua onaa medaloma nimina kone-para rekata-bala pua paake yolape kone su Aa Mudu-na puri ora masaa rilaa-daa gimeme.

Goa peme-pulu wae su-para pua wae yoto adaape mealimi. Mo makirae tisaa-nuri puri paloa wae pogati kone imi. Goa pea-pulu nimumi yaa-para piri epe ensel-nu paala naomeme. Dia yapare nimumi ensel-nupara ero agaa teme.

11 Goa peme pare mo ensel-nuna purimi makirae tisaa-nuna puri maoge yalia. Goa pea pare ensel-numi nimuna Aa Mudu-na ini agaa madaa mo makirae tisaa-para ero agaa loa koso nateme.

12 Gore yaa yapa mena kiranu go oyaeme kone kaloa madini onaa-rupa pimi. Nimu yaa yapa-rupa pati-nalo pirua nimuna konere mo makirae tisaanumi go-rupa mogeaateme. Goa puare nimumi oyae meda namakualimiri gore nimumi nipu-para wae ero agaa teme. Goa pea-ga nimuri yaa yapa mena kiranu nona piane pimi-ga nipumi nimu ora mao yaalia.

13 Nimumi abade onaanu wae yae kaloa radaa man-asimi. Go-rupare nimu-para mo wae yae madaa radaa manaalia. Gore naare paalu rabu nimumi pedo pedo pu piritalore wae pua nimuna yogane madaa kone sua pimi. Gore nimumi nimi raapu eta nolalo pimi rabu nimumi wae yae pulalore makirae kone madaa pedo pedo peme. Goa pea pare nimimi go nimuna kone wae madaa yala potapape.

14 Nimuna inimiri oro yaalo wae onaanu adabaawa paake yolo pimi. Goa pua nimuna wae pupitagi nape kone sua pimi pare mada nagimalimi. Nimuna robaa-parare oyae epaame ome kone sulalo peme-ga

nimumi puri napane onaanu malopatalo peme. Goa peme-pulu Gote-me go wae tisaanu nimuna wae yoto saapiraaya.

15 Gore nimumi abade epe pora madaa masaa rilaawa gimisimi-pulu nimu alupal-imi. Goa pua nimumi mo aa Beor-na sina pora pisa-ae mogeatalo peme. Go aa-na si Bal-mere wae agu pisa rabu mone yoto misa-pulu raaname omesa.

16 Nipumi goa pua waea pisa-pulu agaa natade mena donki medame aanumi tamede-rupa agaa lakesa. Goa pua mo aa Bal-para ratu yawoa apo wae yae pape konere mo donki mename magimaape lo agaa lakesa.

17 Go makirae tisaanuri epe agaa naloaeme-pulu nimu lumalade ipa-rupa piruaeme. Go page nimumi kone rado rado suaeme rabu pa yai lubi nona piane pimi. Goa pea-ga Gote-me nimu ora wae naakuna ribaane-para pirinalo mea lopalia.

18 Go aanumi pa aakone sua go su amaa pa maeyae agaa loa wae yae peme onaanu-para laketea. Go pemede onaanumi go wae yae gimolalo peme. Goa peme pare mo aanumi nimu epaa omeme pua paake yolape kone mogeaawa wae kone rado rado page mogeteme. Goa peme pare wae yae gimoa pogotalo peme onaanumi go makirae tisaanuna pora kuritimi. Go rabu wae yae madaa nagimamina.

19 Go wae aanumiri go onaanu-para niaame nimi esepealima teme pare nimuna wae koneme mao yaape kogono peme. Gore pa wae kone medame aa meda rabuaniaawa mao yaaliare go aamere wae yae pu piralia.

20 Gore abade onaa medalomame niaana Raba Mi Aa Mudu Aa Yesu Krais madaa kone rulaawa nipuna kone misimi. Goa pisimi rabu nimumi go su amaa wae puri pane yae pogola pua gimisimi. Goa pisimi pare wala wae koneme nimu wala rabuaniaawa mao yaaliare go onaanuri ora wae-rupa piralimi. Gore aba ripia wae-rupa pirisimi pare nimu wae yaeme wala rabuaniaaya-pulu abia nimu ora wae-rupa piruaeme.

21 Goa pea-ga nimumi abade epe redepo ne pora napamua pula pisimi yaalore epe ta pea. Goa pea pare aba epe pora pamua wala Gote-na kane agaa mana masaa rilasimi-pulu ora o ta.

22 Gore nimu madaa pisade yadare niaame go remaa dipia ora ta-daa niminaaeme: Yana nipuna maaku ratu rubea pare go maaku wala mea nalia. Meda page gupa teme: Mena waswas taawa salima rabu nipumi kege-para pua kege pepeminua wala iralia temade-rupa peme.

3

Aa Muduri ora wala

epalia

1 Nina epe adami onaanu
abia go pepa nimi piri-para
rana laapopa tua repaato.
Go pepa lapo rata madaare
neme nimina kone-para mo
oyae mone minaabaeme-
daa robaa-para ora epe kone
masaatalo pepa tu repaato.

2 Gore nimimi go agaa
niminaabatepape. Ora
abade Gote-na ora epe agaa
lakene aanumi simide agaa-
para Raba Mi Aa Mudu-na
agaa mana niminaaminalo
gialo. Go agaare nimina
aposel kogono aanumi nimi
aba lagisimde.

3 Gore aba ripia nim-
imi go agaa waru pa-
galepape. Orope Aa Mudu-
na epape yapi di raburi
aanu medaloma opapaawa
nimuna wae kone sua
palimi. Goa pua nimumi
nimi madaa giri laawa ero
agaa teme.

4 Goa pua gupa teme:
Nipumi abade ora wala
epalua sa ya? Gore abiare
nipu aa-para pua pia ya?
Abade niaana aapa akuanu
omesimi rabu puaa-mama
pua abia page Gote-me oyae
rayo warisade-rupa pa ia
teme.

5 Goa teme pare nimumi
go ora agaa gimoa gupa na-
niminaatalo pimi: Ora abade
Gote-na agaame su yaa laapo
waribisa. Goa pua go suri
ipa raapu waria isa-ga ipame
page waribisa.

6 Goa pea-ga Gote-me agaa
sa raburi abade su amaa
ipame minabaawa tisa. Go
ipa-mere su rayo minabasa.

7 Goa pea pare abia aaya su
yaa lapomere Gote-me koso
lape yapi di surubea. Goa
pea-ga Gote-me sade agaa
padaneme go su yaa lapo
repena sulaame epa renalo
surubea. Go raburi wae yae
peme onaanumi kosona ini
agaana epa aainaloa nipumi
nimu mao yaalia.

8 Gore nina ora adami
onaanu nimimi go agaa
padane-ma madaare kone
ora narugulatepape. Aa
Mudu-na konemere maali
1,000 nipu ora yapi di
padane nona piane kone
suaaya.

9 Goa pea-ga Aa Mudumi
nipu raapu pogatu pirape
agaa loa nipumi oyae maoy-
aatalore kogono pawa na-
pea. Aa medaloma goa teme
pare aa padane page maoy-
ana kone Gote-me naia. Dia
nipuna konere niaa onaanu
rayo kone pereke samina.
Goa kone niaa madaa sua
nipumi niaa wala go epa
mealia ado piruamina.

Orope go su yaa lapo dia yalia

10 Goa pea pare Aa Mudu-
na epape yapi di raburi
paake ne aa-rupa epalia. Go
raburi yaa-para buba loa so
yaa-para aaya yae rayo ora
dia yalia. Goa pua so yaa-
para aaya uba kedonuri rayo
repena sulaame rabalia. Goa
pua go su page su amaa aaya
oyaenu page rayo rabalia.

11 Gore oyae rayo ora go-
rupa dia yalia-pulu nimiri

akea pua epe-rupa madaa piralimi ya? Gore nimimi epe kone rayo sua niaame Gote-na pora waru ratamina tapape.

12 Nimimi go kone sua Gote-na yapi di madaa su ruba piralimi raburi go yapi di aipapulu epenalo kogono pipape. Go Di raburi* repena sulaame so yaa-para i yaenu raboa dia yalia. Goa pua puri waru pabe repena sulaame so ubanu page raboa ipa nona pi aulua rayo lopalia.

13 Goa puare Gote-me su yaa lapo kagaa warialua saga ora agaa lagisa. Go kagaa su-parare epe redepo ne kone sua epe onaa piralimi. Goa pea-ga niaame go padane madaa kone rulaawa ado piruaeme.

Niaame kone waru pereke sua Aa Mudu ado piramina

14 Goa pea-ga nina adami onaanu nimimi go yapi di epalia ado piramina. Gotena ini agaana epe kone sua wae oyae meda wala nasaapiramina. Goa pua nimi Gote raapu padanepara pogatua piralepape.

15 Gore Aa Mudu-na pawa pirape kone madaare nipumi nimi oro yaalo pawa mapiraatalo pea. Gote-me niaana epe ame Pol makuaae kone waru kasa-ga nipumi page go madaa nimi pepa tua rapaasa.

16 Gore nipuna pepa rayoparare nipumi orope epape yapi di madaa remaa lagulalo tisa. Nipuna pepanuparare agaa medalomana re-re kalai pua pagape agaa ya-pulu aanu medalomame go agaa madaa makiraawa mogeteme. Nimumi kone waru nasu naniminaawa-ga gupa mogeteme. Nimumi go agaa mabebolaaemere Gote-na agaa i buk madaa medaloma page mabebolaawa pa mogeteme. Goa pemere nimu wae su-para polalo peme.

17 Goa pea pare nina adami onaanu nimimi abade go agaare pagesimi. Goa pea-ga go agaana re-re orope epalia yapi di rabu nimina kone waru sua piralepape. Goa pua nimimi mo Gote-na pora narateme aanuna wae kone namogeamina. Goa pua abia nimina epe-rupa mapiraape kone nagimalimiri ora nalopalimi.

18 Nimiri niaana Aa Mudu-na raba meape kone-para niaana Raba Mi Aa Yesu Krais-na makuaae kone-para meaa-mama pua robaa-para rulatabenalo piralepape. Nimi madaare abia page oro yaalo page nipumi epe paana puri gina. Go ora yaade.

* **3:12:** 2 Pita 3.9-me page gupa ta: Adaa aa abi naipulare su aama pima onaanu lo robaa waru perekenalo pea. Go kone waru ratua niaana kone wasupa Gote katemare gore Adaa Aa nipu epape mana go laemade sa. Kogono 3.19-21 adape.

Jon Egataa Ripia Agaa

Go pepa madaare kone re laapo-rupa ia. Kristen onaanu aapa Gote-para Si Yesu Krais lapo raapu lo robaa padane sua pirinalo raba mulalo tisa. Yapare ribaane-para piri onaame nimi maki-raawa yola pena kone naia.

Go ribaane-para piri onaame gupa teme: Go su amaa ia oyaenuri ora epe yaenu-daa dia teme. Yesuri ora Gote-na si yaade. Goa pea-pulu nipu ora aa aalua go su amaa yaenu raapu mada narabuloa piralia. Niaa su amaa onaame pema-rupa goa mada napalia. Nimumi gupa simi: Aa meda Gote raapu epe-rupa piritalo palia-daare go aa nipu su amaa yaenu madaa kone naina simi. Goa pea-ga go yaenu ratape madaa kone naina.

Jon-mere Kristen onaame go piane agaa napagena kone isa. Nipumi gupa sa: Yesu ora aa opesa. Goa pua onaame Yesu madaa kone rulasimi. Nimumi Gote raaname waru omoa pa onaanu page raaname omalepape.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-4)
Paa-para ribaa lapo (1.5–2.29)
Gote-na nogo naaki-para Seten-na nogo naaki lapo (3.1-24)
Ora agaa-para ya agaa lapo (4.1-6)
pedo pu raana ompape kone sua kogono pamina (4.7-21)
Kone rulaawa su amaa kone rabuaniaamina (5.1-21)

Oro yaalo pirape agaana agaa

1 Gore ora aba ripia isade yaere neme nimi-para go pepa madaa tua repaato. Niaa aposel kogono aanuri niaana inimi go yae adoa kimi page oraasima. Goa pea-ga niaame epe-rupa oro yaalo pirape agaa madaa remaa tua otaatema.

2 Go oro yaalo pirape agaare abade penaame amaa ipisa rabu niaame adesima. Goa pea-pulu niaame go yae madaa agaa loa epe-rupa oro yaalo pirape yae madaa remaa laketema. Abade nipu aapa raapu pirisa pare amaa penaame ipisa-pulu niaame nimi lagialema.

3 Niaamere aba adoa pagema-pulu go madaare niaame agaa lagialema. Gupa lagialemare niaa raapu kone pu robaa padane-para saminalo pema. Goa pua niaana aapa Gote-para nipuna si Yesu Krais raapu page go kone sua niminaainalo pema.

4 Goa pua niaame go agaa pepa madaa talemare gore niaana robaa-para raaname waru omape kone sua rata mea polalo pema.

Niaame oro yaalo kagaa pirape kone sua pora pamuamina

5 Go agaa nipuna simi niaa laginaloa niaame pagoa nimi-para gupa lagialema. Gote nipu ora paa-rupa pia-pulu nipu madaa oge ribaane wae yae page oro meda naia.
6 Goa pea-ga niaame nipu raapu piramina tema pare niaame wala wae ribaane-para pora pamualimare niaame niaana pamualimade pora madaa yaa agaa tema.
7 Goa pea pare niaame epe paana pora adoa epe-rupa pamualima-daare niaame niaana amenu raapu padane-para pawasi epe-rupa piralima. Goa palima-rupare Gote-na Si Yesu omoa yaapi kilipisare niaana wae yaenu rayo mea rubenalo pisa. Goa pua nipu epe paa-para pia-pulu niaame go nipuna pora mogetema.
8 Goa pea pare niaame ni pupitagi ne aa tema-daare gore niaana bipa niaa makiraawa niaana robaa-para ora agaa naia.
9 Goa pea pare niaame niaana wae yaenu rayo aba lapalalima rabu Gote-me niaa nagimalia. Dia yapare nipumi epe kone padane sua niaana wae yaenu mea rubalia. Goa pua wae yaenu rayore mea ruboa niaa maepeaalia.
10 Goa pea pare niaame abade waea meda napisu temare go agaamere niaame Gote ora yaa agaa ne aa mapiralima. Goa pua go-rupa temare nipuna agaare niaana pu robaa-para naia.

2

Krais-re niaa raba mi aa piruaaya

1 Gore nimi naa nogo naakinu nimimi waea na-paliminalo neme go Gote-na agaa nimi re-para tua repaato. Goa pea pare onaa medame waea paliare niaana raba mi aa Yesu Krais pia. Nipumi aapa raapu padane-para pirua niaa raba mulalo aapa-para ogeyo pia.
2 Nipumi niaana wae yaenu mea rubatalo nipuna kogono pea. Gore nipumi go kogonore niaa agu raba mulalo napea pare su amaa piri onaa rayo raba mulalo pea.
3 Gore niaame Gote-na agaa mana pagoa ratalima-daare niaame nipu waru epe-rupa adoa niminaalima.
4 Goa pea pare aa medame gupa tea: Nemere Gote ora waru ade tea. Goa tea pare nipumi Gote-na agaa mana waru napago kuralia-daare go aa nipuri yaa agaa ne aa ya-pulu ora epe agaare nipuna robaa-para namea ia.
5 Goa pea pare aa medame Gote-na agaa waru pagoa kuralia-daare nipumi Gote madaa pedopua raaname waru omea. Gore niaame Gote epe-rupa adola pula pema yaalore gupa pula pema:

6 Ni Gote raapu piruaayo
tema-daare gore Yesu Krais-
me pamisade-rupare niaame
page go-rupa pamuamina.

Aa medame nipuna ame
madaa pedo pu raaname
omalia-daare gore nipu epe
paa-para pora pamualia

7 Gore nina epe adami
aanu neme go agaa mana
nimi madaa talore go agaa
pena kagaa agaa mana-daa
natoa. Dia, nimimi aba ripia
Krais raapu pirua go agaa
mana pagesimide.

8 Goa pea pare abia go
agaa manare neme nimi-
para kagaa mana page lalo.
Goa pea pare go agaana re-
re Krais-me makuaasa-rupa
nimina kone-para page waru
makuaaeme. Goa puare go
kagaa agaa maname ribaa
dia yaa-mama puare ora paa
pi yapi aba malapaaya.

9 Goa pea pare aa medame
ni epe paa-para pora pa-
mualo tea pare nipumi
nipuna ame-para wae kone
salia. Ora go piane aare nipu
ribaane-para pa piruaaya.

10 Goa pea pare aa
medame nipuna amenu
madaa pedo pu raaname
omoa pamualiare go aare
Gote-na epe paa-para pa-
muaaya. Goa pua nipu onaa
medaloma-para pupitagi
nape kone nipuna robaa-
para meda naia.

11 Goa pea pare aa
medame nipuna ame madaa
wae kone salia-daare nipu
ora ribaane-para pa pa-
muaaya. Nipu ribaane-para
pora pamea rabu ribaame
nipuna ini maoyaaya-pulu
nipumi epe pora asapea.

12 Nimi nina nogo naak-
inuri Gote-me nimina wae
yaenu Krais-na bimi mea
rubaasa. Goa pisa-pulu
neme go pepare nimi piri-
para tua repaato.

13 Nimi nina aapanuri nim-
imi aba ripia pirisade aa
Yesu ademe. Goa pea-ga
neme go pepare nimimi pa-
galiminalo lalo.

Nimi nina ogege aa-
nuri nimimi Satan aba
rabuaniaaeme-pulu neme go
pepare nimi madaa repaato.

14 Gore nimi nogo naakinu
nimimi Aapana kone waru
ademe-pulu neme go agaare
nimimi pagaliminalo tua
repaato.

Nimi nina aapanu nim-
imi aba ripia pirisade aare
ademe-pulu nimi go agaa pa-
galiminalo tua repaato.

Nimi aa ogegeanuri puri
waru imi-pulu Gote-na
agaare nimina robaa-para
ia. Goa puare nimimi Satan
page aba rabuaniaaeme-
pulu neme go agaa nimi-para
repaato.

Niaa go su amaa i yae
madaa pedo pu raaname nao-
mamina

15 Nimi go su amaa piri
onaanuna kone-para go su
amaa i yaenu-para pedo
pu raaname naomalepape.
Gore nimimi go su amaa
yaenu madaa pedo pu
raaname omalimiri nimina
robaa-parare aapa madaa

pedo pu raaname omape kone naia.
16 Gore go su amaa kone rayore Aapame namea isa. Goa pea-ga robaa-para i pupitagi nolalo kone-para onaanumi oyae adoa epame omemede kone-para onaanumi su amaa i pedo pape yae-para go rayore ora su amaa i kone ya-pulu Aapame go kone-daa namea ia.
17 Gore go su yaa lapo page onaanumi su amaa pulalo pemeae page ora dia yalia. Goa pea pare onaa rayome Gote-na kone mogealimi-daare nimu oro yaalo kagaa piralimi.

Krais-na iaanuri aba epa opapasimi

18 Nina nogo naakinuya, abia su yaa lapo dia talo pia-pulu di rudu yala. Abadere nimimi Yesuna iaa epalia remaa aba pagesimide. Goa pua abiare Yesuna iaanu rayo aba apo epamede-pulu niaame su yaa lapo dia yape di rudu yala-ga niminaamina.
19 Go iaanuri niaana ruru ora napirisimi-pulu nimumi niaa gimiside. Gore niaana ruru raapu pirita pisima yaalore niaa aba nagimola pisimi. Goa pea pare niaana ruru gimisimi-pulu go onaanu ora nimu niaana ruru napimi.
20 Goa pea pare nimi rayo madaare Krais-me Holi Spirit aba waru mea gisa-pulu nimi rayomere go agaa waru niminaaeme.
21 Goa pua nimimiri agaa napagola pisimi yaalore neme go pepa natua repaata pisu. Pare nimimi ora agaa waru pagesimi-pulu neme go pepa tua repaasu. Goa pua niaame agaa tema rabu yaa agaa natema-daa niminaaeme.
22 Gore yaa agaa ne aare aapi ya? Go aamere Yesuri ora Gote-na Mea Otae Aa Krais-daa dia tea-daare go aare nipu yaa agaa ne aa yaade. Go aare nipumi aapa-para Si lapo rata masaa ri-laawa Krais-para ora iaa ma-aulaaya.
23 Goa pua Si Yesu masaa rilaaya rabu aapa page masaa rilaaya. Goa pea pare Si Yesu madaa kone rulalia-daare Aapa madaa page kone rulalia.

Holi Spirit-mi niaare ora agaa mogeaaya

24 Goa pea-ga nimimi epe agaa aba ripia go pagesimide-rupare nimina robaa-para saapiralepape. Goa palimiri aapa-para Si lapo raapu oro yaalo epe-rupa piralimina.
25 Go madaare Krais-me abade niaa oro yaalo kagaa pirape kone gialua lo pogatu pirape agaa lagisa.
26 Gore neme go agaare nimi makiratalalo peme aanuna peme-aenu madaa pepa tua repaato.
27 Goa pea pare abade Krais-me nipuna Holi Spirit-ri nimi waru mea gisa. Goa pua nipuna Holi Spirit nim-ina robaa-para rulatabea

rabu pa aa medame nimi agaa mada namogealia. Diaga Holi Spirit-mi nimi oyae rayore waru mogeaaya. Goa pua go Holi Spirit-mi yaa agaa nata-pulu ora agaa mogeaaya. Goa pea-ga nimimi Holi Spirit-na agaa kurua nipu raapu waru piralepape.

28 Gore nina nogo naakinu nimi Krais raapu waru piralepape. Goa palimiri orope nipu penaame su amaa epalia di raburi niaana robaa-para puri waru mapalaawa nipuna ini agaa madaa yala napolamina.

29 Gore nimimi Krais ora redepo ne aa piruaayadaa niminaaeme. Goa pua onaa rayore epe kone sua kogono peme rabu Gotena nogo naakinu pimi-daa niminaaema.

3

Abiare niaa Gote-na si wanenu pima

1 Gore Gote-me niaa onaanu-para pedo pu raaname waru omea-ga adamina. Nipumi pedopua raaname omape kone adaapu ia-pulu nipumi niaaparare nipuna si wanenu tea. Gore goa tea-daare niaare Gote-na si wanenu pima. Goa pea pare su amaa piri onaanumi Gote-daa naademe. Goa pua nimumi niaa Gote-na si wanenu pima page na-ademe.

2 Gore niaana epe adami onaanuri abiare niaa Gotena ruru onaanu pima. Gupa pima pare oropere niaa piralima-rupare abia penaame nawata. Goa pea pare niaame aba gupa niminaaema: Orope Yesu Krais penaame epape di rabu niaame nipu waru adalima. Go rabu nipu-rupa epalima.

3 Goa pua onaa rayome nipu epenalo kone rulaawa ado pimiri nimuna pu robaapara epe kone inaloa surubeme. Goa puare nimuna epe-rupa pirape konere Krais-mi ia-rupa imi.

4 Onaa medalomame waea pua Gote-na rekena agaa page rasitimi. Gore wae yae pape konena re-re rekena agaa rasini kone madaa ia.

5 Gore nimimi gupa niminaaeme: Krais abade su amaa ipisare nipumi wae yaenu mea rubulalo ipisa. Goa pisa pare abia page nipu madaa wae yaenu meda naia.

6 Goa pea-ga onaa rayo Krais raapu piruaemere go onaanumi pupitagi gimoa piruaeme. Goa pea pare onaa rayo pupitagi no piruaemere nimumi abade Krais na-adoa nipu naniminaaeme.

7 Gore nina nogo naakinu, aa medalomame nimi makiralimi-ga waru adalepape. Dia-ga epe kogono pi aare nipu ora redepo ne aa pia. Goa pua nipumi Krais-na redepo ne kone mogea nipumi pea.

8 Ora aba ripiare Satan-me waea paa-mama pua abia page aa medame waea peare nipu Seten-na ruru-para

piruaaya. Gore Gote-na Si su amaa ipisare nipumi Satan-na kogono madia yatalo ipisa.

9 Gore aa meda Gote-na si pirua Gote-na kone mua piruali-daare nipumi kone wae rayo gimoa epe-rupa piruaaya. Goa pua Gote go aa nipuna aapa pia-pulu waea mada napu piralia.

10 Gore niaame aapi ora Gote-na si yapae lo aapi Satan-na rurunu yapae lo adolalo palima-daare niaame gupa adamina: Onaa rayome epe kone nasua epe kogono napalimi-daare gore Gote-na ruru napiruaeme. Go page onaa medame nimuna ame madaa pedo pu raaname naomalimi-daare nimu page Gote-na nogo naakinu-rupa napiruaeme.

Niaana ame baaninu pedo pu raaname omamina

11 Gore ora aba ripia nimimi agaa gupa pagesimide: Niaame niaana ame baani yagonu pedo pu raaname omamina.

12 Niaamere Kein-me pisa yadea napamina. Gore nipuri Satan-na ruru pirisa-pulu nipuna ame tu maomasa. Gore nipuna amere akeane tu maomasa ya? Go aa nipuna kogonore o sa pare nipuna amena kone ora epesa-daa nipumi ame udipa kone sua tu maomasa.

13 Gore ame baaninu-ya, iaa onaanumi nimi madaa ratu yawo piruaeme. Goa pea pare nimimi go kone madaa napogolasatepape.

14 Niaame niaana amenu madaa pedo pu raaname omemare abana omape kone gimoa Gote-na kagaa kone mua nipu raapu pimadaa niminaaema. Gore aa meda nipumi pedo pu raana omape kone nasalia-daare nipu wae omape kone pa saapia.

15 Onaanumi nimuna ame baaninu-para ratu yawape kone salimi-daare ame baaninu tu maomape kone imi. Goa pua onaa tu maomaaya aare gore nipu oro yaalo pirape kone na-agaa nanimi-naaya.

16 Yesumiri niaa madaa epa omesa-pulu abiare niaame pedo pu raana omape kone mada niminaaema. Goa pea-ga niaame page niaana ame baaninu madaa pedo pu raaname omalima-daare nimu madaa omamina.

17 Goa pea pare aa medame amope pirua nipumi aa meda oyae nasaapirina adalia. Adalia pare nipuna pu robaa-para raba meape kone nasalia-daare go aare nipuna robaa-para Gote madaa pedo pu raaname naomea.

18 Gore nina naaki nogonu niaana ame baaninu-para pedo pu raaname omemare pa kone agaame agu raana naomamina. Dia-ga niaame nimu-para pedo pu odome waru omoa nimu-para ora epea pamina.

Kone waru rulae onaanumiri Gote-na ini agaa madaa paalame naomeme

19 Gore Gote-na agaa pagoa
nipuna pora kurua ratema-
daare niaame ake lamina
ya? Gore niaana robaa-para
ora redepo tea rabu Gote-na
ini agaana puri paloa mada
rekamina.

20 Goa pua niaana robaa-
para i koneme niaa kedaa
geare niaame gupa nimi-
naaema: Gote nipumi oyae
rayo ado kiritea-pulu nipumi
robaa-para kone adokaru
mealia.

21 Goa pea-ga nina epe
adami aanu niaana pu
robaa-para i koneme niaa
kedaa nagialia-daare niaame
Gote-na ini agaa madaa
robaa-para puri mapalaawa
epe-rupa piramina.

22 Niaame Gote-na agaa
mana pagoa nipu pedo
pinalo kogono pema-pulu
nipu-para beten lamina.
Goa pua agaa mealima yae
nipumi ora gialia.

23 Goa pua nipumi agaa
mana gupa laguaaya: Nim-
imi nina Si Yesu Krais-na bi
madaa kone rulaawa ame
baaninu-para onaa radonu-
para page pedo pu raaname
omalepape ta. Go agaa
manare Krais-me niaa rayo
padane-rupa lagisa.

24 Goa pua onaa rayome
Gote-na agaa mana pagoa
mogealimi-daare nimu Gote
raapu piruaeme. Goa puare
Gote nimu raapu page piru-
aaya. Go page Gote-me niaa
Holi Spirit guaaya-pulu ni-
aame Gote niaa raapu pia-
daa madaa niminaaema.

4

Gote-na Holi Spirit-para wae remo Satan lapo

1 Gore nina epe adami
onaanu-ya Gote madaa
makirae agaa ne aa adaapu
go su amaa epa pimi. Goa
pea-ga aa rayome nina
robaa-para Holi Spirit pia
temere go agaa madaa kone
narulaatepape. Pare nimimi
nimuna robaa-para Holi
Spirit pia palo adolalore
nimuna agaa pagoa go
agaana re waru adalepape.
Goa pua Gote-me nimu Holi
Spirit kasa palo nakasa palo
adamina.

2 Gore ora Gote-na Holi
Spirit-mi go agaa laketa pea
yaalore gupa adalimina: Aa
rayome Yesu Krais su amaa
madisa rabu aa nona piane
ausa teme-daare go aanuri
nimuna robaa-para Gote-na
Holi Spirit pia.

3 Goa pea pare aa rayome
Yesu su amaa aa nona piane
pirisalo nateme-daare go
aanu nimuna robaa-para
Holi Spirit napia. Yesu
madaa makirae agaa teme-
pulu nimuna robaa-parare
wae remo Satan pia. Gore
abade go piane aa epalialo
remaa pagesimidere abiare
go su amaa aba epa pia.

4 Gore nina naaki nogonu
nimiri Gote-na si wanenu
pirua makirae aanuna agaa
napageme. Gore nimina
robaa-para pia Holi Spirit-na
purimi apo rarane piri onaa-
nuna remonu aba rabuani-
aaya.

5 Go onaanuri abana su amaa i yaenu madaa agaa teme. Gore go su amaa piri onaanumi page rarane piri onaanumi page nimuna agaa waru pageme.

6 Goa peme pare niaa Gote-na ruru piruaema. Gore onaa rayome Gote makuaaeme rabu nimumi niaana agaa mada pageme. Goa pea pare onaa rayome Gote na-makuaaeme rabu nimumi niaana agaa na-pageme. goa pua niaame onaanuna kone ado rumaat-alore nimumi niaana agaa pageme palo dia yapalo adamina. Goa pua niaame Holi Spirit-na ora agaa-para wae remo Satan-na yaa agaa-para go lapo madaa adoa waru rumaamina.

Aa medame Gote raana omaliare pa onaa page raana omalia

7 Gore nina adami onaanu niaame ame baaninu pedo pu raana omamina. Go konere Gote-me guaaya. Goa pua onaa medame go kone salimi-daare nipu Gote-na si wane pirua Gote waru adea.

8 Gote nipu ora pedo pu raana omape konena re ya-pulu onaa rayome onaanu madaa pedo pu raaname naomalimi-daare go onaa Gote-na ruru napiralimi.

9 Gore Gote nipuna naaki ora padane-ma pirisa pare nipumi go naaki go su amaa mea rapaasa. Goa pua niaame nipu madaa kone rulaawa oro yaalo kagaa pirape kone mulalo pema. Gore Gote-me goa pisa-pulu Gote-me niaa nipuna pedo pu raana omape kone mea waasa.

10 Gore pedo pu raana omape konena re-re ni-aame Gote madaa pedo pu raaname aba naomesima. Ora dia, Gote-me niaa madaa aba pedo pu raana omoa nipuna Si go su amaa mea rapaasare niaana wae yaenu mea rubenalo pisa. Go konere ora pedo pu raana omape konena re yaade.

11 Gore adami onaanu Gote-me go kone niaa gisa-ga niaame page niaana ame baaninu madaa go kone waru samina.

12 Gore abade go su amaa piri aa medame nipuna inimi Gote-na ini agaa na-adesa. Dia, pare niaame niaana ame baaninu-para pedo pu raaname omalima-daare Gote niaa raapu pirua nipuna pedo pu raana omape konere niaana robaa-para waru rulatabea.

13 Nipumi abade nipuna Holi Spirit niaa gisa. Goa pisa-pulu gupa niminaaema: Niaare nipu raapu padane-para pima. Goa pua nipu page niaana robaa-para pia.

14 Gore Aapame nipuna Si Yesu mea rapasare gore niaa su amaa onaa rayo raba mi-nalo ipisa. Gore niaame go kone aba pago adema-pulu go remaa temade.

15 Gore onaa rayome Yesuri ora Gote-na Si teme-daare nimuri Gote raapu padane-para pirina Gote page go onaanuna robaa-para pia.

16 Goa puare Gote-me niaa madaa pedo pu raaname omea-ga niaame go madaa kone rulamina. Goa pua onaanumi Gote madaa raana omoa nipu raapu piralimi-daare Gote-me nimu raapu page piruaaya.

17 Gore Gote-na pedo pu raana omape koneme niaa waru aurubea-pulu niaa go su amaa piruare Yesu-rupa piralima. Goa pea-pulu adaa koso lape di raburi niaame paalame naomalima.

18 Onaa rayome pedo pu raaname omalima-daare wae yoto madaa paalame naomamina. Dia-ga go yago raana ome kone rulataboa-pulu go konemere paalame omape kone rasu rubalia. Goa pua onaa rayome wae yae madaa wae yoto mealua kone salimi-daare nimumi paalame omeme. Goa pea pare onaa rayome paala omalimi-daare nimuna robaa-parare pedo pu raana omape kone narulatabea.

19 Gote-me niaa madaa pedo pu raaname omesa-pulu niaame go kone mada abutema.

20 Goa pea pare aa medame lalo: Neme Gote madaa pedo pu raaname ome. Nipumi gupa tea pare nipuna ame madaa ratu yawape kone suaaya. Gore go aa nipure yaa agaa ne aa pia. Gore go aare nipuna su amaa piri ame adoa nipu mada pedo pu raaname naomea. Goa pea rabu go aamere Gote na-adea-pulu nipumi Gote madaa pedo pu raana omape pora mada na-adalia.

21 Go madaare Krais-me niaa agaa mana gupa lagisa: Aa medame Gote madaa pedo pu raaname omaliadaare nipuna ame madaa page go kone salia.

5

Kone rulae onaanumiri go su amaa ia yae rayo rabuaniaaeme

1 Onaa rayome Yesuri ora Krais Mesaia pirua go su amaa ipisa-daa kone rulalimiri nimu Gote-na si wanenu pimi. Goa pua onaa rayome nimuna aapa madaa pedo pu raaname omalimiri gore nipuna si wanenu-para page go kone salimi.

2 Go page niaame Gote madaa pedo pu raaname omoa nipuna agaa mana waru pagalima-daare gore niaame Gote-na si wanenu-para page pedo pu raaname omamina.

3 Gore niaame Gote-na agaa mana waru pago ratalima-daare niaame Gote madaa pedo pu raaname omape kone mea waatema. Gore nipuna agaa mana kalai pua napagape ya-pulu niaame waru pagamina.

4 Gore Gote-na agaa mana kedaa napea-pulu Gote-na si wane rayome su amaa piri onaanuna wae kone mada rabuaniaaeme. Niaame kone rulaema rabu go koneme go su amaa wae kone rayo mea rabuaniaaya.

5 Gore onaa rayome go su amaa konenu rabuaniaatalo palimi-daare nimumi Yesu

ora Gote-na Si pia kone rulamina. Goa pua nimumi su amaa piri onaanuna wae kone mada rabuaniaalimi.

Got-me nipuna Si madaa agaa epe-rupa laguaaya

6 Yesu Krais-re nipu su amaa ipisa. Nipu ipisa rabu nipuna baptais-para nipuna yaapi-para koyatalo ipisa. Go rabu nipumi ipa agu raapo namea ipisa. Dia, yapare nipumi ipa mea ipisa rabu nipumi nipuna yaapi page mea ipisa. Holi Spirit-ri ora agaana re ya-pulu Holi Spirit-mi go agaa niaa laguaaya.

7 Goa pea-ga niaa ipa repo yaeme agaa lageme.

8 Go yae repo gupa: Holi Spirit-para ipa-para nipuna yapi-para go repome nipu madaa niaa-para agaa mea lageme-pulu ora padane agaa teme.

9 Gore adasae aanumi temede agaare niaame go agaa madaa kone rulaema. Goa pea pare Gote-me nipuna agaa laguaaya rabu ora puri paloa aanuna agaa rabuaniaaya. Gupa lagiape agaare aba Gote-me nipuna Si Yesu madaa agaa laguaaya.

10 Onaa rayome Gote-na Si madaa kone rulaemere nimumi Gote-me lakene agaa robaa-para mea suaeme. Goa pea pare ona rayome Gote madaa kone narulalimiri nimumi Gote-na si madaa lakene agaa madaa kone narulaeme. Goa pua nimumi Gote-re yaa agaa ne aa-rupa mapiraaeme.

11 Gore ora agaa Gote-me niaa laguaayare gupa pagamina: Gote-me abade niaa oro yaalo pirape kone gisa. Gupa pisa-ga oro yaalo kagaa pirape konena re-re niaa nipuna Si Yesu raapu pirua muaema.

12 Onaa rayome Gote-na Si madaa kone rulaawa pogatua pitimi-daare nimumi go oro yaalo kagaa pirape kone muaeme. Goa pea pare onaa rayome Gote-na Si madaa kone narulaawa nipu raapu napiruaemere nimu oro yaalo nipu raapu napiralimi.

Niaame oro yaalo epe-rupa pirape kone niminaamina

13 Neme go pepa nimimi adaliminalo repaatore nimimi oro yaalo Gote raapu pirua niminaaminalo repaato. Nimimi Gote-na Si Yesuna bi madaa kone rulaeme-pulu oro yaalo kagaa pirapena re adaliminalo repaato.

14 Gore niaame Gote-na kone mua nipu-para oyae meda agaa mulalo pema. Go raburi nipumi niaana beten pagoa adalia? Gore nipuna kone muaema rabu niaame Gote-na ini agaa madaa puri paloa rekamina.

15 Gore niaame nipu-para beten tema rabu nipumi pagalia. Gore niaame beten loa niaame nipu-para niaa oyae meda ginalo agaa mealima

rabu go yae page gialia-daa niminaaema.
16 Gore nimimi aa meda waea meda palaina adalimi-daare Gote-me go aa oro yaalo kagaa pirape kone kana beten tapape. Gore ame baaninu pupitagi neme rabu nimimi Gote-me mea rubenalo beten tapape. Goa pea pare beten talore Gote-me go wae yaenu mada mea rubape yalia-daare go madaa beten tapape lalo. Goa pea pare waea medare Gote-me mada namea rubape yalia-daare go madaa Gote yaaloa beten natapape.
17 Gore pupitagi nape kone rayore ora wae yae yapare wae yae medalomare Gote-me mada raakepe rubalia.
18 Niaame gupa adema: Gore onaa rayore Gote-na si wanenu pimiri nimumi waea pape kone naimi. Dia-ga Gote-me nipuna si waenu surubea rabu wae Satan-me nimu madaa namabebolalia.
19 Niaare Gote-na si wane pima kone aba niaame nim-inaaema. Go page Satan-re go su amaa piri onaa rayo surubea-daa niaame nimi-naaema.
20 Gore Gote-na Siri niaa kagaa mapiraape kone gula ipisa-daa niminaaema. Goa pisa-pulu niaame ora Gote padane pia-daa kone waru rulaema. Niaare ora Gote padane raapu pima. Goa pua nipuna Si Yesu Krais raapu page piruaema. Gore nipu ora Gote ya-pulu oro yaalo epe-rupa mapiraape konena re piruaaya.
21 Gore nina nogo naakinu nimiri go su amaa makirae gote ora gimalepape.

Jon Laapo Ripia Agaa

Lotu adana aa mudu meda Jon-me go pepa tisa. Onaa adaapumiri lotu ada padane-para piri onaanu piri tu rapaasana kone imi. Nimumi yago raaname omoa yaa agaa ne aanu waru adoa aina kone isa. Go aanuri Gote-na agaa mabebolae aanu yaade.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1-3)
Pedo pu raana omape agaa (4-6)
Makirae tisaa aa-nu waru adalepape (7-11)
Pora po agaa (12-13)

Jon-me pepa rana laapopa tua rapaasa

1 Niri Gote-na ruru onaa-nuna aa mudu Jon-me go epe ona-para* nena nogo naakinu-para go agaa tua repaato. Gore nimi Esia su robo-para piri onaanuri neme nimi madaa pedo pu raaname waru omalo. Goa pea pare neme agu-daa dia. Onaa rayome ora agaa pageme rabu go onaanumi nimi madaa pedo pu raaname omeme.

2 Gore ora agaana re-re niaame niaana robaa-para mea samina. Goa pua oro yaalo page niaa madaa salia. 3 Gore aapa Gote-para nipuna Si Yesu Krais lapome nipuna raba meape kone-para odome omape kone-pare epe kuma pi kone-para niaa gea. Goa mealima rabu niaa ora agaa loa onaanu pedo pu raaname omamina.

Niaame pedopua raaname omape kone samina

4 Gore nena nogo naakinu medalomame ora agaa loa epe pora pameme-daa neme raaname waru ome. Go-rupa pamuapenare Aapame agaa mana niaa lagiaa.

5 Goa pua abia neme nimi epe onaa-para gupa lagialo: Niaa rayome pedo pu raaname omamina. Go agaare neme kagaa agaa mana nalagialo. Dia, ora aba ripiare nimimi go agaa mana pagesimi.

6 Gore pedo pu raana omape kone madaare ni-aame Gote-na agaa mana pagesimade-rupa go agaa waru pago pora pamuamina. Go aba ripia pagesimade agaa manare gupa: Nimi rayome pedo pu raaname omape kone mua piralepape.

Niaame Krais-na agaa waru saapiramina

7 Gore aa adaapumi niaa makiratalo su rayona pora pamu kiriteme. Goa pua nimumi Yesu Krais nipu abade su amaa aa nona piane naipirisa teme. Gore

* **1:1:** Go agaare ora ona-para na-sa. Dia, Esia su-para piri onaanu-para saa pi agaa lakesa. Gore Jon-me goa sa: Neme nimi raana omalo-rupare ora agaa ria makuaaeme onaame page nimi raana waru omenalo lakesa. Gore Esia su-para piri Krias-na ruru onaa-para sa.

aa medame goa teare go aa nipu ora yaa agaa ne aa pirua nipu Krais-na iaa pia.

8 Goa pea-ga nimimi oy-aenu mulalo kogono pemega nimimi nimina kone waru sua mo mealiminata yoto ora mealimina. Goa palimi rabu nimina yotonu page naetapalia pare rayo mada mealimi.

9 Goa pea pare aa medame Krais-na epe agaa mana waru napagoa nipu wae kone sua Krais-na kone raapu napitiare goa paliade aare Gote nipu raapu napiralia. Goa pea pare aa medame Krais-na agaa waru pago kuralia-daare go aare nipu aapa-para Si lapo nipu raapu pirualia.

10 Goa pea-ga aa meda nimi piri-para epa agaa aba pagesimide namea epaliare gore nimimi nipu nimina ada-para nalamua pulupape. Go page nimimi nipu-para epe-rupa pirape lo agaa natapape.

11 Gore aa medame go piane aa-para epe-rupa pirape tea-daare gore nipuna pea wae kogono raba mulalo ta.

Agaa medaloma

12 Neme nimimi adaliminalo agaa adaapu pepa mada tua repaano waape pina-ga neme nimi adola epaluade raburi agaa waru lagialua. Goa pua niaame raaname waru omoa padane-para pirua agaa lamina.

13 Gore nena epe baanina nogo naakinumi ne-para epe-rupa pirape lo agaa repaateme.

Jon Repo Ripia Agaa

Lotu adana mudu aa medame go agaa tua aa mudu meda Gaius-para tu rapaasa. Nipumi Gaius-na bi minasaasa. Gore akepeadaa ya? Nipumi pa Kristen onaanu raba mulalo pisa. Goa pua nipumi Gaius-para aa meda Diotrefes padane waru surubape sa.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1-4)
Gaius-ri kogono waru pisa (5-8)
Diotrefes-re kogono waerupa pisa (9-10)
Demitrius-ri kogono eperupa pisa (11-12)
Pora poae agaa (13-14)

Jon-me pepa repopa tua rapaasa

1 Niri Gote-na ruru surube aa Jon-me go pepare ne nina epe adami aa Gaius piri-para tua repaato. Neme ne ora pedo pu raaname omalo.

2 Nere ora nina adami aa ya-pulu neme nena oyae rayo epe-rupa ainalo Gote-para beten laayo. Goa pua nena kone epe-rupa sua nena yogane page epe-rupa surubenalo Gote yaaloa beten laayo.

3 Abade nina amenu medaloma ni piri-para ipuare nimumi ne ora epe agaa madaa kone rulaaye simi. Ni agaa gupa epa lagisimi rabu neme nimu ora raaname waru omesu. Goa pea pare neme oro yaalo kone rulae yae madaa pora pame-daa neme makuaayo.

4 Gore nina nogo naakinumi epe agaa waru pagoa rateme-daa neme remaa pagoa raaname ora waru ome. Go madaare neme raaname ora waru ome. Go epe raaname omape konere wala yadame page mada narabuaniaalia.

Gaius-mi epe kogono pisa

5 Gore nina epe adami aamere ame baaninu raba mulalo kogono ora waru pea. Goa pe rabu ni pora kimisu amenu page go-rupa epe kone sua nimi raba mete.

6 Go raba miside ame baani medalomame nena pedo pu raana omape kone madaa go-para piri Yesuna ruru onaanu lakelame. Goa puare neme nimu raba mua epe pora mea walaminalo pe-ga epe-rupa pamualepape.

7 Nimu go amenuri Kraisna kogono pulalo pora pamuaeme rabu nimumi kone narulae onaanu raba meape yae namisimi.

8 Goa pea-ga niaa Kraisna onaanumi go aanu raba meamina. Gore nimumi ora agaa madaa kone mua kogono peme rabu niaame nimu raapu padane-para Gote-na agaa ora pia mada kogono pamina.

Diotrefes-me wae kone isa

9 Neme Gote-na ruru onaanu re-para rudu pepa meda aba tua otaasude. Goa pisu pare Diotrefes nipu nimuna aa mudu piritalo

pisa-pulu nipumi nina agaa napagesa.
10 Goa pea-pulu ni nimi piri-para epalua rabu neme go nipuna pisade yae rayo madaa lapedepealua. Gore nipumi niaa madaa agaa wae rado rado loa yaa agaa pamu sa-pulu goa nimi lagialua. Gore nipumi goa agu-daa napea pare nipumi niaana amenu nipuna ada-para nalamua pea. Go page onaa medalomame go ame baaninu nimuna ada-para lamua polalo peme rabu nipumi dia loa nimu mo Gote-na ruru onaanu pane ratu tala pea.

Demitrius-miri ora epe kone isa

11 Gore nina ora epe adami aa nemere go wae kone namogeape. Dia, neme epe pora pamuape-rupa mogeape. Onaa rayome epe kogono pemere gore nimu ora Gote-na ruru pirua peme. Goa pea pare onaa rayome wae kogono pemere gore nimumi abade Gote na-adoa pisimi.
12 Onaa rayomere Demitrius-na* pia madaa agaa epe-rupa laeme. Goa pua Gote-na ora agaame page mo aame epea pealo lapaaya. Gore neme page nipuna epe kogono madaa agaa laayo. Goa pua neme makuaaye, neme ora agaa to.

Agaa medaloma

13 Gore neme ne agaa adaapu lagulalo pi pare neme go agaare pepa madaa mada natalua.
14 Dia yapare neme ne orope ogesi-daa pirua epa adalua kone salo. Go raburi saa agaa lapana.
15 Nena pu robaa-para epe kuma pi kone meaina. Gore nena adami aanumi ne-para epe-rupa pirape agaa lo repaatema. Neme page nina adami onaa rayo-para epe-rupa piralepape lo agaa repaato.

* **1:12:** Demitrius-ri Krais-na aa mudu pirisa. Jon-me nipuna bi rado yapare pepa tu paboare nipuna bi Demitrius maasa.

Jud
Ripia Agaa

Go pepana agaare 2 Pita madaa ia-rupa padane agaa nona pea. Epe agaana iaanuna agaa napagalepape lo Gote-na onaanu laketalo tisa. Goa pua gupa ta: Gote-me niaa go padane piane kone rulae yae gisa. Niaa nipuna onaanu gisa-pulu aa medame mana kone sua go agaa mada na-alopalia (ves 3).

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1-2)
Epe pora pamua makirae tisaa-nu gimamina (3-16)
Gote madaa kone rulae yae nagimalepape (17-23)
Epe-rupa piralepape agaa (24-25)

Jud-mi pepa tua rapaasa

1 Ni Jud-ri Yesu Krais-na kogono aa pi pare niri Jems-na ame page yaade. Neme go pepa Gote-na onaa nimi piri-para epenalalo. Nimiri aapa Gote-na pedo pu raana omape kone nimi raapu ina goa pua Yesu Krais-me nimi waru surubena.

2 Gore Gote-me nimi odome omape kone-para epe kuma pi agaa-para pedo pu raana omape kone-para go rayo gina loa nimina robaa-para rulatabenaloa gome pua kuma mapaina.

Epe agaana iaanu page pimi
(2Pit 2.1-18)

3 Gore nina epe adami ame baaninu neme Gote nipu raapu oro yaalo epe-rupa piruape kone madaa tua repaato. Go konere niaa nimi raapu meda-para pima. Go agaa tulalo pe rabu neme agaa ora puri paloa repaayo pare pea. Go agaare Gote-me nipuna onaanu gisade kone rulape yae ora waru surubalepape lo agaa repaato.

4 Gore kone narulae onaa medalomare niaana riki-raana lotu ada-para kudiri pu epa pimi. Goa pua nimumi Gote masaa rilaawa gimeme-pulu nimumi Gote-na epe raba meape agaa page perekea nimumi pa agaa rado mogeteme. Goa pua nimumi wae oyae rado rado waritalo peme rabu nimuna wae yae namakuaaeme. Goa pua nimumi nimuna Aa Mudumi Yesu Krais masaa rilaeme. Ora agaa i buk madaa go aanu madaa agaa tu isa. Nimiri Gote-na koso madaa ipua wae yoto mealimina tu isa.

5 Gore nimimi aba pageme pare nimina kone wala marekaliminalo apo lagialo. Aa Mudumi Israel onaa nimu raba mulalo lamua pisa. Goa pisa pare Gote nipu kone narulasimi onaare nipumi rayo tu maomasa.

6 Go agaa page kone-para sua waru pagalepape. Abadere ensel-nu page nimuna epe surube kogono

gimoa epe-rupa napirisimi. Goa pua nimuna su adanu gimisimi. Goa pisimi-pulu Gote-me nimu sen-me adia oro yaalo pirape ribaane-para mea rapaasa. Goa pua nimu Gote-na adaa koso tea rabu nimu wae yoto waru minalo ribaane naaku-para mapiraaya.

7 Go agaa waru pagalepa. Abadere onaanu mo Sodom Gomora su lapona pirisimi onaanumi page ensel-numi pisimi-rupa waea pirisimi. Goa puare nimumi ona paake rume kone suare pa onaa medaloma raapu page wae kone rado rado sua pisimi. Goa pisimi-pulu Gote-me nimuna go kogono abutalore nimu repena sulaa-para oro yaalo pirualimi.

Goa pua abia niaa go onaanumi onanuna go pisimide waea makuaawa naratamina.

8 Go page mo abia pimi onaa nimuna wae upaa rado rado pua wae kone rado rado muaeme. Goa peme rabu nimimi wae pugu pi kone sua nimuna yogane maoyaeme. Goa puare nimimi Gote-na surube kogono masaa rilaeme. Goa puare nimumi so yaa-para piri epe ensel-nupara page ero agaa teme.

9 Go wae kone madaare aba ripia surube ensel Maikel-mere Satan raapu yada pisipi. Goa pua nipu laapome Moses-na ome rore aapimi ora mealia yapae loa agaa adaapu loa yada pisipi rabu mo ensel Maikel nipumi aakone nasua nipumi mo Satan-para wae ero agaa meda nasa. Dia, pare nipumi gupa sa: Aa Mudu nipumi ne-para ape loa wae yae gialia sa.

10 Goa pea pare mo yaa agaa teme aanumi oyae waru na-ado kiritua oyae madaa wae ero agaa pa teme. Goa puare nimuna konere mo kira menana wae kone nona piane meme. Goa pua go konemere nimu ora wae-rupa mapiraalia-pulu oyalimi.

11 Gore abade kone narulae aa Kein-me pora pamisade-rupa nimumi go pora mogeatalo peme. Goa peme-pulu nimumi ora wae yoto adaape mealimi. Nimimi mone mulalore mo yaa agaa ne aa Balam-na pora mogea Gote-na pora gimoa wae pupitagi neme. Goa pua nimimi abade pirisade aa mudu Kora-na pora page mogeteme. Apo aa Kora-me Moses-na agaa gimisa-rupare nimumi Gote masaa rilaawa pora pamuaeme.

12 Goa peme rabu nimi ame baaninu raapu kirita piruare kone padane-para sua Aa Mudu-na eta nalimi rabu mo aanumi page nimina eta mao yaapena epa kiritaeme. Goa pua nimuri nimi raapu eta padane-para noa nimu surubape kone namua paalame naomeme. Gore maapu kaapu ta rabu yai epea-daa raaname omema. Goa pea pare po ripumi

kobere moaenu mone ria pua one wala ria epala peare yai naepa. Go rabu niaana pu robaa o ta. Go-rupa madaare mogo aanume ora epe agaa laketema teme pare nimuna yogane suruboa yaa agaa teme.

13 Gore nimumi yala pi kone padane sua peme. Nimuna pupitagi ne konere ipa moropealade rabu raku supi madu salade-rupa pa oyaeyae mada kone suaeme. Goa pua so uba kedonu pora narati popea-rupa wae kone suaeme. Go kone imi-pulu Gote-me go onaanu nimuna pirape suri ora ribaa runane pirinaloa wariasa. Goa pua nimu go-para oro yaalo pirinalo warisaaya lo lakesa.

Nimu wae yoto mealimi

14 Aba ripiare Adam nipu piruare epa-mama ipuare Enok nipu Adam-na ruru 7-pelana pua pirisa. Gore Enok-me Gote-na agaare kone narulae iaanu gupa lakesa: Aa Mudu nipu epe ensel paapu paapu adaapu raapu epalia.

15 Goa pua nipumi koso pagoa laape onaa rayo wae yoto katalo palia. Goa pua onaa rayome nipuna agaa napagoa nimuna pupitagi no aaeme-pulu nipumi nimu go wae su ribaane-para mapiraalia. Goa pua onaanumi wae-rupa pirua Gote ora wae ero agaa loaaeme-pulu nipumi nimu wae yoto katea. Go agaare Enok-me lakesa.

16 Go yaa agaa ne iaanumiri ora yaalo ratu yawoa wae yae adaapu pua onaanu rado-para page go nimuna piae moyaaeme. Goa pua go aanumi mo agaa ratua nimuna wae kone mogeteme. Nimumi nimuna bi minasaatalo peme. Go page aa medalomana oyae paake nolalo peme page omape aanu agu peme.

Nimimi puri waru paloa kone rulaatepape

17 Goa pea-ga nina adami aanuri nimimi kone waru su piralepape. Abade Gote-na aposel kogono aanumi agaa lagisimide agaa nakone rugulatepape.

18 Gore nimumi nimi gupa lagisimi: Orope epaliade yapi di raburi aa medalomamere Gote-na i agaa madaa giri laalimi. Goa pua nimumi Gote madaa masaa rilalimi rabu nimuna pu robaa-para wae kone pa pogatala piralimi simi.

19 Go aanumiri nimu kone nasua onaanu rugulala pua piruaeme. Goa peme rabu abana kone sua peme-pulu Holi Spirit nimu raapu napia.

20 Goa pea pare nimi ora nina adami aanuri nimina robaa-para puri mapalaawa epe kone rulae yae raapu piralepape. Goa puare nimimi beten teme rabu Holi Spirit-na puri madaa beten tapape.

21 Goa pua nimimi oro yaalo Gote-na pedo pu raana omape kone puri paloa saapiralepape. Goa pua oro yaalo niaana Aa Mudu

Yesu Krais ado piralepape. Goa pua Aa Mudumi odome omoa nipumi nimi oro yaalo kagaa piraama laama pope kone gialia-ga ado piralepape.

22 Goa pea pare aa medalomame kone laapo mealimidaare nimimi nimu odome waru omalepape.

23 Gore nimuri repena sulaa-para piri onaa piane pimi-ga nimimi nimu aipapulu raba mealepape. Goa puare nimimi onaa medaloma page paala waru omoa odome waru omalepape. Goa palimi rabu nimuna robaa-para i wae pupitagi nape konemere nimuna maarae mamina amulu paaya. Goa peaga raba mealimi rabu go mamina amulu pi nona piane yae ora gimoa paalame omalepape.

Gote-para ora pi lamina

24 Gote-me nimi ora eperupa surubea-pulu nimi wae yaena naaku-para nalopalimina. Goa puare nipumi nimi nipuna epe paana puri madaa marekaalia rabu nimimi wae yae nasaapiralimi. Goa pua nimi ora pedo pedo pua raana omoa piralimi-pulu nimi madaa waea nasalia.

25 Go Gote nipu padanema ora pia-pulu niaana Aa Mudu Yesu Krais-na kogono madaa niaa raba misa. Gore nipumi adaa bi mua niaana aa mudu pirua puri paloa surubape Aa Mudu pia. Gore nipuri abade go-rupa agu kagaa piraama laama ipisarupa abia page pa pia orope page go-rupa agu oro yaalo pa piralia. Go ora.

Kudiri Pi Agaa Lapaasa Ripia Agaa

Go buk-ri aa medalomame Kristen onaa-para wae yae pisimi-daa goa napipape agaa tisa. Gore ake pea-daa ya? Kristen onaame Yesu Krais-ri ora nimuna Aa Mudu yaade loa kone rulasimi. Go buk-miri Kristen onaana kone rulae yae puri mapalaalia. Goa pu kedaa adaame nimu narabuaniaalia.

Go buk-parare orope pape yaenuna saa agaa adaapu ia. Abia go yapina pimi Kristen-numiri go saa agaare makuaawa pimi. Pare baptais nami onaamere namakuaalimi. Go saa agaana re gupa: Yesu Krais-ri ora Aa Mudu pirua nipuna ki madaare Gote-me iaa rayo rabualia. Satan page rabualia. Yesumi nipuna kogono madia yaalia raburi Gote-me onaanu puri paboa pirua nimuna kone rulae yae-na mina repaae-mere epe yoto katea. Nimu Gote raapu piralimi. Goa pua nimu kedaa meda wala namealimi. Gore ake pea-daa ya? Gote-me oyae rayosi kagaa maopaalia.

Robonu gupa adamina:

Aba adape agaa (1.1-8)
Lotu kerepopu-para agaa mana sa (1.9–3.22)
Rogaa palae buk madaa agaa ria ia (4.1–7.17)
Bero kerepopu madaa ria agaa (8.1–11.19)
Wataa-para raa kira aune yae laapona agaa (12.1–13.18)
Oyae rado rado adesa (14.1-15.8)
Gote-na ratu yawe konere plet kerepopu madaa isa (16.1-21)
Gote-me yaa-para piri iaa rayo rabua sa (17.1–20.10)
Adaa koso teme rabu (20.11-15)
Kagaa su laapo warialia (21.1–22.5)
Pora poae agaa (22.6-21)

Jon-me so yaa-para pi yaenu adoa pepa madaa tisa

1 Go pepa madaare so yaa-para kudiri pu isa yae Yesu Krais-me penaame mea waasa. Go kone rayore Gote-me Yesu lakenaloa Yesumi nipuna aposel kogono aanu-para orope epaliade yae madaa agaa lakesa. Krais nipumi oyae rayo mea waasa rabu nipuna ensel-me ni nipuna kogono pi aa Jon piri-para mea rapaasa.

2 Ni Jon-re neme go yae rayo aba ado kiritisu-daa ora ia lo lagialo. Go pepare neme Gote-na lagi agaa-para Yesu Krais-me mea wane agaa-para lagialo.

3 Onaanumi go pepa dipia orope epape remaa pagoa go pepa madaa ti agaa pago kiritalimiri go onaa rayo ni-mumi raaname waru omal-imi. Gore Gote-me go oyae rayo mea waalape diri rudu yala-daa lagialo.

Jon-me agaa 7-pela ruru piri-para rapasa

4 Neme go pepa lotu ada ruru 7-pela nimi mo Esia su robo ru-nane pimi onaa nimimi pagoa niminaalo repaato. Gote abia page pirua ora abade page nipu pirua pare wala orope nipu epalia. Goa pea-ga nimimi nipuna epe raba meape kone-para epe kuma pi kone-para mealimina. Goa pua go epe kone popo 7-pela nipuna epe pirape siaa re-para pimi-ga nimumi page apo epe konenu meamonalo guaeme.

5 Goa pua Yesu Krais-re nipumi page apo epe konenu nimi guaaya. Nipuri oro yaalo epe redepo ne agaa lakene aa piruaaya. Nipu aba ripia matmat-para marekesa-pulu nipu go su amaa pimi aa mudu rayona Aa Mudu padane pia.

Nipumi niaa madaa pedo pu raaname omoa nipuna yaapimi niaana wae yaenu rayo mea raakepe rubisa.

6 Goa pua nipumi abade niaare nipu pirape di madaa nipuna miru irae ruru-rupa mapiraasa. Goa pua ora nipuna aapa Gote padanena kogono pamonalo mapi-raasa. Goa pea-ga Yesu Krais-re ora yaalo yaalo nipu epe paana puri-para nipuna pirape puri page mina. Go ora.

7 Adalepa. Nipu moae raapu ipula-daa onaa ray-ona inimi adalimi. Gore nipu abade nil-mi tisimide aanumi wala page adalimi. Goa pua su amaa piri onaa rayome nipu madaa aako rupitua wala re waru teme. Goa agaare ora ria yaade.

8 Gore ora puri pane Mudu Gote-me gupa sa: Ni padanere abade pirisu abia page pa pia orope page pa piralua sa. Go Gote padane abade pirua abia page pa pia orope page pa piralia.

Jon-me Krais adesa

9 Ni Jon-re nimina ame ria piruaayo. Ni Yesu raapu pirua nimina riaayo-ga ray-ome kedaa riamina. Goa pua niaa Gote-na yapi Di-na pirua niaa rayo padane-para pua kedaa epe-rupa ria pir-imina. Neme abade Gote-na agaa lakeloa neme Yesumi mea waasade agaa lakesude. Goa pisu pare nimumi ni yada tae aa mapiraawa sol-wara rikiraana ae su Patmos-para mea mapiraasa.

10 Gore Aa Mudu-mi adaa oro raburi Holi Spirit-mi agaa laketa pisa. Goa pua neme nina masaa-nane pagesu rabu go agaare ora berona agaa-rupa sa.

11 Go agaamere gupa sa: Oyae rayo neme adaliri buk madaa tua mo lotu ada-para kirita pimi ruru 7-pela-para otaape. Gore neme Efesus Yesuna ruru onaa-para Smerna Yesuna ruru onaa-para Pergamum Yesuna ruru onaa-para Taiataira Yesuna ruru onaa-para Sardis Yesuna ruru onaa-para Filadelfia Yesuna ruru onaa-para page go rayo otaape sa.

12 Gore neme go agaa lagisi rabu pereke tua pane pisu. Goa pua adesu pare aana gol-me warini marekaape yae 7-pela isa-daa adesu.
13 Goa pua go lam marekaape yaena riki-raanare aa meda pirisa. Nipu su amaa mapiraape aa Yesu nona pi pirisa. Gore nipumi mamina adaalupe yamoa nipuna aa page rigitua pirisa. Goa puare aana gol-me warini aako leteme nipuna aako madaa yamesa.
14 Go aare nipuna aalu rayore ora yaako pu rubisa pare ora puri pane yaako pi moae yaa koya nona pisa. Goa puare nipuna iniri ora repena sulaa nona pua paa pu rubisa.
15 Goa pua nipuna aare ora lepo lepo aasa pare aana barasa repena madaa irua kalo ti madaa lepo lepo atasa. Goa pua nipuna agaare ipa adaape otade-rupa madaa pagesu.
16 Goa puare nipuna popoke ki-nanere uba kedo ipa 7-pela saapirisa. Goa pua rai kutu eke one apone laapo ratae amaa opapasa. Goa pua nipuna ini agaa-para pisa paare naare ipulae-para pi ade nona pisa.
17 Neme nipu pua adesu raburi nipuna aa kibu-para pua lopoa niri ini adupialemede-rupa omesu-ya. Goa pisu pare nipuna kimi popo ki-nane oraawa lalo: Neme paalame naomape. Niri ora aba ripia pirua wala orope page epaluade Aa pi.
18 Abade ni ora ini adupisu pare abia ora pa pi-ga adal-imina. Goa pua ni oro yaalo kagaa piraama laama palua. Goa pe-ga neme onaanuna ome su-para page pa pirape su page rata surubaayo.
19 Goa pea-ga neme adae oyae rayo pepa madaa tape. Goa pua abia go ia yaenu page orope epalide oyaenu page go rayo pepa madaa tape.
20 Neme nina popo ki-nane uba kedo 7-pela aana gol-me warini lam saapirape yae page adae. Go kudiri pi yaena re-re go-rupa: Go uba 7-pela gore gupa lotu ada 7-pelana ensel-nu nona piane aaya. Go lam saapirape yae 7-pela nimu mo lotu ada 7-pela nona piane aaya sa.

2

Efesus onaanuna agaa penaasa
1 Neme Efesus lotu ada-para piri ensel onaanu piri-para pepa meda gupa tua otaape sa. Go agaare popo ki-nane uba kedo 7-pela saapirua aana gol-me warini lam yaruape yae 7-pelana rikiraana pimi aanumiri gupa lalo:
2 Oyae rayo nimimi peme yaere neme aba makuaayo. Neme nimina epe pawa pirape kone ade. Gore nimi ora wae-rupa piri onaame raaname waru naomeme-daa ade. Go page nimumi niaa page aposel kogono

aanu teme rabu nimimi nimuna teme agaana re adesimi. Go pua nimi ko tisimi rabu nimimi nimuna yaa agaa penaame mea waasimi. Go nimina konere neme ade.

3 Goa pua nimi pawa pirua nina bi madaa kedaa rua kalai pu kogono gimi naomeside neme ade.

4 Goa pea pare neme nimi lagiape agaa ia: Abade nimimi pena kagaa rabu rana kone miside raburi nimimi ni madaa pedo pu raaname omesimide pare abiare nimimi go kone wala gimoa goa napeme.

7-pela ruru onaa re-para pepa penaasa

5 Nimimi go wae kone gimoa abade epe pisimiderupa go madaa kone salepape. Gore nimimi kone naperekealimi-daare nimi piri-para ipua nimina lam paa epa mealua.

6 Goa pea pare go epe konere nimimi pa saapitimi. Gore neme Nikolas-na ruru gimi ome-rupa nimimi page nimu gimi omeme.

7 Gore onaanumi agaa pagolalo pimiri Holi Spiritmi lotu adanu-para kiritae onaanu laketade agaa pagalepape. Gore onaa rayome yada puri paloa wae yae rabuaniaalimiri neme nimu oro yaalo kagaa pirape repenana ini nenalo katoa. Go repena iniri Gote-na maapu-para etea.

Smerna onaana agaa penaasa

8 Smerna Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda gupa tua otaape: Go agaare ni aba ripia pirua wala orope page oro yaalo page piraluaga neme lagialo: Ni aba omesu pare wala orope ni epe-rupa pa pi-ga neme nimi agaa lagialo.

9 Gore neme nimi madaa epaade wae kedaanu ado kirite. Goa pua nimi onaa naraa-rupa pimi pare nina konere nimi amo onaanurupa piralimina. Goa pua aa medalomame nimi-para wae agaa teme-daa ade. Nimumiri niaa Juda aanu teme pare nimuri Juda aanuna ruru napimi. Dia-ga nimuri Seten-na ruru pimi.

10 Orope ogesi-daa pirua kedaanu rialimi pare nimimi go madaa paala naomalepape. Pagalepa. Satanme nimina kone ko tulalo palia-pulu nipumi nimina onaa medaloma kalabus ada mapataalia. Goa palia rabu nimimi kedaa yapi 10 ru-para rialimi. Goa pea pare nimimi Gote madaa kone rulaa-mama puare omalimide rabu neme nimi oro yaalo mapiraape yoto gialua.

11 Gore onaanu agaa pagolalo pimiri Holi Spiritmi lotu ada-para piri onaanu laketeade agaa pagalepape. Gore onaa rayome yada puri paloa wae yae rabuaniaalimiri Gote-me yoto katea rabu wala rana lapo omape konere nimi mada nasalia sa.

Pergamum su-para

Yesuna ruru onaana agaa pisa

12 Pergamum lotu ada-para piri ensel-nupara pepa meda gupa tua otaape sa. Go agaare eke laapo waru ae rai kutu saapiri aame lagialo.

13 Neme nimina suri aba ade pare Satan-re go su-para aa mudu pia. Goa pea pare nimimi nina bi madaa puri paloa kone rulaeme. Goa pua go Satan pia su-parare onaanumi go Gote madaa agaa lakene aa Antipas tu maomasimi. Gore nimimi ni goa pape lo kone rulae kone meda nagimisimi.

14 Goa pea pare neme nimi-para agaa mana medaloma lagialo-ga pagalepape. Nimi Pergamum su-para pimi onaa medalomame Balam-na wae kone mogeteme. Abade Balam-me Balak-para wae agaa mogeasa. Goa pisa rabu Balak-me Israel onaa pupitagi manaasa rabu nimumi wae remona ada-para yawesimi eta mea nisimi. Goa pua nimumi paake yone kone isimi.

15 Goa peme pare onaa medalomame nimi raapu pirua Nikolas-na wae kone mogea ria teme.

16 Goa pea-ga nimina pu robaa-para i wae kone perekealepape. Nimimi goa napalimiri gore ni ogesi-daa pirua nimi piri-para ipua neme go onaanu raapu yada epa palua. Goa paluare nina agaa ru-nane pirua amaa opapae rai kutumi go agaa rasini onaanu raapu yada palua.

17 Gore onaanumi agaa pagolalo palimiri Holi Spirit-mi Yesuna ruru onaa-para laketade agaa mana waru pagalepape. Gore onaa rayome yada puri paloa wae yae rabuaniaalimiri neme eta medaloma so yaa-para kudiri pu saayo-ga neme go eta mea gialua. Goa puare neme aana yaako pi page meda gialua. Go gialuade aana madaare neme kagaa bi inalo gialua. Go kagaa biri onaa medalomame na-ademe pare mo aana mealiade onaa padane laatapu nimumi kone sua niminaalimi sa.

Taiataira Yesuna ruru on-aanuna agaa

18 Gore neme mo Taiataira Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda tua otaape sa. Go agaare Gote-na Simi lagisa. Gore nipuna iniri ora repena sulaa ralade-rupa rea. Go page nipuna aare aana bras repename roa katade-rupa roaaya. Nipumi go agaare nimi madaa laguaaya:

19 Neme nimina kone rayo ado kirite sa. Goa pe-ga neme nimina pedo pu raana omape kone-para kone rulape kone-para nimina raba meape kogono-para nimina pawa pirua kedaa riape kone-para go rayo neme ade. Goa pua nimimi abi kogono peme rabu ripae kogono maoge aaeme.

20 Goa pea pare abiare neme go agaa nimi lagialo-ga pagalepape. Nimi mo

ona Jesepel-nu raapu pirua nagimeme-pulu ora o ta. Go onamere ni Gote-na agaa lae ona tade. Goa pea pare nipumi nimi nina kogono naakinu nimuna kone mabebolaaya. Goa pea-pulu nimumi ona paake yolo nimumi abade wae remo adapara irini oyae no piruaeme.

21 Gore go oname nipuna wae kone naperekea pawa napirisa. Goa pua nipuna paake aa yolape kone nagimisa.

22 Goa pea-pulu neme go ona kedaa minalo yaina ada mea salua. Goa pua mo aa medaloma nipu raapu paake yone kone sua padane-para wae radaa nalimi. Go aanumi go wae yae madaa kone naperekealimiri neme abia nimu madaa go kedaa katoa.

23 Goa pua go oname madu saliade nogo naakinu nimu rayo page tabalua. Goa palua rabu lotu ada rayo-para kiritae onaanumi mada adalimi. Gore neme onaa rayona kone-para adokaru mua ado kirite-daa lalo. Neme nimi padane padane laatapuna kogono adalua rabu go madaa yoto abutua.

24 Goa pea pare nimi Taiataira su-para piri onaanuri nimi medalomamere go wae agaa pagoa namogeteme. Goa pua pa onaa medalomame Satan-na raguna lusini kone epe ta temede pare nimimi go kone gupa na-ademe. Goa pea-pulu neme nimi madaa wala kedaa meda namariaalua.

25 Goa pea pare epe kone rayo nimina saapimiri ora saapira-maama pipape orope ni wala epaluade rabu epa adalua.

26 Gore onaa rayome puri paloa yada pua wae yae rabuaniaa-mama pua omalimi rabu neme nimu puri katoa. Go rabu neme nimu su rayona aa mudunu mapiraalua.

27 Goa puare nimumi puri pane aene rimaapu ripinua su rayo-para pimi onaa surubalimi. Go puri mua nimumi surubalimi rabu sumi warini sospen pua polatabeba pea-rupare onaanu go-rupa tua surubalimi. Go surubape kogonore Aapame ni gisa-pulu nimu katoa.

28 Goa pua neme so yaapara aatade akuana aai uba kedo nimu katoa.

29 Gore onaa rayome go agaa pagolalo pimiri waru pagalepape sa. Go agaare Holi Spirit-mi lotu ada-para pima onaa niaa lagialia.

3

Sardis lotu ada-para piri onaanuna agaa

1 Gore neme Sardis lotu ada-para pimi onaanu pepa meda tua otaape sa. Go Gote-na 7-pela kone popome ni suruboa go uba kedo 7-pela page neme surube. Goa pe-pulu nimimi go agaare pagaliminalo tua repaato. Neme nimina kone rayo ado kirite. Gore nimumi nimi-parare gupa teme: Go Yesuna ruru onaare eperupa pa pimi teme. Goa teme pare nimi aba omabeme.

2 Goa pea-ga nimimi aipapulu reka piralepape. Goa pua nimina abia go saapimi konere puri mapalatepape. Goa napalimiri nimina pa saapimi kone page ora dia yoa omolalo pia. Gore nimiri nina Gote-na ini agaa madaa pirua kogono ora epe-rupa napeme.

3 Goa pea-ga nimina kone marekaawa piralepape. Abade nimumi agaa mogeasimi rabu nimimi epe-rupa pagesimi pare go agaa waru pago suruboa wae yae gimoa perekealepape. Gore nimimi u narekoa piralimi rabu neme paake ne aa ribaa ipulumide-rupa epalua. Goa palua-ga aa-rabu epalua palo nimimi go diri mada namakuame.

4 Goa pea pare nimi Sardis su-para pimi pa onaa medalomare nimina mamina oyaenu oto namaraatepape. Goa peaga nimimi nimina yaako pi mamina-nu maraawa ni raapu pora pamuamina. Gore nimi ora epe-rupa pimipulu ni raapu pamuamina.

5 Goa pua onaa rayo yada puri paloa wae yae rabuaniaalimiri neme go piane yaako pi mamina mea maraalaalua. Goa puare nimuna binuri epe-rupa oro yaalo kagaa pirape buk madaa ora nakunalua. Diaga nina aapa-para nipuna ensel-nuna ini agaa madaa neme go epe-rupa pimi onaare ora nina onaanu toa.

6 Gore onaa rayome go agaa pagalimiri waru pagalepape sa. Go agaare Holi Spirit-mi mo Yesuna ruru onaa-para laketa.

Filadelfia su-para ae Yesuna ruru onaanuna agaa

7 Gore neme Filadelfia lotu ada-para piri ensel-nupara pepa meda tua repaato sa. Goa agaare ni ora e-rupa oro yaalo kone padane su pirua lagialo. Nemere niaana akua Devit-mi pora ki saapirua lobesa-rupa pa aa medame mada nagarulalia. Go page neme pora garulaayo rabuari pa aa medalomame wala mada nalobalimi.

8 Gore oyae rayo nimimi peme yaere neme aba ade. Nimina ini agaa madaare neme go pora gaape lobo saayo-ga aa medame mada nagarulalia. Goa pua nimimi oge-daa puri pateme-daa ade. Goa pea-pulu nimimi nina agaa pagoa ni madaa kone rulaeme.

9 Pagalepa. Go Satan-na rururi nimumi niaa Juda aanuna ruru teme. Goa teme pare nimuri Juda aanu ruru napimi pare yaa agaa ne aanu pimi. Go aanuri neme nimu mea ipuare nimina rumu pege pua beten malaalua. Goa palua raburi go onaa rayome ni madaa pedo pu raaname omoa mada niminaalimi.

10 Neme nimi-para agaa mana loa pawa piralepape lo lagisude. Nimimi go agaa pagesimi rabu wae kedaanu go su amaa epalia rabu neme nimi epe-rupa surubalua. Go

kedaanuri onaa rayo ko tulalo epalia.

11 Goa puare nimi piri-para orope epalua. Goa pea-ga nimina saapiri oyaere waru irulu saapiralepape. Goa palimi rabu pa aa medame nimina oro yaalo mapiraape yoto-daa paake namealia.

12 Gore aa medame puri paloa wae yae rabuani-aaliare neme nipu Gote-na epe adaa pigi-rupa mapiraalua. Goa palua rabu nipumi go epe ada gimoa amaa-nane mada napalia. Goa pua neme nina Gote-na bi nipuna yogane madaa tu salua. Go page nina Gote-na ora kagaa adaare Jerusalem suna biri go aa-na yogane madaa tu salua. Go kagaa adaare yaa-para gimoa nina Gote piri-para epalia. Goa pua nina kagaa bi go aa madaa tu salua.

13 Gore onaa rayome go agaa pagalimiri go agaa waru pagalepape. Goa palimi rabu Holi Spirit-mi Yesuna ruru onaanu-para epe onaa loa epe yaenu giala.

Laodisia Yesuna ruru onaanuna agaa

14 Gore neme Laodisia Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda tua otaape sa. Go agaana puriri Gote-me su yaa warisa rabu isade agaa. Go agaare neme Gote madaa ora laawa kone rulaayo. Gote-na warisade yaena re pirina go agaare neme nimi-para lagialo.

15 Gore nimina kogonore neme aba ado kirite. Goa pua nimiri upame naomoa ora kekapumi page naomo pimi. Goa pua nimimi kone laapo imi-daa gipia. Neme kone gupa salo: Upame omoa nina kogono waru napaaeme onaare mada adalua. Go page kekapumi omoa kogono waru peme go page mada adalua. Goa pea pare abia na-ade.

16 Pare dia nimi pa ogesi kekapu pi pirua ora kekapu pea-rupa dia ora upaa pea-rupa dia yapare nimina kogono rede napea-pulu neme nina agaa-para maaku-rupa ratulalo pi.

17 Gore nimimi gupa teme: Niaare mone adaapupe sua oyae ora adaapupe ima teme. Naamere ora oyae rayo suaema teme. Goa teme pare nimi ora wae-rupa pimi-ga nimi odome omalo. Goa pua nimiri ura onaapu nayame ini rubu pi onaa-rupa pimi.*

18 Goa pea-pulu neme go agaa nimi lagialo: Nina aana gol kabalepape. Go gol-re repena sulaame roa epe suku pi yae ia-ga kabo sua amo ne onaanu piralimi. Go page nimimi yaako pi mamina kaboa nimina yogane rigitinaloa pitimi onaa rayona ini agaa madaa yala napoteme. Go page nimi naini-para sape epe marasin

* **3:17:** Laodisia onaa nimuna ini agaanare nimu oyae waru ora-ae pirisimi pare Gotena ini agaanare nimu odo pi onaa-rupa piruasimi. Padane agaa 2.9-para adape.

kabalepape. Goa palimiri nimimi oyae rayo mada adalimi.
19 Gore onaa rayo madaa pedo pu raanaame omere gore nimu-para agaa mana loa nimuna kone maredepo yaanalo kuma mapaayo. Goa pea-ga nena kone ora waru sua wae yae madaa nimimi kone perekealepape.
20 Pagalepa. Ni pora gaape-para rekaawa pora gaape tuaayo. Gore aa medame nina agaa pagoa pora lobalia-daare ni nipuna ada-para epa odobaawa nipu raapu piralua. Goa pua neme nipu raapu eta no piralua nipu page ni raapu eta no piralia.
21 Gore onaa rayome puri paloa yada pua wae yae rabuaniaalimi nimuri nina epe pirape siaa king ia-para ni raapu mapiraalua. Gore abade neme yada pua wae yae rabuaniaasu-pulu ni page nina so Aapana epe pirape siaa king madaa aapa raapu piruaayo. Go-rupa mada piralimi sa.
22 Gore onaa rayome go agaa pagalimiri waru pagalepape. Go agaare Holi Spirit-mi Yesuna ruru onaanu-para agaa laketa.

4

So yaa-para pia Gote madaa beten loaeme

1 Gore yae aba dia naloa so yaa madaa pora gaape meda loba pa isa-daa ni Jonme adesu. Agaa medare bero temede-rupa pagesu pare go agaame ni wala gupa lagisa: Nere sopo-pare ipu sa. Neme orope epaliade oyae rayo mea waatoa sa.
2 Go raburi aipapulu Holi Spirit ni piri-para ipua puri gisa. Goa pisa pare so yaapara pirape siaa king* meda isa pare aa meda go madaa pisrisa-daa adesu.
3 Go siaa madaa pirisade aare gore gupa adesu. Go aana ini agaa madaare poto poto palasa-ga gore aana jaspa-para konilian lapona epe pepena nona piane pisa. Go raburi asawakumi go aa mudu pirisa siaa mea maawa isa. Gupa isa pare aana emeral kagaa rekene ne mada poto poto pala aasa.
4 Goa pua go aa muduna piri siaa madaare siaa 24 mo mudu makuaae aa pirisapara mawaawa saabaasa. Go siaanu madaa kone makuaae aa 24 pirisimi. Gore mo aa mudu yapatuna mamina-re yaako pi agu yamesimi. Goa puare nimumi aana gol-me warini raguna dipisimi.
5 Mo aa mudu pirisa siaa madaare yaki repena pitaarupa agaa rado radonu-para yaa-para kululu tade-rupa page ipisa. Goa pua aa mudu

* **4:2:** Jon-me siaa king madaa pirina adea aare Gote-para ta. Yapare go agaamere ora Gote adawa pi-daa nata. Dia, pare lain 7-para 10 laapo madaare Gote sia king madaa pia ta. Goa pea pare Gote-re onaa-rupa pia pi-daa nata. Nipuna paa-para nipuna pepena-para nipuna su adaa ora epe ta-daa adaawa lade.

pirape siaa robaa-nanere paata 7-pela risa. Go risade paata 7-pelari gore Gote-na kone popo 7-pela yaade

6 Go Aa Mudu-na pirape siaana robaa-nanere oyae meda saabasa-ga gore adaa ipa ini nona piane isa pare ipa wasupa rilala aasa-pulu waru adesu.

Goa puare aa muduna siaa su mawaae-nanere pa pirae yae maala pirisimi. Go oyae maalare nimuna robaa-nane page nimuna masaa-nane page go lapo rata madaare ini adaapu risimi.

7 Go piri yae padanere nipu ora mena laion-rupa pirisa. Lapore mena gawa nona piane pirisa. Gore repore nipuna ini agaa pa onaa nona piane pirisa. Oyae maalare yaa itaayama biyaa pami nona piane pirisa.

8 Go pa pia yae maalare nimu padane padane laatapu madaare nimuna popaa 6 agu aasa. Goa puare nimuna popaa rayo madaa page rolo-nane page ini risimi. Gore ribaa page paapara page oro yaalore nimumi yaasa gupa loaasimi: Mudu Gote-re ne puri adaape pate-ga. Ne ora epe ta. Ne ora epe ta. Ne ora epe ta simi. Ne ora abade page pirua abia page pi ora yaalo page piruali simi. Go agaare u napati pa pirua teme.

9 Go pa piri oyae maalame aa mudu pirape siaa king oro yaalo pa pi aa loa yaasa teme. Goa temere nipuna bi minasaawa nipu puri ina-ga ora pi lo pimi. Oro yaalo mo oyae maala-mere gupa lo pimi.

10 Yaasa teme rabu mo makuaae aa mudunu 24 rumu koba pua Gote-na bi minasaa pimi. Goa pua nimuna epe raguna mo aa mudu pirape siaa-na robaanane mea ludi lopaawa nimumi gupa teme:

11 O Gote, nere niaana Aa Mudu padane yaade.
Ne padanere onaa rayome epe paana puri page bi minasaape kone page puri rayo page meaina teme.
Gore abade neme oyae rayo warisi.
Goa pua neme kone sua oyae waria pisi rabu go oyae rayo epe-rupa pirape kone kasi teme.

5

Jon-me buk meda rogaa palae ina adesa

1 Goa pua neme epe siaa madaa pia aana ki adesu. Nipuna popoke ki-nanere nipumi rogaae buk meda isa. Go buk-ri amaa-nane page ru-nane page tapalae isa. Goa pua rekena i ope 7-pela-me mo buk madaa rogaa palae isa.

2 Goa pua neme puri pane ensel meda adesu rabu nipumi puri paloa gupa sa: Ora epe aa medare aapi ya? Go buk madaa rekena iaga aapimi rogaabae opere mada esepea buk lobalimi?

3 Goa sa pare aa medare yaa-para napiri go su amaa napirua su ru-nane page aa

meda napirisa. Goa pisapulu no buk mada mea esepea ru-nane adape aa meda page napirisa.

4 Goa pua nimumi epe aa meda asapainaloa nipumi buk loboa adenalo napirisapulu neme re ora waru sude

5 Go rabu makuaae aa mudu medame ni gupa lagisa: Neme re nalape. Neme Yesu adape. Nipuri mo Juda aanu rurumi madisade puri pane mena laion yaade. Goa pua niaana akua Devit-mi go puri pane aa madisa. Go aamere wae yae rabuaniaasa-pulu mo buk 7-pela rogaapa iare nipumi mada esepea mea rubalia sa.

Jon-me sipsip mena si adesa

6 Go rabu neme sipsip mena si meda adesu. Nipu aa mudu pirape siaa king re-para rekesa. Go sipsipri nimumi abade tu maomasimide nona piane adesu. Goa pua mo sipsip-ri apo piruaaya oyae maalana rikiraana page mo makuaae aa 24 mudunu rikiraana page nipu aasa. Goa pua mo sipsip-ri nipu madaa aalu eperaa 7-pela aawa ini 7-pela aasa. Gore gupa Gote-na 7-pela Kone Popo go madaa pirina Gote-me nimu su rayo-para mea rapaasa.

7 Go rabu mo sipsip-mi king siaa madaa piri-para puare Gote-na popo ki-nane i buk pua misa

8 Gore nipumi go buk misa rabu apo epe paa pi yae maala page makuaae aa mudu yapatu 24-pela page mo sipsip madaa rumu koba pua pirisimi. Go aa mudu rayome alowa nona piane rabialo saapirisimi. Go page aana gol-me warini plet kopo mea isimi. Go plet madaare epe kaa pi miru irae yae adaapu isimi. Gomere Gotena ruru onaana temede beten nona piane simi.

9 Go raburi nimumi kagaa yaasa meda gupa simi:

Ne ora epe ta-ga mogo buk muare mo nipu rogaabaaya reke mada esepea sape.

Gore abade nimumi ne tu maomasimi rabu nena yaapimi Gote-na onaa piramonalo kabesi.

Gore neme ruru rado rado piri onaanu-para adaa agaa rado rado temepara page to rado rado aeme onaanu page ora kimisu su rayo-para piri onaanu page nena yaapimi kabesi.

10 Go onaa rayore neme niaana Gote-na miru irae kogono kaloa go onaa mapiraasi.

Goa pisi-pulu nimumi su amaa pimi pua surubolalo piralimi simi.

Sipsip mena sina bi minasaasimi

11 Gore neme wala adesu rabu neme ensel adaapuna agaa pagesu. Nimuri ora adaapu pirua ipa o-rupa pirisimi pare mada nadipialima. Gore nimu king siaapara pa piri yae maalapupara makuaae aa mudunu 24 mea kutapu maawa aasimi.

12 Goa pua nimumi puri paloa gupa yaasimi:
Go sipsip mena abade tu maomasimi pare abia nipu epa pia.
Goa pea pare nipumi surubape puri muaaya.
Go page epe oyae rayo-para epe makuaae kone-para adaa puri page muaaya.
Goa pua onaa rayome nipuna bi minasaamina.
Goa puare nipumi epe paana puri-para adaa bi-para muaaya simi.
13 Go rabu neme so yaapara piri oyae rayo-para su amaa piri oyae rayo-para su ru-nane piri oyae page go yae rayona agaa pagesu. Gore nimu rayome yaaloa gupa simi:
Gote-re Aa Mudu siaa king madaa pia-ga nipuna sipsip si page nipu laapome adaa bi-para bi minasaape kone-para epe paana puri-para ora puri rayo-para oro yaalo yaalo muaepe simi.
14 Goa simi rabu mo pirisimi yae maalame lalo: Go ora yaade loa agaame abusimi. Goa pua makuaae aa mudu 24 nimu rumu koba pua nipuna bi minasaa beten simi.

6

Sipsip mename buk-na ope 7-pela rogaa palae esepisa

1 Go rabu neme ope 7-pelame rogaaede buk-ri mo sipsip simi mupaa rogaaede aba kagolo isa-daa adesu. Goa pua mo piri yae maalana padaneme nere ipu sa. Go yaeme agaa sa raburi yaapara kululu tade-rupa sa.
2 Gore neme wala inimi adesu pare yaako pi hos mena meda adesu. Go hos madaa pirisa aame etaa awo risa. Goa pua nimumi nipu epe raguna meda kasimi. Goa puare nipu yada pape kogono pu kiriti aa-rupa pirisa.
3 Wala mo sipsip simi mo buk rogaae ope laapo esepisa. Goa pua pa pipi oyae laapome nere ipu sadaa pagesu.
4 Goa pua hos meda wala ipisa pare kane ipisa. Go mena madaa pirisa aa puri page kasa. Nipu go kogono pinalo rai kutu adaalupe meda kasa. Go rabu nipu aipapulu pua go su amaa piri onaanu yada pua onaa radonu tu maomainalo pisa.
5 Wala sipsip simi mo buk rogaae ope repo esepisa. Go rabu neme pa pimi oyae repome nere ipu sadaa pagesu. Gore neme wala adesu raburi kobere hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade aamere kedaa meape yae meda ripinaasa.
6 Goa pua neme pa pimi yae maalana rikiraanare agaa meda gupa pagesu: yapi padaneme kogono kabape-rupa adaa yotore oge pe-para paba palae i wit madaa meape. Go page go

yapi padanena yoto adaa mone-mere pa oge pe repo pabapalae i wit bali mada meape Goa pea pare neme wain-para wel lapo rata namaoyaape sa.

7 Goa pua mo sipsip simi mo buk madaa rogaaede rekena ope maala esepisa. Go rabu mo pa pimi oyae maalame nere ipu simi-daa pagesu.

8 Goa puare neme wala adesu rabu abu pi hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade aa nipuna biri Omape yae simi. Go aamere wae su-para pirape yae mea ipisaaya. Goa puare nipumi su amaa piri onaa rayo adoa sana robo maala mea rumaawa ruru padane tu maoma puri misa. Goa pua nipu lapome ruru padane madaare rai kutumi tu maomape puri mua reame maomape puri mua yaina maomape puri mua su amaa ae kira mena oyaenumi page tu maomape puri misipi.

9 Goa pua mo sipsip simi mo buk rogaae rekena ope supu mea esepisa. Goa puare aba ome aana wasupanu aana reke rolo-para adesu. Abade go onaanumiri Gote-na agaa puri paloa lakeloa Gote madaa kone rulaawa lakesimi-pulu iaanumi nimu tabesimi.

10 Go rabu go wasupanumiri puri paloa gupa simi: O puri pane Aa Mudu, nere ora epe-rupa pi-ga nena kone rayo ora epe ta. Gore yapi akepu raapo dia yalia rabu neme go su amaa piri onaanu-para koso lape agaa te ya? Goa pua nimumi niaa tisimi-ga aa-rabu neme niaana yapinuri nimu-para abulaali pae simi.

11 Goa puare nipumi mamina adaalu yaako pi yapatua nimu padane padane laatapu kasa. Goa pua nipumi nimu gupa lakesa: Gore nimi ogesi adoaawa kitu piralepape. Oropere nimina kogono padane pi onaanupara nimina amenu-para nimina tu maomasimiderupa palimi. Goa pua go omalimide onaanuna dia yo kiritinaloa nimina yaapi mada abutua sa.

12 Gore neme mo sipsip simi mo buk rogaae rekena ope oraapu esepisa-daa adesu. Goa pisa rabu su amaa su eto eto adaape meda pua naare wala perekea kobere sa. Nipu kobere bek nona pi aasa. Goa pua akua page perekea kane aasa. Goa pua ora yaapi nona piane aasa.

13 Go page so yaa-para aaya ubanu go su amaa lopesimi. Gore repena fik iniri porea-ga po ripumi maodaaya-rupa uba kedo gorupa lopesimi.

14 Gore yaa page dia sa rabu yaa-para makobapaawa salemede-rupa koba pisa. Goa pua rudu rayo page ipa solwara pirade su rayo page su rado-para mea pisa.

15 Goa pisa pare su amaa mudu piri aanu yapatu page su adaare surubeme aanu page soldia aanuna aa mudu yapatu page amapenu page

puri pane aanu page adini kogono pi aanu page kogono esepene aa rayo page gore nimu rayo aana apedaa-para kaleda pirisimi. Go rabu so rudunu madaa ae adaa aana rolo-para kaleda pirisimi.

16 Nimu go-rupa pirisimi rabu nimumi rudunu-para aana-nu page gupa simi: Nimu roboa niaa makaledaatepa simi. Gore king siaa madaa pirape aa-para go sipsip si lapome niaa ratu yawape niaa makaledaatepape.

17 Gore nipuna ratu yawape adaa yapi di ipua wae yaenuna yoto abutalo pea-pulu onaa rayo agaa meda mada nateme simi.

7

Israel onaa 144,000-me Gote-na yope pi oyae misimi

1 Goa pu kiritinaloare neme ensel maalapu adesu. Nimu naare ipula pabala re laapone page rekasimi. Goa pua ensel-numi mo po ripu maloraasimi-pulu go su madaa naria pua mo ipa solwara madaa page go repenanu page naria pisa.

2 Goa pua neme ensel meda so naare opea-nane ipisa-daa adesu. Nipumi mo Gote-na yope pi yae mea ipisa. Goa pua nipumi abade mo Gote-me puri kasade en-sel maalapu-para puri paloa yaasa. Go ensel maalare Gote-me ipa solwara-para go su laapo maoyaatinalo puri meda kasa.

3 Gore mo ensel medame lalo: Nimimi go ipa solwara-para go su-para repenanu page abi namaoyatalepape. Niaame niaana Gote-na kogono pi onaanuri nipuna yope pi oyae nimuna eno madaa aba salima sa. Goa palima-daare nimimi go su ipa solwara-para repena oyaeyae mada maoyalimi.

4 Goa pua Gote-na yope pi yae eno madaa rini onaa-nuri nipuna di pagesu. Gore Israel su-para piri 144,000 onaa Gote-na yope pi yae mu pirisimi. Israel ruru 12 gu-pame misimi.

5 Gore Juda rururi onaa ora adaapu gupa 12,000 Gote-na yope pi yae misimi. Gore Ruben-na ruru onaa page gupa ora adaapu 12,000 Gote-na yope misismi. Gat-na ruru onaa page adaapupe gupa 12,000 Gote-na yope pi yae mua pirisimi.

6 Gore Asa-na ruru onaa page ora adaapupe gupa 12,000 onaame Gote-na yope mua pirisimi. Go page Naptali-na ruru onaa ora adaapu gupa 12,000 Gote-na yope pi yae mua pirisimi. Go page Manase-na ruru page onaa ora adaapupe gupa 12,000 Gote-na yope mua pirisimi.

7 Gore Simeon-na ruru onaa page ora adaapu gupa 12,000 onaame Gote-na yope mua pirisimi. Go page Livai-na ruru page ora onaa adaapu gupa 12,000 mua pirisimi. Go page Isakar-na ruru adaapu gupa 12,000 onaame page mua pirisimi.

8 Sebulun-na ruru page ora adaapu gupa 12,000 onaame page Gote-na yope mua pirisimi. Josep-na ruru page ora adaapu gupa 12,000 onaame Gote-na ruru yope pi yae mua pirisimi. Benjamin-na rururi ora adaapu gupa 12,000 onaame Gote-na yope mua pirisimi. Go onaa rayomere Gote-na yope pi yae mua pirisimi.

Onaa ora adaapupeme Gote madaa beten simi

9 Goa pu kiritinaloa neme wala kiritae onaa ora adaapupe adesu. Su rayona piri onaanu rayore ora adaapupe pirisimi pare onaanu nimu mada nadipisu. Go onaa rayore gavman padanena onaa rado radonu page ruru rado radonu page yogane rado rado ae onaanu page adaa agaa rado rado ne onaanu page go rayo nimuna rado pirisimi. Goa pua nimu aa mudu piri siaa king madaa page mo sipsip sina ini agaa madaa page aawasimi. Nimu rayome yaako pi mamina adaalupe yamoa nimuna kimi kaa ai yo ripinaasimi.

10 Goa pua nimumi puri palo yaaloa gupa simi: Go niaana Gote-re king siaa madaa pi sipsip si page nipu lapome niaa oro yaalo kagaa mapiraape kone gisi-pulu niaa kagaa onaa epe-rupa pima simi.

11 Goa pua apo pa ae oyae maalapu-para ensel-nupara kone makuaae aa 24 nimu mo aa mudu pia siaa king madaa kiritaawa aasimi. Go rabu nimu rayo king siaa inane rumu pege pua nimumi Gote madaa beten simi.

12 Go rabu nimumi gupa simi: Niaana Gote ora pirana-ga oro yaalo nipuna bi minasaamina. Goa puare nipu madaa epe paana puripara epe makuaae kone rayo ia-ga niaame nipu-para ora pi lamina. Go page nipumi ora puri adaape ia-ga niaame nipu adaa bi kalamina simi. Go rayore ora nipuna ia pare oro yaalo nipuna pa inalo teme simi. Go agaare ora yaade simi.

Radaare apo dia yala-daa

13 Go rabu makuaae aa mudu medame ni agaa gupa misa: Go onaanuri nimumi yaako pi mamina maraarimi-ga gonuri aapi ya? Gore nimuri aane pirua ipisimi?

14 Gore neme nipuna agaa gupa abusu: Adaa aa, nena ade. Goa sude rabu nipumi ni gupa lagisa: Go onaa rayore abade wae kedaanu ipisa rabu nimumi go kedaa epe-rupa risimi. Nimuna adaalu mamina-nuri sipsipna yaapimi radepeasa-pulu mo mamina-nu yaako yaako puaaya.

15 Goa pea-pulu nimu Gotena aa mudu pirape siaana robaa-nane rekaeme. Goa pua naare paalu page ribaa page nimu Gote-na epe adapara pirua nipuna kogono palimi. Goa pua mo aa mudu piri siaa madaa pia Gote-me nimu raapu pirua surubalia.

16 Gore nimu wala reame naomo ipa nalame page naomalimi. Naareme nimu page mada na-adalia. Goa pua naareme page pa kekapu pi oyae medame nimuna yogane mada naraalia.

17 Dia, sipsip siri nipu aa mudu pirape siaa rikiraana pia-ga nipuri nimuna surube aa-rupa piralia. Gore nipumi nimu oro yaalo mapiraape ipa naaku-para mea palia. Goa pua nimu puri mapalape ipa nalimi. Goa pua Gote-me nimuna ini-para kilipialiade re kunalia-pulu nimumi re wala nateme.

8

Buk rogaae ope 7-pela esepisa

1 Gore mo sipsip simi mo buk rogaae ope 7-pela mea esepisa. Goa pisa rabu so yaa-para agaa loraawa ketopala ape oyae page dia yama puare naare ini ogesidaa perekea dia sa.

2 Goa pua neme Gote-na ini agaa madaa rekaasimi ensel 7-pela adesu. Go rabu nimu bero 7-pela kasa.

3 Goa pua ensel rado meda mo aana reke aasa re-para epa rekaasa. Goa puare nipumi Gote-na epe kaa pi miru irae aana gol-me warini plet madaa sapalae sasa. Go ensel-re epe kaa pi miru adaapu kasimi. Go kaa pi miruri Gote-na onaa rayona beten lape agaa sapalae isa. Goa pua go ensel-me king siaa robaanane aana reke madaa irinalo mea isa.

4 Go miru irae epe kaa pi yaere ensel-me plet ripinaasa rabu Gote-na ruru onaana beten raapu so yaa-para pia Gote piri-para popesa.

5 Goa pua ensel-me epe kaa pi miru iru sape plet-re mea pua mo aana reke madaa repena sulaa muare mo plet mada rulatabesa. Goa puare go repena sulaare no su amaa mea lopasa. Go repena sulaa aba mea lopainaloare yaa-para kululu loa buba sa. Go buba sa raburi yaa-para yaki repena pitaa-rupa page pisa. Go rabu page su eto eto pisa.

Ensel maalapumi bero tala aasimi

6 Go rabu ensel 7-pela nimumi bero lape oyae managola talo pirisimi.

7 Goa pua mupaa ensel-me nipuna bero tisa. Go raburi radaaki aapa-para repena sulaa laapore yaapi raapu maayadataawa su amaa koyo pabesa. Goa pua su amaa i oyae rayo repo puru pia pare rumaaema-rupare repena sulaame rumaae su rugi meda-nane page mo rumaae repena rugi meda-nane page kagaa rekene ripu rayo rabisa.

8 Goa pua mo ensel laapome nipuna bero tisipi. Go raburi adaa rudu meda nona piane repena sulaame ralaina no ipa solwara madaa pua lopesa. Goa pua

ipa solwara ipa repo mea rumaaeme ipa solwara robo padane yaapi nona piane ma-aulaasa.
9 Goa pua pa solwara mada piri oyaenuri repo rumaae mea padanere ini adupisimi. Goa pua ipa solwara madaa i sip rayo rumaawa ora robo padane ma-aulaawa go sipnuri ora roboa mabebolaasa.
10 Go rabu mo ensel repome nimuna bero tisimi. Go raburi adaa uba kedo medare repena sulaa pupalae so yaa-para gimoa no su amaa epa lopesa. Goa puare pupulae ipa-para ipa yokea page robo repo rumaaemare go uba mo ipa robo padane madaa lopesa.
11 Go ubana biri Rero pi Yae simi. Go uba lopesa rabu ipa rayo robo padane rero mapasa. Goa pisa-pulu aa adaapumi go ipa nisimi raburi nimu omabesimi.
12 Goa pua mo ensel maalame nipuna bero tisimi. Goa pua niaame akua-para uba-para naare-para robo repo mea rumaaeme-are go naare uba akuanuna paare rana padane maudunaasa. Goa pisa-pulu nimu paa pinatalo pisimi rabu nimuna paana puriri medaloma ribaa yabaina loraasa Goa pisa-pulu yapi-para ribaa lapore nipuna ralade di rabu medaloma rigitisa. Robo padane rigitua narisa.
13 Go rabu neme so yaapara adaa itaayama meda riya pua agaa puri paloa sa raburi neme pagesu. Nipumi gupa sa: Odo pia, wae yae apo epea-daa. Go su amaa piri onaa rayo madaare go wae yae apo epalia. Gore mo ensel repo rayome nimuna bero talimi rabu onaanu madaa kedaa epenalo odome omalo sa.

9

Ensel supame bero tisa

1 Goa pua mo ensel supame bero tisa. Go rabu neme uba kedo meda so yaapara ralataboa epa lopesadaa adesu. Goa pua go ubare nipumi no wae su naakuna pora gaape lobenalo ki kasa. Go naakuri ora su ru-nane isa pare adape-rupa ia.
2 Goa pua mo ubame go naakuna pora gaape loboare no naaku-para opatabea miruri adaa repena irini rabu piade-rupa miru kaapu go-rupa opesa. Go naakupara opesade puri pane mirumiri naare-para po ripu lapo rata ribaa maayabaasa.
3 Goa pua oboro ora adaapu go miru rayo gimoa nimu so ru-nane rayona pisimi. Goa puare go oboronu nimuri supi kalai nona pianena puri kasa. Goa pua nimu radaa kalapelo puri kasa.
4 Gore nimumi puri misimi rabu ripu yamala repena oyaenu rayo namaoyatepape lakesa. Gore dia, pare nimimi Gote-na yope pi oyae nimuna eno-para nasabaayade onaa yapatu talepape lo lakesa.
5 Goa pua nimumi akualu supumiri go wae aanu radaa

mapaawa yapare nimu ora natu maomatepape sa. Gore mo supi kalaimi onaanu ne rabu nimuna radaa peade-rupare itaa alubimi neade nona piane radaa gupa mealimi.

6 Go akualu supu madaare nimu omalalo pora asapu piralimi pare nimumi pora na-adasaalimi. Gore nimuna konere niaa abi omawe kone salimi pare nimu madaa omape yae naepalia.

7 Neme go oboronu adesu rabu nimu yada pulalo pimide hos nona pisa. Nimuna aalu madaare aana gol-me warini raguna nona piane adipisimi. Goa pisa pare nimuna ini agaare gupa aanu nona pi aasimi.

8 Goa puare nimuna aalu iriri onanuna aalu iri adaalupe nona piane aasimi. Go pea pare nimuna eta nape agaare gupa mena laion-na agaa nona piane aasa.

9 Nimuna aako madaare kapa yome warini mamina nona piane maraasimi. Goa pua nimuna popaare yaa kaimana popaame tade-rupa baubau simi. Go popaanuna agaare aa meda yada pulalore hos madaa yada pape yae ripinaa palae pirua nimumi yolade kaarana agaa nona piane baubau simi.

10 Go oboronu madaare nipuna aapuri rama rugi nona pua eke waru awoa onaanu awesimi.

11 Nimu surubape aa mudu padane mapiraasa. Go aa muduri no su nekaa-para surube Satan-na wae ensel piruaaya. Go ensel-na biri Hibru adaa agaa madaare Abadon teme. Goa pua Grik adaa agaa madaare Apolion teme. Goa pea pare niaana adaa agaa madaare Oyae Raayo Maoyaape Aa tema.

12 Abana wae kedaa dia naloare wala kedaa lapore orope pa epalia-ga adalimina.

Ensel oraapumi bero tisimi

13 Goa pua ensel oraapumi bero tisimi. Goa pisa rabu neme agaa meda gupa pagesu. Go agaare aalu eperaa maala aana gol-me warini reke madaa aasade yaena rikiraana pagesu. Go rekere Gote-na robaa-nane aasa.

14 Gore mo agaame bero tisade ensel oraapu-para gupa lakesa: Gore ensel ipa maalapuri adaa ipa Yufretis-para kalabus ada patisimi. Gore neme nimu epenalo pua esepea repaape sa.

15 Gore nipumi mo ensel maala pua epenasa. Gore onaa rayo ruru repo mea rumaawa ensel maalame ruru padane tu maomaatalo pisimi. Go ensel-nu aba managolatalo pisa. Gore ora abi go yapi rabu naare aayade di rabu-para akua rabu-para padane go maalimi agu raapo go kogono managola pirisimi.

16 Gore mo soldia aanu hos mena madaa pirisimide-rupare gore ora adaapu ripu yamala-rupa 200,000,000 pirisimi. Neme nimuna dipia bi gupa pagesu.

17 Gore neme upaa nona piane pua adesu rabu hos madaa pirisimide aanu adesu. Goa pua nimuna aakore maraape kapa yome warini mamina-nuri kane page kagaa rekene page abu pi page mea kasimi. Go kaanere ora repena sulaa nona pisa. Go kagaa rekene ora aana bisululu nona pisa. Go abu piri ora aana silva nona pisa. Goa pua hos menanuna aaluri mena laion-na aalu nona piane adesu. Goa pua miru-para repena sulaa-para bisululu-para go yaenu moropeta-pulu pugu pea. Goa pea pare go yaere nimuna agaa-para epa odobawoa aloma peme.

18 Gore su amaa piri onaa rayo ruru repo rumaawa go wae yae repome ruru padane tu maomasa. Go wae yae repore gupa mo repena sulaa-para miru-para bisululu-para rapalae ipua hos menanuna agaa-para epa odobasa.

19 Go hos menana puriri nimuna aapu-nane page nimuna agaa-nane lapo pua odobasa. Goa pisa pare nipuna aapuri paaka nona pisa aalu page aasa. Gomere onaame radaa manatalo tisimi.

20 Gore mo onaa rayo medaloma rumaa mapiraasa yapaturi go wae yaeme nimu natu maomasa. Goa pisa pare nimumi nimuna wae kone naperekeasimi. Goa pua nimumi wae remonuna bi minasaape kone nag-imisimi. Go page nimumi aana repena laapo warini makirae yaenu nagimisimi. Warisimi rabu aana gol-para aana silva-para aana bras-para pa aaname page warisimi. Goa pisimi pare go makirae yaenuri oyae na-ado agaa napage pora napameme.

21 Go page go aa rayomere abade aanu medaloma tu maomaawa nimumi romo malumi tua paake yone kone sua oyaenu paake nisimi. Goa pisimi pare nimumi kone naperekeasimi. Go pua go oyaenu madaa masaa narilasimi.

10

Ensel-me Jon buk kasa rabu nipumi nisa

1 Gore aba dia naloare neme so yaa-para piri puri pane ensel meda ipisa-daa adesu. Nipuna yoganere ora moaeme rigitua maraasa. Goa pua asawakuri nipuna aalu maawa isa. Nipuna ini agaa-parare naare roae nona pisa. Nipuna aa laapo madaa repena sulaame ralae nona pisa.

2 Gore nipuna kimi oge buk-si meda saapirisa. Nipuna aa kalae-nanere ipa solwara mada aawa aa koya-nanere su amaa aasa.

3 Goa pua mena laion adaa-pumi puri paloa e tade-rupa nipumi yaasimi. Goa puare so yaa-parare kululu 7-pela buba loa sana nimumi nipu-para agaa abusimi.

4 Go kululu 7-pela buba lo kiritinaloare neme go pepa tulalo pisu. Goa pisu

pare neme so yaa-para i agaa meda gupa pagesu: Go kululu 7-pelami buba sa-daa nena kone-para kudiripu waru sape sa. Neme pepa mada natape sa.

5 Go pua neme adesu rabu ipa solwara-para su amaa lapone rekasade ensel-me nipuna popoke kiri so yaa-nane minasaasa.

6 Goa pua nipumi Gote-na bi madaa yaa madaa makuaa sa. Goa pua Gote-re oro yaalo pirua abade su yaa lapo rata wariasa sa. Nipumi go yae lapo-para ia oyae rayo page warisa. Ipa solwara page oyae rayo go ipa solwara-para piri oyaenu page warisa. Go madare ensel-me yaa madaa makuaa loa gupa sa:

7 Dia-ga orope ensel 7-pelame bero nipuna e talo palia raburi Gote-me nipuna kudiripu i kone madia yaawa pogatu piramina sa. Go konere abade Gote-me nipuna kogono pua agaa mana lakene aanu lakesa.

8 Goa pua so yaa-para aba pagesude agaare gore ni wala gupa lagisa: Go ensel-me kimi buk saapirua nipu no ipa solwara-para su amaa lapo wala rekaaya-daa buk pua mea sa.

9 Gore neme ensel piri puare neme go oge buk-ri ni gi lakesu. Gore nipumi ni-para lalo: Neme mea naliri nena agaa-parare alubi aapa ne nona piane rede palia. Goa pea pare nena robaa-para ramua rero palia sa.

10 Nipumi goa lagisa-pulu neme nipuna kimi saapiri buk misu. Gore neme agaa-para nisu rabu alubi aapa nona pua rede waru pisa. Goa pisa pare nina robaa-para puare ora rero waru pisa.

11 Goa puare ni-para gupa lagisa: Gore neme Gote-na agaa wala lakelape. Go agaamere su rayona epaliade oyaenu madaa remaa lakelape. Goa pua yogane rado radonu onaanu-para gavman rado rado-para adaa agaa rado radonu-para aa mudunu-para go rayo madaa lo kiritaina sa.

11

Aa lapome agaa lapedepe-sipi

1 Goa puare nimumi ada robo sulalo kawi palaa salemade-rupare ni Jon gisa. Go yaere pora pami repena uni-rupa gua ni-para lagisa: Ne pua Gote-na epe ada-para pua nipuna miru irae aana reke adaalupe laapo madaa pua mea sa. Goa pua neme nimumi lotu ada-para beten teme pare akepu raapo yapame dipiape.

2 Goa pea pare Gote-na epe adaarena peraa-nane adaalupu yoloa nameape. Go peraa-nanere pa ribaane-para piri onaanu go-para epa piralimi. Goa pua nimumi akua 42 ru-para Gote-na epe adaare-para mao yaama palimi.

3 Gore nina agaa lakelape aa laapore neme puri kaloa

repaalua. Go rabu nipumi bek piriri mamina-rupa yamoa Gote-na agaa nipumi onaa laketepe. Gore mo Gote-na epe agaa lakelaama pula pirinare yapi di gupa 1,260 go-rupa patalia.

4 Go agaa lakelape aa laapore su surube Aa Mudu-na ini agaa madaa rekaalipi. Go aa laapore Gote-na agaa lakene aa laapo ya-pulu nipu repena oliv laapo-para lam laapo page gona rikiraana piralipi.

5 Gore pa aa medalomame nipu mao yaatalo paliadaare gore nipuna agaapara repena sulaame iralipi. Goa puare nipuna iaanu waru iraabalipi. Gore onaa rayome nipu-para wae pulalo palimi-daare nipumi nimu irua tu maomaalipi.

6 Goa pua nipuna purimi yai naepenalo yaa madaa pora poalipi. Goa pua Gote-na agaa lakelala palipi rabu yai naepalia. Go page nipu laapome ipa yokeapara rayo surubalipi pare go ipare kupa nona piane mada ma-aulaalipi. Goa pua nipumi nipuna kone suare go su amaa piri onaare wae yainanu rado rado pemepulu mada talipi.

7 Gore nipumi Gote-na agaa lakelo kiritalipi rabu raa-para piri raa yana pita pea yapare naaku-para gimoa amaa-nane epalia. Goa pua nipumi nipu lapo raapu yada pua rabuaniaawa nipu lapo tu maomalia.

8 Gore nipuna yogane ro lapore mo adaa adaarena pora-nia pua salipi. Gore niaame go adaare madaa saa agaa gupa teme Sodom Isip laapore wae su teme. Go adaare-parare nipina Aa Mudu repena polopea madaa nil-mi tisimi.

9 Go rabu onaa rayome go aa laapona ro ado ladede palimi rabu nipuna ro narogaaminalo agaa adaapu teme. Go onaa rayore nimuna su rado radonu page nimuna ruru rado radonu page adaa agaa rado rado ne page gavman-me surube su robo radonu page go rayome yapi repo dia yoa maalana rikiraanare nipu lapona ro pa ado piralimi.

10 Gore su amaa onaa rayomere nipu lapo omalipi rabu raaname omalimi. Goa palipi rabu nimumi yaasa lo etanu no nimuna adami ona oyae pa ode kalo piralimi. Gore go aa laapore Gote-na agaa lakene aa pirua su amaa onaanu nimu kedaa waru mea kasipi-pulu goa palimi.

11 Goa pua yapi repo dia naloa maalana naare rikiraana aatade rabu Gote-me nipu laapona kone wasupa wala polo pabesa. Goa pisa rabu nipu rekoa aasipi rabu onaa rayome nipu laapo adoa ora paalame omoa pogolasaasimi.

12 Nipu rekaasipi rabu yaapara agaa meda gupa puri palo yaaloa lakesa. Nipi lapore go yaa-para ipulupa sa. Gore iaanumi adobaina

nipu yaa-para moaeme madaa pisipi.
13 Goa pua yaa-para pulaina su eto pisa. Goa pisa rabu 9 adaa adaare su agaa mua mabebolaasa. Goa pua su eto pisa rabu onaa 7,000 omesimi. Goa pua onaa medaloma pa pirua nimumi paalame waru omesimi. Goa pua rabu so yaa-para pia Gote-na bi minasaasimi.
14 Goa pua adaa wae kedaa laapo aba dia naloa yapare wala repo pa kedaa go piane epalia-ga ado piralepape.

Namba seven ensel-me bero tisa
15 Go rabu mo ensel namba 7 nipu epa rekaawa bero tisa. Go rabu so yaa-para i agaa medame puri paloa gupa sa: Abiare go su rayo surubape aare niaana Aa Mudu-para nipuna Mea Repae Aa Krais* lapome surubalipi sa. Goa pea-pulu Krais-me oro yaalo surubalia sa.
16 Goa sa rabu mo kone makuaae aa mudunu 24 nimuna king siaa madaa pirua Gote re-para pirua nimumi adaniaa lopoa Gote madaa beten gupa simi.
17 O Mudu Gote, ne ora puri ia.
Nere abia page piruaaye abade page pirisi.
Nere abia nena adaa purimi onaanu suruboaaye-daare niaame ora pi tema.
18 Gore mo pa ribaane-para piri onaanumi ora ratu waru yawalimi.
Gore abia nena ratu yawape di re-para saina-ga ome onaaanu koso lapena epa aalimi.
Abiare neme niaa kogono naakinu-para nena agaa ratua ae aanu epe yoto kalaina.
Goa pua nena ruru rayo page naraanu page adaa bi imi onaanu page nimumi ne paalame omeme-ga epe yoto meape yape di abia go ipula-daa.
Go page abiare onaanumi su mao yaeme-pulu nimu tape di abia go ipula-daa.
19 Gore nimumi go agaa loare so yaa-para aaya Gote-na epe adana pora gaape lobesimi. Goa pua pogatu pirape agaa i buk rogo epe ada ru-nane isa-daa adesimi. Go raburi yai repena pia ari kululu loa suminini page pua yai radaki aapa waru lopesa.

12

Ona-para adaa waata paaka lapo
1 Go rabu so yaa-para adaa yae meda-rupa opapasa. Go yaere ona meda pirisa. Gore mo onaame naarere nipuna mamina-rupa yamoa nipuna aa rolo-para akua opo risa. Goa pua nipuna aalu madaare uba kedo 12 kepaa kepapu opo risa.
2 Go onana nogo naaki padaa pirisa-pulu madia-pena masaa nisa. Goa pua

* **11:15:** Grik agaa madaa gupa teme: Onaanu wala minalo mea repea-aere nimumi bi Krais ma-aasimi.

ora radaa waru pisa-pulu nipumi puri paloa epa yaasa.

3 Gore yaa-para adape yae meda pa opesa Go yaere adaa waatape nona piane isa. Gore nipu ora kaloti pirua aaluri 7-pela aasa. Goa pua eperaa 10 aasa. Gore nipuna aalu rayo madaare epe raguna padane laatapu adipisa.

4 Gore uba rayo robo repo rumaawa mo waata nipuna aapumiri so yaa-para ae uba kedo robo padane mea yoloa no su amaa mea lopasa. Goa pua so yaa-parare ubana robo lapo padanere pa aasipi.

Go waatare mo ona nogo naaki maditalo pisade onana ini agaa madaa epa reka aasa. Gore nipumi adapaba pirina nipumi mo naaki madu i mea nolalo pisa.

5 Goa pua mo ona naaki madu isa. Go naakimiri orope onaanu rayo surubalia sa. Gore oname naaki aba madu kiritinaloare aipapulu mo naaki mea pua Gote-na king siaa rolo-para mea pisimi.

6 Goa pisa rabu mo onare onaanu napiri su-nane pogola pisa. Go su-nanere Gote-me nipuna su me manogolasasa. Goa pisa-ga nimumi yapi di 1,260 ru-nane eta kalo surubaasimi.

7 Go raburi yada adaa meda so yaa-para pulalo pisimi. Maikel-para nipuna epe ensel-nu rayo raapu mo adaa paaka raapu yada pisimi. Goa pua mo waata-para nipuna wae ensel-nupara page yada pulalo pisimi.

8 Goa pisimi pare nimumi waata rabuaniaasimi-pulu waata-para nipuna ensel-nupara nimu yaa-para adaalupu pirape awi naisa.

9 Goa pua mo waata amaa mea rubisimi. Go waatare ora abasade piri waata-ga nipuna biri Satan yapare Wae Remona Mudu simi. Nipumi ora su amaa onaa rayo makiraaya. Goa pisa-pulu nimumi nipu no so amaa mea lopasimi.

10 Go rabu so yaa-para puri pane agaa meda gupa pagesu: Abiare Gote-me nipuna oro yaalo kagaa pirape kone mea ipua niaa gua raba muaaya. Abia Gote-me nipuna puri page penaame mea waaloa mudu piruaaya. Abia nipuna Mea Repae Aame nipuna surube puri mea waloaaya. Gore apo wae aare oro yaalo naare paalunu page ribaanu page Gote-na ini agaa madaa pirua nipuna onaa madaa go wae koso lape agaa sa. Go aa Satan-me koso lape agaa lo pirisa. Goa pisa pare abiare ensel-numi nipu su amaa mea lopaarimi.

11 Niaana amenumi nipu rabuaniaasimi rabu nimumi sipsip sina yaapimi raba misa. Goa pua nimumi ora agaa go lakesimi rabu go madaa page puri mua Satan rabuaniaasimi. Nimumi go pisimi rabu nimu go so amaa epe-rupa pirape kone

naisimi. Dia, pare nimuna kone wae isimi-pulu iaanumi nimu tu maomasimi.

12 Goa pea-ga nimi yaapara piri onaa rayore nimi raaname waru omoa piralimina. Goa pea pare no ipa solwara re-para piri onaa rayore adaa kedaa nimi re-para epalia-ga waru adalepape. Gore Satan nimi raapu aba pia pare nipu pua pirape yapi diri rudupu yaalo ratu waru yawesa.

13 Gore mo waatame nipu no su amaa pirano kone isa pare nipumi abade naaki madisade ona ratu tisa.

14 Goa pisa-pulu nimumi adaa yaa itaayamana popaa mua mo ona madaa maasimi. Goa pua nipu onaa napiri su-para riya pua go adaa waata gimoa pogola pisa. Go-parare nimumi eta waru kaloa nipu go supara waru surubisimi. Gore nimumi suruba pirinare maali repo patuare akua oraapu pirisa. Go rabu waata nipu mada natisa.

15 Goa pua ona tulalo mo waatame nipuna agaa-para ipa maaku ratu isa. Go ipare ora adaa ipa raladerupa maaku ratisa pare ipa raa puare mo ona rata mea pisa.

16 Goa pisa pare mo sumi go ona raba misa. Goa pua su lobatabebe puare mo waatame nipuna agaa-para maaku ratu isade ipare supara raa odobasa.

17 Goa pisa rabu adaa waata nipumiri mo ona-para ora rono adaape yawesapulu nipu puare go onana si wane medaloma raapu pua yada pula pisa. Go si wanenuri nimumi Gote-na rekena agaa waru pagoa Yesumi mea wasade agaa madaa kone rulaeme-pulu waatame nimu raapu yada pula pisa.

18 Goa pua mo waata nipuri no ipa solwara repaanane reka aasa.

13

Raa kira aune yae laapo ipisipi

1 Gore neme adesu raburi raa kira aune yae meda no ipa solwara-para sone opapasa. Nipuna aalu eperaare 10-pela opoa nipuna aalu 7-pela aasa. Goa pua nipuna aalu eperaa 10-pela madaare aa muduna epe raguna padane padane lo mea adipasa. Goa pua nipuna aalu 7-pela madaare Gote madaa ero ne bi tua isa.

2 Go raa kira aune yae adesu raburi nipu lepat mena nona piane pirisa kone isu. Nipuna aare gupa bea menana aa nona pisa. Goa pua nipuna agaare laion menana agaa nona pisa. Mo adaa paaka waata nipuna puriri mo kira aune yae kaloa nipumi nipuna aa mudu pirape siaa king madaa mapiraasa. Goa puare nipumi nipu surubape puri page kasa.

3 Gore mo kira aune yae madaare nipuna aalu padane aba tinaloa ome

nona pea. Goa pea pare go aalu madaa piri rerere aba kaapu yoa aalu wala epe aasa. Goa pisa-pulu su amaa piri onaa rayome go raa kira aune yae madaa paalame omoa nipu rata mea pisimi.

4 Gore adaa paaka waatape nipuna puriri go raa kira aune yae kasa. Goa pisa-pulu onaa rayome go waata madaa beten lo pirisimi. Goa pua nimumi mo raa kira aune yae madaa page paalame omoa beten lo pirisimi. Goa pua nimumi gupa simi: Go kira aune yaere nipuri ake nona palia pae simi. Gore onaanumi nipu raapu yada mada napalimi simi.

5 Gore Gote-me mo raa kira aune yae nipuna palaina gimisa raburi nipumi Gote-para ero agaa adaapu simi. Nimimi go ero agaa lalainare akua 42 popesa.

6 Goa pisa pare nipumi Gote-para wae ero agaa loa Gote-na bi-para Gote nipuna piri su-para ero agaa loa go Gote-na so yaa-para pimi rurunu-para page wae ero agaa simi.

7 Goa pua Gote-me nipuna onaanu raapu yada pa pina gimisa-pulu yada puri paloa puare nipuna ruru marabuaniaasa. Goa pua Gote-me pa pina gimisa-pulu raa kira aune yaeme ruru rayo-para su rayona pimi onaa to rado rado aeme onaanu-para adaa agaa rado rado teme-para gavman rado rado surube onaanu-para go rayo surubenalo wae yaeme puri mea kasa.

8 Gore su yaa laapo nawarisa rabu Gote-me onaanuna bi mo tisimide mena sipsip sina buk madaa tu isa. Goa pea-ga su amaa onaa rayore nimuna bi Gote-na oro yaalo mapiraape buk-para natu isa-pulu nimumi go raa kira aune yae madaa beten lo piralimi.

9 Gore onaa rayome pagaleme agaa waru pagalepape.

10 Gore onaa medaloma kalabus ada-para patula polalo palimiri gore nimu page kalabus ada-para mea palimi. Gore onaa medaloma rai kutumi tua maomalimi-daare gore nimu page rai kutumi tu maomalimi. Goa palimi-pulu Gote-na ruru onaare puri palo pirua nimimi kone rulape kone waru saapiralepape.

11 Gore neme adesu rabu kira aune yae medare no su ru-nane pirua so amaa-nane ipisa. Nipuna aalu madaare sipsip memenuna piade-rupa eperaa laapo pisa. Nipumi agaa sa rabu mo paaka waatana agaa-rupa sa.

12 Go raa kira aune yae laapo nipumi aba ripia ipua raa kira aune yaena puri mua nipu raapu pisa. Goa pua nipumi su amaa pimi onaa page oyae rayome page abade ipisade kira aune yae madaa beten malasa. Go aba ripia ipisade raa kira aune yaere nipu maomape wae reredere aba kaapu sade.

13 Gore go laapopa raa kira aune yaemere puri pane adaa kogono rado rado pisa. Goa pua nipumi onaanuna ini agaa madaare so yaa-para i repena sulaa meda su amaa mea lopasa.

14 Goa pua aba ripia pirisa raa kira aune yaena ini agaa madaare oyae laapome napiaa kogono rado rado pisa. Go rabu Gote-me pa adoba pirisa. Goa pua kira aune yae laapomere go su amaa piri onaa rayo makiraa pirisipi. Gore nipumi onaanu gupa lakesa: Nimimi mo raa kira aune yae mupaare repename warini piksa meda warialepape. Goa puare nipuna bi mi-nasaatepape sa. Go raa kira aune yaere abade rai kutumi tisimiya pare nipu naome pa pirisa.

15 Goa pua Gote-me mo raa kira aune yae laapome kogono pina gimisa. Goa pisa rabu oyae laapome aba ripa warisimi repename warini piksa madaa kone popo polo pabisa. Goa pisa-pulu go repename warini piksa-me agaa loa onaa medaloma nipu-para beten natemere gore nimu mada tu maomalia sa.

16 Goa pua mo raa kira aune yaemere nipu puri pabisa-pulu onaa rayore nimuna popo ki-nane page nimuna eno madaa page yope pubabebe pisa. Goa pisa rabu aa mudunu-para naraa piri onaanu-para amo onaanu-para pa kogonome adini onaanu-para pa esepene onaanu-para go rayo madaa yope pubabebe pisa.

17 Goa pisa-pulu pa onaa meda raa kira aune yaena yope-daa napubalia-daare nipumi oyaenu medaloma mada nakabalia. Goa pua nimumi page nipuna oyae mada nakabalimi. Go kira aune yaena yopere nipuna bi-rupa talimiri nabanu talimi.

18 Niaame go madare kone waru samina. Gore aanu medaloma makuaaemere go kira aune yaena naba waru adoa samina nabana re waru niminaamina. Go naba perekea sanare aa medana bi teme. Go naba dipitimare 666 mada adalima.

14

Onaa 144,000-me sipsip mena si madaa yaasa simi

1 Neme wala adesu rabu mo sipsip siri so Saion rudu madaa aasa. Goa pua onaa 144,000 nipu raapu aasimi. Go onaanuri sipsip menana si-para nipuna aaraana bi laapore abade Gote-me nimuna eno madaa tisa.

2 Goa pua nemere agaa meda pagesu pare go agaare adaa ipame o ta-rupa page adaa ari kululu ta-rupa pagesu. Go agaare adaa spika-para lalae nona piane pagesu.

3 Goa pua go onaanuri nimu aa mudu pirape siaa king eno-nane rekaasimi. Goa pua pa piri yae maala page mo makuaae aa mudu

24-na ini agaa madaa rekaasimi. Goa pua go onaa 144,000 Gote-me nimu raba mu kabesa-pulu nimumi kagaa yaasa meda simi. Pa onaa radonumiri go yaasana agaa mada napagesimi.

4 Go pirisimi aa ray-omere abade nimumi ona medaloma narumaawa ona raapu u napatisimi. Dia, go aanu nimu ora epe kone wasupa meape nona piane pirisimi. Gore su rayona mo sipsip si tulalo pisa-parare mo aanu nimu rayo page puala pisimi. Gore nimu go su amaa piri onaa raapu pirisimi rabu Gote-me nimu nipuna ruru aba ripia kaboa mapiraasa. Go aanuri Gote-me nipuna sipsip si raapu go aanu aba riri-nane mapiraasa.

5 Nimumi abade yaa agaa nasimi. Goa pua nimumi pupitagi nape gimoa epe-rupa pirisimi.

Ensel repome agaa lapede-pesimi

6 Gore neme ensel meda so yaa-para biyaa ipulaina adesu. Nipumi oro yaalo pirape Epe Agaa mea pisa. Goa pua nipuna kogonore Epe Agaa so amaa piri onaanu lakelo kiritisa. Goa pua gavman rado radome surube onaanu-para ruru rado radonu-para ada agaa rado rado ne onaanu-para to rado rado aeme onaanu page lakelo kiritisa.

7 Gore nipumi puri paloa gupa lakesa: Gote-me onaa rayo koso laawa yoto ru-maape diri aba rudu yala-ga nimimi nipu madaa paalame omoa nipuna puri epe bi minasaatepape. Goa pea-ga nimimi Gote padane adalimina beten tapape. Nipumi abade su-para yaa-para ipa solwara-para oyae rayo nipumi warisa.

8 Gore ensel medamere mo aba pisa ensel-na masaa-nane ipisa. Go ensel laapome agaa meda gupa sipi: Adaa Babilon* adaa adaare-re ora pabo tina sa. Go Babilon so padanere su rayona piri onaanu-para nipuna puri pane wae kone kanaloa paake yone kone agu isimi. Gore nipumi puri pane wain ipa kasa-pulu nimumi pupitagi nisimi.

9 Gore wala ensel meda nipu mo ensel laapopana masaa-nane ipisa. Go ensel repopame puri paloa gupa sa: Gore onaa rayome go raa kira aune yae page nipuna repename warini piksa page go laapona bi minasaalimiri nimuna ki madaa page eno madaa page kira aune yaena bi mua yope palimi sa.

10 Goa pua go onaanuri nimuna Gote-na wae ipa wain nalimina. Go wain-ri Gote-na ratu yawe wain ipa-ga nenalo ratu yawe kone raapu epalia. Dia-ga nipuna ratu yawe konere

* **14:8:** Go agaare Rom adaare-para lalaawa Babilon adaare loa saa pi agaa lakesa. 1 Pita 5.13 madaa page ta-rupa. Pare kone medamere waea peme onaare Babilon adaarena bi meme sa.

niaana wae yaena yoto giape oyae raapu kap-para koyo pabo salia. Go onaanumi mo ipa mea nalimide raburi nimumi radaa waru noa repena sulaa kekapu palae bisululu raapu piralimi. Go pua ora epe ensel-nuna ini agaa-para epe sipsip sina ini agaa madaa page radaa no piralimi.

11 Go repena sulaana mirumiri nimu radaa manasua oro yaalo so madaa popalia. Go onaanumiri mi kira aune yae-para nipuna repename warini piksa-para beten lo bi minasaasimi-daare go onaa nimuna bi minaloa wae yoto mealimi. Goa pua ribaa-para naare paalu page nimumi kitu napiri radaa no piralimi.

12 Goa pea-ga Gote-na ruru onaanuri puri paloa piramina. Goa palimiri nimimi Gote-na agaa mana waru pagoa Yesu mada page kone rula piramina.

13 Goa pua neme so yaa-para epe agaa meda pagesu rabu go-rupa sa: Neme agaa gupa lape sa: Abia page oropenu page onaa rayome Aa Mudu madaa kogono pua omalimi-daare go onaanu nimumi epe raana pi kone mealimina sa. Goa sa rabu Holi Spirit-mi e loa go agaa go-rupa abusa: Nimumi abade go kalai pu kogono pisimi-pulu nimu kitu piralimi. Goa pua nimuna pisimide kogono madaa epe yoto mealimi sa.

Maapu eta madiape di rabu

14 Goa pua neme adesu rabu so yaa-para yaako pi moae meda isa. Go moae madaare su amaa aa nona pi meda pirisa. Goa pua nipuna aalu madaa aana golme warini epe raguna adipisa. Nipuna kimiri pakipi rai napi ora eke waru ae meda saapirasa.

15 Go rabu ensel rado medare epe lotu ada amaanane pelataboa ipisa. Goa pua nipumi so moae madaa piri aa-para puri palo gupa yaasa: Nena pakipi rai napimiri eta nape oyae kadolaina sa. Go su amaa eta nape yapi di aba epaade-ga epe eta rayo aba poroaaya-ga napea-ga nakepoaina sa.

16 Goa pua so moae madaa piri aamere nipuna pakipi rai napi ripinaa palae su amaa ipisa. Goa pisare nipumi su amaa poro aaya epe eta rayo meamina.

17 Goa pua neme gupa adesu. Go rabu ensel meda Gote-me epe lotu ada so yaa-para aaya-para pirua amaanane ipisa. Go ensel-me page pakipi rai napi eke waru ae ripinaasa.

18 Goa pua repena sulaa surubae ensel medame page so yaa-para i aana reke gimoa nipu page ipisa. Goa pua nipumi mo eke waru ae pakipi rai napi saapirae ensel-para gupa lakesa: Nena pakipi rai napi meda mua no su amaa ia wain maapu tu kiritape sa. Gore go maapuna ini rayore porabea-ga ralape sa.

19 Goa lakesa rabu mo

ensel-me nipuna pakipi rai napi su amaa ipua mea wagepua tisa rabu nipumi mo wain pu madaa ini etapalae ralabisa. Goa pua nipumi go ini rayore aaname igipini oyae-para mea lopasa. Goa pua go oyaeme rabuatinalo pisa-rupare Gote-na ratu yawe kone mada misa.

20 Goa pua adaa adaare kepo raranere wain igipini yaeme ini igipisa. Go oy-aeme wain ini rayo igipisa rabu nipuna agaa-para yaapi waru popesa rabu su adaalu-para gupa 200 mail pupua wala pa onaa minabae-rupa risa.

15

7-pela ensel-me 7-pela waea sasimi

1 Go rabu neme so yaa-para kagaa puri pane yae meda adesu. Go oyaere ora rado piane ya-pulu neme kone adaapu isu. Gore ensel 7 pirua su amaa onaanu maoyaatalo wae yaina nona piane yaenu 7-pela saapirisimi. Gore orope go wae oyae popa dia yaliade raburi wala wae yae meda ora naepalia. Go wae yae 7-pela madaare Gote-na ratu yawe konere ora dia yalia.

2 Go rabu neme ipa ini adaape nona piane adaa oyae meda adesu. Go ipare widoa garulape wasupa glas raapu repena sulaa raapu moropea warisa. Goa pua neme onaa medaloma adesu. Nimumi mo raa-para piri kira aune yae-para nipuna repename warini piksa raapu yada pua nipu rabuaniaasimi. Go kira aune yae nipuna bi perekea pa naba isa. Go onaanumi nipu ipa ini madaa wasupa nona piane adolalo pua pirisimi. Goa pua Gote-me nimu alowa kasa-pulu nimumi go saapirisimi.

3 Nimumi Gote-na kogono aa Moses-na yaasa loa sipsip sina yaasa page laasimi. Go yasaare gupa simi:

O Aa Mudu Gote, nere puri adaape pate.
Go kogono rayo neme pere ora epe kogono ya-pulu puri paloa pe.
Nere go su amaa piri onaa rayona aa mudu padane piruaaye.
Goa pua nena konere ora epe ta-ga ora redepo ne kone suaaye.
4 Aa Mudu, ne padanere ora epe aa pi-ga onaa rayome ne madaa paalame omalimi.
Goa pua onaa rayome nena bi waru minasaaeme.
Goa pua su rayona piri on-aanu ne piri-para epa rumu koba pua aalu adaniaawa nimumi ne madaa beten teme.
Gore su rayo-para piri on-aanumi nena epe re-depo ne kogono adoa kiriteme-pulu goa pal-imi simi.

5 Goa pua so yaa-para aaya epe sel lotu ada pora gaape lobesa-daa adesu. Go lotu

ada-parare Gote nipuna pirape ada aasa.

6 Goa pua ensel 7-pela nimumi orope wae yae saapirua padane padane laatapu epe ada gimoa amaanane ipisimi. Gore nimumi ora epe yaako pi mamina yamoa nimumi epe aana gol-me warini aako lete nimuna kadesa madaa yamesimi.

7 Goa pua pa oro yaalo piri oyae maala pana medamere ensel 7-pela-para go yaenu kasa. Go oyaere nimumi aana gol-me plet 7-pela sapalae kasimide oyaere Gote-na ratu yawe kone go plet 7-pela madaa rulatabesa. Go Gote-re nipu oro yaalo kagaa piraama laama palia.

8 Goa pua Gote-na puripara nipuna epe paana puripara gona miruri Gote-na epe lotu ada-para rulatabesa. Goa pua epe lotu ada-parare pa onaanu mada napalimi. Dia, mo ensel ipa 7-pelame wae-rupa mapiraape kogono 7-pela aba pu kiritinaloa runane wala orope palimi.

16

Gote-na ratu yawe kone panapu saabaaya

1 Goa pua mo epe lotu ada ru-nane agaa meda sa rabu neme pagesu. Go agaame go ensel 7-pela-para puri paloa goa sa: Nimi puare Gote-na ratu yawe konere plet kerepopu madaa ia-ga mea pua no su amaa koyo rubalepa sa.

2 Goa pua aba ripia aasa ensel-me nipuna adaa plet mea pua su amaa koyo lopasa. Goa pisa raburi mo raa kira aune yaena yope pisimide onaanu madaare wae adaa gaale rerenu mapiraasa. Go onaanumi abade mo kira aune yae nipuna piksa adoa beten simide onaanu madaa page mapiraasa.

3 Goa pua ensel laapomere nipuna adaa plet i yaere mo ipa solwara madaa mea koyo lopasa. Goa pisa rabu yaapiri ipa solwara madaa aba ome onaanuna yapirupa popesa. Goa pisa raburi no ipa solwara-para piri oyaenuri rayo omabesimi.

4 Goa pua ensel repo pamere nipuna plet madaa sapalae muare no ipanu popea-para page ipa yokeapara page koyo pabesa. Goa pisa rabu ipa rayo perekeare yaapi agu popesa.

5 Go rabu neme ipa surube ensel-na agaa pagesu. Nipumi goa sa: Epe Redepo ne Goto, nere abia page pi abade page pirisi. Nena koso lape agaa madaare neme wae yoto mea rumaali rabu ne redepo ne kone sua rumaaina sa.

6 Go wae menana yope mi aanumiri abade Gote-na ruru-para Gote-na agaa lakene aanu page tu maomaasimi rabu nimuna yaapi pupubisa. Goa pisa-pulu go onaa waenumi yapi nenalo kalape sa. Goa pua nimuna yoto ora waru mealimi.

7 Goa pua agaa meda aana reke aaya-para gupa pagesu: Aa Mudu Gote, neme puri rayo waru pate. Nena koso lape agaame onaa mea rumaali pare nena epe redepo ne kone sua rumaali sa.

8 Goa pua ensel maalame nipuna adaa plet madaa sapalae yaere naare madaa mea koyasa. Goa pua Gote-me naare nipu puri kasa raburi go naare kekapumi onaa rayona yogane laula pape pisa.

9 Gore naare waru risa rabu nipuna kekapu ora adaape pisa rabu onaanu rayo waru risa. Go rabu Gote-me go wae yae madaa puri kasa rabu nipuna bi madaa ero agaa simi. Goa simi pare nimumi wae kone naperekea Gote-na epe puri pane bi naminasaimi.

10 Goa pua mo ensel supumiri nipuna adaa plet madaa sapalae mo raa kira waena aa mudu pirape siaa king madaa mea koyasa. Go raburi mo raa kira aune yaena ruru pirisimi onaa rayo madaa ribaa yaama pisa. Goa pua nimu radaa waru no pirisimi-pulu nimuna abulu page regepe no pirisimi.

11 Goa pua nimuna to madaa gaale rere pirisa-nuri radaa waru nisimi. Goa pisa pare nimumi yaa-para piri Gote madaa ero agaa simi. Goa simi pare nimumi kone naperekea abana wae kone nagimisimi.

12 Goa pua mo ensel oraapumiri nipuna adaa plet madaa sapalae adaa ipa Yufretis madaa mea koyasa. Goa pisa rabu mo ipa rayo makaapu yabaawa no naare ipula-nane piri aa mudunu epenalo pora warisa.

13 Goa pua neme puri pane wae remo ipa repore uri kenome nona piane adesu. Nimu mo adaa paaka waatapena agaa-para mo raa kira aune yaena agaa-para makirae agaa ne aana agaa-para page epa opatabisimi.

14 Go remonuri ora wae remo rayo yapare nimumi napiaa kogono rado rado pisimi. Gore nimu su amaa piri aa mudunu rayo piripara pisimi. Goa pua go puri pane Gote-na adaa yapi di raburi go aa mudunumi yada pinalo mea kiritalia.

15 Waru pagalepa: Ni Yesuri paake nape aanu ipulumide-rupa aipapulu epalua. Goa palua-ga onaanumi u napatu ura onaapu epe-rupa yamoa piralimidaare nimi raaname omalimi. Goa pua ni epaluade rabu go onaanu medalomame ura onaapu waru naayame aanumi ni mada na-adalimi. Goa pua onaana ini agaana aako onaapu yamoa pimi onaanumi yala napoteme.

16 Goa pua wae remo rayome aa mudunu padanepara makiritisa. Go makiratape suri Juda aanuna agaamere Amagedon teme.

17 Goa pua mo ensel 7-pelame nipuna adaa plet

madaa isade nipumi po ripu-para mea rubaasa. Goa pua epe ada ru-nane aa mudu pirape siaa king isa-para agaa medame puri paloa goa sa: Go yaenuri abia dia yala sa.

18 Goa pua yaki repena piaa-mama puare oyaeme agaa adaapu rado rado loa yaa-para kululu loa su minini adaape pisa. Abade Gote-me onaa wariaa-mama ipuare go piane su minini meda napinasa pare go su etome ora rayo rabuanaasa.

19 Goa pua adaa adaare robo repo rupialala pisa. Goa pua su rado rado rayona adaarenu rayo agaa me loa maoyaatisa. Goa pisa pare Gote-me wae su Babilon abutalo kone sua nipumi Babilon nipuna kap madaa wae ipa wain pirapalae mua mea manasa. Go wain ipare Gote nipuna ratu yawe kone rayo go-para mapiraasa.

20 Go rabu page ipa solwara rikiraana aaya sunu rayo minabaawa rudunu page ora dia yalia.

21 Goa pua adaa yai raapuri radaki aapa adaape epa lopalia. Go radaki aapa padane padane laatapu madaare rais bek-na kedaa-rupa lopesa. Go yaa-para lopoa onaanuna to madaa tisa. Gore go yaere ora wae yae ya-pulu onaanumi Gote-para wae ero agaa simi.

17

Aa rume oname wae yoto misa

1 Goa pua mo adaa plet 7-pela saapiraeme ensel 7-pelare padanemere ni piri ipua ni gupa epa lagisa: Ne epali rabu neme mo adaa paake aa rumi oname wae yoto melia rabu neme adaina. Nipuna adaa adaare ipa adaapu pope repaa-para warisa.

2 Go su amaa piri aa mudunu wae kone adaapu sua Gote gimoa Satan-na kone misimi. Go konere nimumi mo adaare-para paake aa rumi kone-rupa sua pirisimi. Goa pua su amaa piri onaa rayome go ona* raapu waea pu piruare maeyae onaa-rupa pirisimi sa.

3 Go rabu Holi Spirit ni raapu pirasa rabu mo ensel-me ni onaa napiri su-para mea pisa. Go su-parare neme ona meda adesu. Go onare nipumi kane raa kira aune yaena masaa madaa pirasa. Go raa kira aune yaena to yogane madaare wae bi rado rado adaapu tu saabaasa. Go bi rado radore Gote ero agaa lape-rupa tu saabaasa. Gore mo raa kira aune yae nipuna aalu 7-pela aasa. Goa pua nipuna aalu kepare 7 aasa.

4 Go onamere epe kane mamina-para kobere mam-ina lapo maraawa aana gol-me warini pepenapu palae

* **17:2:** Go ona paake aa paake rumi yaena agaamere Gote gimoa pa yaaga Gote-para rado yaenu rateme onaa-para sa. Gote-na ini madaare gore aa nipuna ore gimoa ona paake yone-rupa madaa sa.

mapiraasa. Gore abade nimumi epe aana-para epe kulubu-para mone yoto adaapumi kabesimi. Goa pua nipuna kimi page aana gol-me warini kap saapirisa. Gore paake nape kone sua pisa-pulu nipumi Gote-para wae ero lape yae-para pugu pi yaenu-para mo kap-para mapiraasa-pulu rulatabesa.

5 Gore nipuna eno madaa page bi saabaasa. Go bi madaare saa agaame kudiri pu re gupa saabaasa: Adaa Babilon suri nipu paake aa rumi kone i onaanu-para wae pugu pia pi onaanu-para go suna agi padane piruaaya.

6 Go onamere abade Gote-na ruru onaa tu maomaawa nimuna yaapi noare nipu maeyasa. Go page onaanumi Yesu madaa kone rulaawa nagimisimi-pulu go oname tu maomaawa nimuna yapi noa maeyasa. Gore neme go ona adesu raburi pogo-lasaawa kone adaapu isu.

7 Neme akeane kone adaapu sae? Goa pua ensel-me ni agaa gupa misa: Neme akeane kone adaapu sae? Neme abiare go onana kudiri pi konena re-re neme mea ipua ne lagialua. Goa pua go raa kira aune yaena masaa madaa ona pia page re lagialua. Go yaere nipuna aaluri 7-pela aawa nipuna aalu eperaa 10-pela pisa.

8 Neme go raa kira aune yae aba adesu rabu nipu abade pirisa pare abiare napia. Goa pea pare oropere nipu su naaku gimoa amaa-nane penaame epalia. Go rabu nipu popalia-rupa ora na-adalimi. Goa pua go su amaa piri onaanu medaloma abade Gote-me su yaa nawarisa rabu nimuna binu oro yaalo kagaa pirape buk madaa natu isa. Go onaanu nimumi go raa kira aune yae ademe rabu nimumi kone adaapu meme. Gore abade nipu pirisa pare abiare wala napiruaaya. Goa pea pare wala orope nipu wala epalia. Go rabu nimimi kone adaapu mealimi.

9 Aa medame kone waru sua maluba kegealiare go oy-aena re makuaalimi. Go aalu 7-pela aasa pare kanapu 7-pela tisa. Go rudunu† madaare ona pirisa.

10 Goa pua adaa aa mudu 7-pela page pirisimi. Goa pua mo aalu 7 aasare aa mudu 7-pela nona piane pirisimi. Aa mudu supuri abade mea ru-bisimi pare abiare padane-ma pa pia. Goa pua padane-mare aa mudu-rupa nipu wala orope piralia. Gupa piralia pare nipu oge rudupu yapi di mada piralia.

11 Go raa kira aune yae abade pirisa pare wala abia napiare nipu page aa mudu 8-pela pa-rupa pia. Goa pea pare nipu mo namba 7-pela muduna ruru aawa su naaku-para piralia.

12 Gore neme aalu eperaa 10-pela su adaarena ora aa

† **17:9:** Rom ada kagurere 7-pela rudu meda madaa warisimi. Go madaa saa pi agaa ta paaya.

mudu 10-pela piralimi. Go aa mudu-para nipu abi naepa pirua surubeme. Dia, pare orope go raa kira aune yaena puri mua nipu raapu surubalimi. Nimu pirape diri pena naare ini perekealaina padane piralimi pare ogesi surubalimi.

13 Go aa mudu 10-pela nimumi kone padane agu sua nimuna puri-para nimuna surubape kone page mo raa kira aune yae pua kateme.

14 Goa pua nimu rayome mena sipsip si raapu yada palimi. Go rabu mo sipsip si nipu madaa kone rulae onaanu-para nimu raapu yada pua go aa mudunu rabuaniaalimi. Nipuri Aa Mudu rayona ora Aa Mudu page king aa mudu rayona Aa Mudu page piralia-pulu mada rabuaniaalimi. Goa pua nipu raapu pirape onaanuri nipuna aba yaaloa mapiraasa-pulu nipuna agaa waru pagoa nipuna pora ratalimi sa.

15 Goa pua mo ensel nipumi ni page gupa lagisa. Abade nere go adaa ipa inipara pirade ona yaade. Goa ipa madaare nena to yogane rado ae onaanu-para kiritae onaanu-para su rado rado piri onaanu-para adaa agaa rado rado ne onaanu-para ade.

16 Gore aba ade aalu eperaa 10 oyae page raa kira aune yae laapome paake aa rumi ona madaa wae kone waru sua tulalo palipi. Goa pua nipu waru tuare nipuna oyaenu mamina-nu page kolo rialipi. Goa puare nipuna yogane-para aaya midi mea noa nipu repena sulaa-para mea irabalimi.

17 Gore Gote-me nimuna kone robaa-para nipuna kone mapiraasa. Goa pisapulu nimumi kone padane sua nimuna surubape puriri kira aune yae kateme. Goa pa amaa pula aainare Gotena agaana re ora penaame epalia rabu go puri dia yalia.

18 Gore mo ona nipu ora wae adaa adaare-para piri onaa nona piane yapulu nipu su amaa pimi aa mudununa puri rabuaaniaalia sa.

18

Babilon adaare pabo tisimi

1 Neme go yaenu aba adoa ensel meda so yaa-para pirua ipisa-daa adesu. Gore nipu adaa puri isa pare nipuna epe paame go su madaa roalia rabu epe-rupa surubenalo pisa.

2 Gore nipumi agaa puri paloa gupa sa: Adaa Babilon su adaare pabo tina. Abiare go adaare-para wae remonu-para wae oto pi remonu page pimi. Goa pua go osade adaare-parare wae oto pi yaanu page nipu madaa ada waria aeme.

3 Gore abade nipuna onaa rayo nipuna ipa wain kaloa nipu agaa mana lakesa. Go puri pane wain-ri nimu waerupa pirape kone mulalo no pirisimi. Gore go su amaa pirisimi aa mudu king-numi

page go ona nipu raapu wae paake nape kone sua pirisimi. Goa pua go su amaa bisnis kogono pua mone pisimi aanumi page go onana pupitagi nape kone madaa mone yoto adaapu misimi sa.

4 Goa pua neme agaa meda so yaa-para ipisa rabu gupa pagesu: Nimiri nina onaanuga nimi go su gimoa pulupa. Nimi goa palimi-daare nipu raapu waea napalimina. Goa palimiri nipumi mealia wae yoto namealimi.

5 Nipuna wae yae rayore ora adaapupe saa-mama puare ora so yaa popa oraata aaya. Goa pea-ga Gote-me nipuna wae yae rayo madaa aba niminaa kiritea.

6 Gore nimimi go wae onana kone niminaawa nimimi abulu kiritalepape. Gore nipumi abade nipuna wae kogono pisa madaare nimimi wae yotome rana laapo abutapape. Gore nipumi abade ipa puri pane kap-para mea gisa-ga nimimi ora puri pane ipa nena nipuna dis-para satepape.

7 Gore nipumi abade nipuna bi minasaawa epe pepena pua epe-rupa pirisa. Goa pisa-ga nimimi go kone abutalo palimiri radaa waru manaatepape. Gore nipumi wae kone saliare oyae go-rupa katapape. Goa puare nimimi nipu re waru adoa abuta. Gore nipuna robaapara kone go-rupa mua lagialia: Niri go su yaa rayo surube mudu ona ya-pulu go aa mudu pirape siaa mada piruaayo tea. Gore niri ona wasaa napia loa wae kedaa page naepalia-pulu neme re mada natoa.

8 Goa tea-pulu wae oyae rado radore padane go yaapimi agu nipu madaa epalia. Go rabu yaina page mua kedaa adaape rua piralia. Goa pua reae adaa page pabalia. Goa palia raburi repena sulaame Babilon adaare rayo waru rabalia. Gore Aa Mudu Gote-me nipu raapu koso loa wae yoto mea katea-pulu nipu ora puri paloa pa pia sa.

9 Go rabu go su amaa pirisimi aa mudu king-numiri go ona raapu ora waea pua yolape kone sua piralimi. Goa pisimi-pulu go aa mudu king-numiri nipu mea irini miru adalimi rabu nimuna aako rupitua re lo piralimi.

10 Gore mo aa mudu king-numi nipuna radaa nape yae aba adoare nimumi paalame omalimi. Goa pua nimu rekaawa gupa teme: Odo-e, loare odo ora waru pia teme. Go Babilon adaare nere puri waru pane adaa adaare yaade. Gore naare ini padane pereke talainare nena wae yaenu yoto abulamono teme.

11-12 Goa pua su amaa pimi mone yoto mi aanumi page go adaare madaa re waru loare nimuna pu robaapara ora o tea rabu re waru teme. Gore nimuna kako-nupara moae yaenu meape onaa napimi-pulu

kakore nakabalimi teme. Nimuna aana gol-para aana silva-para epe yoto meape aana-para epe kulubu-para go mone yoto adaapu aba misimi. Go page epe yaako pi mamina-para kobere mamina page ora oma pae epe lapalape page kane mamina page go oyaenu abia nakabalimi. Goa pua epe kaa pi repenanu page elepan menana imaame warini yae page epe yoto meape repename warini yae page abia nakabalimi. Goa pua aana bras-para aene-para epe puri pane aana gonumi warini yae page nakabalimi.

13 Goa pua go kako-nu page nakabalimi: Sinamon-para yabia-para kaa pi miru irae yae-para repena maara nona piane yae-para repena emabo nona piane yae-para wain-para wabola-para bret warini palaawa-para wit-para mena gawa sipsipnu-para hos mena-para hos mename yone kaaranu-para kogono madaa adini aanu page abia nakabalimi. Goa onaanu page nakabeme pare nimuna kone wasupa mabebolaaeme.

14 Goa pea-pulu mone yoto mi aanumi go onaanu goa madaa nateme: Go oyaere nena robaa-para adawe kone sua aba mula pisi pare go rayo ne gimoa dia yalia teme. Goa pua epe yoto meape yae rayo page nena epe pepena oyae rayo page go rayo dia-nialo pi-pulu ora diania tea.

15 Goa pua mone yoto mi aa medalomamere go adaare-para bisnis kogono aba pua mone adaapu misimi. Go aanuri nimumi go onana radaa pi oyae adoa paalame omoa nipu ora mo-para pua piralimi. Gore nimu mo-para aawa re waru lo pirua gupa yaatea:

16 Odo waru pia. Go aba nena ini agaare ona epena pepena-rupa mapaawa yoto misi rabu waea piside teme. Abade nipumi epe yaako pi mamina-para epe mimi pi mamina-para kane mamina rado rado yamesa. Goa pua nipuna tona pepenare aana gol-me warini yae mua mone yoto waru i aana pepenanu page ora epe yaako pi ku-lubumi page nipuna pepena waru pisa.

17 Goa pisa pare naare ini padane perekealaina go pepe rayo dia yoa pane pula teme. Go page mo ipa ipunu rini aanu page mo ipunu kaboa su rado-para polalo palia onaanu page go ipunu ru-nane kogono pi aanu page mo ipa solwara madaa ko-gono pua mone mi aanu page nimu rayo Babilon su adolalo rekaasimi.

18 Gore nimumi mo adaare repena sulaame irisa miru adesimi rabu nimumi puri palo goa simi. Go adaare-re nipu padane ora puri pata-ga meda go-rupa na-aaya simi.

19 Goa loa nimuna aalunu madaa kege mea awo sua re lo nimuna robaa-para kedaa pina pirisimi. Goa pua nimumi goa simi: Odo waru

pia simi. Go adaa adaare-para ora wae yae meda epaade simi. Go adaare-parare ipa solwara madaa pamisade ipunu-na aaraanu ipu nipuna pora pamua yoto mua amope-rupa pirisimi. Goa pea pare naare ini padane pereke talaina go adaare raboa repo nasade simi.

20 Nere yaa-para piri Gote-na ruru onaanu-para aposel kogono aanu-para Gote-na agaa lakene aanu-para nimi rayome mogo adaare raboa repo nasala madaa raaname waru omalepape. Gore go onana adaare nipumi abade nimi-para waea pisa-pulu Gote-me adoa koso laawa wae yotome abusa.

21 Go agaa aba dia naloare puri pane ensel medame aana adaape meda minasaawa ipa solwara-para mea lopasa. Go aanana kedaare wit-na ini marabuaawa pelatabebe pinalo i yae ya-pulu kedaa waru pisa. Nipumi goa pisa rabu nipumi lalo: Go mea lopaato-rupare nimumi adaa adaare Babilon page gupa mea rubawade sa. Goa pua ora dia yalia-pulu onaanumi wala mada na-adalimi.

22 Goa pea-pulu go adaare-para alowana agaa pagape rabialo rado radona agaa page emaape page bero page temede-rupa onaanumi mada napagalimi. Goa pua oyae warini kone rado rado imi aanu page wala ne go adaare-para napitimi. Goa pua wit maraabuape yaena e page wala meda napagalimi.

23 Goa pua lam kolo memena paare go adaare-para wala meda mada naroalia. Goa pua ona aa lapo page rumaatalo palipide raburi nipuna rome agaa meda mada nalala-palimi. Abade nena mone yoto mi aanu pirisimide raburi gore go su rayona nimu mudu pirisimide. Go rabu abade nena romo malumumi neme su amaa piri onaa rado radonu makiraside sa.

24 Gore Gote-me nipuna ru-runa yapi page nipuna agaa lakene aanuna yaapi page go adaare-para koyasimi-pulu nipumi Babilon piri onaanu-para wae kedaa yoto kaloa yaapi abusa. Gore Gote-na iaanumi tu maomasimi rabu koyasimi yaapi rayo wala abuteme.

19

Babilon adaare tisa rabu pedo pisimi

1 Goa pua wala orope neme puri pane agaa meda pagesu. Go agaare so yaa-para piri onaa adaapumi Gote-na bi gupa minasaa laasimi: Niaame Gote-na bi minasaamina. Niaana Gote nipu padane-mame oro yaalo kagaa pirape kone wasupa-para nipuna epe paana puri niaa guaaya. Goa pua nipu ora puri pane aa piruaaya.

2 Gote nipuna koso lape agaare ora waru loa epe redepo ne kone ya-pulu

yoto mea rumaalia. Goa pua Gote-me paake aa rume onana wae yoto rumaa kasa. Go oname Gote-na kogono onaanu tu maomasa-pulu nipuna go wae yaena yoto kasa.

3 Goa pua yaa-para aae onaanumi gupa yaasimi: aapa Gote nipuna bi mada minasaamina simi. Gore repena sulaame mo adaa adaare irabasa rabu nipuna miru so yaa-para oro adaalupu puaa-mama pisa.

4 Go agaa lo kiritainalo mo kone makuaae aa mudu 24-para mo pa piri oyae ipa maala-para nimu rayome rumu koba pua pirisimi. Go rabu nimu page aa mudunumi page Gote nipuna siaa king madaa pirina beten lo pirisimi. Goa pua nimumi gupa simi: Ora ria yaade. Niaame Gote-na bi minasaamina simi.

5 Go rabu Gote-na aa mudu piri king siaa-para agaa meda gupa ipisa: Gote-na kogono onaanu-para onaa rayome Gote paala omeme-nupara onaa naraanu-para aa mudunu-para nimi rayome Gote-na bi minasaatepape sa.

Sipsip sina ona rumaatalo pisa rabu eta adaa irisa

6 Go rabu adaa onaanu kiritaba pirua agaa meda gupa lo pirisimi-daa pagesu. Go lalaasimi agaare adaa ipa o lalae nona pisa. Go agaare so yaa-para kululu tade-rupa simi. Go agaa simi rabu nimumi gupa simi: Gote-na bi minasaamina. Aa Murduri niaana puri pane Gote-ga abia nipu ora aa mudu pirina simi.

7 Goa pea-ga niaame epe kone waru sua raaname waru omamina. Nipu epe puri ia-ga nipuna bi minasaamina. Gore sipsip* mena sina ona rumaape yapi diri aba rudu ta-ga nipuna onare epepe mamina managola sua pia.

8 Gore Gote-me e laadega go oname ora epe yaako pi mamina mua nipuna to mada mea maraasimi. Go epe mamina-re Gote-na ruru pirua onaanumi epe kogono pasimide-pulu go mamina nona piane yamesimi.

9 Goa pua ensel-me nipara gupa lagisa: Go agaa pepa madaa waru tu sape sa. Sipsip mena sina ona rumaawa eta yawae di rabu Gote-me onaa medalomanu yaaloa eta nola ipulupa teaga nimumi raaname omalimina. Goa loa nipumi ni wala gupa lagisa: Go agaare Gote nipuna ora agaa lagialo sa.

10 Go rabu niri ensel-na aa kibu-nane rumu koba pua neme nipu madaa beten toame pisu. Goa pisu pare nipumi ni gupa lagisa: Neme ni-para goa napape sa. Niri nena kogono naaki pi. Goa pea-ga nena amenu

* **19:7:** Sipsip menasi ona rumaatalo pisa aere Krais Yesu-para ta. Krais nipuna rumaape onare go su aama pimi onaanu-para sa. Krais nipu su aama wala epaliare nipuna onaanu epa rumaawa epe su adaa-para mea palia. Oro yalo yalo piruape su yaade.

raapu kogono pide. Gore onaa rayome Yesu penaame mea waasa-daa ora agaa waru pageme onaanu raapu kogono page pide. Goa peaga nina bi naminasaina Gotena bi padane minasaape lo lagisa.

Aa meda yaako pi hos mena masaana pirisa

11 Gore neme yaa-para adesu rabu yaa pora gaape loboa hos mena yaako pi meda ipisa-daa adesu. Go hos madaa pirisa aana biri Kone Rulape-para Ora Agaa Ne Aa gupa teme. Go aare nipuna koso lape kogono epe-rupa rumaawa nipumi epe kone agu sua yada gorupa pea.

12 Nipuna ini laapore repena sulaa-rupa roa nipuna aalu raguna adaapu adipisa. Goa pua nipuna yogane madaare bi meda tu saabaasa. Goa pisa pare nipu agu raapome go bina re makuaaya.

13 Goa pua nipuna maarae adaalu mamina-re yaapimi radepesa. Gore nipuna biri Gote-na Ora Agaana Re teme.

14 Gore so yaa-para piri yada pape aa rado radonu nimuna yaako pi hos madaa pirua nimumi go aa ratamea pisimi. Goa pua nimuna to madaare ora epe lapalape yaako pi maraawa ora lepo lepo pi yae maraasimi.

15 Gore mo aa-na agaaparare eke waru ae rai kutu pelatabisa. Go rai kutumi su rado rado-para piri onaa rayo rabuaniaalia. Goa palia raburi nipumi puri pane aene rimaapu ripinua nipumi onaanu rayo waru surubalia. Goa pua nipumi wain ini igipini yaepara nipuna wain inina ipa rabuaniaalia-rupare puri pane Gote-na ratu yawe kone mea katea.

16 Gore nipuna adaalu maarae mamina page nipuna palaa madaa page bi gupa tu saabaasa: Go aare Aa Mudu rayona Aa Mudu page Aa Mudu rayonme Aa Mudu yaade. Go-rupa tu saabaasa.

17 Goa pua ensel meda naare ini-para reka aaina adesu. Gore nipumi so yaa madaa pamuala aasaaya pare puri palo yaaloa gupa yaasa: Nimiri Gote-na ogere waima yaaloa nalimina epa kiritatepa.

18 Gore aa mudununa yogane midinu epa nalimina. Go yoganere soldia aanupara nimuna surubape aa mudunu-para hos menapara nimuna masaana pirape aanu-para ora onaa rayona yogane midinu epa nalimina. Goa pua kogonome adini aanu page pa piruae aanu page onaa naraanu page aa mudunu page go rayome yogane midinu epa nalimina sa.

19 Go rabu neme mo raa kira aune yae-para go su amaa piri aa mudunu-para nimuna soldia aanu-para nimu rayo epa kiritabaina adesu. Gore nimumi go hos mena madaa pirapalae

ipisade aa raapu yada pulalo pisimi. Goa pua nimumi nipuna yada pape aanu raapu yada pinalo pisimi.

20 Goa pisa pare nipumi raa kira aune yae-para makirae gote-na agaa lakene aanu rayo kalabus ada-para mapataasimi. Goa makirae gote-na agaa lakene aamere mo raa-para piri yaena ini agaa madaa napiaa kogono adaapu pisa. Go puri pane kogonomere mo raa-para piri yaena yope palaasa adesimi onaa rayo makirasa. Go page nipumi repename warini piksa adoa beten simide onaa page makirasa. Go rabu mo raa-para piri yae-para makirae agaa lakene aa mo adaa naaku-para mea rubisimi. Go-parare radaa pi repena sulaa-para bisululu rapalae repena egaa waru rala aaya.

21 Goa pua hos mena madaa piri aame nipuna agaa-para opatabea rai kutumi kira aune yae-para makirae aa lapona soldia aanu tu maomasa. Goa pisa rabu yaa adaapu biyaa ipua go aanuna ro epa nabisa rabu nimuna robaa rulatabesa.

20

Satan maali 1,000 kalabus patisa

1 Go rabu ensel meda so yaa-para gimoa epa kilipisa-daa neme adesu. Gore no-para saa-mama puaede naakuna ki nipumi garulaniaatalo mea ipua nipumi kedaa pi ope sen page ripinaasa.

2 Nipu ora abade pirisa rabu page ora irulu ripinaa palae isa. Go paakare nipu abade piri waata nona piane Satan ya-pulu ensel-me nipu ope sen-me adia nipu maali 1,000-rupa kalabus ada mapataasa.

3 Gore ensel nipu no naaku-para mea lopaawa pora waru poasa. Goa pua naaku madaare oyae mea lopae raburi dede lama pulade-rupapara garulaniaasa. Goa pisa-pulu Satan-me su rayona piri onaanu wala mada namakiralia. Gore nipu maali 1,000 aba dia naloa orope nipu onaanu wala makiraainalo epena tea. Gore nipu rudupu yapi Di-na esepe palia rabu pora pamualia.

4 Go rabu neme aa mudununa pirape siaa kingnu adesu pare go siaa madaa pimi aanu adesu. Gore Gote-me nimu kane kogonore nimumi koso lape agaa pagoa onaanuna yoto mea rumaainalo puri kasa. Goa pua onaanu Yesumi mea wasade ora agaa-para Gote-na agaa ria page lakesimi-pulu iaanumi goa napipape loa nimuna maa kepesimi. Goa pua onaa wasupanu medaloma page adesu. Go wasupanumi raa-para piri oyae-para nipuna repename warini pikisi madaa beten nasimi. Goa pua go raa-para piri oyaena yopere nimuna eno madaa page kinu madaa

page napisimi. Goa pea-ga nimu rekoa Krais raapu maali 1,000 aa mudu pirua surubalimi.

5 Goa pisa pare ome onaa medalomare go rabu abi naare raalimi pare maali 1,000 aba dia naloa nimu page rekalimi. Go rabu Gote-me ome onaa marekaape yapi di epalia.

6 Gore onaa aba ripia rekalimidere Gote-na epe kone mi onaa ya-pulu raaname waru omalimi. Wala rana lapo omape purimiri onaanu mada narabuaniaalia. Gore ora dia go onaanuri Gote-para Krais lapona miru irae onaanu pua pirialimi. Goa pua nimu Krais raapu aa mudu-rupa maali 1,000 ru-para piralimi.

Satan-na puri-para nipu page pabo talimi

7 Orope maali 1,000 dia yalia raburi Satan nipu amaa-nane epenalo kalabus ada pora gaape loba palia.

8 Go raburi nipu amaa-nane ipuare go naare ipula pabala re lapone piri onaanu rayo makira tula epalia. Go piri onaanuri nimu Gote-na ruru-para Megok-na ruru lapo piruaeme. Goa pua nimu yada pinalo Satan-me mea makiritaalia. Gore nipuna meape onaanuri sol-wara mu-rupa epa kiritalimi.

9 Go onaanuri nimu su rado rado rayo palimiri Gote-na ruru onaana adaare waria piri-para pua kuta palimi. Go adaare-para pimi onaare Gote-me pedo pu raaname waru omalia. Goa pea-ga repena sulaa so yaa-para ipuare go soldia onaa rayo rabalia.

10 Go rabu Satan-me abade nimu makirasae onaare Gote-me pora gaape garu-laawa naakupe-para mea lopalia. Go-parare adaa repena sulaa-para bisululu ralae-para sua aalimi. Go naaku-parare raa kira imae-para makirae agaa lakene aa nipu lapore aba mea lopalia. Goa pua nimu piruare ribaa page naare paalu page e lala pirua radaa agu no piralimi.

Lo kiritape koso adaa rekalia

11 Go rabu neme adaa aa mudu pirape siaa king adesu. Go siaare ora yaako puti madaa piri aa page adesu. Gore nipumi puri paloa agaa sa rabu su yaa laapo pereke tua pogola pisipi.

12 Goa pua neme aba ome onaa rayo adesu. Goa pua mo onaa naraanu-para mudunu-para aa mudu pi-rape siaa ia-nane rekaasimi. Goa pua mo siaa madaa piri aame buk lobenalo mea kasimi. Goa pua ora epe-rupa kagaa piraama laama pope buk page mea lobesa. Goa puare nipumi buk-nupara nimuna pisimide kogono adoa rumaasa. Go rabu mo aba ome onaa rayo koso naloa yoto rumaasa.

13 Go rabu abade ipa solwara-para omesimide onaanu page marekaalia rabu rekoa epalimi. Goa pua wae omape naakumi

nipuna maomape onaanu page epenatea. Goa pua koso pagape aame nimu rayona koso pagalia. Goa pua abade nimumi pisimide kogono niminaawa nimuna yoto gurupa marula katea.

14 Goa pua adaa magomawe naaku-para rara inimi warini repena sulaa adaape ralaaya-parare omape konepara ome onaanu page mea lopasa. Go adaa magomawe naaku repena sulaa rala aaya-parare wala rana lapo pa omapere go-para palimi.

15 Goa puare koso pagape aame onaa rayona binu epe buk madaa nasalia-daare nipumi go onaanu naaku repena sulaa rea-para mea lopalia.

21

Kagaa su yaa lapo opalia

1 Go rabu neme kagaa yaapara kagaa su lapo adesu. Go raburi abana su-para yaa lapo rata dia yoa ipa solwara page dia yalia rabu wala meda nasalia.

2 Goa pua neme kagaa opaliade epe Jerusalem supara siti adesu. Go adesu rabu kagaa adaarere Gotena su gimoa su amaa ipisa. Gore Jerusalem su-para siti nipumi pepena ora epe meda pua sasa. Go pepenare nogonumi aa polalo raana waru omoa pepena eperupa peme-rupa mada pua Jerusalem kagaa go piane ipisa.

3 Go rabu agaa meda mo aa mudu pirape siaa king isa-para puri paloa gupa sa: Pagalepa. Abiare Gote-na kagaa adaarere nipuna onaanu raapu aaya. Goa pea-ga nipu nimuna rikiraana salia rabu nimi nipuna ruru onaa piralimi. Gore Gote nipu nimu raapu piralia-pulu ora nimuna Gote padane raapu piralimi.

4 Go rabu nipumi nimuna lo pimi re ipa rayore dia yalia. Goa pua onaanu nimu wala naomoa robaa-para kedaa page wala namealimi. Goa puare nimumi re page wala mada nateme. Goa pua nimumi radaa page wala nanalimi. Goa pua abana su yaa laapore ora dia yalia sa.

5 Go rabu aa muduna siaa king madaa piri aame goa sa: Neme oyae rayo kagaa warialua sa. Goa pua nipumi ni wala lagisa: Neme go agaare pepa madaa tape. Goa agaare ora agaa ria onaa rayome go agaa madaa kone rulalimina sa.

6 Goa loa nipumi ni wala gupa lagisa: Go oyae rayore dia yaade. Niri ora aba ripia page pira-mama pisude abia page pa piralua wala orope page pira-mama palua. Niri ora oyae rayona re pi. Goa pea-ga onaa rayome ipa nalame omalimi-daare neme mo ipa epe oro yaalo kagaa pirape ipa yokea-para mea mapiraalua.

7 Gore onaa rayome yada pu kiritua wae yae gimalimi rabu neme epe kone katoa. Goa pua ni nimuna Gote piralua rabu nimu nina si

wane-rupa piralimi.
8 Goa pea pare paalame
omoa pogolasaaemede
onaanu-para kawae madini
onaanu-para wae pugu
pi kone sua piri onaanu-
para onaa tu maomaemede
onaanu-para aa rume yone
onanu-para romo malu
saapiri onaanu-para remo
aapa minasaaeme onaanu-
para yaa agaa ne onaanu-
para go rayo nimu no
magomawe repena sulaa-
para bisululu rapalae su
naaku-para mea lopalimi.
Go naakuri rana laapopa
omape su ya-pulu radaa no
piralimi sa.

Kagaa Jerusalem su adesu

9 Goa pua ensel 7-pela pi-
rina meda ni piri-para ip-
isa. Go ensel nipu dis 7-pela
saapiri ensel ipisa. Nimuna
dis-nuri orope epape wae
yae pabo isa. Go ensel-me
ni gupa lagisa: Ipu. Neme
sipsip sina ore ne mea waa-
toa. Abia nipumi pena go
rumaaria.
10 Go rabu Holi Spirit
ni madaa puri paloa epa
pirisa rabu ni ora rudu so-
para lamua pisa. Go raburi
nipumi ni go epe adaare
kagaa Jerusalem su-para siti
mea waasa. Go siti-ri Gote
so yaa-para gimoa su amaa
ipisa.
11 Goa pua su amaa ipisa
rabu Gote-na epe paana
purimiri go adaare-para
roasa. Paa nipu lepo lepo
aatade ru paare ora epe
aana jaspa nona piane roasa.
Go aana jaspa madaare
mone yoto waru mua nipuna
pepenare ora penaame
wasupa madaa ademade-
rupa pisa.
12 Go adaarena pisimi
kepore ora adaalupe pua
adaare maawa kutapu isa.
Go kepona pora gaape
12 lobo isimi-pare ensel
12-pelame pora gaapenu
surubesimi. Go pora gaape
padane padane madaare Is-
rael onaanu nimuna ruru 12-
na bi rado rado tu sabaasa.
13 Goa pua naare ipula-
nanere pora gaape repo
lobesimi. Naare pabala-
nane pora gaape repo pua
lobesare meda-nane repo
meda-nane page repo pua
lobesa pare makiritaawa 12
warisa.
14 Go adaarena kepone
nipuna irima yaruape yaere
aana 12 yaruasimi. Mo aana
12 madaare sipsip mena
sina 12 disaipel-na bi tua
saabaasimi.
15 Go ensel ni raapu agaa
sipa rabu nipu go adaarena
naba mulalo aana gol-
me warini oyaeme meda
saapirisa. Gore nipumi
adaarena pora gaapenu page
kepo page robo mulalo pua
go oyae saapirisa.
16 Go adaa adaarena ro-
bore ora peraa lapo page
maluae lapo page gore ora
epe-rupa padane nona pisa.
Gore rudu rabulaawa page
adaalu ke-nane page rata
padanea pisa. Gore ensel-me
ada mada mulalore nipumi
kawi paala mua ada mada
misa. Nipuna rugi lapore
adaalu gupa 2,500 kilomita

misa. Goa pua mo adana malue ke-nane lapo robo sua isa raburi ora padane-rupa aasa.
17 Goa pua ensel-me kepo pisa. Goa pua keporekae-rupana madaa misa raburi 65 mita pisa. Go ada robo isa kawi palaare aanumi ada robo salemede-rupa ensel-me page padane go yaeme robo isa.

18 Go adaare kepo warisa aanare jaspa-me warisimi. Goa pua mo adaarere aana gol-me warisimi. Goa pisa pare go adaarere wasupa palae madaa lepo lepo yaatae aasa.

19 Goa pua mo adaarena kepo yamanu kebe ti aanare Gote-me mone yoto ora adaape aana rado radonu mua mo adaare-na kebe tasaasa. Gore ora aba ripia epe pepena pae aanare aana jaspa aasa. Go aana madaare aana sapaia aasa. Goa pua aana repore yaako pi-ga go aanana biri aget teme. Go aana madaare pa aana kagaa rekene aana emeral teme.

20 Goa pua aana supuri kane yaako pu ti lapo aepe pare sadonikis teme. Gore pa aana kane medare konilian aasa. Goa pua kepo pi aanare abu pi krisolait aasa. Goa pua ru laapo pa aanare kagaa rekene aana beril aasa. Goa pua repena padane aanare abu pi aana topas aasa. Goa pua ki lapo pegepupa aanare kagaa kererene-para abu pi lapo kiritae aana krispores aasa. Goa pua aa egataa aanare rado piane rimu pi nona piane aana haiasin aasa. Goa pua 12-pa aanare ora kane rado piane aana ametis aasa. Go aana rayore nimumi wariaawa surubisimi.

21 Go kepona pora gaape 12 madaare adaa mone yoto meape epe aana sekere mua warisimi. Goa pea pare ora epe adaa sekere padanemere pora gaape padane warisimi. Go adaare-na pamuape porare ora epe aana gol-me warisimi-pulu epe-rupa lepo lepo yaawa kuma pi aasa.

22 Goa pua neme go adaare-para epe mea nona piane lotu ada meda-ae na-adesu. Dia, puri pane Aa Mudu Gote-me page sipsip Si page nipu lapo go adaare-para pirualipi.

23 Go adaare-parare naare akua laaapo naroaaya pare Gote nipuna epe paana purimi ma-aulaawa roaawa sa. Go page sipsip mena Simiri go adaare-na lam paa-rupa roalia.

24 Goa pea-pulu su amaa piri onaa rayore go adaare-na paa madaa pirualimi. Goa pua go su amaa piri aa mudunumi nimuna mone yoto meape oyaenuri go adaare-para mea epalimi.

25 Goa pua naare paaluri mo adaare-para oro yaalo paa pualia rabu pora gaapenu paa lobapasalia. Dia yapare go adaarena paame su rayo rabualia.

26 Go raburi su rayona pepena pape oyae rayo page mone yoto meape oyaenu

page no adaare ru-nane mada mea epalimi.
27 Goa palimi pare wae oto pi yaenu-para wae yae pua yala mapolateme onaanu-para yaa agaa ne onaanu-para go rayore adaare ru-nane mada naepa odobalimi. Gore ora mada dia yapare mo sipsip Simi onaa medalomana biri oro yaalo epe-rupa pirape buk madaa aba tu isapulu go onaanu padanere go adaare-para mada pua odobalimi.

22

Ipa-para repena lapo adesa
1 Goa pua mo ensel-me ora epe pupulae ipa meda waasa. Go ipare wasupa-rupa lepo lepo yaatae adesu. Go ipare Gote-para sipsip Si lapona king siaa rolo-para yokoa ipua sanare onaanu kagaa mapiraape ipa yade lo lagisa.
2 Go ipa nipuri mo adaarena adaa pora rikiraana yokoa ipisa. Go ipa mone pane one pane lapore onaanu oro yaalo kagaa pirape repena page aasa. Go repenana iniri etala pia rabu ini 12 rado etala. Go pua akua 12 madaare go-rupa ini etala pisa. Go repena nipuna yore su rayo-para piri onaa raba meape-rupa etea.
3 Goa pua oyae rayo Gote-me ratu rubalia rabu wae yaenu meda go adaare-para wala nasalia.
Gore Gote-para Sipsip Mena Si laapona aa mudu pirape siaa king-ri go ada re-para salia. Goa pua Gote nipuna kogono onaanumi nipuna bi minasaawa beten lalaalimi.
4 Goa pua niaame nipuna ini agaa adoa nipuna biri niaana eno madaa tu saabalia.
5 Goa pua ribaame go su wala nasurubalia. Goa pua Mudu Gote nimuna paare naarena paa madaa kone nasalimi. Goa puare nimu oro yaalo onaa mudunu piralimi.

Yesu wala epalia
6 Go rabu ensel-me ni gupa lagisa: Go agaare ora agaa ya-pulu onaa rayome go agaa madaa kone rulalimina. Gore Aa Mudu Gote-me nipuna agaa lakene aanuri nipuna Holi Spirit kata. Goa pea-ga nipumi ni nipuna ensel-me nipuna kogono onaanu-para aipapulu orope epaliade oyae rayo gupa lo makuaainalo mea rapaasa.
7 Yesumi lalo: Pagalepape. Niri nimi piri-para aipapulu epalua. Gore onaa rayome Gote-na agaa go buk madaa ia waru pago piralimiri nimu raaname waru omena sa.
8 Go agaa oyae rayore ni Jon-me pagoa ora ria adesu. Gore neme go agaa oyae rayo aba pagoa ado kiritisu rabu mo ensel-me ni go oyae rayo mea waasa-pulu neme nipu rumu koba pua beten talo pirisu.
9 Goa pisu pare nipumi ni-para goa lagisa: Gupa napape. Niri ne-para nena Gote-na agaa lakene amenu

page nimina kogono padane pi aa yaade. Niri go buk-para i agaa pageme onaa rayona adami aa pi. Goa pea-ga neme Gote padane madaare beten loa nipuna bi minasaape sa.

10 Goa pua nipumi ni gupa lagisa: Go Gote-na epaliade remaare go buk madaa ia-ga neme napagaasape. Dia-ga go oyae rayona epaliade yapi diri aba rudu yaade sa.

11 Goa pea-ga wae yae peme onaanu nimuna wae yae ora pa pipape. Go page onaa medaloma oto pi kone imiri gore ora wae oto pi kone pa pina. Gore onaa medalomame epe kogono palimiri gore ora epe kogono paina. Go page onaa medaloma ora epe redepo ne-rupa piralimi gore nimu go rupa pa piralimina sa.

12 Gore Yesumi pagalepape sa. Neme aipapulu ipua nimi giape yoto mea epalua sa. Goa pua onaa rayome kogono pisimi-rupa adoare go madaa neme nimuna yoto rumaalua sa.

13 Ni padane-mare ora abade page pirisude wala orope page piraama laama palua sa. Goa pua niri ora aba ripia pirisude wala orope page pa piralua. Gore ni oyae rayona re ya-pulu oyae rayo neme pu kiritalua.

14 Gore onaa rayo nimuna adaalu mamina-nu waru radepe suare nimu raaname omo piralimi. Goa puare nimu oro yaalo pirape repenana ini mada mea nalimi. Goa pua nimu mo kagaa adaarena pora gaape-para mada pua odobalimi.

15 Goa pea pare adaarena kepo raranere wae kone sua yana nona piane onaanu pirualimi. Go rarane page romo malu saapiri onaanu-para paake aa rume ona-para ona yone onaanu-para onaa tu maomae onaanu-para wae remona aapa saapimi onaanu-para yaa agaa ne onaanu-para go rayo adaare rarane piralimi. Mo yaa agaa ne onaanuri nimu Gote-na adaare kagaa rarane piralimi.

16 Ni Yesuri neme nina ensel nimina lotu ada-para mea repaawa go agaa naa ruru onaa pua lakelaasu. Ni padanere Devit-na ruru agepa madisa. Gore niri yapi malataalo aayade uba kedo ai nona piane piralua sa.

17 Gore Holi Spirit-para mo sipsip mena si lapome lalo: Nere ipu sipi. Goa pea-ga onaa rayome go agaa pagalimiri nimu page epalimi. Go onaa rayome ipa nalame omalimiri epe ipa nola baina lamina. Goa pua onaa rayome go oro yaalo kagaa pirape ipa nolalo palimiri go ipa epa nalepape.

18 Go buk madaare Gote-me orope mea epaliade aanuna remaa ya-pulu ni Jon-me go agaa pageme onaanu-para puri pane agaa madaa gupa lagialo: Gore aa medame go buk-na agaa raapu pa agaa meda makibuma paliare Gote-me nipu kedaa waru katea. Goa

palia rabu Gote-me go buk-para tisude wae yae 7-pelare go aa katoa.

19 Go pua aa medame go Gote-na agaa meda go buk-para mea rubaliare Gote-me go aa oyae rumaaliade pare nipuna oyae mea rubalia. Go mea rubaliade yaere nipuna oro yaalo mapiraape repena ini-para nipu go epe adaare-para odobaliade pora page namealia. Go rumaape yaere go buk madaa tua oro yaalo laguaayode.

20 Gore Yesumiri go agaa rayo madaa nipuna ora agaa ta-ga loa kone mapiraalimiri gupa lalo: Go agaare ora yaade. Goa pea-pulu ni page aipapulu epalua sa.

Gore Aa Mudu Yesu ne aipapulu ipu.

21 Gore Aa Mudu Yesuna epe raba meape kuma pi konere nimi rayo madaa ina. Go yaade. Jon.